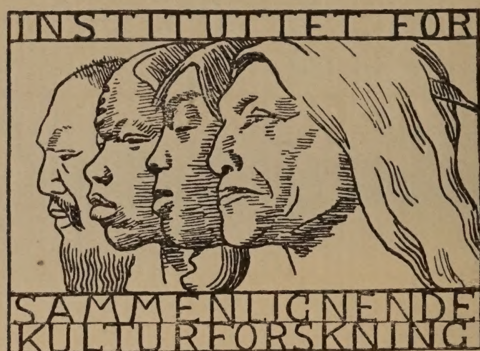
INSTITUTTET FOR SAMMENLIGNENDE KULTURFORSKNING

SERIE B: SKRIFTER

XV

J. QVIGSTAD:

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN

OSLO 1929

H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

PARIS
HONORÉ CHAMPION

LONDON
WILLIAMS & NORGATE, LTD

CAMBRIDGE, MASS.
HARVARD UNIVERSITY PRESS

INSTITUTTET
FOR SAMMENLIGNENDE KULTURFORSKNING

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN

VED

J. QVIGSTAD

IV.

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN
FRA LYNGEN II
OG FRA NORDLAND

OSLO 1929
H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

PARIS
HONORÉ CHAMPION

LONDON
WILLIAMS & NORGATE, LTD

CAMBRIDGE, MASS.
HARVARD UNIVERSITY PRESS

PRINTED IN NORWAY
DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

FORORD

På nogen få fortellinger nær har jeg selv optegnet alt i dette bind. Det inneholder resten av sagn fra Lyngen og endel eventyr og sagn fra Nordland. Lappiske fortellinger fra Hatfjelldalen har jeg tidligere utgitt i Kristiania etnografiske museums skrifter I, hefte 4. Mine hjemmelsmenn i Lyngen har i det hele vært de samme som er nevnt i bind III, nemlig i

Kåfjord: Erik Persen Trollvik (nr. 129. 143. 144,1. 183. 187. 189,2. 213. 224,12. 230. 232. 235. 238,1).

Erik Eriksen Bakkemo (nr. 135. 136,2. 137. 139. 142,3. 148,1. 208. 210,3. 220,3. 242,2. 245).

Ole Andersen Samuelsberg (nr. 123. 128. 138. 149. 150. 152,2. 153. 154. 170,2. 189,1. 192. 198,1. 207,1. 219,1).

Peder Henriksen Nyvoll, født 1875 (nr. 224,3).

Isak Kristoffersen Samuelsberg (Mandalen), født 1877 (nr. 167).

Storfjord: Efraim Pedersen Oterodden (nr. 121,1. 122 125,2. 126. 127. 131,1.5. 134. 140. 141. 142,1.2. 144,2. 145,2. 147. 148,2. 151. 152,1. 155—159. 160,2. 162—164. 166,2. 168. 169. 170,1. 172. 174,2. 175. 176,1.2. 177,1.2. 178—182. 184—186. 189,3.4. 190. 191. 193—197. 198,3.4. 201,2—4. 203. 205,1.3.5. 206. 207,2. 209,1.2. 210,1. 214. 215,1.2. 216. 218. 220,2. 223,3. 224,1.4.7B.8.10. 225. 226,1. 229,2.4. 234. 236. 237. 238,2. 239. 240. 241,1. 243. 244,2. 246. 247. 248).

Nils Nilsen Stubbeng (nr. 121,2. 130. 131,2.4. 132. 133. 136,1. 142,4.5. 144,3. 145,1. 146. 148,3. 161. 166,1. 171. 173. 174,1. 188. 198,5. 199. 201,1. 202. 204. 205,2. 210,2. 211. 212. 219,2. 220,1. 222. 223,2. 224,7 A.11. 226,2. 229,3. 231. 233. 241,2. 244,1).

Lyngsdalen: Ole Larsen (nr. 221. 229,1. 242,1).

Johannes Larsen (nr. 200).

Sørfjord: Lars Nilsen Stordal (nr. 224,2).

Morten Nilsen Ladeeng (nr. 217).

Hans Erik Olsen Stordal (nr. 124. 125,1. 198,1. 224,13).

Anne Johanna Olsdatter Sjøvasbotn (nr. 131,3. 224,6).

Nils Nilsen Stordal (nr. 224,5).

Henrik Olsen Sjøvasbotn, født 1853 (nr. 170,3. 205,4).

Lærer Ole Thomassen har optegnet nr. 165 og 227.

Lærer Jens Andreassen har optegnet nr. 223,1 efter Anne Helene Pedersdatter Kirkenes, født 1835.

I Nordland har mine hjemmelsmenn vært følgende lapper:

I Ofoten: Jakobine Jakobsdatter fra Husmannsjord i Evenes, født 1830 (nr. 1,2. 8,1. 10).

Peder Larsen Djupås (Ballangsmarken), født 1865 (nr. 1,3. 11. 37).

Lars Nilsen, Forsa, født i Tjellemarken 1861 (nr. 12,1. 30).

Henrik Nilsen Kvandal, født 1869 (nr. 15,1).

Tysfjord: Jon Finnesen Leirelv, født 1858 (nr. 18. 21. 23,2. 24. 26).

Risten Jonsdatter, Lapplæger, født i Musken i Hellemofjord 1842 (nr. 2. 3. 22. 23,1 32. 33).

Paul Paulsen Nordbukt, født 1836 (nr. 1,1).

Jon Jonsen Rias, Vassja, født i Hamarøy (nr. 7).

Vesterålen: Ole Johan Kristensen Holmstad (Eidsfjord i Hadsel), født 1830 (nr. 6. 35. 36).

Nordfold: Peter Andreas Nilsen Vadnim, nomadelapp, født 1885 (nr. 16. 27. 29. 34,1).

Fauske: Nils Paulsen Grønnås, født 1831 (nr. 15,2).

Amund (Amma) Nilsen Pavval, Holtan, født 1880 (nr, 12,2. 17. 19,1.2.3. 23,3. 31. 34,2).

Nr. 14 har jeg optegnet efter Lars Sjulson, svensk nomadelapp fra Semisjaure i Arjeplog.

Nr. 5. 13 og 28 er optegnet av lærer i Tysfjord Johan Karlsen efter førnevnte Jon Jonsen Rias. Nr. 8,2 er optegnet av Karlsen.

J. Qvigstad.

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN
FRA LYNGEN
II

121.

1.

Ovta siidan leddje vit'ta bardni, ja ak'ta jami giđđak. Čak'čat nai'tali ak'ta dɛin vielljain Muotkin ja leddje šöitain Muotkin. De šaddai sæw'njat, go ger'ge vuol'git. De leddje nuorra šlubbok nu ollo miel'de; de leddje væhaš garremin. De daddja ak'ta dɛin: „Galgaličči dāl Edevar'ta boattik Muot'ki-čoro nal'de vielljas hæjaje.“ De vul'ge Muotkin ja cak'keheddje čuowgait buollit, go manne, gidda das'sa go bodnje Garnjar'gagæǯi birra sisa. De čuowgak jad'de fak'-kestaga, ja orrǫ boattimen vækka dievva šöita. De ribme čuowgait cak'kahallak; mutte æi oaǯǯǫ čuowgait buollit, vaikǫ læ goal'ki, ja dam bar'ge goak'te siida raddjai; æi oaǯǯǫ čuowgait buollit. — De læ ak'ta boares olmai šöitan mɛit; de daddja: „Go di eppek oaǯǯǫ čuowgait cakkat, de mon vuolgam dækka nala ja cak'keham čuow-gait; mutte di eppek galga ak'tage boattit bajas.“ De manai boaris bajas ja cak'kehi čuowgait ja oaǯǯui buollit.

De leddje lakka siida; de fas jad'de čuowgak, ja dam stobon, mas gal'ge hæjait doallat, de jad'de fak'kestaga čuowgak, go šöi'ta buođi Gibmiluk'ti. De sii'davækka gullek, go ol'mak vaʒ'ʒek mađohæmik olgǫbæld'e stobo. De vuol'ga ak'ta boares ak'ka gæč'čat. Dego boatta, de čuoǯ'ǯo ak'ta diew'do, ja gæččasta čalmije. De bodnjali ere čalmit; de dowdai dat boares niso, atte dat lei dat bar'ni, mi li jabman, ja manai sisa ja mui'tali: „Dɛin læk jamehak miel'de boat-tam Muotkin.“ De ribme čuowgait cak'kehit ja vuoǯ'ǯǫ čuowga cak-kat. Dego lei čuow'ga buollimen, go hæddjavækka li bajas boattam, de jaddai fasten čuow'ga, dego ličči olmǫš bosastam. De daddjek dak ol'mǫk: „Din læk čuvvǫn jamehak.“ De vut ribme čuowgain bar'gak

121. DE DØDE KOMMER TIL BRYLLUPET.

1.

På en gård var der fem sønner, og en av dem døde om våren. Om høsten giftet en av brødrene sig på Eidet (Lyngseidet), og de var der med en skøite. Det blev mørkt, da de var ferdige til å reise. Der var så mange unggutter med, og de var litt fulle. En av dem sier: „Nu skulde Edvard komme fra Eidebakken[1] til sin brors bryllup.“ De reiste fra Eidet og tendte lanternene da de reiste, og disse brente like til de dreide om Karnesodden innover fjorden. Da sluknet lanternene plutselig, og der syntes å komme folk så skøiten blev full. De tok til å tende lanternene; men de fikk dem ikke til å brenne, skjønt det var stille. De strevde med det næsten like til de kom hjem; men de fikk ikke lanternene til å brenne. — Der var også en gammel mann på skøiten; han sier: „Da I ikke får lanternene til å brenne, skal jeg gå op på dekket og tende dem; men ingen av eder får komme op.“ Gamlingen gikk op og tendte lanternene og fikk dem til å brenne.

De var nær gården; da sluknet lanternene igjen, og i den stuen hvor de skulde holde bryllup, sluknet lysene plutselig, da skøiten kom til Selnesbukta. Folkene på gården hører at svært mange menn går utenfor stuen. En gammel kone går ut for å se. Da hun kommer ut, står der en mann; hun ser ham i ansiktet; da vendte han det bort. Hun kjente at det var den gutten som var død, og gikk inn og fortalte: „Der er kommet dauinger med dem fra Eidet.“ De tok til å tende lysene og fikk dem til å brenne. Best som de brente, sluknet de da bryllupsfolkene var kommet op, plutselig, som

[1] Kirkegården ligger på Eidebakken.

ja vuoǯ'ǯǫ čuowga buol'lat. Go čuow'ga li buol'lam, de rakkadeddje borrak, ja muttimak dεin nuorra bardnin vul'ge sisa vaʒ'ʒit siida guw'lui.

De buotte vække owdal, go buotte Buollamdieva nala. De læ owdimus dat bar'ni, mi læ jabman. De valdi ovta bar'nai gidda ja daddja: „Do læk mun sittam boattik hæjaje, ja mon læm boattam ak'tan vægainam.“ De riemaiga fag'gadallak, ja nubbek bal'lajeddje. De oaǯǯui avis luvas ja riemai avin cab'mit. [1] De goit bæsai ere dam baran ja manai sii'di ja bijai nok'kat. De niegada, go buođi nikkui: „Don oaǯǯot gii'tik, go dus lei riet'te-avvi, mεina don ieǯat bir'geheddjet. Dam gærdi mon dun guđđem; mutte go nubbadis boađam, de don fir'tet vuol'git miel'de.“

De golai guok'te jagi mannjel, ja bar'ni skip'pai ja jami.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De li ak'ta niei'da hæjastallami Muotkin, ja ak'ta olmai manai baddjel muotke Muot'kevudni ja maccai dobbe ruoktot, ja manna balgis gir'kǫ-aidi baldan. De huikiha duot olmai: „Baddjan donnǫt ad'djǫbat hæjaidi! Dat læ hæjastallami Muotkin,“ ja de manai erehin. De væha aigi mannjel de buotte jamehat dievva hæddjastobo, ja buottet εin ænet. De huob'majit nissǫnat, atte dat i læ riek'ta. De al'ge sar'not. Daddja ak'ta olmai: „So læ ai'ga oai'nan dait.“ De ditte nissǫnat, atte dat læ noaides olmai. De al'ge sittat atte al'git væk'kin siddjisi, vai si uoǯ'ǯǫt rafi das orrot. De algi dat olmai væk'kin, ja de vuji dεit ruok'tot fastan.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

[1] Go boađak daggar amas huodnahi ja jus læk dam huodnahis læmaš jamehak (jabma ol'mǫk) ja jus dat ribmek dun givsidit, de galgat val'dit riettavi ja cab'mit birra buri ja uvsa rabastit, ja dego læt væha aigi dam dakkan, de galgak biddjat fasten nok'kat. Mutte jus vεla oainak, de galgak vuten rabastit uvsa ja dakkat sæmme laddje go ow'dal.

om en hadde blåst dem ut. Folkene sier: „Der har fulgt dauinger med eder.“ De tok igjen til å streve med lysene og fikk dem til å brenne. Da der var tendt lys, satte de frem mat, og noen av de unge guttene gikk innover mot hjemmet.

Da kom en flokk imot dem, da de kom på Brandbakken. Fremst var den gutten som var død. Han tok fatt i en gutt og sa: „Du har villet at jeg skulde komme til bryllupet, og jeg er kommet med folkene mine.“ De to begynte å ta tak, og de andre flyktet. Gutten fikk beltet sitt løs og begynte å slå med det.[1] Da slapp han fra ham og gikk hjem og la sig til å sove. Da drømmer han at han kom i drømme: „Du kan takke til at du hadde et lærbelte som du berget dig med. Denne gang lot jeg dig gå; men når jeg kommer næste gang, må du følge med.“

Der gikk to år; da blev gutten syk og døde.

2.

En pike hadde bryllup på Eidet (Lyngseidet), og en mann gikk over eidet til Kjosen; han vendte tilbake derfra, og veien går forbi kirkegården. Da roper mannen: „Stå også du op til ditt barnebarns bryllup! Hun holder bryllup på Eidet,“ og så gikk han. Kort efter kom dauinger så bryllupsstuen blev full, og der kom stadig flere. Da merker kvinnene at det ikke står rett til. De begynte å prate. En mann sier: „Jeg har alt for lenge siden sett dem.“ Da visste kvinnene at han var en noaide. De begynte å be ham om å hjelpe dem, så de fikk fred til å være der. Mannen tok til å hjelpe dem og drev dauingene tilbake igjen.

[1] Når du kommer inn i et fremmed hus og der har vært døde folk der og disse begynner å plage dig (i drømme), skal du ta et lærbelte og slå omkring i bua og åpne døra. Når du har gjort det en stund, skal du legge dig til å sove igjen. Men hvis du enda ser dem, skal du atter åpne døra og gjøre likedan som før.

122.

De li ak'ta boares baddje-olmai manname Lad'dai, ja dam namma li Guva-Mat'te. De li sul'lọn vuol'gam, ja leddje mannamen duod'dari; mutte ieš lei baccam Jokkamok'kai siida mannjai. De manai Allavak-raigi ja siwnjọduvai Čaccevak-or'di. De dagai dola ja vuoššai gafa ja borai ja bijai nok'kat. Iđet šaddai; de lei buorre dal'ki. De vuoššai gafa ja vulgi dɛs'tọ vaʒ'ʒit ja vaʒʒi dam bæivi Lieđeskai'dai, ja de lei das stuorra goabma-gæđ'gi, man vuol'de lavijėk baddje-ol'mak ijastallat, vaikọ olleličči gukkebida. Dat læ nu vuogas bai'ki; dɛina dak orrọk dast. De bijai nok'kat ja lei gullam, atte Saw'ca-Juhana bar'ni lei skibas Raneha-sul'lọn. De lei nokkiham ja de moredi bajas ige oai'nam ige gullam mɛi'dege. De æi siđa nakkarak boattit; de goit čalmik manne gidda; mutte sus lei jur'dagis, atte æi læ goit nakkarat; mutto so lei dego nakkarin. De gulla, go ol'mọk sar'nọk. De son jurdaša, atte de læk buoc'cujesa vis'sa rawgahat'tam Ros'tojawri guw'lui. De oai'na: de læk gol'ma baddje-ol'ma ja pratijek gas'kanæsa: „si læk mannamen mirri, ja Saw'ca-Juhana bar'ni læ jabman.“ De huob'ma owdimus dɛin jamehin: „Gæ, dowle væl'laha ak'ta olmọš; mi mannak ja gaikihik dam jamas.“ De daddja, gi læ manjemus'ta dɛin golma jamehin: „Æp mi mana dam lusa ja gaikit. Dat læ jottime dego mi, ja mon dowdam dam væl'lahæd'dji; dat læ boares Guva-Mat'te.“ De manne mæd'del; de bæi'vi algi; de son gafa vuoššai ja borai ja vulgi vaʒ'ʒit.

De ækkedis jovsai siidas Gæi'novuoppi duod'daris; de son mui'tala vækkahis, mɛit son vuoini duod'daris ja gulai, mɛi'de dak sar'nọ, atte Saw'ca-Juhanis læ bar'ni jabman, mɛit mi gulain, atte dat lei væhaš skibas, ow'dal go mi Salliris vulgin. De daddja ak'ka: „Giddjas dudnje dam dieđo buvti?“ De so jærra: „Eppekgo di læ gullam?“ De vas'tidik sii'davækka: „Æp mi læ gullan.“ De mui'tala dɛs'tọ, mɛit son vuoini ja gulai Lieđeskaidi al'li vuol'de, go buotte gol'ma jameha Saksan-dievan; dat leddje mannamen mirri, ja dat læ Raneʒa-sul'lui jabman. Son gulai, go sar'nọ, atte ik'te ækkedis læ jabman Saw'ca-Juhanis bar'ni. De vækka daddja: „Don læk

122. EN MANN HØRER PÅ DAUINGENES SAMTALE.

En gammel fjell-lapp var på vei til Kvænland, og han hette Guva-Mattis (Mattis Persen Lango). Han var reist fra Kvaløya[1]; hans heim var reist op på fjellet; men selv var han blitt igjen efter heimen i Elvekroken.[2] Han gikk gjennem Postdalen og fikk mørket på sig i skogbandet i Vassdalen. Han gjorde op ild, kokte kaffe og spiste og la sig til å sove. Det blev morgen og det var godt vær. Han kokte kaffe og gikk videre; han gikk den dag til Liedeskaide.[3] Der var en stor heller som fjell-lappene pleier å overnatte under, selv om de kunde nå lengere. Det er så høvelig et sted; derfor holder de sig der. Han la sig til å sove og hadde hørt at Sau-Johans sønn var syk på Ringvassøya.[4] Han hadde blundet litt og våknet op og hverken så eller hørte noe. Søvnen vilde ikke komme; øinene falt dog igjen; men han tenkte at han dog ikke fikk sove; han lå i halvsøvne. Da hører han at folk taler; han tenker at nu har de visst latt renene sine spre sig hen imot Rostavatnet.[5] Han ser at det er tre fjell-lapper, og de prater sig imellem; „de er på veien til sjøen, og Sau-Johans sønn er død." Da får den fremste av dauingene øie på ham: „Se, der borte ligger et menneske; vi skal gå og rive det ihjel." Da sier den bakerste av de tre dauingene: „Vi skal ikke gå hen til ham og rive ham ihjel. Han er på farten likesom vi, og jeg kjenner ham som ligger der; det er gamle Guva-Mattis." De gikk forbi; dagen begynte; han kokte kaffe og spiste og gikk videre.

Om kvelden nådde han heimen sin på fjellvidden ved Gæidno-vuoppe; da forteller han folkene sine hvad han hadde sett og hørt på fjellet, hvad de pratet om, nemlig at Sau-Johans sønn var død, „han som vi hørte var litt syk, før vi reiste fra Kvaløya." Kona

[1] En ø i Troms fylke, hvor svenske lapper før opholdt sig om sommeren.
[2] En gård på Balsfjordeidet.
[3] I Sverige.
[4] En ø i Troms fylke, hvor svenske lapper før opholdt sig om sommeren.
[5] Store Rostavatn på grensen mot Sverige.

gal daddjome dal." De vas'tidi: „In dal mon diddjesida ænep mui'tal." Mutte go vuostaš Raneǯa sii'da buođi, de mui'tali, atte jabman lei dam sæmme ækkeda go Guva-Mat'ti vuoini jamehit manname(n) mærra-rii'ki.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

123.

De jami ak'ta bar'ni Omasis, ja de biddje dan olgǫs vis'tai. De dat vaʒʒi, boatta ɛin ik'ko go siwnjǫda. De manne dak'kai ja gai'kǫ dobbe rabas raige ja de guw'let dobbe, govt dat dakka. De val'da ja vuol'ga ere fielluit nal'de ja gur'pala liini ire, mɛina liddje gok'čan, ja de vuol'ga ieš olgǫs, ja de manna. De gič'če, go boatta; de bal'kista ieǯas fas vællot fielluit nala, gos lei, ja val'da liini fas nalas. De vur'de nubbe ækkedi, govt dal dakka, ja de lu'rijeddje dan, ja dego dat buođi fas, de dat čur'vijeddje: „Gos do læt læmaš?" De i hap'pehan liini duop'pet nala. De šaddai alas, ja de manne ja gok'če dan fas liinin ja de čadne dan gidda ja daddje: „It galga lik'kat. De si du bal'kestit mirri." De i lik'kan šat.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

124.

Dan aigi go Mos'kavuodna lei Galsa vuol'de (Galsa suokkanasti), de lei ak'ta noaides ak'ka, mɛit goččǫdeddje Čoawjedan-An'nen, mi galgai biddjat ruollait Lussi-Andreasa nala, mi orui Junnas-njargan Dat li ak'ta olmai, mi galgai oaǯ'ǯot dan Anne biddjak dɛit ruollait dan nala. De læ ak'ta olmai, mi ækkedis siwnjǫdeddin gulla, go dak sar'noba mæs'sostobon, guđe aigi dat gal'gaba mannak gir'kǫgar'-dai,

sier: „Hvem bragte dig den tidende?“ Han spør: „Har I ikke hørt det?“ Husfolkene svarer: „Nei, vi har ikke hørt det.“ Han forteller da hvad han så og hørte under helleren på Liedeskaide, da tre dauinger kom fra Tyskebakken[1]; de var på vei til sjøen, og han er død på Ringvassøya. Han hørte at de talte om at Sau-Johans sønn var død igårkveld. Folkene sier: „Du tuller nok nu.“ Han svarte: „Nu vil jeg ikke fortelle eder mer.“ Men da den første Ringvassøy-heimen kom, fortalte den at gutten var død samme kveld som Guva-Mattis så dauingene reise til havriket.

123. EN GJENGANGER HINDRES FRA Å GÅ IGJEN.

Der døde en gutt i Storfjorden, og de la ham ut i et hus. Da gikk han igjen; han kommer stadig om natten, når det blir mørkt. De gikk op på taket og rev der op et hull, og så kikte de der for å se hvordan han bar sig ad. Han står op fra fjelene og tuller sammen lakenet som de hadde dekket ham med. Så går han selv ut og vandrer. De så at han kommer; han kaster sig igjen ned på fjelene, der hvor han lå, og tar igjen lakenet over sig. De ventet til næste kveld på hvordan han da vilde bære sig ad, og de lurte på ham, og da han kom igjen, ropte de: „Hvor har du vært?“ Da nådde han ikke til å ta lakenet over sig. Han blev naken, og de gikk og dekket ham igjen med lakenet, bandt ham fast og sa: „Du skal ikke røre dig. Ellers kaster vi dig i sjøen.“ Da rørte han sig ikke mer.

124. DAUINGER SETTES PÅ EN MANN.

På den tid da Sørfjorden var under Karlsøy (hørte til Karlsøy prestegjeld), var der en noaidekone, som de kalte Tsjoavjedan-Anne; hun skulde sette troll på Lussi-Andreas, som bodde på Lakselvnes. Det var en mann som skulde få denne Anne til å sette trollene på ham. Så er det en mann som om kvelden i mørkningen hører at

[1] Kirkegården i Karesuando i Sverige.

ja dat pas'si datat dan aigi, ieǯas dokkǫ lu'ri gæč'čat, govt dat dakka. Go dat buođiga gar'dai, de dat vel'ledi ol'gės bæl-buolva nala ja čælčir-ednin ædnama njawkasti, vaʒʒi moad'de lawki; de vel'ledi gurot buolva nala ja njawkasti čælčerina ædnama, ige dat diettan dađe ænek. De val'maneddje dat mæs'so-ol'mǫk dobbe ja vul'ge sii'di.

Dat leddje ovtat hæjat Njoaskin, ja Nils Law'ra vulgi suw'dit ras'ta hæddja-ol'muit Mar'fenjar'gi. Ruok'tot lei sukkame; de gulla, go loddit buottet mæra miel'de strabo ja buottet jur guow'do alda vanca. Nu dat fer'ti doabmak sukkat ere owdan. Lussi Andreas lei oag'gome Junnasnjargæǯi owdan. De mui'tala, go dat buotte, dat loddik. De huonot čok'kestalle, muttomak anjuit nala, muttomak stawnit nala. Mutte Lussi-Andreas điđi binnaš ænebuš go dabalaš ol'mǫk ja bijai dɛit loddit mannat ruok'tot dokkǫ, gos sad'dijuvvun leddje.

(Hans Olsen 1924, Sørfjord.)

125.

1.

De lei gærdi Mos'kaluovt-vuowdis ak'ta olmai, man namma li Hans Martin, ja dat orui goađin, ja čaddai ruol'la dannat goattai ja likkahalai juogǫ diŋga, mi goađis lei; bære hæstaræidait dat i likkahallan. Mutt gunait arranis, dɛit gunait fierui nu, atte lei dego čaccebor'ga goađi dievva. Ol'mǫt fer'tijeddje sir'dit ere goađin ovta ai'gai, mutte mannjel čaddai rafi, go dat gaw'ne ol'mǫ, middja oaǯǯui rafi.

(Hans Olsen 1924, Sørfjord.)

2.

De li sar'ne-olmai, orui Garanas-vuonan ja ieš manai ja doalai lokkǫsit ja li nu hanis. Dego buođi sii'di, de dat juokke aigi faskui uwna ja vuoidadi ja belki ɛin akkainis, go i doala rajo uwnan, ja ige dat ieǯa diŋgain bas'sen mɛi'dege. Dɛs'ɩǫ jođi ere Garanas-vuonan Mos'kavuon-raw'njai ja orui dobbe nu gukki go lei jabman.

de to taler i kirkestuen om når de skulde gå til kirkegården, og han passet også på tiden; han lurte sig dit for å se hvordan hun bar sig ad. Da de to kom til kirkegården, la hun sig på høire kne og strøk jorden med ringfingeren, gikk noen skritt, la sig så på venstre kne og strøk jorden med lillefingeren, og så visste han ikke mer om det. Kirkefolkene blev ferdige der og reiste hjem.

Det var et bryllup i Njosken, og Lars Nilsen begynte å sette bryllupsfolk over til Pølsenes. Han holdt på å ro tilbake; da hører han at fugler kommer flaksende hen over sjøen og kommer like mot hans båt. Så måtte han skynde sig å ro unda. Lussi-Andreas lå og fisket utenfor Lakselvnesodden. Han forteller at de kom, de fuglene. Så satte trollene sig, noen på båtkjeipene, noen på stavnene. Men Lussi-Andreas visste litt mer enn almindelige folk og sendte fuglene tilbake dit hvorfra de var sendt.

125. BANKEÅNDER.

1.

Der var en mann nord i Lakselvdalen, som hette Hans Martin, og han bodde i en gamme. Der kom et troll i den gammen og flyttet alle ting i gammen; bare hestegreiene flyttet det ikke. Men asken på åren, den asken rotet det i, så gammen stod full som av sjørokk. Folkene måtte flytte ut av gammen for en tid; men siden blev der fred, da de fant en mann som skaffet fred.

2.

Der var en predikant; han bodde i Ramfjorden; selv reiste han om og holdt opbyggelse, og han var så gjerrig. Når han kom hjem, feide han alltid ovnen og pusset den og skjente stadig på kona si, fordi hun ikke holdt ovnen ren. Han brydde sig ikke noe om andre ting. Siden flyttet han fra Ramfjorden til Sørfjordstrømmen og bodde

De vul'ge doal'vok dam liika gir'kǫgar'dai. De læt sukkame sisbæli Suorto; de uoi'nek go boatta davil vaʒʒi ja manna siida guw'lui. De nuorra šlubbok ribme bal'lak; muttǫ dat boares olmai daddja: „Vaʒʒašus dal dobbe! Mutte mi sukkat gir'kǫ-ai'dai doal'vot dam.“ De daddja ak'ta nuorra šlub'bo: „I dat lækge gisto sis'te.“ „Ale don dajǫ!“ daddja boares olmai. De manne ja duol'vǫ Skirenjarga gir'kǫgar'dai; de buotte sii'di æige dat gullam æige oai'nam dađi ænep mɛi'dege.

De šaddai giđđa; de vuw'dui da stoppo ja uw'na mɛit, ja uos'te Mos'kaluok-vuow'dai, biddje uwna bajas, ja uw'na li buorak. Dego dolastik, de uw'na duolle halle ruoǯiha. De gæč'ča isit, lægo uw'na goggǫge cuowkas. Mutte i dat læ cuowkas. De biddje nok'kat ækkedis; de li lakka gaskija; de riemai uwna rappok ja skoalkit. De dat li gullam, dat giddja uosti, bæivi ow'dal, atte i dat oaǯǯǫ rafi nok'kat, nu gukki go dat adna dam uwna. I dat sittan jak'kit, atte uwnan læ middjage. De nub'bi iddja šaddai; de dat dakka sæmme laddje, ja gul'lǫ ol'gon, dego gassait guoimi hærida. Mutte i dat siđa isit riek'ta jak'kit vela; muttǫ de šad'da bahat atte bahat. Uwnain hæridit ja rasset. De dat fėr'ti dam uwna gai'kot ja olgǫs-bal'kistit, ja da rajin oaǯǯui rafi nok'kat; i gul'lǫm šat mikkige. De uosti ieǯa uwna ja falai juokke ol'mui dam boares uwnas; muttǫ ol'mǫk ditte, atte æi dat oaǯǯǫ rafi dɛina uwnain; dɛina riettis hærida dɛina uwnain.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

126.

De leddje Vuošvaggihat sukkamen sai'debiwdo Latte-æddjon Fin'na-markon ja durgǫstallet saidit. De dar'vani nis'so bardni dur'gui, vaikǫ nissot æi vuoi'nǫmge. De riemai gæssit vanca lusa, ja duor'gǫ-stræŋ'ga manai gas'kat. De daddjek dak guoimik: „Ik do galle læ boat'te jagi Latte-æddjon saidit durgǫstallamen.“ Mutte bar'ni i jak'kam. Dego buotte gad'dai, de mui'talik, maggar guoli li bar'ni gæssik, go ličče duor'gǫ-bier'gasak gier'dam. De daddjet dat boares

der til sin død. Så skulde de føre liket til kirkegården. De holdt på å ro innenfor Stordalen; da ser de at han kommer gående utenfra og går mot gården. Ungguttene begynte å bli redde; men den gamle mannen sier: „La ham nu gå der! Men vi skal ro og føre ham til kirkegården.“ En unggutt sier: „Han er ikke i kisten.“ „Tøv ikke!“ sier den gamle mannen. De reiste og førte ham til kirkegården på Sjursnes. De kom hjem og hverken hørte eller så noe mere.

Våren kom; da blev stua og ovnen med solgt. De blev kjøpt til Lakselvdalen; man satte ovnen op, og den var god. Da de brente i den, small det av og til i den. Husbonden så efter om ovnen var itu noensteds. Men den var ikke itu. De la sig om kvelden; da det var nær midnatt, begynte det å feie ovnen og det banker. Den som kjøpte ovnen, hadde dagen før hørt at han ikke fikk fred til å sove, så lenge han hadde den ovnen. Han vilde ikke tro at det var noe med ovnen. Næste natt kom; da blir det likedan, og det høres ute som om en steller med kasser. Husbonden vilde enda ikke riktig tro det; men det blir verre og verre. De steller og styrer med ovnen. Da måtte han rive ovnen ned og kaste den ut. Fra den tid fikk han fred til å sove og der hørtes ikke mer noe. Han kjøpte en annen ovn og bød den gamle ovnen frem til alle; men folk visste at de ikke fikk fred med den ovnen; for den onde stelte med den.

126. FORVARSEL OM DØD.

Folk fra Lyngsdalen drev seifiske på Latøya i Finnmark og dorget sei. En nise bar fast i dorgen til en gutt, skjønt niser ikke var å se. Han begynte å dra den hen til båten, og fortomstrengen gikk av. Kameratene sier: „Du dorger nok ikke sei på Latøya næste år.“ Men gutten trodde det ikke. Da de kom i land, fortalte de hvadslags fisk gutten hadde dradd, hvis dorgegreiene hadde holdt. De gamle folk sier: „Hvadslags fisk var det, da greiene ikke holdt?“

ol'mok: „Maggar dat li guolli, go bier'gasak æi gier'dam?" De mui'-talek: „Æi nissok vuoi'nom æige gul'lom; mutte gal bardne dur'gui dar'vani gidda, ja sæmmesa go dar'vani dur'gui gidda, de njul'či nis'so bajas mæran. Riemai gæssit vanca lusa; de manai gar'ne-stræŋ'ga gas'kak." De muttimak nuorra šlubbuin boagostit ja daddjek: „Go si dal vuoi'nek nis'so-flakka, de si gal'gek vuol'git nissuit dur-gostallat." De li ak'ta boares skoal'pa, middja gulai, go mui'taleddje. De daddja dεida nuorra bardnidi: „Eppet dal di darvet goit nissuit ja ige læ dak vuog'gaguolik." De daddjek nuorra šlubbok: „Mannes Hansa dur'gui goit dar'vani gidda?" De daddja dat boares sabmelaš: „I dat boađegen boat'te jagi Latte-ed'djui durgostallat. Di oaǯ'ǯobet jak'kit, mεit mon boares halvak læm daddjam."

Go bar'ni buođi sii'di ja šaddai čak'ča ja riemai ædnaman gal'mit, de vulgi varrai baččit. Go lei vaǯ'ǯan ja god'dan gol'ma girona, de girondoak'ki girdi cæggo varregil'gi, ja lei binnaš bajel sibmolit gal'-man, ja njuoskas lei bak'ti. De li bar'ni boattimen lakka baččadaga, galgai vεla law'ket nubbe bak'telanja nala; de lei sæmol gal'mon bajel, ja vuol'de lei njuoskas bak'ti. Go duolmasti dam nala, de jot'tai ak'tan dεina sæmol-ædnambekkin, ja li mađohis cæggos, ja jođi baddjel bavti ieǯas cuowkas.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

127.

De liddje skippak Kiinan ovta stuorra hawnan vari vuol'de, ja de bosso passata-bieg'ga, ja guok'te skippa gal'get Nor'gi borjastit ja ak'ta Japani; mutto passata bosso njuol'ga vuos'ta. De læ ak'ta gaptæi'na, nuorra ja hil'bak; de daddja: „Mon vuolgam iđik šlave-hallak Japani." De daddje ieǯa gaptæinak: „Dus manna jakki, ow'dalgo don boađak dokko." De daddja: „Vaiko mon šlavehalalin duobmobæi'vai, mutte Japani mon galgam boattit." De vulgi, go bæi'vi čuwgodi, šlavehallak; ieččasak bacce dasa. De dat jawkai appai. De gulla ak'ta, go sewnjodi, go raw'ga cab'ma orret nal'de ja daddja: „Mon šlavehalam duobmobæi'vai." De dat ieččasat vul'ge

De forteller: „Niser var hverken å se eller høre; men en bar nok fast i guttens dorg, og i det samme den bar fast i dorgen, sprang den op av sjøen. Han begynte å dra den til båten; da gikk fortomstrengen av.“ Noen av ungguttene ler og sier: „Når vi nu ser et niseflak, skal vi ro og dorge niser.“ Der var en gammel skolp, som hørte at de fortalte det. Han sier til de unge guttene: „I får allikevel ikke niser fast, og ikke er det angelfisker.“ Ungguttene sier: „Hvorfor bar den da fast i Hans's dorg?“ Den gamle lappen sier: „Han kommer ikke næste år til Latøy og dorger. I kan tro hvad jeg gamle tulling har sagt.“

Da gutten kom hjem og det blev høst og marken begynte å fryse, gikk han op i fjellet på jakt. Da han hadde gått der og skutt tre ryper, fløi en rypeflokk op i en bratt fjellside. Det var frosset litt over mosen og berget var vått. Gutten nærmet sig skuddhold og skulde enda gjøre et skritt hen på en annen lem i bergsiden. Da var mosen frosset ovenpå, og under var berget vått. Da han trådte på det, rapte han med mosestykket; det var overmåte bratt, og han gikk utover berget og slo sig ihjel.

127. DØDSSEILEREN.

Der lå skiber i Kina i en stor havn under et fjell, og passatvinden blåser. To skib skulde seile til Norge og et til Japan; men passaten blåser bent imot. Der er en kaptein, ung og kåt, han sier: „Jeg vil imorgen krysse til Japan.“ De andre kapteiner sa: „Det går et år for dig, før du kommer dit.“ Han sier: „Om jeg skulde krysse til dommedag, til Japan skal jeg komme.“ Han begynte å krysse, da dagen lysnet; de andre blev igjen der. Han blev borte på havet. Da hører en, da det mørknet, at draugen banker på et berg og sier: „Jeg krysser til dommedag.“ De andre reiste derfra, to til Norge og en til England. De som reiste til Norge, så at det

dast ere, guovtis Nor'gi ja ok'ta Eŋ'gelan'di. Dat, mat Nor'gi manne, uoi'ne sæmme skippa go boatta abin gad'dai; de dow'de: „Diele læ sæmme skip'pa.“ De biddje vuor'dit vai si bèsset sardnohallat, ja dat lei mɛit norska skip'pa. De dot guovtis gèsiga flawda; mutte dat i gæssam. De borjasteiga bal'di ja bijaiga bak'ki (gesiga doares baddi nala, vai borjas i vuos'ta časke); de fii'riga vanca olgos ja galgaiga mannat nammafiello gæč'čat. De luiti doares baddit, vai bieg'ga dievva bor'jasida, æbage bæssan sardnohallat. De šaddai dam guok'tai vuos'te-bieg'ga, šaddaiga mac'cat sæmme haw'ni; oruiga guok'te vakko dast.

De læba orromen. Dego ækket sewnjodi, de raw'ga boatta orrit nala ja hui'ka: „Mon šlavehalan duobmo-bæi'vai; oarjadat-bieg'ga bosso ja binnaš har'vi. Mutte vuoi govt guollo giettabælli!“ De šaddai iđet; de šaddai goal'ki. Dego ækket sewnjodi, de vut boatta ja hui'ka: „Oarjadak-bieg'ga ja binnaš har'vi! Vuoi govt guollo giettabælli!“ De li ak'ta boares matroassa, de gurasti boares fac'-cabæli mèrri ja huiki: „Ale šat goalo, boares Er'ke!“ De huikehi raw'ga: „Buressiw'niduvvun olmai, gi facca ad'dek! De don bæsak bures borjastit sii'da-ædnami.“ Dego vul'ge iđedis, de boatta sæmme skip'pa abin gad'dai; de borjasteiga lusa goab'bat bællai ja gesiga flawda; mutte dat i gæssam. De huikihi dam guok'tai: „Mon læm, gi šlavehalam duobmobæi'vai.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

128.

Gawnai ak'ta niei'da doab'bal ul'lerajin; de dat valdi da doab'bala ja bijai fier'vai allasis. De dat riemai baŋ'ket stobon (lovtan); dego riemai siwnjodit, de riemai baŋ'ket. Dat lei dugo nieida julgit lut'te, go baŋ'ki, ige dat bal'len ol'mot balljo nok'katge das. Dat baŋ'ki juokke ija. De mui'tali ovta boares ak'kai, dat lei Helen. De dat rakkadi gol'ma vanca smakkuin ja bijai mirri da gol'ma vanca, ja de dat goččui mannat dokko faw'lai. De dat heiti baŋ'kemes da rajin. De uoine dɛit vancait nubbe bæle fawli nubbi gaddis. Lei gir'ko-ædnan dobbe, bijai dokko dɛit vancait.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

samme skib kom fra havet mot land; de kjente det: der er det samme skibet. De la sig til å vente for å få tale med det, og det var også et norsk skib. De heiste flagg; men det heiste ikke. De seilte op til siden av det og braste bakk; så satte de båt ut og vilde se navnebrettet. Da braste det fulle seil, og de fikk ikke tale med det. De to skibene fikk motvind og måtte vende tilbake til samme havn; der lå de i to uker.

Mens de lå der, kommer draugen, når det mørknet om kvelden, på et berg og roper: „Jeg krysser til dommedag; det blåser sønnenvind og er litt regn. Men voi, hvor jeg fryser på den ene hånden!" Det blev morgen; da blev det vindstille. Da det mørknet om kvelden, kommer draugen igjen og roper: „Sønnenvind og litt regn! Voi, hvor jeg fryser på den ene hånden!" Der var en gammel matros; han kastet en gammel vott i sjøen og ropte: „Frys ikke mer, Gammel-Erik!" Da ropte draugen: „Velsignede mann som gav votten! Du skal få seile godt til ditt hjemland." Da de reiste om morgenen, kommer det samme skibet fra havet mot land; de seilte til hver sin side av det og heiste flagg; men det heiste ikke. Det ropte til dem: „Det er mig som krysser til dommedag."

128. SPØKERI EFTER SJØRAK.

En pike fant et dubbel i flomålet; hun tok det og la det i fjæren til sig. Da begynte det å banke i stuen (på loftet); når det begynte å mørkne, begynte det å banke. Det var likesom ved pikens føtter, når det banket, og folk fik næsten ikke sove der. Det banket hver natt. Hun fortalte det til en gammel kone; det var Helene. Hun laget tre båter av sponer og satte de tre båtene på sjøen, og hun bød dem reise ut på fjorden. Fra den tid hørte det op med bankingen. De så båtene på den andre siden av fjorden på det andre landet. Der var det en kirkegård; dit sendte hun båtene.

129.

De lei ak'ta boares stallo, gæs leddje golbma bardni, ja lei maida orrome muttin mærragaddis, gos lei su kran'ne ruol'la. De manna stallo gærdi ruolla lusa ja gɛl'da atte: „Don ik galga olbmuit čoag'git nu ædnat allasat. Dus i læk loppi sin adnit.“ Ruol'la suttai daggaviđi ja dajai atte: „Bæivi ittima guowlos galgat don mannat bæive jaw'kama guw'lui.“ Stallo vas'tidi: „Don oaʒʒot roak'ka gæč'čalit, jus dun boares darra-banit bas'tet mu gil'gi.“ Mutte ruol'la vas'tedi: „Das don galgat oaidnit, goab'ba mon'nos gal'ga šad'dat gæđ'gin daihe gærbmašen.“ Stallo vulgi eret, ja ruol'la bijai čalbmebæl-spiinė fak'tet, goas stallo boatta sun sii'di. De galgai spiidni, go uoini stalo vuol'gimen, bal'kistet čalbmegakka rul'li, vai so bæsali stalo borrat. Stallo ar'vidi burės, govt suina manna, sad'di ovta boares akka ruolla lusa. Ruol'la doaivui atte dat lei stallo; fal'lehi dan boares akka ja gaski cuwkas smavisen. Stallo buođi daggaviđi ruolla lusa ja jærai, manne son læ god'dan sun boares vuodnama, ja časki ruolla banit vuos'ta, nu atte ruollas manai nub'be badne ėret. De dajai stallo: „Don čalmehis ja boares ruol'la, galgakgo don gæč'čalad'dat muina, gutte læm goi'ke gaddis? Jus don livčet mæra nal'de, de don livčet galle giewrat go mon.“ Mutte suttai ruol'la ja čar'vi stalo gidda. Dalle šaddaiga soai fag'gai; mutte ruol'la i bittan. Stallo valdi vel dan nubbige bani sus eret. De šaddai ruol'la juo nu heitọt, atte i bir'gen gok'tege staluin.

De lei mannamen stallo mutton bai'kai oaʒ'ʒot allasis dobbe ovta ræŋga. De oaʒʒui ræŋga, mi li nu gæfi. Ræŋ'ga orui stalo lut'te jagi ja oaʒʒui ovta čuođi dala balkas. Ræŋ'ga jurdaši: „Dat læ ila un'nan bal'ka“; valdi stalos nubbi jɛgi hæsta vel lassin. De vulgi ræŋ'ga vuoddjit ja buođi muttom bai'kai, gos i bæssan šatan ænet hæstain, manai sii'di ja valdi isidis mieldis čuop'pat sunnji bal'ga, vai son bæssa vuoddjit. Son lei čuop'pame bal'ga, ja de bæi'vi baddjani, ja stallo i bæssam gosage; son šaddai orrot das ja ša dai dego gaw'regæđ'gin. De manai ræŋ'ga ruok'tot ja oaʒʒui stalo uobmọdaga gaitin ja vulgi vuoddjit gonagassi. Sus lei val'lje rutta, ja buođi

129. STALLO OG TROLLET.

Der var en gammel stallo som hadde tre sønner, og han bodde ved en havstrand, hvor et troll var hans granne. En gang går stallo til trollet og sier: „Du skal ikke samle dig så mange folk.[1] Du har ikke lov til å ha dem.“ Trollet blev straks sint og sa: „Fra solens opgang skal du gå til dens nedgang.“ Stallo svarte: „Du kan fritt få prøve om dine gamle taretenner biter på min side.“ Men trollet svarte: „Her skal du se, hvem av oss som skal bli til sten eller orm.“ Stallo gikk sin vei, og trollet satte et enøiet svin til å passe på når stallo kom til hans gård. Svinet skulde, når det så stallo, gi sig ivei, kaste en øiesten til trollet, så det kunde ete stallo. Stallo skjønte godt, hvordan det vilde gå ham, og sendte en gammel kone til trollet. Dette trodde det var stallo; det fór på den gamle kona og bet henne i stykker. Stallo kom straks til trollet og spurte hvorfor det hadde drept hans gamle svigermor, og slo trollet på tennene, så det mistet den ene tannen. Stallo sa: „Du blinde og gamle troll, skal du prøve dig med mig som er på det tørre land? Hvis du var på sjøen, var du nok sterkere enn jeg.“ Men trollet blev sint og klemte stallo fast. De tok da tak; men trollet klarte sig ikke. Stallo tok også den andre tannen[2] fra det. Da blev trollet så dårlig at det slett ikke kunde stå sig mot stallo.

En gang gikk stallo til en gård for der å få sig en dreng. Han fikk en dreng som var så fattig. Drengen var hos stallo et år og fikk hundre daler i lønn. Drengen tenkte: „Det er altfor lite lønn,“ og tok det næste år også en hest attpå fra stallo. Han kjørte bort og kom til et sted, hvor han ikke mer slapp frem med hesten. Han gikk hjem og tok sin husbond med sig for å hugge vei til ham så han fikk kjøre. Stallo holdt på å hugge vei, og så gikk solen op, og stallo slapp ingensteds hen; han måtte bli der og blev som en kroket sten. Drengen gikk da tilbake og fikk alt stallos gods og kjørte til kongen. Han hadde fullt op av penger. Der kom en

[1] Nemlig de ugudelige som druknet på sjøen.
[2] Trollet hadde kun to tenner.

muttom olmai, mi lei ieǯa sogas go son; addi sunnji čuođi ruđait ja jærai olbmas, mi sus lei sælgis. Olmai vas'tida: sus læ boares noaidesæk'ka. De jærra stalo ræŋ'ga olbmas: „Gos don læk uoǯ'-ǯǫm dam?“ Olmai vas'tedi: „Dat læ boares aigi čalmehis stalo bus'se, man sis'te læ ak'ta muorra-šlub'bo; go dat likkasta, de julkiha.“ De manai olmai ovta riggis giebmanni dallui ja biwdi iddjasaji. De vas'tedi atte: „Iddjasaji don oaǯǯot vel buorige.“ Go ækket lei šad'dam, de kiw'rehalai olmai olgǫs. Mutte olmai likkastatti sækkas, ja doaivui riggis giebman'ni, atte dat lei juoga sis'te, mi sardnui, ja jærrala giebman'ni, mɛit dat gal'ga mak'sit, go dat sar'dno. Olmai vas'tidi: dat læ sun boares noaide-sæk'ka, mɛit so læ boares čalmehis stalos uoǯ'ǯǫm, ja mɛina son šad'da riggisin. Giebman'ni doaivui, atte galle duot điđi njuol'ga, gæs lei noaidesæk'ka; addi giebman'ni sunnji ruđait ja buori iddjasaji. Olmai lii'kui bures dam giebman'nai ja giiti Ibmila, go so bæsai fastain ællit, vaikǫ lei son nu gæfi, atte i læm mikkege, mɛit son ani borramuššan.

VARIANT.

Stallo vuwdi dam noaidesækka bar'dnai, gutte lei ræŋ'gan sus læmaš, ja bar'dni ani dam sækka oanehaš aigi, ja addi dam sækka fastain sun maddaraddja ak'kǫbi. Son šaddai dam sækka adnit obba sun aigi. Go son mai'dege darbahi, de son duššе šliwgui sækka, ja son oaǯǯui gaitin, mɛit son darbahi. Sun ædni ak'ko lei nu boaris juo, atte sus leddje smavva ræđ'kat bađas ja smavva rissit oaivis ja skanat buolvain.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

130.

Ak'ta stalo-bar'ni ja stalot orrǫ Norfjor-gieddin. De algi stalo bar'ni nai'talit ja hæjastallat. De jukke viinit ja gariheddje ja rakkadeddje ovta muora, mɛit dugǫ adne ibmili, ja njul'čǫ birra da muora ja jukke viini. Manjemus'ta de doar'rajeddje ja cuw'kijeddje

mann av en annen slekt enn han; han gav ham hundre daler og spurte mannen, hvad han hadde på ryggen. Mannen svarte, at han hadde en gammel gandhit. Stallos dreng spør mannen: „Hvor har du fått den fra?“ Mannen svarte: „Det er en pose som har tilhørt en blind stallo i gamle dager, og i posen er der en treklubbe. Når den rører sig litt, gir den et skrell.“ Mannen gikk til en rik kjøbmanns gård og bad om natteherberge. Kjøbmannen svarte: „Natteherberge skal du få og det et godt.“ Da det var blitt kveld, blev mannen kjørt ut. Men han rørte ved sekken sin, og den rike kjøbmannen trodde at det var noe i den som talte; han spør hvad det skal bety at det taler. Mannen svarte: „Det er min gamle gandhit, som jeg har fått av en gammel blind stallo og som jeg blir rik med.“ Kjøbmannen trodde, at han som hadde gandhit, nok visste det rett, og han gav ham penger og godt natteherberge. Mannen likte kjøbmannen godt og takket Gud, fordi han igjen fikk leve, skjønt han var så fattig at han ikke hadde noe til mat.

VARIANT.

Stallo solgte gandhiten til gutten som hadde vært dreng hos ham, og gutten hadde den en kort tid og gav den igjen til hans oldefars barnebarn. Det kom til å ha sekken hele hans tid. Når han behøvde noe, svinget han bare sekken, og han fikk alt det han behøvde. Hans mors bestemor var alt så gammel at hun hadde små enerris på baken og små ris på hodet og skjell på knærne.

130. STALLOENE PÅ NORDNES.

En stallogutt og stalloer bodde på Nordfjordengen. Så gav stallogutten sig til å gifte sig og holde bryllup. De drakk brennevin og blev fulle og laget et tre som de hadde som en gud, og de hoppet om treet og drakk brennevin. Tilsist begynte de å slåss og

da ibmila ja vul'ge jottit, ak'ta oassi, ja manne dieke nuortas guw'lui ja buotte dieke Bullǫjokki, ja čiegai ak'ta stallo silbait jokkagad'dai. Eǯa manne Nuor'tanjarga nala gurǫhallat geđgit ras'ta fawli ja gurašteddje ovta gæđgi Awdǫluot-njar'gi, ja das læ vɛl od'nini.

Vuostaš or'ro, mi buođi Bullǫjokki, de gawnai ak'ka stalo ruttačiega jokkagaddin, go li čacci doaddjan mielli, ja sil'ba-nastit leddje nu stuor'rat dugǫ ow'dal Suomagiela sal'magir'ji-bærbmat.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

131.

1.

De li Spinin guok'te baddje-ol'ma sai'debiwdon. De riemai nubbe unna vancaǯa raw'ga givsidit; mutte æba dieđe dak guok'te ol'ma, gæit vanca li; muttǫ nubbe ucca vancaǯa mannje-olmai oai'na juokke aigi, muttǫ i sardnǫ duo guok'tai. Dat giddja uoini, dan namma li Bardna-Biete. De biw'de gol'ma vakko saidit; de vuol'giguotte sii'di, ja raw'ga fal givsida juokke aigi dam ucca vancaǯa. De daddja ovta bæivi, go lei baha dal'ki, Bardna-Biete da nubbi vanca mannje-ol'mai: „I dod'nuin mana bures.“ De daddja: „Manne? Go mi buore dalkin das vuol'gip, gal mi sii'di boattip.“ De daddja Bardna-Biete: „I so dieđe, boattibæt'tego doai sii'di.“ De biddje diŋgait van'ci ja de gal'ge vuol'get sii'di. Dagai vuos'tebiegga; de rakkadiddje goađe ow'dagæččai ja biddje nok'kat gaitin njælljes. Mutte Bardna-Biete i oaǯǯǫ nokkat. De gulai go stuǯehi. De guow'la čællja vuoli; de oai'na go raw'ga boatta; mannjegæǯi bak'te guow'lali bajas. De li bis'so miel'de Bardna-Bieten, ja lei luđ'đejuvvun, rik'kǫbis'so. De guow'lali vut raw'ga van'ci; de jawkehi. De Bardna-Biete rakkadi bis'sonjalmi dokkǫ. Dego goalmadis buođi mannjesiessi bak'te van'ci, de riemai guog'gahit. De Bardna-Bietehuš baǯi, ja manai ak'tan dollagar'gan mèrri. De fal'lijeddje bajas dat ol'mak, go baǯi. De jerre: „Mɛit don baččet?“ Vas'tidi: „Mon baččen skoatta ere bisson.“ De daddja Bardna-Biete: „Di gal'gabet nok'kat; de mon mɛit bijan

slo guden itu, og en del gav sig på vandring og gikk hit nordover og kom hit til Bullojok.[1] En stallo gjemte sølv ved elvebredden. Selv gikk de ut på Nordnes for å kaste stener over fjorden, og de kastet en sten til Kvitebergnesset, og der er den den dag i dag.

Kona til den første bumann som kom til Bullojok, fant stallos pengegjemme ved elvebredden, da vannet hadde brutt ut elvemelen, og sølvstjernene var så store som før permene på en finsk salmebok.

131. DRAUGEN I FISKERBÅTEN.

1.

Der var på Spenna[2] to fjell-lapper som drev seifiske. Så begynte draugen å ståke i den ene småbåten. De to menn hvis båt det var, visste det ikke; men akterrumsmannen i den andre småbåten ser det alltid, men taler ikke om det til dem. Den som så det, het Bardna-Per (Per Andersen). De drev seifiske i tre uker; så vilde de reise hjem, og draugen ståker alltid i småbåten. En dag da det var dårlig vær, sier Bardna-Per til akterrumsmannen i den andre båten: „Med eder går det ikke godt.“ Han sier: „Hvorfor? Når vi reiser herfra i godt vær, kommer vi nok hjem.“ Bardna-Per sier: „Jeg vet ikke om I kommer hjem.“ De la sine saker i båten og skulde reise hjem. Det var motvind; de laget tjeld i forstavnen og la sig til å sove alle fire. Men Bardna-Per får ikke sove. Da hørte han at det plasket. Han kiker under tjeldet; da ser han at draugen kommer; han kikte op ved akterenden. Bardna-Per hadde børse med, og den var ladd; det var en rifle. Draugen kikte igjen inn i båten; så forsvant han. Bardna-Per rettet munningen på børsa dit. Da draugen tredje gang kom til båten ved akterrummet, begynte han å legge sig kroket. Bardna-Per skjøt, og draugen fór som en ildsprut ut i sjøen. Mennene

[1] Bullojok er en elv og gård på østsiden av Lyngen.

[2] En ø i Karlsøy sogn.

nok'kat." De niegadi Bardna-Biete. De daddja raw'ga: „Vuoi bahas baddje-olmai! mεit do dakket? Bačček sus har'dodavti gas'kak imge mon bæssan oaǯ'ǯot dan guovto allasim ræŋ'gan."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord).

2.

De leddje Vogain ol'mǫt. De hærida raw'ga ovta vancan; uoi'net ol'mǫt juokke ækkeda. De vuol'ga ak'ta olmai (Gied'degaš-Hæi'ka) dokkǫ, ow'dalgo raw'ga buođi, ja manai nubbi van'ci bal'di ja or'rui dokkǫ. De boatta raw'ga da van'ci ja de riebma airuit stεl'ljit, leđmit biddja vanca sisa ja hoakka: „Således bruke vi",[1] ja siwlo ceg'ge baddjegæǯi vuollegæččai. De daddja: „Således bruke vi." Duot olmai njagahi airo, ja de raw'ga buođi mannjesies'sai ja hoakka: „Således bruke vi;" de olmai časki rawga dεina airuin ja dajai: „Således bruke vi også,"[2] ja šaddai bæi'vi. De gobmani dat van'ca, ja buotte dačat erehin (sor'mahuvve).

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

3.

Ak'ti leddje ol'mǫk Vuogaide mannamen; de gesse vancait bajas gosa ija val'dek, ja de raw'ga ovta vanca dilidan juokke ija. De manai ak'ti housman'ni fak'tet, ow'daskot'tasėn væl'lahėt, ruow'desaggi adna gieđan. De buođi raw'ga; de gesi bor'jasan bajas ja coggai stiwranan ow'di ja rakkadi borjastam-laddje. De manai ow'dagæččai cog'gat borjas-stikko. Go galgai raw'ga cog'galet, de čug'gi dat olmǫš dεina ruow'de-saggin, ja de viekkali ieš bajas. Iđedes buođi vulǫs vanca lusa. De li sas'temuod'da da ruow'desaggin gidda. De oaǯǯui da van'ca rafi da rajin.

(Anne Olsdatter 1888, Sørfjord.)

[1] Nuvt mi lavet dakkat.

[2] Nuvt middjai (mini) lavet dakkat.

fór op, da han skjøt. De spurte: „Hvad skjøt du?" Han svarte: „Jeg skjøt et skudd ut av børsa." Han sier: „I skal legge eder; jeg vil også legge mig til å sove." Da drømte han: draugen sier: „Voi, du slemme fjell-lapp; hvad gjorde du? Du skjøt skulderbenet mitt av, og ikke fikk jeg de to til drenger hos mig."

2.

Der var folk i Vågan. Draugen ståker i en båt; folk ser ham hver kveld. Da går en mann (Gieddegasj-Henrik)[1] dit før draugen kom; han gikk inn i en annen båt ved siden av og la sig der. Så kommer draugen i båten og begynner å stelle med årene; han legger årebladene inn i båten og gjentar: „Således bruke vi," og masten setter han op med toppen ned. Han sier: „Således bruke vi." Mannen lurte sig til en åre, og da draugen kom i akterrummet og gjentok: „Således bruke vi," slo han draugen med åren og sa: „Således bruke vi også." Det blev dag. Da hvelvet den båten, og nordmennene[2] kom bort.

3.

En gang var folk på reise til Vågan; de satte båtene op der hvor de tok op for natten, og så tumlet draugen med en båt hver natt. En gang gikk høvedsmannen for å holde vakt; han vilde ligge i fremskotten og hadde en jernpigg i hånden. Da kom draugen; han heiste seilet op, satte styret for og gjorde alt ferdig til å seile. Så gikk han til forenden for å sette seilstikken fast. Da draugen skulde sette den fast, stakk mannen ham med jernpiggen og løp så selv op. Om morgenen kom han ned til båten. Da var en skinnmudd fast i jernpiggen. Fra den tid fikk båten være i fred.

[1] Han var fra Gied'degæčče (den ytterste gård under Storeng i Storfjord), døde 1927.

[2] Det var en nordmannsbåt.

4.

Ovta ol'man hærida vancan fiervan raw'ga ik'ko. De ovta ækkeda vulgi gæč'čat, middja dobbe læ. De boatta fier'vai, oai'na: olmǫš læ vancan; jærra: „Mɛit do dābbe hæridat?“ Daddja raw'ga atte: „Dat van'ca i boađe dait ludnit nala šatan ænet.“ De šaddai ai'gi, atte gal'ge vuol'git Vogaidi. Daddja hæwsman'ni ol'maidi, atte gal si uoǯ'ǯǫt vuol'git, mutte æi si fis'ke. De buotte Vogaidi ja biw'de dobbe; mutte da hæwsman'ni vuol'ga gad'dai, go bieg'ga šad'da. De ar'valad'det ol'mat atte: „Manne dat læ nu ar'gi da jagi, ja ow'dal læ læmaš nu buorre olmai?“ De ak'ti leddje fawlin, vul'ge gad'dai ja biddje bor'jasa. Buorre dal'ki li, binnaš bieg'ga. De oai'na hæwsman'ni, go boatta ak'ta roassa ja jorra birra jor'basit, boatta guow'do dɛit ol'mait, ja hæwsman'ni gæč'ča varan, ja go buođi vanca bal'di, de huikehi ol'maidisas atte val'det bor'jasa bod'nai, ja ieš luiti traga; mutte æi uoǯ'ǯǫn jur riek'ta vulǫs. De buođi duot roassa bor'jasi ja li jur dam mađo, atte i gomihan. De orrǫ dobbe dan aigi go orrǫ, æige fis'ken. De buođi sii'di ja gesi vanca sæmme ludnit nala ja bijai dasa ja dajai raw'gi, vaikǫ i oai'nangi: „Do stuorra gielis! gæčča dal, igo læ van'ca sæmme ludnit nal'de go dalle?“ De bijai nok'kat ækkedis. De niegada, go raw'ga daddja: „Giite go leddjet nu forsiktet (buorak bærrai gæč'čat), atte do it duos'tan borjastit!“
(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

5.

De li ak'ta olmai vuol'gimen Vogaje. De riemai raw'ga vanca givsidit; manna vanca sisa ja biddja airuit liđmit sisa ja mad'daga olgǫs. Da howsmanni lei nu hanis; bære lavi anohit duppaha ol'mainis, ja de biddje namman Cappǫm-duppahi. De raw'ga boatta ow'dagæǯin vanca sisa; de val'da borjas-saggi ja cog'ga olgǫbæli sisa. De daddja: „Das čok'kaha gæi'pa-olmai ja cog'ga navt borjassaggi,“ ja val'da bæntait ja jor'gala ruokkit jor'got. „Nuvt dakka hals-olmai.“

4.

Der var en mann i hvis båt draugen om natten ståket i fjæren. En kveld gikk han for å se hvad som var der. Han kommer til fjæren og ser at der er et menneske i båten; han spurte: „Hvad ståker du med her?“ Draugen sier: „Denne båten kommer ikke mer på disse lunnene.“ Så kom den tid da de skulde reise til Vågan. Høvedsmannen sier til mennene at de får nok reise; men de gjør ikke fiske. De kom til Vågan og fisket der; men høvedsmannen reiser i land når det blir vind. Mennene taler sig imellem: „Hvorfor er han så redd i år? Før har han vært så god kar.“ En gang var de ute på sjøen; de reiste til land og heiste seil. Det var godt vær, litt vind. Da ser høvedsmannen at der kommer en rosse og går rundt i tull; den kommer mot mennene og høvedsmannen passer på. Da den kom til båten, ropte han til folkene sine at de skulde ta seilet ned, og selv slapp han draget; men de fikk det ikke riktig ned. Rossen kom i seilet, og det var så vidt at den ikke veltet båten. De blev der den tid de blev der, og gjorde ikke fiske. Så kom høvedsmannen hjem; han drog båten op på de samme lunnene og la den der og sa til draugen, skjønt han ikke så ham: „Du store løgner! Se om ikke båten står på de samme lunnene som dengang!“ Han la sig til å sove om kvelden. Da drømmer han at draugen sier: „Takk til at du var så forsiktig at du ikke torde seile!“

5.

En mann var på reise til Vågan. Da begynte draugen å ståke i båten; han går i båten og legger årene med bladene inn og lomen ut. Høvedsmannen var så gjerrig; han pleide bare å tigge tobakk av folkene sine, og de gav ham navnet „Karva-tobakk“. Draugen kommer inn i båten ved forenden; han tar seilstikka og setter den inn fra yttersiden. Han sier: „Her sitter skottkaren og sådan setter han seilstikka.“ Han tar pentene og snur krokene vrangt. „Så

Dego das lei valmas, de manai ow'dasies'sai ja jor'gali airuit, liđmit sisa ja mad'dagan olgǫs. Daddja: „Navt dakka ow'dasies'si-olmai." De buođi bak-rubmai manjas. De daddja: „Das čok'kaha bakrum-olmai ja čaʒi guoi'vǫ." De manai mannjesies'sai, čok'kedi mannje-duovto nala ja daddja: „Das čok'kaha Cap'pǫm-duppak ja stiw're." Mutte de lei boares ak'ka bagadallan howsmanni: „gal'ga ækkidis njakkat van'caskot'tas vuollai ja val'dit varas gierdo giettahis, ja go ow'dagæǯin boatta sisa, de i galga lik'kat." De buođi raw'ga vuten; de dakka sæmme laddje go ow'dal lei dakkam. De fal'li olmai bajas ja čas'ka dɛina gierduin ja dajai: „Dal oaǯǯot Cap'pǫm-duppaka." De dat fal'li dollabor'gan merri ja ige šat boattan vanca givsidit.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

132.

Bedir orui Čuolonjargan; de vulgi ak'ti vaʒ'ʒit Vuoš-vag'gai, ja van'ca baʒi fier'vai, stuorra van'ca. Dat li čak'ča. De buođi garra bieg'ga, har'mat, ja diđi, atte sus baʒi van'ca fier'vai, ja šaddai sæw'-njat. De fir'ti vuol'git, buođi Vil'gis-orredi; de gulai dobbe vuollin, gosa balgis manna, atte sar'nǫt nu har'madit. I mannangi dokkǫ, maccai ja manai varrai bajas ja manai vari miel'de sii'di ja gesi da vanca bajas ja bijai nok'kat. De niegada: boatta ak'ta van'ca suga davil, gol'ma ol'ma sis'te, ja daddjet: „Giite go don leddjet nu jier'-ma, atte mac'cet erehin. Gal do guimit leddjet oaǯ'ǯot." Daddjet das'tǫ: „Si leddje gol'ma vanca das; sis li ak'ta juol'gi das, mɛit si leddje occan, ja si gal'get mannat Vuoš-vag'gai gæč'čat, go Vuoš-varri læ fierran, ja si gal'get mannat Larasbak'tai; dobbe læ ak'ta gietta, mɛit si gal'get occat, ja si galgaličče Boala-gied'dai; dobbe læt gol'ma stalo goddahallan."

(Nils Nilsen 1923, Storfjord.)

gjør halskaren." Da han var ferdig der, gikk han til fremrummet og vendte årene med bladene inn og lomen ut. Han sier: „Så gjør fremrumsmannen." Han kom til bakrummet. Han sier: „Her sitter bakrumsmannen og øser vann." Så gikk han til akterrummet og satte sig på aktertofta og sier: „Her sitter „Karva-tobakk" og styrer." Men en gammel kone hadde undervist høvedsmannen, at han skulde om kvelden lure sig under båtskotten og ta et nytt tønnebånd i hånden. Når draugen kom inn i forenden, skulde han ikke røre sig. Draugen kom igjen og gjør likedan som før; da fór mannen op og slo ham med tønnebåndet og sa: „Nu skal du få „Karva-tobakk." Draugen fór ut i sjøen som en ildsprut og kom ikke mer og ståket i båten.

132. DRAUGENE VED KVITBERGET.

Peder bodde på Rastebynes; han gikk en gang til Lyngsdalen, og båten hans blev liggende igjen i fjæren; det var en storbåt. Det var høst. Der kom en sterk storm, og han visste at båten hans lå igjen i fjæren, og det blev mørkt. Så måtte han gå avsted; han kom til Kvitberget;[1] da hørte han der nede hvorhen stien gikk, at de pratet så svært. Han gikk ikke dit, men vendte om og gikk op til fjellet og gikk langs det hjem. Han drog båten op og la sig til å sove. Da drømmer han at der kommer en båt med tre mann roende utenfra og de sier: „Du kan takke til at du var så klok at du vendte om. Ellers hadde du nok fått følge." Så sier de: „Vi var tre båter der; vi hadde en fot der som vi hadde lett efter, og vi skal reise til Lyngsdalen for å se efter, når Pollfjellet har rapet, og vi skal reise til Larsberget[2]; der er en arm som vi skal lete efter, og vi skulde til Pålplassen[3]; der er tre stalloer drept."

[1] Kvitberget var „baldǫlmas-baiˡki" (et sted hvor det spøkte).

[2] Larsberget ligger utenfor Skibotn.

[3] Pålplassen, i matrikelen Volden, ligger innenfor Kvalvikelva.

133.

Ak'ta olmai, man namma lei Huvva Hannǫ, vulgi Fin'namar'kui, buođi Alta nala; de gobmani, ja gol'ma ol'ma dat leddje: guok'te, dat sor'mahuvvuiga ja eš baʒi, ja orui goalva nal'de, ja šaddai goal'ki ja bæivadat, ja de goi'kadalai suinit gabmagis ja golgai dobbe gol'ma jandirta lakka. De algi oai'nit, go buottet ol'mǫt suga ja sittet boattit van'ci; mutte i dat mana. Ja maŋ'gi dat buotte vieʒ'ʒat gad'dai; mutte i dat vuol'gan. Muttimi das'tǫ oai'na, go gol'ga nu gad'dai, att læ čuowga-bod'ni ja coagis, luoi'ta eʒas merri atte gallit gad'dai; mutte æi ole juolgit bod'nai. De gæssa eʒas fas bajas goalva nala ja oai'na, go buottet ɛin duolle dalle suga ol'mǫt vieʒ'ʒat; mutte i dat vuolge. De li gol'ma jandirta dievvami; de li ak'ta skip'pa abin; oai'na liigi gikkarina dobbe. De uoini, atte duot læ olmǫš; goalva nal'de gol'ga. De bijai guok'te ol'ma sukkat dokkǫ ja dajai atte: „Doai gal'gabæt'ti sukkat sælge duogi.“ De buođiga dokkǫ ja sugaiga suoli ja valdiga gidda ja siđaiga vuol'git; mutte i dat sittan vuol'git. De gal'ga merri fal'let; muttǫ æba dat luoi'tan. De valdiga vuimin van'ci ja suwđiga skip'pi. Skippar valdi bajas dækka nala ja divšui dan ja binnaš matta addi, nu un'nan go mađǫlaš lei, ja ani dobbe nu gukki go algi varrǫstuvvat. De addi vallji matta ja jæradi: „Gok'te duina læ læmaš?“ ja doalvui Skær'vai ruok'tot.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord).

134.

De li boares ai'gi, vulgi ak'ta van'ca Fin'namar'kui guollebiw'dui, ja li čavčabællai gæsi. De sewnjǫduvai Sallam-nuorrai; de læ goalki sukkame; de huob'ma, go ak'ta van'ca sukka dɛit balda, ja læk gol'ma ol'ma sis'te; mutte æi orǫ dɛit mielan oaivik. De daddja howsman'ni atte: „Mi gal'gap duol'let airuit bajas ja riebmat sardnǫhallak.“ Dego duol'lijeddje airuit, de duol'lijeddje dam unna vancaʒis mɛida. De

133. HUVVA-HANS.

En mann som hette Huvva-Hans, reiste til Finnmark. Da han kom til Alta, kullseilte han. De var tre mann; de to omkom, og selv blev han igjen og satt på hvelvet. Det blev vindstille og solskinn; han tørket sennegresset i komagene og drev der i næsten tre døgn. Da begynte han å se at der kom folk roende og de vilde han skulde komme i båten til dem; men han gikk ikke. Og de kom mange ganger for å hente ham i land; men han gikk ikke. Undertiden ser han siden at han driver så nær land, at det er lysbotn og grunt; han slipper sig ned i sjøen for å vade i land; men føttene når ikke botn. Han drar sig igjen op på hvelvet og ser at der nu og da kommer folk roende for å hente ham; men han går ikke.[1] Der var snart gått tre døgn; da var der et skib på havet; skipperen ser med kikkert noe der på sjøen. Han så at det var et menneske som drev på et båthvelv. Han satte to mann til å ro dit og så: „I skal ro bak om ham.“ De kom dit og rodde hemmelig, tok ham fast og vilde han skulde være med; men han vilde ikke være med. Han vilde springe i sjøen; men de slapp ham ikke. De tok ham med makt inn i båten og rodde med ham til skibet. Skipperen tok ham op på dekket, stelte med ham og gav ham litt mat, så lite som mulig, og han hadde ham der så lenge til han begynte å bli frisk. Da gav han ham rikelig mat og spurte: „Hvordan har det vært med dig?“ og han førte ham tilbake til Skjervøy.

134. DRAUGENE VARSLER UVÆR.

Det var i gamle dager; en båt reiste til Finnmark på fiske, og det var mod høstsiden av sommeren. Den fikk mørket på sig i Sørøy-sundet; de rodde i stille; da ser de at en båt ror i bredd med dem, og der er tre mann i den; men de har ikke hoder, synes de.

[1] Det var drauger som vilde ha ham med, og de forvillet hans syn så han syntes å se lysbotn.

geč'ček dɛida; de daddja boares ol'mai, gi lei ow'dagæǯin: „Mi gal'gap vuol'git sukkat; æi læ duot ieǯa go rawgat ja baha hæggat." De vul'ge sukkak, ja dak mɛit sukkek. De daddja ow'dasies'sė-olmai gas'kasies'si-ol'mai, middja sukka mannjebæl'de siwlo: „Dakkal dola kruvvabattai, ja go dolla læ buol'lan, de valde dollaraddi ja guraš dɛit vuos'ta!" De dagai dola, ja dolla buli, ja valdi buol'li raddi ja gurašti dɛit vuos'ta. De jawkihi daggaviđi ere dɛit čalmit owdan. De daddja dat boares diew'do ow'dasiessin: „Mo læn læmaš ow'dal dam givtan. Mi gal'gap sukkat buore haw'ni dāl ja bures ræggait nala biddjat." De sukke buore haw'ni gad'dai ja biddje vancase bures ræggait nala ja sukke gad'dai baddin ja biddje gæǯi birra gæđgi. Dego val'maneddje, de riemai binnaš bieg'ga spieladit. De daddja dat boares olmai: „Mi šaddak dal siwlo njæi'dik ja rakkadik nano borjas-goađi." De dat dakke dam, ja go jur val'manišguotte, de buođi garra dal'ki, dego lišči sæk'kanjalmi čoaw'dilam. De šaddai nu garas; il'la bir'gijeddje.

De šaddai iđedis buorre dal'ki. De sar'no boares olmai: „Jus mon in lišče goč'čom dam goansta dakkat, de mi liččin jovsahallam nuori nala dam garra dal'kai, mi li ik'ko. Dɛina mo leddjen ak'ti ow'dal læmaš bahain bal'tagin. Go mærrahal'dit oai'na, de gal'ga dola guraštit dɛit guow'do; de i šadda middjage vahagit."

De manne Hammarfes'ti ja orrǫ das bæivi, mutte gal'ge mannat sai'debiwđo sukkat Forsiw'lui. De šaddai nu mannjit, go vul'ge gawpǫgis sukkat, go šaddai miette-raw'nji. Dat lei bæi'vegæš-ai'gi; de gullek, go raw'ga hui'ka. De jærra ak'ta nuorra bar'ni, middja li vuostaš gærdi; de vas'tida ow'da-olmai gæi'pa-suk'kai: „Suga giewrat! Dat læ murjos, middja hui'ka, ja mi gal'gat giewrat sukkat." De sukke ja buotte jur Forsiw'lo-njalmi ow'di. De loaskehi har'mat garra norvæs'ta abin gad'dai, ja buotte dɛs'tǫ haw'ni.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

Høvedsmannen sier: „Vi skal holde årene op[1] og begynne å tale med dem.“ Da de holdt årene op, gjorde de det også på den lille båten. De ser på dem; da sier en gammel mann i fremenden: „Vi skal begynne å ro; det er ikke annet enn drauger og onde ånder.“ De begynte å ro, og de andre ror også. Da sier fremrumskaren til midtrumskaren som rodde bak masten: „Skynd dig å gjøre op varme i gruegryta,[2] og når det har begynt å brenne, så ta en brand og kast den mot dem!“ Han gjorde op varme; den brente, og han tok en brand og kastet den mot dem. Da forsvant båten straks for deres øine. Den gamle mannen i fremrummet sier: „Jeg har før vært i den skyssen. Vi skal nu ro til en god havn og fortøie båten godt.“ De rodde i land i en god havn, fortøide båten godt, rodde i land med tau og la enden om en sten. Da de blev ferdige, begynte litt vind å kjøle. Den gamle mannen sier: „Vi får nu legge ned masten og lage et sterkt tjeld.“ De gjorde det, og nettop som de blev ferdige, kom en storm som om den var sloppet ut av en sekk. Den blev så sterk; det var såvidt de berget sig.

Om morgenen blev det godt vær. Den gamle mannen sier: „Hvis jeg ikke hadde befalet å gjøre den kunsten, hadde stormen inatt nådd oss på sundet. For jeg hadde en gang før vært i en slem knipe. Når en ser sjøhalder, skal en kaste ild mot dem; da skjer der ingen skade.“

De reiste til Hammerfest og var der en dag; men de skulde reise til Forsel og ro seifiske. Det blev så sent de rodde fra byen, da det blev medstrøm. Det var i avdagstida; da hører de at draugen roper. En ung gutt som var med for første gang, spør. Fremrumskaren svarer skottrumsroeren: „Ro sterkt! Det er draugen som roper, og vi skal ro sterkt.“ De rodde og kom nettop foran Forselkjeften. Da small det i med en sterk nordvestkuling fra havet mot land, og de kom så i havn.

[1] Brukes som signal; var i gamle dager også vergemiddel mot skrømt.
[2] En stor gryte som man gjorde op varme i.

135.

Doluš aigi vulgi ak'ta van'ca dabbe Vogaidi, njællje olbma van'ca, ja si jotte bures gidda Iddǫgad'dai. Go si buotte Id'dogæǯi lakka, de si biddje mer'ki, atte i van'ca jođe maggarge; orui jas'ka, vaikǫ si sugale man garrasit. De buođi muottabor'ga ja suokkat. Si sukke Id'dogæǯi birra. De huob'mai ak'ta boares olmai: son li gullan, atte jus ruol'la doalla vanca, de gal'ga mannat mannjeskot'tasi ja bai'kit; de son fer'te luoi'tit vanca ja battarit ere. Son dagai nu, ja van'ca bæsai luvas, ja si sukke birra Id'dogæǯi. De buođi norvæs'ta, suokkat ja hirbmos garas, ja si gal'ge doallat Iddarvudni; muttǫ si liddje abmasat dokkǫ æige fuob'man, ow'dalgo leddje gaddi nala boattan ja forlii'seje dan bai'kai, mas'se gai'tin guosta, bik'tasit, ja van'ca cuow'kani. Ieǯa manne vaǯǯi lagamuš sii'di.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

136.

1.

Skarraviikan lei or'ro, ja dat gulai Skær'va-gir'ko vuollai. De vul'ge ak'ti dast mes'sui gaitin dat vækka; bære bii'ga baǯi sii'di. De manne Skær'vai ja orrǫ mæsson dobbe; de vul'ge sii'di, ja de gobmaneddje ja sor'mahuvve. De bii'ga orui siidan gukk aigi ja vuor'da deit; gulla ik'ko ɛin, go buottet, ja vuol'ga gæč'čat olgǫs; mutte i uoi'nǫ mikkegi. De ar'vidi bii'ga, atte i læ riek'ta. De manai baddjel Iddarvudni ja oaǯǯui guoimi dobbe allahis ja oruiga guok'te vakko dobbe guovta. De buotte æs'ka ol'mǫt Ulibæl'de vieǯ'ǯat dan biiga erehin ja mui'talėddje bii'gai, gok'te læ gævvan, ja val'de gaitin ælevait ja duol'vǫ Ulibællai. De šaddai dal'vi; de vul'ge ol'mǫt biw'dit gulit dokkǫ, dugǫ lavijėddje boares aigi dakkat. De leddje ovta ækkeda goađin sæk'tami liinait; de gullet, go boatta van'ca suga gad'dai; jak'ke, atte soamis dat læ boattime. De orrǫt goađin; de gullet; de buotte ol'mǫt olgǫšbællai, ja gullet, go buottet goattai. De buotte guok'te nissǫna. De læ ak'ta boares æd'dji, middja dowdai,

135. DRAUGEN STANSER BÅTEN.

I gamle dager reiste en båt herfra til Vågan, en firemannsbåt, og de hadde en god reise like til Lyngstalandet. Da de kom nær Lyngstua, la de merke til at båten slett ikke gikk frem; den stod stille, selv om de rodde nokså sterkt. Der kom snefokk og snetykke. De rodde om Lyngstua. Da kom en gammel mann på at han hadde hørt at hvis et troll holder båten, skal en gå i bakskotten og skite; da må det slippe båten og rømme bort. Han gjorde så; båten slapp løs, og de rodde om Lyngstua. Da kom nordvest, tykk og svært sterk, og de skulde holde inn Lenangen; men de var ukjente der og visste ikke av før de var kommet på land og forliste der. De mistet all kosten og klærne, og båten knustes. Selv gikk de til fots til nærmeste gård.

136. DRAUGENE BER OM NATTEHERBERGE.

1.

I Ytre Gamvik var der en bumann, og han sognet til Skjervøy kirke. Engang reiste alle folkene derfra til kirke; bare tjenestepiken blev igjen hjemme. De reiste til Skjervøy og hørte der messe; så reiste de hjem; båten hvelvet og de omkom. Piken satt lenge hjemme og ventet på dem; hun hører om natten gang på gang at de kommer, og hun går ut og ser; men der sees ikke noe. Da skjønte hun at det ikke stod rett til. Hun gikk over til Lenangen og fikk sig der en kamerat, og de to var der to uker alene. Da først kom folk fra Uløysiden for å hente piken og fortalte henne hvordan det var gått, og de tok alle kreaturene og førte dem til Uløysiden.

Det blev vinter; da reiste folk dit på fiske, som de pleide å gjøre i gamle dager. En kveld satt de i gammen og egnet liner; da hører de at der kommer en båt roende til land; de trodde at det var en som kom. De blir sittende i gammen; da hører de at der kom folk utenfor, og de hører at de kommer inn i gammen. To kvinner kom

atte dat læ da goađi æmit nub'bi. De daddja æmit atte: „Ad'dit siddjisi iddjasaji!" Boares æd'dji daddja: „Gal do læt læmaš buorre dalo-æmit; mutte da havi go mi læt das, it do satte oaǯ'ǯot iddjasaji; mutte mannjel go mi vuol'git, de oaǯǯot boattit; mutte nu gukki go mi orrot das, it do oaǯǯo̜ iddjasaji." De manaiga olgo̜s, ja de gulle, atte dat li vækka nu ollo ol'gon, atte dugo̜ maŋ'ga čuođi ol'mo̜ ličče sar'nomi.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

2.

De li dow'le Skroavas, gos Iw'go̜-olbmat lavije sukkat; liddje si biddjan nok'kat sukkam-bu'rai mannjit ækket. De li ak'ta boares olmai vel goccimi flættas ja buoldi biipos. De gulla go jumihi, dugo olmo̜š-joaw'ko livči boattan bu'refæs'kari. Oanehaǯǯa de gulla go buođi uvsa nala; de rabasta uvsa; boatta sisa stuorra olmai, skid'-nabik'tasat nal'de, snjolljar oaivist ja stuorra gukkes čaccefaccat gieđas ja stuorra čaccestievvelat juolgis. De baddjaniddje gait olbmat bajas buwris. De riebma housman'ni sar'dnot olbmain. De jærra duot amas olmo̜š, igo son oaǯǯo̜ iddjasaji dasa olbmaidis guoime. Daddja housman'ni: „I son satte ak'to̜ loppidit dan, ow'dalgo son gulla olbmain, mait dat daddjet." De jærra housman'ni dan amas olbmas: „Gost di boattibettet?" De vas'tida dat olmai, atte si buottet væs'-tan. De jærra housman'ni: „Gost di sukkabettet ja gost di lettet ere?" De vas'tida dat amas olmai: „Mi sukkat Muhoalmain." De daddja housman'ni: „Mis i læt viesso Muhoalma suk'kidi." De šuokkehi dat amas olmai ja vulgi olgo̜s, ja go son lei boattan bu're-fæs'kari, de duorgedi ollis bu'ri, dugo livče dufahit miel'de vækka olgo̜s mannan bu'refæs'karis.

Nubbi bæivi si vul'ge faw'lai ja uoǯ'ǯo̜ fast norvæst-kulega; il'la bir'giheddje hæggaset, mutto̜ buotte goihge dær'van gad'dai.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

inn. Det var en gammel kall som kjente at den ene var husmoren i den gammen. Hun sier: „Gi oss natteherberge!“ Den gamle kallen sier: „Du har nok vært en god husmor; men denne gang da vi er her, kan du ikke få natteherberge. Efterat vi er reist, kan du få komme; men sålenge vi er her, får du ikke natteherberge.“ De to gikk da ut, og de hørte at det var så mange folk utenfor, at likesom mange hundre mennesker talte.

2.

Det var i gamle dager i Skrova, hvor lyngsværingene pleide å ro fiske; de hadde lagt sig til å sove i rorbua sent om kvelden. En gammel mann satt enda oppe på fleten og røkte pipe. Da hører han at det larmet, som om en hop folk var kommet inn i forgangen. Kort efter hører han at en kom på døra; han åpnet døra; inn kommer en stor mann i skinnklær, med sydvest på hodet, store, lange sjøvotter på hånden og store sjøstøvler på foten. Alle mennene i bua stod op. Høvedsmannen begynner å tale med ham. Den fremmede spør om han ikke kan få natteherberge der med mennene sine. Høvedsmannen sier: „Jeg kan ikke alene love det, før jeg hører hvad mennene sier.“ Han spør den fremmede: „Hvor kommer I fra?“ Mannen svarer at de kommer vestenfra. Høvedsmannen spør: „Hvor ror I fiske og hvor er I fra?“ Den fremmede svarer: „Vi ror i Moholman.“[1] Høvedsmannen sier: „Vi har ikke hus for Moholmroerne.“ Da sukket den fremmede mannen og gikk ut, og da han var kommet i forgangen, skalv hele bua, som om folk i tusenvis hadde gått ut av forgangen.

Næste dag reiste de på sjøen og fikk igjen en nordvestkuling; med nød og neppe berget de livet, men kom allikevel i land i god behold.

[1] Øde holmer vest for Skrova.

137.

Dow'le Buollammokkis go Bætte Jakko eli, de buođi son ovta ækket gad'dai fawlis, ja lei væhaš sæwdnjat juo. Son gærgai gulit raddjamis ja manai fier'vai mæra raddjai ja riemai baŋ'ket faccait rainasin gæđge vuos'ta, ja son baŋ'ki ja gærgai ja vulgi bajas vaʒ'ʒit. Go son buođi ul'leraddjai, de gulla go baŋ'ke sæmme sajis, gos son baŋ'ki faccait. De gæččasta dokkǫ guw'lui; de oaidna go olmai baŋ'ke faccait sæmme gæđge vuos'ta, mas son baŋ'ki. Son vuol'ga mæra guw'lui olbma vuos'ta vaʒ'ʒit; boatta lakka; de njul'či bajas olmai ja manai merri čaccebor'gan.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

138.

Vul'ge njæl'lje ol'ma Vogaide dal'vit ja gaw'ne ovta bivtas-bumba gol'gamen matke al'de, ja das, da bumban, leddje bik'tasat dievva. Go dat buotte Skruovvi, de dat gai'kǫ bumba rabas ja de jukke bik'tasit gaskastasa, ja ak'ta lei ruk'ses gappir; dat adne dan aige ruk'ses gappirit, danne go dat liddje nu čab'bat. De dat ad'de da ruk'ses gappira dan skoruŋ'ga-bar'nai. De dat buođi das'tǫ ruol'la, ja dat illasti dan bardni. Go dat manai faccait cab'mit mirri ækkedis, de buođi dača-habma ja ađ'đehalai da bardni ja cabmi faccait datge. Mutte i bar'ni ibmirdan dan; dat doai'vo, atte dača sun ađ'đehalla. Dego dat manai buw'rai, de dat riemai vuoš'šat, ja go dat manai fæs'kari ja go galgai mɛi'dege dobbe val'dit, de dat li dača dobbe fæs'karis. Bar'ni mui'tali, atte dača su biinida čađat, i adde su mannat bum'baige, væl'la su bumba nal'de. Æi da jak'kan dat ol'mat; mutte hæwsman'ni lei boares olmǫš; dah ar'vidi, atte dat læ juoga spidak'kal, mi dobbe læ, mi givsida bardni. De niegada hæwsman'ni ik'ko, go boatta olmai ja daddja: „Juokke tiŋga di oaǯ'ǯobettet adnit, mi bumbas læ læmaš; mutte da ruk'ses gappira, dan di gal'gabettet ad'dit sunnji ruok'tot. Jus dan ittet adde, de i mana

137. DRAUGEN HERMER EFTER EN MANN.

Fordum da Bætte Jakob levde i Brandbukta, kom han en kveld i land fra sjøen, og det var alt litt mørkt. Han blev ferdig med å sløie fiskene og gikk ned i fjæren til sjøen og begynte å banke vottene rene mot en sten. Han banket dem, blev ferdig og begynte å gå opover. Da han kom til flomålet, hører han at det banker på det samme sted hvor han hadde banket vottene. Han ser dit; da ser han at en mann banker votter mot den samme sten hvor han hadde banket. Han begynner å gå henimot sjøen mot mannen. Da han kom nær, sprang mannen op og for ut i sjøen så vannet sprutet.

138. DRAUGEN VIL HA SIN HUE IGJEN.

Der reiste fire menn til Vågan om vinteren, og de fant underveis en bomme med klær drivende, og i den bommen var det fullt av klær. Da de kom til Skrova, brøt de bommen op og delte klærne sig imellem. Der var en rød hue; de brukte på den tid røde huer; for de var så pene. De gav den røde huen til skårungen.[1] Siden kom et troll og plaget gutten. Når han gikk om kvelden for å banke vottene sine i sjøen, kom en skikkelse som en nordmann og hermet efter ham og banket vottene den også. Men gutten forstod det ikke; han trodde at det var en nordmann som hermet efter ham. Når gutten gikk til rorbua, begynte han å koke, og når han gikk ut i forgangen og skulde ta noe der, var nordmannen der i gangen. Gutten fortalte at nordmannen plaget ham stadig; han lar ham ikke gå til bomma; han ligger på bomma hans. Mennene trodde det ikke; men høvedsmannen var en gammel mann; han skjønte at det var noe spetakkel som var der og plaget gutten. Så drømmer høvedsmannen om natten at en mann kommer og sier: „Alt som har vært i bomma, kan I beholde; men den røde hua, den skal I gi mig

[1] Skårung kalles en gutt som er ute på sin første tur til Lofoten.

buris." De hæwsman'ni siđai bardni ad'dit dan ruk'ses gappira sunnje; mutte bar'ni lei nu jal'la; i sittan ad'dit, mutte vil'lehuvai ad'dit. De bal'kestiddje da gappira mirri ja de uoǯ'ǯo̜ rafi.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

139.

Dow'le li Stierdnas ak'ta niei'da, mi li vaʒ'ʒime ul'leraji sii'di, dεinago balgis manai da gæino. De boatta ovta mok'kai, oaidna ovta gæđgi gas'ko mokki, mas manna čacci baddjel ul'lin ja fier'van coakko gæđ'gi goikisin. De oaidna ovta loddi go čok'ka gæđge nal'de, ja oaidna atte loddis læ guok'te oaivi, ak'ta oai'vi goab'bat gæččin. Val'da niei'da gæđgi ja bal'kista loddi næi'ga ja dæi'va loddi dεina geđgin. Lod'di gir'dila merri ja buok'ča čaʒe vuollai. De itta olmo̜š bajas mæras gad'debællai gæđge ja boatta nieida lusa gad'dai, daddja: „Manne don bal'kistit mu loddi? Dal mon galgan mavsahit dunnji dan dago owdas." De riemai nieida val'dit miel'de ja doal'vot merri, mutto̜ i nagadan. Niei'da viggai lokkat Aččaǯæmitrokkusa; mutto̜ ruol'la dajai: „Dal læ ila mannjit lokkat Aččaǯæmitrokkus, go don it læ ow'dal lokkan. Dal mon valdan dun dan owdas go don bal'kistit geđgin mu loddi." Mutto̜ de buotte olbmo̜t ja gaddjo̜ nieida ere da ruolla gieđas, ja niei'da i ællan go golbma bæivi mannjeli go dat šaddai.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

140.

De li ak ta van'ca-dak'ki, middja dagai vancait ja lei allasis dakkan mεit Vogait-vanca ja galgai dεina dal'vit vuol'git Vogaje. De manai juokke iđeda, mannjel go van'ca lei valmas, de manna nawstin ja guow'la vanca vuol'de ja sis'te. De læ ak'ta iđet, go guow'la vanca sis'te ja njaw'ka vanca, de huob'ma guow'lak vanca vuollai; de oai'na, go læ unna bal'daš it'to̜m vanca vuollai ja riemai happo̜hallat, mutte i vuoǯ'ǯo̜m gidda; de bisti mèrri buoʒ'ʒat. De li manjit iđek;

igjen. Hvis I ikke gjør det, går det ikke godt.“ Høvedsmannen bad da gutten gi ham den røde hua; men gutten var så dum; han vilde ikke gi den, men blev narret til å gi den. De kastet hua i sjøen og så fikk de fred.

139. ET SJØTROLL VIL TA EN PIKE.

Der var i gamle dager på Stjernøy[1] en pike som gikk hjem langs flomålet, fordi stien lå sådan. Hun kommer til en bukt og ser midt i bukta en sten som sjøen går over ved flo og som faller tør ved fjære. Hun ser at en fugl sitter på stenen og at den har to hoder, et i hver ende. Hun tar en sten og kaster den mot fuglen og treffer den med stenen. Fuglen flyver til sjøen og dukker under vannet. Da kommer et menneske op av sjøen mellem stenen og land; det kommer i land til piken og sier: „Hvorfor kastet du på fuglen min? Nu skal jeg betale dig for den gjerning.“ Han vilde ta piken med sig og føre henne ut i sjøen, men orket det ikke. Piken søkte å lese fadervår; men trollet sa: „Nu er det for sent å lese fadervår, når du ikke har lest det før. Nu tar jeg dig fordi du kastet sten på fuglen min.“ Men så kom folk og frelste piken fra trollet. Hun levde bare tre dager efter dette.

140. VARSEL OM NYBYGGET BÅTS FORLIS.

Det var en båtbygger som bygde båter og også hadde bygget en Lofot-båt til sig selv, og han skulde med den om vinteren reise til Vågan. Han gikk hver morgen efterat båten var ferdig, til naustet og kikte under og i båten. Så er det en morgen han kiker i båten og klapper den; da faller det ham inn å se under båten, og han ser at en liten kveite er kommet til syne under båten. Han vilde

[1] I Vest-Finnmark.

de vuol'ga vuten naw'stai; de galga vancas duovtuit dar'vat. De guowlada vancas sisa ja manjemus'ta riemai vanca vuol'de guow'lat. De li vuten it'tǫm stuorit baldis ja riebma buoʒ'ʒat. De riemai gidda happǫhallak, ja baldis buoʒ'ʒa jođanik mæra guw'lui. De buoʒʒasti naw'ste-uvsa lasa baddjel. De darvehi bæccehi gidda, mutte i nagadam duol'lek; de bisti mirri.

De šaddai vuten goalmak iđek; de huob'mai vuten, atte son gal'ga mannak naw'stai vancas gæččastik, ow'dalgo son vuol'ga faw'lai. De guow'la vancas sisa, nugo sun dappi leige, ja guow'lala vanca vuollai. De huob'mai: de læ mađohis stuorra baldis vanca vuol'de; de riemai buoʒ'ʒat. De ruottasti ja valdi rægga ja čuolasti ædnami gidda ja valdi baddi. De hap'pehi da bodda baldis buoʒ'ʒat uk'salasa baddjel; mutte oaǯǯui bæccehi bad'demokki gidda. Mutte bad'de lei nu rašše, atte manai gas'kak, ja bisti bal'da mirri.

Dego šaddai dat ai'gi, atte Vogaje ribme vuol'git, de i duos'tan ol'majisas mui'talik, mεit so læ voai'nam vanca vuol'de. De manne Vogaje (Vogaidi) ja fis'kije mađohis bures. De vul'ge dεs'tǫ sii'di, go biw'do nogai Vogain. De buotte Taralsvii'ki Kjεlsun'di, de buođi har'mat garra dal'ki; de manne Taralsviiki njarga mieđasbællai ja æige vuoǯ'ǯǫm go ovta rægga gad'dai; mutte dat i duol'lem, ja dal'ki gaikui luovas ja šad'de dam čacceborga sisa ja buotte Guollesul'lǫ nala, ja de hok'ke howsman'ni ja ak'ta ieǯa olmai, ja dat van'ca cuow'kani gaitin biek'kin.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

141.

De li ak'ta bar'ni Iw'gon ere Sallamis ræŋ'gan ovta dalvi ovta baddje-ol'man, mi li buoc'cuitguoimi vuoč'čin boattam Sallaman sul'lui ja li oas'tam ædnama Doabbalvuonan. Dat Iw'gǫ-bar'ni lei ræŋ'gan dast, ja dam namma lei Vuol'la. De ækkedit go li mannohæppi, de manai čæw'rait čok'kahit juokke ækkeda. De li guok'te ækkeda čok'kaham ige oai'nam mεi'dege; de orui goalmat ækkeda siidan, go lei bieg'ga vuona sisa. De vulgi njælljat ækkeda; de čok'kahi dεin baikin, gos'te čæw'rak adnek raigi, gos'te bæi'vit orrǫt. De čok'kahi

gripe efter den, men fikk den ikke fatt; den slapp fra ham og sprellet sig ut i sjøen. Morgenen efter går han igjen til naustet og skal tjærebræ toftene i båten sin. Han kiker inn i båten, og tilsist begynte han å kike under båten. Da var der igjen kommet til syne en større kveite, og den begynner å sprelle. Han vilde gripe efter den, og den spreller fort mot sjøen. Den sprellet over dørstokken i naustet, og han fikk fatt i sporden, men orket ikke å holde den; den slapp fra ham til sjøen.

Den tredje morgen kom; da falt det ham igjen inn at han skulde gå til naustet og se til båten sin, før han reiste på sjøen. Han kiker inn i båten som hans vane var, og kiker under båten. Da så han at der var en svært stor kveite under båten, og den begynte å sprelle. Han løp og tok en dregg, hugg den fast i jorden og tok tauet. Imens fikk kveita leilighet til å sprelle over dørstokken; men han fikk en tauløkke om sporden dens. Men tauet var så svakt at det gikk av, og kveita slapp fra ham til sjøen.

Da den tid kom at de begynte å reise til Vågan, torde han ikke fortelle folkene sine hvad han hadde sett under båten. De reiste til Vågan og fisket svært godt. De reiste så hjem, da fisket hørte op i Vågan. De kom til Taraldsvik i Tjeldsund; da kom en svær storm og de la sig på læsiden av neset i Taraldsvik. De fikk bare én dregg i land; men den holdt ikke. Været slet den løs; de kom inn i sjørokket og drev på Fiskøya. Høvedsmannen og en annen mann omkom og båten knustes ganske i stykker.

141. MØTE MED ET SJØLIK.

En gutt fra Lyngen var en vinter dreng på Sørøy hos en fjelllapp, som først var kommet til Sørøy med ren og hadde kjøpt jord i Øifjorden. Denne gutten fra Lyngen var dreng hos ham, og hette Ola. Om kveldene, når det var måneskinn, gikk han hver kveld og satt efter oter. Han hadde sittet to kvelder og så ikke noe; den tredje kvelden blev han hjemme, da vinden stod inn fjorden. Den fjerde kvelden gikk han; han satt på de plasser hvor otrene har

mannji-ækkedi, ige boattam čæwris raigin olgǫs. De ar'vidi: go i boattam ækkedis aigin olgǫs, de i boađe ow'dalgo iđedis. De vulgi sii'di vaʒ'ʒit; de huob'mai, go vulgi mærragaddin olmǫš vaʒ'ʒit guk'kin ow'dalis. Dego vaʒ'ʒiba vuos'talaga, de buođi nu lakka; de voai'na: i das læ oai'vi; mutte gieđak læ ja har'dok; mutte oai'vi i das orǫ læmi. Nubbi gieđan læ fac'ca, ja nub'bi gietta læ rabas. Dego buođi lakka, de ar'vidi, atte dat læ raw'ga gal deke ieǯa baldos. De riemai mæd'del gar'vit; mutte go dat riemai gar'vit, de duot, middja fiervan lei bajas boattan, de dat doalla bære vuos'ta. De mokkasti baddjebællai, vai bæssa mæd'del; mutte dat olmai mɛida vuos'ta mokkasta. De huob'mai, atte i son bæsa dast ærenis; „mutte mon baǯam." Bisso valdi ere oalge nal'de; de šaddai dego ieǯa olmǫš; mutte Vuol'la baǯi. Dego bis'so bawkehi, de jawkehi skoatta miel'de.

Buođi sii'di, ja lei mannje-ækket. De jærra isik: „Gos'te do dal aw'ket nu gukki? Do daidak mannam čæwres-ruwdit is'kame." De vas'tida: „Im mo læ mannan." Isit li daggar, middja điđi ow'di dɛihe lei daggar noaideslagan. De daddja: „Ik læ don, ræŋgaǯam, ak'tǫ dal." De jærra isit ræŋganis: „Lækgo don mɛi'dege oai'nan?" De vas'tida ræŋ'ga: „Im læ mon mɛi'dege oai'nam." Ige isikge šaten ænep jæra. De borre ækkedassi ja biddje nok'kat. De manaiga lok'ti nok'kak, ja leddje guok'te sæŋga lovtan, ja isik manai ræŋgas seŋ'gi uk'sabællai, ja Vuol'la manai boaš'šǫgæččai dam seŋ'gi, mi lei sæineguoran. De šaddai gask-iddja; de gulla (isik), go olmǫš boatta olgǫbæl'de, ja læk gal'ma gabmagak juolgis. De boatta fæs'kari ja rabasti stoppǫ-uvsa ja de bijai fasten gidda. De boatta lok'ti bajas ja lok'ta-uvsa rabasti ja buođi sisa ja manai njuol'ga boaš'šǫgæččai Vuolla sæŋga lusa. De voai'na isik: das læ fac'cabælli ja rabas gietta. De gaikui Vuolla ere sæŋgan ja vuolgahi olgǫs. De isik fal'li sæŋgan bajas ja valdi dasa gidda, raw'gi, ja doalvui olgǫs ja goččui ræŋgas mannak nok'kak dam uk'sabælle-seŋ'gi, gos'te lei ow'dal nok'kam. De jawkai obba gukkes aigi, ow'dalgo buođi sisa. De daddja ræŋ'gahis: „Do læk baččam mærraliika, mi læ gol'gam gad'dai, ja go iđik šad'da, de moai gal'ge vieǯ'ǯak dam dobbe ere ja doal'vok Hassevii'ki gir'kǫgar'dai."

hull som de holder sig i om dagen. Han satt til sent på kvelden, og ingen oter kom ut av hullene. Da skjønte han at når oteren ikke kom ut om kvelden, kom den ikke før om morgenen. Han skulde til å gå hjem; da blev han var at et menneske langt foran ham gikk op fra fjæra. Da de går mot hinannen, kom han så nær at han så at han ikke hadde hode; hender har han og aksler; men hode synes han ikke å ha. På den ene hånden har han vott og den andre hånden er bar. Da han kom nær, skjønte han at det var en draug eller et annet skrømt. Han begynte å gjøre en krok forbi; men da han begynte med det, stevnet den som var kommet op fra fjæra, bare imot ham. Han gjorde en krok til øversiden for å slippe forbi; men mannen kroker også imot ham. Da merket han at han ikke slapp fra ham; „men jeg skal skyte." Han tok børsa fra aksla; da blev det som et annet menneske; men Ola skjøt. Da børsa small, forsvant han med skuddet.

Han kom hjem, og det var sent på kvelden. Husbonden spør: „Hvor blev det av dig så lenge? Du har kanskje sett til otersaksene?" Han svarer: „Nei, det har jeg ikke." Husbonden var en som visste forut eller var et stykke av en noaide. Han sier: „Ikke er du alene nu, drengen min!" Han spør drengen: „Har du sett noe?" Drengen svarer: „Nei, jeg har ikke sett noe." Husbonden spurte ikke mer. De spiste til kvelds og la sig til å sove. De gikk op på loftet for å legge sig, og der stod to senger på loftet. Husbonden gikk til drengens seng ved døren og Ola til innerveggen til den seng som stod der. Det blev midnatt; da hører husbonden at et menneske kommer utenfor og har frosne komager på foten. Det kommer inn i forgangen, åpnet stuedøren og lukket den igjen. Det kommer op på loftet, åpnet døren og kom inn og gikk bent innover til Olas seng. Husbonden ser at mennesket har en vott og en hånd bar. Det rev Ola ut av sengen og vilde ha ham ut. Husbonden for op av sengen, tok fatt på ham (draugen) og førte ham ut og bød drengen sin gå og legge sig i sengen ved døren hvor han før hadde sovet. Husbonden blev meget lenge borte før han kom inn. Da sier han til drengen sin: „Du har skutt på et sjølik som er

Dego bæi'vi čuwgǫdi, de vulgiga sukkat vudni dam bai'kai, gos'te dat lei baččan. De lei gas'kafier'vai cuokkǫm mærralii'ka; mutte i das læn oai'vi gidda iežago juolgik ja gieđak, ja fac'cabælli lei nubbi gieđan. De dat valdiga ja lok'tiga van'ci ja suwdiga naw'stai ja dagaiga daggar kassa dego gisto hami ja valdiga ran'nesiidan vɛla goalmak ol'ma ja duol'vǫ gir'kǫ-ædnami, ja æige dat gullan mɛi'dege šaten æige oai'nan ænep mɛi'dege. De var'rije Hasseviika bap'pi: „Mi læk gaw'nan mærraliika, ja mi læk buk'tan ja biddjan gir'kǫgar'dai lii'kavieso sisa." Dego buotte sii'di ækkedis ja biddje nok'kak, de niegada Vuol'la, atte daddja: „Jus don ik ličče mun baččan, de mo lim dun val'dik ja ieččam guoddihit gir'kǫ-ædnami; mutte dal ik darbak don mæra rawgain ballak vuoč'čin."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

142.

1.

De vulgi ak'ta olmai Čuolonjargan važ'žit sii'di, ja dassa læ gol'ma nubbe lokkai jagi ai'gi, ja lei vehaš garremin. De oai'na, go buođi sisbællai Sil'degieddi, orrik nal'de go olmai čok'kaha, ja go buođi lagabida, de čuoǯǯahi ja vulgi vuos'ta. De jurdaši dot olmai: „Læge hal middja siđak! Ik do goit muina nagat, go læm rasse-ædnam nal'de." De buođiga ak'tes, ja de dat, middja li orrek nal'de čok'kahæmi, dat važ'ža mærabæli, ja dat rievtes olmǫš varibæli. De buođiga Gibmiluovta orrit nala. Juo samasa go orrik nokka, de valdi gidda, middja mærabæl'de læ, ja riemai mæra guw'lui doal'vot. De riemaiga fag'gadallak; nub'bi gai'ko bajas ja nub'bi vulǫs, ja bargaiga čađa ija, das'sago Iŋ'ga Domma čuowga cak'kehi ja buođi løktain navehi. Dego čuow'ga bai'tili, de duol'li (raw'ga) avvesaje bak'te, ja avvi manai gas'kak dam rievtes ol'mǫn, ja li juo lakka čacceraji, ja dɛina lagin bæsai ere rawga haldon.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

drevet i land, og når det blir morgen, skal vi gå og hente det derfra og føre det til Hasvik til kirkegården."

Da dagen lysnet, rodde de inn til fjorden til den plass hvor han hadde skutt. Sjøliket var falt tørt midt i fjæra; men det hadde ikke hode, bare føtter og armer, og det hadde vott på den ene hånd. De tok og løftet det inn i båten, rodde med det til naustet og gjorde en kasse som så ut som en likkiste. De tok enda en tredje mann fra grannegården og førte liket til kirkegården, og de hverken hørte eller så noe mer. De varslet presten i Hasvik: „Vi har funnet et sjølik, og vi har bragt det til kirkegården og lagt det i likhuset." Da de kom hjem om kvelden og la sig til å sove, drømmer Ola at en sier: „Hvis du ikke hadde skutt mig, hadde jeg tatt dig og latt dig bære mig til kirkegården; men nu behøver du for det første ikke å være redd for sjødrauger."

142. KAMP MED EN DRAUG.

1.

En mann gikk fra Rastebynes hjemover (det er tretten år siden), og han var litt full. Da han kom innenfor Bruvoll, ser han at der sitter en mann på berget, og da han kom nærmere, stod mannen op og gikk imot ham. Han tenkte: „Vær nu hvad du vil! Du rår dog ikke med mig, når jeg er på gressmarka." De kom sammen; han som satt på berget, går på sjøsiden og det riktige menneske på fjellsiden. De kom på Selnesbuktberget. I det samme berget sluttet, tok han på sjøsiden fatt på ham og vilde føre ham mot sjøen. De begynte å ta tak; den ene sliter opover og den andre nedover, og de kjempet hele natten til Inger Tomasdatter tendte lys og kom med lykt i fjøset. Da lyset skinte, grep draugen den riktige mannen ved beltestedet, og beltet gikk av; da var han alt nær sjøkanten, og således slapp han ut av draugens vold.

2.

De li ovta ækkeda Gievvedan-luovtan vaʒ'ʒime; de vulgi sii'di ækkedis; bittaš mannohæppi; de boatta mæd'del Rog'geluovta siida Boss-oaivi nala; de oai'na: ak'ta olmai boatta owdal vaʒʒi, go jur mærragaddai balgis gač'ča. Dɛinago das manna balgis stuorra-ul'leraji miel'de. De vaʒʒa dat olmai njuol'ga vuos'ta; muttǫ dat ibmirda: i das læ oai'vi; i uoi'nǫ oai'vi. Mađi lagabida boatta, dađi ænet sturrǫ. De daddja dat bar'ni ak'tǫ allahis: „It don oaǯǯǫ go bællehal'ga." De buođi lakka jur bal'di. De daddja: „Do galle læk jur riettis." De galgai ruottastit mæd'del; mutte dar'vani gidda, ja de fag'galastiga. Bar'ni gai'ko ædnan nala, mutte i oaǯǯǫ go juol'gebæli ædnan nala; de riebma vulǫs gai'kot dat raw'ga (lei gal vis'sa raw'ga). De nagadi doal'vot gas'kafier'vai bardni; mutte bar'ni suttai ja orui šad'dame miha giewrat. De riemai gai'kot bajas ja nagadi doal'vot baddjelida ul'leraje. De li das ođđa avvi birra; de oaǯǯui da luvas ja de riemai dɛina cab'mit. Dego son riemai cab'mit, de huob'mai: sus læ doppa ja nii'bi. De valdi, oaǯǯui niibi ere doppan giettabællai ja galgai dɛina čug'get; mutte gaččahi niibi. De gaikui væha aigi avin atte oaǯ'ǯot rasse-ædnan nala, ja daggaviđi go rasse-ædnan nala bar'ni buođi ja das juol'gebælli baddjeli ulleraji, de manai ođđa avvi gas'kat, ja de ruottai ænek gieddi nala ja sⁱi'di. De jærra æd'ni: „Manne læk don nu riewdas ja bivastakkan?" Mutte i bar'ni sat'tan vas'tidit mɛi'dege. De manai nok'kat; de gulla, go olmai boatta, rabasti bu're-uvsa. De daddja: „Dam havi don nagadit muina; mutte so boatta nubbadis du gæč'čalit," ja de dat jawkai ere.

Buođi nubbi ai'gi jagi mannjel; de lei irgastallami ovta nii'di Gibmiluovtan. De vulgi mannjel gas'ka-ija sii'di vaʒ'ʒit. De buođi sæmme bai'kai Boss-oai'vai ja ige jurdašan rawgain ige æra bal'dǫsin. De manai baddjelida gas'kafierva buvsaidis čoav'dalit; dego li valmas, de vulgi bajas. De huob'ma, go olmai cæg'gaha vuollel ulleraji. De vulgi ruot'tat mæd'del; de dar'vani gidda da ol'mai, giddja čuoǯǯui. De doaivui, atte dat læ Aksel, ran'ne-bar'ni; de fag'galastiga. De vulgi doal'vot njuol'ga mæra vuos'ta ja goak'te hui nagada merri

2.

Han (Lars Larsen Storeng) gikk en kveld fra Steindalsbukta; han gikk hjem om kvelden; det var litt måneskinn; han kommer forbi Djupbukt-gården op på Kvalhaue; da ser han at en mann kommer gående imot ham, nettop da stien går ned mot sjøen. For der går stien langs storflomålet. Mannen går bent imot ham; men han skjønner at han ikke har hode; hode sees ikke. Jo nærmere han kommer, des større blir han. Gutten sier ved sig selv: „Du får ikke mer enn halv vei.“ Mannen kom nær, like inn på ham. Han sier: „Du er nok den onde sjøl.“ Han vilde løpe forbi; men han bar fast i ham, og de begynte å ta tak. Gutten rykker ham op på landjorden, men får bare den ene foten op på land. Draugen (det var visst en draug) rykker ham nedover. Han maktet å føre gutten til midt i fjæra; men gutten blev sint og syntes å bli meget sterkere. Han begynte å rykke draugen opover og maktet å føre ham ovenfor flomålet. Han hadde et nytt belte på sig; han fikk det løs og tok til å slå med det. Da han gjorde det, kom han på at han hadde slire. Han fikk kniven ut av sliren i den ene hånd og skulde stikke med den; men den falt fra ham. Han slet en stund i beltet (på draugen) for å få ham op på gressmarka, og straks gutten kom på gressmarka og med den ene foten ovenfor flomålet, gikk det nye belte av, og da løp han lenger op på engen og hjem. Mora spør: „Hvorfor er du så forandret og svett?“ Men gutten kunde ikke svare noe. Han gikk og la sig til å sove; da hører han at en mann kommer; han åpnet døren til bua. Han sier: „Denne gangen rådde du med mig; men jeg kommer en gang til for å prøve dig,“ og så forsvant han.

Det var året efter på samme tid av året; han gikk på frieri til en pike i Selnesbukta. Så gikk han hjemover efter midnatt. Han kom til det samme sted på Kvalhaue og tenkte ikke på draug eller annet skrømt. Han gikk ovenfor midten av fjæra for å løse buksene; da han var ferdig, gikk han op. Da ser han at en mann står opreist nedenfor flomålet. Han vilde løpe forbi; men han bar fast

doal'vot. De riemaiga fag'gadallut; velesta jottiba bajas ja muttimin bod'nai, ja de fag'gadalaiga gidda das'sa go bæi'vi algi. De riemai vuoimehuvvak bar'ni, mutte de huob'mai: de læ guovso baddjel vari. De li rattam olgoldis bik'tasit gaitin lin'con. De buođi goit sii'di ja li goak'te bælleheggi bar'gan. De nokkai dɛs'tǫ. De niegada: ak'ta olmai niegon daddja: „Go mon goalmadis læn boattam, de mo du doalvon.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

3.

Doluš aigi lei ak'ta olmai Sukkelviikas Skær'va-suokkanis, gutte lavi juokke sodnabæivi sukkat fawli. Ovta sodnabæivi lei son vut sukkan suop'pot sallit-firbmit. De boatta gad'dai ækkedis sæwdnjadin; de oaidna, go ak'ta olmai čuoǯ'ǯo fiervas; muttǫ i son dowda olbma. Gesi sust vanca væk'kin bajas, ja go son lei uoǯ'ǯǫn vanca bajas, de siđai val'dit suina sallafaggi. Albma-olmǫš i siđa val'dit sallafaggi, ai'go vuol'git sii'di; muttǫ duot amas olmai val'da su gidda, ja de huob'mai son, atte i son sattege šat sar'dnot. De riemaiga doarrot; muttimin doal'vo ruol'la mærragad'dai dan olbma; muttǫ goitge nagat stop'pet olmai ieǯas nuvt atte i oaǯǯǫ merri. Gukkes aigi soai doaruiga. De riemai ak'ka gukkahit siidas, go boad'nji i boađe vel gad'dai, val'da nieidas miel'de ja bardnis ja vuol'ga fier'vai is'kat, jogo boad'nji læ boattan gad'dai. Go si buotte fier'vai, de uoidnek guok'te olbma gas'karaj-fiervas čuoǯ'ǯomi ja doarromi; vul'get dokkǫ gæč'čat da guovto. Go si buottet lakka, de vuol'ga nub'be olmai ruot'tat merri ja manai merri dolla-šid'darassan. Dat, mi dasa baǯi, lei dat dan dalo isit. Muttǫ son lei nu ollo duorrǫn ruollain, atte si fer'tije guod'dit su bajas sii'di ige sat'tan algos sar'dnot i mai'dege ow'dal goalmat jandirtas. De son mui'tali jur juste, govt suina lei mannan. Da rajis i son duos'tan ænet sukkat bassin.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

i mannen som stod der. Han trodde det var Aksel, grannegutten; de begynte å ta tak. Mannen begynte å føre ham bent mot sjøen og maktet næsten å føre ham ut i sjøen. De tok tak; undertiden går det opover og undertiden nedover, og de droges like til dagen begynte. Da begynte gutten å bli maktløs; men så fikk han se dagskjæret over fjellet. Da hadde draugen revet alle ytterklærne hans i filler. Han kom dog hjem og hadde næsten strevet sig halvdød. Så la han sig til å sove. Da drømmer han at en mann sier i drømme: „Når jeg kommer tredje gang, tar jeg dig med mig.“

Anm. Dette hendte et par år, før gutten omkom på sjøen (ca. 1897). Han var da noe over 20 år gammel.

3.

I gamle dager var der en mann i Sokkelvik i Skjervøy sogn som hver søndag pleide å ro ut og fiske. En søndag hadde han igjen rodd for å sette sildgarn. Han kommer i land om kvelden i mørke; da ser han at en mann står i fjæra; men han kjenner ham ikke. Mannen hjalp ham med å sette båten op, og da han hadde fått båten op, vilde han ta tak med ham. Den riktige mannen vilde ikke ta tak; han vil gå hjem; men den fremmede mannen tar ham fatt. Da merket han at han ikke mer kunde tale. De begynte å slåss; undertiden fører trollet mannen til sjøkanten; men mannen formår dog å stanse så det ikke får ham ut i sjøen. De sloss lenge. Da begynte kona hjemme å synes det varte lenge før mannen kom i land; hun tar sin datter og sønn med og går til fjæra for å undersøke om mannen er kommet i land. Da de kom til fjæra, ser de to menn som stod midt i fjæra og sloss; de går dit for å se på dem. Da de kommer nær, begynner den ene mannen å løpe til sjøen og for ut i sjøen som en ildsprut. Den som blev igjen der, var husbonden på gården. Men han hadde slåss så meget med trollet at de måtte bære ham op til gården, og han kunde i førstningen ikke tale noe før det tredje døgn. Da fortalte han nøiaktig hvordan det var gått ham. Fra den tid torde han ikke mer ro fiske på en helligdag.

4.

Vulgi ak'ta olmai vaʒ'ʒit Suollat-vaggin ja buođi Vad'das-njar'gi. De boatta ak'ta olmai fiervan bajas duo ol'ma ow'di ja valdi gidda, ja dat li ækket. De fag'gadallaguođiga ja gæssa duo ol'ma merri buolva raddjai, ja duot olmai gæssa rawga stuorra-ul'le-raddjai. De riemai duot olmai vai'bat; de jurdaša, atte so čug'ge duo ol'ma, ja li gullan, atte i galga njuol'ga owdas čug'get. De gesi niibe doppan erehin, ja go buođiga ul'leraje lakka, de čug'gi dεina niibin gieđa vuoli sælgibællai ja luiti niibi dokkǫ mannat. De bæsai erehin daggaviđi ja vulgi ruot'tat sisa. Dat orui Juomvaggin. Go šaddai iđet, de vulgi occat niibi. De boatta dokkǫ; de gaw'na: nii'be-gæʒin læ ol'mǫ bederas-dil'lja. Valdi niibis ja manai sii'di.

De orui ak'ta olmai Stallovaggen. Go buođi Niilaluk'ti, de boatta ak'ta olmai fiervan bajas ja val'da gidda duo ol'ma. De riemaiga fag'gadallat ja fag'gadalaiga gukkes aigi. De jurdaša duot olmai, atte so gæč'čala čug'get duo. De gesi niibe doppan ja čug'gi gieđa vuoli sælgebællai ja luiti niibi dokkǫ ja bæsai luovos. De maccai sii'di i mannangi sisa šatan. De šaddai iđet; de vulgi fastain sisa ja galgai val'dit duo niibis ja buođi dasa. De oai'na, atte fac'ca læ nii'be-gæʒin; de valdi niibis ja manai sisa, gosa galgai.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

5.

Ovta bardnin li moar'si guk'kin davvin. De ovta ija lei manname dobbe; de maccai iđetbællai ija sii'di. De buođi Bos'soluk'ti; de buođi raw'ga fiervan bajas ja valdi gidda. De riemaiga fag'gadallat, ja raw'ga gæssa duo bardni buolva raddjai merri, ja bar'ni gæssa rawga bajas giedde raddjai. De bargai čađa aigi; de vai'baguođi ja boat'kani avvi ja massi gappira, ja raw'ga sitta loppidit sudnje. „Jus it loppit, de it do bæsa.“ De riemai bar'ni hui'kit gaitin sokkagoddi jamehit væk'kin; æi dat uoi'nǫn boattimi. De fir'ti loppidit, atte

4.

En mann gikk fra Bentsjord og kom til Vaddasneset. Da kommer en mann op fra fjæra imot ham og tok ham fatt, og det var kveld. De begynte å ta tak, og draugen drar mannen ut i sjøen til knes, og mannen drar draugen op til storflomålet. Mannen begynte å bli trett; han tenker at han skal stikke den der mannen, og han hadde hørt at en ikke skal stikke bent frem. Han trakk kniven av slira, og da de kom nær flomålet, stakk han med kniven under armen bakover og lot kniven falle der. Han slapp straks løs og la på sprang innover. Han bodde på Elsnes. Da det blev morgen, gikk han for å lete efter kniven. Da han kom dit, fant han at på knivsodden satt øverste rygghvirvel av et menneske. Han tok kniven sin og gikk hjem.

Der bodde en mann i Skogspeiderdalen. Da han kom til Nilsbukta kommer en mann op fra fjæra og tar ham fatt. De begynte å ta tak og tokes lenge. Da tenker han at han skal prøve å stikke ham. Han drog kniven av slira, stakk under armen bakover, lot kniven falle der og slapp løs. Han vendte hjem igjen og gikk ikke mer innover. Da det blev morgen, gikk han igjen innover og skulde ta kniven sin. Da han kom dit, ser han at på knivodden satt en vott. Han tok kniven og gikk innover dit han skulde.

5.

En gutt hadde en kjæreste langt ute i fjorden. En natt gikk han dit; efter midnatt vendte han tilbake hjem. Da han kom til Kvalbukta [1], kom en draug op fra fjæra og tok ham fatt. De begynte å ta tak, og draugen drar gutten til knes ut i sjøen, og gutten drar draugen op til gressmarka. Han strevet en lang tid; da begynte han å bli trett; beltet hans sletes av og han mistet huen. Draugen vil at han skal love sig til ham. „Hvis du ikke gjør det, slipper

[1] Ligger utenfor Skibotn.

bæsai erehi, ja go li loppidan, de uoini æs'ka væga boattimi siskil; mutte dat li ænnahan loppidit eǯas, ja vul'ge Vogaidi; de hævvani dat bar'ni dokkọ.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

143.

De li guok'te olbma, guđek leiga ranniǯagat. De bijai nub'bi dalo-isit ruollait nubbe dalo-isida nala ja goččui dan biinidet. De li olmai biw'dime gulit ja li vai'bam fawlis ja buođi gad'dai, ja šaddai baha dal'ke. De bijai nok'kat; akt olmai lei guoibmin, æige boađe nak-karat dan olbmai, gæn ala ruollak læk bid'djujuvvum biinidit; muttọ nub'be olmai nokkai daggaviđi go vel'ledi. De orui oanehaǯǯa, ja duon guoibmi nok'ka nu lossadit, atte snurra. De uoini olmai, gi goccime li, atte rabai uvsa, ja uoini uk'sagaskas olbmọ, mast lei skid'na-muod'da nal'de ja blaŋkhat'ta oaivis. De manai olgọs; de orui oanehaǯǯa; de boatta nubbadis, ja dat læ sæmmelagan. De i duos'tan olmai nok'kat obbanassige, muttọ adna roawgo jur čalmit rajes. De buođi goalmat gærdi ja buođi sisa ja buođi olbma nala. De duop'pi olmai ruolla gidda ja riemai riet'te-avin baŋ'ket, ja de šaddai ruol'la maŋgalagan; muttimin šad'da dego bos'sočol'ga ja muttimin dego duol'lji. De jærra olmai ruollas: „Manne do læk vuol'gam mu biinedit, ja so i luoite du, ow'dalgo do læk mui'talan." De mui'tali ruol'la: „Du lagamuš ran'ne læ biddjan olbma du biine-dit." De luiti olmai luovos ruolla, ja ruol'la manai mirri ja manai da olbma lusa, gutte ruolla lei algos biddjan mađ'kai. De buođi ruol'la ruok'tot ja doalvui dan olbma mirri, ja da nub'bi šaddai, gutte lei vigehæbmi, baccit heg'gi.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

du ikke løs.“ Da begynte gutten å rope på alle dauinger av slekten om hjelp; de såes ikke å komme. Da måtte han love det så han slapp løs, og da han hadde gjort det, da først så han folk komme innenfra; men han hadde alt lovet sig bort. De reiste til Vågan; da omkom den gutten der.

143. EN DRAUG BLIR SATT PA EN MANN.

Der var to menn som var naboer. Da satte den ene husbond troll på den andre og bød dem pine ham. Mannen var ute og fisket; han var blitt trett på sjøen og kom i land, og det blev stygt vær. Han la sig til å sove; han hadde en mann med sig. Den mann som troll var satt på for å pine ham, fikk ikke sove; men den andre mannen sovnet straks han la sig. Han lå der en stund, og kameraten hans sover så tungt at han snorker. Da så den mann som var våken, at en åpnet døren, og i døren så han en mann med skinnstakk på og blankhatt på hodet. Han gikk ut; det gikk en liten stund; da kom han for annen gang, og han var likedan. Mannen torde slett ikke sove; men holdt felden like op til øinene. Han kom tredje gang, kom inn og tok fatt på mannen. Da tok mannen trollet fast og begynte å banke det med lærbeltet, og det blev til mange ting; undertiden blev det som en kobbeklyse (meduse) og undertiden som et renskinn. Mannen spør trollet: „Hvorfor er du kommet for å pine mig? Jeg slipper dig ikke, før du har fortalt det.“ Da fortalte trollet: „Din nærmeste granne har sendt mig for å pine dig.“ Mannen slapp trollet løs, og det gikk ut i sjøen og gikk til den mann som først hadde sendt det i vei. Trollet kom igjen og tok ham ut i sjøen, og den andre som var uskyldig, blev i live.

144.

1.

De lei ruol'la ja stallo, galgaiga noaidastallat, goab'ba nagada guoimis borrat. De dajai stallo rul'li: „Vuolge don faw'lai, ja mon vuolgam gad'dai.“ De vulgi ruol'la faw'lai ja valdi darralæggait; de darvehi ruol'la ovta jabma olbmǫ goroda ja galgai oaǯ'ǯot dan gir'kǫ-ædnami; mutte i duosta ieš dan doal'vot gad'dai.

De lei stalos ak'ta bar'dni, gutte lei čæw'rait vak'teme bissuin; de šaddai sæwdnjat, ja bar'dni oaidna muttom bavti vuol'de čalbmebæli, mi čuow'ga. De baǯi dan; de manai mirri ak'tan dolla-gar'gan, ja bar'dni vulgi battarit. De gulla, go buotte manjes stuora vækka. De čuoigai baddjel gir'kǫgarde ja dajai: „De gaitin oap'pasat ja ris'tavielljat sudnji væk'kin!“ De manai bar'dni ɛin; de gulai, go ribme manjes baw'kit, ja bar'dni manai ruok'tot. De bijai bar'dni nok'kat ja niegadi ik'ko: „Do galgat raddjat gaitin mirri dɛit, mak mirri gullet, ja gad'dai dɛit, mak gir'kǫgar'dai gullet.“

De šaddai iđet, ja bar'dni manai dokkǫ gir'kǫgardi lusa ja uoini gis'tǫfiel'lǫ-bittait ja darralæg'ga-bekkit. De rajai bar'dni gaitin. De ribme ieǯa soaimadet gas'kanæsa, stallo ja ruol'la. De dajai ruol'la: „Gis'tǫfiel'lo baw'ka;“ muttǫ stallo dajai: „Darralæg'ga šuvva.“ Mutt i nagadamge ruol'la staluin. Stallo vuiti, ja ruol'la vuoitahalai, ja dat lei ruolla ad'dja, mait bar'dni baǯi, go li čæw'rait fak'teme ækkedis.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

2.

De buođi ak'ta Gaivuon-olmai boares aigi Muot'kai ja ani ieǯas væha noai'din. De manai gir'kǫgar'dai, galgai noaidastallat ja vulgi ere gir'kǫgardin. De huob'mai ieš, go buottek jamehak manjin. De i læn ieǯa rađđi; de ruottai fier'vai, vuollelida gas'kafierva. De huikihi gaike rawgait ja mærrahal'dit: „Buottek sudnje væk'kin!“ ja dat buotte. De vulgi bajas dɛit rawgait guoimi; de dat fer'ti ieš duolmastit rasse-ædnami ja duok æi boattam rasse-ædnan nala. De

144. KAMP MELLEM DRAUGER OG DAUINGER.

1.

Der var et troll og en stallo; de skulde gande, hvem som kunde „ete“[1] den andre. Da sa stallo til trollet: „Reis du ut i sjøen, og jeg går på land.“ Trollet reiste ut i sjøen og tok tarelegger; så fikk det fatt i kroppen av et dødt menneske og skulde bringe den til kirkegården; men det torde ikke selv føre den i land.

Stallo hadde en sønn som lurte på oter med børse; det blev mørkt og gutten ser under et berg et øie som lyser. Han skjøt det; da satte en på sjøen som en ildsprut, og gutten tok flukten. Da hører han at der kommer en stor hop efter ham. Han skidde over kirkegården og sa: „Alle kjenninger og dåpsbrødre, kom og hjelp mig!“ Han gikk videre; da hørte han at det begynte å smelle efter ham, og han gikk hjem. Han la sig til å sove og drømte om natten: „Du skal sørge for at alt det som hører til sjøen, kommer i sjøen og at det som hører til kirkegården, kommer til landjorden.“

Det blev morgen; gutten gikk hen til kirkegården og så stumper av likkistebord og stykker av tarelegger. Han sørget for at alt kom på rette plass. Da begynte stallo og trollet å skjennes. Trollet sa: „Likkistebordet smeller;“ men stallo sa: „Tareleggen suser.“ Men trollet rådde ikke med stallo. Stallo vant og trollet tapte, og det var trollets bestefar gutten skjøt, da han lurte på oter om kvelden.

2.

I gamle dager kom en mann fra Kåfjorden til Eidet (Lyngseidet) og holdt sig for å være litt av en noaide. Han gikk til kirkegården og skulde gande og gikk derfra igjen. Da merket han selv at dauinger kom efter ham. Der var ingen annen råd; han løp til fjæra, nedenfor midtfjæra. Så ropte han på alle drauger og sjøhalder: „Kom og hjelp mig!“ og de kom. Han gikk op sammen med

[1] Drepe ved trolldom.

doar'rajeddje rawgak ja jamehak, ja dak duorrǫ iddjabæli, ja olmai bæsai ere.

Go bijai nok'kat, de daddje rawgat: „Don galgat mannat, ow'dalgo bæi'vi šad'da, ja dεit muorrabėkkit čoag'git čoak'kai ja doal'vot gir'-kǫ-ai'dai, ow'dalgo guovso vuolasta, ja gaite darralæggait galgak čoag'git čoak'kai ja guod'dit merri sæmme bai'kai, gos mi buođimek bajas.“ Olmai dagai dam. De bijai nok'kak. De daddja ak'ta rawga: „Don oaǯǯok gii'tit, go mon leddjem du viel'ljabælli, dεike dat ličče dun ul'lon had'djen.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

3.

De leddje Gavvalvagin biw'dit ja buotte gad'dai, ja lei vii'ni dalle val'lji. De leddje garremin ja raddje gulidisa ja vuw'de. De vuol'ga akt olmai faccait bassat fier'vai, ja læ vii'ne-but'tal miel'de. De oai'na go it'tui njal'mi mæra sis'te bajas ja læ rabas. Duot olmai jurdaša: „Mεit so gal'ga duosa dakkat?“ De valdi duo but'tala gitti ja časki duo njal'mai, ja de gulai go algi ruoččat ollis mærra. De ruottasti ja ruottai gir'kǫ-aidi sisa ja gulla go buottet manjin. De riemai hui'kit atte: „Baddjanettet munnje væk'kin juokkehaš, gækka lettet dābbe!“ Dalle gulai bar'ni, go riemai ollis gir'kǫ-ai'di lik'kat, ja bæsai erehin, ja ol'mǫt gulle ik'ko das'tǫ, go duorrǫt dobbe gir'kǫ-aidi lut'te, ja go iđet šaddai, de vul'ge gæč'čat. De læ darralæg'ga ja gis'tǫfiellǫ-bek'ki dievva olgǫš-bæl'de aidi ja gidda ul'leraddjai. De ar'videddje ol'mǫt, atte gir'kǫ-ai'di læ læmaš giewrat go mærrarawgat.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

145.

1.

De li ak'ta bar'ni Vogain ja de sor'mahuvai dokkǫ. De šaddai nub'be dal'vi; de vulgi viel'lja Vogaidi ja sukke Šöhoalman. De golai ai'gi; de ovta ækkedis de gullet: de buođi van'ca gad'dai. De

draugene; han måtte selv trå på gressmarka; men de kom ikke på gressmarka. Så begynte draugene og dauingene å slåss, og de sloss halve natten. Mannen slapp vekk.

Da han la sig til å sove, sa draugene: „Du skal gå, før det blir dag, og samle trestykkene sammen og bringe dem til kirkegården, før dagskjæret begynner, og alle tareleggene skal du samle sammen og bære til sjøen til det sted hvor vi kom op.“ Mannen gjorde det. Han la sig til å sove. Da sier en draug: „Du kan takke til at jeg var ditt søskenbarn; ellers hadde de revet dig i filler.“

3.

Der var fiskere i Kabelvåg, og de kom i land, og dengang var der brennevin i overflod. De var fulle og sløide fisken sin og solgte den. Da går en mann til fjæra for å vaske vottene sine og tar en flaske brennevin med. Da ser han at der kom en munn op av sjøen og den gapte. Mannen tenker: „Hvad skal jeg gjøre med den?“ Han tok flasken i hånden og slo til den munnen. Da hørte han at hele sjøen begynte å bruse. Han la på sprang og sprang inn på kirkegården og hører at de kommer efter. Han tok til å rope: „Stå op og hjelp mig, alle I som er her!“ Da hørte gutten at hele kirkegården begynte å røre sig, og han slapp bort. Folk hørte siden om natten at de sloss der ved kirkegården, og da det blev morgen, gikk de for å se. Da var det fullt av stykker av tarelegger og likkistebord utenfor kirkegården og like til flomålet. Da skjønte folk at kirkegården hadde vært sterkere enn sjødraugene.

145. DRAUGENE PÅ MOHOLMEN.

1.

En gutt var i Vågan og omkom der. Næste vinter kom; da reiste hans bror til Vågan, og de rodde fiske på Sjøholmen. Tiden gikk; da hører de en kveld at en båt kom til land. To menn kommer

buottet guok'te ol'mǫ bu'rai ja daddjet duo bar'nai atte: „Vuolge sin mielde!“ I bar'ni vuol'gan. De manne erehin, ja šaddai nub'be id'dja-ækket; de gullet: de buottet. Boatta van'ca suga, ja læ bieg'ga. De buottet bu'rai ja daddjet bar'nai atte: „Do galgat vuol'git.“ De jærra hæwsman'ni: „Gos di lettet sukkami?“ Daddja nub'bi: „Muhoalman.“ De ar'videddje, atte duot læt rawgat. De val'de bardni gidda vuimin ja duol'vǫ olgǫs ja biddje van'ci mannje-skot'-tasi, ja čalmit biddje stawni guw'lui. De vul'ge sukkat; bieg'ga garas; mutte i boađe čacce van'ci maggargi. De buotte do bællai Höla Gavvalvakkai, bodnje mannje-gæǯi gad'dai ja val'de bardni gad'-dai ja biddje čalmit bajas guw'lui ja rakkadeddje noađi sæl'gai ja goč'čǫ guod'dit gir'kǫ-ai'dai; „gal dobbe val'det erehin.“ Ja bar'ni guddi ja buođi bod'nai. De biddje van'ci sæmme laddje ja suw'de ruok'tot ja buotte Šöhuol'mi. De ad'de bar'nai ovta skriina ja daddje atte: „Gol'ma jagi galgat dik'tit orrot gæččahaga,“ ja ad'de ovta čoawda-gippo ja goč'čǫ hævahallat, middja čoaw'dagit bas'se skrii'ni, ja „ieǯa čoaw'dagit galgat mannat Öragæččai ja bal'kistit nu gukkas go do nagadat.“ Ja bar'ni gæč'čaladdai čoaw'dagit ja gawnai da čoaw'daga ja ieččasit doalvui Öragæččai ja bal'kisti. Ow'dalgo čoaw'-dagat merri gač'če, de gietta duop'pi gidda. I maššangi bar'ni vur'ket skriina nu gukki; de rabai jagi gæǯin, ja lei rutta jur dievva; mutte dah æi dok'ken æi maninge, ja bar'ni šaddai jal'lan vel.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

2.

De li Skroavan; de vuoi'nek ol'mǫk: go ækket šad'da, de manna juokke bur-uk'sagaskan, ja vil'ges fac'cabarra læ gieđan, ja æige dieđe, middja dat gal'ga lættik. De dačak maida mui'talik ja imaštallek. Go bu're-uk'sa rappasa fak'kestaga, de læ dego diewd-olmǫš, middja gei'ge vil'ges fac'cabara uk'sagaskan. Gieđa vuoi'nek ja fac'cabara, mutte æi ieǯas ol'ma oaine. De dagai dam ollis vakko.

De li ak'ta nuorra giewras šlub'bo, middja daddja: „Jus fal min bu'rai boatta, de mon duop'pen dεit faccait ere gieđan.“ De šaddai

inn i rorbua og sier til gutten: „Kom med oss!“ Gutten gikk ikke. De gikk bort. Det var tidlig næste kveld; da hører de at de kommer. Der kommer en båt roende, og det er vind. De kommer inn i rorbua og sier til gutten: „Du skal komme.“ Høvedsmannen spør: „Hvor ror i fiske?“ Den ene av dem sier: „På Moholmen.“ Da skjønte de at det var drauger. De tok gutten med makt, førte ham ut og satte ham i båten i bakskotten, med ansiktet mot akterstavnen. De begynte å ro; det var sterk vind; men der kom slett ikke vann inn i båten. De kom til hin side av Høla til Kabelvåg, vendte akterstavnen mot land og tok gutten i land; de stillet ham med ansiktet vendt opover, la en bør på ryggen hans og bød ham bære den til kirkegården. „Der tar de den nok av dig.“ Og gutten bar og kom nedover igjen. De satte ham i båten på samme måte (som før), rodde tilbake med ham og kom til Sjøholmen. Så gav de gutten et skrin og sa: „I tre år skal du la være å se i det,“ og de gav ham et nøkkelknippe og bød ham prøve hvilken nøkkel som passet til skrinet. „De andre nøklene skal du gå til Ørsnes med og kaste dem så langt du orker.“ Og gutten prøvde nøklene og fant den nøklen og de andre bragte han til Ørsnes og kastet dem. Før nøklene falt i sjøen, grep en hånd dem. Gutten kunde ikke bare sig og gjemme skrinet så lenge; han åpnet det, da et år var gått, og det var aldeles fullt av penger; men de dudde ikke til noe, og gutten blev attpå tomset.

2.

Det var i Skrova; folk ser at når det blir kveld, går en og gløtter inn gjennem døra i hver rorbu; han har et par hvite votter i hånden, og de vet ikke hvad det skal bety. Også nordmennene forteller om det og undrer sig. Når rorbudøra plutselig går op, er det som en mannsperson som rekker frem et par hvite votter i døråpningen. Hånden ser de og vottene; men mannen selv ser de ikke. Dette gjorde han en hel uke.

Der var en sterk unggutt som sa: „Hvis han bare kommer til

lavvurdak-ækket; de boatta sæmme laddje dait ol'mait bu'rai; de rappasi bu're-uk'sa, ja gei'gi gietta fac'cabara sisa. De fal'li dat giewras bar'ni ja duop'pi gidda faccaji. De olmai gaikihi fæs'kari, ige nagadam dat bar'ni dɛina ol'main. De væk'kin fal'lijeddje ieččasak; mutte æi nagadam dɛina ol'main, giddja gæigohi fac'cabara. De šaddai čuovvot miel'de ja buođi fierva raddjai Laŋvakkai. De li stuorra golmak ja mannjegæčči gad'dai, ja guok'te ol'ma čok'kahæba airot gieđan. Dego duot ol'maguovtis buođiga, de biddje dam rievtes ol'mǫ mannjegæččai ja čalmit manjas. De vulgi van'ca faw'lai ja manna aktak stalodollan, ja ige duosta gæččastik owdas. De manai Muhuol'mi; de li dobbe ak'ta čaccelii'ka gol'gam gad'dai ja sitta iežas goi'ke-ædnami haw'dadit. De jor'galeddje vancan mannjegæži gad'dai ja val'de duom ol'ma mieldise gad'dai ja biddje dasa noađi. De li nu lossat, mutte nagadi bures guod'dik. De buođi van'ci; de vulgi van'ca ja manna aktahak stalodollan, ja de huob'mai: de læk Gavvalvagin gir'ko vuol'de. De val'de ol'ma gad'dai, ja lei riek'ta lossa noađđi; il'la nagadi gad'dai guod'dik. De manai ak'ta dɛin ol'main miel'de ja daddja: „Ik galga gæččastik noađak; bære don luoi'tilak gir'kǫ-aidi sisa." Mutte dak suw'dėk daddjek: „I læ mis loppi mannat baddjelida ul'leraji." De il'la duostai mannat gir'kǫ-ai'dai ja luoi'tik noađis. Dego li mannam ja luoi'tam noađi, de buođi bod'nai, ja val'de van'ci ja biddje sæmme laddje čok'kahit manjas čalmit. Dego buotte ruok'tot, de jor'galeddje vancan mannjegæži gad'dai, ja olmai manai gad'dai.

De li addjanam dobbe da gaska go iežas ol'mak gulit vuš'še; mutte æi læm vela al'gan borrat, ja jerre: „Gos'te do læk mannam? Dat leddje vis'sat rawgak, makka dun viž'že." De li ak'ta olmai, mi lei baddjel gut'ta lok jage boaris; de daddja: „Ik don darbak mui'talik dađi ænep; mutte mon ibmirdam, atte lei vis'sat čaccelii'ka gol'gam gad'dai ja æige mærahal'dit vuož'žǫn rafi, atte dak fir'tijeddje oaž'žot kristalaš ol'mǫ guod'dit gir'kǫ-ædnami." De daddja housman'ni: „Dat hal gal i læk nuvt; æi hal rawgat goit satte viež'zat æl'li ol'muit guod'dit čacceliikait gir'kǫ-ædnami." De daddja dat boares olmai atte: „Daggar dappahusak læk ow'dal dappahuvvun," ja dad-

vår bu, skal jeg ta vottene ut av hånden på ham.“ Lørdagskvelden kom; da kommer han på samme måten til de mennene i rorbua; døra gikk op og en hånd rakte et par votter inn. Den sterke gutten fór op og grep fatt i vottene. Da rykket mannen ham ut i forgangen, og gutten rådde ikke med mannen. De andre fór op for å hjelpe, men de rådde ikke med mannen som rakte frem vottene. Gutten måtte følge med og kom til fjæra i Langvågen. Der lå en stor seksæring med akterenden mot land, og to menn satt med årene i hånden. Da de kom, satte de det riktige menneske i bakskotten med ansiktet bakover. Båten reiste ut på sjøen og fór som en morildstripe, og gutten torde ikke se frem. Den reiste til Moholmen; der var et sjølik drevet i land og vilde bli begravd på tørt land. De snudde båten med akterenden mot land, tok mannen med sig i land og la en bør på ham. Den var så tung; men han orket godt å bære den. Da han kom i båten, reiste båten og fór som en morildstripe, og så merket han at de var i Kabelvåg nedenfor kirken. De tok mannen i land, og det var en riktig tung bør; det var så vidt han orket å bære den i land. En av mennene gikk med og sa: „Du skal ikke se på børa di; du skal bare slippe den ned inn på kirkegården.“ Roerne sier: „Vi har ikke lov til å gå ovenfor flomålet.“ Gutten torde neppe gå til kirkegården og slippe børa si ned. Da han hadde gjort det, kom han ned; de tok ham inn i båten og lot ham sitte på samme måten med ansiktet bakover. Da de kom tilbake, snudde de båten med akterenden mot land, og mannen gikk i land.

Da hadde han blitt heftet der mens kameratene hans kokte fisk; men de hadde enda ikke begynt å spise, og de spurte: „Hvor har du vært? Det var visst drauger som hentet dig.“ Der var en mann som var over 60 år gammel; han sier: „Du behøver ikke å fortelle des mer; men jeg forstår at et sjølik visst var drevet i land og at sjøhaldene ikke fikk fred, at de måtte få et kristent menneske til å bære det til kirkegården.“ Høvedsmannen sier: „Det er nok ikke så; draugene kan dog ikke hente levende folk til å bære sjølik til kirkegården.“ Den gamle mannen sier: „Sådant

dja dam bar'nai: „Ik don darbak dām dalvi mui'talit dam asijis mɛi'dege. Mɛi'des vuoǯ'ǯǫk bal'kan?“ De daddja: „Im goit vuoǯ'ǯǫn mɛi'dege bal'kan dāl.“

De biddje nok'kat; de niegada atte: „Sæmme baikin, gos'te dud'nje noađi biddje, de læ dam baikin dudnje ak'ta skrii'na bid'djuvvum, mɛi'de don galgat val'dit.“ De lei Örsvagi mæran buorre guollegod'do. De manne dokkǫ biw'dik ja lei goal'ki. De sukke Muhoalmaje væha aigi vuoinastit. De manna bar'ni gad'dai ja gaw'na dam skriina ja čoawda-gippo nal'de. De valdi dan, ja ol'mak mɛit vuoi'ne. De buotte ruok'tot Skruovvi, ja go ækket šaddai, de biddje nok'kak. De boatta nikkui sæmme olmai, middja dɛit faccait gæigohi; de daddja: „Don læt vuoǯ'ǯǫm skriina bar'gǫbal'kan; mutte ik galga gæč'čak skriina sis'te, ow'dalga jakki læ mannam.“ De buotte sii'di, ja sitte ol'mak gæč'čak, mi læ dan skriina sis'te. De daddja: „I læ mus loppi gæč'čat, ow'dalgo jakki læ mannam, jus muina gal'ga bures mannat.“ I læm vel jakki mannam; de goit gæččai, ja orui rutta dievva skriina. De šaddai miellahei'gui; de manna vuten ja gal'ga dɛit ruđajis gæč'čat; mutte i bæssam šaten skrii'ni. De šaddai bahap ja bahap ja ige ællamge gukki, go i dakkam, nugo lei niegadam.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

146.

Ovta siidan lei naw'sti fiervan lakka mærragaddi, ja das li lok'ta ja uk'sa vel lovtan. De gullet, go bæna ciella dobbe nawsti lut'te juokke ija, ja duo bargai ollis vakko. De manai isit naw'ste-lok'ti gæč'čat, mɛit dat bæna ciella juokke ija. De oai'na, go boatta ak'ta olmai lok'ti ja hæŋgasta julgit uvsan olgǫs, ja bæna ciella vuol'de, ja hoakka: „Ce, valde julgidi!“ ja har'da bædnaga. De njagai isit sælge duokkai ja hoi'gadi duon bædnaga nala, ja šaddai daggar doarro. De bijaiga ruot'tat fierva guw'lui. De li stuora ræš'ši, ja manaiga ak'tan čaccebor'gan dokkǫ, ja lei bæna jur borrami dobbe fiervan.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

har hendt før," og han sier til gutten: „Du behøver ikke i vinter å fortelle noe om denne sak. Hvad fikk du til lønn?" Gutten sier: „Jeg fikk ikke noe til lønn nu."

De la sig til å sove; da drømmer gutten: „På det samme sted hvor vi la børa på dig, er der satt et skrin til dig som du skal ta." Det var da godt fiske på Ørsvåghavet. De reiste dit for å fiske, og det var vindstille. De rodde til Moholmen for å hvile en liten stund. Gutten går i land og finner skrinet og et nøkkelknippe på det. Han tok det og også mennene så det. De kom tilbake til Skrova, og da det blev kveld, la de sig til å sove. Da kommer i drømme den samme mann som rakte vottene frem; han sier: „Du har fått skrinet til lønn for ditt arbeide; men du skal ikke se i det, før et år er gått." Da de kom hjem, vilde mennene se hvad som var i skrinet. Han sier: „Jeg har ikke lov til å se efter, før et år er gått, hvis det skal gå godt med mig." Et år var enda ikke gått; da så han allikevel efter, og skrinet var fullt av penger. Han blev sinnssvak; han går igjen og skal se til pengene sine; men han slapp ikke mer inn i skrinet. Han blev dårligere og dårligere og levde ikke lenge, fordi han ikke gjorde som han hadde drømt.

146. DRAUGEN ERTER HUNDEN.

På en gård stod naustet i fjæra nær sjøen, og det hadde loft og dør på loftet. Da hører de at hunden gjør der ved naustet hver natt, og det gjorde den en hel uke. Husbonden gikk da op på naustloftet for å se hvad hunden gjødde ad hver natt. Han ser at en mann kommer op på loftet og henger føttene ut av døren; hunden gjør nedenfor, og mannen gjentar: „Tse, ta i føttene!" og han erter hunden. Da smøg husbonden sig bak mannens rygg og skjøv ham ned på hunden, og det blev sådan strid. De satte på sprang mot fjæra. Der var en stor utleire, og de fôr dit så vassspruten stod, og hunden var ferdig å bite ham der i fjæra.

147.

De li ak'ta Mos'kavuona šöi'ta boattimen Fin'namarkon ja li sukkam Gielavuonan. De boatta Sallam-nuori oarjas, ja læ buorre dal'ki ja mannohæppi; mutte dat lei ija-ai'gi. De boattiguotte buotta Hasseviika, ja dat læk gas'ko Sallam-nuori buotta Stærdna. De vuoi'nek, go boatta Stærdnabæl'de ak'ta golma-ol'ma-van'ca ja boatta suga dɛit guow'do. Dego lakkani van'ca, de vuoi'nek: dat læk gol'ma ol'ma ja gait dinak sukket manjas čalmit, ja dɛin læk ul'ljǫbik'tasak nal'de ja sydvæstak oaivin ja sukket dego Hasseviika vuos'ta. De vuoi'nek, atte si mæddidik; mutte si bissehik bittaš mašiina, vai buottek riek'ta lakka. De duolle njuol'ga vuos'ta; mađi lagabida buottek, de dak vancase bodnjek ere. De boatta šöitan boares olmai ow'davieson bajas; de daddja: „Middjas læ vai'le mašiinan, go i orǫ mun mielan riek'ta čas'kime?“ De daddjek guok'te nuorra ol'ma: „Mi vuoinin ibmaha suk'kit, ja dal læ mæd'delaš gaskija, ja dal æi goit læ biw'dik sukkame. Go mi huob'maime: gol'ma-ol'ma-van'ca boatta Stærdnabæl'de suga, de mi bis'siheime væhaš mašiina, vai bæssap riek'ta lakka.“ De daddja boares olmai: „Gaitin joaw'delasait di halideppek oai'nit. Gos huonos dat læ?“ „Dowle vuoi'nǫ binnaš Hasseviika guw'lui.“ De daddja: „Biddjet mašiina dievas vuoi'mai! Gal boatta vis'sak har'mat garra bieg'ga, jus læ duotta, mɛit di mui'talettek.“ De biddje mašiina dievas vuoi'mai, ja riemai Alta olgǫs bieg'gagoattit, ja gesse bor'jasit vela væk'kin. De manne Lap'pinuori; de biddja biegga ænep nala; dego boattiguotte ras'ta Navuona, de šaddai har'mat garas ja čaccebor'ga, ja de šad'de Lousnuorrai val'dit gidda, das'sago bieg'ga makkadi. De daddja dat boares olmai, gi li howsman'ni: „Gal son ar'vidi, atte gal dat boatta har'mat garra bieg'ga, go adnet rawgak ul'ljǫbik'tasit ja sydvæsta oaivin.“

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

147. MØTE MED EN DRAUGBÅT.

En skøite fra Sørfjorden kom fra Finnmark og hadde drevet fiske i Kjøllefjord. Den kommer sydover Sørøysundet, og det er godt vær og måneskinn; men det er nattetid. De begynte å komme utfor Hasvik og var midt på Sørøysundet utfor Stjernøy. Da ser de at der fra Stjernøysiden kommer en tremanns-båt, og den kommer roende imot dem. Da båten nærmet sig, ser de at der er tre menn og alle ror de andror (med ansiktet bakover); de har oljeklær på og sydvester på hodet og ror som imot Hasvik. De ser at de går forbi dem; men de stanser maskinen litt for å komme riktig nær. De holdt så bent imot dem; jo nærmere de kommer dem, snur de andre båten bort. Da kommer på skøita en gammel mann op fra forhuset; han sier: „Hvad er det som feiler maskinen? Jeg synes ikke den slår riktig.“ To unge menn sier: „Vi så noen underlige roere; nu er det litt over midnatt, og nu er fiskerne dog ikke roende. Da vi så at en tremanns-båt kom roende fra Stjernøysiden, stanset vi maskinen litt for å komme riktig nær.“ Den gamle mannen sier: „Alt utidig har I lyst å se. Hvor for pokker er den?“ „Der borte sees den litt mot Hasvik.“ Han sier: „Sett full fart på maskinen! Der kommer sikkert en svær storm, hvis det er sannt, det som I forteller.“ De satte full fart på maskinen; det begynte å blåse ut Alta, og de heiste også seil til hjelp. De kom inn i Loppesundet; da la det på med vinden. Da de begynte å sette over Kvænangen, blev vinden svært sterk og det blev rokk, og de kom til å ta fast i Lauksund, til vinden spaknet. Da sier den gamle mannen som var høvedsmann: „Jeg skjønte nok at der kom en svær storm, da draugene hadde oljeklær og sydvest på hodet.“

148.

1.

Dalle go stuorra hævvanæbmi šaddai Vogain, go Væsfjora nala hævvaniddje ollo olbmo̜t, de li ak'ta boares olmai sæmme dalvi, mi sugai Skroavas. Bæivi ow'dal go dat vahat galgai šad'dat, de son mannje-ækket manna olgo̜s buwris go̮ǯǯadit, ow'dal biddja nok'kat. De gulla son, go hui'ka nu hirbmo̜sit Væsfjora nal'de guk'kin væs'tan dugo inlanda bæl'de ja bulljarda čacci dievva njalmi. Olmai manai sisa buw'rai ja sitta æres olbmait boattet gul'dalit, mɛit son gulai. Si buotte olgo̜s guok'te nubbe lokkai olbmo̜, ja si gulle gait diwnat go hui'ka ja bulljarda. De daddja ak'ta boares olmai: „Jus dat læ ruol'la, dam mi boattit diettit spai'ta.“ Go niibi biddja njalbmai banit gas'ki aw'jo olgo̜s, de hæi'ta daggaviđi hui'kimis, jus dat læ ruol'la; mutto jus dat læt olbmo̜t čaʒehæđis, de dat hui'ka hæiti-kæt'ta. Son bijai niibi banit gas'ki njalbmai; de heiti daggaviđi hui'-kimis. De ar'videddje olbmo̜t, atte dat lei ruol'la, æige vuol'gan gaddjot dan hui'ki-jiena.

I ak'tage duos'tan vuol'git nubbe bæivi faw'lai obba Vogait gaddis. Ruol'la daw'ja dajohi olbmuit atte vuol'git gaddjot dan hæđalaǯǯa, mi dobbe hui'ka fawlis. Daw'ja dat olbmo̜t, guđet vul'ge daggar jiena vuos'ta, hævvaneddje.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

2.

De li Iw'gobađan mar'kan, ja ol'mo̜k leddje mar'kanis. De ækket sewnjo̜di ja iddja šaddai. De læ buorre dal'ki ja goal'ki. De gul'-lajek, go raw'ga hui'kiguođi ja jiedna nu garas; Falesnjar-oal'gai vas'tida. De mannek Per Hansa vaini stoppui iđedis gafa jukkat; de buottet guok'te boares Iddarvuon-ol'ma sisa. De riemaiga sar'not gas'kanæska: „Moai gulaime rawga go huiki; vel dast lei nu garas jiedna, nu atte Falesnjar-varri davisti; vis'sak boatta garra dal'ki, dɛike dan jandirta ol'mo̜k hok'kek dan luovta nala.“

148. DRAUGEN VARSLER FORLIS.

1.

Dengang da den store ulykke skjedde i Vågan, da mange folk omkom på Vestfjorden, var der samme vinter en gammel mann som rodde fiske i Skrova. Dagen før ulykken skulde skje, går han sent om kvelden ut av rorbua for å pisse før han la sig. Da hører han at det roper så fælt ute på Vestfjorden langt i vest som på innlandssiden og det pludrer med munnen full av vann. Mannen gikk inn i rorbua og bad de andre mennene komme og høre det han hørte. De kom ut, tolv mann, og de hørte alle sammen at det ropte og pludret. Da sier en gammel mann: „Om det er troll, det skal vi snart få vite." Når en legger en kniv i munnen mellem tennene og med eggen ut, hører det straks op å rope, hvis det er et troll; men hvis det er folk i havsnød, roper det fremdeles. Han la kniven mellem tennene i munnen; da hørte det straks op å rope. Da skjønte folk at det var et troll, og de reiste ikke ut for å frelse den som ropte.

Ingen på hele Vågelandet torde næste dag reise ut på sjøen.

Trollet narret ofte folk til å reise ut og redde den som var stedt i nød og ropte der ute på sjøen. Ofte omkom de folk som reiste efter sådant rop.

2.

Der var marked på Skibotn og folk var på markedet. Det mørknet om kvelden og blev natt. Det er godt vær og stille. Da hører de at draugen begynner å rope, og målet hans var så sterkt; det gav gjenlyd i Falsnesaksla. Folk går inn i avdøde Per Hansas stue for å drikke morgenkaffe; da kommer to gamle menn fra Lenangen inn. De begynte å tale sig imellem: „Vi hørte at draugen ropte; han hadde enda så sterkt mål at det gav gjenlyd i Falsnesfjellet; der kommer visst storm eller folk omkommer på bukta i dette døgn."

De li ak'ta olmai, man namma lei Mik'kel; goččǫdeddje Bigga-Mik'keli. De boatta baddje-olmai, mi læ vuoi'dasa occamen; de jærra: „Lægo dus, mærr-olmai, vuoidas?“ Bigga-Mik'kel vas'tida: „Mus læ vuoidas val'lje; mutte i mus læ dabbe; dat læ siidan.“ De daddja baddje-olmai: „Go dus i læ dabbe, it don satte oaǯ'ǯot dieke; mon vuolgam ækkedis ruok'tot ere mar'kanes.“ De daddja Bigga-Mik'kel: „I lætge gukkit gas'ka. Go mon Iw'goluovta ras'ta sukkalam, de læ sisbæl'de do njarga, mait oainak, mu sii'da. Buvte bære gagga munnje; mo vieǯǯan dudnje vuoi'dasa. Mo læm gas'kabæi-aigi fasten dabbe ja buvtan dudnje vuoi'dasa.“ De daddja baddje-olmai: „Lækgo don vissis, atte don buvtak gas'kabæi-aigi vuoi'dasa?“ De vas'tidi Bigga-Mik'kel: „Næw'ri uoǯ'ǯǫ sun val'dit, jus son i læ gas'kabæi-aigi dabbe vuoi'dasin.“

Baddje-olmai addi gagga, ja vulgi [Mik'kel] sii'di. Dego li siidan mokkit mannan ja vuoi'dasa val'dam, de suk'kai fasten mar'kani ruok'tot; muttǫ suokko muttaborgain, ja boatta nu jođanik sisa Iw'go. De čiegai Vuoivuon-njarga; de gulle biegga jama mar'kani. Go suokkat lakkani, de huob'maje: ucca vancaš boatta birra Falesnjargæǯi. De bieg'ga buođi; de li dat nu ædnak nuor'tan, atte dat čuoǯǯui bor'jasin mar'kan vuollai. De uoi'ne, go bor'jasa gesi unna vancaš ja bijai ucca busseǯa bor'jasa. De leddje Roavin ol'mǫk gawpahæmi baddje-ol'mait guoimi. De uoi'ne, go gobmani jur sæmmesta go suokkada hoi'gadi. De hoi'ge mar'kanis gob'barumvanca ja vul'ge logi diewdo sisa; mutte dat lei nu garas čacci ja bieg'ga: go vanca hoigadeddje olgǫs, de čacci dewdi daggaviđi; æi bæssamge vuol'git gæč'čat. De ar'valeddje: „De læ vis'sak Bælti-Han'nǫ, gi i læ læmaš vel mar'kanis.“ Mutte de daddjek muttimak, atte dat lei vis'sak Bigga-Mik'kel mi galgai vuoi'dasa buk'tit baddje-ol'mai.

Ækkedes bæi'vi šaddai; de vul'ge Nallovuop'pai gæč'čat, lægo gol'gan van'ca ol'muit guoimi gad'dai. Æi gaw'nam vanca ieǯa go airuit. De dow'de mærkan: dat læ Bigga-Mik'kel, middja læ ere boattam. De sar'noguotte ol'mak juokke njal'mi: „Dεina raw'ga hui'ki nu garrasit garra dalke ow'di ja ol'muit hævvanæmi ow'di. Nuvt lave raw'ga dakkat. Mađi garrasæbbut hui'ka raw'ga, dađi ænet ol'muk ere

Der var en mann som hette Mikkel; de kalte ham Bigga-Mikkel.[1] Så kom en fjell-lapp som søkte efter smurning (tjære); han spør: „Har du, sjømann, smurning?“ Bigga-Mikkel svarer: „Jeg har fullt op av smurning; men jeg har den ikke her; den er hjemme.“ Fjell-lappen sier: „Da du ikke har den her, kan du ikke skaffe den hit; jeg reiser ikveld tilbake fra markedet.“ Da sier Bigga-Mikkel: „Det er ikke lengere stykke. Når jeg ror over Skibotsbukta, er gården min innenfor det neset du ser. Kom bare med en kagge til mig; jeg skal hente dig smurning. Jeg er her igjen ved middagstid og bringer dig smurningen“. Fjell-lappen sier: „Er du viss på at du bringer mig smurningen ved middagstid?“ Da svarte Bigga-Mikkel: „Den onde får ta mig, om jeg ikke er her med smurningen ved middagstid“.

Fjell-lappen gav ham en kagge og Mikkel reiste hjem. Da han hadde vært en tur hjemme og tatt smurningen, rodde han tilbake til markedsplassen; men det tyknet til med snekov og det kom så fort innover Lyngen. Det skjulte Pollneset, og de hørte duren av vinden på markedsplassen. Da kovet nærmet sig, så de at en liten båt kom om Falsnesodden. Da kom vinden, og den var så meget nordlig at en stod med seil mot markedsplassen. De så at den lille båten heiste seil og satte en liten lapp seil. På markedsvollen handlet folk med fjell-lappene. Da så de at båten veltet i det samme kovet kom. På markedsplassen satte de ut en kobbrumsbåt (halvfjerderøming), og ti mann gikk inn i den; men det var så svær sjø og vind; når de satte båten ut, fylte sjøen den straks; de kunde ikke reise ut og se efter. Da pratet de: „Det er visst Bælti-Hans, som enda ikke har vært på markedet.“ Men noen sier at det var visst Bigga-Mikkel, som skulde komme med smurning til fjell-lappen.

Det blev eftermiddag; da gikk de til Nallovuoppe for å se om båten med folk var drevet i land. De fant ikke båten, men bare årene. De kjente på merket (på årene) at det var Bigga-Mikkel som var kommet bort. Da begynte mennene, hver kjeft, å si: „Det var derfor draugen ropte så sterkt mot uvær og menneskers død.

[1] efter moren, Bigga (Berit).

buottek.“ De leddje guovtis, ieš Bigga-Mik'kel ja bieb'mobar'ni, mεit lei val'dan lad'delaǯǯain.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

3.

De leddje ovta hawnan skippat, makka gal'ge oarjas mannat, ja uorješ biegga bosso ja binnaš arvaša. De gullet rawga go hui'ka sul'lǫ nal'de: „Uorješ bieg'ga ja smavva ar'vi!“ Hui'ka juokke ækkeda. De sut'te skip'pa-ol'mat ja val'de vanca ja vul'ge dokkǫ suw'dit ovta ol'ma. De lui'te dokkǫ gad'dai ja valdi stuorra ravo miel'de ja čiekkadi da baiki lakka, gos raw'ga hui'ka. De boatta raw'ga ja riebma hui-kit: „Oarjadat ja smavva ar'vi!“ Dalle duoh olmai časki rawga dεina stawrain ja huikehi: „Nuor'ti ja smavva ar'vi!“ Raw'ga mεit huikehi: „Nuor'ti ja smavva ar'vi!“ ja de buođi nuor'ti, ja besse vuol'git borjastit.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

149.

Howlin liddje spællamen. De spillet dal das; de boatta ak'ta olmai sisa; de sitta ieǯas mεit spællat. De dat spille dan aige, mεit dat spille; de dat manne ieš guđet guw'lui, ja de manai dat vierrǫ-olmai mεit ere; muh æi dat dow'dan dan ol'ma, gi dat lei. — De šaddai nub'bi ai'gi on; de al'ge vut spællat. Dat lei har'mat spælla-reket dobbe Howlin. De buođi dat olmai mεit spællat. De dat spille ovta aige, mεit si dal spille; de manne vut ieš guđet guw'lui. Duot olmai mεit manai. De šaddai vut ak'ta ækket; de čoag'ganeddje vut spællat. De liddje spællamen; de buođi dat olmai mεit spællat. De spille ovta aige, mεit spille. De gæi'gai juol'ge dan vierrǫ-ol'mas; de oai'na ak'ta olmai, atte das læ jor'ba gaʒ'ʒa nubbi juolgin, ja nubbe juolgin læ stievvel. De riemai vikkot dat olmai, gi uoini dan juolgi, atte dat i læt al'ma-olmǫš dat. De i læt nu raddǫt šat spællet, go uini dan, atte i læt al'ma-olmǫš. De sitta dat olmai, atte si gal'get

Så pleier draugen å gjøre. Jo sterkere han roper, des flere mennesker kommer der bort". Det var to, Bigga-Mikkel selv og hans fostersønn som han hadde tatt til sig fra kvænene.

3.

Der lå i en havn skiber som skulde reise sydover, og det blåser sønnenvind og regner så smått. Da hører de at draugen roper på en holme: „Sønnenvind og småregn!" Han roper hver kveld. Da blev skibsfolkene sinte og tok en båt og gav sig til å føre en mann dit. De satte ham i land der, og han tok en stor råvedstang med og skjulte sig nær det sted hvor draugen ropte. Så kommer draugen og begynner å rope: „Sønnenvind og småregn!" Da slo den der mannen draugen med stauren og ropte: „Nordenvind og småregn!" Draugen ropte også: „Nordenvind og småregn!" og så kom der nordenvind og de fikk seile avsted.

149. DEN ONDE OG KORTSPILLERNE.

På Fugløy [1] holdt de på å spille kort. Som de nu spilte der, kommer en mann inn; han ber om også å få spille. De spilte den tid de spilte; så gikk de til hver sin kant, og den fremmede mannen gikk også; men de kjente ham ikke, hvem det var. Så hendte det igjen engang at de atter begynte å spille. Det var en svær spilleregning der på Fugløy. Da kom mannen igjen for å spille. De spilte en tid; så gikk de igjen hver til sin kant. Mannen gikk også. Så var det igjen en kveld; de samledes igjen for å spille. De satt og spilte; da kom mannen også for å spille. De spilte en tid. Da stakk foten frem på den fremmede mannen; en mann ser at han har en hestehov på den ene foten, og på den andre foten er der en støvel. Da fattet den mannen som så det, mistanke om at det ikke var et riktig menneske. Han var ikke mer så modig på å spille, da

[1] Fugløy i Karlsøy herred var før kun bebodd av sjølapper.

dal hæi'tit. Daddja dat guos'si, atte si æi galga hæi'tit vel ere. De ribme ærrasat mɛit vikkot dan, atte dat i læt al'ma-olmai; de sittet hæi'tit ere. Daddja dat vierrǫ-olmai: „Jus di hæi'tibet ere, de son had'dje da bæwdi; si gal'get spællat čađa ija iđedassi.“ De æi si siđa spællat. De riemai dat guos'si buoššot ja daddja: „Jus ittet spæla, de son had'dje dan vieso gaitin. Si gal'get spællat iđedassi.“ De ribme fuob'mat, atte dat i læt al'ma-olmǫš. Daddja dan atte: „Di littet spællan nu olo dan sul'lǫn, atte so mɛit sitta sær'vai spællat. Go di littet sun uoǯ'ʒǫn spællanguoi'min, de di gal'gabit spællat nu gukka go so sitta.“ De vul'ge olgǫs dat ol'mat ja ribme dakkat dasa vuos'tehago atte hæi'tit ere spællamen. De duop'pi da bæwdi ja rađasti (gaihibi) guow'dat, ja de vulgi olgǫs. De uoi'ne, mi dat li ol'muit, atte dat li ieš næw'ri. Dat liddje spællan nu olo, ja spælai sis'te lei garrodæbmi mɛit. De læt hæi'tan ere da rajes kortait spællamen, go spille næwri luovos ja buođi sin guoimi spællat.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

150.

Laddis lei ak'ta bar'ta, mas lavijeddje bassat ja doallat muttin læi-kastallamit ja iluit, ja isit valdi juokke stuora basit vuos'tai. Da hærideddje da vieson, ja de i læn buorre diettit, mɛit dat dakke dobbe ieǯa gas'kanasa. Dat dai'de dakkan vaikǫ mɛit, go dat alas nuoladeddje ja basadeddje. De šaddai ak'ta juow'la-ækket; de dat gal'ge doallat mænuidasa fas, ja de manai isit sisa, ow'dalgo ærrasat buotte, rakkadit vieso valmasin, das'sa go buottet vækka. Go dat manai sisa, de bar'ta-uk'sa časki gidda, ja isit lei dobbe, ja æi bæssan sisa ak'tage ow'dal iđedis, go bæi'vi šaddai. De bisse sisa. Go dat bisse sisa, de uoi'ne, atte isidis lei nak'ki njuv'vǫn ire; vel gaʒʒatge leddje nak'kai njuv'vǫn, ja gorot æi diettan, gos dat lei; æi gaw'nan dan. Nak'ki hæŋ'gai dakkin. De dat ribme ar'valit dan, atte dat læ dan riettis njuovvan, dɛinago nu ibmilmæt'tonvuođa duolle dobbe da vieson juokke stuora basit. De šad'de nu baha ballui, atte dat hei'te ere gaitin dɛit ibmilmæt'tonvuođait stuora basit.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

han så at det ikke var et riktig menneske. Han vilde at de nu skulde høre op. Den fremmede sier: „Hvis I nu hører op, slår jeg bordet i stykker; I skal spille hele natten til imorgen.“ De vilde ikke spille. Da begynte den fremmede å bli strid og sier: „Hvis I ikke spiller, river jeg hele huset i stykker. I skal spille til imorgen.“ Da begynte de å skjønne at det ikke var et riktig menneske. Han sier: „I har spillet så meget på denne øen, at jeg vil også spille med. Har I fått mig til medspiller, skal I spille så lenge som jeg vil.“ Mennene gikk ut og begynte å sette sig op mot ham; de vilde høre op å spille. Da grep han bordet, brøt det i stykker og gikk ut. Da så de hvad det var for en kar, at det var den onde selv. De hadde spillet så meget, og under spillet var det også bannskap. Fra den tid hørte de op å spille kort, da de spilte den onde løs og han kom for å spille med dem.

150. DEN ONDE FLÅR EN UGUDELIG MANN.

I Kvænland var der en stue hvor de pleide å bade sig og holde lek og moro, og husbonden tok imot folk hver storhelg. De holdt til i det huset, og det var ikke godt å vite hvad de gjorde der sig imellem. Kanskje de gjorde hvadsomhelst når de klædde sig nakne og badet. Så kom en julekveld; de skulde igjen drive sitt vesen, og husbonden gikk inn før de andre kom, for å gjøre huset ferdig til folkene kom. Da han gikk inn, slo døren til stuen igjen; husbonden var der, og ingen slapp inn før om morgenen, da det blev dag. Da slapp de inn. Da de slapp inn, så de at skinnet var flådd av husbonden; endog neglene var flådd med skinnet, og kroppen visste de ikke hvor var; de fant den ikke. Skinnet hang under taket. Da begynte de å snakke om at den onde hadde flådd ham fordi de holdt sådant ugudelig vesen der i huset hver storhelg. Da blev de så redde at de hørte op med all den ugudeligheten i storhelgene.

151.

De li boares aigi Čiednjalvuowdin ak'ta bai'ki, gos'te orui daggar gol'gǫ-olmǫš; mutte i vaʒ'ʒan mærragaddin. De baddje-ol'mak dam lavijeddje mui'talit, atte dobbe læ ak'ta goatti ja vuoi'nek ovta ol'mǫ dam goađe lut'te, go jottek Varre-ow'da-bæli; mutte æi læ læmaš lut'te, dɛinago dat læ nubbe bæl'de æno. De lei ak'ta jakki miccamar-aigi. Dalon lei vuostaš or'ro, ja dat vuoššai viini boares aigi. De boatta ak'ta amas olmai ja vuosti viini, mutte i mɛi'degen ieččasa. De bijai olmai ruđait ieǯa ruđait ollai. De huob'ma ak'ti gæč'čat dɛit ruđait; mutte i gawna dɛit ruđait ieǯago smak'kǫbekkit nubbit ruđait olin. De ar'vidi, atte dat li vis'sak čalmigæi'do, middja orro dam Čiednjalvuowdin. Dam baiki goččǫdek Vuow'digied'din, ja dat læk maŋ'ga ol'mǫ oai'nan, gækka ow'dal ribme mannak Čiednjalvuowdin, atte das læ læmaš goattesaddji, ja læk roggadam dam goattesaji; mutte æi læ gaw'nam ieǯago čađait ja raddit, dego ličči dollasaddji læmaš das.

De buođi vuostaš or'ro Miel'lai ja orui das moad'de jagi ja li dakkam allasis vanca, mɛina gulit biwdi ja ædnoraigi sugai. De li ak'ta čak'ča-gæssi ovta ækkedis bæivi; de vaʒ'ʒa stuorra hær'ra dam Suok'sanjar-bæl'de ja hui'ka suomagilli: „Pärkaa poikki“ (vieǯǯa ras'ta)!“ De daddja akkainis: „Gal'gago son vieǯ'ǯat ras'ta?“ De daddja ak'ka: „Soma dat læ olmǫšgod'di.“ De i vieǯ'ǯam ras'ta dam bæivi. Dego šaddai nub'bi bæi'vi fasten ækketbællai, vuten it'tui ja hui'ka sæmme laddje go ow'dal. De vuten daddja akkainis atte: „Mon vuolgan vieǯ'ǯat ras'ta.“ De vuten giel'da ak'ka: „Ik don galga vieǯ'ǯat ras'ta; nogo dat læ mohralaš?“ De i vieǯ'ǯamge dam nubbi bæivi. Dego šaddai goalmak bæi'vi, de vuten hui'ka sæmme laddje: „Vieǯǯa ras'ta!“ De sewnjǫdišguođi goalmat bæivi mɛit, de daddja akkainis: „Go ul'li dievva, de mon vieǯǯam ras'ta, vaikǫ ličči jor'bagaʒ'ʒa.“ De sewnjǫdišguođi bærehaga; de mærra dievai, ja vulgi vieǯ'ǯat ras'ta. De buođi ædnǫgad'dai ja sevi jor'galit vancan mannjegæǯi gad'dai. Dego lei vanca jor'galam mannjegæǯi gad'dai, de losui mannjegæčči, mutte i oai'ne ol'mǫ ja vulgi ras'ta sukkat. Dego van'ca guoskai gad'dai, de it'tui sil'babii'po mannjeduovto nala,

151. EN MANN SETTER DEN ONDE OVER EN ELV.

Der var i gamle dager et sted i Signaldalen, hvor der bodde en omstreifer; men han gikk ikke ned til sjøen. Fjell-lappene pleide å fortelle, at der var en gamme og at de så et menneske ved gammen, når de flyttet langs Vassdalsaksla; men de hadde ikke vært der, fordi det lå på den andre siden av elva. Så var det et år ved sankthanstid. På Kileng bodde den første opsitter, og han brente brennevin i gamle dager. Da kommer en fremmed mann, og han kjøpte brennevin, men ikke noe annet. Mannen la pengene blandt andre penger. Engang falt det ham inn å se på pengene; men han fant ikke de pengene, men bare sponstykker blandt de andre pengene. Da skjønte han at det var visst en synkverver som bodde i Signaldalen. Stedet kaller de Skogvollen, og mange folk som før begynte å ferdes i Signaldalen, har sett at der har vært en gammetomt. De har gravet på tomten, men har ikke funnet annet enn kull og forbrente trestykker, som om det hadde vært et ildsted der.

Så kom den første opsitter til Melen og bodde der noen år. Han hadde bygget sig en båt som han fisket med og rodde opover elva med. Det var en eftermiddag om høstsommeren; da går en stor herre på Makkenessiden og roper på finsk: „Pärkaa poikki (sett over)!“ Mannen sier til kona si: „Skal jeg sette ham over?“ Kona sier: „Kanskje det er en manndraper.“ Han satte ham ikke over den dag. Da det næste dag led mot kvelden, viste han sig igjen og ropte likedan som før. Mannen sier igjen til kona si: „Jeg går og setter ham over.“ Konen forbyr ham det atter: „Du skal ikke sette ham over; enn om det er en morder?“ Han satte ham heller ikke den dag over. Da den tredje dag kom, roper han igjen likedan: „Sett over!“ Det begynte å mørkne også den tredje dag; da sier mannen til kona si: „Når det blir flo, setter jeg ham over, om det så var hestehoven.“ Det begynte å bli ganske mørkt; sjøen blev fullflødd, og han gikk for å sette ham over. Mannen kom til elvebredden og vinket at han skulde vende akterenden av båten mot land. Da han hadde gjort det, blev akterenden tung; men han

ja van'ca gæp'pani. De cek'ki vancas bajas ja ige oai'nan dađi ænep go sil'babii'po lei it'tǫm mannjeduovto nala. Mutte i val'dam dam biipo ja manai sii'di. De jærra ak'ka: „Maggar dat li olmai?“ De mui'tali: „Go buođi ædnǫgad'dai, de sevi mun vanca jor'galit mannjegæǯi gad'dai; de van'ca šaddai mannjǫsaga, ja imge mon voai'nam ovtagen ol'mǫ. Mon goak'te bal'lam; mutte mon jur'dileddjem, go ras'ta buottem, atte dat læ guoros hæg'ga, middja mun narredi vieǯ'ǯat ras'ta, ja it'tui mannjeduovto nala sil'babii'po. Mon im val'dan; dat baʒi dasa.“

De šaddai bæi'vi; de vulgi gæč'čak, velgo læ dat sil'babii'po duovto nal'de; mutte go buođi vanca lusa, de li bii'po jaw'kam. De niegada manjet ija, go boatta nikkui ja daddja: „Mannes don ik val'dam dam sil'babiipo, mi lei duovto nal'de? I læn dus nok'kat goas'segen duppak ere dam biipon. De li jabman ak'ta riggis ja hanis olmai Stallovaggin. Mon leddjem boattan baddjel duod'dara gæč'čak dam riggis ol'ma. Dun vieǯǯaheddjem ras'ta æno ja galgat mun fasten suw'dit, jus mon daggǫ boađam.“

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

152.

1.

De leddje vuol'gime sii'di Muot'keluovtahak; de læ ække t, go læk sii'di vuol'gime. De boatta ak'ta hær'ra Juhan Bærga kaja nala Hammarfæstan; de sitta ieʒas čuovvot Trom'si. De daddja howsman'ni: „It don satte čuovvot, nu fiina hær'ra, vanca miel'de. Boatta vuos'tebieg'ga; de mi šad'dat bal'ga nal'de orrot.“ Vas'tida hær'ra: „I šadda vuos'tebieg'ga.“ De daddja howsman'ni: „Jus mo dieđalim, atte i šadda vuos'tebieg'ga, de mon valdaliččim, jus don sattalet orrot biw'dovancan. Lægo dus gal'vo?“ De daddja: „I mus læ go giettakuffar ja ak'ta kruk'ko. I mus læt ieʒa.“ De daddja howsman'ni: „Mana vieǯ'ǯat! Mi vuol'git daggaviđi, go don boađak diŋgajak guoimi.“ De dat vul'ge, ja šaddai norow'sta-bieg'ga, goak'te hui bor'jas dievvahaš bieg'ga. De buotte Garkait sul'luit buotta. De ad'da vii'netramma duot hær'ra dɛida, juokke ol'mai, ja daddja: „Mis

så ikke mennesket og begynte å ro over. Da båten rørte ved land, såes en sølvpipe [1] på aktertofta og båten lettnet. Han trakk båten litt op og så ikke mer enn at en sølvpipe var kommet på aktertofta. Men han tok ikke pipa og gikk hjem. Kona spør: „Hvadslags mann var det?" Han fortalte: „Da jeg kom til elvebredden vinket han til mig at jeg skulde vende båten med akterenden mot land; da blev båten baksett, og jeg så ikke noe menneske. Jeg blev næsten redd; men da jeg kom over, tenkte jeg at det bare var en ånd som narret mig til å sette over. På aktertofta såes en sølvpipe. Jeg tok den ikke; den blev liggende igjen der.„

Det blev dag; da gikk han for å se om sølvpipa enda lå på tofta; men da han kom til båten, da var pipa borte. Natten efter drømmer han at en kommer i drømme og sier: „Hvorfor tok du ikke sølvpipa som lå på tofta? Du hadde aldri blitt fri for tobakk i den pipa. Der var død en rik og gjerrig mann i Skogspeiderdalen. Jeg var kommet over fjellet for å se til den rike mannen. Jeg lot dig sette mig over elva, og du skal ferje mig, hvis jeg kommer her forbi."

152. FISKERNE SKYSSER DEN ONDE.

1.

Folk fra Laksvatn [2] skulde reise hjem; det var aften da de skulde reise. Da kommer en storkar på Johan Bergers [3] kai i Hammerfest; han vil følge med til Tromsø. Høvedsmannen sier: „Du kan ikke følge med båten, sådan fin storkar. Der kommer motvind; da blir vi lenge på veien." Storkaren svarer: „Det blir ikke motvind." Høvedsmannen sier: „Hvis jeg visste at det ikke blev motvind, skulde jeg ta dig med, hvis du kunde være i en fiskerbåt. Har du tøi?" Han sier: „Jeg har bare en håndkoffert og en krukke. Annet har jeg ikke." „Gå og hent det! Vi reiser straks du kommer med tøiet ditt." Så reiste de, og det blev nordostvind, næsten seils-

[1] Tobakspipe med sølvbeslag.
[2] Laksvatn ligger på østsiden av Balsfjorden.
[3] Kjøbmann i Hammerfest.

læ čabba borjadat Trom'si, ja dis mεida læ borjadak sii'di; mutte mi boattit gal'gat gaskija aigi Trom'si." De Alta nala borjasteddje; de addi guok'te vii'netramma gæsasinni, ja læ čabba borjadak. De buotte Tus-nuorrai; de addi vuten guok'te tramma gæsasaga, ja læ čabba borjadak. De læ ow'dalaš gas'kabæivi; de daddja howsman'ni: „Mi boattip dam aigi Trom'si atte jok'sat kramburit rabas." Mutte dat olmai i jiednadala mεi'dege. De borjasteddje εin, ja læ čabba borjadak; buotte Mos'kavuona nala; de šaddai goal'ki. De daddja howsman'ni: „I dat bis'tange borjadat Trom'si." Daddja hær'ra: „Mi sukkalit bittaš; gal borjadat boatta." De dat orrǫ sukkame, ja van'ca manna jođanik. De buotte Bu'rǫnjar'gi; de časki borjadaga, ja dat borjastet ja buotte gaskija bittaš mannjebæli Trom'si. De daddja: „Mi gal'gat Kondrak Bærga kajai mannat." De dat manne, ja daddja howsman'nai: „Boađe mu miel'de! Mon mavsan balka." De valdi čoaw'dagit lumman ja manai kramburi sisa ja dak njæl'lje ol'ma miel'de. De jærai: „Mεit di sittabet bal'kan?" Daddja howsman'ni: „Mi sittat guok'te gadno viini juokke ol'mai." De jærra: „Lægo dis gag'ga?" Howsman'ni daddja: I mis læ go čaccegag'ga." De manai vieǯ'ǯat čaccegagga ja njoarai čaʒi ere gaggan. De valdi gagga ja dewdi viinin. De ol'mak sitte laibi; muttǫ daddja: „I mus læ loppi laibi likkahallak." De addi ruđait sydvæsta dievva, ja de manne olgǫs ja orrǫ iđedassi ja æige mui'talan das gawpǫgis, mεit si læk buk'tan. De vul'ge sii'di; de šaddai borjadak ja borjasteddje sii'di. Mutte dat howsman'ni uoini, go manai trappa bajas, de li nub'be juol'gi hæstagaʒ'ʒa. De ar'vali: i dat læ rievtes olmǫš.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

Dat liddje njæl'lje ol'ma Hælgelandan, ja dat liddje jottime sii'di Fin'namarkon; de liddje orrǫn dalvi ja gæsi Fin'namarkon. De buotte Jælma faw'lebællai; de uoi'net ol'ma, go vaʒ'ʒa Jælman. De ar'valit ieǯa gaskastasa: „Mi dat læ olmait, mi dobbe vaʒ'ʒa?" De riemai

vind. De kom midt for Karkholman[1]. Da gir storkaren dem, hver mann, en dram brennevin og sier: „Vi har fin bør til Tromsø, og I har også medbør hjem; men vi skal komme til Tromsø ved midnattstid." De seilte ut på Alta; da gav han dem to drammer hver, og det var fin bør. De kom til Kågsundet; da gav han dem igjen to drammer hver, og det var fin bør. Det var litt før middag; da sier høvedsmannen: „Vi kommer til Tromsø i god tid til å nå krambuene åpne." Men mannen mælte ikke noe. De seilte videre og det var fin bør; de kom på Ulsfjorden; da blev det stille. Høvedsmannen sier: „Medvinden varte ikke til Tromsø." Storkaren sier: „Vi skal ro et lite stykke; så kommer der bør." De drev på å ro og båten gikk fort. De kom til Grøtnes; da slo det inn med god vind, og de seilte og kom litt efter midnatt til Tromsø. Storkaren sier: „Vi skal legge til Konrad Bergs[2] kai!" De gjorde det, og han sier til høvedsmannen: „Kom med mig! Jeg vil betale lønn." Han tok nøkler op av lommen og gikk inn i krambua og de fire menn med. Han spurte: „Hvad vil I ha i lønn?" Høvedsmannen sier: „Vi vil ha to kanner brennevin til hver mann." Han spør: „Har I en kagge?" Høvedsmannen sier: „Vi har bare en vannkagge." Han gikk og hentet den og tømte vannet ut av den. Så tok han kaggen og fylte den med brennevin. Mennene vilde ha brød; men han sier: „Jeg har ikke lov til å røre ved brød." Han gav dem en sydvest full av penger. Så gikk de ut og blev der til morgenen og fortalte ikke der i byen hvad de var kommet med. De gav sig på hjemveien; det blev god vind og de seilte hjem. Men høvedsmannen så, da mannen gikk op over trappen, at den ene foten var en hestefot. Da tenkte han: „Det er ikke et riktig menneske."

2.

Der var fire menn fra Helgeland, og de var på hjemreise fra Finnmark; de hadde vært vinteren og sommeren i Finnmark.

[1] Holmer ved Karkfjorden på Sørøy.

[2] Kjøbmann på Tromsø.

sævvit gad'dai dɛit; de dat manne gad'dai. De dat daddja: „Ittetgo di valde sun ja šös'se sun Brunnjal-sul'lui?“ „No jo, gal si uoǯ'ǯǫt da dakkat ja val'dit.“ Mutte æi dat jærran: „Gos do læt ere?“ dehe dan: „Mi do læt ol'mait?“ De dat buotte Brunnjali, ja de siđai luoi'tit ieǯas Brunnjal-sul'lui. Dat daddje: „It do bæsa das gosage.“ Daddja: „Gal so bæssa; so gal'ga mannat Navuonbatti.“ De dat lui'te dasa, ja de dat dajai ol'maidi: „Gal di oaǯ'ǯobettet buori borjadaga sii'di.“ Dat lei borjadat sii'di.

De šaddai nu, atte si liddje nubbi dalvi Vogain; mutte æi dat læn gait ol'mat ovta vancan, sæmme dat ol'mat. De vaʒ'ʒet Solværas Stuoravakkai. De boatta ak'ta olmai dan hæwsmanne owdal, daddja: „Don liddjet da olmai, gi sun šös'sejet owdit gæsi Stuora-Jælmas Brunnjali, ja so læ dal dat olmai, ja son mak'sa dunnji dal balka dan owdas.“ De addi ovta pakka ja i suovvan dan likkahallat daggaviđi; dat bijai ovta mæri, goas gal'ga dan juokkit. De i as'tan vuor'dit dan mærre-ai'gai. Dat li val'lje rutta dan si'ste; mutte ieš šaddai jal'lan; mutte ærrasat æi šad'dan. Das lei hæsta-gaʒ'ʒa juolgin ja stievvel nubbe juolgin. Dat læ duotta mui'talus dat.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

153.

Lei hal'di, valdi ucca nieidaǯa dokkǫ, ja de son orui dobbe, das'sa go dat stuorui, ja de dat sitte nai'talit dɛina, mutte i dat šad'dan nai'talit dɛitguoimi. De oai'na: boares ak'ko vuoi'dali flaskuin čalmit. De valdi niei'da ja vuoi'dali dɛina čalmit, ja de riemai oai'nit ol'muit dabbe, al'ma ol'muit; vuoi'dali dušše čal'mebæli dɛina vuoi'dasin. De bæsai eredobbe hal'dit lut'te ja suoladi dan vuoi'dasis allahis væhaš. De riemai nai'talit dabbe das'tǫ; de oai'na, go hal'di guod'da burit mattait hæddjabæw'dai, boares hal'de-æm'mi; mutte æi ærrasat oaine.

Da de kom på yttersiden av Hjelmen[1], ser de en mann som går på Hjelmen. De prater sig imellem: „Hvad er det for en mann som går der?“ Da begynte han å vinke dem til land; de reiste til land. Han sier: „Vil I ikke ta og skysse mig til Brynilholmen?“ „Nå ja, vi får nok gjøre det og ta dig med.“ Men de spurte ikke: „Hvor er du fra?“ eller: „Hvad er du for en kar?“ De kom til Brynilholmen, og han bad dem sette ham av på Brynilholmen. De sa: „Du slipper ingenstedshen derfra.“ Han sier: „Jo, det gjør jeg nok; jeg skal til Kvænangsbotn.“ De satte ham av der, og han sa til mennene: „I skal nok få god bør hjem.“ De hadde god bør hjemover.

Så hendte det at de næste vinter var i Vågan; men de samme mennene var ikke alle på samme båt. Så går de fra Svolvær til Storvågen. Da kommer en mann imot høvedsmannen og sier: „Du var den mann som skysset mig forrige sommer fra Storhjelmen til Brynilen. Jeg er nu den mannen og skal nu betale dig lønn for det.“ Han gav ham en pakke og tillot ham ikke straks å røre den; han fastsatte en viss tid, da han skulde dele den. Han hadde ikke tid til å vente til den fastsatte tid. Det var fullt op av penger i pakken; men han selv blev tullet; de andre blev det ikke. Mannen hadde hestehov på en fot og støvel på den andre foten. Dette er en sann fortelling.

153. EN PIKE STJELER ØIENSALVE HOS HALDENE.

Det var en halde; han tok en liten pike, og hun var der til hun blev stor; og de vilde gifte sig med henne; men hun kom ikke til å bli gift med dem. Da ser hun at en gammel kone smurte øinene sine av en flaske. Piken tok og smurte øinene sine av den, og så begynte hun å se folk her, riktige folk. Hun smurte bare et øie med salven. Da slapp hun bort fra haldene og stjal sig litt av sal-

[1] Hjelmen eller Håjen er en øde ø utenfor Hammerfest. Lillehjelmen er en mindre ø lenger syd i Sørøysundet.

De cui'ge dat moar'si atte: „Guoddat su hæddjabæw'dai dεit mattait.“ De daddja hal'di: „Do læt suoladan su čal'mevuoi'dasa, dalle go do dobbe sin lut'te ere vul'get. I so ras'ke du čalmit val'dit, vaikǫ don suoladit sun čal'mevuoi'dasa.“ Dat uoini da niei'da haldit, gosa εin buotte, vaikǫ ærrasat æi oai'nan, go vuoi'dali dεina vuoi'dasin.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

154.

Hal'di gawnai nieida luokkan ja aigui da val'dit; mutte niei'da gavvalušai, atte son manna siidan vel ja boatta dεlle dan aigi. De i mannange niei'da. De pas'se hal'di, go siwnjǫda; de boatta vut on. De val'da; vil'li niei'da: „i so hei've dal boattit.“ De jærra nieidas: „Goas so boatta du vieǯ'ǯat?“ De bagadalla ak'ta boares ak'ka nieida: „Go dal boatta vieǯ'ǯat, de galgat vuol'git; mutte go boađat dokkǫ hal'dit vissui, de it galga borrat mεi'dege, vεikǫ mεit falale ja vεikǫ vil'lijet dun. De galgat val'dit lai'genođo miel'de, ja go vuolgat, de galgat gar'get da lai'genođo, atte gaw'net gosa læt duol'vǫn dun.“ Golma havi buođi vieǯ'ǯat, ja goalmat havi de vulgi (niei'da). De valdi lai'genođo, stuorra lai'genođo; de mannaba ja lai'genođo dal gar'ge, go mannaba čađa muorravuowdi. De niei'da gar'gedalai; de jærra hal'di: „Mεit dat gal'ga mak'sit, go don dan gar'get?“ „Gal'ga mak'sit dan, atte jus son hei've soamesa boattit, atte so dow'da dait baikit, gos so læ læmaš.“ „Ja nu,“ daddja hal'di; „gal dat læ buorre.“ De buođiga dokkǫ hal'devissui; de rabasti uvsait, ja de liddje dobbe nu stuora viesot ja čab'bat ja čabba ol'mǫt. De lii'kujet dan nii'di har'madit; de fallet matta dasa; i dat bora. Fallet dasa juokke tiŋga; i dat bora. De fallet dasa silbait, vuosahallet ja fallet; i dat fuola. De šadde hættai; de ar'valit nubbit dobbe: „Govt si gal'get, go dal i bora?“ Daddjet muttimat: „Gæč'čalit ad'dit dasa gol'lebittait ja silba væha!“ De niei'da valdi dal dεit ja gurpai lum'maliini sisa; mutte i dat val'dan lusas; de bijai uk'sabællai (sisbællai).

De buottet duot occat dan nieida; de gurret dan laigi miel'de; de gaw'ne dal, gosa læ mannan. Gal dal ar'vidit: „Dobbe dat læ dal,

ven. Hun giftet sig siden her; da ser hun at en halde, en gammel haldekone, bærer gode retter på bryllupsbordet; men de andre ser det ikke. Bruden sier: „Du bærer de rettene på mitt bryllupsbord.“ Halden sier: „Du har stjålet min øiensalve, da du gikk fra oss. Jeg har ikke hjerte til å ta øinene dine, skjønt du stjal min øiensalve.“ Piken så haldene, hvor de enn kom, skjønt andre ikke så dem, fordi hun smurte øiet med den salven.

154. PIKEN I HALDEHUSET.

En halde traff en pike i lien og vilde ta henne; men hun var slu og sa at hun skulde først gå hjem og siden komme på samme tid. Piken gikk ikke. Da passer halden på, da det blir mørkt, og kommer igjen. Han tar henne; piken narrer ham: „Det høver ikke for mig å komme nu.“ Han spør piken: „Når kan jeg komme og hente dig?“ Da gir en gammel kone piken råd: „Når han nu kommer for å hente dig, skal du gå; men når du kommer til haldenes hus, skal du ikke spise noe, hvad de enn byr dig og om de enn lokker dig. Du skal ta et garnnøste med dig, og når du går, skal du rekke det op, så folk finner hvor de har ført dig hen.“ Tre ganger kom halden for å hente henne, og den tredje gangen gikk piken. Hun tok et garnnøste, et stort garnnøste; de går og hun rekker op nøstet, mens de går gjennem skogen. Piken gikk og rekte op; da spør halden: „Hvad skal det bety, at du rekker det op?“ „Det skal bety, at hvis jeg engang kommer her, så kjenner jeg de steder hvor jeg har vært.“ „Ja så,“ sier halden; „det er godt.“ De kom til haldehuset; han åpnet dørene og der var så store og vakre rum og vakre folk. De synes overmåte godt om piken, og de byr henne mat; hun spiser ikke. De byr henne alle ting; hun spiser ikke. De byr henne sølvsaker, viser dem og byr dem frem; hun bryr sig ikke om dem. Da kom de i knipe; andre sier der: „Hvordan skal vi bære oss ad, da hun ikke spiser?“ Noen sier: „Prøv å gi henne gullstykker og litt sølv!“ Piken tok det da og tullet det inn i lommetørklæet; men hun tok det ikke til sig. Hun la det inne ved døren.

hal'dit vieson ædnan vul'de; mutte govt dal uoǯ'ǯọt dan ere dobbe?“ De dal pas'sijet dobbe. De gulla niei'da, atte dobbe læt ol'mọt ol'gon, ja dat ar'vida vis'sa, atte dat læt sun occame dal. De daddja niei'da: „Igo son bæsali olgọs guow'lalit?“ De daddjet: „It do bæsa vel olgọs.“ De manne dokkọ ærrasat; de baʒi bællešad'de niei'da ja ak'ta boares ak'ka. De daddja niei'da dεina bællešad'de nieidain: „Itgo do gow'kelit sunnje uvsa; so guow'lala, mi dobbe šlabma ol'gon.“ De bællešad'de niei'da gow'ki uvsa; de čur'vi ol'gon: „Boađe dal!“ Dat boares ak'ko hoi'gadi dan nieida olgọs ja bal'kesti vel da lum'-maliinige dokkọ ja časki uvsa gidda, ja bæsai niei'da dobbe ere ja oaǯǯui: maŋga ruđa væra lei dat gol'li ja sil'ba, ja šaddai dat niei'da riggis dεina. Mutte niegada niei'da mannjel atte: „Jus si liddje diettit dan, atte dat bællešad'di niei'da lei nu jal'la, atte rabasti uvsa, æi læn luoi'tit vel. De do fir'tet bæssat ja adnit, mi lei dun lum'ma-liini sis'te.“

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

155.

De li ak'ta sii'da Jæisværan boares aige. Dat li ak'ka ja boad'nji, ja da guovton lei ak'ta bar'ni. Ieš sugai fawli, go li goal'ki, ja ige as'tam ak'ka sukkat miel'de. Da guovton leddje njæl'lje gaica ja manne varin. Go bar'ni šaddai gavce-jakkasaš ja das bajas, de lavi εin biddjak æd'ne gaicait vieǯ'ǯat sii'di, go ækket šaddai, ja iđedis lavi vuoddjit varrai.

De vulgi ovta bæivi vut en gaicait vieǯ'ǯat, ja bar'ni lei dεlle ok'ta nubbe lokkai jagi boaris. De jawkai dεs'tọ dam gai'ca-vieǯ'ǯam-mok'kai; de buotte gaicat sii'di; mutte bar'ni i boattam. De daddjaba vanhema-guovtis: „Vis'sa læ baccam gaicait mannjai gurọhallat loddit.“ De riemai jaw'kagoattik gukki; de daddja æd'ni buodnjinis atte: „I dat matte riek'ta lættik. Soma læ gač'čan baddjel bavti.“ De daddja boad'nji: „I hal stuorra bar'ni gačča goit baddjel bavti.“ De æd'ni goit hoakka atte: „Jus ija miel'de i boađe, de læ vis'sak gač'čan baddjel bavti.“ Mutte daddja boad'nji: „Gal dat boatta, go

Da kommer de for å lete efter piken; de finner veien efter ullträden; de fant hvor hun var gått hen. De skjønner da: „Der er hun nu, i haldenes hus under jorden; men hvordan får vi henne nu bort derfra?“ De passer da på der. Piken hører at der er folk derute, og hun forstår sikkert at de nu leter efter henne. Hun sier: „Kunde jeg ikke få kike ut?“ De sier: „Du slipper enda ikke ut.“ Da gikk de andre; en halvvoksen pike blev igjen og en gammel kone. Piken sier til den halvvoksne piken: „Vil du ikke gløtte på døren for mig; jeg vil kike og se hvad det er som larmer der ute.“ Den halvvoksne piken gløttet på døren; da ropte det utenfor: „Kom nu!“ Den gamle kona skjøv piken ut og kastet enda lommetørklæet efter og slo døren igjen. Piken slapp derfra; det gullet og sølvet hun fikk, var verdt mange penger, og hun blev rik av det. Men piken drømmer siden: „Hvis vi hadde visst at den halvvoksne piken var så dum at hun åpnet døren, hadde vi enda ikke sloppet dig. Nu får du slippe og beholde det som var i lommetørklæet.“

155. GUTTEN SOM BLEV HOS HALDENE.

Der var en gård i Gjesvær[1]. Det var mann og kone og de hadde en sønn. Han selv rodde på sjøen, når det var stille; kona hadde ikke tid til å ro med. De hadde fire gjeter som gikk i fjellet. Da gutten blev åtte år og derover, pleide mora jevnlig å la ham hente gjetene hjem når kvelden kom, og om morgenen pleide han å drive dem til fjells.

En dag gikk gutten igjen for å hente gjetene, og han var da elleve år gammel. Han blev borte på den turen; gjetene kom hjem; men gutten kom ikke. Foreldrene sier: „Han er visst blitt igjen efter gjetene for å kaste sten efter fugler.“ Han begynte å bli lenge borte; moren sier til mannen sin: „Det kan ikke være riktig. Kanskje han har falt utover et berg.“ Mannen sier: „Den store gutten faller dog ikke ut over et berg.“ Mora gjentar dog: „Hvis han ikke kommer med natta, har han visst falt ut over et berg.“ Mannen

[1] Et fiskevær på Magerøy i nærheten av Nordkapp.

aigis dow'da. Æi læk dɛin baikin nu alla bavtit, atte baddjel bavti manai.“ „Mon vuoi'nem,“ daddja ak'ka, go gaicait vuji bod'nai dom vuollegaš bavti vuoli; ja lei mun mielan bod'nai boattimen, ja gosa matti šad'dak?“ De daddja boad'nji: „Gal dat itta; iđedassi boatta.“

Iđet šaddai, ige bar'ni boattam. De ribme occagoattik, mutte æba gaw'nam dam bæivi gos'tegen. De šaddai baha dal'ki nubbe bæi'vai; de bijaiga ækkedis nok'kat. De sar'noba: „Soma dak læk hal'dik čiekkam, dego boares aigi lavijeddje dakkat.“ De bisti baha dal'ki gol'ma bæivi. De vulgiga occak Magaræd'djo-sul'lo̜ nala ja manaiga baddje-ol'mait lusa ja jæradeiga dobbe. Mutte baddje-ol'mak æi læm oai'nam æige diettam sagait dađe ænep. De maccai ak'ka ruok'tot ja manai sii'di; boad'nji baʒi baddje-ol'mait lusa. De boǯi gaicait ækkedis; de bijai nok'kat ja de niegada, go boatta ak'ta boares ak'ka nikkui ja daddja: „Dun bar'ni læ ællimen; mutte dat læk guhet'-tarak val'dam allahæsik diew'do̜-vækkin, go leddje dɛin hal'din bære nisso̜nak. Mutte don bæsak bardnak oai'nit moadde bæivi duokkin, go don manak dam bai'kai, mɛit mon dudnje boađam nubbadis mui'talik.“

De jawkai boad'nji ollis vakko; de buođi sii'di ja daddja: „Mi læp occan dɛit baddje-ol'mait guoimi mietta dam Magaræd'djo̜-sul'lo̜.“ De mui'tala, atte son læ niegadam, atte mon'no̜ bar'ni læ hæggan, ja dan læk hal'dik bæi'tilam allahæsa diew'do̜-væk'kin. Mutte i jak'-kan boad'nji vuoč'čin dasa. De šaddai iđet. De boǯi gaicajis ak'ka ja vuji dokko̜ dam bai'kai guw'lui, gos'te lei bar'ni lap'po̜n. De guođđeli gaicajis ja vulgi bod'nai. De huob'mai, go buođi ibmaha bai'kai, ja leddje das nu ollo nisso̜nak. De boatta ak'ta boares ak'ka bal'di čok'kedit. De daddja: „Dat læn mon, giddja buottem dudnje nikkui mui'talik, gos'te læ dun bar'ni; mutte dat i læ dal siidan. Dat læ gulit biw'dime; mutte gal dat boatta var'ga.“ De riemai dat boares ak'ka fallak dasa; de læt dego̜ hævval-smakkot, ja goč'čo gaitin lum-mait dievva cog'gat dɛid hævval-smakkuit. De daddja dat al'ma-niso: „Mɛit mon dagam hævval-smakkuitguoime?“ De daddja: „Dat læk dun bardni owdan mak'so.“ De riemai bal'kot ere dɛit hævval-smakkuit lumman. Dego lei bal'kome, de huob'mai, atte son læ ak'to̜ ja bappur-ruđak dievva gieđait ja lummait. De riemai gatta-

sier: „Han kommer nok, når hans tid blir. Det er ikke der så høie berg at han har gått ut over et berg.“ „Jeg så,“ sier kona, „da han drev gjetene ned under det lave berget, og jeg syntes han kom ned. Hvor kunde det bli av ham?“ Mannen sier: „Han kommer nok frem igjen; han kommer til imorgen.“

Det blev morgen, og gutten kom ikke. De begynte å lete, men fant ham den dag ingensteds. Det blev stygt vær dagen efter; de la sig om kvelden. De sier: „Kanskje haldene har skjult ham, som de pleide å gjøre i gamle dager.“ Styggværet varte i tre dager. De gikk da for å lete på Magerøya; de gikk til fjell-lappene og spurte der. Men de hadde ikke sett ham og visste ikke noen tidende. Kona vendte om og gikk hjem; mannen blev igjen hos fjell-lappene. Hun melket gjetene om kvelden; så la hun sig til å sove og drømmer at en gammel kone kommer i drømme og sier: „Din sønn er i live; men govettene har tatt ham til mannfolkhjelp for sig, da de haldene bare hadde kvinner. Men du får se sønnen din om noen dager, når du går til det sted som jeg en annen gang skal fortelle dig.“

Mannen blev borte en hel uke; han kom hjem og sier: „Vi har lett, jeg og fjell-lappene, over hele Magerøya.“ Hun forteller at hun har drømt at gutten deres er ilive og at haldene har skjult ham til mannfolkhjelp for sig. Men mannen trodde det først ikke. Det blev morgen. Kona melket gjetene sine og drev dem hen mot det sted hvor gutten var blitt borte. Så gikk hun fra gjetene sine og gikk nedover. Da merket hun at hun kom til et underlig sted, og der var så mange kvinner. En gammel kone kommer og setter sig ved siden av henne. Hun sier: „Det er mig som kom og fortalte dig i drømme hvor sønnen din er; men han er nu ikke hjemme. Han er ute og fisker; men han kommer nok snart.“ Den gamle kona bød henne noget som var som høvelsponer, og bad henne stoppe alle lommene fulle. Den riktige kvinnen sier: „Hvad skal jeg gjøre med høvelsponene?“ Den andre sier: „Det er betaling for sønnen din.“ Hun begynte å kaste høvelsponene ut av lommen. Mens hun gjorde det, merket hun at hun var alene og hadde hendene og lommene fulle av papirpenger. Da begynte hun å angre at hun

goattik, go son lei nu jal'la, atte balkui ere dɛit hævval-smakkuit. De vulgi vaʒ'ʒit ja manai gaicajis lusa ja valdi gaicait miel'de siida lusa.

De læ vuoddjime gaicait lakka sii'di; de gač'ča čalmalis vællot. Dego čuoǯǯahi bajas, de huob'ma, go læ bar'ni sun sælge duogin čuoǯ'ǯome; mutte i dow'dam bardnis. De daddja bar'ni: „Mon læm du bar'ni." Mutte niso ruottasti ere dam bardnis lut'te ja ige jak'kam, atte dat lei su bar'ni. Mutte čuorvui bar'ni ædnis nama miel'de vuor'dit sun lagabida. De goit čuoǯǯahi ja vurdi lagabida ja de jærra: „Lækgo don ɛitǫ mun bar'ni?" De daddja bar'ni: „Læm mon. Mon addam dod'nǫsida ruđait nu vallji, atte doai ællibæt'ti, ja mon im boađe dod'nǫ lusa. Mon oainan dod'nǫ juokke bæivi, vaikǫ doai æp'pi mun oaine. Mon sugan ja biwdan liika go doai. Æt'tige galga mun moraštit ja æt'tige mun birra sar'not mɛi'dege. Mana hal sii'di ja adde ač'čai ruđait ja ige dod'nǫs galga rutta nokkat nu gukki go doai ællibæt'te." De daddja æd'ni: „Boađe mun miel'de! Mon addan dudnje buori mātta, vuoššan čuw'kǫmielke ja addan goi'ke-vuosta bal'di." De vulgi æd'ni owdan vaʒ'ʒit siida guw'lui, mutte jorrali. Dego čuoǯǯahi bajas, de i oai'nam šat mɛi'dege. De riemai lummajis gul'dalad'dak; de læk bappur-ruđak dievva lummait. De buođi sii'di ja addi boad'njahis dɛin ruđain bæli. De jærra: „Gos'te læk don dɛit ruđait vuoǯ'ǯǫn?" De mui'tala, gos'te læ dɛit ruđait vuoǯ'ǯǫm. De daddja boad'nji: „Æi daide dait ruđait guoimi dakkat mɛi'dege." De daddja boad'njahis: „Gæčča bærrai ja mana gaw'pe-ol'ma lusa ja oaste jafuit!" De riemai boad'nji gæč'čat ruđait; de læk dego ieǯa ruđak; i læ middjagen vai'le. De vuosti jafuit ja gafait ja ieǯa bier'gasit.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

156.

De leddje guok'te baddjebardne, vul'ge buoc'cuidi giđđak, buoc'cuit čuok'kit čoak'kai. De manaiga gukkas duod'dari ja gawnaiga væhaš buoc'cuit, mutte æba dowda mærkait riek'ta. De vulgiga goit vuod-

var så tosket at hun kastet høvelsponene bort. Hun gikk til gjetene sine og tok dem med hjem.

Hun drev gjetene nær gården; da faller hun fremover og blir liggende. Da hun stod op, ser hun at sønnen står bak ryggen hennes; men hun kjente ham ikke. Gutten sier: „Jeg er sønnen din.“ Men kvinnen løp bort fra gutten og og trodde ikke at det var hennes sønn. Men gutten ropte på mor si med navn at hun skulde vente til han kom nærmere. Da stanset hun og ventet til han kom nærmere. Hun spør: „Er du virkelig min sønn?“ Han sier: „Ja, jeg er det. Jeg gir eder så rikelig med penger at I kan leve, og jeg kommer ikke til eder. Jeg ser eder hver dag, skjønt I ikke ser mig. Jeg ror og fisker likesom I. I skal ikke sørge over mig og ikke tale noe om mig. Gå nu hjem og gi far pengene! I skal ikke mangle penger så lenge I lever.“ Mora sier: „Kom med mig! Jeg skal gi dig god mat, koke kjelost og dessuten gi dig tørr ost.“ Moren begynte å gå foran hjemover, men snublet. Da hun stod op, så hun ikke mer noe. Hun begynte å kjenne i lommene sine; da var de fulle av papirpenger. Hun kom hjem og gav mannen sin halvdelen av pengene. Han spør: „Hvor har du fått de pengene?“ Hun forteller hvor hun har fått dem. Mannen sier: „Vi gjør vel ikke noe med dem.“ Hun sier til ham: „Se efter og gå til kjøbmannen og kjøp mel!“ Mannen så på pengene; de var som andre penger; der var ingen feil. Så kjøpte han mel og kaffe og andre saker.

156. TO LAPPER BLIR RENVOKTERE HOS EN HALDE OG GIFT MED HANS DØTRE.

Der var to fjell-lappgutter som om våren gikk til renene for å samle dem sammen. De gikk langt inn på fjellvidden og fant litt rener, men de kjente ikke riktig merkene. De begynte allikevel

djit; de buođiga nu ibmaha bai'kai æbage dowda dam ædnam-baiki. De oai'niba, go boatta ak'ta boares baddje-olmai, ja riebma sardnǫ-hallak. De daddja: „Doai læp'pi buorik ræŋgak, go mun buoc'cuit buvtije čoak'kai, mεi'de mon leddjem lap'pan.“ De daddjaba bardne-guovtis: „Æm moai dowda dun ænge dait ædnamit; dat galgali lættik degǫ min oappes ædnam; mutte i dat læ goit daggar ædnam, gos moai dal led'ne. Don galgat mui'talit, mi dat læ baikit.“ De daddja: „Mo læn boares guhettar-sabmelaš, ja mo leddjem mas'sam buoc'cujam; mutte doai gal'gabæt'ti al'git munnje ræŋ'gan.“ De daddja nub'bi: „Æm moai satte al'git ak'tige ræŋ'gan. Moai led'ne gæfes baddje-ol'ma manak, æige mis læ go moad'de buoc'cǫ. Moai vulgin dεit occak; gawnaime galle buoc'cuit, mutte æi læm min mær'ka.“ De daddja boares hal'dibaddje-olmai: „Jus doai al'gibæt'ti munnje ræŋ'gan, de mon addan dod'nǫsida jew'ja ælo.“ De nub'be bar'ni daddja: „I isa ige æi'de dieđe, gos'te moai led'ne, lægo dat ædnam vuol'de vai ædnam nal'de, ja æmge moai dowda baikit. Moai šad'de ere vuol'git; moai led'ne vis'sat nu gukki juo jaw'kam, atte dat læk al'gan mon'nǫ điđǫštallat.“ De daddja boaris: „Læp'pe doai orrǫn dabbe juo guok'te bæivi.“

De dat occe dan baddjebarniguovto, mutte æi gawna gos'tege. De sitta goihge dat boares hal'di allahis ræŋ'gan čuok'ket buoc'cuit čoak'-kai ja loppida jew'ja ælo dam guok'tai bal'kan. De daddja boarraset viel'lja nuorat vil'lji atte: „Gæč'čalæd'no dal vuol'git dεit alda buoc'cuit čoak'kai čuok'ket!“ Go gulai boares hal'dibaddje-olmai, de buokkǫsi. De vul'ge gaitin golmas; de vuosehi, man guw'lui gal'gabæt'ti mannat. De vulgiga ja buođiga væha matki ere das; de oai'niba, go læ boaʒo nu har'madik, æbage siđa oai'nik rowda, ja æige vuoi'nǫ balljǫ čap'pes buoc'cǫk dεit olin, bære jew'ja ællo. De manaiga birra ja vujiga čoak'kai ja vujiga dam guw'lui, gos leiga boattam. De gæč'-čaba, vuoi'nǫgǫ dat boares hal'di, æbage oaine gos'tege. Dat čuoǯ'-ǯoba soabbi vuos'ta, degǫ baddje-olb'mait dappi læ. De leiga væha aigi čuǯ'ǯǫm dεit buoc'cuit baldan; de huob'maba, go boatta boares baddje-olmai, ja guok'te nuorra nieida læk miel'de. De daddja, go buođi da guovto lusa: „Doai gal'gabæt'ti nai'talit daina nieidaguov-

å drive dem; da kom de til et sådant underlig sted; de kjente ikke egnen. De ser at en gammel fjell-lapp kommer, og han begynner å prate med dem. Han sier: „I er snilde drenger, da I drev sammen renene mine som var kommet vekk for mig." Guttene sier: „Vi kjenner hverken dig eller disse stedene; det skulde være som kjent land for oss; men det er dog ikke sådant land der hvor vi nu er. Du skal fortelle oss hvad det er for et sted." Han sier: „Jeg er en gammel govetterlapp, og renene mine var kommet vekk for mig. Men I skal bli drenger hos mig." Den ene sier: „Vi kan ikke bli drenger hos noen. Vi er barn til en fattig fjell-lapp og vi har bare noen få rener. Vi gikk for å lete efter dem og fant visstnok rener; men de hadde ikke vårt merke." Den gamle haldelappen sier: „Hvis I vil bli drenger hos mig, skal jeg gi eder en hvit hjord." Da sier den andre gutten: „Far og mor vet ikke hvor vi er, om det er under jorden eller oppe på jorden, og vi kjenner heller ikke stedene. Vi må gå herfra; vi har sikkert vært så lenge borte at de har begynt å spørre efter oss." Gamlingen sier: „I har alt vært her i to dager."

De lette efter guttene, men fant dem ingensteds. Den gamle halden vilde dog ha dem til drenger til å samle renene sammen og lovte dem en hvit hjord til lønn. Den eldre broren sier til den yngre: „La oss nu prøve å samle renene hans sammen!" Da den gamle haldelappen hørte det, lo han. De gikk alle tre avsted; og han viste dem i hvilken retning de skulde gå. De gikk og kom et lite stykke derfra; da ser de at der er så svært med rener; de kunde ikke se ytterkanten av hjorden, og sorte rener såes der næsten ikke blandt dem, bare hvite. De gikk omkring og drev renene sammen og i den retning hvorfra de var kommet. De ser efter om den gamle halden er å se, men så ham ingensteds. De står der støttet på staven, som fjell-lappenes skikk er. De hadde stått ved siden av renene en liten stund; da ser de at den gamle lappen kommer, og to unge piker er med ham. Han sier, da han kom til dem: „I skal gifte eder med disse pikene; da får I hele den store hjorden." Guttene begynte å tenke på hvad de skulde gjøre.

tuin; de oaǯ'ǯobæt'ti dam stuorra ælo gaiti(n).“ De riemaiga jurdašit, mεit soai gal'gaba dakkat.

De ad'da nub'bi niei'da da guok'tai borrak; æbage algon sittan borrat, mutte boraiga goit loappan. De daddja dat nub'bi niei'da: „Doai gal'gabæt'ti sod'nǫsida matta ad'dik.“ De daddja nub'bi: „Mon'nǫs læ un'nan matta; mutte gal moai ad'de.“ Degǫ leiga hal'dinieidaguovt borran, de jawkai boares hal'di ere. De daddja nub'be niei'da atte: „Mi gal'gat ælo vuoddjelik ja guođđik ol'ges rowda ælon ere.“ De manaiga nieidaguovt da row'di ja vuoddjeleiga ælon ja guđiga da rowda ere. Dego huob'majik, de læk buoc'cuit vuoddjime oappes ædnaminiska ja leddje lakka goađi, gos'te leiga vuol'gam. De manaiga goađe lusa. De mui'tala dat ač'či: „Si læk occan gol'ma vakko dod'nǫ ja sattohallan sanit ieǯa baddje-ol'maidi atte: „Lættigǫ doai it'tǫn gosagen?“ De buođiga dak guok'te baddjenieida mεit goattai ja čok'kedeiga goab'bat bardni bal'di. De daddja æd'ni: „Gos đoai læt'ti dεit amas nieidait val'dam?“ „Æm moai dieđe ieǯage,“ vas'tideiga. „Moai led'ne læmaš daggar baikin, atte moai æn læ dow'dam dεit ædnamit, ja moai led'ne vuoǯ'ǯǫn stuorra ælo ja dam nieidaguovto allasæmik ak'kan.“

De daddjaba bardniguovt ač'čahæska atte vuol'git gulahusait biddjat bappa lusa. Mutte daddjaba dat nieidaguovt atte: „Moai gal'ge ieǯa mεit mannak ja namajæmi sar'nok bap'pi.“ De vul'ge ač'či bardnisguovtuin ja dak guok'te hal'dinieida bappa lusa; de daddja bardniguovto ač'či, atte dat læba boattam gulahusaid biddjat. De riemai bap'pa occak namait; mutte i gawna gir'kǫgirjin namait do nieidaguovton. De ar'vidi, atte dat læk vis'sak ædnamvuolaǯak bæi'tiluvvum olmuǯi. De jærra bap'pa bardniguovton: „Gok'te dat læ, go doai læt'ti dam guok'te nieida vuoǯ'ǯǫm?“ De mui'taleiga, gok'te læ sod'nuin mannam. De bap'pa valdi čaǯi ja gastahi da nieidaguovto ja bijai gulahusaid. Dat šad'de har'mat rig'gasak; dεin lei nu ædnak boaʒo, atte æi balljǫ logo diettan.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

Den ene piken gir dem å spise; først vilde de ikke spise, men spiste dog tilsist. Da sier den andre piken: „I skal gi oss mat.“ Den ene gutten sier: „Vi har lite mat; men vi skal nok gi.“ Da haldepikene hadde spist, forsvant den gamle halden. Den ene piken sier: „Vi skal drive hjorden og la den høire siden av den bli igjen.“ Pikene gikk til den siden, drev den bort fra hjorden og lot den del bli igjen for sig selv. Da de sanser sig, holder de på å drive renene i sine kjente egne og var nær det telt de var gått ut fra. De gikk hen til teltet. Faren forteller: „Vi har lett efter eder i tre uker og sendt bud til de andre fjell-lappene om I har vist eder noensteds.“ De to lappepiker kom også inn i teltet og satte sig ved siden av hver sin gutt. Moren sier: „Hvor har I tatt de fremmede pikene?“ „Vi vet det ikke selv,“ svarte de. „Vi har vært på sådanne steder at vi ikke har kjent dem, og vi har fått en stor hjord og disse to piker til koner.“

Guttene sier til sin far at han skal reise og ta ut lysning hos presten. Men pikene sier: „Vi skal også selv reise og nevne våre navn for presten.“ Da reiste faren med sine sønner og de to haldepiker til presten. Guttenes far sier at de er kommet for å ta ut lysning. Presten begynte å lete efter navnene, men fant ikke pikenes navn i kirkebøkene. Da skjønte han at det visst var underjordiske som var forandret til mennesker. Han spør guttene: „Hvordan er det I har fått de to pikene?“ De fortalte hvordan det var gått med dem. Da tok presten vann og døpte pikene og skrev ut lysning. De blev svært rike; de hadde så mange rener at de næsten ikke visste tallet.

157.

De leddje baddje-ol'mak duod'daris merri jottime, ja dɛin li ovta baddje-olmai-baran ak'ta bar'nemanna, mi li gol'ma jagi boaris. De leddje lakka Norja raji boattam ja or'rǫm dasa vuoinastit. Bar'ni-šlub'bo vaʒ'ʒa goađin olgǫs ja sisa. De ovta bæivi gal'ge jot'tak ere das merri. De lei bæi'vek; manai bar'nešlub'bo goađin olgǫs; de dat jawkai. Baddje-diewdok val'de hergit gidda ja gal'ge vuol'git mirri; de rakkadeddje valmasi. De boatta bar'nešlubbo æd'ni goađin olgǫs ja jærra: „Igo dat læ din lut'te læmaš manna?“ De daddjek: „Æp mi læ oai'nam.“ De daddja boad'nji ak'kahis: „Ikgo don as'tan gæč'čat, go goađin manai olgǫs?“ De daddja: „Im mon as'tam gæč'čat. Mo lin diŋgait čoak'kai čor'gemen, go mi galgain jot'tak. Lun'ta læ viekkam ow'dal goađin olgǫs ja sisa. Ettetgo di oai'nam buoc'cuit lut'te?“ De daddjek: „Æp mi læk oai'nan æpge mi læ as'tam gæč'čat. Gosa læ lun'ta mannan? I hal goit nu unna čiwgaš læ mæc'cai ruot'tam.“ De vulgi mana æd'ni occak, vaʒʒi birra juokke saji; mutte i gaw'nǫm. De leddje lakka ieǯa baddje-ol'mak. De manai baddje-ak'ka dokkǫ dɛit lusa jæradit: „Igo mun golmajakkahaš bar'nelun'ta læ dobbe vuoi'nǫm?“ De daddjek: „I læ vuoi'nǫm.“ De siđai dɛit allahis væk'kin vuol'git occat. De daddja ak'ta baddje-olmai: „Gosas lun'tage manai, nu unna čiwgaš? Alma hal læ nok'kam soames bowna duokkai.“ De daddja bar'ne-šlubbo æd'ni: „Mi læt dal dɛit bownait birra vaʒ'ʒam ja occam, mutte æp mi læ gaw'nam.“

De li ak'ta boares baddje-ak'ka nubbi siidan; de daddja: „Go ettet gawna nu unna luntaǯa, de læt vis'sak hal'dik čiekkalam, dat duoddar-or'rok. Im mon jakke balljǫ, atte di gaw'nabettet oʒa. Æp mi goit dieđe gos'tegen occak, jogǫ hal læ al'mai lok'tanan deke æd-nam vuollai mannam. Mi fir'tep goit jot'tak dokkǫ, gosa mi læp jottimen. Mis læ ællo juo mannam merri, ja mi šaddat vuol'git raiduitguoimi. De dal goit fir'te baccit Hærra hal'dui.“ De jot'taje merri ja buotte Čoađ'gedam-vuow'degierragi, ja vuoinasteddje das ovta bæivi. De vul'ge fasten ja manne Lasse-gied'dai ja luoi'taleddje

157. GUTTEN SOM HADDE VÆRT HOS HALDENE OG HALDEPIKEN.

Fjell-lappene var på flytning fra høifjellet til sjøen, og et fjell-lapp-par hadde et guttebarn som var tre år gammelt. De var kommet nær den norske grense og hadde stanset der for å hvile. Guttungen går ut og inn av teltet. En dag skulde de flytte derfra til sjøen. Det var om dagen; guttungen gikk ut av teltet; så blev han borte. Mennene tok kjørerenene fast og skulde reise til sjøen; de gjorde dem ferdige. Da kommer guttens mor ut av teltet og spør: „Har barnet ikke vært hos eder?“ De sier: „Vi har ikke sett ham.“ Mannen sier til kona si: „Hadde ikke du tid til å se efter, da han gikk ut av teltet?“ Hun sier: „Jeg hadde ikke tid. Jeg holdt på å rydde sammen sakene da vi skulde flytte. Gutten har før løpet ut og inn av teltet. Så I ham ikke hos renene?“ De sier: „Vi har ikke sett ham og heller ikke hatt tid til å se efter. Hvor er gutten gått hen? Så liten en unge er da ikke løpet ut i villmarken.“ Moren gikk for å lete og gikk omkring overalt; men han fantes ikke. Der var andre fjell-lapper i nærheten. Kona gikk hen til dem og spurte: „Er ikke den treårsgamle gutten min sett her?“ De sier: „Nei.“ Da bad hun dem hjelpe henne med å lete. En fjell-lapp sier: „Hvor gikk gutten, en så liten unge? Han er vel sovnet bak en tue?“ Guttungens mor sier: „Vi har nu gått og lett omkring tuene; men vi har ikke funnet ham.“

Der var en gammel lappekone i den andre heimen; hun sier: „Når I ikke finner en så liten gutt, har visst haldene skjult ham, de som bor på høifjellet. Jeg tror næsten ikke at I finner ham ved å lete. Vi vet jo ikke å lete noensteds, om han er faret op til himmelen eller gått under jorden. Vi må dog flytte dit hvor vi skal hen. Vår hjord er alt gått til sjøen, og vi må reise med raidene. Han får nu bli igjen i Herrens vold.“ De flyttet videre til sjøen og kom øverst i Kitdalen[1] og hvilte der en dag. De reiste igjen og gikk til Larsvold[2] og leiret sig der. De rodde med sine matvarer

[1] ved bunnen av Storfjorden i Lyngen.

[2] i Kitdalen.

dasa, ja suw'de hæg'gagalvujæsa Bos'sonjar'gi ja das jot'taje fasten. Manne raiduit guoimi Vælla-gied'dai Mos'kǫluovtvuow'dai. De biddje nok'kat. De niegada baddje-olmai ieš, dam bar'nešlubbo ač'či atte: „Go don luksa čak'čat jođat, de galgat dam bai'kai ieš biddjak nok'kak; de don væjak bardnak gaw'nat; mutte don galgak čap'pes viel'pa bal'dasik val'dit, go don vel'ledak. De galgak sælgi lulas bodnjak ja čalmit biddjat væstas guw'lui ja viel'pa galgak occi cog'gat, go ieš vel'ledak.“ De morrani bajas; de mui'tala niegos ak'kahis. De daddja: „Govt don doaivok iežak šaten oaž'žot lunta ruok'tok, mɛit læk hal'dik val'dam?“ De daddja: „Im mon dieđe, mutte nuvt læm goit niegadam.“ De vul'ge fasten ja manne Stuorra-njar'gi ja orrǫ gæsi.

De læ dobbe Guoccavuomin ak'ta noaides boares ak'ka. De baddje-ak'ka manai dam sii'di boares noaides akka lusa. De jærra: „Mannes do it læ dal val'dam lunta miel'de, dego don ow'dal lavijeddjet dakkat?“ De riemai mui'talit noaides ak'kai, gok'te læ mannan su manain. De daddja: „Vai nuvt læ dudnje šad'dam!“ De jærra-guođi baddje-ak'ka rađi, gok'te so gal'ga mana oaž'žot ruok'tok. De daddja noaides boares ak'ka: „Dat i læ riek'ta buorat oaž'žot ruok'-tot, ja imge mon dal satte goit od'ne daddjat mɛi'dege dowkǫ deke dieke. Mutte boađe hal iđik, jus mo læm juoga rađi jurdašam.“

De šaddai nub'be bæi'vi; de fasten manai baddje-ak'ka dam boares akka lusa. De sardnuigan væhaš aigi; de mui'tala, gok'te lei šad'dam dun bar'nešlubbuin. „Di leidi goađide ceg'gem hal'degoađi jur bal'di, ja vuostaš bownan lulas guw'lui din goađin, das læ du bar'ni; hal'dik val'de du bardni allahæsak bar'nin, dɛinago das æi læm ak'tagen diew'do. Mutte jus don aigot dakkat, nugo mon dudnje dajam, de don væjak oaž'žot bardnad ruok'tot. Di gal'gabet, go di jottibettet Lad'dai, dakkat goađide bænakullam-bæli ere dam gidđa-goattesajin, ja boad'njat gal'ga væhaš matki ere dam bowna lut'te biddjat nok'kat ja val'dit varis viel'pa miel'de ja biddjat dam gak'te-occi ja viel'pa čalmit nala daggar liini, atte i oaine mɛi'dege. Bæna oai'na ænep go ol'mǫk daggar oai'nemæt'tom hæggait, ja jus vielpis oai'na, de dat goit lei daggaviđi cieladæmi.“

til Kvalnes og fllyttet derfra igjen. De gikk med raidene til Liggervollen i Lakselvdalen og la sig til å sove. Da drømmer lappen selv, guttens far: „Når du til høsten flytter østover, skal du selv legge dig til å sove på det stedet; da finner du kanskje sønnen din; men du skal ta en sort hvalp ved siden av dig, når du legger dig. Du skal vende ryggen mot øst og ansiktet mot vest, og hvalpen skal du stikke i barmen, når du legger dig.“ Han våknet og forteller drømmen til kona si. Hun sier: „Hvordan tror du du kan få gutten mer igjen som haldene har tatt.“ Han sier: „Jeg vet ikke; men sådan drømte jeg dog.“ De reiste videre og drog til Storneset[1] og blev der om sommeren.

Der på Breivikeidet var der en gammel noaidekone. Fjell-lappkona gikk til den heimen til den gamle noaidekona. Denne spør: „Hvorfor har du ikke nu tatt gutten med, som du før pleide å gjøre?“ Da fortalte hun noaidekona, hvordan det var gått med barnet hennes. Kona sier: „Nei, er det gått så med dig?“ Hun spurte om råd, hvordan hun skulde få barnet igjen. Den gamle noaidekona sier: „Det er ikke riktig lett å få ham igjen, og ikke kan jeg nu idag si noe hit eller dit. Men kom imorgen, om jeg har tenkt ut noe råd!“

Næste dag kom; da gikk lappekona igjen til den gamle kona. De pratet en liten stund; da forteller hun hvordan det var gått til med gutten. „I hadde reist eders telt like ved siden av et haldetelt, og i den første tua øst for eders telt, der er gutten; haldene tok ham som sin egen sønn, fordi de ikke hadde noen mannfolk. Men hvis du vil gjøre som jeg sier dig, kan du kanskje få sønnen din igjen. I skal, når I flytter til Kvænland, sette eders telt en halv mil fra teltplassen siste vår, og din mann skal legge sig til å sove et lite stykke fra den tua og ta en hanhvalp med og stikke den i koftebarmen. Over øinene til hunden skal han legge et tørklæ så den ikke ser noe. Hunden ser mer enn mennesker sådanne usynlige vesener, og hvis hvalpen så noe, vilde den straks gjø.“

De flyttet siden til Kvænland og kom til de samme steder og satte

[1] Halvøen nordfor Laksvasseidet mellem Sørfjord-Ulsfjord og Balsfjord-Tromsesund-Grøtsund.

De jotte Lad'dai dɛs'tọ ja buotte sæmme baikiji ja goađi dakke, nugọ boares noaides ak'ka lei goč'čọm, ja dagai nuvt dat baddje-olmai, govt boares ak'ka li bagadallam. I gal'gan mannak dam bai'-kai, ow'dalgo bæi'vi riebma sewnjọdit. De læ velọhallamen dam bowna lut'te. Dego nakkarat ribme rot'tek, de oai'na, go guok'te nissọna buottet sun guw'lui ja lai'dijek bar'nešlubbo gas'kanæsak. De buođiga lakka ja luitigan bar'nešlubbo dam baddje-ol'ma bal'di, ja duop'pi viel'pa ere oʒan ja rabasti ieǯas sælgebællai ja duop'pi dam bar'nešlubbo gitti. De lei degọ gaskija ai'gi. Dego bæi'vi algi čuw-gọdit, de manai ak'tan manain goađe lusa. De ilọstuvai æd'ni, go ač'či buvti goattai. De riemai jærrat: „Gos'te læk don læmaš?“ Mutte i sat'tan bar'nešlub'bo mui'talit mɛi'degen. Dast leddje sæm-melagan bik'tasat nal'de, go lei jaw'kam.

De bar'ni šaddai stuorat ja riemai buoc'cuit vaʒ'ʒit. Dego ɛin nok'ka, de gulla, go olmọš degọ sælgebæl'de vuoi'na, ja go bajas moriha, i oaine mɛi'dege, ja dat li juokke aigi, go nokkai. De goit manjemus'ta mui'tala æd'nahis ja ač'čahis, mɛit son lave niegadit ja dego al'ma-ilmis. De daddjek manjemus'ta att: „Dat læ vis'sak hal'dik dun čuvọdæmi.“ De li nubbi goađin boares baddje-ak'ka, middja diđi ow'dahis. De mui'tala bar'ni dasa mɛit; de daddja boares ak'ka: „Dat læ hal'di dudnje gal'gamen ak'kan, go do læt læmaš dɛit lut'te. Go do dal bijak nok'kat ja læ raggas miel'de, de galgat dik'tasan rakkadit, atte læ law'ga ædnam nal'de. Jus don dɛlle gulak sæmme laddje vuoi'namen, de galgat gieđain rabastet baddjel sælgi ja jor'galit čalmit daggaviđi, go do læk gieđain čar'ven baddjel gilga. De don dɛlle oainak, middja dat læ.“ Dego jor'gali čalmit, i oai'nam dam gærdi mɛi'degen.

De buođi goađe lusa guovti bæivi duogin. De jærra boares baddje-æm'mi: „Gok'tes manai duina?“ De daddja: „Gulai so gal sæm-me laddje go ow'dal; mutte i son oai'nam mɛi'dege.“ De jærra: „Leigọ dust bæna miel'de rag'gas sis'te?“ De daddja: „Lei galle.“ Daddja boares ak'ka dasa: „Go don nubbadis læk nok'kame, de bædnaga ik galga val'dit rag'gas vuollai.“ De bar'ni vut en manai buoc'cuit lusa ja dagai, nuvtgo boares ak'ka lei daddjam. De li nok'-

op telt, som den gamle noaidekona hadde sagt, og fjell-lappen gjorde som hun hadde lært ham. Han skulde ikke gå til det stedet, før dagen begynte å mørkne. Så ligger han der ved tua. Da søvnen begynte å ta ham, ser han at to kvinner kommer henimot ham og leier en guttunge mellem sig. De kom nær og slapp gutten ved siden av ham. Han tok hvalpen ut av barmen, famlet bak ryggen sin og grep guttungen i hånden. Det var som midnattstid. Da dagen begynte å lysne, gikk han med barnet til teltet. Mora blev glad da faren kom med ham til teltet. Hun spurte: „Hvor har du vært?“ Men gutten kunde ikke fortelle noe. Han hadde sammeslags klær på som da han var blitt borte.

Gutten blev stor og begynte å gå med renene. Når han sover, hører han at et menneske puster likesom bak ham, og når han våkner, ser han ikke noe, og så var det alltid når han sov. Til sist forteller han sin mor og far hvad han pleier å drømme og det som om han var i den virkelige verden. Til sist sier de: „Det er visst haldene som følger dig.“ I det andre teltet var der en gammel fjell-lappkone som kunde gande. Gutten forteller det også til henne; hun sier: „Det er en halde som skal bli din kone, da du har vært hos dem. Når du nu legger dig til å sove og har sovetelt med, skal du lage det tett så det slutter tett til nede ved jorden. Hvis du da hører en puste på samme måte, skal du med hånden famle bak ryggen og straks når du med hånden har klypt fast bak dig, snu dig om. Da ser du hvad det er.“ Da han snudde sig om, så han den gang intet.

Han kom til teltet to dager efter. Den gamle kona spør: „Hvordan gikk det med dig?“ Han sier: „Jeg hørte nok det samme som før; men jeg så ikke noe.“ Hun spør: „Hadde du hunden med i soveteltet?“ Han sier: „Ja visst.“ Hun sier til ham: „Når du næste gang sover, skal du ikke ta hunden inn under soveteltet.“ Gutten gikk igjen til renene og gjorde som den gamle kona hadde sagt. Mens han lå og sov, merker han at der er som et menneske foran ham. Han grep fatt i det; da ser han at en vakker lappepike ligger ved siden av ham; men han kjenner henne ikke. Han spør: „Hvordan

kamen; de huob'ma, go læ degǫ olmǫš čalmit bæl'de. De duol'li gidda dasa; de huob'ma: de li faw'rǫs baddjeniei'da baldan, mutte i dowda. De jærra: „Gok'te do læt boattam rag'gas vuollai?“ De daddja: „Mo læm boattan sæmme laddje go don buottek min lusa, ja mon læm vuol'gam dudnje ak'kan.“ De baddjebar'ni lii'kui; mutte niei'da mui'tala: „Æi mus læ vɛla val'lji dal buoc'cǫk; mutte boat'te giđa, go mi merri jot'tap, de læk mon'nǫsida ællo sturrǫm.“

De baddjebar'ni manai goađe lusa ja buođiga goattai sisa, ja anui dat amas baddjeniei'da buorre bæivi, ja dat vas'tideddje. De buođi dat noaides boares ak'ka mɛida dam goattai. De daddja baddjebardnin: „De læk don mɛit akka allasit vieǯ'ǯam. Don galgak vuol'git ja nai'talit daggaviđi ja mannat bappa lusa!“ De manai baddje-olmai bardninis ja dat baddjeniei'da miel'de. De dajai niei'da bap'pi namas; mutte i bap'pa gawna girjin. De ar'vidi bap'pa: de læ ædnamvuolaš dat. De valdi čaʒi ja gastahi, ja go li valmas, de čali gulahusait. De daddja bap'pa: „Gal mo læn mannam jagi ovta bara juo vihahan, ja mon fir'tejeddjem gastahit dam nieida.“ De nai'taleiga. Dego buođiga vihain, de niegada boad'nji, go læ stuorra ællo ovta ucca vaggaǯis, ja dat læk sun, bælli dam ælon.

Dego jot'tajeddje giđđak Nor'gi, de buotte dam baiki guow'do. De læ das stuorra ællo buoc'cǫt; mutte de læ, dego lič̌či guovte sajin. De bar'ni vulgi dokkǫ dɛit buoc'cuit lusa; de buođi ak'ta olmǫš owdal; de daddja: „Ik don oaǯǯǫ mannak dam ælo lusa, ow'dalgo don læk akkat vieǯ'ǯam. De don oaǯǯot bæli duon stuorra ælon. Dego boattibæt'ti, de gal'ga dun ak'ka owdan mannak, ja don galgat manjin vaʒ'ʒit. Dat ællo, mi čuoǯ'ǯo ja mæra guw'lui læk oai'vit, læ dun akka raddjo, ja ikge galga dɛit buoc'cuit likkahallak, mɛin læk oaivit lulas duod'dar vuos'ta. Dun ak'ka gal'ga vuostin mannat ælo lusa ja vuoddjelik.“

De manai dat baddjeniso owdan ja vuoddjeli ælo mannat ja daddja buodnjinis: „Ik don galga manjǫs gæččastit.“ De dat oaǯǯui buoc'cuit mađohæmit ja šaddai nu riggis; das li gol'ma duhat ællo.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

er du kommet under soveteltet?“ Hun sier: „Jeg er kommet på samme måte som du kom til oss, og jeg er kommet for å bli din kone.“ Gutten likte det; men piken forteller: „Jeg har ennu ikke mange rener; men næste vår, når vi flytter til sjøen, er vår hjord blitt stor.“

Gutten gikk til teltet, og de kom inn i teltet; den fremmede lappepiken bød goddag, og de svarte. Så kom den gamle noaidekona også til teltet. Hun sier til gutten: „Nu har du også hentet dig kone. Du skal straks reise og gifte dig og gå til presten.“ Fjell-lappen reiste med sin sønn og piken var med. Hun sa presten sitt navn; men presten fant det ikke i bøkene. Da skjønte han at det var en underjordisk. Han tok vann og døpte henne, og da han var ferdig, skrev han ut lysning. Presten sier: „Jeg har alt ifjor vidd et par, og jeg måtte døpe den piken.“ Så blev de gift. Da de kom fra vielsen, drømmer mannen at der er en stor hjord i en liten dal og den er hans, halvdelen av hjorden.

Da de om våren flyttet til Norge, kom de til det stedet. Da var der en stor renhjord; men det var som om den var på to steder. Gutten gikk hen til renene; da kom et menneske imot ham og sa: „Du får ikke gå til denne hjorden, før du har hentet kona di. Da får du halvdelen av den der store hjorden. Når I kommer, skal kona di gå foran og du skal gå bakefter. Den hjord som står med hodene mot sjøen, er din kones medgift. Du skal ikke røre de renene som vender hodet mot øst mot høifjellet. Kona di skal først gå til hjorden og drive den.“

Så gikk lappekvinnen foran og drev hjorden avsted, og hun sier til mannen sin: „Du skal ikke se bakover.“ Han fikk da svært mange rener og blev så rik; han hadde en hjord på tre tusen.

158.

De vulgi Stoavčin ak'ta nuorra bar'ni bissǫstallat riewsahit ja manai nu arrat iđedis (i læm bæi'vi) hurrit fak'teman ditte. Dego guovso al'giguođi, gir'de galle hurrik, mutte æi čok'kedam muoraji nu lakka, atte bæsai baččit. De čok'kahi das, das'sago riemai goallogoattik ja bæi'vi juo čuwgǫdi dam mađe, atte læ baččim-čuow'ga. De vulgi riewsahit occat bajas or'daraddjai; vaʒʒi væhaš aigi, de gawnai guok'te riewsaha, ja gir'dileiga duob'belaǯ'ǯi. De manai lagabida ja baǯi nubbe riewsaha ja goddi dam. Nub'bi gir'dili degǫ guok'te baččadaga ere dan ol'man. De vuoini vis'sasit, gosa čok'kedi; de njagai baččadakki, mutte i oaine, gos'te læ. De li occamen; de huob'mai: riewsat gir'dili juol'gegaskan ja girdi væhaš matki vut en ere. Mutte vuoini vis'sasit, gosa sæivui. De vulgi vut occak; mutte i oaine, vaikǫ lei vissis bai'ki, gosa sæivui. De oʒai, mutte i gawna. De daddja ak'tǫ allahis: „Maggar dat læ riewsat, mɛi'de son i oaine?“

De li vaʒ'ʒime ja occame dɛin baikin, gosa vuoini sæi'vomen, ige huob'man, ow'dalgo riewsat gir'dili juol'gegaskan vut. De gæččai, gosa sæi'vo; de vulgi vut en occat, dɛinagǫ vuoini nu vis'sasit atte sæivui ovta bowna bal'di. Go buođi dɛida baikidi, de i oaine riewsaha. De jur'dili: „So dal vaʒ'ʒa birra jor'badasait; gal so goit gaw'na,“ ja so guow'la ja gæč'ča juokke guw'lui; mutte i oaine. De li guow'lame; de fal'li riewsat gamajuni owdan ak'tat dol'gebor'gan. De gæččai, gosa dal sæi'vo. De sæivui degǫ gol'ma bis'so-baččadaga ere. De dajai ak'tǫ allahis: „Mon in gil'le vuol'git dam bieđđo riewsahan occak.“ De čok'kedi ja biipo buoldi ja vulgi girǫnid occak ja gawnai gol'ma girǫna ja baǯi dɛit.

De vulgi varin bod'nai ja buođi vuollelida muorraraji duol'basi. De čok'kedi ovta alla dieva nala ja borrali lai'besnæida, mɛit li val'dam miel'de. Dego li dam borram, de rakkadi biipo ja buoldi væha aigi. De oai'na, go ak'ta niso boatta vaʒʒi jur sun vuos'ta. De jur'dili: „Gækkas dat dabbe læk vɛl vaʒ'ʒimen?“ De huob'mai, de læk vis'sak Sal'ljajoga nieidak sawcait occamen, ja æige læ iečča sin ere sawcat go Sal'ljajogahin. De jur'dili: so dal gal'ga binnaš gieli-

158. RYPEJEGERENS SYN.

En ung gutt gikk fra Tomasjord[1] for å skyte ryper og gikk tidlig om morgenen (det var ikke dag) for å passe på århaner. Da dagskjæret begynte, fløi visstnok århaner; men de satte sig ikke i trærne så nær at han kunde skyte. Han satt der til han begynte å fryse og dagen alt lysnet så meget at det var skytelyst. Han gikk op til skogbandet for å lete efter skogryper; han gikk en stund og traff på to ryper. De fløi litt lenger bort. Han gikk nærmere og skjøt den ene rypa og fikk den. Den andre fløi som to børseskudd bort fra ham. Han så sikkert hvor den satte sig; han lurte sig på skuddhold, men så ikke hvor den var. Han lette efter den; da så han at rypa fløi op mellem føttene hans og fløi igjen et lite stykke bort. Men han så sikkert hvor den slo sig ned. Han gikk igjen for å lete efter den; men han ser den ikke, skjønt det var et visst sted hvor den slo sig ned. Han lette, men fant den ikke. Han sier for sig selv: „Hvad slags rype er det som jeg ikke ser?“

Han gikk og lette på de steder hvor han så den slo sig ned, og visste ikke av før rypa igjen fløi op mellem føttene hans. Han så hvor den slo sig ned; han gikk igjen for å lete efter den; for han så så sikkert at den slo sig ned ved en gammel tue. Da han kom til de stedene, så han ikke rypa. Han tenkte: „Jeg skal nu gå rundt omkring; da finner jeg den dog; og han kiker og ser til alle kanter, men ser den ikke. Som han stod og kikte, fór rypa op foran komagsnuten hans så fjærene føk. Han så efter hvor den nu slo sig ned. Den slo sig ned som tre børseskudd derfra. Han sa ved sig selv: „Jeg gider ikke gå og lete efter den tullete rypa.“ Han satte sig og røkte pipe og gikk for å lete op fjellryper; han fant tre fjellryper og skjøt dem.

Så gikk han ned fra fjellet og kom på flaten nedenfor skoggrensen. Han satte sig på en høi bakke og spiste en brødsnei han hadde tatt med sig. Da han hadde spist den, stoppet han pipa og røkte en liten stund. Da ser han at en kvinne kommer gående like imot

[1] Gård på østsiden av Balsfjorden.

stit da nieida, atte son vuoini sawcait Stoak'čevagge-bađan. De adna (niei'da) gieđait raddi vuos'ta (ruos'sot), ja vuol'po læ vuollelida buolvait. De so jur'dili: de læ gæʒadam vuolpuit bajas, go læ vuol'gam saw'ca-occui. I so dal vuorde, atte jur dieke boatta. De so čuoǯǯahi ja vulgi vuos'ta vaʒ'ʒit. De son buođi lakka, mutte i son dowda, gi dat læ; mutte su mielan orrọ nuorra niei'da degọ guok'te lok jagi baikiji. De son vaʒʒi loge nar lawki duokkai; de bodnjali čalmit nubbọs, atte son i dowda, ja vil'geslakkan vuovtak das leddje oaivin. De so čuoǯǯahi gæččak, at igo son dowda riek'ta vis'sasit, gi dat læ. Mutte li das dievva vɛha dob'belis; de manai da dievvagilga bod'nai, ja li dieva vuol'de stuorra soakki, mi lei gač'čam. De vulgi so mannjai jođanit vaʒ'ʒit; dego so buođi dievvagæǯi nala, de son i oai'nan mɛi'dege dam duolban dieva vuol'de, mutte jur'dili: dat vis'sa su dowdai, vaikọ i jiednadallam mɛi'dege; de læ čiekkadam dam stuorra soage duokkai; muttọ so dal manna gæč'čat dam soagi duogin. Manai dokkọ, mutte i gaw'nam mɛi'dege. De jur'dili: dal dat galle lei vis'sat hal'diniei'da.

De vulgi siida guw'lui; bæi'vi lei juo siwnjọdæme, ja suk'kes mæc'ci læ vaggin vuollelis, ja manna liđarbalgis čađa vuowdi. Dego buođi vuowdi sisa, de ličči degọ garra biegga jabmaguođi da vuow'dai; mutt æi soagit likkat maggarge. De sudnje šaddai nu gabbos, atte goak'te son ruottasta. De li ak'ta jokkarog'gi, mas li bittaš ii'sa, ja manai vuollelida dam jokkaroggi ja čok'kedi biipo boal'dit. De gulla, go ribme dam ucca gal'ljemaǯan degọ čierastallak, ja ličče degọ ruowdik gabmagit vuol'de rappọ ii'si. De fal'li bajas ja vulgi jođanit laddje vaʒ'ʒit; mutte goit šaddai ruottastik ja ruottai ovta manon sii'di.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

159.

De li boares aige Bac'cavuonan ak'ta or'ro Spær'ronjargan, ja nub'be or'ro li Vænstan, ja li ak'ta sii'da Lavagis ja ak'ta sii'da Goas'kinnjargan ja guok'te siida Muot'keluovtan. De dan siidan, mi li Væn-

ham. Han tenkte: „Hvem er det som enda går her?“ Da falt det ham inn: det er visst pikene fta Seljelv som leter efter sauer; sauene er ikke borte for andre enn Seljelv-folket. Han tenkte: „Jeg skal nu lyve litt for piken at jeg så sauene i botnen av Tomasjorddalen.“ Piken holder hendene overkors på brystet og skjørtet når nedenfor knærne. Han tenkte: „Hun har heftet skjørtene op, da hun er gått ut på saueleting. Jeg vil ikke vente på at hun kommer hit.“ Han stod da op og begynte å gå imot henne. Han kom nær, men kjente ikke hvem det var; men det syntes ham å være en ung pike på en tyve år omtrent. Hun gikk en ti skritt videre; da vendte hun ansiktet til en annen kant, så han ikke kjente henne, og hun hadde hvitaktig hår. Han stanset for å se om han ikke skulde kjenne riktig sikkert hvem det var. Men der var en bakke litt bortenfor, og hun gikk ned ad bakken, og under bakken var en stor bjerk som var falt om. Han begynte å gå fort efter henne. Da han kom op på bakkekanten, så han ikke noe på flaten under bakken, men tenkte: „Hun kjente mig visst, skjønt hun ikke mælte noe; hun har skjult sig bak den store bjerka. Men nu går jeg og ser bak bjerka. Han gikk dit, men fant ikke noe. Da tenkte han: det var visst en haldepike.

Han gikk hjemover; det holdt alt på å mørkne. Lenger nede i dalen var det tett skog, og der gikk en fevei gjennem skogen. Da han kom inn i skogen, var det som om en sterk vind begynte å suse i skogen; men bjerketrærne rørte sig slett ikke. Da blev det så nifst for ham at han næsten la på sprang. Der var en liten elvedal hvor der var litt is; han gikk lenger nedenfor elvedalen og satte sig for å røke pipe. Da hørte han at det begynte likesom å renne på den lille glattisen, og det var som om jern under komagene skrapte i isen. Da fór han op og gav sig til å gå fort; men han kom dog til å løpe og løp hjem i ett trekk.

159. HALDENE SOM NABOER.

I gamle dager var der i Balsfjorden en opsitter på Svartnes og en annen i Kjosen; der var en gård i Lavangen og en på Ørnes og to i Laksvassbukta. På gården i Kjosen var kone og mann og to

stan, de li ak'ka ja boad'nji ja guok'te mana. De leiga lad'djeme gied'derowdan; de vuol'geguođiga sii'di; de oai'niba, go njæl'lje diewdo buotte davil ja manne stoppui sisa. De bal'laiga, jakkiga: dat læk gol'gǫ-ruoššarievvarak. De manaiga Lavagi da sii'di ja mui'taleiga, mɛit soai læba voai'nam. De manne da siidan mɛida gaitin ol'mǫk sisa Muot'keluk'ti. De manne Goaskin-njarga bak'te dam siidan ja mui'taleddje, mɛit si leddje oai'nam. Dat isit daddja: „Buotte njæl'lje diewdo mun sii'di, ja dat æi læn ieʒa go rievvarak, ja mi vulgin battarit Muot'keluk'ti ovta saddjai; dɛina dast læk bissok, Muot'keluovtan.“ Ja leddje vɛla guok'te or'ro Raw'njebađan, ja dɛin leddje, da guovti isidis, buorik rik'kobissok. De dak mɛida jakkiga ja buođiga Muot'keluk'ti dɛit bissujæska guoimi. Dɛin gar'te gut'ta bisso, ja gæin i læm bis'so, de val'de ak'šuit, ja vul'ge davas nubbi bæivi Væn'stai gæč'čat.

Go buotte ras'ta Lavag-joga, de biddje ieʒase golma saddjai; ak'ta oassi manai mærraraji, nub'bi oassi bal'ga miel'de, goalmak mæc'ce-raigi luokka vuoli, ja de manne Væn'stai. Buotte ak'tanis, riŋ'-gijeddje dam unna stobǫʒa. De gul'dalit, mutte æi gula mɛi'dege. De manna ak'ta klasen guow'lak; de oai'na: i læ dobbe mikkigen stobo sis'te. De goč'čǫ isida boattit mɛit guow'lak. I læ lik'kan unnimus diŋ'gage stobo sis'te. De ar'valeddje: si gal'get mannak, muttimak glasseraigi sisa ja muttimak uk'saraigi. De rappaguotte gællerlokki ja bissuit ceg'gije bære baččim-laddje, jus dobbe vuoi'nek dɛit ol'mait. Mutte gællir lei sæw'njat; æi oai'nam mɛi'dege. De rakkadeddje bæs'sespai'dara, mɛina čuw'get gæl'lar sisa. De cak'ki-heddje bæs'sespai'dara ja geč'če gæl'lar sisa; mutte æi voai'nam mɛi'-dege. De boatta ak'ta boares ak'ka davil Spær'ronjar'ga-siidan. De jærra: „Gos'te di leidi ik'ti? Mo leddjem dabbe ja imge mon gaw'-nan din siidan.“ De jerrek: „Ettetgo di oai'nan ovtak ol'mǫ davil boattimen?“ Daddja boares ak'ka: „Æt mi læ oai'nam ovtagen davil boattimen.“ De daddja dat æmik: „Gos'te buotte dak njæl'lje ol'mǫ, makka manne min stoppui sisa?“ De daddja dat boares æm'mi: „Mi æt læ voai'nam, æige vut'tǫ rabihis mangelagan luoddak. Æi læ gal læmaš ieʒago dagga din rannek, ædnamvuolaʒak.“ De

barn. De holdt på å høie i utkanten av jordet og skulde gå hjem; da ser de at fire menn kom utenfra og gikk inn i stua. De blev redde og trodde det var russerøvere som rekte om. De gikk til gården i Lavangen og fortalte hvad de hadde sett. Da gikk også alle folk på den gården innover til Laksvassbukta. De gikk innom gården på Ørnes og fortalte hvad de hadde sett. Husbonden i Kjosen sier: „Der kom fire menn til gården min, og det var ikke annet enn røvere. Vi rømte avsted til Laksvassbukta til samme sted; for der er børser i Laksvassbukta.“ Der var dessuten to opsittere i Sjøvassbotn [1], og de to husbondene hadde gode rifler. De trodde det også og kom til Laksvassbukta med børsene sine. Det blev da seks børser, og de som ikke hadde børse, tok økser, og de gikk næste dag utover til Kjosen for å se.

Da de kom over Lavangselva, delte de sig i tre avdelinger; en del gikk langs sjøen, den andre del langs stien og den tredje gjennem skogen under lia, og så drog de til Kjosen. De kom samtidig og slo ring om den lille stua. De lytter, men hører ikke noe. Så går en og kiker gjennem vinduet; han ser at der ikke er noe i stua. Han ber husbonden også komme og kike. Ikke den minste ting er rørt i stua. Da avtalte de at noen skulde gå inn gjennem vinduet og noen gjennem døren. De åpnet kjellerluka og stillet børsene ferdige til å skyte om de skulde se mennene der. Men kjelleren var mørk og de så intet. Da laget de et neverbluss til å lyse inn i kjelleren. De tendte det og så inn i kjelleren, men så ikke noe. Da kommer en gammel kone utenfra fra Svartnesgården. Hun spør: „Hvor var I igår? Jeg var her og fant eder ikke hjemme.“ De spør: „Så I ikke noen komme utenfra?“ Den gamle kona sier: „Vi har ikke sett noen komme utenfra.“ Husmoren sier: „Hvorfra kom de fire menneskene som gikk inn i stua vår?“ Den gamle kona sier: „Vi har ikke sett dem, og der sees ingenslags spor i søla. Det har nok ikke vært andre enn eders granner, de underjordiske.“ Hun spør husmoren: „Pleier du å drømme noe?“ Hun forteller: „Jeg pleier undertiden å drømme at der er mange gårder

[1] I bunnen av Sørfjorden i Lyngen.

jærra dam æmidis: „Lavekgo don niegadit mɛi'dege?“ De mui'-tala: „Mon lavem niegadit velesta, atte læk maŋ'ga siida min davvebæl'de.“ De daddja dat boares ak'ka atte: „Ow'dalgo læk logi jagi mannam, de di oaǯ'ǯobettet vuoč'čin njæl'lje ranne.“ De daddja dat niso: „Gost dak buottek nu spai'ta, dak njæl'lje siida, min davvebællai?“ De daddja dat boares ak'ka: „Dak buottek sabmelaš ol'mo̜k dobbe Huosso-vuowdi bælde or'ro̜t dasa. Galgat oai'nik, go don ælak, ja jus i nuvt dappahuva, de don oaǯǯok čol'gak mun hawdi nala.“

Go li jakki mannan, de buođi vuostaš or'ro Huoson dasa dɛida ran'nen, ja de lassaneddje vuostin dak njæl'lji siida dasa lakkalaga, ja leige nuvtgo boares æm'mi lei sar'no̜m.

De daddja boares æm'mi dam nubbi nisso̜ni: „Das manjas jus don oainat mɛi'dege, ik don galga jiednadallak mɛi'dege. Jus don oainak nisso̜nit navet lut'te, de ik galga dakkat oai'ninge; mutte čaʒi galgat don adnit dassedit navehis ikgȩ galga vajaldat'tik naveha čaʒegæt'te.“ De jærra: „Mannes nuvt?“ De daddja: „Gal don nubbadis gulak sus, dɛinago dod'no̜ sii'da læ hal'dit balgesbællan, ja dat lai'dijit garje olgo̜s ja sisa dam gaddi miel'de. Dɛina don galgak adnik čaʒi na-fæs'karis, ja ikge galga goasge vajaldut'tik. Gal dat dudnje lassi-garji var'ga ad'dek.“

De dagai niso nuvt. De li giđđa šad'dam. De boatta na-fæs'kari ja gal'ga luoi'tik gusajis olgo̜s, go læ boččan, ja dam moad'de sawca. De luiti olgo̜s navehistis ja vuji olgo̜s sawcajis ja gusajis. Go galgai na-fæsker-uvsa gidda biddjat, de ruottasteddje gol'ma sawca ak'tan lab'bait guoime na-fæs'karis olgo̜s. De jakki goih ɛinge: sus læk baccan ieǯas sawcak na-fæs'kari; mutte vigui, atte dak leddje stuoribuk go sun sawcak ja gukkip bieǯa. De goit jur'dili: alma hal mun ieččan čal'mi betti.

Ækkedis go čiwgat sawcait ja gusait buk'te siida lusa, de oai'na: gal læk sus gol'ma sawca ja gol'ma lab'ba ænet, go mus læk læmaš. „Gos læk boattan dak sun sawcait ollai?“ Mutte de ar'vala: „Vis'sa læk Lavaksiidan boattan sawcak sun sawcait ollai. Mutte dɛin æi galgale nu gukkit sæibit (bieččamak).“ De bijai ovta ieǯas manain

utenfor oss." Den gamle kona sier: „Før ti år er gått, får I først fire granner." Kvinnen sier: „Hvor kommer de fra så snart, de fire gårdene, utenfor oss?" Den gamle kona sier: „Der kommer lapper fra Sørkjosdalkanten og bosetter sig her. Du skal se det når du lever, og hvis det ikke går så, kan du spytte på grava mi."

Da året var gått, kom den første opsitter fra Sørkjosen dit og blev deres granne, og siden kom først de fire gårder til i nærheten, og det var som den gamle kona hadde sagt.

Da sier den gamle kona til den andre kvinnen (i Kjosen): „Hvis du herefter ser noe, skal du ikke si noe. Hvis du ser kvinner ved fjøset, skal du late som du ikke ser dem; men vann skal du stadig ha i fjøset og ikke glemme det så fjøset er uten vann." Hun spør: „Hvorfor det?" Den andre sier: „Det skal du få høre en annen gang av mig; for eders gård er attmed haldenes sti, og de leier buskapen ut og inn langs dette landet. Derfor skal du ha vann i fjøsgangen, og du skal aldri glemme det. De gir dig snart mer buskap."

Kvinnen gjorde så. Det var blitt vår. Hun kommer i fjøsgangen og skal slippe kyrne og nogen sauer ut når hun har melket. Hun slapp dem ut av fjøset og drev sauene og kyrne sine ut. Da hun skulde lukke døren til fjøsgangen, løp tre sauer med lam ut av gangen. Hun trodde dog at det var hennes egne sauer som var blitt igjen i gangen; men hun syntes at de var større enn hennes egne sauer og at de hadde lengere spel. Hun tenkte dog: „Mitt eget øie har skuffet mig."

Om kvelden da ungene kom til gården med sauene og kyrne, ser hun at hun nok har tre sauer og tre lam mer enn hun har hatt. „Hvorfra er de kommet blandt mine sauer?" Men så tenker hun: „Sauene er visst kommet fra Lavangsgården i lag med mine sauer. Men de skulde ikke ha så lang spel." Hun lot et av barna sine løpe til Lavangsgården og spørre om der var kommet sauer bort for dem. Barnet kom tilbake med kona på Lavangsgården. Hun sier: „Det er ingen sau kommet bort for oss." Kona fortalte grannekona si: „Igårmorges så jeg tre sauer og tre lam i fjøsgangen

ruot'tak Lavaksii'di ja jærrak, lækgo dɛin sawcak ere. Manna buođi ruok'tok ja Lavaksiida æmik. De daddja dat Lavaksiida æmik: „I læ mis ak'tagen saw'ca ere.“ De riemai mui'talit dam ran'ne-nissọ-nisas, atte sudnje it'tuje ik'te iđedis gol'ma sawca ja gol'ma lab'ba na-fæs'karis, ja imge mon dieđe, gok'te læk dak boattam.“ De li daggar dat Lavak-niso, dat diđi ow'dahis. Dat daddja: „Dat læk hal'de-akkat dudnje ad'dam bal'kan, go dus læ læmaš čacci na-fæs'-karis, ja don šaddak oalli gar'je-likkọlaš.“ De dat oaʒʒui stuorra garje ja dam ran'ne-nissọnisas addi ovta saw'calab'ba juokke čavča. De oaʒʒui datni vallji sawcait ja garje.

De niegada ovta ija: boatta oalle boares ak'ka nikkui, mas læt viel'gadat vuovtak ja læ jur ranis muođon. Mutte niso oai'na; goak'te læ goccime ja i dawga. De daddja boares ak'ka: „Don it oaʒʒọ lobi dam nissọni ad'dik šaten ænep go ovta lab'ba ja gusagalbi, ja jus jærra dust, mannes don addak galbi, de galgat daddjak: „Mon læm goččọhallam.“ Mutte ale mui'tal, gi læ dun goc'čọm. Mon addam dudnje gusa dam galbi saddjai.“

De šaddai čak'ča. De oai'na niso, go boatta ruk'ses-girjak gussa sun gusait manjin, ja buođi njuol'ga navet-uk'si. De valdi dam navehi, ja li mađohis miel'kegussa. De bijai nok'kat ækkedis. De niegada vut en dam sæmme boares akka: „Ik galga don ak'tige mui'talit dam gusa ja ikge luoi'tik vierrọ-nissọnit navehi ow'dalgo boat'te jagi. Mon ieš biebman dam gusa, mɛit mon læm ad'dan dudnje, dɛinagọ mu vækka darbahit daw'ja čaʒi, ja don gal'gak adnik dam owdan ja ikge mui'talit ak'tige.“

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

160.

1.

De liddje baddje-olbmat dobbe Olmai-vuowdis; Čorrogieddis adne siida, ja de lei bællešad'di niei'da. De jawkai dat niei'da, ja de occe olbmọt da nieida, mutte æi gawdnam æi gos'tege, ja æige diettam gosa šaddai. De gukka aigi, de lei dat baddjesii'da sæmma sajes;

og jeg vet ikke hvordan de er kommet." Lavangskona var sådan at hun kunde gande. Hun sa: „Haldekonene har gitt dig dem til lønn, fordi du har hatt vann i fjøsgangen, og du får megen lykke med buskapen." Hun fikk en stor buskap og gav grannekona et saulam hver høst. Også hun fikk mange sauer og stor buskap.

Da drømmer kona en natt: en svært gammel kone med hvitt hår og ganske grå i ansiktet kommer til henne i drømme. Men kvinnen ser henne; hun er næsten våken og dog ikke våken. Den gamle kona sier: „Du får ikke lov til å gi den kvinnen mer enn et lam og en kvigekalv, og hvis hun spør, hvorfor du gir henne en kalv, skal du si: „Jeg har fått den befaling." Men fortell ikke hvem som har befalt dig det. Jeg skal gi dig en ku istedenfor kalven."

Det blev høst. Da ser kvinnen at en rødflekket ku kommer efter hennes kyr, og den kom bent til fjøsdøren. Hun tok den inn i fjøset, og det var en svært god melkeku. Så la hun sig om kvelden. Da drømmer hun igjen den samme gamle kona: „Du skal ikke fortelle til noen om kua og ikke slippe fremmede kvinner inn i fjøset før næste år. Jeg skal selv fø den kua jeg har gitt dig; for mine folk trenger ofte vann, og du skal ha den for det og ikke fortelle det til noen."

160. JORDMOR HOS DE UNDERJORDISKE.

1.

Der var fjell-lapper oppe i Mandalen; de holdt til på Tsjorro-engen, og der var en halvvoksen pike. Så blev piken borte, og folk lette efter henne; men de fant henne ingensteds og visste ikke hvor hun var blitt av. Der gikk en lang tid; så var den fjell-lappheimen på

de læ dat niso dal das; de buođi ak'ta amas niso sisa goattai; de anui: „Buorre bæivi, laččamis!“ De dat vas'tidi, muttǫ i dow'dam, ja dajai dam att: „Dagal nu buris, vuolge su miel'de oanehaǯǯa!“ I sidđa vuol'git; mutte de has'ta: „Vuolge dal su miel'de; i dust galga hætte; don bæsak ruok'tot farga.“ De vulgi; de manaiga væha gaska; de li ak'ta stuora bowdna; de rappasi uk'sa; de manaiga sisa. De læ dobbe viesso, ja de læ ak'ta nuorra niso manna-vaivis, ja ak'ta nuorra diew'do læ dobbe ja boares boad'nji. De daddja dat niso, gutte vieǯǯai: „Bija dal gieđait nieidat nala!“ De dat bijai; de riegadi manna. De æs'ka dowdai nieidas, mi dalle lei lap'pǫm. De daddja: „Dat læ du niei'da, gutte lei lap'pǫm. Gal si uoidnek din, vaikǫ di eppet oaine sin.“ De rakkadi dasa sæŋga ja ad'da borramuša dasa, go mana riegadatti dat nuorra niso; „muttǫ dudnji æi adde borrat, dan ditti go don galgak ruok'tot vuol'git. Jus ik ruok'tot galgalit vuol'git, de si addaliddje dudnji matta; dastgo don ik bæsa ruok'tot, jus don borat mist,“ ja gildi das'tǫ: „Ik don galga morastet nieida.“ De rappasi uk'sa, ja de li fastain dan ædnama nal'de ja manai sii'di.

(Kåfjord 1880.)

160.

2.

De li ak'ta sii'da ja jawkai niei'damanna ja æige diettam, gosa šaddai. Li jur čuw'ges bæivi ai'gi, ja leddje gol'ma mana ovta sajin dugǫrdallame. De jawkai fak'kestaga niei'damanna. De ribme occak juokke sajin; mutte dak nub'bi guovtis daddjaba: ak'ta niso buođi sin lusa ja valdi mana giettabællai, ja æmge oai'nam šaten dađi ænep.“ De ar'videddje: dat læk hal'dik val'dam niei'damana. Da siidan leddje nu likkohæmik littarida. De da rajin go niei'damanna jawkai, de riemai mannat bures garjin ja likkǫstuvve jagin jakkai da miel'de go nagadeddje rasit bar'gak. Vaikǫ šad'de muttimin nu rasitgæt'te

det samme sted; kvinnen (moren) er der. Da kom en fremmed kvinne inn i teltet og bød: „Goddag, slektning!“ Hun svarte, men kjente henne ikke, og kvinnen sa: „Vær så snild og gå med mig en stund!“ Hun vilde ikke gå; men den andre opfordret henne: „Gå nu med mig; du skal ikke komme ut for noe; du får snart komme hjem igjen.“ Så gikk hun, og de gikk et lite stykke; da var der en stor tue; en dør åpnet sig og de gikk inn. Der var et hus, og en ung kvinne var i barnsnød. Der var en ung mann og en gammel husbond. Kvinnen som hentet henne, sa: „Legg nu hendene dine på datter di!“ Hun gjorde det, og barnet blev født. Da først kjente hun igjen sin datter, som dengang var kommet bort. Kona sier: „Det er din datter, som var kommet bort. Vi ser nok eder, skjønt I ikke ser oss.“ Så redde hun seng til den unge kvinnen og gav henne mat, da hun hadde født barnet; „men dig gir vi ikke mat, fordi du skal gå hjem. Hvis du ikke skulde gå hjem, skulde vi gi dig mat, for du slipper ikke hjem, hvis du spiser hos oss.“ Siden sa hun: „Du skal ikke sørge over din datter.“ Da åpnet døren sig, og hun var igjen på denne jord og gikk hjem.

Anm. Kona korset barnet og fikk det med sig. Næste gang hun blev hentet, fikk hun ikke korse barnet (bemerkning av en kone som hørte på fortellingen).

2.

Der var en gård og et pikebarn blev borte, og de visste ikke hvor det blev av henne. Det var høilys dag, og de var tre barn som lekte på samme sted. Pikebarnet forsvant plutselig. De tok til å lete overalt; men de to andre sa: „Der kom en kvinne til oss og tok barnet ved hånden, og vi så ikke mere til dem.“ Da skjønte de at halder hadde tatt pikebarnet. På den gården var de så uheldige med kreaturene. Fra den tid pikebarnet blev borte, begynte det å gå godt med buskapen, og de var heldige fra år til år, eftersom de orket å skaffe høi til den. Om de enn undertiden blev uten høi om

giđđak, de ak'ka, giddja ælevait bieb'ma, de orrọ jur manjemuš rasit ad'dimen littarida. Dego boatta lađđui, de læk rasik fasten sæmme mađi, go læ littarida ad'dam.

De golai ai'gi lakka guok'te lok jagi dam rajin, go dat niei'damanna lei jaw'kan jal'ges gieddin. De lei vækka mannam bar'gui, ja ak'ka li ak'tọ baccam sii'di. De boatta ak'ta nuorra niso stobo sisa ja sitta mieldis vuol'git. De jærra: „Gi don læk?“ De daddja: „Mo læm dun ran'ne. Ikgos don mun dowda?“ De daddja: „Im mo læk dun goas'segen oai'nam.“ De daddja dat, giddja buođi stoppui, atte: „Dat læ imaš, atte don ik læ mun oai'nam, ja mon dun oai-nam juokke bæivi.“ De sitta vuol'git mieldis olgọs; mutte daddja dat rievtes niso: „Im mon asta dal vuol'gik.“ De daddja: „Don galgat hoappon muina vuol'git olgọs.“ De goit vulgi, ja daddja vɛl, go vulgi, dat amas niso: „It don addjan gukki.“ „Middja læ asijin, go do læt vuol'gan mun dieke vieʒ'ʒak?“ De daddja: „Dun niei'da læ mana riegadat'time ja ige bæsa čiel'gat, ow'dalgo do læk gieđa luoi'tam nala.“ De vulgi miel'de, go gulai, mi læ asijin. De buođigan olgọs ja vaʒʒiga gied'dai. De fak'kestaga buođiga mađohis stuorra ja fiina sii'di, ja de doalvui gam'mari, ja lei ak'ta nuorra niso mannavaivin. De goččui gieđa luoi'tit dam nissọna nala; dat dagai dam; de bæsai manna riegadit. De jærra: „Lækgo don sun niei'da, middja læk lap'pọn ere mus?“ De daddja: „Læm mon galle. Lægos dat gukkes ai'gi, go mon lap'pujim?“ De mui'tala: „Do leddjek dɛlle gavcat jakkai boares, ja dal læ juo lakka guok'te lok jagi dam rajin, go don lap'pujeddjek.“ De muit'ali: „Mo læm har'-mat riggis siidan nai'talam, ja læ dat vuostaš manna. Dabbe læ mus haw'ski ja buorre dilli ja imge mon halek dun lusa, ieʒago guos'sai mon galgalim ak'ti mannat.“

De vulgi dat niso doal'vot olgọs dam ieččasa ieʒas fiina huodnahis ja cog'gali ucca sækkaʒa dam nissọna lum'mi, ja go law'kiga baddjel lasa, de huob'mai niso: so læ stobos baldan čuoʒ'ʒomen. De vulgi sisa ja gul'dala lumma, go læ nu lossat. De valdi ere unna sækkaʒa lumman ja biddja bæwde nala, ja sæmmesta go sækka luiti bæwde nala, de sækka sis'te skilihi. De čoaw'dili sæk'kanjalmi ja gæččai,

våren og den kona som gav kreaturene fôr, syntes hun gav dem de siste gress-stråene, så var der, når hun kom til laden, igjen likeså meget høi som hun hadde gitt dem.

Der gikk næsten tyve år fra den tid pikebarnet var forsvunnet på slette marken. Så var folkene gått til arbeide og kona var alene igjen hjemme. Da kommer en ung kvinne inn i stua og vil ha henne med sig. Hun spør: „Hvem er du?“ Hun sier: „Jeg er din granne. Kjenner du mig ikke?“ Hun sier: „Jeg har aldri sett dig.“ Hun som kom inn i stua, sier: „Det er underlig at du ikke har sett mig, og jeg ser dig hver dag.“ Hun vil ha henne med sig ut; men den riktige kvinnen sier: „Jeg har ikke tid nu.“ Den andre sier: „Du skal skynde dig og gå ut med mig.“ Hun gikk da, og den fremmede kvinnen sier dessuten, da hun gikk: „Du skal ikke heftes lenge.“ „Hvad er grunnen til at du er kommet hit for å hente mig?“ Hun sier: „Din datter er i barnsnød og kan ikke bli forløst, før du har lagt hånden din på henne.“ Hun gikk da med, da hun hørte hvad som stod på. De kom ut og gikk hen på engen. Da kom de plutselig til en svært stor og fin gård, og kona førte henne inn i et kammer. Der var en ung kvinne i barnsnød. Kona bød henne legge hånden på kvinnen; hun gjorde det; da blev kvinnen forløst. Hun spør: „Er du min datter som er kommet bort for mig?“ Hun sier: „Ja! Er det lenge siden jeg kom bort?“ Moren forteller: „Du var da på det åttende året, og nu er det næsten tyve år siden du kom bort.“ Datteren fortalte: „Jeg er gift på en svært rik gård, og dette er det første barnet. Her har jeg det hyggelig og godt, og jeg har ikke lyst til å komme til dig, uten jeg skulde komme, engang i besøk.“

Kvinnen førte den andre ut av sitt fine hus og stakk en liten pose i lommen hennes, og da de trådte over dørstokken, merket kona at hun stod ved stua si. Hun gikk inn og kjente på lommen, da den var så tung. Hun tok den lille posen op av lommen og la den på bordet, og i det samme hun slapp posen ned på bordet, klirret det i den. Hun åpnet den og så efter hvad som var i den. Da så hun at der var gullpenger. Hun rystet posen ut på bordet, og

middja dobbe læ sis'te. De vuoini: dobbe læk gol'leruđak. De saw'njeli sækka bæwde nala, ja li nu ædnak gol'lerutta; il'la oaǯǯui logo. De æmit lii'kui mađohæmit. De bijai fasten dεit ruđait sek'ki ja bijai skap'pi.

De buođi bar'govækka sii'di; mutte i mui'talan bar'govekki mεi'degen. Go ækket šaddai, de mui'tali boad'njahis, ja boad'nji i vuoč'čin jak'kam, ow'dalgo vieǯǯai skappen dam sækkas ja vuosehi boad'njahis gol'leruđait. De æs'ka boad'nji jakki, ja bijaiga nok'kat. De niegada æm'mi, atte niei'da boatta guos'sai, go goalmat gir'kǫbiel'lo lei čuoddjam.

De šaddai ak'ta sodnabæi'vi, ja go goalmat gir'kǫbiel'lo lei čuoddjam, de buođi niei'da sisa ja anui buorre bæivi ja čok'kedi; daddja: „Dal mo læm boattam dun guos'sai.“ De rakkadi niei'dahis guos'semalit; mutte daddja niei'da: „Im mon bora din mattait, ja jus mon dεit boran, de mon im bæsa šaten ruok'tot.“ De manai olgǫs, go li væhaš aigi sar'nǫm; de æd'ni čuovvoli miel'de. De daddja: „Mon aigom boattik dun guos'sai.“ De daddja: „Gal don galgak boattik ja borrat dεit biebmuit, mεit mon gieđastam dudnje addam; mutte ik galga ieš val'dit. Jus don ieš valdak, de don ik bæsa ruok'tot. Dobbe læ mun boad'nji gonagassan; mutte i læk siidan. Ik don bæsa dal oai'nik ow'dalgo nubbi gærdi go mon boađan, ja don galgat sæmme laddje mattait gieđastat mon'nǫsida ad'dik, go mon læm dakkam dudnje. Jus moai ieǯa val'de mattait bæwdin, de moai æm bæsa ruok'tot.“

De šaddai goalmat sodnabæi'vi, ja goalmat gir'kǫbiel'lo lei čuoddjam. De it'tuiga fak'kestaga stoppui, ja addi nieida æd'ni bæŋkait, man ala čok'kedeiga. De rakkadi guos'semalit ja bijai bæŋkait bæwde bal'di ja gočču mannat čok'kedit bæŋka nala ja al'git borrat. Muttǫ niei'da gæččasti ædnis nala; de huob'mai æd'ni, atte son gal'ga sæmme laddje ad'dit matta gitti, go sun niei'da lei dakkan. De dagai sæmme laddje ja boraiga.

De guđi dat nieida boad'nji ovta bappura ja bijai gobmok bappurbekki bæwde nala, ja de vulgiga, mutte æba farvel'len. De vulgi æd'ni da guok'ta manjin olgǫs; degǫ buođi olgǫs, de leiga jaw'kan.

der var så mange gullpenger at hun neppe kunde telle dem. Hun likte det svært godt. Hun la pengene igjen i posen og la den i skapet.

Arbeidsfolkene kom hjem; men hun fortalte dem ikke noe. Da det blev kveld, fortalte hun det til sin mann; han trodde det først ikke, før hun hentet posen sin og viste ham gullpengene. Da først trodde han det, og de la sig til å sove. Da drømmer kona at datteren kommer i besøk når den tredje kirkeklokke har ringt.[1]

Det blev en søndag, og da den tredje kirkeklokka hadde ringt, kom datteren inn, bød goddag og satte sig; hun sier: „Nu er jeg kommet i besøk til dig.“ Moren laget gjestemat; men datteren sier: „Jeg spiser ikke eders mat. Hvis jeg spiser den, kan jeg ikke mer komme tilbake.“ Hun gikk ut, da hun hadde pratet en stund, og moren fulgte med. Moren sier: „Jeg vil komme i besøk til dig.“ Datteren sier: „Du skal komme og spise den mat jeg gir dig av min hånd; men du skal ikke selv ta den. Hvis du selv tar den, kan du ikke komme tilbake. Der er min mann konge; men han er ikke hjemme. Du får ikke nu se ham før næste gang jeg kommer, og du skal gi oss mat av din hånd likesom jeg har gjort med dig. Hvis vi selv tar mat fra bordet, kan vi ikke komme tilbake.“

Den tredje søndag kom, og den tredje kirkeklokka hadde ringt. Da viste de to sig plutselig i stua, og pikens mor gav dem benker som de satte sig på. Så laget hun gjestemat, satte benker til bordet og bad dem gå og sette sig på en benk og begynne å spise. Men datteren så på sin mor; da kom moren på at hun skulde gi dem mat i hånden likedan som datteren hadde gjort. Hun gjorde så og de spiste.

Datterens mann la igjen et papir og la papirstykket på bordet med oversiden ned. De to gikk, men sa ikke farvel. Moren gikk ut efter dem. Da hun kom ut, var de forsvunnet.

Mannen tok papiret og begynte å se på det; men han forstod ikke skriften undtagen et ord som stod der: han skulde ikke legge papiret rett før om et døgn. Han kastet straks papirstykket med oversiden ned og holdt sig i ro et døgn. Da ser kona efter hvad som

[1] Når man om søndagene har ringt tredje gang, begynner høimessegudstjenesten.

De valdi boad'nji dam bappura ja riemai gæč'čat; mutte i dow'dan čalastagait iežago ovta sani, mi čuožžui: i galga bappura biddjat njuol'ga, ow'dalgo jamdir'ta læ mannam. De bal'kisti daggaviđi gobmok dam bappurbekki, ja orui jamdirta. De riebma ak'ka gæč'čak, mi læ dam bappur nal'de. De li čalistuvvum: „Don galgak guod'dik dam bappura gied'dasit ja biddjak stuorimus bowna nala sæmme laddje, go li bæwde nal'de, ja galgat mannat jamdirta duogin gæč'čat, middja læ dasa ilmoduvvan, ja ikge galga daddjak boad'njasik, gosa læk bappura dakkam, ow'dalgo læk boattam ere dam baiki gæč'čamen."

De golai jamdir'ta, ja manai ak'ka gæč'čamen. De li it'tom stuorra skrii'na dam bowna bal'di, ja bappur li gidda, ja li čalastak nal'de: „Mon skeŋ'kem dudnje dam uobmodaga, go dus læ nu sii'vo niei'da. Ik galga rannijisak mui'talik, gos'te læk don vuož'žom riggisvuođa. Dεit ruđaitguoimi galgat big'get stuorra siida." De big'giga stuorra siida, ja rannet imaštallet, gos'te læ vuož'žon nu ædnak ruđa, atte big'ge nu stuorra siida ja mak'sa nu buori balka bar'go-ol'maji. Dat điđoštalle juokke laddje, mutte æi bæssam diettik. Niso doalai loppadusas ige almoham mεi'dege, ja šaddaiga nu rig'gat, atte æba bar'gan šaten mεi'dege.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

161.

De li ak'ta unnis niei'da vaʒ'ʒimi mæccin; de boatta ak'ta niso ja sitta vuol'git ežas miel'de. De duot niei'da vulgi; vaʒʒi væha aigi; i diettangi, gosa šaddai. De orui dobbe, dassaži go šaddai nu stuorat, atte algi ælevait gæč'čat dobbe. De gil'det atte: „Go do vaʒʒat, de it do galga almolažžait gusabaikait duol'mot." De orui niei'da ovta aigi; de duolmasti gusabai'ki oalle laddje. De rowgai dieke fastan ruok'tot ja buođi sii'di ja mui'tali, gos so læ læmaš, go occe, ja dajai: „Gal so gulai, go si hui'kit; mutte æi suovvan jienadallat sanigi."

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

står på papiret. Der var skrevet: „Du skal bære dette papiret ut på engen din og legge det på den største tua likedan som det lå på bordet, og et døgn efter skal du gå og se efter hvad som er kommet der. Du skal ikke si til din mann hvor du har gjort av papiret, før du har vært og sett på stedet."

Der gikk et døgn og kona gikk for å se efter. Da var der kommet et stort skrin ved siden av tua, og til det var festet et papir med skrift på: „Jeg skjenker dig dette gods, da du har så fin en datter. Du skal ikke fortelle grannene dine hvor du har fått rikdom. For de pengene skal du bygge en stor gård." De bygget en stor gård, og grannene undret sig hvor han hadde fått så mange penger at han bygget så stor gård og betalte arbeidsfolkene så god lønn. De søkte på alle måter å få vite det, men fikk ikke vite det. Kvinnen holdt sitt løfte og åpenbarte ikke noe, og de blev så rike at de ikke arbeidet mer.

161. EN PIKE SLIPPER FRA HALDENE VED Å TRÅ PÅ KULORT.

En liten pike gikk i skogen; da kommer en kvinne og vil at hun skal gå med henne. Piken gjorde det; hun gikk en stund; hun visste ikke hvor hun kom hen. Hun blev der til hun blev så stor at hun begynte å gjæte kreaturene der. De sier: „Når du går, skal du ikke trå på riktige folks kulort." Piken var der en tid; da trådte hun riktig på kulort. Hun spratt hit tilbake igjen og kom hjem og fortalte hvor hun hadde vært, da de lette, og hun sa: „Jeg hørte nok da de ropte; men de tillot mig ikke å mæle et ord."

162.

De li Nuor'tanjar'ga-gaddin vuostaš sii'da Njuoraǯis, ja leddje maŋ'ga mana, ja guok'te leddje ravis nieidat. De šaddai dal'vi ja buođi giđđa. De leddje un'nan rasik; de æd'ni bijai varregil'gi guluit fas'kot. De fas'koguođiga vuostas bak'telanjan, mutte aniga: das læk ila un'nan. De manaiga baddjelida; de gawnaiga ovta gukkes bak'telanja, ja das leddje mađohis čabba gulok, ja riemaiga fas'kot ja guod'dit ovta saddjai, vai læ al'ki cog'gat sek'ki. De lei nubbe gæǯin bavti daggar goaw'di, ja dobbe leddje val'lji ja rud'nes gulot. De manaiga dokkǫ, algiga fas'kot; de huob'maiga, atte soai læba ovta gukkes goađi sis'te ja ak'ta boares ak'ka čok'kaha gas'ko guolbe. De nieidaguovtis čuoǯǯoheiga goab'bat uk'sabællai; de ar'videiga, atte hal'-dik læk bæi'tilut'tam sod'nǫ. De buvti bæŋkait ja goč'čǫ čok'kedit, ja æba dak guovtis čok'kedam. Dat mɛida leiga gullam, atte jus hal'dik bæi'tilut'tek, de i galga borrat ige jukkat ige čok'kedit, vaikǫ bæŋkait ad'dek. Dat li aldasit ač'či dɛida varram ow'dal ja mui'talam atte hal'dik læk bahak bæi'tilut'tit, dɛinago læk nu un'nan ol'mǫk. De lei ač'či maŋga gærdi sar'nǫn dɛida manajisas ja bagadallam, mɛit li gullan ow'dagaš boares ol'muin, atte dak gal'ge sittak bære sii'di doal'vot ja æige mɛi'dege borrat æige maŋgelagan čabba diŋga val'dit. De boares ak'ka rakkadi stuorra bæwdi ja juokkelagan buore matta bijai bæwde nala ja duo guovto lusa buođi ja val'da har'dui ja riebma lai'det bæw'degad'dai borrat. Mutte æba lik'kan maggarge; bære siđaiga ieǯajæska sii'di doal'vot.

De ækket šaddai ja æbage sii'di boattam. De ar'vidi æd'ni ja ač'či, atte hal'dik læk bæi'tilut'tam sod'nǫ nieidait. De manaiga luok'-kai luodda miel'de ja gawnaiga valmas guluit ja valdiga dɛit. De riemai dat æd'ni čierǫstuvvat. De daddja boad'nji: „Ik don galga čierǫstuvvak. Gal dak boattiba ruok'tot, go ai'gi šad'da.“ De li njælljak bæivi ækket; de boattiba nieidaguovtis luokkan bod'nai; de leddje borrame ækkedis mattait. De æd'ni goak'te suor'gana, go nieidaguovtis sisa buođiga, ja de ač'či jærrala: „Dagaitgo nuvt, gok'te mon læm din bagadallam?“ Nieidaguovt(is) vas'tideiga: „Moai led'ne

162. TO PIKER SLIPPER FRA HALDENE.

På Nordneslandet var den første gård på Nordnes; der var mange barn og to var voksne piker. Det blev vinter og våren kom. Det var lite høi; da sendte mora dem op i fjellsiden for å skrape dausenne. De begynte å skrape i den første berglegda, men syntes det var altfor lite. De gikk høiere op; de fant en lang legd, og der var svært pen dausenne. De begynte å skrape og bære det til et sted forat det skulde være lett å stoppe det i sekken. Ved den ene ende av berget var der en heller, og der var grønn dausenne i mengde. De gikk dit og begynte å skrape; da merket de at de var inne i en lang gamme og en gammel kone satt midt på gulvet. Pikene blev stående på hver sin side av døren; de skjønte at haldene hadde forgjort dem. Kona kom med benker og bad dem sette sig; men de satte sig ikke. De hadde også hørt at hvis haldene forgjør en, skal en ikke spise eller drikke eller sette sig, selv om de gir benker. Deres far hadde før advaret dem og fortalt at haldene er slemme til å forgjøre, fordi de har så få folk. Han hadde mange ganger talt til barna sine og lært dem hvad han hadde hørt av gamle folk før i tiden, at de bare skulde be om å bli ført hjem og ikke spise noe og ikke ta noenslags pen ting. Den gamle kona dekket et stort bord og satte allslags god mat på det; hun kom hen til dem, tok dem i skulderen og vilde leie dem hen til bordet for å spise. Men de rørte sig slett ikke; de vilde bare bli ført hjem.

Det blev kveld og de kom ikke hjem. Da skjønte mora og faren at haldene hadde forgjort deres døtre. De gikk op i lia efter sporene og fant dausenne ferdig og tok den. Mora begynte å smågråte. Mannen sier: „Du skal ikke gråte. De kommer nok hjem når tiden kommer.“ Det var om kvelden den fjerde dag; da kommer pikene ned fra lia; hjemme holdt de på å spise til kvelds. Mora blev næsten redd da døtrene kom inn, og faren spør: „Gjorde I som jeg har lært eder?“ De svarte: „Ja, vi har gjort som du har lært oss.“ Faren sier: „I skal alltid huske på hverken å spise eller drikke.“

dakkam, nugo don læk bagadallam." De daddja ač'či: „Di gal'gabet muiton juokke aigi adnik dam atte i borrat ige jukkat."
(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

163.

De buođi vuostaš or'ro Rakkevudni sisa vuodnabatti, ja dat li æs'ka laddje nai'talam, æige læm go guok'te mana ja leiga nieidak goabbaš. Dego šaddaiga væhaš stuor'rak, leiga vanhemaguovtis viš-šalak rasit bar'gak ja biebmaiga vallji sawcait ja gaicait ja anigan ovta gusa. Big'gi stuorra liđargoađi; mutte i adnam goas'sege dievva dam goađi garji.

De lei akta ækket dal'vit, go ak'ka li gaicait ja gusa boččime, de gulla, go buottek gusak navehi, mutte i oai'nam, go gæččasti. De jur'dili: æi hal dat læn iežа, go mun ieččan bælljit šuđđet. De vut baččiguođi; de gulla, go nis-olmǫš daddja: „Čana gusa gidda!" ja li sælge duogin dat jiedna. De fal'li ere balkon goatteguol'bai gæč'-čat, mi dat læ, mutte i oai'nam mɛi'dege. De boži ja manai boažo-goađin olgǫs ja manai orromgoattai. De li boattan, da bodda go li navehis, alda vuoni, middja orui Bardnavuonan, ja dat li daggar noaideslagan ak'ko. De mui'tala, go sisa buođi, mɛit so gulai ja mɛi'de son vuoini. De daddja alda vuoni: „Ik don galga nubbadis mui'talik mɛi'dege, mɛit don oainat iežat goađin. Dat læk dun oai'-nemæt'tom rannek. Dak læk mɛit æs'ka dasa boattan. Dan so vuoini, go baddjel vari buođi čuoiga, atte dak hal'dik æi læm ol'len allahæsa liđargoađi dakkat. Dat læge dudnje stuorra liđarlik'kon, go hal'dit adnek goattebælin littaridise, ikge galga biddjak da bællai goađi mɛi'dege iežat diŋgait. Mutte go don likkǫstuvat garjin da jagi man-jas, de galgat ovta littara havilis biddjak dam bællai." Ja bar'nahis dajai: „Do galgat ovta balko dakkat juokke gærdi, go ovta littara bijak nubbe bal'kui."

De šaddai giđđa, ja šad'de vanes-lakkanat rasik; de bijai nieida-guovto guluit fas'kot. De manaiga bajas varregil'gi, ja læk daggar gukkes bak'tegoamak, mɛit vuold'e guluit fas'koba. Dego ɛin oaž'žoba

163. HALDENE I FRAKKFJORD.

Den første opsitter kom inn til fjordbotn i Frakkfjord,[1] og han var nylig gift. Han hadde bare to barn og de var begge piker. Da de blev litt store, var foreldrene flittige til å arbeide med høi; de fødde en mengde sauer og gjeter og hadde en ku. Mannen bygget en stor fjøsgamme; men han hadde den aldri full av buskap.

Det var en kveld om vinteren, da kona holdt på å melke gjetene og kua; da hører hun at der kommer kyr inn i fjøset; men da hun så dit, så hun ikke noe. Hun tenkte: det var bare ørene mine som det suste i. Hun begynte igjen å melke; da hører hun at en kvinne sier: „Bind kua fast!" og stemmen var bak ryggen hennes. Hun for op fra båsen frem på gulvet for å se hvad det var, men så ikke noe. Hun melket og gikk ut av fjøsgammen hen til husgammen. Mens hun var i fjøset, var hennes svigermor kommet, som bodde i Ytre Tverfjord, og hun var et stykke av en noaidekone. Da kona kom inn, forteller hun hvad hun hørte og så. Da sier hennes svigermor: „Du skal næste gang ikke fortelle om noe du ser i fjøset ditt. Det er dine usynlige granner. De er også nylig kommet hit. Det så jeg da jeg kom skiende over fjellet, at haldene ikke hadde nådd til å gjøre sig fjøsgamme. Det bringer dig stor felykke at haldene har den halve gammen til sine kreaturer, og du skal ikke sette noen av dine saker på den siden av gammen. Men når du iår og derefter har lykke med buskapen, skal du sette et kreatur ad gangen på den side." Og til sin sønn sa hun: „Du skal gjøre en bås mere hver gang du setter et kreatur i den andre båsen."

Det blev vår og det blev knapt med høi; da sendte kona de to døtrene for å skrape dausenne. De gikk op i fjellsiden. Der er sådanne lange berghellerer som de skraper dausenne under. Hver

[1] på fastlandet i Loppa prestegjeld.

sækka dievva, de čadnaba njalmi gidda ja biddjaba fierrat luokka bod'nai. De dewdiga goak'te gaitin sækkait, mɛit aniga miel'de; mutte vai'lo̜ vel ovta sækkan. De vulgiga baddjelida gukkes bak'te-al'li vuollai, ja das leddje val'lji gulok. De riemaiga das fas'kok; de nub'bi daddja: „Do gæʒin bak'te-al'li læk mađohis rud'nes gulok.“ De vulgiga dokko̜; de huob'maiga: de buođiga ovta stuorra goattai, ja das læk guok'te nuorra nisso̜na, čok'kahæba, ja goatti læ čabbak sis'te. De gæč'čaba duom nieida-guovto nala, mutte æba jiednat vuoč'čin mɛi'dege. De nieidaguovt čuoʒ'ʒoba goatte-uk'sa-bællan ja æbage jiednat mɛi'dege. Mutte lei aldaskan ak'ko bagadallan: „Jus hal'dik dod'no̜ bæi'tilik, dɛina da læk nu basit ædnamak, atte dak sat'tek mɛidai ædnam-vuolaʒak gæč'čalit muw'tilit ol'muit ieʒase lusa. Mo læm gullan min boares ol'muin juo, atte dak læk hal'dik val'dam ow'dal min aigi daggar šad'di nieidait ja bardnit, vaiko̜ læk læmaš ravis ol'mo̜k, ja gæk æi læ diettam, gok'te gal'ga: i galga borrat ige jukkat ige val'dit mɛi'dege čab'bait, dak læk šad'dam orrot agi bæivi.“ De čuoʒ'ʒoba uk'sabællan ja æige jiednat mɛi'dege. De čuoʒʒahi nub'bi niso, ja li bæw'di gas'ko guolbi, ja riemai dasa juokkelagan njalga mattait guod'dik ja biddja gol'leriŋguit ja sil'bariŋguit bæwde nala. Dego li valmas, bijai bæŋka goab'bak gæččai bæwde. Sar'noba galle gas'kanæska dak nisso̜nak, mutte nieidaguovtis æba ibmir. De goč'čo nub'be niso boattik borrak bæw'dai. Dat guovtis giel'diba; æba soai bora ja æbage čok'ket. Dɛs'to̜ dat nub'be niso, gi čok'kahi, de boatta da guovto lusa ja daddja: „Mon lai'den dod'no̜ bæw'de-gad'dai borrat.“ De riemaiga nieidaguovtis čierrot. De nub'bi čuoʒ-ʒahi ja buk'ta gol'leriŋguit ja silba'riŋguit da guok'tai; mutte æba dak valde, bære čierroba. De it'tui ak'ta boares ak'ka ja gæč'ča nu bas'-tilit dam guovto nala ja daddja: „Doai læt'ti guok'te jalla dieke boattam. Giddja dod'no̜ læ rav'ven?“ De daddjaba: „Moai leimi bak'te-al'li vuol'de guluit val'dime; de æm huob'man, ow'dalgo moai leime daggar huodnaha sis'te.“ Daddja boares ak'ka: „Doai oaʒ-ʒuje dam bal'kan, go min gied'derow'di mannabæt'ti rasit val'dit.“ De daddjaba: „Æm moai diettan, dis læ gied'di, ja moai sitte dabbe ere.“ Boares ak'ka suttai ja hoi'gadi ak'tan uvsain olgo̜s. Dego

gang de fikk en sekk full, bandt de åpningen til og lot den rulle ned over lia. De fylte næsten alle de sekkene de hadde med sig; men der manglet enda noe i én sekk. De gikk da høiere op under en lang bergheller, og der var det en mengde dausenne. De begynte å skrape der; da sier den ene: „Ved hin ende av berghelleren er der svært grønn dausenne." De gikk dit; da merket de at de kom inn i en stor gamme; der sitter to unge kvinner, og gammen er pen innvendig. Kvinnene ser på de to pikene, men mæler først ikke noe. Men bestemora hadde lært dem: „Hvis haldene forgjør eder — for her er stedene så hellige at også de underjordiske kan prøve på å få folk til sig og forgjøre dem. Jeg har hørt av våre gamle folk at haldene før vår tid har tatt sådanne halvvoksne piker og gutter, selv om de har vært voksne; de som ikke har visst hvordan de skulde bære sig ad (en skal ikke spise eller drikke eller ta noe pent), de har måttet bli der sin livstid." Pikene står ved døren og mæler ikke noe. Da reiste den ene av kvinnene sig op; der stod et bord midt på gulvet, og hun begynte å bære frem allslags velsmakende retter og la gullringer og sølvringer på bordet. Da hun var ferdig, satte hun en benk ved hver ende av bordet. Kvinnene taler sig imellem; men pikene forstår det ikke. Den ene kvinnen ber dem komme til bordet og spise. De sier nei; de hverken spiser eller setter sig. Da kommer den andre kvinnen som satt, hen til dem og sier: „Jeg skal leie eder til bords for å spise." Pikene begynte å gråte. Den ene kvinnen stod op og bragte dem gullringer og sølvringer; men de tok dem ikke, bare gråt. Da viste der sig en gammel kone; hun ser skarpt på dem og sier: „I er to tosker som er kommet hit. Hvem har bedt eder om det?" De sier: „Vi holdt på å ta dausenne under berghelleren; da visste vi ikke av før vi var i et sådant hus." Den gamle kona sier: „I fikk det til lønn, fordi I går og tar gress på kanten av vår eng." De sier: „Vi visste ikke at I har eng, og vi vil komme herfra." Den gamle kona blev sint og skjøv dem ut med døra. Da de sanset sig, var de igjen ved sennesekken. De gikk nedover og hadde ikke tid til å ta den halve sekken.

huob'maiga, de leiga fasten gullǫsækka lut'te. De vulgiga bod'nai æbage as'tan val'dit dam sæk'kalakki.

Dego buođiga sii'di, de jærra æd'ni: „Mannes doai læp'pi nu gukki addjanam?“ De mui'talæba, gok'te sod'nǫsina læ gævvam. De daddja aldaskan ak'ko: „Gal mon dam ar'videddjem, atte nuvt dod'nǫsina gævva. Baccego dod'nǫs gulok?“ De mui'talæba: „Baʒi sæk'kalak'ki gulok ja mon'nǫ faskanak.“ De daddja boares ak'ko: „Gal mon vuolgan ieš dan sækka vieʒ'ʒat; mutte dod'nǫs gal'ga nub'bi vuol'git guoi'min.“ De nieidaguovt giel'diba: æba soai vuolge; ballik: sod'nǫ val'det. De daddja boares ak'ko: „Æi dat valde, go mo læm miel'de; dak dow'dek mun. Gal mo læn læmaš dɛin sagain ow'dal.“ De vulgi goit nub'be niei'da, go li buošit; de manaiga luok'kai da rassesæk'kalakki lusa, ja daddja boares ak'ko atte: „Soai fas'koba dievva sækka guluit. Mon manam ieš fas'kot doit rud'nes guluit.“ De daddja niei'da: „Ale, akkǫʒam, mana dokkǫ! Moai leimi vuol'gan dɛit rud'nes guluit fas'kok ja æmge huob'man, ow'dalgo leimi hal'dit goađin.“ De daddja: „Gal dat mon manan ieš dagga ditte fas'kot. Æi dat mu lusa galle boađe, ja go mon fas'kogoađam, de galgak boattik dađilis cog'gat sek'ki.“ Niei'da manai akkos lusa ja coggai sek'ki das'sago sæk'ka dievai. De i gæssan gaite da guovto sæk'ka; de čor'gi boares æm'mi bak'tegurri siivos ja de daddja dam nii'di: „Bija dal sækka fierrat bod'nai ja vuolge don ow'dal bod'nai! Mon baccilam dar'bahidam dakkat dasa, ja go læk mannan loge nar lawki ere must, de galgat mun vuor'dit, ja do galgat siivos lokkat logi lawki ere must.“ Dego val'mani, de buođi nieida lusa ja daddja: „Dal moai led'ne val'masak vuol'git bod'nai.“

Dego buođiga sii'di ja buođiga dɛit gulujæska, de jærra nieida æd'ni: „Mɛit doai vuoinije dal dobbe?“ De daddja boares ak'ka: „Ik don galga joaw'delasait jæradit; i dobbe vuoi'nǫm ige gul'lǫm mikkige.“ De šaddai nub'be bæi'vi ja li buorre dal'ki. De boares ak'ka garasti vuol'git sæmme bavte vuollai guluit fas'kot. De daddjaba: „Æm moai duosta mannak dam bavte vuollai.“ De daddja boares ak'ka: „Doai g a l' g a b æ t' t e mannak. Mutte dam rasse-

Da de kom hjem, spør mora: „Hvorfor blev I så lenge?“ De forteller hvordan det er gått med dem. Da sier deres bestemor: „Jeg skjønte det nok, at det gikk så med eder. Lot I dausenna ligge igjen?“ De forteller: „En halv sekk med senne og skrapene våre blev igjen.“ Da sier hun: „Jeg skal nok selv gå og hente sekken; men den ene av eder skal følge med.“ Pikene sa nei; de vilde ikke gå; de var redde for at de tok dem. Den gamle kona sier: „De tar eder ikke, når jeg er med; de kjenner mig. Jeg har vært i prat med dem før.“ Den ene piken gikk dog, da hun var mere skarp. De gikk op i lia til den halve gress-sekken, og den gamle kona sier: „Vi skal skrape sekken full av dausenne. Jeg går selv og skraper den grønne senna.“ Piken sier: „Gå ikke dit, bestemor! Vi var gått for å skrape den grønne senna og visste ikke av før vi var i haldegammen.“ Hun sier: „Jeg går selv for den saks skyld og skraper. De kommer nok ikke til mig. Når jeg begynner å skrape, skal du komme og stoppe i sekken efter hvert.“ Piken gikk til sin bestemor og stoppet i sekken til den blev full. Da rummet sekken deres ikke alt; den gamle kona la det pent sammen ved berget og sa til piken: „La nu sekken rulle ned og gå du ned i forveien! Jeg blir igjen for å gjøre min nødtørft her. Når du har gått en ti skritt bort fra mig, skal du vente på mig, og du skal nøiaktig telle ti skritt fra mig.“ Da hun blev ferdig, kom hun til piken og sier: „Nu er vi ferdige til å gå ned.“

Da de kom hjem og hadde senna med, spør pikens mor: „Hvad så I nu der?“ Den gamle kona sier: „Du skal ikke spørre om tull og tøv; der hverken såes eller hørtes noe.“ Den næste dag kom og det var godt vær. Da nødte den gamle kona pikene til å gå under det samme berget og skrape dausenne. De sier: „Vi tør ikke gå under det berget.“ Hun sier: „I skal gå. Men den gressdotten som jeg har klemt mot berget, skal I ikke røre.“

Pikene gikk og skrapte sennesekkene fulle og lot dem rulle ned. De hverken så eller hørte noe og kom hjem. Den gamle kona spør: „Nå, piker! hørte I noe?“ Den ene sier: „Da vi gikk derfra, begynte berget likesom å suse, og annet hørte vi ikke.

dukko æp'pi galga likkahallak, mɛit mon læm dævčastam bak'tegurri."

De manaiga nieidaguovtis ja faskuiga gullǫsækkait dievva ja bijaiga bod'nai fierrat æbage oai'nan æbage gullan mɛi'dege ja buođiga sii'di. De jærra boares ak'ka: „No biigaguovtis, gulajego doai mɛi'dege?" De daddja nub'bi: „Dego moai vulgin ere, de riemai bak'ti dego suđđat, ja ieččasa moai æn gullan."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

164.

De buotte ovta giđa baddje-ol'mak bod'nai ja jotte Muot'keluoktgaddi davas; de buotte Lavat-vuow'dai. De boaʒǫ-vuod'djek biddje nok'kat. Degǫ huob'maje bajas, de æi dowda, gos'te si læk dal. De daddja baddjebar'ni baddjenieidain: „Mi dat dal læ baikit? I hal dat læ goit, gos'te mi bijaime vuoinastet, ja æige vuoi'nǫ ak'tage boaʒo. Govt dat mat'ta lættik?" De ribme gafa vuoš'šat; mutte æi gawna čaʒi æige muorait. De riemai baddjeniei'da čierrot ja daddja: si læt boattam hal'di-huodnahida. Daddja baddjebar'ni: „I das læ goit, vuoi'nǫ, middjage dakkit." De daddja goitge baddjeniei'da: „De læk hal'dit val'dan min givsidit." De huob'majek, go boatta ak'ta boares diew'do, ja das læk dača-bik'tasak nal'de. De buođi dɛit lusa ja daddja: „Di gal'gabet munnje al'git ræŋ'gan ja nieidaguovt bii'gan." Mutte li njælljak boares baddjebar'ni, daddja: „Don galgak sin doal'vok sæmme saddjai, gos læk min val'dan, ja jus don dam ik daga, de mi dus čas'kit oaivi ere." De suttai ja valdi dɛit muod'da-har'dui ja li nu giew'ra atte gurǫhalai, degǫ lišči huodnahis læmaš, ja dego huob'majeddje, de leddje sæmme gæđ'geguoran ja vuoi'ne buoc'cujæsa. De imaštalle, mi lei dɛit baikit, gos'te si leddje. De daddja boarrasæmus: „Leddje hal'dit sin val'dam givsidit; mutte das muttin jagit ow'dal jawkai ak'ta boaʒogat'tar-bar'ni, ja æige diettam, gosa læ šad'dam. De leddje val'dam dam hal'dik allasæsek."

De lei muttin jagi mannjel; de buotte Guva-sii'da dam vag'geraigi; de buotte suk'kes vuowdi sisa. De vuoi'net, go læ baddjebar'ni

164. EN HALDE VIL HA RENGJÆTERE.

En vår kom fjell-lappene ned og flyttet utover langs Laksvassbuktlandet; så kom de til Lavangsdalen. Rendriverne la sig til å sove. Da de våknet, kjente de ikke stedet hvor de var. En lappegutt sier til en lappepike: „Hvad er nu dette for et sted? Det er nu ikke det sted hvor vi la oss til å hvile, og heller ikke sees noen ren. Hvor kan det være?“ De skulde til å koke kaffe, men fant hverken vann eller ved. Da begynte en lappepike å gråte og sier: „Vi er kommet til haldehus.“ Lappegutten sier: „Her er dog, ser det ut til, ikke noe tak.“ Piken sier dog: „Haldene har tatt til å plage oss.“ Da ser de at en gammel mann kommer, og han har norske klær. Han kom hen til dem og sier: „I skal bli drenger og de to pikene tjenestepiker hos mig.“ Men der var en fjerde gammel lappegutt; han sier: „Du skal føre oss til det samme sted hvor du har tatt oss, og hvis du ikke gjør det, skal vi slå hodet av dig.“ Da blev han sint og tok dem i aksla på skinnpelsen, og han var så sterk at han slengte dem, som om de hadde vært inne i et hus, og da de sanset sig, var de ved den samme stenen og så renene sine. De undret sig, hvad det var for et sted de var på. Da sier den eldste, at haldene hadde tatt til å plage dem. „Men noen år før forsvant en rengjætergutt, og de visste ikke hvor det var blitt av ham. Haldene hadde tatt ham til sig.“

Det var noen år derefter; da kom Guvaheimen gjennem den dalen; de kom inn i en tett skog. Da ser de at en fjell-lappgutt slakter

buoc'cuit njuovvame. Dego vul'ge lusa gæč'čat ja sardnǫhallat, de jawkehi fak'kestaga ja æige voai'nam dɛit buoc'cǫ-gorodit šaten. De golai ai'gi nubbi bæi'vai. Boaʒo-gat'tarat dakke goađi dasa vuow'dai, gos væhaš aigi gal'ge vuoinastit. De biddje nok'kak; de niegada Guva-Mat'te, go boatta dat baddje-olmai su nikkui ja mui'tala: „Dat læk hal'dit sun val'dam ja æige aigǫ luoi'tik mun vanhemit lusa, ow'dalgǫ logi jagi læk mannam." De daddja Mat'te niegon, mutte dego lič̆či al'ma-ilmin: „Gal dat mon dun bæstam dobbe ere, jus mon dun oainalim bæive-aigi." De orrǫ das moad'de bæivi. De vuol'ga dokkǫ vari guw'lui vaʒ'ʒit da suk'kes vuowdin. De oai'na, go boatta sæmme bar'ni vuos'ta ja læ ak'ta dego nuorra riw'goniei'da miel'de, go vaʒ'ʒiba; mutte æba oaine Guva-Matte. De manai Mat'te stuorra soagi duokkai fak'tek ja valdi niibi doppan ere giettabællai ja dego buođiga lakka, de gurasti dam niibi baddjel bardni oaivi. De daggaviđi jawkehi dat riw'gonieida ja baddjebar'ni baʒi dasa čuoǯ'ǯon.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

165.

Dolin eli ok'ta olmai, gæn ak'ka riegadatti ovta bar'dnemana, mi lei sikke lieggos oaidnet ja maida muđuige ok'ta haw'skes manna. Manna lei dal moadde-vak'kǫhaš ja lei muttom bæivi baccam ok'tǫ vissui. Go æd'ni buođi sisa, de lei manna dam bodda riew'dasam nuvt sagga, atte æd'ni i šat obba dow'damgi su manas, ja vaikǫ vel son divšui dam dego ow'dalge, de i dat mai'dege vækkeham; manna riewdai ja fastui bæi've bæivist. Muttom aigi dastmannjel buođi ok'ta boares baddje-olmai, ja go son oini dam mana, de dajai dal'lanaga, atte hal'di (guvittar) læ lonoham mana, ja vanhem-guovtos jakkiga dam.

De gočč̆ui dat boares baddje-olmai ædni vuoš'šat buwro, nuvt uc'canaš go vejǫlaš, ja goai'vot dam stuoremus gaʒ'ʒam-garrai, mi viesost gaw'dnǫ, ja biddjat dam gari bæwdi nala ja bastit dasa gaʒ'ʒam-lakkai, nuvt ollo go čakkek birra garrerawda. Das'tǫ gal'gek buok olbmǫk mannat olgǫs viesost, ja æd'ni gal'ga divvot ieǯas olgǫbællai uvsa uvsa duokkai ja guow'lat sisa čađa čoawdaraigi, ja jos de ai'ca

rener. Da de gikk hen for å se og tale med ham, forsvant han plutselig og de så ikke renkroppene mer. Tiden gikk til næste dag. Rengjæterne satte telt op i skogen, hvor de skulde hvile en stund. De la sig til å sove; da drømmer Guva-Mattis at fjell-lappen kommer til ham i drømme og forteller: „Haldene har tatt mig og vil ikke slippe mig til mine foreldre før ti år er gått.“ Da sier Mattis i drømme, men som om han var i den riktige verden: „Jeg skal nok frelse dig derfra, hvis jeg så dig om dagen.“ De blev der noen dager. Da går Mattis hen mot fjellet i den tette skogen. Han ser at den samme gutten kommer imot ham og en som ser ut som en ung nordmanns-pike, er med ham, idet de går; men de ser ikke Guva-Mattis. Da gikk Mattis bak en stor bjerk for å passe på, og han tok kniven i den ene hånd ut av slira. Da de kom nær, kastet han kniven over hodet på gutten. Straks forsvant normannspiken og lappegutten blev stående igjen der.

165. EN BYTTING.

Der var i gamle dager en mann, hvis kone fødte et guttebarn, som både var vent å se til og også ellers et yndig barn. Barnet var da noen uker gammelt og var en dag blitt alene igjen i huset. Da moren kom inn, var barnet imens blitt så forandret, at hun slett ikke kjente barnet sitt igjen, og skjønt hun stelte det som før, hjalp det ikke noe; barnet forandret sig og blev styggere dag for dag. En tid efter kom en gammel fjell-lapp, og da han så barnet, sa han straks at en govetter hadde forbyttet barnet, og foreldrene trodde det.

Den gamle fjell-lappen bød da moren koke grøt, så lite som mulig, og øse den op i det største fat som fantes i huset, og sette fatet på bordet med skjeer til å spise, så mange som kunde rummes om kanten på fatet. Så skulde alle folk gå ut av huset, og moren skulde stille sig utenfor bak døren og kike inn gjennem nøkkelhullet. Hvis hun fikk se noe særlig med barnet, skulde hun plutselig åpne døren og gå inn. Det blev da gjort, som fjell-lappen

mai'dege erinoamaǯit mana harrai, de gal'ga fak'kistaga rabastet uvsa ja mannat sisa. Dal dak'kujuvvui, nuvtgo baddje-olmai lei goč'čǫm. Go æd'ni lei oanehaš guow'lam, de aicai, atte manna likkai vaggost bajas ja manai bæw'de-gad'dai ja orui læmi ædni čalbmai dego olles-šaddǫk olmai. De gulai æd'ni, go manna vuow'gegođi: „Vuoi har'-bmat man ollo olbmǫk gal'gek dal gaʒ'ʒat, ja maina gal'gek gallanet, go buw'ro læ nuvt uc'can.“ Æd'ni rabasti dal uvsa hoappost ja gač'-čali sisa. Manna viekkali hoappost ja galgai gok'čalet ieǯas vag'gui gok'časa vuollai; muttǫ i ænnaham oaǯ'ǯot goabbaš julgides gok'časa vuollai; nub'be juol'gi baʒi olgǫbællai vag'gǫrawda hæŋ'gat ja bisui olles-šaddǫk juol'gen. De buođi dat boares baddje-olmai fastain ja gočču ædni val'det mana ja mannat viekka gas'ki eri viesost muttom bowna lusa, nuolahet dam alas ja biddjat bowna nala. Ieš buvti son ovta rissi, golmašlai muorast ok'ti bar'geduvvum, addi dam æd'nai ja gočču mana daina rissin spid'destallat. Manna riemai dal die-đostgi har'bmadet rieččogoattet jabma giela raddjai. De aicai æd'ni, atte ok'ta čabba riw'gǫ-nissǫn boatta ovta viega ja guod'da čabba bar'dnemana su fatmestes, ja go lakka bođi, de čur'vi: „Ale mu boares ač'če-riebo jamas ris'se! Gæ, dale læ du dur'de-manna.“ Nuvt oaǯǯui dat æd'ni su occaluvvum manas ruok'tot.

(O. Thomassen 1889.)

166.

1.

Ak'ta niso lei jur gæč'čanbeivin, galgai riegadat'tet mana. De jawkai manna čoawjin erehin, ige diettan, gosa šaddai, æige eǯa ol'mǫtgi. De riemai gæč'čat eǯas liiki; de oai'na havi čoawjin juste dɛigǫ goggǫ manna orui. De ar'vidi, atte hal'dit læt suoladan erehin.

De li ak'ta niso nuollin, jur gæč'čanbeivin. De li nok'kami ik'ko; de oai'na, go buottet guok'te nissǫna sisa; mutte i likkat, ja nubbin læ tallær'ka ja nubbin nii'bi, ja nu šæl'gat. De vulgiga sæŋga guw'lui. Daddja nub'bi: „Dat læ goccimi.“ De njakkaba ɛin; dalle lik'kasi niso, ja de jawkaiga erehin.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

hadde sagt. Da moren hadde kiket en stund, fikk hun se at barnet reiste sig op i vuggen og gikk hen til bordet, og i morens øine så han ut som en fullvoksen mann. Da hørte moren at barnet begynte å undre sig: „Det var da svært, hvor mange som nu skal spise, og hvad skal de bli mette av, da det er så lite grøt?“ Moren åpnet nu hastig døren og skyndte sig inn. Barnet løp i en fart og vilde skjule sig under dekket i vuggen; men det nådde ikke til å få begge føtter under dekket. Den ene foten blev hengende utenfor vuggen og var fremdeles foten på en fullvoksen. Da kom den gamle fjell-lappen igjen og bød moren ta barnet og gå et stykke bort fra huset til en tue, klæ det nakent og legge det på tua. Selv kom han med et ris, som var flettet av tre slags tre, gav moren det og bød henne gi barnet noen rapp med riset. Barnet gav sig nu naturligvis til å skrike svært, som om de tok livet av det. Da får moren se at en vakker bondeklædd kone kommer i fullt sprang og bærer et vakkert guttebarn i fanget, og da hun kom nær, ropte hun: „Ris ikke min stakkars gamle far ihjel! Se, her er ditt skitne barn.“ Således fikk moren igjen sitt barn som hun hadde savnet.

166. HALDENE TAR BARN AV MORSLIV.

1.

En kvinne var nettop i ventedagene; hun skulde føde et barn. Da forsvant barnet fra hennes liv, og hun visste ikke hvor det blev av det, og heller ikke andre folk. Så begynte hun å se på sin hud; da ser hun et sår på maven nettop der hvor barnet lå. Da skjønte hun at haldene hadde stjålet det.

En kvinne var fruktsommelig, nettop i ventedagene. Hun lå og sov om natten; da ser hun at to kvinner kommer inn; men hun rører sig ikke. Den ene har en tallerken og den andre en kniv, og den er så blank. De gikk hen mot sengen. Den ene sier: „Hun er våken.“ De smyger sig frem; da rørte kvinnen på sig, og de forsvant.

2.

De li ovta baikin ak'ta nuorra barragod'di, ja li vuoǯ'ǯǫn ak'ka ovta mana ow'dal ja li šad'dam nuollin fasten, ja dat nokkaiga burin. De lakkanišguođi manna-oaǯ'ǯom-ai'gi; de niegada ak'ka, go buottek guok'te nissǫna bu'rai sisa. De nub'bi manna sæŋga bal'di, ja nubbin læ gieđan dego sil'bafat'ta ja šel'gis nii'bi dam fatta sis'te. Dat niso, giddja li sæŋga baldan, lok'ti roawgo bajas; de daddja guoi'mahis: „Soai fir'teba ere das vuol'git. Ruow'degier'do læ nissǫn baddjel, æmge moai oaǯǯǫ dast hedelma ere. Moai fir'tijed'ne guođđit dām gærdi.“ Das li boad'nji baldan nok'kame, ja gietta lei baddjel akka čoawji. De manaigan olgǫs, ja ai'gi lakkani dɛs'tǫ. De niso oaǯǯui mana, ja go li mana vuoǯ'ǯǫn, de dat gastahi daggaviđi.

Dego šaddai iddja, de vut en oai'na, go guok'te nissǫna boattiban sisa ja mannaba mana vaggo lusa. De lok'teba roawgo mana nal'de; de daddja nub'bi: „Dat læ kristalaš, æmge moai oaǯǯǫ dam mana. Mutte moai gal'ge fak'tek dam ran'nesiida nissǫna; dat læ mɛit manait vuos'ta.“ De manaigan olgǫs. Degǫ iđedis niso baddjani, de riemai niegos bærrai jurdašit; mutte i muite niego maggargen.

De golai ai'gi, atte nubbi siidan manai boad'nji biw'dui. De ai'gi lakkana nissǫnis, goas gal'ga mana oaǯ'ǯot, ja lei ak'tǫ nok'kamen huodnahistis. De gulla niego čađa, go uk'sa lik'kasi, ja ige oai'nam dađi ænep mɛi'degen. De fasten nakkarat rot'tije ige jurdašam mɛi'degen. Iđedis go baddjani bajas, de læ nu ibmaha-lagan rumaš; mutte varris læ muđui. De æs'ka huob'mai: „Gal læ vissak hal'dik sus val'dam hedelma ere sis'te.“

De li goalmat niso mɛit nuollin, ja dak leddje dal gullan dam mui'talusa, atte hal'dik val'dek hedelma ere nissǫnin muttimin. De ai'gi golai nu gukki, atte mana oaǯǯui, ja ige mana gastaham daggaviđi.

De lei ovta ija nokkamen; de gulla, go uk'sa lik'kasi. De gæččasti, oai'nago mɛi'dege; mutte i oai'nam mɛi'dege, ja manna lei baldan. Dego iđedis baddjani, de orrǫ, dego i ličče sun manna; mutte jurdaša: manna læ æs'ka baddjanam nok'kamest. De lawgui mana ja gurpai vag'gui, ja manna šaddai dɛs'tǫ jakkasaš. Mutte i læ šad'dam balljǫ,

2.

Det var ensteds et ungt ektepar; konen hadde før fått et barn og var igjen blitt med barn, og de sov i bua. Så nærmet den tid sig, da hun skulde få barnet; da drømmer hun at to kvinner kommer inn i bua. Den ene går hen til sengen, og den andre har i hånden likesom et sølvfat og en blank kniv i fatet. Den kvinne som var ved sengen, løftet felden op; da sier hun til sin kamerat: „Vi må gå herfra. Det er et jernbånd over kvinnen, og vi får ikke fosteret fra henne. Vi må la det være denne gang." Mannen sov ved siden av henne og hans arm lå over hennes liv. De gikk ut. Tiden nærmet sig. Kvinnen fikk et barn, og da hun hadde fått det døpte hun det straks.

Da natten kom, ser hun igjen at to kvinner kommer inn og går hen til barnets vugge. De løfter felden av barnet; den ene sier: „Det er en kristen, og vi får ikke dette barnet. Men vi skal passe på kona i nabogården; hun er også med barn." Da kvinnen stod op om morgenen, begynte hun å tenke efter sin drøm; men hun husket den slett ikke.

Tiden gikk, og i den andre gården reiste mannen på fiske. Tiden nærmet sig for kvinnen, da hun skulde få et barn, og hun sov alene i huset. Da hører hun i drømme at døren gikk op, men hun så ikke noe dess mere. Søvnen tok henne igjen og hun tenkte ikke noe. Om morgenen da hun stod op, var hennes legeme så underlig; men hun var ellers frisk. Da først falt det henne inn: „Visselig har haldene tatt fosteret ut av mig."

En tredje kvinne var også med barn, og de hadde nu hørt den fortelling at haldene undertiden tar fosteret av kvinner. Tiden gikk så langt at hun fikk barnet, og hun døpte det ikke straks.

En natt lå hun og sov; da hører hun at døren rørte sig. Hun så efter om hun skulde se noe; men hun så ikke noe og barnet lå ved siden av henne. Da hun stod op om morgenen, synes det som det ikke var hennes barn; men hun tenker: barnet er nylig våknet. Hun badet barnet, lindet det og la det i vuggen, og det blev siden

stuorit; mutte nu mađohis vuow'da lei šad'dam, jukka vallji mielke ja gakko borra. De boatta ak'ta boares ak'ka dam sii'di. De sitta atte: „Monni gæččam du mana.“ Dego boares ak'ka gæč'čaguođi, de daddja: su mielan orro lonohuvvun manna; mutte i niso jak'kan.

De šaddai goit gut'ta jagi boaris dat manna, ige vaʒʒe, ieǯago guoggarda guolbin. De vut en boatta boares ak'ka. Dego buođi sisa, de daddja: „Dus læ hal'dit lonoham mana, go li ieǯat baldan nok'kame; dɛlle dat læk biddjan boares aččisek mana saddjai, dɛinago dat lei nu vuow'da borrat. Don galgak biddjak laibit ja mielki bæwde nala ja bodnjak raigi uk'si ja guow'lak dam čađa; de i galga ak'tagen olmoš lættik vieson.“ De dagai duot niso dam. De bijai laibit ja mielki bæwde nala ja manai ieš olgos ja lei væhaš aigi ol'gon. De manai guow'lak dam nabarraigi. De oai'na, go čok'kedi boares diew'do vaggon bajas ja gæččai birra vieso. Go i oai'nan mɛi'dege ol'muit, de bajas čuoǯǯahi vaggon ja guoggardi bæw'degad'dai ja borai dɛit laibit ja mielki jugai. De gaihihi fak'kestaga huonaš-uvsa niso; mutte i hap'pehan oai'nit, ieǯago manna lei vaggon.

De mui'tala nubbi bæivi dam boares ak'kai. De daddja niso: „Gok'te son gal'ga dam oaǯ'ǯot ere ieǯas lut'te?“ De daddja boares ak'ka: „Don galgak bar'gidit guok'te nub lokkai rissi ja dakkat stuorra dola ja doal'vok dollagad'dai ja cab'mit dɛit rissit guoimi, das'sago juokke ris'si læ skar'ban, ja juokke gærdi go ɛin ol'lek cab'mimes dɛina rissin, go skarbas læ šad'dam, de galgak bal'kistit ɛin dolli, ja juokke gærdi galgat ukkidit dolli biddjak, jus æi sun mana buvte ruok'tot. Dađemiel'de go cabmat rissin dollagaddin, de dat bar'go jabmagiela. De galgat bære čuor'vok manak ruok'tok buk'tik, ja jus manna i boađe ruok'tok, de dolli goihge bal'kista!“

De cabmi ovta nub lokkai rissi skar'ban ja valdi guok'te nub logat rissi gitti; de galgai cab'mit dɛina mɛit, das'sago skar'ba. De huob'ma, guok'te nuorra nissona buottek ja bar'nemanna læ gaskan. De bal'kisteiga dam mana da nissona lusa ja duop'piga ere dam gieđan, mɛit li cab'mimen, ja ige voai'nam, gosa dat šaddai. Dat bar'nemanna, mɛit ruok'tot buvtiga, dat li stuorat ja čabbat. De manai sisa, ja ækket šaddai. De bijai nok'kak, ja boad'nji li mɛida siidan. De

årsgammelt. Det var næsten ikke blitt større, men var blitt så svært grådig; det drakk melk i mengde og åt kake. Da kommer en gammel kone til gården. Hun ber: „La mig også se barnet ditt!“ Da hun så det, sier hun: „Det synes mig å være et forbyttet barn“; men kvinnen trodde det ikke.

Barnet blev dog 6 år gammelt, og det gikk ikke, bare krøp på gulvet. Den gamle kona kommer igjen. Da hun kom inn, sier hun: „Haldene har forbyttet barnet ditt, da det lå og sov ved siden av dig. Da har de lagt sin gamle far i barnets sted, fordi han var så grådig til å ete. Du skal sette brød og melk på bordet, bore et hull i døren og kike gjennem det; der skal ikke være noe menneske i rummet.“ Kvinnen gjorde det. Hun satte brød og melk på bordet, gikk selv ut og var en stund ute. Så gikk hun og kiket gjennem naverhullet. Da ser hun at en gammel mann satte sig op i vuggen og så omkring i rummet. Da han ikke så noe menneske, stod han op av vuggen, krøp hen til bordet og åt brødene og drakk melken. Da rev kvinnen plutselig husdøren op; men hun nådde ikke til å se annet enn at barnet lå i vuggen.

Næste dag førteller hun det til den gamle kona. Hun sier: „Hvorledes skal jeg få ham fra mig?“ Den gamle kona sier: „Du skal binde tolv ris og gjøre en stor ild, føre ham til ilden og banke ham med risene til hvert eneste ris er slitt op, og hver gang du er ferdig med å slå med riset fordi det er slitt op, skal du kaste det på varmen, og hver gang skal du true med å kaste ham på varmen, hvis de ikke bringer barnet ditt tilbake. Eftersom du slår ham med ris ved varmen, skriker han daumål. Du skal bare rope at de skal bringe barnet ditt tilbake, og hvis barnet ikke kommer tilbake, så kast ham på varmen!“

Hun slet op elleve ris og tok det tolvte i hånden; hun skulde slå også med det til det blev opslitt. Da ser hun at to unge kvinner kommer med et guttebarn mellem sig. De kastet barnet hen til kvinnen og tok ut av hånden på henne det hun holdt på å banke, og hun så ikke hvor det blev av. Det guttebarnet som de bragte tilbake, var stort og vakkert. Hun gikk inn, og det blev kveld.

niegada ik'ko, go buođi boares ak'ka nikkui ja daddja: „Don var'ga hui goddak mun boares ačči, mi li gol'ma muorra-gač'čaman ællan ja ige læn læmaš daggar laga vuol'de, go don duollek dasa. Don oažžok gii'tit, go dus li stuorra dolla baldan. Dεina don iežat rađ'đejik ja vuož'žǫt bardnat ruok'tot.“ Idet šaddai; de doalvui bappa lusa mana ris'ti. De jærai bap'pa: „Mannes don nu mannjit ja nu boares mana buvtak ris'ti?“ Niso mui'tali asija, gok'te li šad'dam. Bap'pa gastahi ja ristahi mana.

De šaddai ækket, ja biddje nok'kat. De boatta mađohis boares hal'di nikkui ja daddja: „Jus don ik ličče ik'te ristahan, de mon liččem ere dus mana val'dam ja iežak had'djedam, dεinago don nu vastik mun raŋgašteddjek.“

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

167.

Olmaivaggis læ ok'ta bai'ki, mi goččǫduvvu Cunǫrog'gin. Arvo miel'de ovta kilometara ere mæras orui ok'ta dallo, mi lei aive ok'tǫ æige læn krannjat. Ovta dalvi januar manost boatta ok'ta annas niso-olmǫš dallui sisa, raw'ka buorre bæivi, nuvtgo dabalašvuotta læ. Dalo ol'mǫt gaččet: „Gos don amas niso-olmǫš læk ere?“ „In mon læt guk'kin eret,“ vas'tidi son; „mon læm jura din kran'nja, vaikǫ di eppet oaine mun.“ Al'ga sar'not æranis ja jærra: „Eppetgo di sattalide luoi'tit ovta nieida munnji bii'gan? Mun diewdot læt vuol'gimen Vogaidi guollebiw'dui ok'tanaga din ol'muit guoime; si gal'get jottit farrolagain ja ovtast biw'dit gulit, ja mon bažam jura ok'tǫ manait-guoime. I din nieidas læt hætti. Gal son oaž'žo balka, go dat ai'gi boatta, go val'mana bal'valæmist.“ Si lui'te bii'gan; soai vulgiga, dajaiga farvæla, go olgǫs manaiga čađa uvsa. Dalo ol'mǫt vul'gi gæč'čat, gosa soai mannaba; muttǫ æi si oai'nam æige diettam, gosa manaiga. Niei'da galle diđi, go soai vulgiga sun dalon ja bal'ga miel'de vaʒʒiga; muttǫ i fuomašam, ow'dalgo buođiga dam dallui, gost bal'-valit galgai, ige diettam gæino, movt laddje soai buođiga dokkǫ.

Hun la sig til å sove, og mannen var også hjemme. Da drømmer hun om natten at en gammel kone kom i drømme og sa: „Du drepte næsten min gamle far, som hadde levet i tre vedfall og ikke hadde vært under sådan lov som du holdt til ham. Du kan takke til at du hadde en stor ild ved siden. Derved berget du dig og fikk gutten din tilbake.“ Det blev morgen; da førte hun barnet til presten for å døpes. Presten spurte: „Hvorfor kommer du så sent og med et så gammelt barn til dåpen?“ Kvinnen fortalte hvordan det var gått. Presten døpte og kristnet barnet.

Det blev kveld og de la sig til å sove. Da kommer en svært gammel halde i drømme og sier: „Hvis du ikke hadde kristnet barnet igår, hadde jeg tatt det fra dig og revet dig selv istykker, fordi du straffet mig så fælt.“

167. EN PIKE TJENER HOS EN HALDEKONE.

I Mandalen er der et sted som kalles Tsjunorogge (Sandgropen). Omtrent en kilometer fra sjøen var der en gård som lå alene uten granner. En vinter i januar måned kommer en fremmed kvinne inn i gården og byr goddag som skikk er. Folkene på gården spør: „Hvor er du fremmede kvinne fra?“ „Jeg er ikke langt borte fra,“ svarte hun; „jeg er nettop eders granne, skjønt I ikke ser mig.“ Hun begynner å tale om sit ærend og spør: „I skulde ikke kunne overlate mig en datter til tjenestepike? Karfolkene mine skal reise til Vågan på fiske sammen med eders folk; de skal reise i lag og fiske sammen og jeg blir ganske alene med barna. Eders datter er det ingen nød med. Hun skal få lønn, når den tid kommer at hun er ferdig med å tjene.“ De lot henne få datteren til pike. De gikk avsted og sa farvel, da de gikk ut gjennem døren. Folkene på gården gikk for å se hvor de gikk hen; men de hverken så eller visste hvor de gikk hen. Piken visste det nok da de gikk fra hennes gård og henad stien; men hun visste ikke av før de kom til den gård hvor hun skulde tjene, og ikke visste hun veien, hvordan de kom dit.

Muttom bæivi dal'vit go son lei bal'valæmi, val'da sun æmit ovta bot'tala ja vuoi'da čalmis ja biddja klasa nala, giel'da su biigas: „Dam bot'tala don it galga duot'tat; i dat soaba dunnji.“ Ovta bæivi æmit lei ol'gon; valdi niei'da bot'tala, lak'tadi čuwdis ja sikkasti sun ieǯas ovta čalmi; algi oai'nit sin dalo ja ædnis ja gaitin sun ol'muidis. Muttǫ i mana dokkǫ, dɛinago son læ bal'valæmin. Dal'vi nogai ja giđđa šaddai, ja ai'gi golai olgǫs. Æmit vulgi biiga doal'vot sii'di, valdi ovta gusa miel'de ja æb'bara bijai gusa čoar'vai ja manaiga ja lai'diga gusa ja addi dasa dan gusa bal'kan dam owdast, go læ bal'valam.

Niei'da orui siidast, galgai nai'talit, riemai rakkadet hæjait. Hæjait liddje val'masat, ja niei'da čok'kai moar'sin hæddjabæwde guorast; oai'na: sun boares æmit boatta sisa ja guod'da ollo hæjait ja biddja bæw'dai, ja manna ol'gon ja vieǯ'ǯa æmbo ja biddja bæw'dai. Moar'si oai'na dam, čuoǯ'ǯel bajas, manna sun lusa, buorastat'ta sun. Duot boares æmit saw'kala nii'di: „Boađe olgǫs mun miel'de!“ Niei'da čuovui. Algi sar'not boares æmit ja jærrat: „Movt laddje dat læ, go don mun uoi'nek, go mon sisa buottem?“ Niei'da mui'tal: „Dalle go mon bal'valim dun, dam bot'tala, mait don gil'det: im mon galga duot'tat; muttǫ im mon jægadam; mon lak'tadim mun čuw'dam ja sikkastim ovta mun čalmi. De mon ribmen oai'nit.“ „O raw'ki,“ cæl'ka dat boares æmit; „bures duina gal manna majilmest; muttǫ likkohæbmi don galle læt. Dam čalmi, mɛit don vuoi'dalit mun bot'talis, dam don šaddat mas'sit. I dat læ soappivaš, atte don galgat oai'nit min, dɛinago di leppet ædnam al'de ja mi læp ædnam vul'de. Mi bar'gap sæmma lakkai go di, ja mi apet din ja doaimahit juokke tiŋga sæmme lakkai go dige. Mi alo læt ovtas juokke bæivi, vaikǫ di eppet oaine min. Damditte don fir'tet dun čalmat mas'sit, vai don it æmbo oaine min.“ Hæjat val'maneddje, ja æmit manai. Niei'da massi sun čalmis ige oai'nam æmbo ige diettam, gos sun boares æmit læ.

(Isak Kristoffersen 1923, Mandalen.)

En dag om vinteren mens hun var i tjeneste, tar hennes husmor en flaske og smører øiet sitt; hun setter flasken i vinduet og sier til piken: „Denne flasken skal du ikke røre; den er ikke for dig.“ En dag da husmoren var ute, tok piken flasken, vætte fingeren og strøk på sitt ene øie; hun begynte å se deres gård og sin mor og alle sine folk. Men hun gikk ikke dit, fordi hun var i tjeneste. Vinteren tok slutt; det blev vår og tiden var til ende. Husmoren vilde føre piken hjem; hun tok en ku med og hengte en bøtte på kuas horn. De gikk og leide kua, og hun gav henne kua til lønn for at hun hadde tjent.

Piken blev hjemme; hun skulde gifte sig og begynte å stelle til bryllup. Bryllupet var ferdig og piken satt som brud ved bryllupsbordet. Da ser hun at hennes gamle husmor kommer inn med meget bryllupsmat og setter den på bordet; hun går ut og henter mer og setter det på bordet. Bruden ser det, reiser sig, går hen til henne og hilser henne. Den gamle husmoren hvisker til piken: „Kom ut med mig!“ Piken fulgte med. Den gamle husmor begynte å spørre: „Hvordan går det til at du så mig da jeg kom inn?“ Piken forteller: „Da jeg var i tjeneste hos dig, var det den flaska som du sa til mig jeg ikke skulde røre; men jeg adlød ikke; jeg vætte fingeren min og strøk på det ene øiet mitt. Da begynte jeg å se.“ „Å stakkar,“ sier den gamle husmoren; „det går dig nok godt i verden; men ulykkelig er du. Det øie som du smurte av flaska mi, kommer du til å miste. Det passer sig ikke at du skal se oss; for I er oppe på jorden og vi er under jorden. Vi arbeider likesom I, og vi efteraper eder og steller med alt på samme måte som I. Vi er alltid sammen hver dag, skjønt I ikke ser oss. Derfor må du miste øiet ditt, forat du ikke skal se oss mer.“ Bryllupet blev ferdig og husmoren gikk. Piken mistet øiet sitt og så ikke mer og visste ikke hvor hennes gamle husmor var.

168.

De li vuostaš or'ro Vik'segieddin, vulgi vaʒ'ʒit Suok'sanjar'gi Jænsa Niilasa sii'di; dat lei iđedis go bæi'vi al'gi; galgai mielki vieǯ'ǯat, ja lei ow'dalaš juowlait. De vaʒ'ʒa ræšši njuol'ga, go lei stuorra fier'va; de boatta Hannjalak-joga raddjai; de oai'na, go boatta ak'ta diew'do owdal, ja son vaʒ'ʒa ja gæč'ča dam diw'dui ja jurdaša atte: „Das mo gulam, lægo Čoađ'gedam-jokka buorat ras'ta mannat.“ Mađi ænet lakkana, de bodnja ieǯas ænep doares bællai dat diew'do. De son jurdaša: „Mi dat læ diewduit, go gar'vit vig'ga sun mæd'del? Læge dal giddja siđak! Mutte mo goit huikiham: maggar læ Čoađ'gedam-jokka ras'ta mannat?“ De son riemai jođanæbbuk vaʒ'ʒit, vai bæssa lagabida gæč'čak, gi diewduit dat læ. De huob'ma: gamavuodda bæsai. De riemai dam gidda čadnat ja čanai jođanit. Dego bajas čuoǯǯahi, de i oai'nan šaten mɛi'degen diewduit. De son jur'dili: „Giddjas datgis lei diewdujis, go orui sust ballamen? Muttǫ mon manam gæč'čat luoddait.“ De huob'mai, atte dat li vis'sa hal'di daihe oai'nemæt'tom. De son manai Suok'sanjar'gi ja i son dobbe mui'talam mɛi'degen ja šaddai addjanit nu gukki, atte bæi'vi riemai siwnjǫdit. De manai sii'di, ja ækket šaddai, ja manai littarit lusa goattai ja biebmai dɛit, ja li sus gussa čiǯ'ǯemen. De ækkedis mattait rakkadi ja bijai nok'kat; de gulla, go uvsa owdan huikiha suomagilli: „Älä nuku, Anne Kateriina (ale nokka, A. K.); baddjan dal bajas!“ De son jur'dili: „Middja datgis gal'ga lættit?“ De son gabmagit coggai juol'gai ja manai olgǫs gæč'čak, middja læ aigit. De lei vaw'na Hatta duokkin, ja mærra lei dievvame. De son vuoini, atte i læ go mannjelaš gaskija dego biello guovte ai'gi. Li sust buwrin ullok, ja de jurdaši, atte dal læ buoremus baddjanit ja vieǯ'ǯat ulluit buwrin ja sægohit valmasi. De vieǯǯai ulluit ja bijai dagga buwrin fir'kala dievva, mɛina guod'da stoppuhis. De læ guwnǫdæme bu're-uvsa lut'te ja sæl'gi uk'si. De huikiha vuten sælge duogin: „Anne Kateriina, mene kodasti kattomassa (mana goađi gæč'čat)!“ De son jur'dili: „Mana hal rul'li sun bæt'talæme! I hal goađin læ middjagen vai'le,

168. HALDENE VARSLER NABOKONEN OM FARE I FJØSET.

Det var den første opsitter på Kvesmenes;[1] hun gikk til Makkenes til Nils Jensens gård; det var om morgenen i dagningen; hun skulde hente melk, og det var litt før jul. Hun går bent over leira, da det var stor fjære; hun kommer til Havell-elva; da ser hun at en mann kommer imot henne; hun går og ser på mannen og tenker: „Av ham får jeg høre om Kitdalselva er god å gå over.“ Jo mer hun nærmer sig, dreier mannen mer av til siden. Hun tenker: „Hvad er det for en mann som vil kroke forbi mig? Vær nu hvem du vil! Men jeg roper allikevel: hvordan er Kitdalselva å gå over?“ Hun begynte å gå fortere for å komme nærmere og se hvad det var for en mann. Da merker hun at komagbåndet gikk op. Hun tok til å binde det fast og gjorde det i en fart. Da hun reiste sig op, så hun ikke mer noen mann. Hun tenkte: „Hvad var det for en mann, da det så ut som om han var redd for mig? Men jeg skal gå å se på sporene.“ Da falt det henne inn at det visst var en halde eller usynlig. Hun gikk til Makkenes. Hun fortalte ikke der noe og kom til å heftes så lenge at det begynte å mørkne. Hun gikk hjem. Det blev kveld, og hun gikk til kreaturene i gammen og gav dem for.

Hun hadde en ku som laget sig (skulde kalve). Så laget hun kveldsmat og la sig til å sove; da hører hun at det roper på kvænsk foran døren: „Sov ikke, Anne Katrina! Stå nu op!“ Hun tenkte: „Hvad kan det være?“ Hun tok komagene på foten og gikk ut for å se hvad tid det var. Da stod vagnstjerna (Arcturus) bak Hatten[2] og sjøen flødde. Hun så at det bare var litt efter midnatt som i to-tiden. Hun hadde ull i bua og tenkte at det nu var best å stå op og hente ull fra bua og blande den ferdig.[3] Hun gikk efter ull og la i selve bua forklæet fullt av ull for i det å bære den inn

[1] i Storfjordbotn i Lyngen.
[2] et fjell.
[3] blande hvit og sort ull.

ja ige hal dolla læ goit baccam sus ækkedis jaddakæt'te.“ So muiti vis'sasit, atte so li čaʒin jad'dadam. De so čok'kedi bæŋka nala ja riemai gar'ret. De buotte nu njalga nakkarat, ja de son nokkihi bæŋka vuos'ta. De vut daddja sudnje, dego ličči baldan: „Ane Kateriina, mene kodasti kattohman!“ De so vut jurdaši: „Mi mat'ta dam goađin lættit?“ De so goit luiti garait ere gieđan ja ulluit bijai ere askin. De son vulgi goađis gæč'čat. De li rai'gi goatte-uvsan; de oai'na dam raigi, atte dobbe læ čuow'ga goađin. De son suor'-gani: de læ goatti buollimen. De son ruottai jođanit goattai; de læ suovva dievva goađi, ja suovva čuoʒ'ʒo baddjebæli littarit; mutte gusak ja sawcak livvadik. De i diettam: ækkedis alda boad'nji lei guod'dam dokkǫ lasti guolli-moaluit guoimi gattuje bieb'mon, dεinago sod'nǫs leddje guok'te gatto, ja læ biddjam mura bal'di ja cog'galam las'tegæʒi batterowda vuollai. De læ læmaš dam værdi hilak, atte las'tivuođđo goikai ja buol'lai hilljis. De son huob'mai, atte das læ suovva boattam ja dæw'dam goađi. De son bal'kisti ræppena rabas ja uvsait, vai suovva olgǫs manna. Dego son das val'mani, duop'pi da lasti ja bal'kisti olgǫs, ja li lastin buollan baddjel bæli. Dego son oaʒʒui goađin čiel'gak ere suova, de son manai stoppui. De læ Kris'ta gafa vuoš'šame. De so daddja: „Do læk oalli stoal'ljo, go ik jiednadala, atte do læk gattuje (gattuidi) moaluit guod'dam.“ De daddja: „ I son huob'man dudnje ækkedis daddjak.“ De so daddja: „Du ditte ličči šad'dan stuorra vahak mon'nǫsida; mutte mon'nǫ ædnamvuolaš rannek buore sal'lije, ja jus mon in ličče buw'rai vuol'-gam, de ličči goatti buollam ja littarak haw'kan.

De lei gussa must čiʒ'ʒeme, ja lei lakka guod'dim-ai'gi. De mon ækkedis jurdašam, go mon leddjem goađin ja vuoi'nem gusa atte mon galgalim ik'ko huob'mat mannat gussam gæč'čat, ja dajam Kris'tai: „Jus mon nokkiham lossadit, de don galgak mun bok'tit, vai mon bæsam goađi mannak gæč'čat.“ Dego moai nokkaime, de mus manai ere jur'dagis, ja de mon nok'kem nu njal'gat. De leddjem nok'kame, ja dego olmǫš gaikihi ja daddja: „Anne Kateriina, mene leihmasti kattomassa! (mana gusat gæč'čat!)“ De munnje boatta jur'dagi, atte i gusan læ vel dat ai'gi. De mun fasten nakkarat rot'tije. De

i stua. Som hun står kroket ved budøra med ryggen til døra, roper det igjen bak ryggen hennes: „Anne Katrina, gå og se til gammen!“[1] Hun tenkte: „Gå pokker i vold og narr mig! Der er ikke noe som mangler i gammen, og ikke har jeg i kveld gått fra varmen uten å slukke.“ Hun husket sikkert at hun hadde slukket den med vann. Så satte hun sig på en benk og begynte å karde. Da falt hun i så søt en søvn og blundet støttet mot benken. Da sier det igjen til henne, som om det var ved siden av henne: „Anne Katrina, gå til gammen og se!“ Da slapp hun kardene av hånden og la ullen av fanget. Hun gikk til gammen for å se. Der var et hull i gammedøren; hun ser gjennem hullet at der er lys i gammen. Hun blev redd: gammen er i brand. Hun løp i en fart inn; da var gammen full av røk og røken stod over kreaturene; men kyrne og sauene ligger og hviler. Hun visste ikke at hennes mann om kvelden hadde båret dit et trau med fiske-avfall til mat for kattene (for de hadde to katter) og hadde satt det ved grua og skjøvet den ene enden av trauet under kanten av gryta. Der hadde vært så meget glør at bunnen i trauet tørket og begynte å brenne langsomt. Da så hun at derav var røken kommet og hadde fylt gammen. Hun åpnet ljoren og dørene så røken kunde gå ut. Da hun var ferdig med det, tok hun trauet og kastet det ut, og av tranet var over halvdelen brent. Da hun hadde fått røken til å trekke ut, gikk hun til stua. Da holdt Kristian[2] på å koke kaffe. Hun sier: „Du er en stor tosk, som ikke snakker om at du har båret mat til kattene.“ Han sier: „Jeg kom ikke på å si dig det ikveld.“ Hun sier: „For din skyld kunde vi ha fått en stor skade; men våre underjordiske granner unte oss godt. Hvis jeg ikke hadde gått til bua, var gammen brent op og kreaturene blitt kvalt.“

(Anne Katrina forteller): Kua mi laget sig og skulde snart kalve. Da tenker jeg om kvelden, da jeg var i gammen og så kua, at jeg skulde om natten huske på å gå og se til kua, og jeg sier til Kristian: „Hvis jeg sover tungt, skal du vekke mig så jeg kan gå og se til

[1] fjøsgammen.
[2] hennes mann.

vuten dego har'don gaikihi ja daddja sæmme laddje: „Anne Kateriina, mene leihmasti kattohman!“ De mo dajam Kristain: „Gaikiheddjikgo mun?“ Mutte Kris'ta nok'ka njalmi rabas ja snur'ka. De mon ar'videddjem: „Galle læ juoga vai'lo goađin, go mun hal'derannek vuten mun bok'te.“ De mon gamadeddjem ja vul'gem olgọs ja mannem goattai. De mon boađam goađe sisa; de læ gal'bi čuoǯ'ǯomen gas'ko goatteguolbi, ja gussa livvada ja læ vɛl dɛin nubbinni bæssan. Mon ad'dem gussi borrak ja val'den galbi ja gud'den stop'pui.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

169.

De vulgi Juowna Jorb-oaivin hæstain ja galgai mannat duod'dara miel'de Porsaŋ'gi. Go siidan vulgi, de manai Čoađ'gedan-vuowdi bajas gidda duoddar-čielgi nala, gos'te čaʒit golgidit Norga bællai ja Ruota bællai. De ar'vidi: so læ gas'ko duoddar-čielgi. De vulgi rii'det njuol'ga ow'stana vuollai; de rii'di dam bæivi gidda das'sa go sewnjọdišguođi, ja dat li loap'pa aw'gust manon. De or'rui iddji ovta rasserog'gai, gos'te li hes'ti val'lji rasit. De dagai dola ja bijai nok'kat. Iđet šaddai; de vulgi rii'det fasten ja manai dam bæivi čađa gidda das'sa go sewnjọdišguođi. De or'rui fasten iddji daggar rassebai'kai, gos'te li hes'ti bieb'mo. De dagai dola ja borai biebmo ja bijai nok'kat. De læ væl'lahæmi æige læm nakkarak vela rot'teme. De voai'na go guok'te ol'mọ buottet njuol'ga sun lusa. De fal'li čokkọt; de duop'pi bisso gitti. De nub'bi daddja: „Ale mon'nọsida daga mɛi'dege! Moai led'ne dudnje boattam mui'talet, atte don manak njul'ges bal'ga; mutte don galgat dakkat, nugo moai dudnje dāl sar'nọ moad'de sani. Don addjanak vakko dam bal'ga nal'de. Læ ak'ta bai'ki Jakkovuona duod'daris; dobbe læ ak'ta daggar baddje-olmai ak'tan vægainis, mi orro gesit, ja dat læ maŋ'ga ak'tọnaš ol'muit god'dam duššọ dam ditte, atte son ruđait bæssa

gammen." Da vi la oss, kom det mig av tanke, og jeg sov så søtt. Jeg lå og sov; da var det som et menneske rykte i mig og sa: „Anne Katrina, gå og se til kua di!" Da kom det mig i tanke at det var enda ikke kuas tid. Søvnen tok mig igjen. Da var det igjen som om en rykte mig i aksla og sa likedan: „Anne Katrina, gå og se til kua di!" Da sier jeg til Kristian: „Rykte du i mig?" Men han lå og sov med åpen munn og snorket. Da skjønte jeg: „Det er nok noe som mangler i gammen, siden haldegrannene igjen vekker mig." Jeg tok komagene på og gikk ut til gammen. Da jeg kommer inn i gammen, står kalven midt på gammegulvet og kua ligger og hviler og har dessuten sloppet efterbyrden. Jeg gav kua å ete og tok kalven og bar den inn i stua.

169. HALDER VEILEDER EN FERDESMANN.

Jon[1] reiste fra Rundhaue[2] med hest og skulde dra over høifjellet til Porsanger. Da han reiste hjemmefra, drog han gjennem Kitdalen like til han kom op på fjellryggen hvor vannet renner til Norge og Sverige. Da skjønte han at han var midt på fjellryggen. Han red bent mot øst og red den dag like til det begynte å mørkne; det var i slutten av august måned. Da stanset han for natten i en gressdal hvor der var rikelig med gress til hesten. Han gjorde op ild og la sig til å sove. Det blev morgen; han red igjen videre og reiste hele den dag til det begynte å mørkne. Da stanset han igjen for natten på en gressrik plass hvor det var mat for hesten. Han gjorde op ild og spiste og la sig til å sove. Han lå der og søvnen tok ham enda ikke. Da ser han at to mennesker kommer bent hen til ham. Han skvatt op og blev sittende; han tok børsa i hånden. Den ene sier: „Gjør oss ikke noe! Vi er kommet for å fortelle dig at du går den bene vei; men du skal gjøre som vi nu sier med noen ord. Du kommer til å heftes en uke på veien. Der er et sted

[1] Jon og hans brødre Ole og Lars og 2 søstre var flyttet fra gården Tverdalen på Balsfjordeidet til Porsanger, og Jon var reist for å hente hesten.

[2] På Balsfjordeidet.

val'dit. Dun balgis boatta dɛggo̧ bak'te. Mutte go don læk gavvil dɛina sar'nok, de i daga dudnje mɛi'dege. Don galgat dasa sar'not, atte don læk hæsta mannamen vuow'dit Borsaŋ'gi ja atte don boađak sæmme bal'ga ruok'tot. De dat ar'vida: i læk dust rutta miel'de. Mutte don galgak loppidik, atte don boađak sæmme bal'ga ruok'tot. Don addjanak vela gol'ma bæivi, ow'dalgo don boađak dam guow'do, dɛinago dat læ njul'ges balgesbællan. Æm moai šat duina ænip sardno̧; mutte dun owdal boatta ak'ta boares ak'ka, middja dudnje mui'tala, gok'te don dɛina galgat.“ De vulgiga ere ja dajaiga: „Lik'ko mat'kai!“ De vel'ledi fasten ja nokkehi, das'sa go bæi'vi riemai čuwgo̧dit. De vulgi fasten ja rii'di dam bæivi gas'kabæivi raddjai.

De boatta ak'ta boares baddjeniso owdal. De adno dast: „Buorre bæivi, boares baddje-ak'ko!“ De vas'tidi: „Ibmilaš ad'do̧s! Don læk gukkalaš jot'ti. Mo læm mɛit jottam ovta muorragač'čama; mutte in læ vela gullam, atte ak'tage læ daddjam mun ak'kon. Lægo dus sudnje ak'ta gak'kobælli? So læ næl'gomen.“ De daddja: „Læ sus galle gak'ko; mutte so læ guk'ke-matkalaš olmo̧š. Mutte gal mon addam dudnje, mɛit læk sittam.“ De giiti gakko owdan ja de addi dasa ovta suodnabekki; de daddja: „Don dam darbahak dām matki nal'de. Don galgat gavvil lættit dɛina ruol'la-sabmelažžain. Mon dieđam, atte dat i daga dudnje mɛi'dege. Go don boađak dam goađi guow'do, de læ bæi'vi juo sewnjo̧dæmi. De galgak val'dit dam suodnabekki ja cog'galit goatteloaw'dat rowda vuollai; mutte dat i galga dam bæssak diettik. Dat balgis manna vuollebæli dieva, ja dam goatti læ dieva nal'de, vai læ vardos bai'ki, atte oai'na guovte bæli dam dieva, gos'te ol'mo̧k jottek.“

De buođi dieva vuoli rii'de; buotta dam goađi boatteguođi. De voai'na go stuorra baddje-olmai čuož'žo soabbi vuos'ta, dego baddje-ol'mait dappi læ. De buođi buotta dam baddje-ol'ma; de bissehi hæsta. De boatta baddje-olmai bod'nai ja adno buorre bæivi. De Juowna vas'tidi: „Ibmil ad'da.“ De jærra dat baddje-olmai: „Gosa don læk jottimen?“ De daddja: „So læ Borsaŋ'gi Kistrannja lænas-man'nai hæsta doal'vomen, ja son gal'ga ruđait oaž'žot dam hæsta owdan.“ De jærra baddje-olmai: „Boađakgo don dām bal'ga ruok'-

på fjellvidden innenfor Refsbotn; der er en fjell-lapp med sine folk, som holder til der om sommeren, og han har drept mange enslige folk bare for å få ta deres penger. Din vei går der forbi. Men hvis du er slu til å prate med ham, gjør han dig ikke noe. Du skal si til ham at du reiser til Porsanger med en hest du skal selge, og at du kommer samme vei tilbake. Da skjønner han at du ikke har penger med. Men du skal love å komme samme vei tilbake. Du heftes enda tre dager før du kommer til ham; for han er attmed den bene veien. Vi prater nu ikke mer med dig; men du møter en gammel kone som forteller dig hvordan du skal bære dig ad med ham.“ Så gikk de og sa: „Lykke på reisen!“ Han la sig igjen og blundet til dagen begynte å lysne. Da reiste han videre og red den dag til middag.

Da kommer en gammel fjell-lappkone imot ham. Han byr: „Goddag, gamle bestemor!“ Hun svarte: „Gud gi det! Du er en langveis reisende. Jeg har også vandret et vedfall; men jeg har enda ikke hørt at noen har kalt mig bestemor. Har du en halv kake til mig? Jeg er sulten.“ Han sier: „Jeg har nok kake; men jeg er en langveis reisende mann. Men jeg skal nok gi dig hvad du har bedt om.“ Hun takket for kaka og gav ham et stykke senetråd og sier: „Du behøver den på denne reisen. Du skal være slu med den troll-lappen. Jeg vet at han ikke gjør dig noe. Når du kommer til det teltet, mørkner det alt. Du skal ta senetrådstykket og stikke det under kanten av teltdekket; men han skal ikke få vite det. Veien går på nedsiden av en bakke, og teltet har han oppe på bakken, forat det kan være et vidsynt sted, så han ser på begge sider av bakken hvor folk ferdes.“

Jon kom ridende under bakken og kom midt for teltet. Da ser han at en stor fjell-lapp står støttet mot staven, som fjell-lappenes skikk er. Han kom midt for fjell-lappen; da stanset han hesten. Fjell-lappen kommer ned og byr goddag. Jon svarte: „Gud gir det.“ Lappen spør: „Hvor skal du hen?“ Han sier: „Jeg reiser med en hest til Porsanger til lensmannen i Kistrand, og jeg skal få penger igjen for den.“ Lappen spør: „Kommer du denne vei tilbake?“ Jon

tot?" De vas'tidi Juowna: „Mon boađam diettihaga sæmme bal'ga ruok'tok." De jærra baddje-olmai: „Aigokgos don mannak od'ne gukkibuida?" De daddja Juowna: „I son aigǫ mannat gukkibida, go so læ ol'muit gaw'nam bal'ga nal'de. Dal læ juo bæi'vi sėwnjǫdæmi. Mutte mun mielan i orǫ dās læmi rassebai'ki." De daddja baddje-olmai: „Duobbe dieva do bælde læ buorre rasserog'gi. So duol'vǫ dokkǫ dun ak'tan hæstain." De Juowna gii'tala dam buori dago owdan, ja de vulgiga ja bijaiga dam rassebai'kai. De siđai ieʒas iddji goattai. De dat loppidi daggaviđi, ja manaiga goađe lusa, go hæsta leiga rakkadam iddjaladdje. Baddje-olmai manai owdan ja Juowna mannjel ja cog'gali dasa suodnabekke goatteloaw'dat rowda vuollai. De riemai baddje-olmai gafa vuoš'šak ja addi goi'ke buoccǫbiergo borrat ja rakkadišguođi dasa iddjasaji. De manai olgǫs ja buvti guok'te stuorra buoc'cǫduollji, mɛit galgai biddjak guossis vuollai, go nok'kat biddja, ja jærada: „Lækgo do voai'nam ovtagen ol'mǫ?" De vas'tidi: „Im mo læ voai'nam ovtagen ol'mǫ." Jærai: „Gos'te læk, olmai, ere?" De vas'tidi: „Mo læm Iw'gǫ-olmai." De daddja: „Gal so læ gullam, atte Iw'gǫ-ol'mak læk buorit ol'mǫk ja riggis olmǫk." De vas'tida Juowna: „Læt dobbe rig'gak ja gæfik mɛit."

De nokkai ija, ja iđet šaddai. De baddje-olmai rakkadi biebmo ja gafa, ja dego lei borram iđedis biebmo ja val'manam, de addi goi'ke biergo nies'tebier'gon, vai adna biebmo, das'sago ol'le Borsaŋ'gi, ja daddja: „Go don ruok'tot boađak, de galgak daggǫ boattit. Mon dudnje goddam buoides buoc'cǫ, vai don oaʒʒot varas biergo mai'stit." De vulgi Juowna, ja bagadalai bal'ga baddje-olmai, gos'te læ njuol'gat boattit Læi'bevudni bod'nai. De daddja: „Dat læ vel nu guk'ki, atte don šaddak ija orrot bal'ga nal'de."

De li rii'demen; de šaddai suk'kes skoaddo; i oai'nam gosage rii'det. De huob'mai, go li ovta stuorra jal'ges gieddin, ja ige læm skoaddo; oai'na nubbe gæʒin gieddi, gos'te ol'mǫk bar'get, ja orrǫt sun mielan lad'djemen. De manai dɛit lusa, ja go buođi dokkǫ, de leddje goi'ke rasit guoimi hal'dit bar'gamen. De anui buorre bæivi, ja ak'ta boares hal'di vas'tidi: „Luoite dasa! Dat lei buorat, go don hæstain buottek. Mon oaʒʒon rasit vuoddjit dun čobmi. De

svarte: „Ja, jeg kommer sikkert samme vei tilbake.“ Lappen spør: „Vil du reise videre idag?“ Jon sier: „Jeg vil ikke reise videre, da jeg har truffet folk underveis. Nu mørkner det alt. Men det synes mig at det ikke er gressland her.“ Lappen sier: „Der borte på hin side av bakken er en god gressdal. Jeg skal føre dig dit med hesten.“ Jon takket for den velgjerning og de gikk og satte hesten på gresslandet. Så bad Jon om plass for natten i teltet. Lappen lovte det straks, og de gikk til teltet straks de hadde stelt hesten for natten. Lappen gikk foran og Jon efter, og han stakk senetrådstykket under kanten av teltdekket. Lappen begynte å koke kaffe og gav ham tørt renkjøtt å spise og laget natteplass til ham. Han gikk ut og kom med to store renskinn som han skulde legge under sin gjest, når han la sig til å sove, og han spør: „Har du sett noe menneske?“ Han svarte: „Nei, jeg har ikke sett noen.“ Lappen spurte: „Hvor er du ifra, mann?“ Han svarte: „Jeg er en lyngsværing.“ Den andre sier: „Jeg har nok hørt at lyngsværingene er bra folk og rike folk.“ Jon svarer: „Der er der rike og også fattige.“

Han sov om natten, og det blev morgen. Fjell-lappen laget mat og kaffe, og da Jon hadde spist frokost og gjort sig ferdig, gav han ham tørrkjøtt til niste forat han kunde ha mat til han kom frem til Porsanger, og han sa: „Når du kommer tilbake, skal du komme her. Jeg skal slakte en fet ren til dig, så du får smake ferskt kjøtt.“ Så reiste Jon, og fjell-lappen underviste ham om veien, hvor den bene vei gikk ned til Olderfjorden. Han sa: „Det er enda så langt at du kommer til å overnatte på veien.“

Mens Jon red, blev det tykk skodde, og han så ikke å ri noensteds hen. Da merket han at han var på en stor flat eng, og der var ikke skodde. Han ser at folk arbeider på den andre enden av engen, og det synes ham at de høier. Han gikk hen til dem, og da han kom dit, holdt haldene på å arbeide med tørrhøi. Han bød goddag, og en gammel halde svarte: „Slipp det der! Det var godt at du kom med hesten. Jeg får dig til å kjøre høiet sammen.“ Jon sier: „Jeg har ikke slede som jeg kan kjøre høi med for dig.“ Halden sier: „Jeg har kjøregreier. Se mot sola!“ Jon så mot sola,

daddja: „I mus læ giel'ka, mεina mon sattam vuoddjit rasit dudnje.“ De daddja: „Mus læk vuoddjem-bier'gasak. Gæččas bæivi vuos'ta!“ De gæččasti Juowna bæivi vuos'ta, ja go fast ruok'tot gæččasti, de leige rasit vuoddjimen čobmi. De daddja hal'di atte: „Mon addaliččem dudnje buori mātta; mutte asi læ daggar, atte don ik galga borrak min mattait.“ De daddja Juowna: „Middja læ dun mattain, go mon in galga borrat?“ De daddja: „Do læk nubbi ilmin ædnam nal'de, ja mi læt ædnama-vuolaȝat.“ De Juowna jærra: „Guđe bal'ga mon dal galgam vuol'git?“ De daddja: „Æm moai læ vel val'masak sagain. Mus læ vel dudnje daddjak atte: „Dam bal'ga miel'de, mεit don manak, de læ ak'ta guoddo ja ak'ta sæmolbow'na balgesbællan. De don galgak dam bowna sebmǫlit val'dit ere nal'de; dobbe læ dudnje hæsta bar'gomak'so.“ De daddja Juownai hal'didiew'do: „Gæččas bæivi vuos'ta!“ ja daddja: „Galgat fasten gæččastit ruok'tot.“ De huob'mai: de li skuod'dǫ sis'te fasten. De huob'mai skuod'dǫ sis'te, go diew'do čuoȝȝo bittaš matki ere ja huikiha: „Boađe mun miel'de!“ De fak'kestaga čiel'gali skoaddo ja bæivadat šaddai. De manai hæsta čiel'gai ja vulgi rii'det. Mutte lei nu lakka dam gud'dǫ, atte i hæs'ta vaȝ'ȝam gal'le lawki. De manai ere čielgin ja riemai gæč'čat guovte bæli dam gud'dǫ, mutte i voaine dam sæmolbowna. De jurdaša: „Lekkǫs gos'te dal sitta; mutte son dal manna hæsta čiel'gai ja ige so riema dam occat.“ De riemai vuol'gik; de dajai sælge duogin: „Gæččas njuol'ga væs'tana vuos'ta!“ De huob'mai dam bowna. De gawnai ovta sas'tesækka, mast leddje gavci lokki ja guok'te dala sil'barutta (sil'baspεisegak), De riemai jurdašit, jogo son dak læk rievtes ruđat. De coggai dam sas'tesækka ieȝas bieb'mǫsækka sisa. De vulgi rii'det ja rii'di, das'sa go bæivi riemai sewnjǫdit ja ækket buođi. De riemai occak hes'ti daggar rassebaiki, mas'te hæs'ta ija bæssa borrat rasit, ja čanai baddi ieȝas juol'gai gidda, atte i hæsta lap'pit. De nokkai iđedassi. Dego bæi'vi čuwgǫdi, de riemai dεit ruđait gæč'čak, lækgo dak rievtes ruđat. De vulgi ja ol'li dam bæivi Læi'bevudni ol'muit raddjai, ja li vela das bæi'velakki vaȝȝos, ow'dalgo ol'li dam bai'kai, gos'te leddje ædnaman ieȝa oas'tam.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

og da han så tilbake igjen, holdt han på å kjøre høiet sammen. Halden sier: „Jeg skulde gi dig god mat; men saken er den at du ikke skal spise vår mat.“ Jon sier: „Hvad er det med maten din siden jeg ikke skal spise den?“ Halden sier: „Du er i en annen verden oppe på jorden og vi er underjordiske.“ Jon spør: „Hvilken vei skal jeg nu reise?“ Halden sier: „Vi er enda ikke ferdige med å prate. Jeg har enda å sie dig: „På den vei du reiser, er der en stubbe og en mosetue attmed veien. Du skal ta mosen bort av tua; der har du arbeidslønn for hesten.“ Så sier haldemannen til Jon: „Se mot sola!“ og han sier: „Du skal se tilbake igjen.“ Da merket Jon at han var inne i skodda igjen. Da ser han i skodda at en mann står et stykke derfra og roper: „Kom med mig!“ Da letnet skodden og det blev solskinn. Han steg op på hestens rygg og red avsted. Men han var så nær stubben at hesten ikke gikk mange skritt. Han steg av og begynte å se på begge sider av stubben; men han så ikke mosetua. Han tenkte: „La den være hvor den vil; men jeg stiger nu op på hesteryggen og begynner ikke å lete efter den.“ Han vilde reise avsted; da sa det bak ryggens hans: „Se bent mot vest!“ Da fikk han øie på tua. Han fant en skinnsekk som der var 82 sølvdaler i. Han begynte å tenke om det vel var riktige penger. Han stakk skinnsekken i matsekken sin. Så red han videre og red til dagen begynte å mørkne og kvelden kom. Da lette han efter en gressplass for hesten, hvor den kunde ete gress om natten, og bandt et tau til sin egen fot for ikke å miste hesten. Så sov han til om morgenen. Da det lysnet, så han på pengene om de var riktige penger. Så reiste han og nådde den dag til Olderfjorden til folk. Det var derfra enda en halv dags gang før han nådde det sted hvor de hadde kjøpt sig jord.

170.

1.

De li ovta siidan bar'ni; ač'či ja æd'ni leiga ællime, ja liddje guok'te oabba vela. De læ bu'ri, mas nok'ka. Dego bar'ni manna sæŋ'gahis nok'kat ja de læ nokkiham væha aigi, de gulla, dego olmǫš vuoi'na su bal'dan. Dego riebma gul'dalit, de i læk mikkige ol'muit, ja juokke gærdi ɛin ik'ko go bar'ni moreda, de gulla, dego vuoi'na su baldan. De riebma gæč'čak; i gawna ovtagen ol'mǫ. De dat riemai bar'ni givsastuvvat; de manna ra'nnesii'di; das lei boares ak'ka. De jærra boares akkan: „Middjas læ rađđin dasa: go mon nokkan, de juokke ija læ riebman mun givsidit; de læ dego olmǫš go vuoi'na. Mutte go mon čielgam riek'ta nakkarin, de mon im oaine mɛi'dege.“ De jærra boares ak'ka: „Lægo dus bu'resæinen rai'ge, ja nokkatgo don ak'tǫ burin?“ Bar'ni daddja: „Im mon nokka ak'tǫ; mus læk guok'te oabba, makka mɛit nok'kaba sæmme burin.“ „Lægo dat nabarrai'gi dun sæŋga bak'te?“ Daddja bar'ni: „Læ juol'gerušа bak'te.“ „Lavekgo don dam gidda biddjak goas'sege?“ Bar'ni daddja: „Im.“ Daddja boares akka: „Mon addam rađi: galgat fuollat muorranawli ja dakkat divtesi dan raigi miel'de ja val'dit dan nawli iežak bal'di, ja go gulak vuoi'namen iežak baldan, fal'le bajas ja bija nawli rai'gai ja gul'dal sæŋga!“ Bar'ni dagai dam ja de gul'dali sæŋga; de li niso-olmǫš baldan. De fal'li ere sæŋgan dat niso-olmǫš, mutte i bæssam dam nabar-raigi olgǫs. De valdi bar'ni gidda ja bijai sæŋ'gasis.

Iđet šaddai; da li amas niei'da baldan. De doalvui sisa ja ige æd'ni dow'dam. Bar'ni goččui matta rakkadit, ja de borai matta. De riemai jærrat: „Gos læk don boattam?“ Vas'tidi: „Mo læm du ran'ne-niei'da.“ „Im mo læk dun oai'nam goas'sege,“ vas'tidi bardni æd'ni. De daddja niei'da: „Mon oainan din juokke bæivi.“ De daddja: „Govt don sattat oai'nit min juokke bæivi, go mi æp oaine du juokke bæivi?“ Daddja niei'da: „Čuož'žel mu miel'de olgǫs!“ Bardni æd'ni dagai dam, važ'žileiga ran'nesiida vuos'ta; i huob'mamge, ow'dalgo lei mađohis fiina stobo sis'te. Dobbe lei juokkelagan matta ja gol'le-littik ja sil'balittik bæwde nal'de. De goččǫhalaiga borrat. De daddja

170. EN HALDEPIKE KOMMER TIL EN GUTT OM NATTEN.

1.

Der var på en gård en gutt; hans far og mor var i live, og han hadde dessuten to søstre. Der var en bu som han sov i. Når han går til sengs for å sove og har sovet en stund, hører han at det er som et menneske puster ved siden av ham. Når han begynner å å kjenne efter, er det ikke noe menneske, og hver gang han våkner om natten, hører han at det likesom puster ved siden av ham. Han ser efter; han finner ingen. Gutten begynte å bli plaget; han går til nabogården; der var en gammel kone. Han spør henne: „Hvad råd er det for det: når jeg sover, har noen hver natt begynt å plage mig; det er som et menneske når det puster. Men når jeg blir riktig våken, ser jeg ikke noe.“ Den gamle kona spør: „Har du hull i buveggen, og sover du alene i bua?“ Gutten sier: „Jeg sover ikke alene; jeg har to søstre som også sover i samme bua.“ „Er det naverhull ved senga di?“ Gutten sier: „Det er ved fotenden.“ „Pleier du noensinde å stoppe det til?“ Gutten sier: „Nei!“ Den gamle kona sier: „Jeg skal gi dig et råd: du skal spikke en trenagle, tette om hullet og ta naglen ved siden av dig, og når du hører at det puster ved siden av dig, skal du fare op, sette naglen i hullet og kjenne efter i sengen.“ Gutten gjorde det, og da han kjente efter i sengen, lå en kvinne ved siden av ham. Hun for ut av sengen, men slapp ikke ut gjennem naverhullet. Gutten tok henne fast og la henne i sengen.

Det blev morgen; da lå en fremmed pike ved siden av ham. Han førte henne inn og moren kjente henne ikke. Gutten bød dem lage mat, og hun spiste maten. Han begynte å spørre: „Hvor er du kommet fra?“ Hun svarte: „Jeg er din grannepike.“ „Jeg har aldri sett dig,“ svarte guttens mor. Piken sier: „Jeg ser eder hver dag.“ Hun sier: „Hvordan kan du se oss hver dag, når vi ikke ser dig hver dag?“ Piken sier: „Stå op og gå ut med mig!“ Guttens mor gjorde det, og de gikk henimot nabogården. Hun (guttens mor) visste ikke av før hun var i en svært fin stue. Der var allslags

bardni æd'ni: „Im mon bora.“ Da æd'ni goč'čo nieidas borrat. Daddja: „Im mon dal satte din mattait borrat.“ De jorgihi birra niei'da ja vulgiga bardni ednin.

De orui dat niei'da das bii'gan jagi, ja de dat bar'ni riemai dasa irgastallat, ja de nai'tali. Buođi bappa lusa, sitta gulahusait biddjat. De bar'ni daddja nieida nama; mutte bap'pa riemai girjin namait gæč'čat ja ige gawna; oʒai maŋga girjin ige gawna namait. De bap'pa ar'vidi: dat læ hal'di-niei'da. De jærai bardnin: „Govt don læk dam nieida uoǯ'ǯǫn min ollai! Dat fèr'te lættit guhet'tara niei'da.“ De bap'pa bijai ieš nama ja čali gulahusait. Go galgaiga vihaidi vuol'git, de moar'si jawkai bæivi ow'dal væhaš ai'gi, ja ige diettan ir'gi, gosa lei mannam. Mutte dat buođi var'ga ruok'tot. Ækket šaddai; de daddja bar'nai: „Bu'resæŋga vuol'de gal'gak mannat val'dit dam skriina ja raba dan!“ Bar'ni manai ja valdi skriina ja rabasti dam; de li sil'ba-ja gol'lerutta dievva skriina. De dat valdi dɛit ruđait, go vihaje vulgiga, ja go leiga hæjait doallame, de rutta it'tui hæddjabæwdi nala. De bardni ač'či lii'kui ja ar'vidi, atte dat læ hal'deniei'da daihe guhittar; mutte i jiednadallam mɛi'dege.

De šaddai bar'ni mađohis riggis ja riemai gawpǫgida mannat ja jukkagoattit, ja de šaddai gæfi, ja ak'ka giel'da: „Ik don galga jukkat.“ De li ak'ta ækket; de sitta dam boadnjis vuol'git ieǯas miel'de. De dat vulgi. Go leiga vaʒ'ʒime, de daddja niei'da: „Go mo dal oaǯǯon sæmme skriina dievva golleruđait, de don ik galga jukkat ja had'djet mon'nǫ davvira.“ De dat loppidi: i son daga dam. Golai ai'gi; de riemai sæmme laddje dakkat. De buođi guhittar-nieida ač'či ja lei hui boaris. De daddja: „Mon læm dudnje vuoč'čin ruđait ad'dam nieida miel'de, ja dal mo læm nubbadis ad'dam, ja jus dait had'djet, i buorat šadda duina.“ Bar'ni loppidi: „Im mon daga šat ænèp,“ ja garji riemai oaǯ'ǯot, ja gar'ji šaddai.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

mat og gullkar og sølvkar på bordet. De blev bedt å spise. Guttens mor sier: „Jeg spiser ikke.“ Moren ber sin datter å spise. Hun sier: „Jeg kan nu ikke spise eders mat.“ Da snudde piken sig om, og hun og guttens mor gikk.

Piken blev der som tjenestepike et år, og så begynte gutten å fri til henne og giftet sig med henne. Han kom til presten og ber ham skrive ut lysning. Gutten sier pikens navn; presten begynte å se efter navn i boken og fant det ikke; han lette i mange bøker og fant ikke navnene. Da skjønte han at det var en haldepike. Han spurte gutten: „Hvordan har du fått den piken i lag med oss? Hun må være en govetterpike.“ Presten gav henne selv navn og skrev ut lysning. Da de skulde reise og vies, blev bruden dagen før borte en kort tid, og brudgommen visste ikke hvor hun var gått hen. Men hun kom snart tilbake. Det blev kveld; da sier hun til gutten: „Du skal gå og ta det skrinet som står under sengen i bua, og åpne det.“ Gutten gikk og tok skrinet og åpnet det; da var det fullt av gull- og sølvpenger. Han tok pengene, da de reiste for å vies, og da de holdt bryllup, kom pengene til syne på bryllupsbordet. Guttens far likte det og skjønte at hun var en haldepike eller govetter; men han mælte ikke noe.

Gutten blev svært rik og begynte å reise til byene å drikke, og så blev han fattig. Kona forbød det: „Du skal ikke drikke.“ Så var det en kveld; hun ber mannen sin gå med henne. Han gikk. Mens de gikk, sier piken: „Når jeg nu får det samme skrinet fullt av gullpenger, skal du ikke drikke og øde vårt gods.“ Han lovte at han ikke skulde gjøre det. Tiden gikk; han begynte på samme vis. Da kom govetterpikens far, og han var meget gammel. Han sier: „Jeg har først gitt dig penger med piken, og nu har jeg gitt dig for annen gang, og hvis du øder dem, blir det ikke godt med dig.“ Gutten lovte: „Jeg skal ikke gjøre det mer,“ og han begynte å få buskap, og der blev buskap.

2.

De li ak'ta bar'ni, mi nokkai buris. Da sæŋga bajil lei ak'ta stuorra nabar-rai'gi. De buođi juokke ija niei'da bal'di da raigi čađa, ja hui čabba niei'da lei. De siđai manjemus'ta nai'talit dɛina bardnin niei'da, ja dat manai juokke ija fas olgọs da raigin. De dat bar'ni bijai da rai'gai tappa, ige bæssan šat olgọs; de dat fir'ti læmi dɛit ol'muit særvin; dat lei čabbat ja čæp'pi. De bar'ni dyk'kai buris nii'di ja nai'tali dɛina nieidain; dat lei hal'di-niei'da. Dat oaǯǯuiga vit'ta mana; oruiga nu gukki nai'tọsis. Dat leddje hui buorit manat, ja niso lei mɛit buorre niso. Dat doalaiga dalo ja bir'giga buris dan aigi ja leiga soabalaǯǯat goab'bat guoi'masæska. De leiga muttimin nok'kamen sæmme da burin ja sar'noba dobbe gaskastaska. De jærra bar'ni dan akkastis: „Dieđatgo, goggọ do læt boattan sunnje ak'kan?" Daddja ak'ka: „I so dieđe." De vuosiha boad'nji dan ak'kasis atte: „Duole læ rai'gi, goggọ do læt boattan sunnje akkan." Daddja ak'ka: „Dielego læ dat uk'sarai'gi, goigọ so læ boattan dunnje bu'rai dieke?" Daddja bar'ni: „Diele læ gal." De dat jawkihi ja manai ige šat boattan, ja dat baʒi dat boad'nji dɛina viđain manain.
(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

3.

Mo leddjem ækkes mannam olgọs bu'rai nok'kak, ja dalle mon liddjem ak'tọ. De huomiham ik'ko: de læ mus kammerate sæŋgan. Mon al'gen dan njaw'kagoattik, oaivi ja raddi, ja gulan: das læ bargešvuovtak ja stuorra čiǯǯek. De mon ar'videddjem, atte dai'da mu bii'ga lu'ren dieke mu lusa nok'kọk, vaikọ mon in læ gullọn. Væha aige mon jurdašad'den; de gullaguotten, go væva gođđeguotte goađin, ja mo ditten: i das matte ak'tage gođđik væva ieʒago bii'ga. De mon guđđem do kammerate dasa oađđik ja vul'gen goattai gæč'čak, gi dat læ, mi gođđa væva. De li bii'ga ja li baddjanan bajas ja vuoš'šan iđedes gafe, ja mannan lei væva gođđik, go ieš jugọi. Mon čuǯ'ǯọm goađin nu forsak'ta dan nissọna baddjelen, middja mu

2.

Der var en gutt som sov i en bu. Over sengen var et stort naverhull. Hver natt kom en pike gjennem hullet og la sig ved siden av ham, og det var en meget vakker pike. Til slutt vilde piken gifte sig med gutten, og hun gikk hver natt ut igjen gjennem hullet. Gutten satte en tapp i hullet, og hun slapp ikke mere ut; så måtte hun være i lag med de folkene; hun var vakker og flink. Gutten syntes godt om piken og giftet sig med henne; det var en haldepike. De fikk fem barn; de levde således lenge i ekteskap. Det var meget gode barn, og kvinnen var også en god kvinne. De holdt hus og klarte sig godt den tid og levde sammen i enighet. Engang lå de i den samme bua og pratet der sig imellem. Gutten spør kona si: „Vet du, hvor du er kommet inn og blitt kona mi?“ Kona sier: „Nei, det vet jeg ikke.“ Da viser mannen henne det: „Der er det hullet du kom inn gjennem og blev kona mi.“ Kona sier: „Er der det dørhullet jeg kom inn gjennem hit til dig i bua?“ Gutten sier: „Ja, der er det.“ Da forsvant hun og gikk og kom ikke mer igjen, og mannen blev tilbake med de fem barna.

3.

Jeg var om kvelden gått ut i bua for å sove, og jeg var da alene. Om natten merket jeg at jeg hadde en kamerat i sengen. Jeg begynte å klappe hodet og brystet, og jeg kjenner at hun har fletter og store bryster. Da tenkte jeg at kanskje min tjenestepike hadde lurt sig hit til mig for å sove, skjønt jeg ikke hadde hørt det. Jeg lå en liten stund og tenkte efter; da fikk jeg høre at de begynte å veve i gammen, og jeg visste, at der kan ingen veve uten tjenestepiken. Jeg lot da kameraten min ligge igjen der og sove og gikk til gammen for å se hvem det var som vevde. Det var piken, og hun hadde stått op og kokt morgenkaffe og hadde satt sig til å veve, da hun selv hadde drukket. Jeg stod i gammen så forsakt over den kvinne

baldan uođi, giddja mat'ta dat lækkik, go bii'ga læ sis'te, inge mo jukkan da gafe. Bii'ga goččui mu jukkǫk gafe; im mon as'tan; mon vul'gėm olgǫs gæč'čat dan oađđem-kammeratim, imge mon gaw'-nam šat mεi'dege. Arra iđik lei klokko viđa aigi, imge mon dieđe od'ne vεla, giddja lei dalle dan ija mu baldan. Muttǫ go mon mui'-taleddjem boares akkaiden, de dat ar'videddje, atte læ læmaš ul'dǫ-niei'da, middja læ al'gan munnje frijjegoattik. Boares akkak lokke: „Jus mon leddjėm mat'tik dεina ul'dǫ-nieidain, de liččim nai'-talam dεina."

Go bæi'vi šaddai, de dat betrak'tije mun oađđimsaje; de tydelikka leddje guok'te ol'mǫ oađđan das; dasgo oai'vevuol-guoddan leddje guok'te ol'mǫsaje, ja sæmme sæŋ'gavuođđo-boalstaris leddje guok'te ol'mǫsaje.

(Henrik Olsen 1924, Sørfjord.)

171.

Ak'ta bar'ni lei lad'djimi ovta sajin, ja jokka golgai balda. De oai'na, go ak'ta niei'da sævva jokkagaddin. De vulgi dokkǫ. Daddja niei'da atte: „Vuolge suina vaʒ'ʒit!" De vulgi bar'ni; bittaš aigi vaʒʒiga; de lappi dait ædnamit, ja it'tui ak'ta stuorra stoppo. De manaiga sisa; de læ ak'ta boares æd'dje dobbe ja eččasat. Daddja boares æd'dje duoina bardnin atte: „Do galgat nai'talit su nieidain." I bar'ni vas'tidan dasa mεi'dege, ja mui'tali boares æd'dje bar'nai atte: „Si biw'det gulit ovta jogan; mutte ettet di gæse nu vallji go si, dεina di ettet satte biw'dit nugo si." Ige bar'ni loppidan nai'-talit. De doalvui niei'da fastain bardni olgǫs; de vaʒʒiga binnaš matki; de buođi bar'ni dieke fas.

De jurdaša bar'ni, atte galgai so loppidit val'dit da nieida, ja orui guok'te vakko siidan. De oai'na bar'ni, go niei'da sævva sæmme jokkagaddin. De manai dokkǫ ja buođiga stoppui. De læ boares æd'dji nu suttas; daddja bardnin atte: „Gal do dal valdalit vis'sasit su nieida; mutte it do oaǯǯǫgi šatan ænit, go dule it loppidan, ja gal so dagali dudnje baha; muttǫ i so gil'le." De manai bar'ni sii'di.

som sov ved siden av mig, hvem det kunde være, da piken var inne, og jeg drakk ikke kaffen. Piken bad mig drikke kaffen; jeg hadde ikke tid; jeg gikk ut for å se efter sengekameraten min, men fant ikke noe mer. Det var tidlig om morgenen i femtiden, og den dag idag vet jeg ikke, hvem som den natt lå ved siden av mig. Men da jeg fortalte det til gamle koner, skjønte de at det hadde vært en hulderpike som var begynt å fri til mig. De gamle koner sa: „Hvis jeg hadde kunnet tale med den hulderpiken, hadde jeg giftet mig med henne."

Da det blev dag, betraktet de min soveplass; da hadde tydelig to mennesker sovet der; for på hodeputen var der merker efter to mennesker og likeså på underbolsteren.

171. MØTE MED HALDER.

En gutt holdt på å slå på et sted, og en elv rant forbi der. Da ser han at en pike vinker ved elvebredden. Han gikk dit. Piken sier: „Kom og gå med mig!" Gutten gikk; de gikk en stund; da tapte han disse egne (av syne), og en stor stue kom til syne. De gikk inn; der var en gammel kall og andre. Den gamle kallen sier til gutten: „Du skal gifte dig med datter mi." Gutten svarte ikke noe til det. Den gamle kallen fortalte gutten: „Vi fisker i en elv; men I drar ikke en sådan mengde som vi; for I kan ikke fiske som vi." Gutten lovte ikke å gifte sig. Piken førte ham igjen ut; de gikk et lite stykke; da kom gutten igjen hit.

Gutten tenkte at han skulde love å ta piken, og han holdt sig to uker hjemme. Da ser han at piken vinker ved den samme elven. Han gikk dit, og de kom inn i stua. Da er den gamle kallen så sint; han sier til gutten: „Nu vilde du visst ta min datter; men du får henne ikke mer, da du forleden ikke lovte å ta henne, og jeg kunde nok gjøre dig ondt; men jeg gider ikke." Så gikk gutten hjem.

De li ak'ti das'tǫ sodnabæi'vi; vulgi bar'ni sukkat eǯa sii'di, ja das li guoi'mi miel'de; sugai ovta njarga birra. Boatta ak'ta mok'ki, mas læt stuorra gæđgit har'madit; de gullaba, atte law'lǫt nu har'-madit dobbe. Daddja bar'ni guiminis: „Luoite su gad'dai!“ De manaiga gad'dai, ja duot bar'ni vulgi dokkǫ vaʒ'ʒit, gos dat law'lǫt. De nub'bi baʒi vanca bas'set. De buođi ovta stuorra gæđgi lusa ja vaʒ'ʒa birra; de gaw'na dugo uvsa ja hoi'gada dan. De rappasi uk'sa; dobbe li stoppo ja ol'mǫt dievva stobo, ja ak'ta sar'ne-olmai. Bar'ni čok'kahi das væha aigi; de riemai sar'ne-olmai pratet duoina bardnin ja daddja: „Mi mɛit fløj'jet ja gil'vet dugo di ja biw'dit gulit dugo di, ja mi læt gol'ma siida das lakkalaga.“ De bar'ni vulgi olgǫs ja manai guoimis lusa ja sugaiga dokkǫ, gosa galgaiga, ja go buođiga ruok'tot, de æba gullan mɛi'degi šatan.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

172.

De vul'ge guok'te bardni Rols-æddjo Læd'dovuonan ja galgaiga sukkat Lat-ed'djui (Lattaji) sai'debiw'dui. De leiga boattam lakka gas'kanuori; de riemai skuod'dǫ lok'tek Muorralvuonan; de bijai spai'ta skuod'dǫ baddjel. De sukkaba gukkes aigi æbage gawna Lat-æddjo; de riemaiga ar'valit: „Go moai æn huob'man rawnjin mærka val'dit, leigo dat diev'vi raw'nji vai coak'ko raw'nji.“ De daddja nub'bi: „Dat lei raw'nje-doaǯ'ǯe binnaš ow'dalaš go skuod'dǫ bijai baddjel.“ De sugaiga das'sa go riemaiga mattai halidit ja gaf'fi. De nub'bi daddja: „Gok'tes moai vuoǯ'ʒǫ gafa, go i læ arranbatti? Æm moai satte goit van'ci dola dakkat.“ De leiga sukkame; de huob'mai nub'bi skuod'dǫn gaddi ow'dalaǯǯan. De sugaiga dam gadde vuos'ta; mutte i orǫ gad'di lakkanæmi, dego manaliččí ere owdan. De goit buođiga gaddi duokkai; mutte skoaddo læ liika suokkat. De ma-naiga gad'dai; mutte æba dowda dɛit orredit. De li ak'ta gæi'lo, masa sugaiga, ja dagaiga dola ja vuoššaiga gafa ja leiga vai'ban. De ma-naiga van'ci ja bijaiga nok'kat. Dego baddjaneiga, de æba dow'dam, mi dat læ baikit, ja skoaddo læ væha čiel'gam. De daddja nub'be:

Så var det siden engang en søndag; gutten rodde avsted til en annen gård, og han hadde en kamerat med; han rodde om et nes. Der kommer en bukt, hvor der er svært mange store stener. Han hører at de der synger så meget. Han sier til kameraten sin: „Sett mig i land!“ De gikk i land, og gutten gav sig til å gå dit hvor de sang. Den andre blev igjen for å passe båten. Han kom til en stor sten og går omkring den; da finner han som en dør og skyver til den. Døren gikk op; der var en stue og stuen full av folk, og der var en predikant. Gutten satt der en kort tid; da begynte predikanten å prate med gutten og sier: „Også vi pløier og sår likesom I og fisker likesom I, og vi er tre gårder her nær hverandre.“ Gutten gikk så ut og gikk til kameraten sin, og de rodde dit de skulde, og da de kom tilbake, hørte de ikke noe mer.

172. TO FISKERE KOMMER TIL EN HALDEGÅRD.

To gutter reiste fra Langfjorden på Rolvsøy og skulde ro til Latøy på seifiske. De var kommet næsten midtsunds; da begynte det å stige op skodde i Snefjorden, og den la sig hurtig over sjøen. De ror lenge og finner ikke Latøy; da begynte de å prate: „At vi ikke husket på å ta merke av strømmen, om det var flo-strøm eller fjære-strøm!“ Den ene sier: „Det var strømstille litt før skodden la sig over sjøen.“ De rodde til de begynte å få lyst på mat og kaffe. Den ene sier: „Hvor får vi kaffe, da vi ikke har gruegryte? Vi kan dog ikke gjøre op ild i båten.“ Som de rodde, fikk den ene i skodda øie på land litt forut. De rodde mot landet; men det syntes ikke å nærme sig, men likesom å vike foran dem. De kom dog til land; men skodda var like tykk. De gikk i land, men kjente ikke bergene. Det var en kjeile de rodde inn i; de gjorde op ild og kokte kaffe og var trette. De gikk i båten og la sig til å sove. Da de stod op, kjente de ikke hvad det var for et sted, og skodda var letnet litt. Den ene sier: „Vi er visst på Lysfjordneset, om jeg husker rett; der er en sådan kjeile.“ Den andre sier: „Det er

„Moai led'ne vis'sak Čuow'gavuona-njargan, jus mon riek'ta muitan; das læ daggar gæi'lo.“ De daddja nub'bi: „I dat læ dat bai'ki.“ De manaiga gad'dai ja vuoššaiga gafa ja boraiga. De ar'valeiga, gosa soai gal'gaba vuol'git sukkat. De daddja nub'bi: „Dik'to dal skuod'dọ čil'get riek'ta!“ De oruigan væhaš aigi; mutte de suogoi skoaddo fasten De bijaiga goit sukkat ja sugaiga gukkes aigi. De vut en buođiga gaddi guow'do; de manaiga gad'dai; de vuoššaiga gafa ja boraiga ja de manaiga van'ci vel'ledit. De gullaba go boagostit dam guovti dollasaji baddjebæl'de ja sar'nọk; mutte æba ibmir. De baddjaneiga bajas ja vulgiga vaʒ'ʒik dam guw'lui, gos'te gulaiga boagostæmi; mutte æba oai'nan mɛi'dege. De oruiga binnaš gaska ja ar'valeiga, makkas leddje dat boagostæd'djek. De daddja nub'bi: „Soma sii'da læ baddjelæbbun, vaikọ moai æn oaine.“ De vulgiga dego bajas laddje; mutte orrọ dego duol'ba bai'ki, binnaš cæggoslagan. De leiga vaʒ'ʒime ja imaštallaba, mi dat læ baikit. „I dat læ goit Ucca-Lattašge. Dat galle læ mɛit duolbas bajil ja væha hal'laha væstas bællai.“ De huob'maba fak'kistaga go buođigan ovta sii'di, ja læk bære nissọnak siidan ja ak'ta boares ak'ka. De daddja boares akka: „Buorat lei go mi oaǯǯuime diewduit ieččame lusa.“ De duot guovtis æba duosta jiednadallak mɛi'dege; de čuoǯ'ǯoba goab'bak uk'sabællan. Boares ak'ka sitta čok'kedit; mutte æba čok'ket ja æbage dowda ovtage nissọna. De jurdašæba atte soma dat læ hal'dit sii'da, go æba dowda ovtagen ol'mọ. De rakkadeddje mattait; mutte æba siđa mannak borrak. De li juokkelagan buorre matta. De jærra nub'bi: „Gos'te læk diewdok?“ De daddjek gol'ma nuorra nieida: „Æi mis lækge diewdok, ja mi læk occan diewduit æpge læ gaw'nam. Mutte dal doai læp'pi boattam, ja mi val'dik din diew'don.“ De æba jiednadala mɛi'degė ja æbage borran. De daddjek dak nissọnak: „Mis læ gar'ji ja davvir, ja doai šad'dabæt'ti rig'gasak, jus doai das orrobæt'ti.“ De daddja nub'bi: „Moai gal'ge sii'di mannak ja æŋge moai matte das orrok; mutte di gal'gabet mui'talit, mi læ baikit dat.“ De daddjek dak nuorra nissọnak atte: „Doai gal'gabæt'ti boattit min lusa ræŋ'gan; mutte dam havi oaǯ'ǯobæt'ti sii'di mannak.“ De mui'talæba: „Moai led'ne skuod'dọn daddjọn ja sukkan maŋ'ga rawnji

ikke det sted." Så gikk de i land, kokte kaffe og spiste. De rådslo om hvor de skulde ro hen. Den ene sier: „Vi skal la skodden letne riktig." De blev der en stund; men skodden tyknet til igjen. De satte sig dog til å ro og rodde lenge. Da traff de igjen på land; de gikk i land, kokte kaffe og spiste og gikk så og la sig i båten. Da hører de at noen ler og prater ovenfor ildstedet deres; men de forstår dem ikke. De stod op og gikk til den kant hvor de hørte de lo; men de så ikke noe. De holdt sig i ro en liten stund og talte om hvem det var som lo. Den ene sier: „Kanskje det er en gård lengere oppe, skjønt vi ikke ser den." De gikk da likesom opover; men stedet syntes å være flatt, litt brattvorent. De går og undrer sig hvad det er for et sted. „Det er dog ikke Lille Latøy. Den er også flat oventil og heller litt mot vest." Da merker de plutselig at de kommer til en gård; der er bare kvinner på gården og en gammel kone. Den gamle kona sier: „Det var godt at vi fikk karfolk til oss." De torde ikke mæle noe; de står ved hver sin side av døren. Hun ber dem sette sig; men de setter sig ikke, og de kjenner ingen av kvinnene. De tenker at det kanskje er en haldegård, da de ikke kjenner noe menneske. Man laget mat; men de vilde ikke gå og spise. Der var allslags god mat. Den ene spør: „Hvor er karfolkene?" Da sier tre unge piker: „Vi har ikke karfolk, og vi har lett efter karfolk, men ikke funnet. Men nu er I kommet og vi tar eder til karfolk." De mælte ikke noe og spiste ikke. Kvinnene sier: „Vi har buskap og gods, og I blir rike hvis I blir her." Da sier den ene: „Vi skal reise hjem og kan ikke bli her; men I skal fortelle hvad dette er for et sted." De unge kvinner sier: „I skal komme til oss som drenger; men denne gang får I reise hjem." De forteller: „Vi har faret vill i skodden og har rodd i mange strømmer og ikke funnet Store Latøy." Da begynte kvinnene å le og en sier: „I har ikke vært så svært langt fra Latøy." Så skulde de reise; den gamle kona leide dem ut av døren. Da de sanset sig, var de ved båten; men skodden hadde letnet. Da kjente de straks stedet; de var på innlandsiden av Hjelmsøy og begynte å ro over Breisundet mot Langfjordnes. De kom forbi Kavlgrunnen.

ja æŋge gaw'nam Stuorra-Lattait.“ De ribme buogǫstallak, ja daddja ak'ta: „Æt'ti doai læ læmaš nu har'mat guk'kin ere Lattain.“ De galgaiga vuol'git; de boares ak'ka lai'desti uk'sabælin ere olgǫs. Dego huob'maiga, de leiga vanca lut'te; mutte de leige skoaddo čiel'gam. De dowdaiga daggaviđi baiki; de leiga Jelmes-æddjo gaddebæl'de ja vulgiga sukkat Gow'desnuori Læd'donjarga vuollai. De buođiga Gavvalboađo bak'te. De sai'di lik'ka, ja de riemaiga biw'dik ja gesiga vanca dievva ja sugaiga sii'di. De leiga vakko addjanam dam mokkin.

De rajaiga saidit ja bijaiga nok'kat. De niegada nub'bi, gi lei mannje-olmai, go læ sæmme hal'di-siidan ja dat nissǫnak bæw'degaddin ja ruttaladna gænnak čalmit owdan. De daddja: „Dait doai oaǯ'ǯobæt'ti, jus loppidæt'ti boattik middjesida diew'don.“ De daddja niegon: „Im mon dieđe.“ De daddja dat boares ak'ka: „Gal doai vel boattibæt'ti; mutte go vuol'gibæt'ti sai'debiw'dui, doai gaw'nabæt'te Læd'donjar'gagæǯin ovta ruttaskriinaǯa.“ De moredi bajas ja ige niegadam ænet.

De vulgiga vut dāsge sai'debiw'dui Lattaje; de sukkaba vuona olgǫs. De mui'tala guoi'mahis, mɛit son niegadi. De daddja alda ow'da-olmai: „I niegon læ dai'ga; mutte gal moai vuoǯ'ǯǫ lad'det gad'dai ja mannat gæč'čame.“ Dego buođiga njar'gagæččai, de gawnaiga dam unna skriinaǯa ja valdiga van'ci. De likkahalaiga skriina, ja skilla ɛin sis'te go likkastattiga. De daddja nub'bi: „Dɛin læ dego ruđa jiedna.“ De sugaiga ras'ta Lattabællai ja biw'diguođiga saidi, mutte i dar'van dur'gui. De sugaiga gei'lui gad'dai; de vuoššaiga gafa ja bijaiga vuoinastit. De nokkiheiga; de niegada nub'bi: „i galga skriina rappak ow'dal go guovte vakko duogin,“ æbage gæssan go moad'de saidi dam mokkin. De gæččaiga dam mærreaigi, go galgaiga gæč'čat, mi læ skriina sis'te. De li rutta dievva, ja jugiga deit ruđait goab'bak saddjai (bæle goab'basinnai), ja æbage šat siđa duos'tak vuol'git saidit biw'dik.

De læba siidan, niegadæba atte: „Mannes doai addjanæt'ti nu gukki, ow'dalgo fasten vuol'gibæt'ti sai'debiw'dui? Go doai vuol'gebæt'ti sai'debiw'dui, gal'gabæt'ti ruđait guođđit sii'di.“ De sar'noba bæi'vit ja ar'valæba: „Gal'gego moai mana vuolgit sai'debiw'dui?“

Seien var oppe, og de begynte å fiske, drog båten full og rodde hjem. De hadde vært en uke borte på den turen.

De sløide seien og la sig til å sove. Da drømmer den ene som var høvedsmann, at han var på samme haldegården; kvinnene satt ved bordet og der lå en pengestabel foran hver av dem. En av dem sier: „Dette får I, hvis I lover å komme og være karfolk hos oss.“ Han sier i drømme: „Jeg vet ikke.“ Da sier den gamle kona: „I kommer nok enda; men når I reiser på seifiske, finner I ved Langfjordnesodden et lite pengeskrin.“ Da våknet han og drømte ikke mer.

De reiste igjen på seifiske til Latøy; de ror ut fjorden. Den ene forteller kameraten sin hvad han drømte. Da sier forrumsmannen hans: „En drøm betyr ikke noe; men vi får legge til land og gå og se.“ Da de kom til nesodden, fant de det lille skrinet og tok det i båten. De rørte ved skrinet, og det klirret inne i det, når de rørte ved det. Den ene sier: „Det er som lyden av penger.“ De rodde over til Latøysiden og begynte å fiske efter sei; men den bar ikke fast i dorga. Da rodde de i land i en kjeile; de kokte kaffe og la sig til å hvile. De blundet; da drømmer den ene: du skal ikke åpne skrinet før om to uker. De drog bare noen få sei på den turen. På den bestemte tid da de skulde se efter hvad der var i skrinet, gjorde de det. Det var fullt av penger, og de delte pengene, en halvdel til hver, og torde ikke mer reise på seifiske.

Mens de var hjemme, drømmer de: „Hvorfor dryger I så lenge før I reiser på seifiske igjen? Når I reiser på seifiske, skal I la pengene være igjen hjemme.“ De prater om dagen og sier: „Kanskje vi skal reise på seifiske?“ De hørte at det var svært seifiske ved Latøy. Så reiste de og rodde under Latøy. Da satte det plutselig i med tykk skodde, og de visste ikke av før de var på de samme kvinnenes gård. Den gamle kona spør: „Hvordan er det gått?“ Den ene sier: „Det er gått godt; vi har funnet pengene.“ Hun spør: „Hvor fant I dem?“ Han sier: „Vi fant dem ved Langfjordnes.“ Hun sier: „Jeg bragte dem dit, og nu får I ikke reise tilbake.“

De gulaiga atte dat læ mađohis sai'degæsso Lattain. De vulgiga; de Latta-æddjo vuollai sukkaba. De hoi'gadi fak'kėstaga suk'kes skuod'dọ ja æbage huob'man owdalgo leiga sæmme nissọnit siidan. De jærra boares ak'ka: „Gok'tes læ mannam?“ De daddja nub'bi: „Bures læ mannam; moai led'ne gaw'nan rudait.“ De jærrala boares æm'mi: „Gos doai gawnaje?“ De daddja nub'bi: „Moai gawnaime Læd'-donjargan.“ De daddja boares ak'ka: „Dasa mon duol'vọn, ja dal æt'ti goit bæsa ruok'tok vuol'git.“ De nub'bi šaddai gattamušši; mutte nub'bi i gađa. De daddja boares ak'ka: „Æi dod'nọ vanhemak gefọ maggarge, vaikọ doai læp'pi min lut'te,“ ja nut'ta jawkaiga ere siidan, ja æige diettam, gosa læba šad'dam. Dat occe ja gulaskud'de; mutte æi læm voai'nam ok'tage æige gullam.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

173

De li ak'ta van'ca, vulgi Fin'namar'kui Gebus'ton ja buođi Malaga nala; de buođi mier'ka-skoaddo; æi oai'nan, gosa gal'get mannat. De sukke nu gukki, atte buotte ovta gebmanni kajai, ja manne gad'dai, ja gebman'ni dajai atte: „Val'det vælgi sus! Sus læ vii'ni ja juokke diŋ'ga, middja Tromsanni.“ De val'de vælgi ja viini. Dajai geb-man'ni howsman'nai atte: „Do galgat gaddin nok'kat; muttọ eččasat gal uoǯ'ǯọt vancan nok'kat.“ De šaddai iđet. De li mier'ka-skoaddo ɛin; daddja gebman'ni: „Ettet di galga Tromsa bak'te mannat.“ De vul'ge ja manne væhaš aigi; de čil'gi mierka, ja leddje gas'ko Malaga. De šaddai borjadat, ja vul'ge borjastit æige mannan Tromsan. De manne Bæl'levakkai ja biw'de dobbe giđa ja fis'kijeddje buris. De šaddai ai'gi, atte vul'ge ruok'tot. De buottet lakka Tromsa; daddjet ol'mat, atte si gal'get mannat Tromsan. Howsman'ni i sittan, mutte fer'ti mannat, go ol'mat sitte. De uos'te viini ja maŋ'ga eǯa diŋga; muttọ howsman'ni i oas'tan viini. De vul'ge Tromsan oarjas guw'lui. De li buorre bieg'ga, ja borjasteddje Malaga nala. De časki goal'kai, ja buođi mier'ka-skoaddo. De vul'ge sukkat; de buotte sæmme kajai, gos leddje dalle, go manne. De boatta gebman'ni kaja nala

Den ene blev angerfull, men den andre ikke. Den gamle kona sier: „Eders foreldre blir slett ikke fattige for om I er hos oss.“ De blev uten videre borte fra hjemmet og folk visste ikke hvor de var blitt av. De lette og spurte efter dem; men ingen hadde enten sett eller hørt til dem.

173. MANNEN HOS SJØHALDENE.

Der var en båt som reiste til Finnmark fra Gibostad; den kom ut på Malangen; da kom der mørkeskodde. De så ikke hvor de skulde reise hen. De rodde så lenge at de kom til en kjøbmanns kai, og de gikk i land. Kjøbmannen sa: „Ta på borg hos mig! Jeg har brennevin og alt som de har i Troms.“ De tok på borg og tok brennevin. Kjøbmannen sa til høvedsmannen: „Du skal sove på land; men de andre får sove i båten.“ Så blev det morgen. Det var fremdeles mørkeskodde. Kjøbmannen sier: „I skal ikke reise om Troms.“ De la ut og reiste en stund; da letnet skodden og de var midt på Malangen. De fikk bør og satte seil og reiste ikke innom Troms. De reiste til Berlevåg og drev fiske der om våren og fisket godt. Så kom den tid at de reiste tilbake. De kommer i nærheten av Troms; mennene sier at de skal reise innom Troms. Høvedsmannen vilde ikke, men måtte gjøre det, da mennene vilde det. De kjøpte brennevin og mange andre ting; men høvedsmannen kjøpte ikke brennevin. De reiste fra Troms sørover. Det var god vind og de seilte ut på Malangen. Da slo det om til vindstille, og der kom mørkeskodde. De begynte å ro og kom til den samme

ja vælkommenas'ta ja jærra, gok'te læ mannan Fin'namar'ko. Daddja howsman'ni: „I dat læ bahagi." De vul'ge gad'dai, manne krambu'rai. De mak'se vælgisi juokke olmai. Daddja: „Ettetgo di viini oaste?" Daddjet: „Æi". Daddja: „Gal so dietta, atte di lettet Tromsan oas'tan viini; mutte howsman'ni i læ oas'tan." De šaddai ækket, ja gal'ge vuol'git nok'kat van'ci. De daddja gebman'ni: „Howsman'ni i darbat vuol'git van'ci nok'kat; dat gal'ga nok'kat gaddin." De bijai nok'kat gad'din. Iđedis go baddjanit, de læt ol'mat mannan; æi uoi'nọ mikkige.

De baʒi howsman'ni dokkọ ja orui gukki aigi dobbe. De sitta gebman'ni atte: „Do galgat nai'talit su nieidain." I bar'ni loppidan. De golai ai'gi; daddja bar'ni: „Sus læ hallo gir'kui vuol'git Læŋ'ga-vii'ki." Daddja isit: „Juo! Go sodnabæi'vi šad'da, de do bæsat vuol'git. Jus do loppidat, atte do vuolgat gir'kon olgọs, ow'dalgo bap'pa daddja amena, de do bæsat vuol'git." De loppidi bar'ni atte so boatta ow'dal olgọs, ja de šaddai sodnabæi'vi. De goččui bardni mannat van'ci; „gal dat suw'det du gir'kui." De buotte dokkọ; de bodnje mannjegæǯi gad'dai ja goč'čọ bardni mannat gad'dai ja daddje: „Go do boađat, de boađe dasa sæmme saddjai!" ja bar'ni dagai nuvt, ja leddje vuor'-dimi bardni das ja suw'de fastain dokkọ, ige diettan, gosa dat suw'de, ow'dalgo buođi dokkọ.

De golai ai'gi, maŋ'ga vakko; de daddja bar'ni: „Sus læ hallo gir'kui." Daddja isit: „Gal do bæsat, jus don boađat olgọs, ow'dal-go bap'pa daddja amena." De loppidi bar'ni, ja šaddai sodnabæi'vi. De vul'ge suw'dit ja dakke sæmme laddje go ow'dal, ja bar'ni orui gir'kon mihi mannjelida, go bap'pa dajai amena, ja i mannangi gæč'čat da vanca. De čuovui eččasit miel'de Gebus'tui ja orui siidan, dassaǯi go šaddai lajuit ai'gi.

De li ak'ti lad'djemi gieddin, ja li nu duppat-næl'gi. De boatta ak'ta skip'pa, jođiha (gol'gada) oar'jan binnaš spiella. De jurdaša bar'ni, atte duo skippan læ duppat; so vuol'ga jærrat dokkọ. De buođi gil'gi, jærra ol'main: „Lægo duppat?" Daddjet ol'mat: „I mis gal læ; mutte jus i læ skip'paris? Mana jærrami!" De manai bar'ni dokkọ; de dowdai, atte dat læ sæmme gebman'ni, ma lut'te so læ

kai, hvor de var da de reiste (nordover). Kjøbmannen kommer på kaien, hilser velkommen og spør hvordan det har gått på Finnmark. Høvedsmannen sier: „Det er ikke dårlig.“ De gikk i land til kramboden. De betalte sin gjeld, hver mann. Kjøbmannen sier: „Skal I ikke kjøpe brennevin?“ De sier: „Nei.“ Han sier: „Jeg vet nok at I har kjøpt brennevin på Troms; men høvedsmannen har ikke kjøpt.“ Det blev kveld, og de skulde gå og legge sig i båten. Kjøbmannen sier: „Høvedsmannen behøver ikke å gå og legge sig i båten; han skal sove på land.“ Da la han sig på land. Om morgenen da de stod op, var mennene reist; der såes ikke noe. [1]

Høvedsmannen blev igjen der og blev der en lang tid. Da sier kjøbmannen: „Du skal gifte dig med datter mi.“ Gutten lovte det ikke. Der gikk en tid; gutten sier: „Jeg har lyst til å reise til kirke i Lenvik.“ Husbonden sier: „Ja. Når det blir søndag, skal du få reise. Hvis du lover å gå ut av kirken, før presten sier amen, skal du få reise.“ Gutten lovte at han skulde komme ut før. Så blev det søndag. Kjøbmannen bød gutten gå i båten; „vi skal nok skysse dig til kirken.“ De kom dit; de vendte akterstavnen mot land og bød gutten gå i land og sa: „Når du kommer, så kom til samme sted!“ Gutten gjorde så, og de ventet på ham der og skysset ham igjen dit, og ikke visste han hvorhen de skysset ham, før han kom frem.

Der gikk en tid, mange uker; da sier gutten: „Jeg har lyst til å komme til kirke.“ Husbonden sier: „Det skal du få, hvis du kommer ut før presten sier amen.“ Gutten lovte det, og det blev søndag. Da skysset de ham og gjorde likesom før. Gutten blev i kirken lenge efterat presten sa amen, og gikk heller ikke for å se efter båten. Han fulgte med de andre til Gibostad og var hjemme til slåttetiden kom.

Så var han engang på marken og slo, og han var så tobakksulten. Da kommer et skib; det driver for en liten gråe fra syd. Gutten tenker at ombord der er tobakk; han vil reise dit og spørre. Han kom til siden av skibet og spør mennene: „Har I tobakk?“ Men-

[1] Da mennene våknet, var de nær Gibostad.

orrǫn, ja oaǯǯui duppaha dobbe. De vulgi erehin. De li boattan garra bieg'ga, ja li skip'pa nu guk'kin; i dow'dan obbage, gos dat læ, ja doalvui dokkǫ, ige boattan šatan ruok'tot. Dat leddje mærrahal'dit.
(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

174.

1.

De li ak'ta bar'ni ovta siidan, mi li daggar snik'kar-lakkan, ja nokkai sæmme vieson ak'tǫ. Ovta ija de oai'na, go boatta ak'ta niei'da sisa, čabba olmǫš, čuoǯ'ǯo uk'sabællan ja orui væha aigi; de vulgi ja dajai: „Ak'ti so boatta vel, ja jus so i oaǯǯǫ sanit, de i so boađe.“ De manai. De šaddai nub'be iddja; de oai'na bar'ni: vut boatta sæmme niei'da; de vaʒʒi binnaš lagabuida ja čuoǯǯui das; de riemai vuol'git. Daddja atte: „Ak'ti so boatta vel. Jus so i oaǯǯǫ jiena, de i so boađe goas'sege.“ De šaddai goalmat iddja; de oai'na bar'ni: de boatta sæmme niei'da. De vaʒʒi binnaš lagabuida vel; de riemai vuol'git. Daddja: „Dal so i boađe goas'sege.“ De vulgi. Bar'ni huikiha: „Ale mana!“ De maccai niei'da ja algiga pratet, ja orui ija dan bardni lut'te; de manai.

Nubbi jagi mannjel bar'ni læ ol'gon; oai'na ovta boares æddji, ja boatta su lusa. De buođi. Daddja boares æd'dji bardnin atte: „Do galgat vuol'git su miel'de. Dat niei'da, gæina do nok'ket ja dakket mana, dat læ manna-vaivin, ja do galgat boattit; de gal dat čiel'ga.“ De vulgi bar'ni ja manai binnaš aigi; de i diettan, gos so læ. De oai'na stuorra biggega; de manai boares æd'dji dokkǫ ja bar'ni. De li niei'da sæŋgan. Bar'ni dowdai varsal, atte diele læ sæmme niei'da, middja su lutte lei. De manai bar'ni nieida lusa ja luiti gieđa nala, ja čielgai daggaviđi. Daddja boares æd'dji: „Go niei'da varrǫstuvva, de doai gal'gabæt'ti nai'talit.“ De manai bar'ni sii'di ja orui dobbe ovta aigi.

De li niei'da varrǫstuvvan; de oai'na bar'ni, go boatta boares

nene sier: „Vi har ikke; men kanskje skipperen har. Gå og spør ham!“ Gutten gikk dit; da kjente han ham igjen, at det var den samme kjøbmannen som han hadde vært hos, og han fikk tobakk der. Han vilde reise. Da var det blitt storm og skibet var så langt borte; han visste slett ikke hvor det var, og det førte ham avsted, og han kom ikke mer tilbake. — Det var sjøhalder.

174. GIFTERMÅL MED EN HALDEPIKE.

1.

Der var på en gård en gutt som var et stykke av en snekker, og han sov alene i samme hus hvor han arbeidet. En natt ser han at der kommer en pike inn, et vakkert menneske; hun står ved døren og stod der en stund; så gikk hun og sa: „Jeg kommer enda en gang, og hvis jeg ikke får ord, kommer jeg ikke mer.“ Så gikk hun. Næste natt kom; da ser gutten at den samme piken kommer igjen; hun gikk litt nærmere og stod der; så begynte hun å gå sin vei. Hun sier: „Jeg kommer enda en gang. Hvis jeg ikke får lyd, kommer jeg aldri mer.“ Den tredje natt kom; da ser gutten at den samme piken kommer. Hun gikk enda litt nærmere; så begynte hun å gå sin vei. Hun sier: „Nu kommer jeg aldri mer.“ Så gikk hun. Gutten ropte: „Gå ikke!“ Da vendte hun om, og de begynte å prate, og hun blev hos gutten om natten; så gikk hun.

Året efter er gutten ute; han ser en gammel kall som kommer hen til ham. Han kom. Den gamle kallen sier til gutten: „Du skal gå med mig. Den piken som du sov med og gjorde et barn, hun er nu i barnsnød, og du skal komme; så blir hun forløst.“ Gutten gikk avsted og gikk en liten stund; han visste ikke hvor han var. Da ser han en stor bygning; den gamle kallen og gutten gikk dit. En pike lå i en seng. Gutten kjente straks, at der var den samme piken som hadde vært hos ham. Han gikk hen til henne og la hånden på henne, og straks blev hun forløst. Den gamle kallen sier: „Når piken blir frisk, skal I gifte dere.“ Gutten gikk hjem og blev der en tid.

Så var piken blitt frisk; gutten ser at den gamle kallen kommer,

æd'dji, ja dow'da, atte dat læ sæmme olmai. De buođi bardni lusa ja dajai atte: „Doai gal'gabæt'ti vuol'git vihaidi.“ Bar'ni vulgi ja boares æd'dji ja niei'da; buotte bappa lusa. De occa bap'pa namait. Bardni nama gaw'na, mutte nieida nama i gawna. De huob'mai bar'ni mui'talit bap'pi atte gost dat læ, dat niei'da, boattan. De ar'vidi bap'pa daggaviđi ja ristahi ja čali gulahusait ja nai'taleiga. De buotte sii'di (hal'de-sii'di). Daddja boares æd'dji: „Gal doai oaǯ'ǯobæt'ti dabbeni orrot, jus sittabæt'ti, ja oaǯǯobæt'ti dokkǫni mannat orrot.“ Daddja bar'ni: „Sus læ hallo mannat dokkǫ gos so læ læmaš.“ Daddja boares æd'dji: „Juo!“ De vuol'giguođiga. De ad'da boares æd'dji ruđa vivvahis ja daddja: „Do galgat oas'tit ædnama ja big'get siida; gal son ad'da ruđa dam mađo, atte don oaǯǯot gaitin.“ De buođi barni sii'di ja uosti ædnama ja big'gi stuorra siida ja gaitin uosti, mɛit darbahi.

De al'ge eččasat soai'mat duo bar'nai atte: „Do læt nai'talan hal'de-nieidain.“ De algi bar'ni jukkat ja jugai nu gukki, atte šaddai vælgi vuollai ædnan ja sii'da gɛitin. De galgai boattit lænsman'ni ak-šǫnet da siida dugo iđit. Šaddai ækket; de boatta boares æd'dji stoppui ja daddja: „Mɛit do læt dal dakkan, go do læt jukkan siida ja ædnama? Middja dasa læ sivvan?“ De mui'tala vivva, atte ol'mǫt suoi'met, atte so læ nai'talan hal'di-nieidain. Daddja boares æd'dji: „It do galga das bas'set mɛi'dege,“ ja jærra: „Dieđatgo, ædnatgo do læt væl'gogas?“ Vivva diđi ja dajai. De valdi boares æd'dji ruđait ja logai vivvahis ja dajai: „Go lænsman'ni boatta, de galgat jærrat, ædnatgo dus læ væl'gi,“ ja dajai vivvahis: „Jus dal jugat ja gul'dalat ovtagi, de in mo vækket du šatan goas'sege.“

Šaddai iđet; de buottet ol'mǫt juokke guowlon duo riggis siida ak-šǫw'ni. De buođi lænsman'ni ja čok'kedi bæw'degad'dai ja daddja: so læ boattam ak-šǫnet. De jærra duot olmai, ædnatgo son læ væl-gogas. Daddja lænsman'ni: „Do læt nu ædnat, atte it do mavse dan it goas'sege.“ De dajai lænsman'ni, ollogo læ. Duot olmai valdi ruđait ja logai lænsman'nai, ja uoi'ne gaitin ol'mǫt, atte dasa baʒi vel stuorra ladna rutta, ja lænsman'ni hæmmastuvai da ruđa, middja lei dan ol'man.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

og han kjenner at det er den samme mann. Han kom hen til gutten og sa: „I skal gå og bli vidd.“ Gutten gikk med den gamle kallen og piken; de kom til presten. Presten leter efter navnene. Guttens navn finner han; men pikens navn finner han ikke. Da kom gutten på å fortelle presten hvor den piken var kommet fra. Presten skjønte det straks og døpte henne og skrev ut lysning, og de blev gifte. Så kom de til gården (haldegården). Den gamle kallen sier: „I kan få bo her, hvis I vil, og I kan også få gå og bo der.“ Gutten sier: „Jeg har lyst til å gå dit hvor jeg har vært.“ Den gamle kallen sier: „Nu vel!“ Så vilde de to gå. Den gamle kallen gir sin svigersønn penger og sier: „Du skal kjøpe jord og bygge en gård; jeg skal nok gi dig så mange penger at du får alt sammen.“ Gutten kom hjem og kjøpte jord og bygget en stor gård og kjøpte alt det han trengte.

Da begynte andre å nesekaste gutten: „Du er gift med en haldepike.“ Han begynte å drikke og drakk så lenge at han skyldte vekk jorden og hele gården. Lensmannen skulde komme næste dag og holde auksjon over gården. Det blev kveld; da kommer den gamle kallen inn i stua og sier: „Hvad har du nu gjort, da du har drukket op gården og jorden? Hvad er grunnen til det?“ Da forteller svigersønnen at folk nesekaster ham at han er gift med en haldepike. Den gamle kallen sier: „Du skal ikke bry dig noe om det,“ og han spør: „Vet du hvor meget du er skyldig?“ Svigersønnen visste det og sa det. Da tok den gamle kallen penger og talte op til ham og sa: „Når lensmannen kommer, skal du spørre, hvor meget du er skyldig,“ og han sa til ham: „Hvis du nu drikker og hører på noen, hjelper jeg dig aldri mer.“

Morgenen kom; da kommer der folk fra alle kanter til auksjonen over den rike gården. Lensmannen kom og satte sig ved bordet og sier: „Jeg er kommet for å holde auksjon.“ Da spør mannen hvor meget han er skyldig. Lensmannen sier: „Du skylder så meget at du aldri betaler det.“ Lensmannen sa da hvor meget han skyldte. Mannen tok penger og talte op til lensmannen, og alle folk så at der enda blev en stor haug penger igjen, og lensmannen blev forbauset over de pengene mannen hadde.

2.

De li ak'ta bahas bar'nešlub'bo læikastallamen ol'gon; de boatta ak'ta boareslagan niso ja adna hærvait dievva gieđanis. De daddja bar'nešlub'bui: „Mɛit do dās læikastalak? Dus læk nu vastit læikastallam-diŋgak. Mus læk miha čab'babuk.“ Bar'nešlub'bo lii'kui dɛida hær'vadiŋgaji; de daddja nissǫnina: „Ikgo don satte ad'dik munnje ovta?“ De daddja niso: „Mus læk guok'te daggar smavva nieida go don; dɛin læk vel miha čab'babuk.“ De addi niso dɛit hærvait bar'nešlub'bui ja daddja: „Lækgo don ak'tǫ bar'nešlub'bon dam siidan?“ De daddja: „Læ vel ak'ta bar'nešlub'bo; dat læ stuorip go mon, ja mus læk oabbak dievva.“ De jærra: „Lægo dus ač'či siidan?“ De daddja bar'nešlub'bo: „Dat læ faw'lai sukkam.“ Dego niso dam gulai, de daddja: „Ikgus don vuolge mun guos'sai? Mus læk mađohis čabba læikastallam-diŋgak, ja don bæsak mun niei'damanait guoimi dugǫrdallak.“ De bar'nešlub'bo lii'kui ja daddja: „Mon manan ednin jærrat lobi.“ De manai sis'te mokkit, ige læ æd'ni siidan. De vulgi dam nissǫna miel'de ja vaʒʒiga væhaš gaska ere stobon. De li ak'ta bow'na, man al'de lavi daw'ja bar'nešlub'bo mannat, ja ige huob'man go lei mađohis čabba siida lut'te, ja salljon leddje guok'te niei'damana, makka læikastalle sil'ba-ja gol'le-diŋgai[t] guoimi. De daddja dat niso niei'damana-guok'tai, atte „so læ vieǯ'ǯam ran'nesiidan dod'nǫsida bar'nešlubbo guoi'min læikastallak, vai vargabut ai'gi manna, go di leppek golmas.“ Læikastallam-diŋgak leddje sil'bahæstak ja gol'lestabik dɛit hæstait baddjel; mutte dak læk fal smav'vat. De læikastalle ovta aigi; de riemai bar'ni næl'gogoattik; de jærra dam niei'damana-guovton: „Gosa manai dod'nǫ æd'ni? Mus læ næl'gi; mon siđaliččem mātta.“ De buođi sæmme niso ja duop'pi giettabællai ja vuolgahi dego olgǫs. De bar'nešlub'bo huob'mai: de li ieǯas siida lut'te, ja æd'ni li boattam sii'di ja jærai: „Gos'te don læk læmaš nu gukkes aigi, ja mi læp dun occan, mutte æp læ mi dun gaw'nan.“ De daddja bar'nešlub'bo: „Mo lin ovta har'mak čabba siida salljon, ja dobbe leddje guokte mana, makka læikastalle sil'bahæstait guoimi, mɛin leddje gol'lestabit.“ De daddja bardni

2.

En liten guttunge holdt på å leke ute; da kommer en gammelaktig kvinne og har hånden full av pene ting. Hun sier til gutten: „Hvad leker du med her? Du har så stygge leker. Jeg har meget penere.“ Gutten likte de pene tingene; han sier til kvinnen: „Kan du ikke gi mig en?“ Hun sier: „Jeg har to sådanne småpiker som du; de har enda meget penere leker.“ Hun gav gutten de pene tingene og sier: „Er du eneste guttunge på gården?“ Han sier: „Der er enda en gutt; han er større enn jeg, og jeg har fullt op av søstre.“ Hun spør: „Er din far hjemme?“ Gutten sier: „Han er rodd ut på sjøen.“ Da kvinnen hørte det, sier hun: „Vil du ikke komme i besøk til mig? Jeg har svært pene leker, og du skal få leke med mine pikebarn.“ Gutten syntes om det og sier: „Jeg skal gå og spørre mor om lov.“ Han gjorde en sving inn, og moren var ikke hjemme. Han gikk da med kvinnen, og de gikk et stykke bort fra stuen. Der var en tue som han ofte pleide a gå på, og han visste ikke av før han stod ved en svært vakker gård; på tunet var to pikebarn som lekte med sølv- og gullsaker. Kvinnen sier til dem; „Jeg har hentet fra nabogården en gutt til lekekamerat for eder, så tiden kan gå fort når I er tre.“ Lekene var sølvhester med gullrenner; men de var små. De lekte en stund; da begynte gutten å bli sulten; han spør pikebarna: „Hvor gikk eders mor hen? Jeg er sulten og vilde gjerne ha mat.“ Den samme kvinnen kom, tok ham ved hånden og leide ham likesom ut. Da merket gutten at han var ved sitt eget hjem. Moren var kommet hjem og spurte: „Hvor har du vært så lenge; vi har lett efter dig, men har ikke funnet dig.“ Gutten sier: „Jeg var på tunet i en meget vakker gård, og der var to barn som lekte med sølvhester med gullrenner.“ Guttens mor sier: „Du har sikkert sovet og drømt; der er ingen sådan gård her som vi vet av, og ikke har vi hørt om sådanne hester som du forteller om.“ Gutten sier: „Jeg har ikke drømt; det er sant, det jeg forteller.“ Kvinnen sier til gutten: „Hold op å tøve!“ Gutten sier: „Jeg tøver ikke.“

æd'ni: „Do læk nok'kam ja niegadan vis'sasit; æi læ dās ak'tagen daggar sii'da, mɛit mi diettip, ja æhge læ gullam daggar hæstaitge go don mui'talak.“ Bar'ni daddja: „In læ mon niegadam; mutte dat læ duotta, mɛit mon mui'talam.“ De daddja niso bar'nešlubbuin: „Hæi'ta ere daddjomes!“ Bar'nešlub'bo dajai: „Im mon hoaw'rit.“

De šaddai gæssi, ja bar'nešlub'bo vut en oaʒʒui halo al'git læikastallat. De manai dam stuorra bowna nala, mi li gieddin. De algi læikastallak ja li væha aigi læikastallam; de huob'ma go son læ sæmme baikin læikastallame gos ow'dalge. De leddje dat niei'damanaguovt mɛit dam bar'nešlubbo lut'te. De i šaten haledam ruok'tot, go lei nu haw'ski. De jawkai bar'nešlub'bo, ja occe, mutte æi gaw'nam gos'tege. De li ran'nesiidan ak'ta boares ak'ka ja li noaides-lākkan. De manne dam lusa ja jæradeddje, igo dieđale sagait dam bar'nešlub'bui. De daddja boares ak'ka: „Dat læk hal'dik val'dam, ja dat dun bar'ni læ nai'talam guhet'tar-nieidain, ja don oaʒʒot oai'nit bardnat boat'te gæsi, ikge don galga occak ikge morastit, dɛinago din guoimi læ mannam mađohis bures dam rajin go bar'ni læ lap'pǫm.“

De šaddai dat ai'gi, go boat'te gæssi buođi; de bar'ni buođi; mutte i læ ak'ka vuoinǫlaʒʒat miel'de; mutte gal dat læ miel'de, vaikǫ i bardni æd'ni oaine. De æd'ni falla mātta; mutte i bora. De daddja bar'ni: „Mon manam ol'gon mokkit; de mon boađam sisa ja mon dɛlle daidam borrat.“ De manai olgǫs ja sardnui akkainis: „Lægus dun mielan čabbak dat mun vanhemit sii'da?“ De vas'tida alda ak'ka: “Læ sun mielan mađohis čabbat ja haw'ski dabbe orrot.“ De daddja bar'ni ak'kahis: „Go moai borraguotte ja Ibmila siw'nided'ne, de moai besse dan il'mai, gos'te læ haw'ski dun mielan.“ De manaiga sisa. De jærra bardni æd'ne: „Gos'te don viʒ'ʒek nu čabba nissǫna allasik guoi'min?“ De vas'tida bar'ni: „Dat læ mun ak'ka. Ale šat ænep jærah!“ De buorastatti bardni æd'ni manjis ja rakkadi borrat, ja boraiga ja æbage šaten mannam ruok'tot.

De niso lii'kui nu mađohæmih. Dego ækket šaddai, de manaiga nok'kat. De buođi nieida æd'ni bu'rai sisa ja lei væhaš dego suttas ja daddja: „Do læk vuol'gam ak'tan buodnjinak ere siidan ikge

Det blev sommer, og gutten fikk igjen lyst til å begynne å leke. Han gikk op på den store tua på engen. Han begynte å leke og hadde lekt en stund; da merker han at han leker på samme sted som før. De to pikene var også hos ham. Han hadde ikke mer lyst til å gå hjem, da det var så hyggelig. Han blev borte. De lette, men fant ham ingensteds. På nabogården var der en gammel kone, som var litt av en noaide. De gikk til henne og spurte om hun visste tidende om gutten. Hun sier: „Haldene har tatt ham, og sønnen din er gift med en govetterpike. Du får se ham til sommeren, og du skal ikke lete eller sørge; for med eder er det gått svært godt fra den tid gutten kom vekk."

Så kom den tid at næste sommer kom; gutten kom; kona hans var ikke synlig med; men hun var nok med, skjønt guttens mor ikke så henne. Moren byr ham mat; men han spiser ikke. Han sier: „Jeg går et ærend ut; så kommer jeg inn og da spiser jeg kanskje." Han gikk ut og talte med kona si: „Synes du mine foreldres gård er pen?" Hun svarer: „Jeg synes det er svært pent og hyggelig å være her." Da sier han til henne: „Når vi begynner å spise og signer Gud, kommer vi til den verden hvor du synes det er hyggelig." De gikk inn. Da spør guttens mor: „Hvor har du hentet dig en så vakker kvinne til kamerat?" Gutten svarer: „Det er kona mi; spør ikke mer!" Guttens mor hilste på sin sønnekone og stelte til mat, og de spiste og gikk ikke mer tilbake.

Kvinnen likte sig svært godt. Da det blev kveld, gikk de og la sig til å sove. Da kom pikens mor inn i bua og var likesom litt sint; hun sier: „Du har gått hjemmefra med mannen din og har ikke sagt et ord til mig." Hennes datter sier: „Jeg skal se innom til dig." Hun sier: „Du kan ikke mer komme, da du har hørt Herrens bønn; men alt hvad du mangler, skal jeg skaffe dig." Hun gikk ut av bua og sa: „Du skal ikke fortelle noe." De lovte at de ikke skulde fortelle noe, og de blev svært rike, og aldri manglet der penger i mannens pung.

sudnje jiednadam mεi'dege.“ De daddja alda niei'da: „Mon boađam mokkit dun lusa.“ De daddja: „It don satte šat ænep boattit, dεina do læk Hærra rokkusa gullam; mutte gεitin, middja dust vai'lo̜, de mon dudnje rakkadam“, ja manai buwrin olgo̜s ja gildi: i galga sar'not mεi'degen. Ja loppedeiga: æba soai mui'tal mεidegen, ja šaddaiga mađohis riggasak, ja ige nokkan boađnji bursan rutta goas'segen.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

175.

De leddje guok'te nieida ovta siidan; de dak manaiga goabbačagat navehi littarit bieb'mame ja čaʒit hoi'game. Dego iđedis boattiba navehi, de εin ak'ta bar'ni ruottasta na-fæs'karis olgo̜s ja æbage dowda, ja go čaccegal'do lusa boattigoattiba, de læ dobbe sæmmelagan bar'ni, middja dego čacce-æb'bara doalla gieđan. Dego boattiba lakka, de jawkiha. De ar'valæba gas'kanæska nieida-guovtis: „Mi dat gal'ga lættik, go duot læ riebman mon'no̜ givsidit?“ De daddja nub'bi: „I dat givsik, mutte dat narrida mon'no̜.“ De daddja nub'bi: „Moai gal'ge val'dit dam gidda, jus moai bære vuoǯ'ǯo̜. Dat læ vis'sat hal'di-bar'ni.“ De dat εin oai'niba iđedit, mutte æba ækkedit. De mui'talæba æd'nahæska. mεit soai læba oai'nam gukkes aigi na-fæs'karis, ja muttimin læ čaccegal'do lut'te. De daddja æd'ni nieidasguok'tai: „Doai gal'gabæt'ti gæč'čalik mannak nok'kat na-fæs'kari ovta ija; de doai bæssabæt'ti diettit, mi dat læ.“

De nieidaguovt laǯigan sæŋga na-fæs'kari, ja dego ækket šaddai, de bijaiga nok'kak. De leddje jur nakkarat rot'teme nubbi nii'di, ja nub'bi lei juo nok'kam. De gulai go giǯehi fæsker-uk'sa, ja ige dađe ænep gullan mεi'dege. De nokkai datni. De moredi ik'ko; de gulla dego ličči olmuš, middja vuoi'na sun juol'gebæl'de. De jurdaša: „Juogohon mon dam njawkastam, mi dat læ.“ Mutte riemai εin gul'dalit; de gulla atte dat læ dego guolbin sæŋga baldan. De orro̜ muttimin dego ličči sod'no̜ sæŋgan. De goit čok'kedi ja gul'dali; de

175. EN HALDEGUTT BLIR DØPT OG GIFT MED EN PIKE.

Der var to døtre på en gård; de gikk begge i fjøset og gav kreaturene fôr og hentet vann. Når de om morgenen kommer i fjøset, løper alltid en gutt ut av fjøsgangen, og de kjenner ham ikke, og når de nærmer sig vassnøitet, står der en likedan gutt som holder likesom en vassbøtte i hånden. Når de kommer nær, blir han borte. Pikene taler sig imellem: „Hvad skal det bety at han har begynt å plage oss?“ Den ene sier: „Han plager oss ikke, men narrer oss.“ Den andre sier: „Vi skal ta ham fast, hvis vi bare får fatt i ham. Det er vist en haldegutt.“ De ser ham stadig om morgenen, men ikke om kvelden. De forteller sin mor hvad de i lang tid har sett i fjøsgangen, og undertiden er han ved vassnøitet. Mora sier til dem: „I skal prøve å gå og legge eder i fjøsgangen en natt; da får I vite hvad det er.“

De redde seng i fjøsgangen, og da det blev kveld, la de sig til å sove. Den ene piken holdt nettop på å sovne og den andre var alt sovnet. Da hørte hun at gangdøra knirket, og hun hørte ikke mer. Så sovnet også hun. Da hun våkner om natten, hører hun at det var som et menneske pustet på gulvsiden av henne. Hun tenker: „Mon jeg skal stryke på det med hånden for å få vite hvad det er?“ Men hun begynte igjen å lytte; da hører hun at det er likesom på gulvet ved sengen. Undertiden synes det som det var i sengen deres. Hun satte sig op og lyttet; da syntes det

orui dego olmuš licči fal'lem ere sæŋgan. De lik'kasi ol'gǫ-uk'sa binnaš. De šaddai iđek ja baddjaneddje, ja manaiga nieidaguovtis sisa. De jærra æd'ni, gok'tes gævai. De mui'taleiga nieidagutt, govt lei šad'dam. De daddja æd'ni: „Doai gal'gabæt'ti biddjak riek'ta čaw'ga ol'gǫ-uvsa, ja dam raigi middja læ ol'gǫ-uvsan, de gal'gabæt'ti nawli biddjak dam rai'gai."

De vut šaddai ækket ja manaiga nok'kat. De vut en bijaiga riek'ta čaw'ga ol'gǫ-uvsa ja nawli rakkadeiga valmasi; mutte æba biddjam nawli rai'gai. De bagadalla æd'ni: „Nub'bi gal'ga rakkadit nok'kat uk'sabællai ja nub'bi sæmme seŋ'gi." Nieidaguovtis dagaiga dam. De læba velǫhallame; de gulai nub'bi go navet-uk'sa-smar'ta lik'kasi; de fal'li sæŋgan bajas gæč'čat, lægo smar'ta lik'kam. Dego gæččai, de i læm lik'kasam smar'ta maggarge. De manai fasten sæŋ'gasis væl'lahit ja de lei nokkiham. De moriha bajas; de gulla go vuoi'na baldan; mutte i niei'da likkat maggargen ja jurdaša: „Mi mat'ta lættik?" De gocca ja gul'dala; de oaǯǯui ibmardussi, atte dat læ olmuš sun baldan. De duop'pi fat'mai; mutte i orrǫn middjage fat'-mai dar'vanam. De goʒi vel binnaš aigi, ow'dalgo nakkarak rot'tije. De gulla goihge, atte vuoi'na. De gulla atte sun oab'ba læ meit gocci-men. De jærra: „Gulatgo mɛi'dege?" De daddja: i son gula. De daddja oab'bahis: „Dam nawli, mɛit soai læba dakkan, cog'gal rai'gai ja bija čuowga!" De goʒiga væha aigi æbage gullan mɛi'dege. De nakkarak rot'tijeddje ja niegadæba, go buođi boares hal'diniso nikkui ja daddja: „Dat læ mun bar'ni, middja læ dod'nǫ vuoǯǯǫdæmi ak'-kanis." De æba šat niegadam mɛi'degen dam ija. Muttǫ iđedis go baddjaneiga ja rabasteiga ol'gǫ-uvsa, ruottasti dego olmuš uvsan da guovto ow'dalis.

De golai ai'gi. De vuol'ga nub'bi niei'da ran'nesii'di De huob'ma go læ daggar čabba baikin; stoppo čuow'ga dego sil'ba. De čuoǯ'ǯo uk'sabællan; de boatta sæmme boares ak'ka uvsan sisa ja daddja: „Gosa læk don vuol'gam?" ja de ieš buokkǫsa. De valdi nieida giettabællai ja lai'di nubbi uvsan sisa; de lei dobbe alda bar'ni. De čok'kaha ja čalla, ja læ mađohis čabba bai'ki, ja bar'ni daddja: „Mo læm læmaš maŋ'gi dun lut'te; mutte it læk don mun dow'dan. Mutte

som om et menneske var faret ut av sengen. Ytterdøra rørte sig litt. Det blev morgen, og folk stod op og pikene gikk inn. Mora spør hvordan det gikk. De fortalte hvordan det hadde vært. Mora sier: „I skal lukke ytterdøra riktig godt, og det hullet som er i ytterdøra, skal I sette en nagle i."

Det blev igjen kveld og de gikk for å legge sig. De lukte atter ytterdøra riktig godt og gjorde en nagle ferdig; men de satte den ikke i hullet. Mora underviste dem: „Den ene skal rede op til sig ved døra og den andre i den samme sengen." Pikene gjorde det. Som de lå der, hører den ene at slåen[1] i fjøsdøra rørte sig; hun for op av sengen for å se om den hadde rørt sig. Da hun så efter, hadde den slett ikke rørt sig. Hun gikk og la sig igjen i sengen og hadde blundet. Da våkner hun; hun hører at det puster ved siden av henne; men hun rører sig slett ikke og tenker: „Hvad kan det være?" Hun våker og lytter; da forstod hun at det var et menneske som lå ved siden av henne. Hun slo armene om det; men hun syntes ikke å få tak i noe. Hun våkte enda en stund før søvnen tok henne. Hun hører dog at det puster. Hun hører at hennes søster også er våken. Hun spør: „Hører du noe?" Søsteren sier: „Nei, jeg hører ikke noe." Da sier hun til søsteren: „Stikk den trenaglen vi har gjort, i hullet og tend lys!" De våkte en stund og hørte ikke noe. Søvnen tok dem, og de drømte at en gammel haldekvinne kom i drømme og sa: „Det er sønnen min som vil ha eder til kone." De drømte ikke noe mer den natt. Men om morgenen da de stod op og åpnet ytterdøra, løp likesom et menneske ut av døra foran dem.

Tiden gikk. Da går den ene piken til nabogården. Hun merker at hun er på et sådant vakkert sted; stua skinner som sølv. Hun står ved døra; da kommer den samme gamle kona inn ad døra og sier: „Hvor skal du hen?" og selv ler hun. Hun tok piken ved hånden og leide henne inn ad en annen dør; der var sønnen hennes. Han sitter og skriver. Det er et svært vakkert sted, og gutten sier: „Jeg har mange ganger vært hos dig; men du har ikke kjent mig.

[1] Man brukte trelås.

mon gal dowdan dun; mo læn dow'dan dam rajin go mo læm šad'dam dievas olmuʒi." De riemai sittak nieidain nai'talit. De daddja niei'da: „Im mon satte vela nai'talit duina; i dat soaba gok'tege, muđui go don boađak mun sii'di. De mon væjam dun val'dit; mutte muđui im satte dun val'dit."

De ai'gi golai, ja de buođi hal'dibar'ni ovta ækkeda čalmǫk. De manai nieida bal'di ja riemai sar'nok ja de soabaiga nuh att dat nai'taleiga; mutte šaddaiga mannak vuoč'čin bappa lusa, ja oʒahi niei'da bardni nama bajas; mutte i gaw'namge bap'pa dam nama. De ar'vidi bappa: dat læ vis'sa ædnamvuolaš bar'ni. Mutte huob'mai bap'pa: so læ ovta bara vihahan mannan jagi. De duop'pi bap'pa čaccelitti ja gastahi, ja de manaiga ruok'tot, ja bap'pa čalehi gulahusait. De nai'taleiga ja šaddaiga har'mat rig'gasak gar'jai ja rutti.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

176.

1.

De leddje guok'te ranneʒaga; nub'be lei gæfi ja æi læm gar'ji ænep go ak'ta saw'ca. Dego šaddai čak'ča, de dat riggis valdi dam gæfi sawca ja goddi. De vuol'ga gæfi ak'ka gæč'čak sawcas; de i gawna sawca. De manna riggis ol'ma sii'di ja jærra riggis ol'ma akkan: „Ikgo do læ voai'nam mun sawca?" De vas'tida: „In læt mon dun sawca gat'tijæd'dje."

De boatta nub'bi bæi'vi; de boatta riggis ol'ma gat'tar-niei'da gæfes sii'di. De jærra: „Lækgos don oai'nan mun sawca?" De daddja dat gat'tar-niei'da: „Mo læm oai'nam, ja ik'te dat buođi ieš rid'di riggis olmai ja daddja: „Go i læ ænep go ak'ta saw'ca dam gæfin, de mon goddam dam ere." De valdi sawca ja goddi ere." De manna gæfes niso rig'ga sii'di; de daddja: „Mannes do læk mun ai'na sawca god'dan?" De daddja riggis olmai: „Go dus i læm ænep go ak'ta saw'ca. I dɛina dun hæg'ga æle." De manai sii'di gæfes niso, ja leddje guok'te bardni. De leiga mæccin sii'di boattam bissǫstallamen ja leiga god'dam loddit vuoš'šam-nari. De æd'ni mui'tala atte: „Riggis olmai ik'te goddi min sawca." De daddja nub'bi

Men jeg kjenner dig; jeg har kjent dig fra den tid jeg blev voksen." Han vilde gifte sig med piken. Hun sier: „Jeg kan enda ikke gifte mig med dig; det går slett ikke an, medmindre du kommer til mitt hjem. Da kan jeg ta dig; men ellers kan jeg ikke ta dig."

Tiden gikk; da kom haldegutten en kveld synlig. Han gikk og satte sig ved siden av piken og begynte å prate, og de blev enige om å gifte sig; men de skulde først gå til presten. Piken bad presten lete op guttens navn; men han fant det ikke. Da skjønte presten at det visst var en underjordisk gutt. Men han kom på at han hadde vidd et par året før. Han tok et vannkar og døpte ham, og så gikk de hjem, og presten skrev ut lysning. De giftet sig og blev svært rike på buskap og penger.

176. HALDENE SKJENKER BUSKAP.

1.

Der var to granner; den ene var fattig og hadde ikke mer buskap enn én sau. Da høsten kom, tok den rike den fattiges sau og slaktet den. Den fattiges kone gikk for å se efter sauen sin, men fant den ikke. Hun går da til den rike manns gård og spør hans kone: „Har du ikke sett sauen min?" Hun svarer: „Jeg er ikke gjæter for din sau."

Den næste dag kom; da kommer den rike manns gjæterjente til den fattige gården. Kona spør: „Har du sett sauen min?" Gjæterjenta sier: „Ja; igår kom den rike mannen selv til grindene og sa: „Da den fattige ikke har mer enn én sau, slakter jeg den." Så tok han sauen og slaktet den." Den fattige kvinnen går til den rikes gård og sier: „Hvorfor har du slaktet min eneste sau?" Den rike mannen sier: „Fordi du ikke hadde mere enn én sau. Du lever ikke med det." Den fattige kvinnen gikk hjem, og hun hadde to sønner. De var kommet hjem fra skogen fra jakten og hadde skutt fugl til én kokning. Mora forteller: „Den rike mannen slaktet igår sauen vår." Den ene av guttene sier: „La ham det! Men næste år på

dɛin bardnin: „God'dǫs dāl! Mutte boat'te jagi dam muddo i galga gaw'nǫt ak'tage liđar.“ Æd'ni vas'tida: „Middjas loak'ta dam stuorra garji?“ De daddjaba bardniguovtis: „Moai vuoinimen guk'kin mæccin saw'ca- ja gussagarji, ja dat leddje vis'sasik hal'de-akkuit gar'ji. Moai leimi lakka ja manaime mæd'del.“ De jærra æd'ne: „Gos'te doai vuoinije?“ De daddja nub'be bar'ni: „Guk'kin dobbe mæccin dam stuorra rassefal'lasis.“ „Gosa dat manne?“ jærra æd'ni. De daddjaba bardniguovtis: „Dasa dak bacce guottot.“

De šaddai nub'bi bæi'vi; de vulgiga fasten bissǫstallak; de buođiga væhaš matki mæcci sisa. De lei vajaldut'tam nub'be bar'ni bis'sǫnævvuit sii'di. De maccai dait viež'žat, ja nub'bi galgai vuor'dit das. De bijai velǫhallak ja nokkai. De niegada, go ak'ta boares niso buođi nikkui ja daddja: „Go viel'ljat boatta dun lusa, de gal'gabæt'ti vuol'git ja mannat dam stuorra fal'lasi; dobbe læ dod'nǫsida gar'ji ja doai gal'gabæt'ti mannak vuos'tebæi'vai go doai oai'nibæt'ti sawcait ja gusait.“ De baddjani bajas; mutte i læm vel viel'lja boattam siidan. Go buođi, de mui'tala viel'ljahis niego, atte hal'de-akkot ai'gǫ middjesida garji ad'dit. De manaiga ja ol'liga dam stuorra fal'las lusa. De huob'maba, go læ gussa ja saw'ca dievva fal'lasa. De manaiga vuos'tebæi'vai birra dam garji, ja go leiga boattam sæmme saddjai, gos algon vulgiga birra važ'žit, de čok'kedeiga ja sar'noba gas'kanæska: „Dās læk galle nu stuorra gar'ji, atte mi æp nagat dait gat'tek.“ De gullaba, go sælge duogin daddja: „Doai æp'pi darbak dam gar'jai rasit ila vallji bar'gat.“ De leddje maŋ'ga nup lokkai gusa æret sawcait. De vuod'djaiga garjin sii'di; de buođiga sii'di.

De buođi riggis ran'ne dokkǫ ruotta ja jærra: Gos'te doai læp'pi viež'žan daggar stuorra garji?“ De daddjaba: „Do læk olmai, gi læk god'dam mist manjemus sawca.“ Dam riggis ol'man leddje nokkam gar'ji goak'te gɛitin. De daddja nub'bi: „Moai led'ne viež'žan gađohusan. Go don dagak sæmme laddje go moai, de don oažžok stuorra garji.“ De jærra: „Gok'tes doai dagaje?“ De daddja nub'bi, gi li skæl'ma: „Moai manaime dud'nar sisa ja huikime al'mai dai'vaha rii'ki. Das læ stuorra ruowdaš, man gaddin moai led'ne læmaš ja dakkam dam. Mana donnai! De moai led'ne vis'-

denne tid skal der ikke finnes et eneste kreatur." Mora svarer: „Hvad er det som gjør ende på den store buskapen?" Guttene sier: „Vi så langt borte i skogen buskap av sauer og kyr, og det var visst haldekonenes buskap. Vi var nær dem og gikk forbi." Mora spør: „Hvor så I dem?" Den ene gutten sier: „Langt borte i skogen på den store gressmoen." „Hvor gikk de hen?" spurte mora. Guttene sier: „De blev igjen der og beitet."

Næste dag kom; da gikk de igjen på jakt og kom et lite stykke inn i skogen. Da hadde den ene gutten glemt skytesakene sine hjemme. Han vendte tilbake for å hente dem, og den andre skulde vente der. Han la sig og sovnet. Da drømmer han at en gammel kvinne kommer i drømme og sier: „Når bror din kommer til dig, skal I gå til den store moen; der er buskap til eder, og I skal gå mot solen, når I ser sauene og kyrne." Han stod op; men hans bror var enda ikke kommet hjemmefra. Da han kom, forteller han ham drømmen, at haldekonene vil gi dem buskap. De gikk og kom frem til den store moen. Da ser de at moen er full av kyr og sauer. De gikk mot solen omkring buskapen, og da de var kommet til det sted hvor de først begynte å gå omkring, satte de sig og pratet sig imellem: „Her er så stor buskap at vi ikke orker å gjæte den." Da hører de at en sier bak ryggen deres: „I behøver ikke å skaffe for rikelig med høi til den buskapen." Det var mange kyr på det andre titall foruten sauer. De drev buskapen hjem og kom hjem.

Da kom den rike grannen løpende dit og spør: „Hvor har I hentet en sådan stor buskap?" De sier: „Du er den mann som har slaktet den siste sauen vår." Den rike mannen hadde mistet næsten all sin buskap. Den ene av dem sier: „Vi har hentet den i helvede. Når du gjør likesom vi, får du en stor buskap." Han spør: „Hvordan gjorde I?" Den ene som var en skøier, sier: „Vi gikk inn i en tønne og ropte til himmelen til himmerike. Der er en stor foss; ved bredden av den har vi vært og gjort det. Gå du også! Da er vi visse på at du får mer buskap enn du behøver." Han gikk og kom til fossen og bar med sig en tønne. Han gikk inn i tønnen

sasak, atte don oaǯǯok garji ænep, go don darbahak.“ De manai ja buođi dam ruowdaš gad'dai ja noađai dud'nara mieldis. De manaì dud'nar sisa ja hui'ka him'merii'ki ja baradii'si. De li hui'kimen; de boatta ak'ta liđar-oas'ti; de gulla dam jiena. De jurdaša: „Mi mat'ta dat lættit?“ De fieraldatti dam dud'nara ruowdaǯi ja gaččai dokkǫ, ige boattam garjin ruok'tot.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De leddje guok'te gat'tarnieida ja leddje gæfes ol'muit manak ja laviga gusait ja sawcait gat'tek; mutte dɛin i læm go ak'ta gussa goabbanaga dam siidaguovton ja moad'de sawca. De laveba gat'tek beivit; de ovta bæivi go læ čabba dal'ki, de oai'niba: de læk daggar čabbagirjak gusak sin gusaguovto lut'te. De riemaiga imaštallak, gos dat gusat læt boattam, ja sawcat læk mɛit lassanam, bæli ænep go da guovton leddje sawcak. De vulgiga gæč'čat ja adniba varan dɛit girjat gusait. De læ ak'ta ucca jokka-oaddji, man ras'ta gal'gaba law'kek, ja dego law'kega, de gaččaiga čalmit (juni) nala. Dego čuoǯǯaheiga ja buođiga dieva nala, de æba voai'nam mɛi'dege ænep go ieǯajæska littarit. De buođiga sii'di ja mui'taleiga, mɛi'de soai vuoiniga. De daddja boares ak'ka: „Dat leddje hal'di-garji, makka leddje dod'nǫsida fal'lǫn; mutte æt'ti ibmirdan dɛit val'dit. Mutte go nubbadis oai'nibæt'ti, de gal'gabæt'ti giessalit gappir sisa fal'kaniibi ja guraštit baddjel; de æi bæsa hal'dit šaten mut'tik (čiekkat ere). Go læk dod'nǫsida daggarak fal'lǫn, de gal'gabæt'ti dakkat sæmme laddje, gok'te mon læm bagadallam.“

De golai ai'gi moad'de bæivi; de vulgiga fasten gat'tet, ja dam dagaiga juokke bæivi. De vuten læba bæivibæl'de dieva ja læba dugǫrdallamen. De riebmaba gæč'čat, gosa læk mannam sod'nǫ unna garjaš. De oai'niba ieǯajæska unna garjaǯa, ja læk njæl'lje girjak gusa (lakka guttǫk) ja moad'de sawca. De sar'noba gas'kanæska: „De læt vuten hal'de-akkot mon'nǫsida fallamen garji.“ De manaiga nubbe bæli dɛit lusa; de njagaiga nu lakka, atte ol'liga bal'kistit gappira baddjel dɛit gusait; mutte sawcait æba ol'lem bal'kistit

og ropte til himmerike og paradis. Mens han ropte, kommer en fehandler; han hører røsten. Han tenker: „Hvad kan det være?“ Så trillet han tønnen ut i fossen, og den falt der og mannen kom ikke tilbake med buskap.

2.

Der var to gjæterjenter; de var fattige folks barn og pleide å gjæte kyr og sauer; men de hadde bare én ku på hver av de to gårdene og noen sauer. De pleide å gjæte om dagen. En dag da det er vakkert vær, ser de at der er kyr med sådanne vakre flekker hos deres kyr. De begynte å undre sig hvor de vakre kyrne var kommet fra, og sauene var også blitt flere, halvten mer enn de hadde. De gikk for å se og gav nøie akt på de flekkete kyrne. Der var en liten elvegren som de skulde skreve over, og da de gjorde det, falt de forover. Da de stod op og kom op på bakken, så de ikke noe mer uten sin egen buskap. De kom hjem og fortalte hvad de så. Da sier en gammel kone: „Det var haldefe, som blev budt eder; men I forstod ikke å ta det. Når I næste gang ser det, skal I tulle en follekniv inn i huen og kaste den over det; da kan haldene ikke mer gjemme det vekk. Når sådant blir budt eder, skal I gjøre sådan som jeg har lært eder.“

Der gikk noen dager; da gikk de igjen for å gjæte, og det gjorde de hver dag. Så er de igjen på sydsiden av bakken og leker. Da begynner de å se efter hvor deres lille buskap er gått hen. De ser den, og der er fire flekkete kyr (de beiter like ved) og noen sauer. De taler sig imellem: „Nu byr haldekonene oss igjen buskap.“ De gikk da hen til dem langs den andre siden og lurte sig så nær at de nådde å kaste huen over kyrne; men sauene nådde de ikke å kaste over. Da de gikk for å ta huene sine, sier de: „Vi skal også få kaste huen over saueflokken.“ Da de tok huene sine og rettet sig op, så de ikke noen sau; men de fire flekkete kyrne var

baddjel. Dego manaiga val'dit gappiridiska, de sar'noba atte: „Moai gal'ge oaǯ'ǯot vela bal'kistit baddjel saw'ca-čorraga.“ Dego valdiga gappiridiska ja njul'giga čuoǯ'ǯot, de æba oai'nam ovtage sawca; mutte dak njæl'lje girjak gusa galle leddje. Dego ækket šaddai, de vulgiga sii'di doal'vot; de buođiga sii'di; de jærra æd'ne: „Gos'te doai læp'pi vierrǫ-gusait val'dam dieke?“ De mui'talæba, gok'te læ sod'nuin mannam. „Moai led'ne dakkam, nugo boares ak'ko læ bagadallam. Dat læk vis'sak hal'de-akkuit gar'ji, ja dat læk oai'nan: mi læk gæfik, atte mi darbahip ænet garji.“ De biddje goattai gusajesa ja valdigan guok'te goab'bak.

De li æd'ni čadnamen gusait gidda; de gulla sæw'njadis goattefæs'karis go daddja: „Dam guok'te gusa galgak boaš'šogæččai čadnak ja dam goalmat gusa uk'sabællai.“ De niso ruottasti fæs'kari gæč'čak, lægo ak'tagen olmuš; mutte i voai'nam mɛi'dege. De ar'vidi: dat læk hal'de-akkot. De buođi sisa ja mui'tala boares ak'kai; de daddja: „Æp'pi galga mui'talit ak'tige, mɛit doai gullabæt'ti.“ De šaddai ækket, ja manai boččit, ja dat guok'te gusa leddje har'madit miel'kak. De boǯi guok'te æb'bara dievva milkin. De biddje ækkedis nok'kat; de niegada: „Don galgak dam goalmat gusa mielki njæl'lje bæivi mannjelaga guođđit goattai juokke ækkeda go don boǯak.“

Niso dagai dam. Dego boatta iđedis, i læ miel'ki æb'baris ige dieđe, gosa miel'ki šad'da. Dego manne dak mærriduvvum bæivik mæd'del, de niegada atte: „Don ik darbak šaten guođđit milkit goattai, de galgat boččit ovta saddjai gɛitin gol'ma gusa.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

177.

1.

De li Santoar'ja-nuoren nuor'tagæǯin sii'da ja stuorra navet, ja ani gut'ta gusa ja sawcait; mutte ak'ta gussa juokke dalvi jabma boaš'šǫsæini lagamus balkon. De dat ribme imaštallat, mi dat matta lættit. De ak'ta boares sabmelaš daddja: „Soma di leppek guhet'tara stobo

der. Da det blev kveld, førte de dem hjem og kom hjem. Mora spør: „Hvorfra har I tatt de fremmede kyrne hit?“ De forteller hvordan det er gått med dem. „Vi har gjort som den gamle kona har lært oss. Det er visst haldekonenes buskap; de har sett at vi er fattige og at vi trenger mere buskap.“ De satte kyrne sine inn i gammen og tok to hver.

Mora hadde bundet kyrne; da hører hun i mørke at en sier i fjøsgangen: „De to kyrne skal du binde ved innerveggen og den tredje kua ved døra.“ Hun løp ut i fjøsgangen for å se om der var noen, men hun så ikke noe. Da skjønte hun at det var haldekonene. Hun kom inn og fortalte det til den gamle kona. Hun sier: „I skal ikke fortelle noen hvad I hører.“ Det blev kveld; kona gikk for å melke, og de to kyrne var svært rike på melk. Hun melket to bøtter fulle med melk. De la sig til å sove om kvelden; da drømmer hun; „Du skal hver kveld når du melker, la melka av den tredje kua fire dager på rad stå igjen i fjøsgammen.“

Kvinnen gjorde det. Når hun kommer om morgenen, er det ikke melk i bøtta, og hun vet ikke hvor det blir av den. Da de bestemte dager var forbi, drømmer hun: „Du behøver ikke mer å la melk stå igjen i fjøsgammen; du skal melke alle tre kyr i samme kopp.“

177. HALDENE KREVER AT FJØSET FLYTTES.

1.

I nordenden av Sandtorgsundet[1] var der en gård og et stort fjøs, og mannen hadde seks kyr og sauer; men en ku døde hver vinter i den bås som var nærmest innerveggen. De begynte å undre sig

[1] I Trondenes prestegjeld.

nala naveha dakkam.“ De ribme boagostit ja daddjek: „Makka dak læk, dak guhet'tarak? Æp mi jakke dasa.“ Mutte juokke jagi fal gussa jabma dam balkos. De li ak'ta ækkedis-bæi'vi; de boatta ak'ta boares diew'do; isit li nawstin. Buođi dan lusa; de daddja: „Don galgat vuol'git mun miel'de; mon vuoseham dudnje: do læk dakkan naveha mun vieso nala, ja dun gussa goǯ'ǯa mun bæwdi nala.“ De fir'ti vuol'git da olmai; buođiga navet lusa; de i huob'mamge: de li ovta amas stobon. De oai'na: bæw'di læ gas'ko guolbi, ja gusagoǯ'ǯa gol'ga bæwdi nala. De daddja: „Don galgat naveha sir'dilit baddjelida. Don ieš oainat, atte gussa goǯ'ǯa mun matta-bæwdi nala.“ De dat loppidi dam. De daddja: „Go don naveha læk sir'dam ja gusait sisa biddjam, ik galga biddjat gaitin balkuide; galgak guođđit boaš'šǫ-sæi'neguorra-balko guoros.“ Olmai loppidi dam. Šaddai čak'ča; de sirdi naveha ja guđi dam balko guoros, mɛit lei goččǫhallam. De bijai littarit sisa navehi. Dego ak'ka iđedis boatta gusait luoi'tit, de lei vil'ges gussa balkon čuoǯ'ǯomen. Niso ruottasti sisa boadnjis lusa, jærra: „Goas læk don dam gusa oas'tan, imge mon dowda dam gusa.“ De boad'nji ar'vidi, atte dat lei guhittar gusait ruok'tot ad'-dimen dait saddjai, mak leddje jabman.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De li Mos'kaluovt-vuow'dai boattam vuostaš or'ro; de dagai allahis huodnahit, mas'te orrot galgai. De li viesuit vuoǯ'ǯǫm valmasin ja littarit ani mɛit miel'de. Dat li giđđa-gæssi. De vuostaš ija biddje nok'kat. Dego vel'lestalle, de gullek, go ol'mǫk olgǫbæli vaʒ'ʒek. De vuol'ga isit gæč'čat olgǫs, mutte i oaine mɛi'dege. De bijai fastain vællot, ja li væl'laham væhaš aigi. De gulla vuten, atte ol'mǫk vaʒ'ʒet olgǫbæl'de. De manai gæč'čat, mutte i oaine mɛi'degen. De buođi sisa, ja ak'ka jærra: „Vuoi'nekgos mɛi'dege?“ De vas'tidi: „Mon in oai'nan mɛi'dege.“ De daddja ak'ka: „Dat læk vis'sak bahak hal'-dik.“ De nok'ke dɛs'tǫ; de niegada boad'nji, go guok'te ol'ma buotte nikkui ja daddjek: „Don galgat huodnahidak sir'dik dās ere.“ De

over hvad det kunde være. Da sier en gammel lapp: „Kanskje I har bygget fjøset over en govetters stue.“ De begynte å le og sier: „Hvad er det, govettene? Vi tror det ikke.“ Men hvert år døde en ku i den båsen. Så var det en eftermiddag; da kommer en gammel mann; husbonden var i naustet. Han kom til ham og sier: „Du skal gå med mig; jeg vil vise dig at du har bygget fjøset over mitt hus og din ku pisser på mitt bord.“ Da måtte mannen gå; de kom til fjøset; han visste ikke av det før han var i en fremmed stue. Han ser at der var et bord midt på gulvet og kupiss rant på bordet. Mannen sier: „Du skal flytte fjøset litt lenger op. Du ser selv at kua pisser på matbordet mitt.“ Han lovte det. Mannen sier: „Når du har flyttet fjøset og satt kyrne inn, skal du ikke sette dem i alle båsene; du skal la båsen ved innerveggen stå tom.“ Han lovte det. Det blev høst; da flyttet han fjøset og lot den bås stå tom som han var befalt. Han satte kreaturene inn i fjøset. Da kona om morgenen kom for å slippe ut kyrne, stod der en hvit ku i båsen. Hun løp inn til sin mann og spurte: „Når har du kjøpt den kua? Jeg kjenner ikke den kua.“ Mannen skjønte at govetteren gav kyr igjen for dem som var døde.

2.

Den første opsitter var kommet til Lakselvdalen; han gjorde sig hus som han skulde bo i. Han hadde fått husene ferdige, og kreaturer hadde han også med. Det var vår-sommer. De la sig til å sove den første natt. Da de holdt på å legge sig, hører de at folk går utenfor. Husbonden går ut for å se efter, men ser ikke noe. Han la sig igjen og hadde ligget en stund. Da hører han igjen at folk går utenfor. Han gikk for å se efter, men ser ikke noe. Da han kom inn, spør kona: „Så du noe?“ Han svarte: „Jeg så ikke noe.“ Kona sier: „Det er visst onde halder.“ Så sov de; mannen drømmer at to menn kom i drømme og sa: „Du skal flytte husene dine herfra.“ Det blev morgen; han forteller sine husfolk:

iđek šaddai; de mui'tala siidas vekki atte: „Mi læk vis'sak hal'digoađi nala dakkam siida.“ De daddja ak'ka: „Mannes nuvt? Mas'te don dam dieđak?“ De daddja boad'nji: „Mon læm niegadam dam od'naš ija, mannjel go mon nok'kem.“ De daddja ak'ka: „Ale hoaw'rit! Go mi læp dāsa dakkam huodnaha, de læ vai'vi dam al'git sir'dit.“ De daddja isik atte: „Nugo don siđak; æp mi daide sir'dit.“

De manna ak'ka goattai gusajis gæč'čak; de læk gusak luvas ja balkon ere boattan ja čuǯ'ʒǫk ak'tes junit. De ak'ka ar'vidi: Gal dat læ vis'sat boad'nji niegadam. De boatta sisa ja mui'tala boad'njahis: „Dat li imaš, atte gusait mon čadnen ækkedis ja sawcait, mutte leddje dal luvas ja čuǯ'ʒǫ gas'ko goatteguolbi ak'tes junit.“ De daddja boadnji: „Ik don jakkam goit iđedis, go mon mui'taleddjem.“ De šaddai fasten ækket ja biddje nok'kat. De vuten gullek ol'muit go vaʒ'ʒet olgǫbæli ja cab'met huonaš-nurkije. De manna gæč'čat vuten boad'nji olgǫs; de uoini: dego ak'ta diew'do ruottasti birra goattenurki; mutte vulgi gæč'čat ige oai'nan mɛi'degen. De biddje nok'kak; de boatta vuten nikkui dak sæmme guok'te ol'ma ja daddjaban: „Don galgak sir'dik huodnahit dās ere bittaš duob'belida.“

De iđet šaddai ja baddjaneddje; de daddja isik vægainis atte: „Hal'dik goč'čǫ dās sir'dilik min væha duob'belida huodnahidime. Mi læk dæi'van dakkat hal'divieso nala, ja æige dak lii'kǫ dasa.“ De sirdi huodnahidis: liđargoađi ja arran-huodnaha. De vuten biddje nok'kat, go leddje huodnahidisa sir'dam. De niegada boad'nji, go buotte nikkui vuten dak sæmme guok'te ol'ma. De daddje: „Dal læk don riek'ta dakkam, go læk huodnaha sir'dam, ja don šaddak bures bir'gijæd'dji olmai. Don oaǯǯot vallji garji, ja don dāl likkǫstuvak, go huodnahidat sir'dek ere min viesuit nal'de. De lavijeddje gusat ja sawcak min ælevait nala goǯ'ǯat ja bai'kit, ja di lavije nu lossadik vaʒ'ʒit min huonaš-dakki nal'de, ja æp mi bal'len nok'kat.“ De baddjani bajas ja mui'tali vækkahis, mɛit li son niegadam. De šad'de bures bir'gijæd'djek, ja æige jabman goas'sege sawcat æige galbik. De li bures juokke laddje.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

„Vi har visst bygget gården over en haldegamme.“ Kona sier: „Hvorfor det? Hvorav vet du det?“ Mannen sier: „Jeg har drømt det inatt, efterat jeg var sovnet.“ Kona sier: „Tøv ikke! Når vi har bygget hus her, er det møie å flytte det.“ Husbonden sier: „Som du vil; vi flytter kanskje ikke.“

Kona går til fjøsgammen for å se til kyrne; da er de løse og kommet ut av båsene og står med snutene mot hverandre. Hun skjønte: „Mannen har sikkert drømt noe.“ Hun kommer inn og forteller mannen sin: „Det var underlig at jeg bandt kyrne og sauene igårkveld; men nu var de løse og stod midt på fjøsgulvet med snutene mot hverandre.“ Mannen sier: „Du trodde ikke imorges det jeg fortalte.“ Det blev kveld og de la sig til å sove. Da hører de igjen at folk går utenfor og slår på husnovene. Mannen går igjen ut for å se efter; da så han at det var som om en mann løp omkring gammenova. Han gikk og så efter, men så ikke noe. De la sig til å sove. Da kommer igjen i drømme de samme to menn og sier: „Du skal flytte husene herfra et stykke lengere bort.“

Det blev morgen og de stod op; husbonden sier til folkene sine: „Halden bød oss flytte husene våre litt bort herfra. Vi har truffet til å bygge over et haldehus, og de liker det ikke.“ Han flyttet husene sine: fjøsgammen og årestua. De la sig igjen til å sove, da de hadde flyttet husene. Da drømmer mannen at de samme to menn igjen kom i drømme. De sa: „Nu har du gjort rett, og du kommer til å bli en velstandsmann. Du får en stor buskap, og du blir nu lykkelig, da du har flyttet husene dine bort fra plassen over husene våre. Kyrne og sauene pleide å pisse og skite på kreaturene våre, og I pleide å gå så tungt på hustaket vårt at vi ikke kunde sove.“ Han stod op og fortalte sine folk hvad han hadde drømt. De blev velstående, og aldri døde sauer eller kalver. Det var godt i alle måter.

178.

De lei jottan ak'ta olmai Bæsfjoran Stuorravudni ak'tan vægainis, dεinago dat lei daggar buorre rassebai'ki. De big'gi dasa; de li oaǯ'ǯomen goađis valmasi vuoč'čin, mas'te ieǯa orrǫk. De nok'kek vuostaš ija, go goatti val'mani. Dego leddje vel'lestallam, de buottek ol'mǫk dievva goađi, ja muttimak læk mεida fæs'karis, mεi'de i goatti gæse, ja bulljardek nu mađohæmit. De fal'lije bajas, ja daddja dat isit: „Mi dat gal'ga lættik?“ De rawgai goatte-uk'sa rabas ja orui væha aigi cag'got. De manai uk'sa fasten gidda ieǯanis. De gocce væhaš aigi ja ar'valeddje: „Middjas dat læ mana baikit, mas'te hal'dit dievva min goađi buotte?“ De daddja boares ak'ka: „Dasa fir'tijek boares aigi dεit čuđđi-ruoššait god'dan, go daggarak buottek æl'li ol'muit lusa.“ De nok'ke; de niegada dat isit: „Mannes don læk dakkam goađi jur min gieddi nala; don galgat ere val'dit.“ Dego baddjani, de jurdaša: „Olmǫš maŋ'ga joaw'delasa niegada, mas'te i læk dai'ga.“ De i jak'kan niegujisas. Mutte dat boares ak'ka daddja: „Dat i læ al'ma orrom-bai'ki!“ De daddja dat isik: „Gos don gawnak čab'bat orrombai'ki, go dās læ buorre liđarguođos ja val'lje rassi?“

De lad'djijeddje, ja šaddai čak'ča. Go ol'mǫk littarit adneguottek huodnahin, de biddje goattai garji ækkedis. Dego iđek šaddai, go baddjaneddje bajas, de læk gaitin littarak ol'gon, je li suk'kes muottabor'ga. De daddja æmik: „Mi dat dāl læ, go littarak æi læ goađin? Mon ækkedis biddjem goattai ja čanadeddjem gidda ja uvsa biddjem gidda ja muora vεl uvsa nala.“ De manne goattai gæč'čat. De læk guok'te sawca jabman, ja uvsak leddje rabas. De dat fasten šad'de vuoddjik littarit goattai. Dego buotte goađin olgǫs, de daddja boares ak'ka atte: „Dās læk nu garra hal'dik.“

De li dεs'tǫ bæive ai'gi; geččet olgǫs. De vuoi'net, go degǫ ol'mǫk mannet olgǫs ja sisa ælek-goađin. De vul'ge gæč'čat, De leddje littarak livvadæmi. De daddja boares ak'ka atte: „Go dāl šad'da buorre dal'ki, de mon galgam mannat ieš goattai ja čanadit littarit gidda.“ De šaddai buorre dal'ki, ja lui'te littarit olgǫs. Dego šaddai ækket, de manai boares ak'ka ja čanadi littarit gidda. Dego buođi

178. HALDENE NØDER EN FAMILIE TIL Å FLYTTE.

En mann var fra Bergsfjorden med sine folk flyttet til Langfjorden, fordi det var sådan god gressplass. Han bygde der og holdt på først å få gammen ferdig som de selv skulde bo i. De sover der den første natt efterat gammen var blitt ferdig. Da de hadde lagt sig, kommer folk så gammen blir full, og der er også i forgangen noen som ikke får plass i gammen, og de pludrer så svært. Folkene for op og husbonden sier: „Hvad skal det bety?" Da spratt gammedøra op og blev stående åpen en stund. Så gikk døra igjen av sig selv. De våkte en stund og sa: „Hvad i all verden er dette for et sted, hvor halder kom og fylte gammen vår?" En gammel kone sier: „Her må de i gamle dager ha drept tsjuderusserne, da sådanne kommer til levende folk." Husbonden sovner og drømmer: „Hvorfor har du bygget gamme nettop på vår eng; du skal ta den bort." Da han stod op, tenker han: „En drømmer meget tøv, som ikke betyr noe." Han trodde ikke på drømmene sine. Men den gamle kona sier: „Dette er ikke en riktig boplass." Husbonden sier: „Hvor finner du vakrere boplass; for her er godt beite og gress i mengde."

De hadde høionn og det blev høst. På den tid da folk begynner å holde kreaturene i hus, satte de buskapen i fjøsgammen om kvelden. Da det blev morgen og de stod op, var alle kreaturene ute, og det var tett snefokk. Husmora sier: „Hvad er det nu, siden kreaturene ikke er i gammen? Jeg satte dem ikveld inn i gammen og bandt dem fast; jeg lukket døra og satte enda et trestykke for." De gikk til gammen for å se efter. Da var to sauer døde, og dørene stod åpne. De måtte da drive kreaturene inn igjen. Da de kom ut av gammen, sier den gamle kona: „Her er så strenge halder."

Det var siden om dagen; de ser ut. Da ser de at det er som om folk går ut og inn i fjøsgammen. De gikk for å se. Da lå kreaturene og hvilte. Den gamle kona sier: „Når det nu blir godt vær, skal jeg selv gå til gammen og binde kreaturene fast." Det blev godt vær, og de slapp kreaturene ut. Da det blev kveld, gikk den gamle kona og bandt kreaturene fast. Da det atter blev dag,

vut bæi'vi, de daddja boares ak'ka atte: „Mon manan ieš vuoč'čin goattai.“ De manai ja gæččai goađi; de leddje littarak siivon orrome. Mutte de li ak'ta gai'ca dar'vanam čuorvit goatteskieltar-gas'ki; mutte i læm jabman. De boares ak'ka gālgai gaica ere. Dego gaica luiti, de gai'ca mægadi vastit ja ruottasti uvsa guw'lui. Boares ak'ka rot'ti ja čanai gidda. De manai ieš goađin olgǫs ja daddja nissǫni atte: „Mana dāl goattai littaridak dik'šok ja boččit!“

Isit manai iđidis faw'lai gulit biw'din. Dego buođi gad'dai, de li jur sewnjǫdam. De valdi gulit ere vancan ja valdi rægga gad'dai. De manne gulit vuoš'šat. De huob'ma, go læk ol'mǫk dievva vanca lut'te; mutte dat læ sewnjǫs gabmo. De daddja: „De læt garjat čoak'kanam dievva vanca; mutte æi dobbe læ go boares moaltak, mɛit guolik læk čollǫm olgǫs; de læt dɛit borramen.“

Dego gulit borre, de huob'majit, go van'ca gol'ga ja læ ak'ta olmǫš, ow'dasiessin naddjo (gobmardalla). De daddja: „Giddjas læ val'dam vanca olgǫs lobekæt'te?“ De vulgi vancas lusa ruot'tat; mutte van'ca leige gol'game væha fawlin. Das li nub'be unna vancaš; de šaddai dam hoi'gak ja vieǯ'ǯat vanca gad'dai, ja ige oai'nam vanca sis'te ovtage ol'mǫ. De buođi gad'dai vancain, ja buotte vanca vækkehit bajas ja gesse bajas baddjelida čacceraji. De čanadi vancajis gidda.

De manai ik'ko ol'gon mannjelaš gaskija; de oai'na: de læ van'ca vuollin fiervan. De vuol'ga gæč'čat, lægo dat ɛitǫ sun van'ca. De boatta dokkǫ, gos leddje vancat ækkedis bajas ges'sujuvvun. De li nub'bi van'ca jaw'kan. De ar'vidi: de læk hal'dik givsidæmi. De li van'ca mæra nal'de, ige læ bad'di gad'dai, ja binnaš abisiiga hoigada faw'lai ja gad'dai vanca; mutte i van'cage golga. De riemai van'ci mannagoattit val'dit baddi gad'dai. De vadnali van'ci ja gaččai čalmalis mirri; mutte i son orrǫm njuos'kan. De leddje dego ol'mǫk makka gurasteddje julgin gad'dai. Dego huob'mai, de li ul'lerajin. De vulgi fasten bod'nai; mutte buođi vækka nu val'lji, atte i bæssamgen fier'vai vanca lusa. De fir'ti mac'cat bajas ja manai goattai ja bijai nok'kat. De mui'tala iđedis, go baddjani, gok'te son læ iddjabodda hal'de-boares-ol'mait guoimi bar'gan. „Geč'čet, lægo min van'ca, mɛit ækkedis gesin bajas, lægo fier'van?“

sier hun: „Jeg går først selv til gammen.“ Hun gikk og så efter i gammen; da lå kreaturene der skikkelig. Men en gjet var blitt fast med hornene imellem skjeltrene, men var ikke død. Den gamle kona løste gjeten. Da hun slapp den, mekret den stygt og løp mot døra. Den gamle kona rykte i den og bandt den fast. Så gikk hun selv ut av gammen og sier til kona: „Gå nu til gammen og stell og melk kreaturene dine!“

Husbonden reiste om morgenen ut på sjøen for å fiske. Da han kom i land, var det nettop blitt mørkt. Han tok fiskene ut av båten og tok dreggen i land. De gikk for å koke fisken. Da merker han at der er fullt av folk ved båten; det er i avdagningen. Han sier: „Det har samlet sig fullt av kråker i båten; men der er ikke annet enn gamle meltinger som fiskene har spydd ut; det er dem de eter.“

Mens de spiste fisk, blev de var at båten reker og at der er et menneske som sitter og bukker fremover i forrummet. Mannen sier: „Hvem har tatt båten ut uten lov?“ Han løp avsted til båten sin; men den rekte litt ut på. Der var en annen småbåt; han måtte sette den ut og hente båten til land, og han så ingen i båten. Han kom i land med båten, og de kom for å hjelpe ham op med båten og drog den op ovenfor vassmålet. Så bandt han båtene sine fast.

Han gikk ut om natten litt efter midnatt; da ser han at båten er nede i fjæren. Han går for å se efter om det virkelig er hans båt. Han kommer dit hvor båtene var satt op om kvelden. Da var den ene båten borte. Han skjønte at haldene plaget ham. Båten var på sjøen og tauet var ikke i land. Litt dragsug skyver den utover og mot land; men den reker ikke. Han vilde gå ut i båten for å ta tauet på land. Han strakte sig efter båten og falt forover i sjøen, men syntes ikke å bli våt. Da var det som om folk kastet ham efter føttene i land. Da han sanset sig, var han ved flomålet. Han gikk igjen ned; men der kom så mange folk at han ikke slapp ned i fjæren til båten. Han måtte vende om og gikk til gammen og la sig til å sove. Om morgenen da han stod op, fortalte han, hvordan

Ak'ka manna olgǫs gæč'čak. De læ van'ca baddjel ul'leraje. De boatta ak'ka sisa ja daddja: „Don læk bieđđam ik'ko; van'ca læ sæmme sajin, gosa mi ik'te ækkedis gesin." De daddja boares akka: „Da baikin don fir'tek ere sir'dit, deke das i loappan gæva bures minguoimi."

De golai ai'gi dokkǫ lakka giđa. De ribme littarak beivit ol'gon vaʒ'ʒik. De manai gussa baddjelida luok'kagil'gi; de huob'majek, go læ gussa vællok gač'čam. De vul'ge gæč'čat, middja læ gusan vai'le. De læt dar'vanam goabbaš ow'dajuolgik gæđ'gegas'ki, ja dasa lei jabman. De val'de ja gesse merri dam gusa. Dego ækket šaddai, de vul'ge vieǯ'ǯat littarit goattai. De gal'get goađi sisa mannat; mutte æi bæsa goattai, æi oaǯǯǫ goatte-uvsa rabas. De bargai goit æm'mi nu gukki, go bæsai viimat sisa. De læk ol'mǫk ja littarak dievva goađi ja ribme nu vastit gæč'čat duom nissǫna nala, ja muttimak njeʒʒǫhallek ja banit vuosahallek. De æm'mi bal'lai ja ruottasti olgǫs ja manai orromgoattai sisa ja mui'tali boares ak'kai. Boares ak'ka fal'li bajas ja ruottasti goattai. Vuoč'čin gaikihi goatte-uvsa, ige rappasan; mutte go nubbadis gaikihi, de goatte-uk'sa rappasi. De dat mɛit vuoini, go leddje nissǫnak ja čiwgak dievva goađi. De lei ak'ta har'mak boares ak'ka, ja dat gæč'ča nu vastik duo nubbe boares akka nala. De daddja dat rievtes boares ak'ka: „Di gal'gabettet jođanit ere mun ælekgoađin vuol'git, deke mon vieǯǯan buol'li bæs'sespai'dara." De boares ak'ka jorgihi olgǫs ja gæččasti manjas goađe sisa ige oai'nam ovtage. De manai sisa ja dajai: „Galgat dāl mannak ja biddjat littarit goattai ja val'dit dam jabma gusa nakki ja biddjak boaš'šočikki. Go læk dokkǫ biddjam dam nakki, de galgat gurastit ucca buol'le bæs'sespai'dara nakki nala ja ovta hillagoai'vo. De oaǯǯot væha ai'gai rafi; mutte gal dudnje boatta vɛl ak'ta vuosahus; mutte don galgat dassedit dola adnik boaʒogoađin."

De golai ai'gi nu gukki go miccamarait lakka; mutte de li galmas ɛin ijait. Dego ijat čuwgǫde riek'ta, de vuoi'net dassedit, go ijait vuddjet littarit olgǫs ja sisa goađin, ja læk bære boares guog'ge nissǫnak, makka hæridet goađe lut'te.

De li ovta ija gal'ma nuor'ti, ja væhaš mutti. De vuol'ga littarit biddjat goattai æmik; de rabasta goatte-uvsa; de læk vut en hal'dik

han om natten hadde strevet med de gamle halder. „Se efter om båten vår som vi igårkveld satte op, er i fjæren!“ Kona går ut for å se efter. Da står båten ovenfor flomålet. Hun kommer inn og sier: „Du har tullet inatt; båten står på samme sted hvor vi igårkveld satte den op.“ Da sier den gamle kona: „Du må flytte fra dette sted; ellers går det til slutt ikke godt med oss her.“

Tiden gikk henimot våren. Da begynte kreaturene å gå ute om dagene. En ku gikk høiere op i lia; da blir de var at kua er falt og ligger der. De gikk for å se hvad der feilet kua. Da var begge fremføttene dens blitt sittende fast mellem to stener og der var den død. De tok og drog kua ut i sjøen. Da det blev kveld, gikk de for å hente kreaturene til fjøsgammen. De skulde gå inn i gammen, men slapp ikke inn; de fikk ikke gammedøra op. Kona strevde dog så lenge at hun til sist slapp inn. Da var gammen full av folk og kreaturer, og de begynte å se stygt på kua, og noen griner og viser tenner. Kona blev redd og løp ut; hun gikk inn i stuegammen og fortalte det til den gamle kona. Denne for op og løp til fjøsgammen. Først rykte hun i gammedøra og den gikk ikke op; men da hun rykte annen gang, gikk den op. Da så også hun at gammen var full av kvinner og unger. Der var en svært gammel kone og hun så så stygt på den andre gamle kona. Da sier den riktige gamle kona: „I skal gå fort ut av fjøsgammen min; ellers henter jeg en brennende neverfakkel.“ Hun vendte sig og gikk ut; hun så sig bak inn i gammen og så ingen. Så gikk hun inn (i stuegammen) og sa: „Nu skal du gå og sette kreaturene inn i gammen og ta huden av den døde kua og legge den i innerkroken. Når du har lagt huden der, skal du kaste en liten brennende neverfakkel og en skuffel glør på huden. Da får du fred for en stund; enda får du nok en fremvisning; men du skal stadig ha ild i fjøsgammen.“

Tiden led så langt som nær sankthans; men det var fremdeles koldt om nettene. Da nettene blev riktig lyse, ser de stadig at de om nettene driver kreaturene inn og ut av gammen, og det er bare gamle krokete kvinner som steller ved gammen.

Det var en natt kold nordenvind og det snedde litt. Da går hus-

dievva goađi ja geč'ček nu vastit dam nissǫna nala. De duop'pi hillagoai'vo ja galgai gurastit dɛit nala. Degǫ jorgihi fasten dɛit guw'lui ere arranis ja hilak leddje dievva goai'vo, i oai'nan mɛi'dege; mutte gulai, go dego ruoǯehi, gosa ow'dal li biddjan dan jabma gusa nakki, ja gurasti dokkǫ hillagoai'vo. I dađi ænep dakkam ja čanai littaridis gidda ja manai orromgoattai.

De šaddai vut iđet ja manai goattai. De leddje gaitin littarak luvas vut en. De luiti olgǫs dɛs'tǫ ja manai ieš mɛit orromgoattai. De li da bodda mannan isit faw'lai; de æi læm go nissǫnak gaddin. De huob'majek, go vaʒ'ʒet oai'nemæt'tomak birra goađi ja guw'lek klasin ja njæʒ'ʒahit ja velesta gai'kǫt goatte-uvsait rabas ja fas biddjek gidda. De daddja boares ak'ka dɛina nuorra nissǫnin: „Galgat dal mannat arrana bal'di čok'kahit ja val'dit unna guoi'vǫǯa gitti, ja go dal uvsa rabastik, de galgak gurastit hillagoai'vo njæʒʒe vuos'ta.“ Dego lei sar'nomen, de rappasi uk'sa, ja gurasti dɛina hillagoai'vuin uk'sarai'gai, ja de uk'sa baiskehi gidda, nuh atte goatti doargihi, ja æbage šat ænep oai'nan mɛi'dege.

Dego šaddai ækket-bæi'vi, de boatta isit fawlin gad'dai suga ja buođi jur gad'dai; mutte i vanca oaǯǯǫ jur fier'vai. Dego airuit gidda biddja ja gal'ga gad'dai law'ket, de ličče degǫ vanca hoi'gadæmi faw'lai fasten, ja bargai dɛs'tǫ gukkes aigi. De fir'ti boares ak'ka mannat fier'vai ja raddjat væga ere stafon. De čur've: „Suga hal gaddai!“ De daddja: „Mon læm bar'gam gukkes aige imge bæsa gad'dai.“ De daddja boares ak'ka: „Mi gal'gat vuol'git dās ere, go duob'bana ænet ja rassi šad'da. I dat læ go hal'dit ja mærra-rawgait orrombai'ki, ja dāsa læt ruošša-rievvarčuđit god'dan ja rog'gan dam sad'dui. Dɛina das i satte ak'tagen olmǫš orrok jur daggǫ.“ De daddja (isit): „Si sir'dek ere dās guođit do bællai duon gæđ'gečoro. Gal dobbe goit bal'le orrot.“ De daddja boares ak'ka: „Mi gal'gat sir'dik Bardnavudni orrot.“ De daddja: „I mis læ dobbe gied'di.“ De daddja: „Æi læk goit dal ok'tagen isit Bardnavuonan. Dat læk ollis rii'ka-ædnamak.“ De jotte dokkǫ Bardnavudni. De šaddai mui'talussan, atte æi bal'le ol'mǫk orrok dast.

Dego ænet ol'mǫk buotte vuodnaraigin olgǫs Al'ta-bæl'de, de

mora for å sette kreaturene inn i gammen; hun åpner døra; da er gammen atter full av halder, og de ser så stygt på kvinnen. Hun grep en skuffel med glør og vilde kaste på dem. Da hun vendte sig igjen fra åren mot dem med skuflen full av glør, så hun ikke noe; men hun hørte at det likesom small der hvor hun før hadde lagt huden av den døde kua, og hun kastet skuflen med glør dit. Hun gjorde ikke dess mer, bandt kreaturene fast og gikk til stuegammen. Det blev morgen igjen og hun gikk til gammen. Da var alle kreaturene løse igjen. Hun slapp dem så ut og gikk selv til stuegammen. Imens var husbonden reist ut på sjøen og bare kvinnene var på land. Da ser de at de usynlige går omkring gammen og kiker inn ad vinduet og griner; undertiden river de op gammedørene og lukker dem igjen. Den gamle kona sier til den unge kvinnen: „Nu skal du gå og sette dig ved åren og ta en liten skuffel i hånden, og når de nu åpner døra, skal du kaste skuflen med glør i kjeften på dem.“ Som hun talte, gikk døra op, og kona kastet glør med skuflen mot døråpningen. Da small døra igjen så gammen skalv, og de så ikke noe.

Om eftermiddagen kommer husbonden roende i land fra sjøen og kom like til land; men han får ikke båten riktig op i fjæra. Når han gjør årene fast og skal skreve i land, er det som om noen skjøv båten ut igjen, og han strevde lenge. Da måtte den gamle kona gå ned til fjæra og skaffe flokken vekk fra støa. Så roper hun: „Ro nu i land!“ Han sier: „Jeg har strevet lenge og slipper ikke i land.“ Hun sier: „Vi skal reise herfra, når det lir frempå og det blir gress. Dette er bare opholdssted for halder og sjødrauger, og her har de drept russerøvere og gravet dem ned i sanden. Derfor kan intet menneske bo nettop her.“ Husbonden sier: „Vi skal flytte gammene herfra til hin side av den stenrabben. Der kan en da holde til.“ Den gamle kona sier: „Vi skal flytte til Ytre Tverfjord.“ Han sier: „Der har vi ikke jord.“ Hun sier: „Der er nu ingen opsitter i Ytre Tverfjord. Det er alt sammen statens jorder.“ De flyttet så til Ytre Tverfjord. Det blev da til et ord at folk ikke kunde bo der.

lii'kujeddje dam orrombai'kai; dat læ jal'gat ja val'lje rassi. Duok makka vuoč'čin orrọ, dat leddje šad'dam juo boares olmuʒi(n) gaiti(n). De mui'taleddje, maggar dat læ bai'ki. De daddja dat nuorra olmai, giddja galgai dokkọ jottik, atte: „Gal dat mon oron," ja dɛin boarrasin li baccan boares goatti, ja dat jođi dasa. De vuostaš ija go dasa buođi, de biddja nok'kat. De buottek ol'mọk dievva goađi; de dat isit bajas fal'li, riemai gæč'čat, lækgo dak al'ma-ol'mọk. De vuoini: muttimat læk nu boarrasak, atte vuovtak læk vilgọdan ja gup'pọn oaivi nala. De dat bal'lastalle; mutte oaʒʒui dat nuorra diew'do nu fak'kestaga nakkarit, ja de nokkehi; de niegada, go buotte daggar boares hal'dik ja daddje: „Don galgat dās ere sir'dit deke dɛina šad'da vel bahabut go dɛina, gi li dāsa biddjam orrok." De baddjani bajas ja jurdaša, mɛit dat niekko gal'ga vaikọhit. De mui'tala ak'kahis dam niegos. De daddja dat ak'ka dɛina: „Mus i lækgen hallo dieke jottik. Dak galle læk čabba baikit su mielan; mutte æi das mui'tal, atte ol'mọk bal'lijek orrot. Gal dat læ buoremus, atte moai sir'de dās ere." De daddja dat boad'nji: „Duon gæđ'gečoro nubbe bællai moai dakke huodnaha dam gied'dai. Dobbe læ mɛit liika čabba bai'ki, mutte heitọhis gad'di gad'dai boattit; i šadda buorre staf'fo." De big'gije dokkọ. De huonaš val'mani ja ribme orrok. De biddje nok'kak vuostaš ija; de æi niegadam mɛi'degen.

De jotte baddje-ol'mak mɛit ja orrọ galvuinæsa da njar'gagæʒin uor'jelis dam siida. De boatta ak'ta boares baddje-olmai ja daddja: „Dāsago doai læt'ti siida dakkam?" „Na, led'ne moai." „Æt'tigọ doai orrọm do bæl'de duo gæđ'gečoro?" De mui'talik: „Æi das bal'le ol'mọk orrot; das læt hal'dik ja jamehak, makka givsidit ol'muit." De daddja baddje-olmai: „I hal læk imaš, atte ol'mọk das æi satte orrot. Dasa læk god'dujuvvum ruošša-rievvarak, ja dat læk baddje-ol'mọk dɛit god'dam ja roggastam sad'dọ sisa, ja læ abečacci fierahan sad'dọ dɛit baddjel, ja læ šad'dam gied'din. Mutte dās læ morredis bai'ki; dasa gal'gabæt'ti siida dakkat. Jus jak'kibæt'ti, mon vuosehan dudnje sii'dasaji, gos læ morridæmus bai'ki, ja doai rig'gobæt'ti dam baikin. De dagaiga siida dasa.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

Da der kom flere folk fra fjordhullene på Altesiden, likte de den boplassen; den var flat og der var en mengde gress. De som først bodde der, var alle sammen alt blitt gamle folk. De fortalte hvad slags sted det var. Den unge mannen som skulde flytte dit, sier: „Jeg skal nok bo der.“ Der stod en gammel gamme igjen efter de gamle, og han flyttet dit. Den første natten efterat de kom dit, la de sig til å sove. Da kommer folk så gammen blir full; husbonden for op og begynte å se om det var riktige folk. Han så at noen var så gamle at håret var blitt hvitt og muggent på hodet. Da blev de redde; men den unge mannen blev så brått søvnig og blundet; da drømmer han at sådanne gamle halder kom og sa: „Du skal flytte herfra; ellers går det dig enda verre enn den som hadde bosatt sig her.“ Han stod op og tenkte hvad den drømmen skulde bety. Han forteller drømmen til kona si. Hun sier: „Jeg har ikke lyst til å flytte hit. Jeg synes nok det er et vakkert sted; men de forteller at folk ikke kan bo her. Det er nok best at vi flytter herfra.“ Da sier mannen: „Vi skal bygge hus på engen på den andre siden av den stenrabben. Der er det en likeså vakker plass; men landet er dårlig til å komme i land; der blir ikke god båtstø.“ Så bygde de der. Huset blev ferdig og de flyttet inn. De la sig til å sove den første natta og drømte ikke noe.

Så kom fjell-lapper også og holdt til med sine saker på nesodden syd for gården. En gammel fjell-lapp kommer og sier: „Så I har bygget gård *her*?“ „Ja, det har vi.“ „Har I ikke bodd på hin side av stenrabben?“ Da forteller de: „Der kan folk ikke bo; der er halder og dauinger som plager folk.“ Da sier fjell-lappen: „Det er nu ikke noe under at folk ikke kan bo der. Der er russerøvere drept, og fjell-lappene har drept dem og gravet dem ned i sanden. Havsjøen har veltet sand over dem og det er blitt til eng. Men her er et trivelig sted; her skal I bosette eder. Hvis I tror mig, skal jeg vise dig en boplass hvor det er triveligst, og der blir I rike.“ Så bosatte de sig der.

179.

De li ak'ta Navuon-olmai jottan Brunnjali, ja das leddje læmaš Brunnjalis ow'dal or'rok; mutte dak leddje fir'tem ere jottit; æi dak bal'lem rawgain orrot. Mutte duot Navuon-olmai i jak'kam, vaiko ieččasak æi læm orrot bal'len, atte ol'mok æi satte orrot. Das læ vuogas biw'dobai'ke. De jođi mannje-čak'čak Brunnjali, go li orrom-huodnaha vuoǯ'ǯom valmasi. De orui vakko dast. De leddje bieggak; de gullaguođi juokke ija, go ol'mok sar'nok, dego ličče vancait gæssime. Muttimin gulla, go vancait hoi'get ja vancait gesset. De vulgi ovta ija gæč'čat. De oai'na, go læt vancat mokki dievva, ja oai'na, go ol'mot hæridit. Muttimin æi oro læmi oaivit, ja muttimat læk dego al'ma-ol'mok. De gul'dala, go sar'nok. Muttin sanit ibmirda, mutte ænas saga i ibmir. De sar'nok: „Mi gal'gat dam ođđa or'ro, mi læ dieke boattam, ere vuoddjit, ja jus ere i aigo vuol'gik, de mi dam had'djedit.“ Muttimak daddjek atte: „Go dat læ boattan nu manjin, de mi ad'dip dasa orrom-aigi; mutte ow'dagaš or'rot lavijeddje das garrodit, ja mi læt fir'ten dait god'dit ja hok'kadit.“ Dego leddje bulljardæmi, de vul'ge gait dinak faw'lai sukkat. Dat rot'ti ieǯas fasten sisa ja bijai vællot ja galgai nok'kat; mutte i siđa oaǯ'ǯot nakkarit. De leddje jur nakkarak boattimen; de rappasi huonaš-uk'sa, buođi ak'ta stuorra olmai sisa. De duot fal'li bajas, ja dat stuorra olmai olgos ruottasti. De i duos'tan mannat gæč'čat. De bijai vut en vællot ja nokkai. De niegada atte: „So li vuol'gan du gæč'čat; mutte don vuoi'nek mun; de mon fir'tejim olgos vuol'gik. Mutte go mon nubbadis boađam, de don fir'tet vuol'get mun miel'de olgos.“ Dego baddjani (das li boares ak'ka miel'de), de mui'tali dasa, mɛit so vuoini ja li niegadam. De daddja boares ak'ka: „I dat læ buorak dās orrok. Don oaǯǯot gii'tit, go mun val'det mɛida ieǯat miel'de. Mutte mi šad'dak das fasten vuol'git ere giđđat.“

De šaddai buorre dal'ki, ja riemai fawli sukkat ja goddi gulit vallji juokke gærde, go li fawlin. De li ak'ta buorre-dal'ke-ækket De ani liinait sek'ton ja vulgi faw'lai liinait suop'pok iddjaset'ti. De buođi suop'pom-mud'dui; de algi liina suop'pot ja lei suop'pome.

179. FISKEREN PÅ BRYNILEN.

En mann fra Kvænangen var flyttet til Brynilen.[1] Der hadde før vært opsittere på Brynilen; men de hadde måttet flytte derfra; de kunde ikke være der for draugene. Men mannen fra Kvænangen trodde ikke at folk ikke kunde bo der, skjønt andre ikke hadde kunnet. Det er en god fiskeplass der. Han flyttet senhøstes til Brynilen, da han hadde fått huset ferdig. Han hadde bodd der en uke; det var vind, og han begynte hver natt å høre at folk pratet som om de satte op båter. Undertiden hører han at de setter ut båter og setter båter op. En natt gikk han for å se. Da ser han at bukta er full av båter og at folk steller der. Noen synes ikke å ha hoder og noen er som riktige folk. Han hører efter, da de prater. Noen ord forstår han; men det meste av deres tale forstår han ikke. De sier: „Vi skal drive bort den nye opsitteren som er kommet hit, og hvis han ikke vil reise, skal vi rive ham i stykker.“ Noen sier: „Da han er kommet så sent, skal vi gi ham tid; men de forrige opsittere pleide å banne her og vi måtte drepe dem og ta dem av dage.“

Som de holdt på å pludre, gav de sig alle sammen til å ro ut på sjøen. Han drog sig igjen inn og la sig og skulde sove; men han fikk ikke sove. Han holdt just på å falle i søvn; da gikk husdøra op og inn kom en stor mann. Han for op og den store mannen løp ut. Han torde ikke gå og se. Han la sig igjen og sovnet. Da drømmer han: „Jeg var kommet for å se til dig; men du så mig; da måtte jeg gå ut. Men når jeg kommer næste gang, må du gå ut med mig.“ Da han stod op (han hadde en gammel kone med), fortalte han henne hvad han så og hadde drømt. Hun sier: „Det er ikke godt å bo her. Du kan takke til at du tok mig med dig. Men vi kommer til å reise herfra igjen til våren.“

Det blev godt vær; han begynte å ro ut på og fikk hver gang han var på sjøen, en mengde fisk. Så var det en godværskveld. Linene var egnet, og han reiste ut på sjøen for å sette dem til

[1] En holme som danner grensen mellem Finnmark og Troms fylker.

De oai'na, go læ sun faw'lebæl'de van'ca; mɛidai suop'po liina ja læ jur lakka. De daddja: „Ik don galga suop'pok vuog'gaset'ti.“ De i gullan mɛi'dege jienait dan vancan, mutte bonjai Lowsnuori vuos'ta vancas. De ow'da-olmai gæč'ča; de jawkai fak'kestaga. De daddja ow'da-olmai: „Dat dal æi læm go mæra-hal'dit ja rawgak.“ De daddja howsman'ni: „Soma leddje Sæglaviikan mɛida boattan dieke liina suop'pok, dɛinago ak'ta van'ca vuoini: moai goddime vallji gulit.“ De dat ol'liga suop'pomes ja vulgiga gad'dai sukkat. De læba sukkame(n). De oai'na owd-olmai vanca, go sukka sod'nọ abašbæl'de gadde vuollai ja ige orọ ila guk'kin ere. Oai'niba, go airot lik'ket, mutte ol'muit æba oaine čok'kahæmi duovtuit nal'de. De hæi'taiga ere sar'nomes ja riemaiga giewrat sukkat gadde vuollai. Mutte dat van'ca i baʒe; dat læ faw'lebæl'de gilgan. De manai ow'da-ol'man addnjo luovas ja sæmme mannje-ol'mai nubbe bæl addnjo. De riemaiga dait anjuit divvok ja galgaiga sittak da vancan ovta gæđgi, mɛina anjuit gidda čas'kiba. Dego čuoǯǯaheiga, æba oai'nan šat da vanca. Owd-olmai li daggar skæl'ma; de daddja: „Gal dat læ duotta, mɛit ow'da-or'rot læt mui'talam. Dat æi læ go rawgak ja riet'tasak. Go nuvt sod'nọ baldan sukket, soai gal'gaba siivon vancain hæridit juokke aigi.“

Buođiga gad'dai æbage oai'nan dɛlle mɛi'dege, gesse vanca bajas ja čanaiga gidda. Ækkedis mattait borre ja biddje nok'kak. Dego vel'lededdje, de gullek, go vancait gessek bajas. De galgai dat isit vuol'git gæč'čat; mutte boares ak'ka daddja dɛina vivainis: „It don galga vuol'git gæč'čat, jus don gulak dās manjas mɛi'dege.“ De daddja dat: „Mannes nuvt?“ „Do galgat jak'kit, mɛi'de mon dajam.“ De i vuol'gan gæč'čak. De daddja boares ak'ka: „Adde hal dobbe fiervan ol'mait gæsašik vancajæsa ja hoi'gat; mutte ik don galga goas'-sege mannat gæč'čat.“

De nokka dat isit ik'ko; de niegada: „Don oaǯǯot gii'tik, go dus læ boares ak'ko miel'de.“ Juokke aige go iđet šaddai, ow'dal bæivi, de gullek, go vancait hoi'get bod'nai ja skuol'ket vancain degọ al'ma ol'mọk. Go li riek'ta baha dal'ki, de leddje vel ænet gow'dọsæbbuk. Muttimin vuoi'nek, go læ riek'ta muotta-suokkat, de læk gæilo dievva

nattesett. Han kom til settemålet og begynte å sette dem. Som han satte, ser han at der er en båt på yttersiden av ham; den setter også line og er riktig nær ham. Han sier: „Du skal ikke sette til angelsett.“ [1] Han hørte ingen lyd fra båten; men han snudde båten sin mot Lauksund. [2] Forrumsmannen ser efter; da blev båten plutselig borte. Han sier: „Det var ikke annet enn sjøhalder og drauger.“ Høvedsmannen sier: „Kanskje de fra Seglvik [3] også var kommet hit for å sette line, fordi en båt så at vi fikk en mengde fisk.“ De blev ferdige med å sette line og begynte å ro til land. Som de rodde, ser forrumsmannen at en båt utenfor dem ror mot land, og den synes ikke å være meget langt borte. De ser at årene rører sig; men de ser ikke folk sitte på toftene. De hørte op å prate og begynte å ro kraftig mot land. Men den andre båten blev ikke efter; den holder sig på yttersiden av dem. Da gikk en keip løs for forrumsmannen og likeså for høvedsmannen på den andre side. De tok til å rette på keipene og vilde be den andre båten om en sten til å slå keipene fast. Da de reiste sig, så de ikke båten mer. Forrumsmannen var en sådan skøier; han sier: „Det er nok sant hvad de tidligere opsittere har fortalt. Det er bare drauger og djevler. Når de ror sådan ved siden av oss, skal vi alltid være forsiktige med båten.“

De kom i land og så da ikke noe, satte båten op og gjorde den fast. De spiste kveldsmat og la sig til å sove. Da de la sig, hører de at de setter båter op. Husbonden vilde gå og se; men den gamle kona sier til svigersønnen sin: „Du skal ikke gå og se om du herefter hører noe.“ Han sier: „Hvorfor det?“ „Du skal tro hvad jeg sier.“ Han gikk da ikke. Hun sier: „La mennene der i fjæra sette båtene sine op og ut; men du skal aldri gå og se.“

Husbonden sover om natten; da drømmer han: „Du kan takke til at du har den gamle kona med.“ Alltid når det blev morgen, før dag, hører de at de setter båter ut og skramler i båtene som

[1] Så linene går over hinannen.

[2] Mellem Arnøy og Laukøy i Skjervøy sogn.

[3] Den nordligste boplass i Kvænangen.

vancak, sukkek faw'lai ja gad'dai. Mutte go læ riek'ta čabba dal'ki, de dɛlle æi gul'lǫge balljǫ; mutte i dat læ goas'sege guoros.

De iđedis vulgiga olgǫs vanca lusa ja gal'gaba faw'lai vuol'git. De boattiba vanca lusa; de læ vancan baddik čuow'dujuvvum luvas. Gesiga liina ja goddiga vanca dievva gulit; sugaiga gad'dai ja doalvuiga liinait vieso lusa, ja nissǫnak sek'te da bodda go gulit rajaiga.

De vulgiga dɛs'tǫ guollevanca doal'vok Lap'pai; de addjaneiga dobbe, das'sago sewnjǫdišguođi; vulgiga sii'di sukkat; de li juo væhaš sæw'-njat; mutte li buorre dal'ki. Buođiga Lap'pigalbi raddjai; de læba gad'deguora sukkamen; de huob'ma ow'da-olmai, go orrit nal'de čuoǯ'ǯo ak'ta diew'do; de sukkaba mæd'del. De huikiha atte val'dit su van'ci; de jærrala skælmas olmai: „Mi dat don læk ol'majis?“ De daddja: „Mo čuvvǫm ovta vanca dāsa, ja mon ditten: doai leidi Lappin. Mon læm Ansnæsa olmai; das mon orom.“ De jærraba nama; de daddja atte: „Gal doai mun dow'dabæt'ti.“ De gæč'čaguođiga nala; de liččí dego Ansnæsa or'ro. De valdiga van'ci ja bijaiga mannjeskot'tasi čok'kidit. De li nu lossat, go buođi mannje-skot'tasi, nuh att van'ca šaddai mađohis mannjǫsaga. Vulgiga sukkat, ja ige orrǫn ieǯaska mielan gal'le airo sukkalam, de buođiga Ansnæssa-njarga ow'di. De sitta ieǯas luoi'tit dasa gad'dai jur bas'tilæmus njar'gagæččai. De daddja howsman'ni: „It don dās goit daide bæssat siida lusa.“ De daddja: „Gal mon bæsan,“ ja de manai gad'dai. Vulgiga ruok'tot sukkat, buođiga Stuorra-mokki ow'di. De læ das ak'ta las'sa. De oai'niba, go skarfak nu mađohæmit das čok'kahit. De sugaiga mannat njuol'ga siida guw'lui. Go leiga ol'lem sii'di, de buotte skar'fadoak'ki sæivo gæilo dievva, ja de ribme buok'čat. Dak gesse vanca bajas ja æige dɛit dađi ænet gæč'čam.

De ækket šaddai ja biddje nok'kak. De niegada dat hal'se-olmai, atte mui'talik: „Doai jakkit, atte si leddje skarfak; mutte si leddje boattimen Hasseviikan; si leddje ovta ol'ma dobbe gæč'čamen, ja si leddje biddjam vuoinastet dasa. Dat, mɛit doai valdide Lap'pe-galbin, dat li min isit, middja da baikin orrǫ. Æt'te doai galga ballat. Doai bæssabæt'ti orrok dām dalvi, ja go ædnam sud'da, de gal'gabæt'ti daggaviđi vuol'git dabbe ere.“ De dat nokkai, ja baddja-

riktige folk. Når det var riktig stygt vær, var enda flere synlige. Undertiden når det var riktig snetykke, ser de at kjeila er full av båter, som ror ut og til land. Men når det er riktig vakkert vær, da høres de næsten ikke; men det er aldri tomt.

Om morgenen gikk de ut til båten og skulde ro ut på sjøen. Da de kommer til båten, er tauene løst i den. De drog lina og fikk båten full av fisk; de rodde i land og bragte linene op til huset, og kvinnene egnet dem mens de sløide fisken.

Siden reiste de med fiskelast til Loppa; de heftedes der til det begynte å mørkne; så rodde de hjemover; det var alt litt mørkt; men det var godt vær. De kom til Loppekalven og rodde langs land; da ser forrumsmannen at der står en mann på et berg; de ror forbi. Da roper han at de skal ta ham i båten; skøieren spør: „Hvad er du for en mann?“ Han sier: „Jeg fulgte hit med en båt, og jeg visste I var på Loppa. Jeg er Ansnesmannnen;[1] der bor jeg.“ De spør om hans navn; han sier: „I kjenner mig nok.“ De begynte å se på ham; da var det som opsitteren på Ansnes. De tok ham i båten og lot ham sette sig i bakskotten. Han var så tung da han kom i bakskotten, at båten blev svært attsett. De begynte å ro, og de syntes ikke de hadde rodd mange åretak, før de kom utfor Ansnes. Da ber han dem sette ham iland like på den hvasseste nesodden. Høvedsmannen sier: „Du kan dog ikke her komme frem til gården din?“ Han sier: „Jeg kommer nok frem,“ og gikk iland. De rodde hjemover og kom utfor Storbukta. Der er et skjær. De ser at der sitter så svært med skarv. De rodde bent hjemover. Da de var nådd hjem, kom skarveflokken og slo sig ned så kjeilen blev full, og de begynte å dukke. De satte båten op og så ikke mer på dem.

Det blev kveld og de la sig til å sove. Da drømmer halskaren at de forteller: „I trodde at vi var skarver; men vi kom fra Hasvik. Vi så til en mann der, og vi hadde satt oss til å hvile der (på skjæret). Den som I tok ombord på Loppekalven, var husbonden vår, som bor her. I skal ikke være redde. I får være her i vinter, og når

[1] Ansnes er et bosted like nord for Brynilen.

neiga iđedis arrat ja manaiga faw'lai liina suop'pok, ja li buorre dal'ki. Dat fis'kigan har'madit dam dalvi. De muttimin oai'niba ækkedit, go vaʒ'ʒet ol'mǫk dievva fier'varajit.

De li dakkam ælekgoađi mɛit ja ani ovta gusa miel'de. Juokke iđeda go niso boatta goattai, de læ gussa luvas. De mui'tala ovta iđeda boares ak'kai: „I son ibmir, atte son čadna gusa juokke bæivi siivon gidda, ja son gæč'ča vel ækkedis baddi bærrai; mutte dat læ luvas juokke iđeda.“ De daddja boares ak'ka: „Don galgak gusak sir'dik nubbe bællai goađi.“ Dat dagai dam; de i bæssan šaten gussa luvas juokke bæivi.

De li ak'ta ækket, vulgi boččit goattai ja ani lik'segoallo miel'de ja gal'ga cak'kihit. Dego væika cak'kehišgoatta, de degǫ olmǫš bosasta jaddasi. De bargai væha aigi dɛina čuowgainis; de goit oaǯǯui čuowga. De gæččasta dam bællai goađi, gos ow'dal i gussa bissǫm gidda. De oai'na dobbe: ak'ta gussa čuoǯ'ǯo dam bæl'de ja gol'ma gaica. De galgai vuol'git gæč'čat; mutte jaddai goal'lo fak'kestaga. Dego cak'kehi čuowga, de i oai'nan šaten mɛi'dege. De buođi sisa ere goađin; de mui'tala boares ak'kai. De dajai boares ak'ka: „Gal mo dam dittem juo ow'dal, atte don leddjek værrǫ-bællai dagaham gusa balko. Ik don galga littijak adnik dam bæl'de, ja mi gal'gat, go giđđa šad'da, vuol'git das ere, jus mi gal'gap ællit.“

De orrǫ dalvi giđđi. De vuol'ga niso ovta bæivi Sæglavii'ki vaʒ'ʒit; de manai dobbe mokkit ja vulgi ruok'tot. De buođi gas'kamud'dui bal'ga; de gawnai ovta unnehis sas'tesækka, mi li it'tǫn bal'ga nala. Niso čuoǯǯahi gæč'čat, middja dat læ. De dego saw'kali: „Valde sækka!“ Niso valdi sækka ja vulgi vaʒ'ʒit ruok'tot, ja de buotte fak'kestaga nakkarak ja vaibai. De fir'ti vel'ledlt. Dego li nokkiham, de boatta boares niso nikkui: „Don galgak dam sækka adnit, ja das læk ruđak sis'te. Don oaǯǯot dam bal'kan, go læt ere iđit vuol'gimen, ja dam sækka ik galga lap'pik goas'sege. Go don darbahak, de læ das rutta sis'te juokke aige.“ De li nok'kame; de huob'mai, degǫ olmǫš gaikihi juolgin ja daddja: „Don galgak vuol'git jođanit sii'di; dat læk dun vuor'dime. Mutte ik galga vuosehit dam sækka, ow'dalgo læk Navudni boattam ruok'tot. Guok'te bæivi mannjel galgak rappak sækka; dobbe læt ruđak val'lji.“ De manai sii'di

jorden tiner, skal I straks reise herfra.“ Han sovnet, og de stod op tidlig om morgenen; de reiste ut på sjøen for å sette line og det var godt vær. De fisket svært den vinteren. Undertiden ser de om kveldene at det går fullt av folk langs fjæra.

Han hadde også satt op en fjøsgamme og hadde en ku med. Hver morgen når kvinnen kommer til gammen, er kua løs. Hun forteller en morgen til den gamle kona: „Jeg forstår det ikke; jeg binder kua riktig fast hver dag og jeg ser enda om kvelden efter båndet; men kua er løs hver morgen.“ Den gamle kona sier: „Du skal flytte kua di til den andre siden av gammen.“ Hun gjorde det, og kua slapp ikke mer løs hver dag.

Så var det en kveld, hun gikk til gammen for å melke og hadde trankola med og skulde tende den. Da hun begynner å tende veken, er det som et menneske blåser den ut. Han strevde en stund med lampa si og fikk allikevel lys. Hun ser til den siden av gammen hvor kua før ikke holdtes fast. Da ser hun at der på den side står en ku og tre gjeter. Hun vilde gå og se; men kola sluknet plutselig. Da hun tendte lys, så hun ikke mer noe. Hun kom inn fra gammen og fortalte den gamle kona det. Da sa denne: „Jeg visste det nok alt før at du hadde satt kubåsen på den gale siden. Du skal ikke ha kjørelene dine på den siden, og vi skal, når det blir vår, reise herfra, hvis vi skal leve.“

De blev der om vinteren til våren. Da går kvinnen en dag til Seglvik; hun gikk sine ærend der og gikk hjemover. Da hun kom midtveis, fant hun en liten skinnsekk som var kommet til syne på veien. Hun stanset for å se hvad det var. Da var det som om det hvisket: „Ta sekken!“ Hun tok sekken og gikk hjemover; da blev hun plutselig søvnig og trett. Hun måtte legge sig. Da hun hadde sovnet, kommer en gammel kvinne i drømme: „Du skal ha den sekken, og der er penger i den. Du får den til lønn, fordi du reiser imorgen, og du skal aldri miste sekken. Når du behøver det, er der til enhver tid penger i den.“ Hun sov; da merker hun at det var som om et menneske rykte henne i foten og sa: „Du skal gå fort hjem; de venter på dig. Men du skal ikke vise dem sekken,

ja ige jiednadam mɛi'dege. De li boad'nji rakkadam valmasi vanca bære vuol'git, go nub'be bæi'vi šad'da. De ik'ko niegada boad'nji: „Jus don it liččigen dam baiki guođđam, de duina li værrot mannat. Don oaǯǯot gii'tik, go don leddjek nu nigǫlaš, ja ige galga dasa boattet ak'tagen or'ro šaten.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

180.

De leddje Raisan æđnak dar'vasit čuok'kem ovta saddjai ja gal'ge dar'vehawdi rakkadit. De lud'dǫ dar'vasit ja rakkadeddje dar'vehawde ja luow'de ja guđđe raigi, mas'te gal'ge cak'kehit, go darvi ribmek boal'dik, go šad'da goal'ki. De guol'ki ovta ækkeda; dat li čak'čagæssi ja ijak sæw'njadak. De cak'keheddje buollit; de i buol'lam dar'vehaw'di. De vulle vut en smakkuit ja cak'keheddje fasten; mutte de fas jaddai. De ak'ta olmai duob'belaǯǯan gæč'ča, go hawdi čak'kehallek buollit, dego ieǯa cak'kehæd'djek haw'de-oaivin buottek bod'nai, de oai'na go ak'ta bar'nešlub'bo ɛin ruottasta haw'de-oaivin bod'nai. De jad'da ɛin haw'di. De dakke maŋga gær'dai, ja juokke gærdi go cak'kehit, de dat ɛin ruottasta dego bar'nešlub'bo haw'de-oaivin bod'nai; de jad'da daggaviđi dolla. De hei'te eret dam ækkeda cak'kehallames.

De li ovta haw'de-ol'ma siidan boares ak'ka; de jærra: „Mannes di eppek hawdi vuoǯ'ǯǫm buollit?“ De daddja dat diew'do: „Điđi riettis go i haw'di buol'lam.“ De daddja boares ak'ka: „Di leppek hawdi gal rakkadam vis'sak hal'disiida nala, ja dɛina di eppek oaǯǯǫ buollik. Mon jakkam, atte di šad'dabettek hawdi sir'dik dam baikin ere.“ De nok'ka dat isik, ik'ko niegada: boatta hal'di nikkui ja daddja atte: „Di lettek dar'vehawdi dakkam mun siida nala ja eppekge di oaǯǯǫ buollik, ow'dalgo leppek sir'dam ere mun siida nal'de. Mon lei'kejeddjem ɛin čacce-æb'bara, go di cak'kiheidi buollit; dɛina dat i buol'lam.“

De iđedis baddjana bajas; de mui'tala niegos. De daddja boares

før du er kommet tilbake til Kvænangen. To dager efter skal du åpne sekken; der er penger i mengde.“ Hun gikk hjem og sa ikke et ord.

Mannen hadde gjort båten ferdig til å reise, når næste dag kom. Om natten drømmer han: „Hvis du ikke hadde forlatt dette sted, var det gått galt med dig. Du kan takke til at du var så flink til å drømme. Hit skal ingen opsitter komme mer.“

180. HALDENE KREVER AT TJÆREMILA FLYTTES.

De hadde i Reisa (Nordreisa) samlet meget tjæreved og skulde lage en tjæremile. De kløvet tjæreveden og laget en tjæremile, dekket den til og levnet et hull hvor de skulde tende på, når de begynte å brenne tjære når det blev stille vær. Så blev det en kveld stille; det var høstsommer og nettene var mørke. De tendte på; men tjæremila vilde ikke brenne. De spikket igjen sponer og tendte igjen på; men det sluknet atter. En mann som stod et stykke derfra, ser at når de tender på mila og selv kommer ned derfra, løper alltid en guttunge ned fra mila. Da slukner mila alltid. De gjorde det mange ganger, og hver gang de tender, løper alltid som en guttunge ned fra mila; da slukner ilden straks. Så hørte de den kveld op med å tende på.

På gården hos en tjærebrenner var der en gammel kone; hun spør: „Hvorfor fikk I ikke mila til å brenne?“ Mannen sier: „Pokker vet hvorfor den ikke brente.“ Hun sier: „I har visst laget mila over en haldegård, og derfor får I den ikke til å brenne. Jeg tror at I kommer til å flytte mila bort fra det stedet.“ Husbonden legger sig til å sove, og om natten drømmer han at en halde kommer i drømme og sier: „I har laget tjæremila over gården min og I får den ikke til å brenne, før I har flyttet den bort derfra. Jeg helte alltid en vassbøtte, når I tendte på; derfor brente den ikke.“

Han står op om morgenen og forteller drømmen sin. Den gamle kona sier: „Jeg visste nok at I hadde gravet tjæremila over en haldegård.“ Mannen gikk om morgenen til kameratene sine og for-

ak'ka: „Gal mon dittem, atte di leidi hal'disiida nala rog'gam dar'vehawdi.“ De manai iđedis diew'do guimijis lusa ja mui'tali atte mɛit so li niegadam. De æi siđa jak'kit. „Dal læ goal'ki ja bæivadak; dal mi vuol'git hawdi cak'kehit,“ ja manne hawdi lusa ja fulle smakkuit ja manne hawdi nala ja cak'keheddje buollik; mutte i buol'la. De bar'ge gas'kabæivi raddjai ja ige dat buol'lam. De hei'te ere; de ribme ar'valit, middja læ sivvan. De dat olmai daddja, gi li niegadam, atte: „Gal mi læk dakkam hal'disiida nala hawdi, ja mi gal fir'tep sir'dit.“ De suoppe: „Gal dat dai'da lættit duotta, mɛit dat olmai mui'tala.“ De sir'de hawdisek das ere væhaš duob'belida, ja de rog'ge hawdi ja dakke valmasi ja de cak'kiheddje buollik. De riemai haw'di buollik ja buli jamdirta siivon. De ribme gæč'čak, igo dar'vi vel riema gol'gak; mutte dar'vi i golga. De buli nubbi jan'dura ige dar'vi boađe. De nok'ka ak'ta olmai. De niegada: „Gal'ga sir'dilik dar'vedud'narit ere uvsa owdan. Dego sir'dilak, de riebma dar'vi gol'gak.“ De baddjani bajas ja sirdi ere dud'narit ige jiednadallam mɛit lei niegadam. De daddja ak'ta olmai: „Dat læ juoi'dait niegadam.“ De riemai dar'vi gol'gat rænnja olgǫs.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

181.

De li ak'ta bai'ki Laddin, gos'te lad'delaǯǯain manna rasse-vuoddjimbalgis, go lad'djijek suinit dɛin stuorra jeggin. De læ ak'ta dievva, mas'te guorbmek gobmanek juokke aigi, go rasit viǯ'ǯet. Dievva læ jal'gat, æige dat ibmir, middja dat gomiha sin rassegurbmit.

De li ak'ta noaides lad'delaš, mi orui dego gol'ma vikka ere dam dievan. De nubbek lad'delaǯǯat mui'talik dasa, atte si æi ibmer, mannes dat guorbmit dasa gobmanad'dek. „Ikgos don dieđe dasa siva?“ De daddja: „Im mon dieđe, ow'dalgo mon ieš læn vuoddjimen.“ De vulgi ovta ækkeda vuoddjit ja buođi dam dieva lusa; de oai'na, go stuorra olmai čuoǯ'ǯo da dievan, ja skaw'ča læ viel'gat ja nu gukkit, ol'lijek avvesaddjai. De oai'na, go guorbmi bor'da ja spii'ni læ hæs'tan. De vuoddja (lad'delaš) lakka; de jærra: „Middjas ol'mait læt don?“ „Dat læ mun dievva, mas mon oron, imge mon ieš rasit lad'dje;

talte hvad han hadde drømt. De vilde ikke tro det. „Nu er det stille og solskinn; nu skal vi tende på mila," og de gikk til mila, spikket sponer, gikk op på mila og tendte på; men den brant ikke. De strevde like til middag og den brente ikke. Da hørte de op; de begynte å snakke om hvad som var grunnen. Den mann som hadde drømt, sier: „Vi har nok laget mila over en haldegård og vi må nok flytte den." De blev enige: „Det kan nok være sant hvad mannen forteller." Så flyttet de mila si litt bort derfra, grov en grop, gjorde mila ferdig og tendte på. Da begynte mila å brenne og brente pent et døgn. De begynte å se efter om ikke tjæra skulde begynne å renne; men den rant ikke. Mila brente et døgn til og der kom ikke tjære. En mann sover og drømmer: „Du skal flytte tjæretønnene bort fra døra mi. Når du gjør det, begynner tjæra å renne." Han stod op og flyttet tønnene, men talte ikke om hvad han hadde drømt. Da sier en mann: „Han har drømt noe." Da begynte tjæra å flyte ut av renna.

181. KONA SOM HEST.

Der er et sted i Kvænland hvor kvænenes høivei går, når de slår høi på de store myrene. Der er en bakke hvor lassene alltid velter, når de henter høi. Bakken er slett, og de forstår ikke hvad det er som velter deres høilass.

Der var en noaidekvæn som bodde en tre mil fra bakken. De andre kvænene forteller ham om at de ikke forstår hvorfor lassene velter der. „Vet du ikke grunnen dertil?" Han sier: „Jeg vet ikke før jeg selv kjører." Så kjørte han en kveld avsted og kom til bakken; han ser at en stor mann står på bakken, og skjegget er hvitt og så langt at det når til beltet. Han ser at han lesser på et lass og har et svin til hest. Kvænen kjører hen til ham og spør: „Hvad er du for en mann?" „Dette er min bakke hvor jeg bor, og jeg slår ikke selv gress; for jeg får mig her alltid en mengde høi, da jeg stadig

dɛina mon dās ɛin oaǯǯom rasit vallje allasin, go mon gurbmit ɛin gomihan." De jærra dat gukkes-skawč-olmai atte: „Gosa don læk vuoddjimen?" Vas'tida: „Mo læm rasseguorbmi mannamen vieǯ'ǯat." De daddja: „Ik don dal bæsa dɛina hæstain vuoddjit, middja dus læ dāl. It don goit nagak muina. Mutte jus don boađak daggar hæstain vuoji, middja i læ mannan baddjel dam čoro, de æi šaten guorbmik gobmanadda." Da maccai ruok'tok ja vuji sii'di.

De rakkadi ucca gielkaǯa ja dasa aisit ja guok'te oanehaš soabbi ja garvohi akkas dego hæsta ja dam guok'te oanehaš soabbi addi gieđaji ja vulgi dɛs'tǫ iđedis ow'dal bæivi. Go lakka dam čoro boatteguođi, de ak'ka vaʒ'ʒa njæl'lje-guog'garassi dego hæs'ta. De oai'na, go boatta duot ruol'la dieva nala; de riemai hui'kit: i galga dɛina hæstain boattik vuoji. Lad'delaš huikihi atte: „Mon'nǫ soappo lei: go mon boađan daggar hæstain vuoji, middja i læ mannam baddjel da čoro." De i vas'tidam dasa mɛi'dege. Lad'delaš vuoddja akkainis, dego ličči hæstain vuoddjime. De buođi čoro nala bal'ga miel'de; de oai'na, go spii'ni ruottasti dieva vuollai. De manai dɛina akkainis baddjel čoro ja maccai ruok'tot sæmme bal'ga. De huikiha dieva vuol'de: „Don dakkek munnje lossa bargo." Lad'delaš daddja: „Velgos don dal aigok rassevud'djit givsidit?" De daddja: „Gok'te mon sattan givsidit rassevud'djit, go mon leddjem nu jal'la, atte daddjen dudnje dam?"

Da bæivi rajin vuddje lad'delaǯǯak rassegurbmit baddjel dam dieva æige gobmanad'dan goas'segen, ja dat lad'delaš oaǯǯui maŋ'ga čuođi marka dam owdan.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

182.

De li boares malmi ai'gi Buw'rovuonbađan. Das læ vag'gi, middja goččǫduvvǫ samegilli Čuonjavag'gin. Go vuostaš or'rok dokkǫ boattiguotte, de dak leddje uorjiš daǯak ja muttim lad'delaǯǯat mɛit. Dego or'ruje dokkǫ ja big'gijeddje siidait, de ribme gullagoattik, go gai'ca bar'go ædnam vuol'de. Dam dagai juokke čavča, go ijak ribme sewnjǫdišgoattik. De li ak'ta noaides baddje-olmai, middja gesit ɛin buoc'cuit guoime jođi mæran. De mui'talik dam baddje-ol'mai, atte

velter lassene.“ Mannen med det lange skjegg spør: „Hvor kjører du hen?“ Han svarer: „Jeg skal hente et lass høi.“ Den andre sier: „Du kan ikke kjøre med den hesten du nu har. Du rår dog ikke med mig. Men hvis du kommer kjørende med en sådan hest som ikke har gått over denne bakken, velter lassene ikke mer.“ Kvænen vendte tilbake og kjørte hjem.

Så laget han en liten kjelke og gjorde til den skjæker og to korte staver; han klædde kona si som hest og gav henne de to korte stavene i hendene, og så reiste han om morgenen før dag. Da han nærmet sig bakken, gikk kona på fire som en hest. Da ser han at trollet kommer op på bakken; det begynte å rope at han ikke skulde komme kjørende med den hesten. Kvænen ropte: „Vår overenskomst var: når jeg kommer kjørende med en sådan hest som ikke har gått over denne bakken.“ Han svarte ikke noe til det. Kvænen kjører med kona si, som om han kjørte med en hest. Han kom henad veien op på bakken; da ser han at svinet løp ned under bakken. Han reiste med kona si over bakken og vendte samme vei tilbake. Da roper det under bakken: „Du skaffet mig et tungt arbeide.“ Kvænen sier: „Vil du nu enda plage høikjørerne?“ Trollet sier: „Hvordan kan jeg nu mere plage høikjørerne, da jeg var så tosket at jeg sa dig det?“

Fra den dag kjørte kvænene høilass over bakken, og de veltet aldri, og den kvænen fikk mange hundre mark for det.

182. HALDENE I GÅSEDALEN.

Det var i gamle dager i Burfjordbotn. Der er en dal som på lappisk kalles Tsjuonjavagge (Gåsedalen). Da de første opsittere kom dit, var det nordmenn sørfra og også noen kvæner. Da de bosatte sig der og bygde gårder, begynte de å høre at en geit remjet under jorden. Det gjorde den hver høst, når nettene begynte å mørkne. Det var en fjell-lapp som var noaide og som om sommeren pleide å flytte til sjøen med renene. De forteller ham at en geit

dat læ riebman gai'ca bar'gok dam vaggin, dego liččí ædnam vuol'de. „Mi læt maŋga gærdi occan, mutte æp mi gawna. Orrǫ min mielan, go mi læp gukkibis, atte dat læ ædnan nal'de. Go mi boattip lakka, de liččí dego ædnama vuol'de min julgit vuol'de. Ikgus don rađi dieđe dasa? Lægo dat riettis vai lækgo hal'dik, makka min bæt'talik?" De daddja baddje-olmai: „Mon siđam ieš gullak." De vulgi baddje-olmai vaʒ'ʒit bod'nai. De li væhaš sewnjǫdæme; de gulla vut en, go gai'ca bargadi owdabæl'de. De vaʒ'ʒa εin; de bargadi nubbadis. De huob'ma baddje-olmai, go læk ol'mǫk vuol'gam sun mannjai gæč'čat ja gul'dalit, gok'te dat sar'no dεina gaicain, middja mekkǫ juokke aige, go mal'mi riebma skavvai gæssit. De daddja baddje-olmai: „Gii'tet dal ieǯadæddi! Ad'det val gaica megǫdit!" De mac'ce ruok'tot, ja baddje-olmai manai buoc'cujis miel'de Jæk'karvuona raddjai.

De ai'gi golai. Væhaš aigi mannjel de buottek guok'te ol'ma Čuonjavaggin noaides baddje-ol'ma lusa ja sittek vuol'git ieǯaska miel'de dokkǫ. De vas'tida baddje-olmai: „Imge mo vuolge dod'nǫ miel'de. Gal mon væjan ak'tǫ boattit ja inge mεida." De loppideiga hærginoađi gai'cavuostait ja gusavuoja bal'kan, jus don vuolgat mon'nǫ miel'de. De vas'tida noaides baddje-olmai: „Gal mon boađan, jus doai sanijædde doallabæt'ti." De dat daddjaba: „Æm moai duosta dun gielastallat deke bæt'tit gok'tegen." De daddja baddje-olmai dam guk'tui atte: „Vuol'gi dal mat'kasæddi ja man'ni sii'dasæddi! Mon boađam go ai'gam dowdam." De vulgi go aigis dowdai. Dego buođi Buw'rovuon-batti, de li iđet arrat. De nokkai, das'sago bæi'vi riemai skavvai mannat; de vulgi vaʒ'ʒit Čuonjavaggi bajas. De boatta gas'ka-mud'dui vaggi; de riemai gullat, go dego ol'mǫk jamiheddje; mutte i læm riek'ta dego ol'muit jamihæbmi. De riemai gai'ca bar'got, ja baddje-olmai vaʒʒaša jiena vuos'ta. De bar'gǫ gaica εin; mutte baddje-olmai lakkana atte lakkana. De buođi dεida baikidi. De daddja noaides baddje-olmai: „Don mæk'ko galgat boattik mun sagaje; mon jæram, middja dust vai'lǫ." De buođi baddje-ol'ma lusa ja lei gaica habme. De riemai baddje-olmai jæradit: „Middjas dus vai'lǫ, go don bargot gaica jienain?" De mui'tala: „Dat læk dakkan viesujæsa min viesuit nala ja læk nu ibmilmæt'ton ol'mǫk. Dak jukkek ja dan'cek

har begynt å remje i dalen, som om den var under jorden. „Vi har mange ganger lett, men finner den ikke. Når vi er lenger borte, synes det oss at den er oppe på jorden. Når vi kommer nær, er det som om den var under jorden under føttene våre. Vet ikke du råd for det? Er det djevelen eller er det haldene som narrer oss?“ Fjell-lappen sier: „Jeg vil selv høre.“ Han gav sig til å gå nedover. Det mørknet litt; da hørte han at en geit remjet foran ham. Han går videre; da remjet den annen gang. Han merker at folk er gått efter ham for å se og høre hvordan han taler med den geita som alltid mekrer når det om høsten begynner å bli mørkt. Han sier: „Takk nu eder selv! La bare geita mekre!“ De vendte tilbake, og fjell-lappen gikk med renene sine til Jøkelfjorden.

Tiden gikk. Kort efter kommer to menn fra Gåsedalen til noaidelappen og ber ham gå med dem dit. Han svarer: „Jeg går ikke med eder. Jeg kan nok komme alene og også ikke komme.“ De lovte ham en renbør geitost og smør til lønn, hvis han vilde gå med dem. Han svarer: „Jeg skal nok komme, hvis I holder eders ord.“ De sier: „Vi tør ikke lyve for dig eller bedra dig på noen måte.“ Han sier til dem: „Gå nu eders vei og gå hjem! Jeg kommer, når jeg kjenner det er min tid.“ Så gikk han da han kjente det var hans tid. Da han kom til Burfjordbotn, var det tidlig om morgenen. Han la sig til å sove til det begynte å mørkne; da gikk han opover Gåsedalen. Da han kom midtveis i dalen, begynte han å høre at det var som om folk huide; men det var ikke riktig sådan. Så begynte en geit å remje, og han gikk mot lyden. Geita remjer stadig; men fjell-lappen nærmer sig mer og mer. Så kom han til de stedene. Han sier: „Du som mekrer, skal komme og tale med mig; jeg spør hvad som feiler dig.“ Da kom den til fjell-lappen, og det var skikkelsen av en geit. Han begynte å spørre: „Hvad feiler dig da du remjer geitmål?“ Den forteller: „De har bygget sine hus over våre hus og er så ugudelige folk. De drikker og danser og gjør allslags synd; men det går ikke godt med dem, hvis de ikke flytter gårdene sine til den andre siden av dalen bort fra våre gårder, og herefter lever ingen geit her i dalen, hvis de ikke flytter gårdene

ja dakket juokkelagan suddo; mutte i dɛit guoimi bures mana, jus æi sirde siidajæsa nubbe bællai vaggi ere min siidait nal'de, ja æige dat dāsmanjas æle dās ak'tagen gai'ca dam vaggin, jus æi sirde siidajæsa." De addi gai'ca ovta duol'ljebekki noaides baddje-ol'mai ja goččui biddjak bæivibællai dieva. Dego baddje-olmai riemai gæč'čak riek'ta, de li hal'dit gonagas, ja daddja, go addi duol'ljebekki: „De galgat mannat dɛggo̜ bak'te; de læ dus das stuorra boaʒo-čora dun vuor'dimen, go bajas jođak duod'dari, ja dus æi noga buoc'co̜t goas'sege. Mutte don galgak sar'nok daida or'ruje, nugo mon læm dudnje sar'no̜m. Jus æi jægak dun, de vuddjo̜k aldasit siidak ædnam vuollai ak'tan ieǯajæsa guoimi."

De baddje-olmai orui ija dam vaggin, das'sago bæi'vi čuwgo̜dišguođi. De manai dam ol'maguovto lusa ja mui'tali: „Mo læm dal dam gaica sardno̜hallam, ja dat i læm gai'ca, vaiko̜ dast lei gaica jiedna. Di leppek hal'dit siidait nala siidajæddi dakkan ja doallabet juokkelagan ibmilmæt'tomvuođa. De gal'gabet iđit sir'dit ere siidajæddi dam bæl'de vaggi ja doal'vok nubbe bællai joga." De dat guovtis jakkiga; dak sirdiga siidaska nubbe bællai vaggi ja ieččasak mɛida, mutte æi gait dinak; de bacce gol'ma siida.

De niegada ovta siida isik: „Jus don it siidak sirde nubbe bællai vaggi, de i duina mana bures. Garra dal'ki val'da vuoč'čin bæli dun siidan, ja sæmme laddje šad'da nubbi guovte sii'di." De iđedis baddjana ja buogo̜stalla. Jærra ak'ka: „Mɛis don buogo̜stalak?" De daddja: „Mon niegadim joaw'delas niego. Mon niegadin, go ak'ta munnje dajai: „Mi mɛit gal'gat sir'dit siidajæmi jođanit nubbe bællai vaggi." De daddja æm'mi: „Jus do læk dam niegadam, de mi gal'gat al'git sir'dit siidajæmi ere dām baikin." De æd'dji buokko̜sa ja daddja: „Dongo mɛit jakkat nieguit nala?" De i al'gan sir'dit siidas. Dat ak'ka manai ja mui'tali gran'nesiidaguok'tai. De nubbe siida ol'mo̜k jak'ke ja ribme daggaviđi sir'dit nubbe bællai vaggi. Dego leddje vuoǯ'ǯo̜n huodnaha sirdihussi, de buođi garra dal'ki ja valdi bæli dam siidaguovton. Niegadæd'dje gulai dam garra bieg'gan jiena atte: „Mi sittap guoros dam bæle vaggi, ja dat læ min ædnam." De æs'ka huob'mai: gal dat dai'da lættit duotta, mɛit son niegadi. De riemai siidas sir'dit dego gaitin ieǯa or'rot, ja ige šat dam rajin gul'lo̜m gai'ca ænep bar'gomen.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

sine.“ Geita gav ham et skinnstykke og bød ham legge det på sydsiden av bakken. Da fjell-lappen begynte å se rett efter, var det haldekongen, og han sa, da han gav ham skinnstykket: „Du skal gå der forbi; der venter en stor renflokk på dig, når du flytter op på høifjellet, og aldri skal du mangle ren. Men du skal tale til opsitterne sådan som jeg har talt til dig. Hvis de ikke lyder dig, synker deres gårder under jorden tillikemed dem selv.“

Fjell-lappen blev om natten i dalen til det begynte å lysne. Han gikk til de to mennene og fortalte: „Jeg har nu talt med geita, og det var ikke en geit, skjønt det var geitmål. I har bygget eders gårder over haldenes gårder og øver allslags ugudelighet. I skal i morgen flytte gårdene eders fra denne siden av dalen og føre dem til den andre siden av elva.“ De to menn trodde det;de flyttet gårdene sine til den andre siden av dalen; andre gjorde det også, men ikke alle; der blev tre gårder igjen.

Da drømmer husbonden på den ene gård: „Hvis du ikke flytter gården din til den andre siden av dalen, går det dig ikke godt. En storm tar først halvdelen av gården din, og likedan går det de to andre gårdene.“ Han står op om morgenen og ler. Kona spør: „Hvad ler du ad?“ Han sier: „Jeg hadde en tullet drøm. Jeg drømte at en sa til mig at vi også skal flytte gårdene våre i en fart til den andre siden av dalen.“ Kona sier: „Hvis du har drømt det, skal vi begynne å flytte gården vår fra dette sted.“ Mannen ler og sier: „Tror også du på drømmer?“ Han flyttet ikke. Kona gikk og fortalte det på nabogårdene. Folkene på den ene gården trodde det og begynte straks å flytte til den andre siden av dalen. Da de hadde fått huset flyttet, kom en storm og tok halvdelen av de to gårdene. Drømmeren hørte i stormen en røst: „Vi vil ha denne siden av dalen tom, og det er vårt land.“ Da først sanset han at det var kanskje sant det han drømte. Han tok til å flytte gården sin likesom alle de andre opsitterne, og fra den tid hørte de ikke mere geita remje.

183.

De lei guok'te bardni biw'dime ovta aw'din sul'lǫn, ja dat irgastalaiga goabbašagak ovta nii'di. De šaddai ruok'tot-vuol'gem-ai'gi. Nub'be bar'dni lei gæfi ja nub'bi li riggis, ja niei'da aigui val'dit gæfis bardni. De vulgi dat riggis bar'dni ja guđi gæfis bardni dan aw'din sul'lui, ige dast læm mātta mikkege. De jurdahi riggis bar'dni: „Dal son oaǯ'ǯo nieida ak'kan, go dot jabma næl'gai.“ De gæfis bardnist lei ač'če siidas; de buođi riggis bar'dni sii'di ja mui'tali do gæfis bardni ač'čai: „Du bar'dni læ jabman; mu i sat'tan buk'tit ruok'tot.“

De šaddai garra bieg'ga; de duot bar'dni orui dobbe; de manna ol'gon; de oaidna ovta skippa abis, go boatta gadde vuollai ja doalla jur dan staf'fui, ja nu spai'ta boatta. De čiekkadi bar'dni erit ja manai ræppen nala; dobbe liddje rekkit, ja čiegai ieǯas dokkǫ dεit gas'ki. De buođi skip'pa gad'dai ja luiti aŋ'kara, ja de hoigade vancait birra skippa mirri ja ribme bor'dit vancaide bumbait ja sækkait. Go leddje gær'gam bor'dimis, de sukke gad'dai ja buotte bajas goađe lusa. De buođi vuostaš goattai ja dajai: „Olmǫš-haddja dabbe læ.“ De dajai nub'bi: „Æs'ka læk olbmǫk vuol'gam eret.“ De luw'dije goađi nu rainasin, att i gal'gam rippa uoi'dnǫt, ja leb'bǫ alit lađ'đebakkuit guol'bai ja rakkade bæwdi ja biddje juokkelagan matta, ja juokke bum'ba lei dievva maŋgalagaš mattaitguoim. De šaddai bar'dnai unǫhas; i sattalit orrot mange ditti likkastkæt'ta. De likkasti bar'dni; de gač'čai ak'ta rek'ki ræppen-raigi bod'nai; de vul'ge duot gait diwnat olgǫs ja manne skip'pi ja guđđe gait bumbait goattai ja gaite mi sist lei miel'de, gesse aŋ'kara bajas ja biddje bor'jasit nala ja borjaste sæmme gæino appai, gos buotte. De manai bar'dni goattai ja borai, ja bar'dni šaddai illui, go uoini, atte so oaǯ'ǯo daggar gandema. De bijai bar'dni nok'kat; de niegadi bar'dni atte: „Dat čowda-gip'po, mi lei baccam dasa bæwdi nala, do galgat val'dit dan ja mannat mærragad'dai daggǫ, goggǫ sin skippa væl'lai, ja bal'kistit nu gukkas faw'lai go olahat.“ De bal'kesti bar'dni čowda-gippo, ja de iđi čoar'vi mæras, mi valdi čowda-gippo ja doalvui, ja niegos liddje daddjam bar'dnai atte: „Gait oaǯǯok adnit, mak goattai bacce.“

183. GUTTEN PÅ DEN ØDE Ø OG SJØHALDENE.

Der var to gutter som drev fiske på en øde ø, og de gikk begge på frieri til den samme piken. Så kom den tid de skulde reise hjem. Den ene gutt var fattig og den andre rik, og piken vilde ta den fattige gutten. Så reiste den rike gutten og lot den fattige gutten være igjen på den øde øen, og der var ikke noe mat. Den rike gutten tenkte: „Nu får jeg piken til kone, når hin dør av sult.“ Den fattige gutten hadde far hjemme; den rike gutten kom hjem og fortalte den fattige guttens far: „Din sønn er død; men jeg kunde ikke føre ham hjem.“

Det blev storm; den der gutten blev der; han går ute; da ser han et skib på havet, som kommer mot land og styrer like mot båtstøa, og det kommer så fort. Gutten gjemte sig vekk og gikk op på taket til ljoren; der lå rekved, og han gjemte sig der mellem rekveden. Skibet la til land og lot ankeret falle og så satte de båter i sjøen rundt om skibet og begynte å laste i båtene bommer og sekker. Da de var ferdige med det, rodde de i land og kom op til gammen. Da den første kom inn i gammen, sa han: „Her lukter av folk.“ En annen sa: „Folk er nylig reist herfra.“ De sopte gammen så ren at der ikke skulde sees et rusk, og på gulvet bredte de pakker med blått klæde. De dekket bordet og satte frem allslags mat, og hver bomme var full av mangeslags mat. Da blev det uhøvelig for gutten; han kunde ikke på noen måte la være å røre litt på sig. Han rørte litt på sig; da falt et stykke rekved ned gjennem ljoren. Alle hine for ut og gikk ombord og lot igjen i gammen alle bommene og alt de hadde med; de heiste ankeret op, satte seil til og seilte ut på havet samme vei som de var kommet. Da gikk gutten inn i gammen og spiste, og han blev glad, da han så at han fikk sådant gods. Han la sig til å sove og drømte: „Det nøkkelkknippe som er blitt igjen der på bordet, skal du ta og gå til stranden der hvor skibet, lå, og kaste det så langt ut over som du når.“ Gutten kastet nøkkelknippet, og der kom et horn op av sjøen, som tok nøkkelknippet med sig. I drømmen hadde de sagt til gutten: „Du kan få beholde alt som blev igjen i gammen.“

De vulgi ač'če vieǯ'ǯat, ja ač'če doaivui, atte su bar'dni i læk ællime šat. De buođi dokkǫ; de i sat'tamge suw'dit galvo; mutte van'ca šaddai dievva. De galgai vuol'git riggis bar'dnigis sæmme laddje vieǯ'ǯat allasis davvira. De doalvui riggis bardni ač'če bardnis sæmme sul'lui ja guđi dokkǫ ja ieš manai ruok'tot. De uoini riggis bar'dni, go skip'pa boatta abis; de čiegai ieǯas dattai rekkit sisa. De buođi gad'dai skip'pa ja luiti aŋ'kara, ja hoi'ge vancait birra skippa mirri ja biddje bumbait van'ci ja buotte gad'dai. Go vuostaš buođi goattai, de dajai: „Olmǫš-haddja dabbe læ.“ De dajai nub'bi, atte diimaš olbma si ditte buris, vaikǫ si æi dakkan diet'tinge, dɛinago nub'bi guđi su dokkǫ. De manne ræppen nala ja val'de da riggis bardni dobbe vulǫs ja gaikǫde maŋga bit'tan ja gar'geje čuolit birra goađi. De vulgi riggis olmai vieǯ'ǯat bardnis ruok'tot ja doaivui, atte so læ uoǯ'ǯǫm liika stuora uobmǫdaga go dat gæfes bar'dni; mutte go ač'či buođi dokkǫ ja uoini, govt lei gævvan, de morašti sagga, nu atte son jami.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

184.

De vul'ge boares aigi guok'te bardne sukkat occat čuskait, ja da guovton li ucca nuottaš miel'de, ja sugaiga ovta njarga birra ovta mokki vuos'ta. De gawnaiga smavva čuskait; de guowlaiga læšgo suokkadik. De manaiga gad'dai ja vuoiniga, atte dat læk dam mađi atte læk vaivi væra biw'dik. Dego al'git galgaiga suop'pok, čanaiga gaino gæđ'gai gidda ja vulgiga nuotti suop'pok; mutte dat lei bæi'vi gollan, atte dat lei sewnjus gabmo. Dego læba suop'pome, de gæččasta nub'be gad'dai, gosa lei gaino čadnam. De oai'niba: dobbe læk ol'mǫk dievva gaino lut'te. Daddja owd-olmai mannje-ol'mai, giddja lei nuotti suop'pomen: „Gos'te læk ol'mǫk boattam mon'nǫ gaino lusa? Gæččas donni!“ De orrǫ læmi nuot'te-suop'po mielan ol'mǫk; mutte dego ol'liga suop'pomes ja gad'dai vulgiga sukkak, de gæč'čaba nubbe gæččai nuotti; de orrǫk dego ol'mǫk ličče gæssam nuotti da gæǯi gad'dai. Go buođiga gad'dai, de vulgi nub'bi, mi li

Så reiste faren for å hente ham, og han trodde at hans sønn ikke mer var i live. Han kom dit; da kunde han ikke frakte alt godset; men båten blev full. Så skulde også den rike gutten på samme måten hente sig gods. Hans far førte ham til den samme øen og reiste selv hjem. Den rike gutten så at der kom et skib fra havet; da gjemte han sig også i rekveden. Skibet la til land og lot ankeret falle, og de satte båter i sjøen rundt om skibet, la bommer i båten og kom i land. Da den første kom inn i gammen, sa han: „Her lukter av folk.“ En annen sa: „Den mannen som var her ifjor, visste vi godt om, skjønt vi ikke lot som vi visste om ham, fordi den andre lot ham igjen der.“ Så gikk de op til ljoren og tok den rike gutten ned derfra og rev ham i mange stykker, og tarmene viklet de om gammen. Så reiste den rike mannen for å hente sin sønn hjem og mente at han hadde fått like meget gods som den fattige gutten; men da faren kom dit og så hvordan det var gått, sørget han meget så han døde.

184. DE TO FISKERE OG HALDENE.

I gamle dager rodde to gutter avsted for å lete efter småsei; de hadde en liten not med og rodde om et nes inn mot en bukt. De fant småsei og kikte om de stod tett. De gikk i land og så at det var så mange at det var umaken verdt å fiske. Da de skulde begynne å kaste (noten), bandt de notarmen fast til en sten og begynte å kaste noten; men dagen var lidd så langt at det var i avdagningen. Da de holdt på å kaste, ser den ene mot land, hvor han hadde bundet notarmen. De ser at der er fullt av folk der. Forrumsmannen sier til akterrumsmannen, som holdt på å kaste noten: „Hvorfra er folk kommet til notarmen vår? Se også du!“ Da syntes han at der var folk. Men da de var ferdige med å kaste og rodde i land, ser de mot den andre enden av noten; da synes det som om folk hadde trukket den enden av noten i land. Da de kom i land, gikk forrumsmannen for å dra den del av noten i land.

ow'dagæʒin, da bæli nuottis gæssit gad'dai. Dego buođi gaino lusa, i oai'nam ovtagen ol'mǫ. De jurdaša go gæssa: „Dat æi læm gal go ieččame čalmik, makka gæđđalad'de.“ De gesiga nuotti gad'dai ja oaʒʒuiga moad'de čuska. De li juo obba sæw'njak. De vut en sugaiga faw'lelida ja riemaiga guow'lak. De vuoiniga: das læk obba val'lji smavva čuskat. De bijaiga gaino gæđ'gai gidda; de algiga suop'pok; de gulla dat owd-olmai gi sukka, go huikihi gaddin atte: „Hæi'te ere biw'dimes ja vuol'gi ruok'tot!“ Dego ol'liga suop'pomen, de jærra owd-olmai mannje-ol'man: „Gullekgo mɛi'degen?“ De vas'-tida: „Inge mon gullan mɛi'dege. Do galgat ere hæi'tak joaw'delasait mui'talæmi.“ De manaiga gad'daí ja riemaiga nuotti gæssit. De gesiga gad'dai, oaʒʒuiga siesse dievva čuskait. De leiga nuotti gæssi-men van'ci; de gullaba go huikiha: „Vuol'gi var'ga ruok'tok!“ De jærrala owd-olmai mannje-ol'man: „Jogos don dal gullek?“ De vas'-tidi: „Gullem mon gal; mutte i dɛin joaw'delasain læ mikkigen dai-gait.“ Dego ol'liga nuotti gæssime van'ci, de manaiga ul'leraddjai ja riemaiga gafa vuoš'šat. Go li giew'ni duol'dam, de rawgai fak'kestaga gobmok ja dolla haddjǫsi. De daddja nub'be: „Riettisgo dola had'dji ja giew'ni gobmani?“ De daddja owd-olmai: „Æi hal dat læn go ædnam-hal'dik mon'nǫsida bahas dakke. De moai gal'ge dās ere vuol'git.“ Mutte mannje-olmai daddja: „Mon im vuolge das ere, ow'dalgo gafa læm vuoš'šam. Moai gal'ge val'dit dait raddit ja dakkat dola gas'kafier'vai dom gæđgi duokkai.“ De vuoššaiga gafa ja rie-maiga jukkat. De gullaba go bavte lut'te buokkǫsa ja daddja: „Ha, ha! Mi oaʒʒuime gafa ow'dal go doai, dɛinago mi gesin nuotti dod'-nǫsida væk'kin gad'dai ja mi leimi gaf'fahalon.“ De nub'bi daddja: „Jukket dal battasæddi! Gal moai led'ne goit liika gafa vuoʒ'ʒǫm.“

Dego val'maneiga, de vulgiga sukkat ruok'tok; mutte bæi'vi lei nokkam. De sukkaba njarga birra. De huob'ma dat, giddja mannje-gæʒin vuop'pahan, čuowga njuol'ga owdan ige læ guk'kin ere; mutte i jiednak guoi'mahis ja stiw're njuol'ga dam čuowga vuos'ta; mutte i lakkan maggarge. De daddja guoi'mahis: „Dow'le læ čuow'ga mon'nǫ stawni owdan.“ Dego owd-olmai gæččasti, de čuow'ga jawkehi dagga-viđi. De sugaiga gukki ja æbage boađe sii'di; de riemaiga ar'valit

Da han kom til notarmen, så han ingen. Han tenker idet han drar: „Det var bare våre egne øine som bedrog oss.“ De drog noten i land og fikk noen få småsei. Det var alt ganske mørkt. De rodde igjen lenger ut på og begynte å kike.[1] Da så de at der var en stor mengde småsei. De gjorde notarmen fast i en sten og begynte å kaste. Da hører forrumsmannen som ror, at det ropte på land: „Hør op å fiske og reis tilbake!“ Da de var ferdige med å kaste, spør forrumsmannen akterrumsmannen: „Hørte du noe?“ Han svarer: „Jeg hørte ikke noe. Du skal høre op å fortelle tøv.“ De gikk i land og begynte å dra noten. De drog den i land og fikk et rum i båten fullt av småsei. Da de holdt på å trekke noten inn i båten, hører de at det roper: „Reis snart hjem!“ Forrumsmannen spør akterrumsmannen: „Hørte du nu?“ Han svarte: „Jeg hørte nok; men det tøvet betyr ikke noe“ Da de var ferdige med å dra noten inn i båten, gikk de til flomålet og begynte å koke kaffe. Da kjelen hadde kokt, veltet den plutselig og ilden spredtes. Den ene sier: „Var det gammel-Erik som spredte ilden og veltet kjelen?“ Forrumsmannen sier: „Det var ingen andre enn landhaldene som gjorde oss ondt. Vi skal reise herfra.“ Men akterrumsmannen sier: „Jeg reiser ikke herfra, før jeg har kokt kaffe. Vi skal ta brandene og gjøre op ild midt i fjæra bak hin stenen!“ De kokte kaffe og begynte å drikke. Da hører de at det ler ved berget og sier: „Ha, ha! Vi fikk kaffe før enn I; for vi hjalp eder med å dra noten i land og vi var kaffetørste.“ Den ene sier: „Belg nu i eder! Vi har allikevel fått kaffe.“

Da de blev ferdige, rodde de tilbake; men dagen var forbi. De ror om neset. Da ser den som hamler i akterrummet, et lys bent foran dem, og det er ikke langt borte; han sier ikke et ord til kameraten sin og styrer bent mot lyset; men han kommer det slett ikke nærmere. Han sier til kameraten sin: „Der borte er et lys foran stavnen vår.“ Da forrumsmannen så efter, forsvant lyset straks. De rodde lenge og kom ikke hjem; de begynte å prate om hvorhen de forvillet sig i mørke. De vendte tilbake og rodde op

[1] Der var morild, så de kunde se fisken.

atte gosa soai læba daddjomen sæw'njadin. De maccaiga ruok'tot ja sugaiga ovta orret nala; mutte mærra lei fier'vačacce. De šaddaiga orrot, das'sago mærra dievai. Dego van'ca luvvani, de vulgiga ruok'tot. Dego bæi'vi čuwgǫdi, de leiga sii'dastafon vancain.

Go ækket buođi, de bijaiga nok'kat. De niegada nub'bi, go hal'di buođi nikkui: „Mi sugaime dod'nǫ owdan ja givsideime dod'nǫ, go æt'ti ad'dam guolle-vuš'šǫsa. Mi læp sugahan dod'nǫ maŋ'ga vikka birra jor'basit, vaikǫ doai æp'pi ibmirdam. Go nubbadis boatti-bæt'ti biw'dik dam bai'kai, gal'gabæt'ti gulit guođehik middjesida, ja jus dam dakkabæt'ti, de bures manna dod'nuin." De moredi bajas ja vut nokkai ige niegadan šat mɛi'degen ænep.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

185.

De li ovta baikin ak'ta stuorra suolo, mas'te orrǫ uorješ gæǯin sul'lǫ rievtes ol'mǫk; mutte nuor'tagæǯin æi læm ak'tagen olmǫš. De ovta gærdi gad'dai golgai ak'ta cuow'kanam skip'pa, ja de leddje dast guok'te ol'ma, makka leddje hæggan. De buotte gad'dai ja gaw'ne ol'muit. De orrǫ dast væhaš aigi; de bæsaigan ovta sii'di bar'gat. De bargaiga væhaš aigi; de riemaiga vaʒ'ʒit sul'lǫ miel'de. De vaʒʒiga nu gukki, atte buođiga lakka nuor'tagæǯi sul'lǫ, ja lei ækket juo. De bijaiga nok'kat; de niegadæba: buotte hal'dit nikkui ja daddje atte: „Dat nuor'tagæčči sul'lǫn læ min guhet'tarit orrombai'ki." De leiga vuoǯ'ǯǫn allahæska vanca valmasin; de galgaiga vuol'git ere dam sul'lǫn; mutte æba dieđe, gosa gal'gaba vuol'git. De šaddai miccamarait ai'gi, ja matta riemai nokkak dam guovton. De læba vaʒ'ʒimen lakka nuor'tagæǯi sul'lǫ; de oai'niba, go vil'ges hæs'ta boatta owdal rii'de, ja de læ dego gir'ko dobbe ow'dalis. De i orrǫ læmi vuostin oai'vi dam ol'ma nal'de, middja čok'kaha vil'ges hæsta nal'de. Dego lakkani, de huob'maba: das læ vil'ges diŋ'ga oaivi nal'de. De jærra: „Mɛi'de doai læp'pi dām sul'lǫn vieǯ'ǯamen?" De daddjaba: „Moai led'ne skip'pa-bikkin gol'gam gad'dai ja galga-

på et berg; men det var fjæresjø. De måtte bli der til sjøen flødde. Da båten kom løs, reiste de hjem. Da dagen lysnet, var de med båten i støa hjemme.

Da kvelden kom, la de sig til å sove. Da drømmer den ene at en halde kom i drømme: „Vi rodde foran eder og plaget eder, fordi I ikke gav oss kokning av fisk. Vi har latt eder ro mange mil i ring, skjønt I ikke forstod det. Når I næste gang kommer for å fiske på det stedet, skal I levne fisk til oss, og hvis I gjør det, går det eder godt.“ Han våknet og sovnet igjen og drømte ikke noe mer.

185. KAMP MELLEM HALDER OG DRAUGER.

Der var ensteds en stor ø hvor der på sydenden bodde riktige folk; men på nordenden bodde der ingen mennesker. Engang drev et forlist skib iland, og på det var to menn som var i live. De kom i land og fant folk. De blev der en kort tid; så fikk de arbeide på en gård og arbeidet der en kort tid. De begynte å gå hen gjennem øen. De gikk så lenge at de kom nær nordenden av øen, og det var alt kveld. De la sig til å sove og drømte at halder kom i drømme og sa: „Denne nordenden av øen er vårt, govetternes, opholdssted.“ De hadde fått ferdig en båt og skulde reise fra øen; men de visste ikke hvor de skulde reise hen. Det blev sankthanstid og maten begynte å slippe op. De gikk nær nordenden av øen; da ser de at en hvit hest kommer imot dem, og det er som en kirke der foran dem. Den mann som sitter på den hvite hesten, synes de først ikke har hode. Da han kom nærmere, ser de at han har noe hvitt på hodet. Han spør: „Hvad skal I hente på denne øen?“ De sier: „Vi er drevet i land med et vrakstykke og skulde komme oss bort fra øen; men vi vet ikke hvor vi skal reise hen.“ Han sier: „Da I ikke vet det, skal I bli her i morgen; for nu er det sankt-

leimi ere dam sul'lọn bæssat; mutte æm moai dieđe, gosa moai gal'ge vuol'git." De daddja: „Go doai æp'pi dieđe, de doai gal'-gabæt'ti orrok das it'taš bæivi, dεinago dal læ miccamar-ruot'ta-ækket. Hal'din læ ilọlas ai'gi ja buoremus lik'kam-ai'gi od'naš ækkeda. Mon rakkadam dod'nọ dam sul'lọn ere mannjel miccamarait, dεinago mon galgam vuosehit dod'nọsida, gok'te hal'dit ja rawgat duorrọk gas'-kanæsak." De vulgiga vaʒ'ʒik ja imaštallaba atte: „Mi mat'ta dat lættik?" De manaiga vancaska lusa ja riemaigan borrat; mutte un'nan-laddje lei matta. De bijaiga nok'kat vancaska lusa. De niegada nub'bi, go ak'ta olmai boatta da guovto lusa ja čuoǯǯaha da guovto bal'di, ja læ stuorra noađđi. De moredeiga bajas; de lei bæi'vi. De ar'vala dat nub'bi, gi li niegadam dam noađđe-ol'ma, atte: Mεi'des dat gal'ga vaikọhit, go mon niegadeddjem dam noađi dam amas ol'man? De daddja nub'bi læikan: „Soma hal'dik læk buk'tam mon'nọsida matta." De daddja nub'bi: „Do læk hoaw'-ridæmi." De goit manaiga vanca lusa ja rabaiga sækkajæska; de lei mätta dievva sækkait it'tọm. De leddje rievtes mattak; lai'bi ja suw'li lei val'lji. De dak boraiga čoawjiska dievva ja vulgiga vuten dokkọ nuor'tagæččai dam sul'lọ gæččadit, go lei nu buorre dal'ki. De čok'kahæba ovta dieva nal'de ja ar'valæba, mεi'des dat galgai vaikọhit, dat vil'ges hæs'ta ja dat olmai, middja čok'kahi hæsta nal'de. De læba juo orrọn nu gukki dam dieva nal'de, atte bæi'vi riemai væs'ta-appai jaw'kat. De gullaba daggar jama dego mæra guowlon; bæi'vi manai væs'ta-appai. De manaiga dam vuos'ta, gos'te gulaiga daggar jama. De li ak'ta gukkes ucca vaggaš, ja li ucca jor'ba dievaš dam vag'gi-njalmi lakka ja duolbas lei mæra bæl'de. De manaiga dam ucca jor'ba dievaǯa nala. De oai'niba: saddo ja darfit ja darra-læggak ja slæncik mannek ak'tan bor'gan gaitin baddjel dobbe mæra bæl'de. De huob'maba, go boatta sæmme vil'ges hæs'ta; jođanit ruot'ta, ja sæmme olmai læ nal'de. De manai dokkọ dam borga sisa. Dego buođi dokkọ, de hæi'tai ere bor'gamest. De boatta sæmme olmai dam guovto lusa ja daddja: „Dal læk soattamen guhet'tarak ja raw-gat." De valdi dam guovto ja doalvui baddjebællai ul'leraji, ja leddje dεin soatteværjon: rawgain slæn'ce-mad'dagak ja darralæggak, ja

hansaften. Hos haldene er det ikveld en gledelig tid og den beste tid til å ferdes. Jeg skal skaffe eder bort fra øen efter sankthans; for jeg skal vise eder hvordan haldene og draugene slåss innbyrdes.“ De gikk videre og undret sig: „Hvad kan det være?“ De gikk til båten sin og begynte å spise; men det var smått med mat. De la sig til å sove ved båten. Da drømmer den ene at en mann kommer til dem og stanser ved siden av dem, og han har en stor bør. De våknet og det var dag. Da sier den ene som hadde drømt om mannen med børa: „Hvad skal det bety at jeg drømte om den fremmede mannen med børa?“ Den andre sier for spøk: „Kanskje haldene har bragt oss mat?“ Den første sier: „Du tøver.“ De gikk dog hen til båten og åpnet sekkene sine; da var der kommet mat så sekkene var fulle. Det var riktig mat; det var brød og sul i mengde. De spiste sig mette og gikk igjen til nordenden av øen for å se sig om, da det var så godt vær. De sitter på en bakke og taler om hvad det skulde bety, den hvite hesten og mannen som satt på hesten. De hadde alt sittet så lenge på bakken at solen begynte å gå ned i vesthavet. Da hører de en larm som fra sjøen, og solen gikk ned i vesthavet. De gikk til den kant hvorfra de hørte larmen. Der var en lang liten dal og nær munningen en rund haug, og den var flat mot sjøen. De gikk op på den lille runde haugen. Da ser de at sand og torv og tarelegger og skråptare står i ett fokk overalt der mot sjøen. De ser at den samme hvite hesten kommer; den springer fort og den samme mannen sitter på den. Han red inn i fokket. Da han kom dit, hørte det op å fyke. Den samme mannen kommer til dem og sier: „Nu kriger govetterne og draugene.“ Han tok og førte dem ovenfor flomålet. Til våben hadde draugene tangstammer og tarelegger og govetterne stener som de kastet med. Tilsist kom draugenes høvding i land, og han og mannen på den hvite hesten begynte å slåss. Draugen hadde tareklær av tang og skråptare og huen var likedan. Men så rådde mannen på den hvite hesten med draugen, da han fikk klærne revet av ham. Da draugen blev naken, løp han ut i sjøen, og det begynte å dages; da så de ikke noe mer. De begynte å undre sig: „Er vi i denne verden eller i den andre verden?“

guhet'tarin leddje gæđgik, mɛina dak bal'kọ. De buođi manjemus'ta rawgait oai've-olmai gad'dai ja riemaiga dɛina vil'ges-hæs'ta-ol'main soattak. Dam rawgan leddje slencin ja deb'buin darra-bik'tasak, ja gappir lei sæmmelakkan. Mutte de nagadi dat vil'ges-hæs'ta-olmai dɛina rawgain, go das oaǯǯui bik'tasit gai'kujuvvun ere. Dego šad'daguođi alas, de ruottasti merri, ja bæi'vi šad'daguođi; de æba oai'nan šaten mɛi'degen. De riemaiga imaštallat: „Led'nego moai dam malmin vai nubbi malmin?“ De manaiga vanca lusa ja boraiga ja bijaiga nok'kak ja baddjaneiga bajas. De li skoaddo; de leddje da guovton vancan boares borjasbiekkit; de gesiga dɛit boares borjasbikkit ieǯaska birra ja manaiga van'ca-čoawji vuollai nok'kat. De niegadæba goabbaš, atte soai læba, dego liččiga mæra nal'de. De huob'maba manjemus'ta, atte soai læba vanca sis'te ja læba mæra nal'de. De čuoǯǯaheiga ja riemaiga gæč'čat, gos'te læ gad'di. De huob'maiga, atte gad'di læ dobbe ow'stana vuol'de, gos'te iđedis bæi'vi bai'ta. De bijaiga sukkat ja imaštallaba, gok'te soai læba boattan ere dobbe dan amas baikin. De sugaiga nu gukki go vaibaiga, gad'deklana vuollai. De bijaiga nok'kak. De niegada nub'bi dam ol'ma, giddja vil'ges hæsta nal'de čok'kahi; de mui'tala atte: „Mon læn dod'nọ loppidan rakkadit sii'di, ja mon læm dod'nọ duol'vọn mæra nala, dɛinago leidi nu likkọlaǯǯat, atte mi rawgait vuitin vuollasæmik. Dod'nọ ditte vuoimehuvve rawgat go doai čuoǯǯuje (čuoǯǯuide) ul'lerajin. Dɛina mon dod'nọ duol'vọn ere dam sul'lọn ja dod'nọsida læm balka biddjam goab'bak sek'ki ovta mađi balka. Go doai sii'di ol'lebæt'ti, de gal'gabæt'ti vuostaǯi, giddja dod'nọ lusa boatta, ad'dik dasa ovta unna bittaǯa golli.“ De buođiga sii'di ja leiga jaw'kan guok'te jagi dam mokkin. Go æi læm sii'davækka sagait gullam dam guovton, de dak jak'ke, atte dat leiga hok'kam. Dego vuoi'ne dam guovto, de ilọstuvve sii'davækka. De buođi vuostin gæfes niso ran'nesiidan dam guovto buorastat'talik. De daddja nub'bi guoi'mahis: „Gal'gegos moai dakkat, nuvtgo don mui'talik nikkọt?“ De saw'kala nub'bi: „Moai gal'ge dakkat, mɛit moai led'ne goččọhallam. Jus moai æm daga dam, de moai vis'sa šad'de gæfik ja var'ga mirri hok'ke.“ De ran'neniso vuol'geguođi fasten sii'di. De daddja nub'bi: Ale mana vel! Moai skeŋ'kijed'ne dudnje ovta

De gikk da til båten og spiste, la sig til å sove og stod op. Det var skodde; de hadde i båten gamle seilstykker; de trakk dem om sig og la sig til å sove under båten. De drømmer begge at de var som ute på sjøen. De merker tilsist at de er i båten og ute på sjøen. De stod op og begynte å se efter land. De blev var at der var land i øst, hvor morgensolen skinner. De satte sig til å ro og undret sig over hvordan de var kommet bort fra det fremmede sted. De rodde mot landglanen så lenge at de blev trette. De la sig til å sove. Da drømmer den ene at den mannen som satt på den hvite hesten, forteller: „Jeg har lovet å skaffe eder hjem og jeg har ført eder ut på sjøen, fordi I var så heldige at vi vant over draugene. Det var eders skyld at draugene blev maktløse, da I stod ved flomålet. Derfor førte jeg eder fra øen og har lagt lønn til eder, like stor lønn i hver sekk. Når I kommer hjem, skal I gi den første som kommer til eder, et lite stykke gull.“ De kom hjem og hadde vært borte i to år på den turen. Da hjemmefolkene ikke hadde hørt tidende fra dem, trodde de at de var omkommet. Da de så dem, blev de glade. Da kom først en fattig kvinne fra nabogården for å hilse på dem. Den ene sier til kameraten sin: „Skal vi gjøre som du fortalte om drømmen din?“ Den andre hvisker: „Vi skal gjøre som det er befalt oss. Hvis vi ikke gjør det, blir vi visst fattige og omkommer snart på sjøen.“ Nabokona vilde gå hjem igjen. Da sier den ene: „Gå enda ikke! Vi vil gi dig en liten gave så du får mat og klær til jul.“ Så gav de henne et lite stykke gull hver og sa: „Du skal ikke selge det for under åtte hundre daler. Når du går til kjøbmannen, skal du ikke la dig narre.“ Kvinnen takket og gråt og bad Gud velsigne dem.

unna skæŋkaǯa, vai don oaǯǯot juow'la-mattait ja juow'la-bik'tasit.“ De dak addiga ovta unna bekkaǯa golli goab'bak ja dajaiga: „Ik don galga vuow'dik vuollel gavci čuođi dala. Go manak gaw'pe-ol'ma lusa, it galga bættahallak.“ De niso gii'tali ja čierui ja rokkadalai dam guk'tui buressiw'nadusa.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

186.

De li ak'ta unna sul'lǫš ow'stamæran, mɛit goččǫdeddje Fiel'losuolon ja dobbe orui ak'ta boares stallo, middja li isidin dam sul'lǫ nal'de, ja æige gal'gam boattik dokkǫ ak'tagen olmǫš. Dam sul'lǫn lei ovta baikin val'lji gol'li. De æi duos'tan ak'tage mannak dokkǫ dam sul'lui. De li ak'ta skip'pa borjastæmi; de šaddai skoaddo ja garra bieg'ga, ja dɛs'tǫ skippan rattaseddje bor'jasak, ja massi stiwrana ja de šaddai gol'gat. Golgai dɛs'tǫ dam sul'lui væs'tagæččai ja cuow'kani dasa, ja ol'mak besse heg'gi ja manne gad'dai ja rakkadeddje allahæsa goađi dɛin bor'jasin. Dego leddje goi'kadam bik'tasidise, de vul'ge sul'lǫ miel'de occat ol'muit. De gaw'ne ovta vieso ja manne sisa. De lei ak'ta boares stallo, mi li orrǫn dast goak'te hui guok'te duhat jagi. De stallo daddja: „Gosa di leppek vuol'gan? I læ dis loppi boattik dam sul'lui.“ De mui'talik: „Mi læk mærra-ol'mak, ja skip'pa læ mist cuow'kanam dam sul'lǫ nala, ja æpge mi dieđe, gok'te mi gal'gat bæssat ere dam sul'lǫn.“ De daddja: „Mon galgam din spai'ta rakkadit ere dam sul'lǫn, dɛinago mon im siđa ovtage kristalaš ol'mǫ dam sul'lui.“ De vul'ge ja manne vancajæsa lusa ja ribme rakkadik vancaje bor'jasit dɛin skip'pa-bor'jasin ja divvot vancajæsa, vai šad'dek dik'tak. De orrǫ dast maŋ'ga bæivi; de riemai matta nokkagoattik. De vul'ge fasten sukkat ja sukke mæra miel'de, ja de šaddai skoaddo. De sukke skuod'dǫn, das'sa go čil'geguođi. De huob'maje ovta gaddi; mutte orrǫ læmi dego sæmme suolo. De goit sukke gad'dai ja biddje vancajæsa fier'vai ja leddje gut'ta ol'ma, ja val'de bor'jasit ja rakkadeddje allahæsa borjas-goađi. De biddje nok'kat ja vajaldut'te vancaidæsa

186. DE SKIBBRUDNE OG STALLO PÅ HOLMEN.

Der var en holme i østhavet som de kalte Bordholmen, og der bodde en gammel stallo som var herre på holmen, og ingen mennesker fikk komme dit. På holmen var der ensteds gull i mengde; men ingen torde reise dit til holmen. Der var et skib som seilte; det blev skodde og storm, og så revnet seilene på skibet; det mistet styret og kom til å drive. Det drev da til vestenden av holmen og forliste der. Mennene slapp med livet og gikk i land og laget sig et telt av seilene. Da de hadde tørket klærne sine, gikk de gjennem øen for å lete efter folk. De fant et hus og gikk inn. Der var en gammel stallo som hadde bodd der i næsten to tusen år. Han sier: „Hvor skal I hen? I har ikke lov til å komme til denne holmen.“ De forteller: „Vi er sjømenn og skibet vårt er forlist på denne holmen, og vi vet ikke hvordan vi skal slippe herfra.“ Han sier: „Jeg skal i en fart skaffe eder bort fra holmen; for jeg vil ikke ha noe kristenmenneske her.“ De gikk til båtene sine og begynte å lage seil til båtene av skibsseilene og å stelle på båtene så de blev tette. De blev der i mange dager og maten begynte å slippe op. Da rodde de avsted igjen og rodde over sjøen, og det blev skodde. De rodde i skodden til den letnet. Da fikk de se land; men det så ut som den samme holmen. De rodde allikevel til land og satte båtene sine i fjæra. Det var seks mann, og de tok seilene og laget sig telt. De la sig til å sove og glemte båtene sine i fjæra; der kom en storm mens de sov, og alle båtene blev knust. Da kom de i knipe; de gikk igjen til stallo og fortalte hvordan det var gått dem. Da sier

ńer'vai, ja buođi garra bieg'ga da bodda go leddje nok'kan, ja vancat leddje cuow'kanam gaitin. De šaddai dεida hætti; de vul'ge fasten stalo lusa ja mui'taleddje, gok'te læ mannan singuoimi. De daddja stallo: „Mon galgam din jođanit ere dam sul'lǫn rakkadit.“ De jærra: „Lettetgo di gæfes mærra-ol'mak?“ De vas'tidik: „Mi læt gæńimus ol'mǫk min gonagas-riikan.“ De daddja stallo: „It'tin mon din rakkadam ere dam sul'lǫn, ja das læk nu val'lji guvet'tarak dam sul'lǫn, atte mon ńr'tem din oaǯ'ǯot mat'kai.“

Dego šaddai nub'bi bæi'vi, de daddja stallo: „Di gal'gabet mun miel'de boattit.“ De vul'ge ja manne nuor'tagæččai sul'lǫ; de li ak'ta mok'ki, gosa doalvui, ja dast leddje stuorra gaicaskalčot ja valdi dεit gaicaskalčuit, ja darralæggait bijai doarras skalčuit nala ja bijai mærraraddjai dεit, ja goččui guok'te o'lma guđet skalčo nala čok'kedit ja čalmit biddjat abe guw'lui, ja dajai: „Di gal'gabet mannat bæli abin nuor'tai, ja go boattibet da mud'dui, de bodnjabettek væs'tana vuollai, gos'te læ din sii'da.“ Go čok'kededdje dεit darralæggait nala, de huob'majek: go leddje mæra nal'de, de li dego van'ca šad'dam. De vul'ge sukkat ja sukke da mud'dui, gosa lei stallo goč'čǫm sukkak. Mutte go ribme bodnjak ow'stana vuollai, de huob'majeddje, atte si leddje ovta stuorra skippa nal'de, ja skip'pa lei dæddon. De borjasteddje væha aigi; de manna ak'ta olmai gæč'čat, middja læ skippan las'tan. De oai'na: læ gol'li ja sil'ba skippa dievva. De manna ja mui'tala ol'majisas, mi læ las'tan: gol'li ja sil'ba. De borjasteddje ja buotte sii'di ja manne gad'dai; de ribme juokkit dam golli ja silba.

De gulai gonagas mεit, atte dak læk šad'dan har'mak rig'gasak, dak gæfes ol'mǫk. De buođi gonagas dεit lusa ja daddja: „Mon læm gullam, atte di leppek šad'dan rig'gasæmus ol'mǫk, makka leppek mun riikan; gos'te leppek di dam golli ja silba vieǯ'ǯam?“ Dak vas'tideddje: „Mi læp gæfes ol'mǫk, ja ige mist læ nu val'lje gol'le ja sil'ba.“ De daddja gonagas: „Mo læm duođalaš ol'muin gullam, atte dist læ gol'le ja sil'ba læmaš skippa dievva.“ De vas'tideddje: „Mi læt vuoǯ'ǯǫm dam golle ovta stalon ja dam skippa, dεinago min skip'pa cuow'kani ja golgaime gad'dai.“ De riemai gonagas jæradit: „Gos'te læ dat bai'ki, atte di oaǯǯuit golli nu vallji? Mon siđam

stallo: „Jeg skal i en fart skaffe eder bort fra holmen.“ Han spør: „Er I fattige sjømenn?“ De svarte: „Vi er de fattigste folk i vårt kongerike.“ Da sier stallo: „Imorgen skal jeg skaffe eder bort fra holmen. Her er en sådan mengde govetter på holmen, at jeg må få eder bort.“

Da næste dag kom, sier stallo: „I skal komme med mig.“ De gikk til nordenden av holmen; der var en bukt som han førte dem til, og der var store geiteskjell. Han tok dem, la tarelegger tvers over skjellene og satte dem ved sjøbredden. Han bød to menn sette sig på hvert skjell og vende øinene mot havet, og sa: „I skal reise over halvdelen av havet mot nord, og når I kommer så langt, skal I snu mot øst, hvor eders hjem er.“ Da de satte sig på tareleggene, sanset de at da de var på sjøen, var det blitt som en båt. De begynte å ro og rodde så langt som stallo hadde befalt dem. Men da de begynte å snu mot øst, så de at de var på et stort skib og skibet var lastet. De seilte en stund; da går en mann for å se hvad last skibet har. Han ser at det er fullt av gull og sølv. Han går og forteller kameratene sine hvad lasten er: gull og sølv. De seilte og kom hjem og gikk i land; så delte de gullet og sølvet.

Da hørte også kongen at de fattige folkene var blitt svært rike. Han kom til dem og sier: „Jeg har hørt at I er blitt de rikeste folk i mitt rike; hvor har I hentet det gullet og sølvet?“ De svarte: „Vi er fattige folk og har ikke så meget gull og sølv.“ Kongen sier: „Jeg har hørt av sanndrue folk at I har hatt et skib fullt av gull og sølv.“ De svarte: „Vi har fått gullet og skibet av en stallo; for skibet vårt forliste og vi drev i land.“ Kongen spurte: „Hvor er det stedet hvor I fikk så meget gull? Jeg vil vite om holmen så også jeg kan reise og hente mig gull.“ De svarte: „Du har husene dine fulle av gull.“ Kongen sier: „Jeg har hatt gull og sølv; men jeg har kriget og tapt og har mistet alt gullet mitt, og nu er jeg meget fattigere enn I.“ De fortalte da, hvordan han skulde reise for å finne holmen.

Kongen reiste dit og tok krigsfolk med. Han kom til holmen og begynte å lete efter gull. Da kom stallo og sier: „Hvad har du

diettik dam sul'lo̜, vai monni bæsam vuol'git ja vieǯ'ǯat allasim golli.“ De vas'tideddje: „Dus læ gol'li dievva dun huodnahit.“ De daddja gonagas: „Must læ læmaš gol'li ja sil'ba; mutto̜ mon læm soattam ja vuoitahallam ja mas'sam gaitin gollijam, ja dal mo læm miha gæfit go di.“ De mui'taleddje goit, gok'te gal'ga mannat, go gaw'na dam sul'lo̜.

De vulgi gonagas dokko̜ ja valdi soattevæga mieldis. De buođi gonagas dam sul'lui; de riemai golli occak. De buođi stallo ja daddja: „Mi læ dus dam sul'lo̜n dakkon?“ De vas'tida gonagas: „Mo læm vuol'gam golli ja silba vieǯ'ǯak dam sul'lui.“ De stallo daddja: „Don galgak vuol'gik spai'ta dam sul'lo̜n ere.“ De daddja gonagas atte: „Mon im vuolge, ow'dalgo læm golli vuoǯ'ǯo̜m.“ Mus læ soattevækka miel'de, ja mon vuolgam dɛit vieǯ'ǯat gad'dai ja rieman golli occak, vai mon oaǯǯom skip'pan dievva.“ De manai gonagas skippi ja vieǯǯai soattevægas gad'dai; mutte stallo huikihi: „Buottek, mærrarawgat, čoakkai ja hal'dik, makka leppek dam sul'lo̜n orromen!“ De buotte soattevækka gad'dai ja gonagas; de leddje rawgat fak'temen mærrarajin. Dego buotte gad'dai, de soat'tajeddje rawgat ja soattevækka, ja rawgat leddje un'nan; de ribme vuoitahallagoattit. Mutte daddja stallo hal'dije (hal'dijida): „Buottek væk'kin middjesida!“ Dego hal'dik buotte, de ribme soattevæga gaiko̜dit havilis. De gonagas battari fasten skip'pi, ja de nogai dat soatti.

Mutte gonagas jurdaši atte: „Mon im vuolge, ow'dalgo skip'pan læm dievva vuoǯ'ǯo̜m golli.“ De nub'bi bæi'vi šaddai; de gonagas valdi ænep soattevæga mieldis; mutte stallo lei rakkadam guhet'tarit ja mærrarawgait valmasin vallji. De buotte rawgat, ja dɛin li oai'veolmai, mas leddje slencin gappir ja darralæggain rakkaduvvun bik'tasat. De buođi gonagas gad'dai, ja de fal'leheddje rawgat gonagasa soattevæga. De buođi dat stuorra raw'ga, mas leddje slencin gappir ja darain bik'tasak, ja buotte hal'dit mɛit ja gaiko̜deddje soattevæga lin'con ja gonagasa dakke sæm'me laddje ja daddja: „Dal do læk vuoǯ'ǯo̜m golli, mɛit do læk vuol'gam vieǯ'ǯat.“

De golai ai'gi ige gonagas boađe sii'di. De bijai gonagas-ak'ka skippa occak boadnjis, ja manai ja jawkai jakkebæli ja ige gaw'nam gonagasa ige væga ige gullam sagait, gok'te lei gonagasain mannam.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

å gjøre på denne holmen?“ Kongen svarer: „Jeg er reist til denne holmen for å hente gull og sølv.“ Stallo sier: „Du skal i en fart reise bort fra holmen.“ Kongen sier: „Jeg reiser ikke, før jeg har hentet gull. Jeg har krigsfolk med, og jeg vil hente dem i land og begynne å lete efter gull så jeg får skibet mitt fullt.“ Kongen gikk ombord og hentet krigsfolkene sine i land; men stallo ropte: „Kom, sjødrauger, sammen og I halder som bor på denne holmen!“ Krigsfolkene og kongen kom i land; da holder draugene vakt ved sjøbredden. Da de kom i land, begynte draugene og krigsfolkene å krige, og draugene var få; de begynte å tape. Men stallo sier til haldene: „Kom oss til hjelp!“ Da haldene kom, tok de til å rive krigsfolkene i stykker efter hvert. Kongen flyktet tilbake til skibet, og så hørte den krig op.

Men kongen tenkte: „Jeg reiser ikke før jeg har fått skibet mitt fullt av gull.“ Næste dag kom; da tok han flere krigsfolk med sig; men stallo hadde fått en mengde govetter og drauger ferdige. Draugene kom, og de hadde en høvding, som hadde hue av skråptare og klær av tarelegger. Kongen kom i land, og draugene anfalt hans hær. Da kom den store draugen og haldene kom også, og de rev krigsfolkene i filler, og med kongen gjorde de likedan. Draugene sier: „Nu har du fått gull som du reiste for å hente.“

Tiden gikk og kongen kom ikke hjem. Da sendte kongens kone et skib for å lete efter mannen. Det reiste og var borte et halvt år; det fant hverken kongen eller folkene og hørte ingen tidende om hvordan det var gått kongen.

187.

De leddje olbmǫt borjastæmi sii'di guollebiw'din-mokkis. De uoidne mutton olbmǫ mutton appe-sul'lǫs, gos i læt ak'tage æl'li olmǫš, ja čuor'vo juokke van'ci val'dit suge van'ci. Olo vancat manne mæd'del; mutte viimat ak'ta van'ca manjemus'ta valdi van'ci, ja mærahal'di čok'kedi mannje-skot'tasa nala, ja borjaste ovta aigi; de jerre, gukkasgo so galgai mannat. „Navudni vielljas hæjaidi." De lei mutton olmai, gutte uoini, go leddje borjastæmi mutton ucca lassaǯa guora; de jawkai mærahal'di, ja si adne buori borjadaga gidda sii'di.

De golle muttom jagit; de læ howsman'ni mutton guollebiw'din-mokkis mannan fer'vai mannjet ækkeda busaidis čow'dit, ja go li gær'gan ja vuol'gime bajas, de oaidna mutton olbma staf'foraigi boattime bajas. De šaddaiga sakkalaga; de daddja: „Juo olmai læ dun occan maŋ'ga jagi, ja dal do galgat oaǯ'ǯot da balka, mεit don dalle gal'get oaǯ'ǯot, go sun suw'det Navudni vielljas hæjaidi," ja addi sudnji gol'ledukka ja dajai: „Don galgat ad'dit oasi juokkehaǯ'ǯi, guđet læt vel dun olbmain ællime, ja gal don dar'vanat daina ruđain; muttǫ don galgat mui'talit, gos don læh uoǯ'ǯǫn, ja gi dat læ olbmait; dat læ mæra-hal'di.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

188.

De li ovta siidan bar'ni ja vulgi oag'got gulit. De buođi mier'ka-skoaddo; i diettan, gos lei sii'da. De sugai ovta aigi; de buođi ovta gad'dai ja manai bajas. De uoini ovta stobo dobbe; de buođi da stoppui; dobbe læ ak'ta niei'da. De addi matta dasa ja dajai: „Gosa so gal'ga du čiekkat? Go ač'či boatta, de god'da du." De bijai niei'da aččis ræd'djo-lum'mi. De šaddai iđet; de manai ač'či fier'vai; dakkami lei skippa. De manna bar'ni fier'vai. Jærra dat æd'dje: „Gos do leddjet ækkedis, go so li baddjin?" „So li du ræd'djo-lumman." De manai bar'ni bajas. De daddja niei'da: „Mannes do mui'talit, gos do leddjet?"

187. FISKERE SKYSSER EN SJØHALDE.

Det var noen menn som seilte hjem fra en fisketur. Da så de en mann på en ø ute i havet, hvor der ikke var noe levende menneske, og han ropte til hver båt at de skulde ta ham i båten. Mange båter reiste forbi; men tilsist tok en båt ham op. Sjøhalden satte sig i bakskotten, og de seilte en tid; da spurte de, hvor langt han skulde reise. „Til Kvænangen til min brors bryllup.“ Det var en mann som da de seilte forbi et lite skjær, så at havhalden blev borte, og de hadde god bør like til hjemmet.

Der gikk noen år; da var høvedsmannen på en fisketur sent en kveld gått ned i fjæren for å løse buksene, og da han var ferdig og skulde gå op, ser han en mann komme opover støen. De kom i prat sammen. Mannen sier: „Jeg har alt i mange år lett efter dig, og nu skal du få den lønn du skulde hatt dengang du skysset mig til Kvænangen til min brors bryllup.“ Han gav ham et gullstykke og sa: „Du skal gi hver av dine menn som enda er i live, en part, og du blir nok mistenkt for disse pengene; men du skal fortelle hvor du har fått dem og hvad det er for en mann; det er en sjøhalde.“

188. LARS ANDERSEN OG SJØHALDENS DATTER.

På en gård var der en gutt, og han reiste ut for å fiske. Da kom der mørkeskodde, og han visste ikke hvor gården var. Han rodde en tid; da kom han til en strand og gikk op. Han så en stue der; han kom inn i stuen; der var en pike. Hun gav ham mat og sa: „Hvor skal jeg skjule dig? Når far kommer, dreper han dig.“ Da stakk piken ham i farens trøielomme. Det blev morgen; da gikk faren til fjæra; han holdt på å bygge et skib. Gutten går ned til fjæra. Gamlingen spør: „Hvor var du ikveld, da jeg var der oppe?“ „Jeg var i trøielommen din.“ Så gikk gutten op. Piken sier: „Hvorfor fortalte du hvor du var?“

De čiegai niei'da bardni sæŋga vuollai. Boatta ač'če bajas; de gurasti ak'šuin sæi'nai ræddjo gas'kat. Go iđet šaddai, de valdi ak'šos ja manai. De vuol'ga bar'ni fier'vai. Jærra: „Gos do leddjet, go mo leddjen baddjin?" „So li sæŋga vuol'de." Boatta bar'ni bajas. Daddja niei'da: „Mannes do mui'talit, gos do leddjet?" De siđai niei'da bardni nai'talit suina; i bar'ni loppidan.

De čiegai bardni iežas vuolpuit vuollai. Boatta ač'či bajas; de gurasta ak'šo sæŋga vuollai, ja go vulgi, de valdi ak'šos dobbe. De manna bar'ni fier'vai. Jærra boaris: „Gos do leddjet, go so li baddjin?" „So li du nieida vuolpuit vuol'de." De boatta bar'ni bajas. De daddja niei'da: „Don mui'talit vut on. Gosa mo galgan du biddjat?" ja siđai bardnin nai'talit. I bar'ni loppidan. De buođi æd'dje bajas; mutte i gurastan ak'šo šatan.

De šaddai bæi'vi; de manai æd'dji fier'vai. Daddja niei'da: „Do galgat nai'talit suina." I dat loppidan. Daddja niei'da: „Soma do haledat sii'di?" Daddja bar'ni: „Juo, so haleda." Daddja niei'da: „Gal do bæsat." De vulgi bar'ni. Niei'da addi ruđa dasa ja dajai: „Do læt gæfi. Do galgat big'get unna stobǫža, go boađat sii'di. It do galga big'get stuor'ra." De buođi bar'ni sii'di ja big'gi oalle stuorra stobo, ja ruđat bis'te juste, go valmasi oažžui; de nokki dat ruđat, ja šaddai gæfi.

De vulgi ak'ti Bir'geni ovta gepmanni miel'de. De buođi Bir'geni ja važ'ža dobbe. De boatta ak'ta niei'da owdal važži ja manna fatmin ja daddja: „Buorre bæivi, Annjaras Lar'sa!" Jærra bar'ni: „Gi do læt ol'muit, giddja dowdat mu ja dieđat nama?" Daddja niei'da: „Itgo do dowda mu? So læ dat, gænna lut'te do leddjet dalle, ja dāle læ dat bar'ni, mɛit do dakket munnje dalle. Si læt dɛina skippain dabbe, mɛit ač'či lei dalle dakkami." Daddja niei'da: „Do daidat lættit gæfi. It do jægadange mu. Do big'gejit ila stuor'ra, vaikǫ mo gil'den." Daddja Annjaras Lar'sa, atte so læ gæfi. Daddja niei'da: „So ad'da dudnje vɛl ruđa; mutte do galgat siivos adnit; de dat bis'ta gukki," ja addi ruđa obba vallji.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

Så skjulte piken ham under sengen. Faren kommer op; han kastet øksen mot veggen så trøien gikk itu. Da det blev morgen, tok han øksa si og gikk. Gutten går ned til fjæra. Faren spør: „Hvor var du, da jeg var der oppe?“ „Jeg var under sengen.“ Gutten kommer op. Piken sier: „Hvorfor fortalte du hvor du var?“ Piken vilde at gutten skulde gifte sig med henne; han lovte det ikke.

Så skjulte hun gutten under skjørtene sine. Faren kommer op; han kaster øksa under sengen, og da han gikk, tok han øksa derfra. Gutten går ned til fjæra. Gamlingen spør: „Hvor var du, da jeg var der oppe?“ „Jeg var under din datters skjørter.“ Gutten kommer op. Piken sier: „Du fortalte det atter? Hvor skal jeg legge dig?“ og hun vilde gifte sig med gutten. Gutten lovte det ikke. Da kom gamlingen op; men han kastet ikke mer øksa.

Det blev dag; gamlingen gikk til fjæra. Piken sier: „Du skal gifte dig med mig.“ Han lovte det ikke. Piken sier: „Kanskje du lenges hjem?“ Gutten sier: „Ja, jeg lenges.“ Piken sier: „Du skal få komme hjem.“ Så skulde gutten reise. Piken gav ham penger og sa: „Du er fattig. Du skal bygge en liten stue, når du kommer hjem. Du skal ikke bygge en stor.“ Gutten kom hjem og bygget en svært stor stue, og pengene varte akkurat til han fikk den ferdig; da var de slutt, og han blev fattig.

Han reiste engang til Bergen med en kjøbmann. Han kom til Bergen og går der. Da kommer en pike gående imot ham med et barn på armen og sier: „Goddag, Lars Andersen!“ Gutten spør: „Hvad er du for et menneske som kjenner mig og vet navnet?“ Piken sier: „Kjenner du mig ikke? Jeg er den du var hos dengang, og her er den sønnen du da gjorde mig. Vi er her med det skibet som far dengang bygde.“ Hun sier: „Du er kanskje fattig. Du lydde mig ikke. Du bygget altfor stort, skjønt jeg forbød det.“ Lars Andersen sier at han er fattig. Piken sier: „Jeg skal enda gi dig penger; men du skal bruke dem pent; da varer de lenge,“ og hun gav ham en hel mengde penger.

189.

1.

Lei ak'ta gæfes dallo, ja de vulgi bar'ni jottit. De vulgi væstas dokkǫ, sugadi vancain. De manai dokkǫ Ofuot'ta-gæč'čai; de gawnai dobbe ovta mokkis ovta stuora dalo, ja de das liddje nawstit. De manai gad'dai; gal oai'na, atte æi das læt al'ma-ol'mǫt; mutte dat manai goihge dokkǫ. De læ ak'ta boares kal'lja stobon; de jærra: „Gosa do læt mannamen?“ Daddja bar'ni: „So galgali biw'dit, go uoǯǯǫli biw'dǫsaji.“ De daddja boares kal'lja: „Gal don oaǯǯot biw'dǫsaji.“ „No jo, gal dat læ buorat.“ „Sus læt gol'ma bardni; mutte dat læt fawlis dāl; gal do bæsat dɛitguoimi faw'lai.“ „Gal dat læ buorat,“ daddja bar'ni; „sus læt gæfes vanhemat.“ De daddja bar'ni: „Do galgat sunnji rakkadit vuogga ja vađo.“ De jærra bardnis: „Maggar vuogga do siđat? Siđatgo daggara, mi dar'vana ja bæssa?“ „No jo,“ daddja bar'ni; „so sitta daggara.“ De buotte gol'ma bardni gad'dai ja liddje gæssan gulit vancase dievva. De gal'ga bar'ni vuol'git faw'lai da golma bardni miel'de. De dat vul'ge faw'lai, go siwnjǫdi; æi dat bæi'vet vuolge. De læ pramma van'can. Gal bar'ne oai'na: æi dat læt al'ma-ol'mǫt; dat læt ruollat; mutte i dat vækket dal; dat fir'te vuol'git. De vul'ge faw'lai; de al'ge biw'dit. Duot gisse gulit, ja bar'ni darveha gulit ja bæsaha; i uoǯ'ǯǫn ovtage guoli bajas; dat bisse. De gisse vanca dievva gulit; i bar'ni gæssan ovtage guoli. De buotte gad'dai. De boares kal'lja jærra bardnis: „Gissetgo gulit?“ Daddja bar'ni: „Dar'vani galle; mutte dat bisse gaitin.“ Daddja boares kal'lja: „Maggar vuogga do dal siđat? Siđatgo daggar vuogga mi dar'vana ja bisso?“ „Jo.“ De dal oaǯǯui daggar vuogga.

De dat vul'ge vut faw'lai. De al'ge biw'dit; sæw'njaden dat biw'det; æi dat biwde čuow'gaden (čuowga aige). De bar'ni darvehi guoli; de gisi da guoli; i uoǯ'ǯǫn vuogga guolin ere. De dat fir'ti dik'tit orrot da vuogga guolin. Duot gisse vanca dievva. De vul'ge gad'dai. De boatta boares kal'lja bardni lusa; de jærra: „Gissetgo gulit dal?“ Bar'ni vas'tida: „So gisi ovta guoli, ja i son uoǯ'ǯǫn dan luovos.“ De daddja boares kal'lja: „Maggar vuogga dal siđat?“ „Sitta daggar

189. PÅ FISKE I LAG MED SJØHALDER.

1.

Der var en fattig gård, og gutten gav sig på reise. Han reiste mot vest, rodde med en båt. Han reiste til enden av Ofoten; der fant han i en bukt en stor gård, og på den var der naust. Han gikk i land; han ser nok at det ikke er riktige folk; men han gikk dit allikevel. Der er en gammel kall i stua; han spør: „Hvor skal du hen?“ Gutten sier at han skulde på fiske, hvis han fikk plass. Den gamle kallen sier: „Du skal nok få plass.“ „Nu vel, det er godt.“ „Jeg har tre sønner; men de er nu ute på sjøen; du får nok komme på sjøen med dem.“ „Det er godt,“ sier gutten; „jeg har fattige foreldre.“ Så sier han: „Du skal lage mig krok og fiskesnøre.“ Han spør gutten: „Hvad slags krok vil du ha? Vil du ha en sådan som tar fast og slipper?“ „Nu vel,“ sier gutten, „jeg vil ha en sådan.“ De tre sønnene kom i land og hadde dradd båten full av fisk. Så skal gutten reise ut på sjøen med de tre sønnene. De reiste ut da det mørknet; de pleide ikke å reise om dagen. En pram var båt. Gutten ser nok at det ikke er riktige folk; det er troll; men nu hjelper det ikke; han må reise. De reiste ut på sjøen og begynte å fiske. De andre drog fisk, og gutten fikk fisk på kroken og slapp dem; han fikk ikke en eneste fisk op; de slapp. De drog båten full av fisk; gutten drog ikke én. De kom i land. Den gamle kallen spør gutten: „Drog du fisk?“ Gutten sier: „De bar nok fast; men de slapp alle sammen.“ Den gamle kallen sier: „Hvad slags krok vil du nu ha?“ Vil du ha en sådan krok som tar fast og holder?“ „Ja.“ Han fikk da en sådan krok.

De reiste igjen ut på sjøen. De begynte å fiske; de fisket i mørke; de fisket ikke, når det var lyst. Gutten fikk en fisk på kroken; han drog den op; han fikk ikke kroken ut av fisken. Så måtte han la kroken være i fisken. De andre drog båten full. De reiste i land. Den gamle kallen kommer hen til gutten; han spør: „Drog du nu fisk?“ Gutten svarer: „Jeg drog én fisk, og jeg fikk den ikke løs.“ Da sier den gamle kallen: „Hvad slags krok vil du nu

vuogga, mi dar'vana ja son oaǯ'ǯo dan luovos.“ De rakkadi boares kal'lja dasa vut vuogga.

De vul'ge vut faw'lai, ja dal'ke læ garas; bar'ni balla, muh æi ieǯa bala. De buotte vut faw'lai; de al'ge vut biw'dit. De al'ge gæssit gulit. Bar'ni mɛit gæssa ja oaǯ'ǯo luovos vuoggan. De gisse vanca dievva gulit; de vul'ge vut gad'dai. De buotte gad'dai; de boares kal'lja manna bardni lusa; de jærra: „Gissitgo dal gulit?“ „Jo,“ daddja bar'ni; „dal so gisi ja oaǯǯui luovos.“ Muh æi dat bardnit sar'nǫn mɛi'dege; mutte dat bar'ni dow'da, att dat læ ruollat. De daddja boares kal'lja: „Dal oaǯǯot oasi.“ „No jo,“ daddja barni; „dat læ buorre. So haleda dal sii'di vuol'git.“ De hoigai boares kal'lja ovta prama; de riemai dasa rus'tet bier'gasit juokke soartan dievva prama, ja garra dal'ke læ; mutte læ miette-bieg'ga. De ar'vida bar'ni, atte gal son mieđas manna, jus i gad'dai drii'vehala. De hoigai boares kal'lja olgǫs da vanca; de manai bar'ni sisa. Ak'tǫ hoigai olgǫs boares kal'lja ja addi oasi; muttǫ dajai: „It do galga ballat fal go vuolgat,“ ja de gočči mannat sii'di vanhemit lusa borrat du fiskǫt. Ja dal'ki garas læ; sæw'njat dat læ. Manna da van'ca, dego borjas livči nal'de; i bar'ni sugage ige borjasge; mutte pramma manna ja dæivai sii'di ovta manos, ja buođi das'tǫ sii'di, ja šaddai bæi'vi.

De manai gæč'čat da vancas, mi dobbe læ. De dobbe li juokke tiŋ'ga; dobbe lei sil'barutta, ja dobbe lei væha gol'li mɛit da vancan. De šad'de rig'gat dat dɛina gapitalain, mi buođi sun oassai. Go bar'ni mui'tali ærrasida gos so læ biw'dan, de dat galle occe da siida, mutte æi dat gaw'nan, danne go dobbe i orǫ ak'tage æl'li olmǫš dan majilmis. I dobbe læ orohat'ti ol'muidi; dat læ abi gad'di; čacci fierra gad'dai ja marra dego gor'či čađat. Mutte gal dat ol'mat biw'de juokke ija; dat lei buorre dal'ki dɛida juokke ija biw'dit. Dat liddje sæl'va ruollat, mat liddje dokkǫ dalo dakkan. I bar'ni diettan, mɛit dat sar'nǫ gaskastasa; æi dat sar'nǫn bardnin mɛi'dege ieǯa go biw'de ja uoǯ'ǯǫ prama dievva; de dat vul'ge gad'dai. Dɛina lagain dat ar'vididdje sikke vii'sat ja jier'bmat, atte dat liddje sæl'va ruollat.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

ha?“ „Jeg vil ha en sådan krok som tar fast og som jeg får løs.“ Den gamle kallen laget igjen en krok til ham.

De reiste igjen ut på sjøen, og været var hårdt; gutten er redd, men de andre ikke. De kom igjen ut på sjøen og begynte igjen å fiske. De begynte å dra fisk. Gutten drar også og får fiskene løs av kroken. De drog båten full av fisk og reiste i land igjen. De kom i land; den gamle kallen går hen til gutten; han spør: „Drog du nu fisk?“ „Ja,“ sier gutten; „nu drog jeg fisk og fikk dem løs.“ Sønnene hans talte ikke noe; men gutten skjønte at det var troll. Den gamle kallen sier: „Nu får du lott.“ „Nu vel,“ sier gutten; „det er godt. Jeg vil nu reise hjem.“ Da satte den gamle kallen ut en pram; han begynte å laste den full av all slags saker, og det var hårdt vær, men medvind. Gutten skjønner at han nok lenser unda, hvis han ikke blir drevet i land. Den gamle kallen skjøv båten ut, og gutten gikk inn i den. Alene skjøv den gamle kallen båten ut og gav ham lotten; men han sa: „Du skal bare ikke være redd når du reiser“, og han bød ham reise hjem til sine foreldre og ete op lotten sin. Været er hårdt; det er mørkt. Båten går som om det var seil på den; gutten hverken ror eller seiler; men prammen går og traff med én gang på gården, og han kom så hjem, og det blev dag.

Han gikk for å se til båten sin, hvad som var i den. Da var der alle ting; der var sølvpenger, og der var også litt gull i båten. De blev rike av den kapitalen som kom på hans lott. Da gutten fortalte andre hvor han hadde fisket, lette de nok efter den gården, men fant den ikke; for der bor ikke noe levende menneske i denne verden. Der er ikke boendes for folk; det er en strand ved havet; sjøen velter mot land og bruser stadig som en foss. Men de mennene fisket hver natt; de hadde godt vær hver natt til å fiske. Det var rene troll, som hadde bygget gård der. Gutten visste ikke hvad de talte sig imellem; de talte ikke noe med gutten, men bare fisket og fikk prammen full; så reiste de i land. Således skjønte både vise og vettige folk at det var rene troll.

2.

De vulgi ak'ta olmai faw'lai; de li baddje-olmai, ja dat li nu gæfi; dast leddje guok'te bardni ja ak'ka ige læm matta ieʒa go guolet mæras. De vulgi faw'lai; de gesi moad'de guoli; de šaddai nu mier'ka; i dæi'vange gad'dai ja sugai nu gukki ieʒas mielas. De riemai jurdahit, att so læ sukkam appai. De čil'gi mierka; de uoini stuora gawpǫga gaddis; de sugai gad'dai, ja læ nu sagga ballo da boares olbmas, atte so dal goddahalla jettanasaidi. De buođi gad'dai; de buotte guok'te bardni fier'vai; de adnǫ boaris olbman buorre bæivi. De vas'tedi, mu il'la satti. De dajai bardneguovt: „Ale bala! I dust læk hætti," ja gesse vanca bajas. De vul'ge bajas; de buotte giekani, ja de buođi olgǫs ak'ta boares vil'gisskawʒ-olmai, stuora sil'babišlak-bii'po, ja buorastatti. Baddje-olmai jurdaha, atte son i boađe šatan ruok'tot. De jærai dalo-isit: „Lægo dust næl'gi?" „Gal sus læ." De addi matta, mi lei buoremus su dalos. De illǫsi baddje-olmai. De jærai dalǫ-isit: „Ikgo don aigǫlit orrot mis juow'la-guos'sin?" De daddja baddje-olmai: „I son satte orrot; sust læ ak'ka siidas ja guok'te bardni, ja dɛin i læk matta, i mikkege, ja so galgai vuol'git oag'got juow'lagulit." De dajai dalo-isit: „I dun vægast galga læmi hætti; sist læ val'lji matta, ærinoamaʒet flæs'ka." De orui boaris boad'nji baddjel juowlait; da li jettanasa siidas; de vulgi ruok'tot. De addi jettanas vanca dievva matta, ja de vulgi ruok'tot sukkat. De šaddai skoaddo; de jur'deli boares baddje-olmai: „De dal i so boađe šat ruok'tot." De sugai gukki; de rappasi gad'di; de li ieʒas siida buotta; de sugai gad'dai. De buođi ak'ka fier'vai ja guok'te bardni. De dajai boaris baddje-olmai: „So doai'vo galle, atte di lettet jabman næl'gai." De dajai ak'ka: „Sist læ læmaš matta val'lji, buri dievva, ja flæs'ka gait ænemus'ta." De gur'rije vanca ja duol'vǫ matta bajas, mɛit son lei uoʒ'ʒǫm jettanasas.

De vulgi boares boad'nji faw'lai fast, ja šaddai mier'ka, ja sugai jettanasa staf'fui. De buotte fier'vai guok'te bardni ja gesse boares baddje-olbma vanca bajas. De manne bajas; de goččui jettanas baddje-olbma boattit sisa dokkǫ su ieʒas ladnji ja addi dasa stuora

2.

En mann reiste ut på sjøen; det var en fjell-lapp, og han var så fattig; han hadde to sønner og kone, og de hadde ikke annen mat enn fiskene i sjøen. Så reiste han ut på sjøen og drog noen fisk; da blev det skodde; han fant ikke til land og rodde, eftersom han selv syntes, så lenge. Han begynte å tenke at han var rodd til havs. Da letnet skodden; han så en stor by på land; han rodde i land, og han var så redd, den gamle mannen, for at han nu skulde bli drept av risene. Han kom i land; da kom to gutter ned i fjæra, og de bød den gamle mannen goddag. Han svarte; men det var så vidt han kunde det. Da sa guttene: „Vær ikke redd! Det har ingen nød med dig," og de drog båten op. De gikk op og kom inn i kjøkkenet. Ut kom en gammel hvitskjegget mann med en stor sølvbeslagen pipe og hilste på ham. Fjell-lappen tenkte at han ikke mer kom hjem. Da spurte husbonden: „Er du sulten?" „Ja, det er jeg." Han gav ham da mat, den beste han hadde på gården. Da blev fjell-lappen glad. Husbonden spurte: „Skulde du ikke ville være julegjest hos oss?" Fjell-lappen sier: „Jeg kan ikke bli; jeg har kone og to sønner hjemme, og de har ingen mat. Jeg skulde reise ut og fiske julefisk." Da sa husbonden: „Dine folk skal ikke ha noen nød; de har mat i overflod, især flesk." Så blev den gamle mannen der julen over; han var på en rises gård; så reiste han hjem. Risen gav ham båten full av mat, og så begynte han å ro hjemover. Da blev det skodde; den gamle fjell-lappen tenkte: „Nu kommer jeg ikke mer hjem." Han rodde lenge; da viste landet sig; han var like utenfor sin egen gård, og han rodde i land. Kona og de to sønnene kom ned i fjæra. Da sa den gamle fjell-lappen: „Jeg trodde I var sultet ihjel." Kona sa: „Vi har hatt mat i overflod, stabburet fullt, og allermest av flesk." De tømte båten og førte op maten han hadde fått av risen.

Den gamle mannen reiste igjen ut på sjøen; det blev mørkeskodde, og han rodde til risens båtstø. To gutter kom ned i fjæra og drog båten hans op. Så gikk de op; risen bød fjell-lappen komme inn

biipo jugadit. Baddje-olmai lii'kui hui buris. De siđai val'dit bardnisguovto guoibmin ja al'git biw'dit gulit. De dajai baddje-olmai: „So fer'te dan dakkat.“ De ribme biw'dit ja god'de gulit; golma manos uoǯ'ǯǫ skippa dievva. De vul'ge Bir'geni; de nævvui jettanas baddje-olbma ja dajai: „Don ik galga, vaikǫ man oappes olbma guow'do boađalit, ad'dit gieđa buorastat'tim varas; mutt nuvta oaǯǯot vastidit buorre bæivi ja farvæla.

De buotte Bir'geni; buorre bieg'ga li; golmas dat læt dušše. De buođi baddje-olmai gad'dai Bir'gen gawpǫgi. De buođi ak'ta su oap'-pasin ja anui buorre bæivi ja riemai buorastat'tit, gei'gi gieđa; mutte baddje-olmai i ad'dan gieđa. De dajai olmai: „Don læk šad'dan nu stuoris da rajes go manjemust læm oaidnan, ja dunnji i galga burist gævvat, go mun ik buorastat'tan.“ De val'de galvo skippa dievva ja vul'ge ruok'tot, ja šaddai oalle garra dal'ki, ja skip'pa manna nu ollo, go mat'tage gier'dat. De buotte ruok'tot, ja golbma bæive si addjane. De bijai baddje-olmai nok'kat feŋ'gi; de gulla, go sar'dno ow'dagæǯis; de dajai ak'ta: „So stiw'ri nu ollo go nagadi.“ De dajai nub'be: „Mo cag'gen siwlo, nu atte har'do bavčagi.“ De šaddai iđet; de manne bajas jettanasa sii'di. De anui jettanas vælkǫmmena ja rakkadi dɛida daggar burit mattait bæw'dai ja addi baddje-ol'mai sil'babišlak-biipo jugadit. Guok'te tura si dakke vel mannjel Bir'genis; muttǫ manjemus tura meddi baddje-olmai, gei'gi gieđa ja buorastatti De baʒahalai dokkǫ; de li skip'pa mannan, ja olbmaguovtes leiga oainekæt'ta. Riggisin daga i jettanas baddje-olbma, nu atte i darbahan agistis faw'lai.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

3.

De leddje guok'te gæfes siida bardne Čiel'gevuonan, ja dak leddje vuostaš or'rok, makka leddje boattam Čiel'gevudni, ja dat leddje sabmelaǯǯat. Dat orrǫ das guk'ki, ja lei vanis guollebiw'do ja sai'-debiw'do, ja vanis lei muđoi mɛida. De vuol'giba ovta gæssebæivi faw'lai suga ja galgaiga mannak vuoč'čin Mos-ed'djui sai'debiw'dui;

i hans eget rum og gav ham en stor pipe å røke av. Han likte det meget godt. Så vilde risen han skulde ta hans to sønner til kamerater og begynne å fiske. Fjell-lappen sa: „Jeg må gjøre det.“ De begynte å fiske og fikk fisk; på tre turer fikk de skibet fullt. Så reiste de til Bergen; da påminte risen fjell-lappen og sa: „Du skal, hvor god kjenning du enn måtte treffe, ikke rekke ham hånden til hilsing; men du får bare svare goddag og farvel.“

De kom til Bergen; de hadde god vind; det var bare de tre. Fjell-lappen kom i land i Bergens by. Da kom en av hans kjenninger, bød goddag og vilde hilse på ham; han rakte frem hånden; men fjell-lappen gav ikke hånden. Da sa mannen: „Du er blitt så storaktig, siden jeg sist så dig. Det skal ikke gå dig godt, siden du ikke hilste på mig.“ De tok skibet fullt av varer og reiste tilbake; det blev overmåte hårdt vær, og skibet gikk så fort som det kunde tåle. De kom hjem og hadde vært tre dager underveis. Fjell-lappen la sig til å sove i vengen. Da hører han at en prater i forstavnen; en sa: „Jeg styrte så meget som jeg orket.“ Den andre sa: „Jeg støttet masten, så det gjorde ondt i ryggen.“ Det blev morgen; da gikk de op til risens gård. Risen bød velkommen og lot sette sådanne gode retter for dem på bordet og gav fjell-lappen en sølvbeslagen pipe å røke av. De gjorde siden enda to turer til Bergen; men på den siste turen forså fjell-lappen sig; han rakte ut hånden og hilste. Da blev han latt igjen der; skibet var reist, og de to menn var ikke å se. Risen gjorde ham rik, så han sin levetid ikke behøvde å reise ut på sjøen.

3.

Der var to gutter fra et fattig hjem i Ryggefjorden.[1] Det var de første opsittere som var kommet til Ryggefjorden, og de var lapper. De bodde der lenge, og det var smått med fiske og seifiske og smått var det også ellers. De to ror en sommerdag ut på sjøen;

[1] På fastlandet i Måsøy prestegjeld.

mutte das lei vanis sai'de-biw'do. De vulgiga sukkat Jæisværa bællai; mutte šaddai mađohis mier'ka-skoaddo, ja sugaiga dam baikin væhaš aigi. De huob'maiga, go buođiga ovta bai'kai, mas leddje bruggot ja dego bulvær'ka; mutte æbage dowda, mi dat læ baikit. De manaiga gad'dai ja vulgiga vaʒ'ʒit bajas ædnaman guw'lui. De buođiga ul'leraji baddjebællai; de boatta boares diew'do; de jærra: „Gosa doai læp'pi mannamen?“ De vas'tidæba: „Moai led'ne mannamen sai'debiw'dui.“ De jærra: „Vuoinitgǫ mɛi'dege bal'ga nal'de?“ Vas'tideiga: „Æm moai oai'nam go ovta skar'fadoakki.“ De jærai: „Gir'degǫ dak?“ De daddjaba: „Dak čok'kaheddje mæra nal'de; mutte moai binnaš sukkaleime dɛit mæd'del; de jaw'ke nu spai'ta skuod'dǫ sisa.“ De jærra nub'be dɛin bardnin: „Lægǫs dabbe læmaš skoaddo?“ De vas'tida boares æd'dji: „I læ dabbe læmaš middjagen skuod'duit, ja dak lod'de-moatte, mɛit doai vuoinije, dat leddje mun faw'lesuk'kik. Æp'pegǫs doai oaine, man stuorra guollejællik must læk?“ De daddja fasten dat nub'be bar'ni: „Gos'te dat guolik læk, mɛit mi æt læ vuoǯ'ǯǫm, ja dabbe læ nu val'lje guolit?“ De daddja: „Mis læ juokke aige guollebiw'do ja buoret dalkik; mi biw'dit juokke bæivi. Æp'pegos doai riema biw'dik dasa mun væga lusa, vai mon oaǯǯon var'ga skip'palasta gulit?“ De jærraba: „Giddjas dabbe gulit oas'ta?“ De daddja: „Mon dat læm, gutte oastam. Doai gal'gabæt'ti dam vanca bajas gæssit. Mon addam dod'nǫsida vanca, mɛina doai biw'-dibæt'ti.“ De gesiga vanca ul'leraddjai, ja manai naw'stai dat boares diew'do ja addi vanca ja biw'donævvuit dam guok'tai ja goččui sukkat faw'lai ja riebmat biw'dit.

De manaiga faw'lai mielastæska ja gesiga gulit vanca dievva. Dego buođiga gad'dai, de buotte guok'te boares diewdo, makka gulit val'de ere vancan. De li nub'bi mas'san vuogga; de manna vanca lusa ja gal'ga val'dit vuogga. De boatta sæmme olmai, middja lei vuoč'čin da guovto lusa boattam; de daddja: „It don gæse daina vuoggain gulit vallji.“ Mutte daddja bar'ni: „Mo læm mas'sam vuogga.“ De daddja: „Go don vuolgat faw'lai, de gæssa dun guoi'mi guoli, mas'te læ vuog'ga gidda, dat sæmme vuog'ga, mɛit don mas'sek. Dam vuogga ik galga val'dit faw'lai; don galgat biddjak mannjeskot'tasi,

de skulde først til Måsøy på seifiske; men der var det smått med seifisket. De gav sig da til å ro mot Gjesværsiden;[1] men det blev svær mørkeskodde, og de rodde der en kort tid. Da merket de at de kom til et sted hvor der var brygger og likesom en kai; men de kjente ikke hvad det var for et sted. De gikk i land og gikk op over mot marken. Da de kom ovenfor flomålet, kommer en gammel mann og spør: „Hvor skal I hen?“ De svarer: „Vi reiser på seifiske.“ Han spør: „Så I noe underveis?“ De svarte: „Vi så bare en skarveflokk.“ Han spurte: „Fløi de?“ De sier: „De satt på sjøen; vi rodde et lite stykke forbi dem; de blev snart borte i skodden.“ Den ene av guttene spør: „Har der her vært skodde?“ Den gamle gubben svarer: „Her har der ikke vært noen skodde, og den fugleflokken I så, det var fiskerne mine. Ser I ikke hvor store fiskeshjeller jeg har?“ Den andre gutten sier: „Hvor er de fiskene som vi ikke har fått, og her er der fisk i mengde.“ Gubben sier: „Vi har alltid fisk og godvær; vi fisker hver dag. Vil I ikke begynne å fiske her hos mine folk, så jeg snart kan få en skibsladning fisk?“ De spør: „Hvem er det som kjøper fisk her?“ Han sier: „Det er mig som kjøper. I skal sette op denne båten. Jeg skal gi eder en båt å fiske med.“ De dro båten op til flomålet og den gamle mann gikk i naustet, gav dem båt og fiskeredskaper og bød dem ro ut på sjøen og begynne å fiske.

De rodde, eftersom de forstod, ut på sjøen og dro båten full av fisk. Da de kom til land, kom to gamle menn som tok fiskene ut av båten. Den ene av dem hadde mistet angelen; han går til sin egen båt og skal ta en angel. Da kommer den samme mann som først var kommet til dem; han sier: „Du får ikke mange fisk med den angelen.“ Gutten sier: „Jeg har mistet angelen.“ Han sier: „Når du reiser ut på sjøen, drar kameraten din en fisk som en angel er fast i, den samme angelen som du mistet. Denne angelen skal du ikke ta med ut på sjøen; du skal legge den i akterskotten, til I reiser hjem.“ De gjorde som han hadde sagt dem.

De fisket en uke; da sier på sjøen den ene gutten til kameraten

[1] På fastlandet i Måsøy prestegjeld.

dassaǯi go doai vuol'gibæt'ti ruok'tot.“ De dak dagaiga, nuvtgo lei boares diew'do daddjan dam guok'tai.

De biwdiga ovta vakko; de daddja fawlin nub'bi bar'ni guoi'masis atte: „Moai gal'ge dām vakko vuol'get sii'di.“ De daddja nub'bi: „Æm moai vuol'ge, ow'dalgo moai led'ne fis'ken čuođi dala goab'-bajakki.“ De buođiga vut en gad'dai. De vaibaiga ja galgaiga biddjat nok'kat; de niegada nub'bi, atte soai læba mærahal'dit-guoimi biw'-dimen. De fal'li bajas ja riemai gæč'čat birra, ige dat oai'nam mεi'-dege. De bijai nok'kak; de gulla, go daddja: „Al'li šat nokka! Dal læ baddjanam-ai'gi dod'nǫs vuol'gik faw'lai.“

De sugaiga vεla ovci gærdi fawlin ja gesigan vallji gulit. De daddja nub'be atte: Moai vul'ge sii'di, ja moai sitte ruđait gulit owdan. De daddja dat vuostaš boares diew'do atte: „Æp'pi doai oaǯǯǫ ruđait, ow'dalgo guolik læk goi'kam. Doai šad'dabæt'ti das'sa orrok ja bid-djak væk'kin gulit mun skip'pi.“ De huob'ma nub'bi, go skip'pa læ das bulværkan gidda. De daddja dat boares diew'do: „Dāl oaǯ'-ǯobæt'ti gulit biddjat skip'pi ja bæssabæt'ti vuol'git, go skip'pa læ dievva.“ De dewdiga dam skippa, ja dat vuostaš diew'do boatta ja daddja: „Dal læ skip'pa dievva, ja doai gal'gabæt'ti iđit vuol'git borjastit Bir'geni gulit doal'vok, ja jus doai vuol'gibæt'ti miel'de, de doai oaǯ'ǯobæt'ti ruđait, go mon læm gulit vuow'dam. Æt'ti galga doai mannat gad'dai, go mi boattit dokkǫ, ækge mi addjan go guok'te vakko dam mokkin.“

De manne; mutte bardniguovtis æba diettan, gos'te si læk læmaš, a sar'noba gas'kanæska atte: „Æp mi goit ol'le guovte vakko gæǯin Bir'geni mannak ja boattit ruok'tot.“ De læ ak'ta ækket, sæw'njak a har'vi væhaš. De goč'čo dat boares diew'do mannat dække nala gæč'čat, man bures skip'pa jotta. De gulla nub'bi, go daddja dække nal'de: „Boađe doges siwlo cag'gat; must riemai har'do vai'bat.“ De riemaiga gæč'čat, go li mannohæppi væhaš, dow'dabago soai gaddit. De gæččaiga gukki, ja nub'bi dowdai: si læk Rævals nal'de mannamen nuortas, ja skip'pa manna nu jođanik ak'tat stalodollan. De goččui mannat dat boares diew'do fasten bod'nai ja dajai: „Doai gal'gabæt'ti orrot das nu gukki go mon dod'nǫ goččom bajas.“

sin: „Vi skal i denne uka reise hjem.“ Den andre sier: „Vi skal ikke reise før vi har fisket for hundre daler på hver.“ De kom i land igjen. De blev trette og skulde legge sig til å sove; da drømmer den ene at de fisker sammen med sjøhalder. Han for op og begynte å se sig om, men så ikke noe. Han la sig til å sove; da hører han at en sier: „Sov ikke mer! Nu er det tid for eder til å stå op og reise ut på sjøen.“

De rodde enda ni ganger ut på sjøen og drog en mengde fisk. Da sier den ene: „Vi vil reise hjem og vi vil ha penger for fisken.“ Den første gamle mannen sier: „I får ikke penger før fisken er blitt ørr. I kommer til å bli her så lenge og hjelpe til med å laste fisken i skibet mitt.“ Da ser den ene at der ligger et skib der ved kaien. Den gamle mannen sier: „Nu får I laste fisk i skibet og I kan reise når skibet er fullt.“ De fylte skibet, og den første mannen kommer og sier: „Nu er skibet fullt og I skal imorgen seile til Bergen med fisken. Hvis I reiser med, får I penger når jeg har solgt fisken. I skal ikke gå i land, når vi kommer dit. Vi heftes ikke mer enn to uker på den turen.“

Så reiste de; men guttene visste ikke hvor de hadde vært, og talte sig imellem: „Vi rekker dog ikke på to uker å reise til Bergen og komme tilbake.“ Så er det en kveld; det er mørkt og litt regn. Da ber den gamle mannen dem gå op på dekket og se hvor godt skibet går. Da hører den ene at en sier på dekket: „Kom du også og støtt masta! Jeg begynner å bli trett i aksla.“ Da det var litt måneskinn, begynte de å se om de kjente landet. De så lenge, og den ene kjente at de reiste på Refsbotn (Revelsbotn) nordover, og skibet gikk så fort, bare i et gnistefokk av morild. Den gamle mannen bød dem gå ned igjen og sa: „I skal bli her så lenge til jeg kaller dere op.“

Det syntes dem så lenge før han kalte dem op. Da merket de at de lå og drev med båten i skodde. De begynte å ro; men de visste selv ikke hvor de rodde hen. Da klarnet det plutselig; de var på det samme sted hvor de var kommet inn i skodde. De var i nærheten av Måsøy og rodde bent mot Ryggefjorden. De hadde

De li da guovto mielan nu gukkes ai'gi, go goččui bajas. De huob'-maiga: leiga vancain skuod'dǫ sis'te gol'gamen. De vulgiga sukkak; mutte æba dieđe ieǯage, gosa sukkaba. De čil'gi fak'kestaga; de leiga sæmme baikin, gos leiga skuod'dǫ sisa boattam. De leiga lakka Mos-æddjo ja leiga njuol'ga Čiel'gevuona guw'lui sukkamen. De leiga nu gukki addjanam dam mokkin; de li jur čak'ča ja varidi muot'tam, ja leddje sii'da-vækka jak'kam jur vis'sasit, atte dat læba mèrri hok'kam. I ak'tagen olmǫš diettam sagait da guok'tai. De læba sukkamen siida guw'lui; de daddja dat howsman'ni: „Riebmo bumbajæmi gæč'čat; moai darbahed'ne borrat.“ Dego rabasteiga bum'balokki, de lei rutta gas'karaddjai bumba ja ak'ta lai'bi goabbanaga; mutte i læm suw'li. De riemaiga imaštallat, gos'te soai læba læmaš; mutte æba fal muite maggarge. De ar'vala nub'bi atte: „Dat læk vis'sak mærahal'dit mut'tam mon'nǫ, go leimi moai nu gæfit ja æige læn guolit oaǯ'ǯot.“ De buođiga vuona gas'kamud'dui sisa suga; de šaddaiga nu vai'basak ja sugaigan ovta gei'lui ja bijaiga nok'kat. De niegada nub'bi atte: „Doai æp'pi galga sar'not, atte doai læp'pi skuod'dǫn daddjǫn ja læp'pi boattan čiel'ga bai'kai, gos'te doai læp'pi biwdo sukkam.“ De baddjaneiga bajas ja vulgiga sukkat sii'di. De buođiga siida vuollai; de buotte goađin da guovto vækka olgǫs gæč'-čat, makka dat læk ol'majesa. De daddjek dat bardniguovto ædnik: „Dat læba vis'sa min bardneguovtis.“ De daddja nubbi bardni ač'či atte: „Dat i læ go bardniguovto govva deke habmi.“ De daddja nubbi bardni æd'ni: „Alma hal vis'sat læk hal'dik mut'tan dam guovto, go æi læ ak'tagen olmǫš diettam sagait dam guk'tui.“ De vaǯ'ǯiba bajas goađe lusa. De daddjaba bardniguovtis: „Moai led'ne læmaš ovta sukkamværan abi bæl'de, ja moai led'ne fis'ken vallji.“ De jærraba: „Lægo dis mātta?“ De daddjaba bardniguovto ædnik: „I læ go baccan guolik ja gaicamiel'ki, ja æige læ mis jafok ige rutta, mεina mi oas'tit.“ De daddja nub'be bar'ni ač'čahis: „Doai gal'-gabæt'ti vuol'git Avainuorrai ja val'dit vanca goab'bak; moai ad'de ruđait, mεina oas'tibæt'ti middjesida matta.“

De vulgiga, go bardniguovtis addiga ruđa sydvæsta dievva goab'ba-

vært så lenge på den turen; det var høst og hadde snedd i fjellene, og hjemmefolkene hadde trodd for visst at de var omkommet på sjøen. Ingen visste tidende om dem. Som de rodde hjemover, sier høvedsmannen: „La oss se på bommene våre; vi trenger å spise.“ Da de åpnet bommelokket, var der penger til midten av bommen og et brød til hver; men der var ikke sul. De undret sig på hvor de hadde vært, men husket det slett ikke. Den ene sier: „Sjøhaldene har visst forgjort oss, da vi var så fattige og fisk ikke var å få.“ De kom roende midtveis innover fjorden; da blev de så trette, rodde inn i en kjeile og la sig til å sove. Da drømmer den ene: „I skal ikke tale om at I har faret vill i skodda og er kommet til et klart sted hvor I har rodd fiske.“ De stod op og rodde hjemover. Da de kom foran gården, kom deres folk ut av gammen for å se hvad det var for menn. Mødrene deres sier: „Det er visst sønnene våre.“ Den ene guttens far sier: „Det er bare deres skygge eller lignelse.“ Den andres mor sier: „Visselig har haldene forgjort dem, da ikke et menneske har visst tidende om dem.“ Guttene gikk op til gammen. De sier: „Vi har vært i et fiskevær ute ved havet og vi har fisket svært godt.“ De spør: „Har I mat?“ Deres mødre sier: „Der er ikke annet enn fisk og gjetemelk igjen, og vi har ikke mel eller penger å kjøpe for.“ Da sier den ene gutten til sin far: „I skal reise til Havøysund og ta en båt hver; vi skal gi penger som I skal kjøpe oss mat for.“ De reiste til kjøbmannen i Havøysund, da guttene gav dem hver en sydvest full av penger, og de kjøpte der mel og annen mat så båtene blev fulle.

Før de rodde hjem, gav kjøbmannen dem hver en flaske brennevin. De rodde hjemover og hadde godt vær til de kom hjem, og de blev svært rike folk.

jak'ki, gaw'pe-ol'ma lusa Avai-nuorrai ja vuostiga dobbe jafuit ja ieǯa mātta dievva vancajæska.

Ow'dalgo sii'di suk'kaiga, de addi gaw'pe-olmai goab'bat vii'neflasko. De suk'kaiga sii'di ja aniga buore dalki, das'sago sii'di buođiga, ja dak šad'de mađohis riggis ol'mǫk.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

4.

Boaris bijai raji, man guk'kin gal'ga baddjebæl'de stobo mannat. De daddja: „Jus don manak baddjel dam raji, de dudnje i bures gæva.“ De loppidi: i son mana. Mutte de lei ak'ta gas'kabæi'vi, go biddje nok'kat. De duot njagai olgǫs ja vaʒʒi bajas, ja lei daggar har'ji dam vuollegaš varin. De oai'na go vuog'gǫt, ja vuoggat læt nu mađohæmit ja æige gæse ieǯago juokkelagan skalčo. De maccai ruok'tot ja njagai sisa ja bijai vællot. Dego baddjaneddje. de daddja isit: „Mannes læk don baddjel mun raji mannam, mɛit mon læn giel'dam?“ Mutte olmai vas'tidi: „Im mon læ mannan baddjel raji.“ Mutte daddja isit: „Ik don galga gielistik, dɛina mon dieđam vis'-sasik: do læk mannam, ja ikge galga giel'dik, jus duina galga bures mannat.“ De fir'ti mui'talit: læ son læmaš. De jærra: „Mɛi'des don dobbe vuoi'net?“ De vas'tidi: „Mon im voai'nam ieǯago vuogga mađohæmik; lei nu suokkat dego hæwnivier'mi.“ De jærra: „Mɛi'de dak gessek?“ De mui'tala: „Dɛin li juokkelagan skal'čo vuoggain, ja dak orrǫ gæssimen bajas.“ De jærra: „Middjas dat læ mær'kan, go bære skalčuit gessek?“ De daddja isik: „Dat læk gɛitin dak ol'mak, mah læk merri hok'kam ja læk læmaš lii'na-suollagak, ja dal don vuoi'nek, gok'te dak dakkek.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

190.

De vulgi Iw'gon ak'ta njelljit borjastit Fin'namar'kui; de šaddai sæw'-njat, go buođi Lap'pinuorrai, ja bieg'ga li makkas. De oai'na, go sæw'-njadis nub'bi van'ca borjasta mɛit faw'lebæli ja ige læ jođanæb'bo go

4.

(En fattig fisker ved navn Isak var kommet til sjøhaldene og fisket i lag med dem. Under hans ophold der hendte det):

Gamlingen satte en grense for hvor langt han skulde gå ovenfor stua. Han sier: „Hvis du går over den grensen, går det dig ikke godt." Han lovet at han ikke skulde gjøre det. Men det var en middag da gamlingen la sig til å sove. Han smøg sig ut og gikk opover, og der var en rygg på det lave fjellet. Han ser at de fisker, og det er så svært med angler, og de drar ikke annet enn allslags skjell. Han vendte tilbake, smøg inn og la sig. Da de stod op, sier husbonden: „Hvorfor har du gått over min grense, som jeg forbød dig?" Mannen svarte: „Jeg har ikke gått over grensen." Men husbonden sier: „Du skal ikke lyve; for jeg vet visst at du har gjort det, og du skal ikke nekte, hvis det skal gå dig godt." Da måtte han fortelle at han hadde vært der. Husbonden spør: „Hvad så du der?" Han svarte: „Jeg så ikke annet enn svært med angler; det var så tett som en spindelvev." Husbonden spør: „Hvad drar de?" Han forteller: „De hadde allslags skjell på anglene, og de syntes å dra dem op." Han spør: „Hvad betyr det at de bare drar skjell?" Husbonden sier: „De er alle sammen menn som er omkommet på sjøen og har vært linetyver, og nu så du hvordan de gjør."

190. LANDHALDER ROR FISKE I FINNMARK.

En åttring seilte fra Lyngen til Finnmark; da den kom på Loppesundet, blev det mørkt og vinden var makelig. Da ser de at en annen båt i mørke også seiler på yttersiden av dem og ikke er hurtigere

sin van'ca. De sar'nǫk gas'kanæsa atte: „Mi mat'ta lættik dat vancait? Ja mi æt læ oai'nam dam vanca gos'tege. Mutte dai'da soamis læmaš min owdan borjastæmi ja læ guol'kehallam. Mutte mi gal'gap riebmak sardnǫhallak dam vanca.“ De vul'ge dokkǫ sugadit, vai jok'sek dam vanca; mutte æi siđa jok'sak. De buotte Sil'ljagæʒi raddjai; de riemai bæi'vi čuwgǫdit. De æi oaine šaten dam vanca; de sar'nǫk: „Dat li jođanis van'ca ja læ boattam ow'dal bieg'garaddjai go mi.“ Mutte daddja howsman'ni: „Dat lei ibmaha van'ca. Mi mai sugaime giewrat, mutte æp mi jok'sam, ja das æi vuoi'nǫm ak'tagen sukkamen, ja dāl, go læ čuw'ges bæi'vi, de goit galgaliči vuoi'nǫt borjas Alta nal'de. Dah i mat'tan ieʒago raw'ga ja boares olmai middja min bæt'tali.“ De borjasteddje gawpǫgi ja gal'ge mannat In'nji; de orrǫ gawpǫgis ovta bæivi ja nubbi bæivi vul'ge jottit ja buotte In'nji, ja ige læm dam baikin ak'tage vierrǫ-van'ca. De dakke borjasgoađi, man vuollai manne, go æi læm viesok vancait nal'de. Dego biddje nok'kat, de gullek jiena, atte daddja: „Mi læp vuostin rægga bal'kestam dāsa, ja duoit ol'mait ræg'ga læ min rægga nal'de.“ De vulgi howsman'ni olgǫs gæč'čat; mutte i voai'nam ovtage vanca. De ar'vidi: da læ raw'ga sin narridæmi. De manai fasten borjasgoađi vuollai ja vel'ledi. De niegada, atte buođi ak'ta olmai nikkui ja daddja: „Mi leimi mɛidai Fin'namar'kui jottimen ja điđin ow'dal, atte dāsa šad'da har'mak guollebiw'do; dɛina mi mɛit manaimen dāsa.“ De baddjani iđedis bajas ja mui'tala ol'majisas niegos. De daddjek ol'mak: „I daide min guoimi bures mannat.“ De daddja howsman'ni: „Mannes dat i mana bures?“

De iđek šaddai ja val'de vieso gaddin ja gud'de diŋgajæsa sukkambu'rai ja gal'ge nubbi bæivi faw'lai vuol'git, jus læ buorre dal'ki. De biddje bu'rai nok'kat; de gullek, go væl'lahit, atte ol'mǫk gud'de diŋgait bu're-fæs'kari. De daddja ak'ta dɛin ol'main atte: „Mi gal'gap vuol'git gæč'čat.“ Mutte daddja boarrasæmus: „Æp mi galga vuol'git joaw'delasait ruottahallak, jus min guoimi bures gal'ga mannat.“ De niegada sæmme boares olmai: daddja niegon atte: mi læt jottan ovtas dieke Fin'namar'kui, ja mi gal'gap dās biwdo sukkat.“ De mui'tala iđedis niegos; de daddjek ol'mak atte: „Mi æp læm gal'gat

enn deres båt. De prater sig imellem: „Hvad kan det være for en båt? Og vi har ikke sett den båten noensteds. Men kanskje noen har seilet foran oss og er kommet ut for vindstille. Vi skal se til å tale med den båten.“ De begynte å ro derhen for å nå båten, men kunde ikke nå den. De kom til Sildnebben;[1] da begynte dagen å lysne. De ser ikke båten mer og prater: „Det var en hurtig båt, og den kom i vinden før oss.“ Men høvedsmannen sier: „Det var en underlig båt. Vi rodde også sterkt, men nådde den ikke, og ingen såes å ro. Nu da det er lyse dagen, skulde dog seil sees på Alta. Det kunde ikke være annet enn draug og Gammel-Erik som narret oss.“ De seilte til byen (Hammerfest) og skulde reise til Ingøy; de blev i byen én dag. Næste dag reiste de og kom til Ingøy, og der var ingen fremmed båt. De satte op seiltjeld som de gikk inn under, da der ikke var hus på båtene.[2] Da de la sig til å sove, hører de at en stemme sier: „Vi har først kastet dregg her, og de folkenes dregg ligger på vår dregg.“ Høvedsmannen gikk ut for å se, men så ingen båt. Han skjønte at draugen narret dem. Han gikk igjen under tjeldet og la sig. Da drømmer han at en mann kommer i drømme og sier: „Vi er også på vei til Finnmark og visste før at her blir det svært fiske; derfor reiste vi også hit.“ Han stod op om morgenen og fortalte sin drøm til mennene sine. De sier: „Det går oss nok ikke godt.“ Høvedsmannen sier: „Hvorfor går det ikke godt?“

Det blev morgen; de tok hus i land og bar sine saker inn i rorbua; de skulde næste dag ro ut, hvis det var godt vær. De la sig til å sove i rorbua; da hører de, mens de ligger, at folk bar saker inn i forgangen. En av mennene sier: „Vi skal gå og se.“ Men den eldste sier: „Vi skal ikke springe for tull og tøv, hvis det skal gå godt med oss.“ Den samme gamle mannen drømmer at en sier i drømme: „Vi har reist sammen hit til Finnmark, og vi skal ro fiske her.“ Han forteller om morgenen sin drøm; mennene sier:

[1] Nordspissen av øen Silden.

[2] Dette hendte for 70—80 år siden. Da brukte fiskerne ikke hus på båtene. Disse fiskere var fra Kåfjord i Lyngen.

vuol'git Fin'namar'kui daina vancain." De daddja hows'man'ni: „Mannes nuvt, dɛinago min miel'de læk hal'dik čuovvomen?" De šaddai buorre dal'ki ja manne faw'lai ja gesse gulit dievva vanca ja buotte gad'dai ja raddje gulijæsa ja vuw'de gaw'pe-ol'mai. Dego šaddai ækket, de vuš'še gulit ja val'maneddje guolek ja borre dɛit.

Dego ribme nokkastallagoattik, de gullet, go fæs'karis sar'nǫk atte: „Mist mɛida læk guolik vuoš'šat." De daddja ak'ta nuorra olmai: „Dat læ jur riettis min čuovvomen, ja ige min guoimi mana bures. Mon vuolgam gæč'čak." Boarrasæmus olmai giel'da; de i goihgen jægadam; de ruottasti fæs'kari ja vuoini, go olmai boatta bajas bure lusa, ja batti læ gieđan. De galgai mannat vuos'ta, mutte jorai fæskirlassai, ja go bajas čuoǯǯahi, de i oai'nam mɛi'degen. De niegada ik'ko howsman'ni, go ak'ta olmai buođi su lusa niegon ja daddja: „Eppek galga ballak mɛi'degen. Mi læt vuol'gam Uli-sul'lǫn dinguoimi sælskap'palaga (guoi'malaga) jottit, ja din guoimi manna bures. Eppek galga gæč'čat, jus di gullabettet mɛi'degen fæs'karis. Mi læt sæmme buwrin go di, ja mi læp goi'ke ædnam guhet'tarak." De iđedis baddjani howsman'ni ja mui'tali ol'majisas, mɛit li niegadam, ja de daddja: „Jus mi gullap mɛi'dege fæs'karis, de æp mi galga mannat gæč'čat."

De sukke biwdo ja manai mađohis bures ja fis'kijeddje ænep go ieǯa ol'mǫk. Dego šaddai ruok'tot vuol'gimai'gi, de biddje diŋgajæsa van'ci ja gal'ge vuol'git ruok'tot; mutte šaddai vuos'tebieg'ga. De šad'de ija orrot buwrin. De niegada boarrasæmus olmai: boatta ak'ta olmai nikkui ja daddja: „Dɛina buođi vuos'tebieg'ga, go æp læm mi val'masak vuol'git ow'dalgo iđit ækketbællai; dɛlle šad'da borjadak middjesida." Dego baddjani dat boares olmǫš, de mui'tala niegos atte: „Od'ne mi oaǯ'ǯot borjadaga ækket bællai." De buođi borjadak ja borjasteddje Ham'marfes'ti; mutte æi orrǫm gukki; de vul'ge fasten sii'di borjastit. De læt boattime ras'ta Navuona Tus-nuorrai; de vuoi'net, go van'ca borjasta væhaš owdan; de ribme sukkat bor'jas vuoli, vai jok'set sagaje. Mutte de časki fak'kestaga bor'jasa vuos'ta ja šad'de bor'jasa bod'nai duop'pet. Dego ribme

„Vi skulde ikke ha reist til Finnmark med denne båten.“ Høvedsmannen sier: „Hvorfor det, fordi halder er i følge med oss?“ Det blev godt vær; de reiste ut på sjøen og dro båten full av fisk. De kom i land, sløide fiskene og solgte dem til kjøbmannen. Da det blev kveld, kokte de fisk; fisken blev ferdig og de spiste den.

Da de begynte å stelle sig til å sove, hører de at de prater i forgangen: „Vi har også fisk å koke.“ En ung mann sier: „Det er den onde sjøl som følger oss, og det går oss ikke godt. Jeg vil gå og se.“ Den eldste forbød det; men han adlød ikke, han løp ut i forgangen og så at en mann kommer op til bua med en gryte i hånden. Han vilde gå imot ham, men snublet på dørstokken, og da han stod op, så han ikke noe. Om natten drømmer høvedsmannen at en mann kommer til ham i drømme og sier: „I skal ikke være redde. Vi har reist i lag med eder fra Uløy, og det går godt med eder. I skal ikke se efter, om I hører noe i forgangen. Vi er i samme rorbu som I og vi er land-govetter.“ Om morgenen stod høvedsmannen op og fortalte sine menn hvad han hadde drømt, og sier: „Hvis vi hører noe i forgangen, skal vi ikke gå og se.“

De rodde fiske og det gikk svært godt; de fisket mer enn andre folk. Da tiden til hjemreisen kom, la de sine saker i båten og skulde reise hjem; men det blev motvind. De måtte bli natten over i rorbua. Da drømmer den eldste mannen at en mann kommer i drømme og sier: „Der kom motvind fordi vi ikke var ferdige til å reise før imorgen mot kvelden; da får vi bør.“ Da den gamle mannen stod op, fortalte han sin drøm: „I dag får vi bør mot kvelden.“ Der kom bør og de reiste til Hammerfest; men blev der ikke lenge. De seilte igjen hjemover. De kom over Kvænangen til Kågsund; da ser de at en båt seiler litt foran dem. De begynte å ro under seilet for å nå og prate med dem. Men da slo det plutselig mot seilet, og de måtte ta seilet ned. Da de begynte å se efter, så de ikke mer noen båt eller seil. De begynte å prate sig imellem: „Nu seiler de usynlige hjem likesom vi. Det er nok halder som er på reise.“

gæč'čagoattik, æi oai'nam šaten ovtage vanca æige bor'jasa. De ribme gas'kanæsa sar'nok: „De læ dak oai'nemæt'tomak sii'di borjastæmi dego mi. Gal dat læk hal'dit, makka ræisuit jottek.“
(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

191.

De li vuostaš or'ro boares aige, buođi Ak'šǫvuon-batti; dat li baddje-olmai; lei adnam ow'dal buoc'cuit, mutte li šad'dam gæfi ja fir'ti mèrri boattit orrot. De dagai allahis goađi ja oaǯǯui mεida vanca, mεina gulit biwdi.

De li ovta bæivi goal'ki ja bæivadak. De biwdi gulit gad'deguoran; de i gæse gulit; de sugai faw'lelida ja biwdi gukkes aigi. Gesi ovta unna guolaǯa ja ige gæssan dam baikin ænep. De sugai nubbe bællai vuodnabađa ja de riemai oag'got. De baddjana mæran bajas degǫ nissǫna habmi. De bal'lai ja riemai gad'dai sukkat. De jawkihi dat, mεit li oai'nam. De læ sukkame siidas guw'lui; de huob'ma go læ njuol'ga owdabæl'de ja daddja: „Riema dāst oag'got! Don gæsak gulit ja galgat iđit mεit boattik juste dam sæmme saddjai oag'got; de don gæsak gulit.“ I baddje-olmai vuoč'čin riebman oag'got; de daddja, mi mæra nal'de čok'kaha: „Mεit don munnje gæččak? Riema oag'got ja daga, nuvtgo mo dajam dudnje! Gos'te læ dun sii'da?“ De baddje-olmai vuoseha: „Dowle læ gaddin dat goatti.“ „Go læk manjemus gærdi luoi'tam vađo mirri ja bajas gæsak, de læk guok'te gusaskalčo vuoggan gidda. Dεit galgak val'dik ja doal'vot gad'dai ja biddjak bæivibællai dieva, ja galgak mannat gæč'čat guovte vakko duogin, mutte ik ow'dal.“

De manai fasten nubbe bæive oag'got gulit sæmme saddjai, mutte i gæssam go vuoš'šan-nari. De vut en vulgi faw'lai ja manai sæmme bai'kai oag'got. De oaggui gukkes aigi; de dar'vani stuorra guolli gidda; il'la nagada gæssik bajas. Dego buođi čaʒe nala, de læ har'mak stuorra dor'ski. De valdi njal'me-bællai gidda ja gæsseguođi baddjel bordi. Daggaviđi go guolli hal'lani oai'vi vanca sisa, de ribme sil'baruđat gol'gat guoli sis'te olgǫs. De suor'gani dat

191. SJØHALDEN OG FISKEREN.

Det var den første opsitter i gamle dager som kom til Øksfjordbotn; det var en fjell-lapp; han hadde før hatt rener, men var blitt fattig og måtte bosette sig ved sjøen. Han gjorde sig en gamme og fikk også båt som han fisket med.

En dag var det stille og solskinn. Han fisket nær ved land; men han fikk ikke fisk. Da rodde han lengere ut på og fisket lenge. Han drog en liten fisk og drog ikke flere på den plassen. Så rodde han til den andre side av fjordbotn og begynte å fiske. Da stiger der op av sjøen likesom en kvinneskikkelse. Han blev redd og begynte å ro til land. Da forsvant det han hadde sett. Mens han rodde hjemover, merker han at det er bent foran ham og sier: „Fisk her! Du får fisk og skal imorgen også komme nettop til den samme plass og fiske; da får du fisk.“ Fjell-lappen begynte først ikke å fiske; da sier den som sitter på sjøen: „Hvorfor ser du på mig? Begynn å fiske og gjør som jeg sier dig! Hvor er gården din?“ Fjell-lappen peker: „Der på land er gammen.“ „Når du siste gang har sloppet snøret i sjøen og drar det op, er to kuskjell fast i kroken. Dem skal du ta og bringe i land og legge på sydsiden av bakken, og om to uker skal du gå og se efter, men ikke før.“

Næste dag reiste han igjen for å fiske på samme plass, men drog bare kokning. Han reiste atter ut på sjøen til samme plass. Han fisket lenge; da bar en stor fisk fast; det var såvidt han orket å dra den op. Da den kom op på vannet, var det en svært stor torsk. Han tok den i den ene kjeftvika og begynte å dra den over båtkanten. Straks fisken helte med hodet inn i båten, begynte sølvpenger å renne ut av den. Han blev så redd at han dånte. Da

baddje-olmai nu ædnat, atte jamalgi. De čielgai bajas; de li guolli jaw'kam ere vancan, ja ruđak leddje gol'gam sies'sai ja leddje bære silbak. De vulgi gad'dai sukkat ja buođi gad'dai ja divti dɛit ruđait vanca sis'te; de mui'tali ak'kahis, maggar dappahus sudnje læ šad'-dam dam faw'lemokkis. De daddja: „Alma hal Ibmil læ sad'dem mon'nọsida ællim-laibi, go moai leimi nu gæfik, go dāsa buođin.“

De vulgi sukkat baddje-olmai, go læi mātta nokkan, ja valdi dɛit gulijis, mɛit li biw'dan ja goi'kadan, ja væhaš dɛin ruđain miel'de. De gawpahi ja gæč'čali dɛit sil'baruđait, mɛit li guolli čollọm, ad'dit gaw'peol'mai. De daddja gaw'pe-olmai: „Ruđat læt šæl'gadak ja čab'bak, ige ruđain læ mikkige vai'le.“ De addjani guok'te bæive, ow'dalgo sii'di buođi. De bijai galvos ere vancan ja li mađohis buore mielan ja mui'tali ak'kahis: „Dal moai led'ne goak'te hui nu rig'gak go Guow'dagæinon rig'gasæmus sabmelaš.“ De jærra akkanis: „Lækgos don mannan bæivibæl'de dieva?“ De daddja: „Im mo læ mannan, ow'dalgo ai'gi šad'da dievas.“ Dego buođi bæi'vi dam mud'dui, go li skalčuit guod'dan bæivibællai dieva, de manai gæč'čak. De læt guok'te ruk'sesgirjat gusa guđọdæmi rasit, ja manai juste dam bai'kai ja gæč'ča, gaw'nago son dɛit skalčuit. Mutte i oaine ige gawna. De imaštalla, gos'te læk dak guok'te gusa boattam. De riemai jurdašit: de læ vis'sak mærra-hal'di sudnje dait gusait ad'dam, go læ son nu gæfi læmaš. De buođi ruok'tok siida lusa ja riemai mui'talit. Mutte nakkarak rot'tije nu fak'kestaga, atte dat nokkehi ovta manon. De nięgada, go boatta boares niso fiervan bajas ja daddja: „Do læt dāl vuoʒ'ʒọm guok'te gusa, dɛinagọ must leddje nu val'lji gusak imge diettan, gosa mon gal'gem dɛit dakkat. Mutte mon vuoi'nem, go do buottek ja leddjek gæfi: de mon ad'den dudnje ruđait ja guok'te gusa. Dat guolli, mɛit don gessek, dat li mun isit, ja dat sawnji dudnje ruđait ere gak'te-oʒan. Mutte ow'dalgo don gusait valdak, de galgat buk'tit mærra-raddjai gagges-gavti, ja go don manak gusait lusa, de galgak bal'kistet niso-gaggesgak'tebekki baddjel dam gusa, mi læ dun lagab, ja val'dit gusait ja boččik, ja dam vuostaš mielki, mɛit don boʒak dam gusaguovton, de galgak njuor'ret binnaš vuollelida ul'leraji. Go don nubbadis boʒak, de don ik darbak nujor'ret šaten

han kom til sig selv, var fisken borte fra båten; pengene hadde rent i et rum, og det var bare sølvpenger. Han rodde til land og kom i land og lot pengene ligge i båten. Han fortalte kona si hvad som var hendt ham på den sjøturen. Hun sier: „Nu har jo Gud sendt oss levebrød, da vi var så fattige da vi kom hit.“

Da maten var sloppet op, rodde fjell-lappen avsted og tok med sig de fiskene han hadde fanget og tørket, og litt av pengene. Han handlet og prøvde å gi kjøbmannen de sølvpengene som fisken hadde spydd ut. Kjøbmannen sier: „Pengene er blanke og pene og det feiler dem ikke noe.“ Han heftedes to dager før han kom hjem. Han tok varene sine ut av båten og var svært vel til mote; han fortalte kona si: „Nu er vi næsten så rike som den rikeste lapp i Kautokeino.“ Han spør henne: „Har du vært på sydsiden av bakken?“ Hun sier: „Nei, det har jeg ikke, før tiden er til ende.“ Da sola kom til den samme plass på himmelen som da han bar skjellene til sydsiden av bakken, gikk han for å se. Der gikk to rødflekkete kyr og beitet. Han gikk til nettop den samme plassen og så efter om han fant skjellene. Men han hverken så eller fant dem. Han undrer sig hvor de to kyrne kommer fra. Da tenkte han: sjøhalden har visst gitt mig de kyrne, fordi jeg har vært så fattig. Han kom hjem til gården og begynte å fortelle. Men søvnen tok ham så plutselig at han sovnet med én gang. Han drømmer at en gammel kvinne kommer op fra fjæra og sier: „Du har nu fått to kyr, fordi jeg hadde så mange kyr og ikke visste hvor jeg skulde gjøre av dem. Men jeg så at du kom og var fattig; så gav jeg dig penger og to kyr. Den fisken du drog, det var min husbond, og han rystet penger til dig ut av koftebarmen. Men før du tar kyrne, skal du bringe en vadmelskofte til sjøbredden, og når du går til kyrne, skal du kaste et stykke av en vadmelskvinnekofte over den kua som er dig nærmest; du skal melke kyrne, og den første melk du melker av dem, skal du helle ut litt nedenfor flomålet. Når du melker annen gang, behøver du ikke mer å helle ut melken. Vi har likt at et menneske kom for å bo her, så vi nu fikk granner. Vi var også én gård. Du skal ikke fortelle det til noen.“

ænep! Mi læp lii'kǫm, go dāsa buođi olmǫš orrot, go mi dal oaǯǯuime ran'ne-ol'muit. Mi mɛit leimi ak'ta sii'da. Ik galga ak'tigen mui'-talik.“

De dat baddje-olmai riggui mađohæmit, ja dat šad'de rig'gasak manak mɛit, ja sokkagoddin sokkagod'dai læk riggis ol'mǫk dam sogan ɛin dalai.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

192.

Avfruv'va čuoǯǯaha (hoi'gada) mæras bajas, ja dat hoi'gada ieǯas gas'karaddjai mæras bajas. Dat læ dego niso. Vuovtat læt gukket; har'duit nal'de hæŋ'gajet bod'nai, ja dat russo. Go dat russo, de boatta hirbmos garra dal'ki dobbe, ja dat hævvanet ol'mǫt mɛit dalle.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

193.

De leddje guok'te bardni Cuoʒ'ʒa-vuonan, makka lavijeddje čæw'-rait čok'kahit, go li mannohæppi advæntan ja li buorre dal'ki. De čok'kaheiga maŋ'ga ækkeda, mutte æbage oaine mɛihge. De šaddai baha dal'ki moadde bæi'vai. Dego fasten šaddai buorre dal'ki, de vulgiga fasten čæw'rait čok'kahit. De manaiga ol'golida ere vuodna-bađan. De læ goit ak'ta bai'ki, gos'te čæw'rat buottet gad'dai ja mannek bak'terai'gai. De leiga čok'kahæmi; de huob'ma nub'bi, go čæwris buođi gad'dai. De baǯiga dam čæw'ra ja goddiga.

Dego šaddai nub'be bæi'vi, de šaddai baha dal'ki ja bisti moad'de bæivi. De vulgiga fasten, go šaddai buorre dal'ki ja mannohæppi. De čok'kaheiga gaskija raddjai æbage oaine čæw'rait. De fak'kes-taga it'tui dego olmǫš gæđge nala ja læ dego nissǫna habmi. De nub'be daddja, atte soai gal'gaba baččit, mutte nub'bi giel'da: æba soai baǯe; mutte soai gal'gaba vuol'git var'ga ere das. Mutte nub'bi nag'ge, atte so bačča; „jus don it baǯe dam, so goit bačča.“ De fal'li bajas ja baǯi juol'gegaska dam vuos'ta, ja de vulgigan ere, ja dat, mɛit baǯiga,

Fjell-lappen blev svært rik, og hans barn blev også rike, og fra slekt til slekt har der vært rike folk i den ætten og er det ennu.

192. HAVFRUA.

Havfrua står op av sjøen, og hun skyver sig halvt op av sjøen. Hun er som en kvinne. Hårene er lange; de henger ned fra akslene, og hun blåser. Når hun blåser, kommer et forferdelig uvær der, og da omkommer også folk.

193. HAVFRUAS HEVN.

Der var to gutter i Nuvsfjord[1] som pleide å sitte efter oter, når det var måneskinn i adventen og godt vær. De satt mange kvelder, men så ikke noen. Det blev stygt vær noen dager. Da det blev godt vær igjen, gikk de igjen for å sitte efter oter. De gikk lengere ut fra fjordbotn. Der er et sted hvor otrer kommer i land og går inn i et berghull. Mens de satt der, ser den ene at en oter kom i land. De skjøt den og drepte den.

Da næste dag kom, blev det styggevær og det varte noen dager. Da det blev godt vær og måneskinn, gikk de igjen. De satt til midnatt og så ingen oter. Da viste der sig plutselig likesom et menneske på en sten og det lignet en kvinne. Den ene sier at de skal skyte; men den andre forbyr det: de skal ikke skyte, men snart gå bort derfra. Men den første påstår at han vil skyte. „Hvis du ikke skyter, så gjør jeg det.“ Han for op og skjøt (bakover) mellem skrevet mot den. Så gikk de og hørte at den som de skjøt,

[1] på fastlandet i Loppa prestegjeld.

gulaiga go huikihi. De manaiga sii'di ja bijaiga nok'kat. Dat leiga ran'nebardnik; mutte dat nokkaigan ovta burin. Æba gullan dam ija mɛi'degen.

Galgaiga fasten nubbe ækkeda vuol'git čok'kahit, go læ buorre dal'ki. De šaddai garra bieg'ga vuona olgǫs ja æbage vuol'gan. De vut en šaddai ækket ja bijaiga nok'kat, ja dat nub'bi bar'ni valdi bædnaga bu'rai miel'de ja daddja da guoi'mahis: „Don galgat sæi'nebæl'de nok'kak.“ De daddja: „Ow'dal so læ nok'kan guol'bebæl'de.“ De daddja: „Od'naš ija don gal'gat sæi'nebæl'de nok'kak.“ I læm gal movtet mannak nok'kak sæi'nebællai, mutte manai goit.

De li mui'talan ovta boares ak'kai, mɛit soai læba oai'nan, ja su guoi'mi nag'gi baččit. So gildi dɛina jærgain, middja sus lei, mutte dat goit baǯi. De jærai boares ak'ka, man habmai dat lei. De mui'tali: „De li dego nissǫn habmi.“ De daddja boares ak'ka: „I dat gal læ dæivahallan, go juol'gegaska baǯi. Mutte jus ličči baddjel har'do baččan, de ličči dæivahallan. Gal dat boatta dod'nǫ lusa; mutte dudnje gal i daga mɛi'dege.“

De leiga nok'kamen; de gulla, go dego olmǫš boatta vaʒʒi mæra guowlon bajas ja boatta njuol'ga bu're-uvsa vuos'ta; mutte dat, giddja sæi'nebæl'de nok'ka, dat i gula mɛi'dege. De buođi uk'si, ja rappasi uk'sa; de bæna fal'lehi. De suor'gani čok'kot dat, giddja lei sæi'nebæl'de; mutte bæna manai olgǫs ak'tan dɛina, middja buođi bu'rai sisa, ja bæna jawkai bæive al'gui iđedassi, ja li bæna vaibas, go buođi ruok'tot.

De buođi boares ak'ka da sii'di, gos dat bardneguovt nokkaiga; de jærra: „Gok'tes læ mannan dod'nǫsina mannam ija?“ De mui'tala dat, gi sæi'nebæl'de nokkai, atte buođi juo ieš boares olmai bu'rai sisa; mutte bæna addi dasa daggar gep'pes gabmagit, ige dal šat gal boađe sod'nǫ givsidit. De daddja dasa boares ak'ka: „Ik don galga mannat šaten čæw'rait čok'kahit; mutte du guoi'mi gal vuoǯ'ǯǫ mannat.“ Mutte ani bil'kin dat, gi li dam nissǫna hami baččan, mɛit boares ak'ka sar'nǫ, ja boagosti.

De šaddai riek'ta čabba dal'ki; de has'ta guoimis vuol'git čæw'rait ja riebanit čok'kahit. De daddja dat guoi'mi: i son vuolge, ja hasti

satte i et rop. De gikk hjem og la sig til å sove. De var nabogutter; men de sov i samme bu. De hørte ikke noe den natt.

Næste kveld skulde de igjen gå og sitte, hvis det var godt vær. Så blev det storm ut fjorden og de gikk ikke. Det blev igjen kveld og de la sig til å sove. Den ene gutten (som ikke skjøt) tok en hund med i bua og sier til kameraten sin: „Du skal ligge ved veggen.“ Han sier: „Før har jeg ligget mot gulvet.“ Den første sier: „Inatt skal du ligge ved veggen.“ Han var ikke motig på å ligge ved veggen; men han gjorde det dog.

Den ene hadde fortalt en gammel kone hvad de hadde sett og at hans kamerat endelig vilde skyte. Han forbød det med det vett han hadde; men den andre skjøt allikevel. Den gamle kona spurte hvad det lignet. Han fortalte at det lignet en kvinne. Da sier hun: „Hun er nok ikke blitt truffet, da han skjøt mellem skrevet. Men hvis han hadde skutt over aksla, var hun blitt truffet. Hun kommer nok til eder; men dig gjør hun ikke noe.“

Mens de lå og sov, hører han at det er som om et menneske kommer gående op fra sjøen og kommer bent mot budøra; men den som ligger ved veggen, hører ikke noe. Det kom til døra og døra gikk op; da for hunden løs på det. Han som lå ved veggen, for redd op og blev sittende. Hunden gikk ut med den som kom inn i bua; den blev borte til atterlysinga om morgenen og var trett da den kom tilbake.

Den gamle kona kom til gården, hvor de to guttene sov; hun spør: „Hvordan er det gått med eder inatt?“ Den som lå ved veggen, forteller at gammel-Erik sjøl kom inn i bua; men hunden gav ham føtter å gå på, og nu kommer han nok ikke mer for å plage dem. Den gamle kona sier: „Du skal ikke mer gå og sitte efter oter; men kameraten din kan gå.“ Men han som hadde skutt på kvinneskikkelsen, gjorde narr av det hun sa, og lo.

Så blev det riktig vakkert vær. Han opfordrer kameraten sin til å gå og sitte efter oter og rev. Kameraten sier: „Jeg går ikke.“ Han opfordret ham mange ganger; men han vilde ikke gå; han sier: „Jeg går ikke; gå du hvis du vil!“ Den andre sier: „Jeg

maŋga gærdi, mutte i vuol'gam; daddja: „Son i vuolge; mana don, jus siđak." Daddja: „Son gal manna, ige son bas'se dust." De vulgi, buorre dal'ki. De manai dɛida baikiji čok'kahit; de oai'na, go bæi'vi nogai, mannohæbin go šælgehi; mutte i dast jak'kan mɛi'dege. De li væha aigi čok'kaham; de buotte dego ličče læmaš maŋ'ga lokki ol'mo̜k ja val'de ovta manon gidda, ja ige bæssan gosagen battarit. De daddjek: „Dal mi mak'sit dudnje balka dam owdan, go bačček min oabba," ja de gai'ko̜ gaitin smavisi.

Go ol'mo̜t manne occat, go i boattam ruok'tot, de gaw'ne bære lin'co̜bekkit ja bisso. Mutte dat nub'be bar'ni dɛs'to̜ niegada mannjel: „Don galgat mannat sæmme bai'kai. Ale ækkedis mana, mutte bæive aige! Don gawnak das ucca kassaǯa, mas læ rutta dievva. Dat læ dudnje bal'kan dam owdan, go don siivon gil'dek." Ja bar'ni manai ja gawnai sæmme baikin, gos li niegadam.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

194.

De li Vil'gesnjargan gaw'pe-olmai, mas li stuorra jak'ta, mɛina gulit doalvui Bir'geni. Go guolek goi'ke, ja juokke gærdi go las'teguođi, de i suovvan bar'go̜-olmajis go nubbe bællai guollelasta biddjat. De daddja skibir: „Šad'da hal'lok; æp mi boađe gosage." De daddja: „Dat læ mun asi." Go bæi'vi nokkaguođi, de daddja: „Di gal'gabet gaitin ol'mak ere mannat javtan. Dego iđek šad'da ja bæi'vi al'ga, gal'gabet mannat jak'ti." Jak'ta læ njuol'ga; mutto̜ æi oaine, mannes dat læ njuol'ga; æi oaine javtan galvo. De daddja ol'maidi: „Od'naš bæivi gal'gabettek dæw'dit dan mun bæli dækka vuollai, ja go læ dievvan dækka vuolli, de gal'gabet gad'dai boattit ja it'tin dækka nala mun galvo las'tet ja ovta siessi ol'gis bæli guođđit guoros." Dego idit šaddai, de li skip'pa njuol'ga vut en; de biddje gulit dækka nala ja ovta siessi guđđe guoros. De daddja: „It'taš bæivi di gal'gabet vuol'git borjastit." Daddja skibir: „Jus læ daggar bieg'ga go od'ne, æp mi satte vuol'git šlavehallat, ja mis vai'lo guok'te ol'ma." Daddja gaw'pe-olmai: „Go iđet boatta, de læk guok'te ol'ma skippan;

går og bryr mig ikke om dig.“ Så gikk han; det var godt vær. Han gikk og satte sig på de plassene. Da så han i avdagningen at noe glinset i måneskinnet; men han trodde ikke noe på det. Han hadde sittet en stund; da kom som om det var folk, mange ganger ti, og tok ham fast med én gang, og han fikk ikke rømme noensteds hen. De sier: „Nu skal vi betale dig for det at du skjøt søster vår,“ og de rev ham i små stykker.

Da folk gikk for å lete, siden han ikke kom igjen, fant de bare fillestykker og børsa. Men den andre gutten drømmer siden: „Du skal gå til det samme stedet. Gå ikke om kvelden, men om dagen! Du finner der en liten kasse som er full av penger. Det er lønn til dig fordi du var snild og forbød det.“ Og gutten gikk og fant kassen på samme sted som hadde drømt.

194. EN HALDE SENDER FISK TIL BERGEN MED KVITNESKJØBMANNENS JEKT.

Der var på Kvitnes[1] en kjøbmann som hadde en stor jekt som han førte fisk til Bergen med. Når fisken blev tørr og hver gang de begynte å laste, tillot han arbeidsfolkene bare å legge fiskelast på den ene siden. Skipperen sier: „Den kommer til å helle; vi kommer ingensteds hen.“ Han sier: „Det er min sak.“ Da det begynte å avdages, sier han: „I skal alle mann gå fra jekta. Når det blir morgen og dagen begynner, skal I gå ombord.“ Jekta er ben; men de ser ikke hvorfor den er ben; de ser ikke varer i jekta. Han sier til mennene: „Idag skal I fylle denne min side til op under dekket, og når det er blitt fullt under dekket, skal I komme iland. Imorgen skal I laste mine varer op på dekket, og et rum på høire side skal I la være tomt.“ Da det blev morgen, var skibet igjen bent. De la fisk på dekket og et rum lot de være tomt. Han sier: „Imorgen skal I seile avsted.“ Skipperen sier: „Hvis det er sådan vind som idag, kan vi ikke krysse, og vi mangler to mann.“ Kjøb-

[1] på Vannøy i Karlsøy prestegjeld.

mon dɛit rakkadam." Skibir jærra: „Maggar dat læk ol'mak?" „Dat i boađe du jærramis, maggar ol'mak dat læk; muttọ ol'mak læk buorek." Dego iđet šaddai, de læba juo gittega gæssime bajas, ja daddja gaw'pe-olmai: „Go dat læba bar'gamen, it galga jiednadallat mɛi'dege, ja go ruowdit læt baddjin, de boatta borjadak." Ja nu dagai mɛit, buođi borjadak, ja viđa jandirtan borjaste Bir'geni.

Dego vul'ge, de daddja gaw'pe-olmai: „Go val'debæt'te lasta, de guođ'đi sæmme laddje nubbe bæli guoros, ja bid'dje mun galvo dam bællai, gosa dal bijaimek. Go ruok'tot borjastettek, de dis læ borjadak."

De dat orrọ guok'te vakko Bir'genis ja val'de gaw'pe-ol'mai galvo ja biddje sæmme bællai, go dat guollegal'vo lei; de dat val'maneddje. De daddja dat nub'bi amas ol'main skippari: „Mi læk val'masak it'tin vuol'git." De li skip'pa, go goalmat bæi'vi buođi, hallagam ol'gis bællai. De daddja skibir nubbin ol'main: „Min jak'ta læ væhaš hal'lot." Daddja: „I dat læk varalaš; gal dat njuol'ga."

Dego njælljat bæi'vi šaddai, de dat vul'ge, ja buođi sydvæs'ta-bieg'ga, ja njællje jan'duris borjasteddje sii'di. Muttọ Væs'tafjora li nu garas ik'ko; skibir sitta ovta buneha ere val'dit bor'jahis (bor'jasis.) De daddja nub'be ol'mai: „Mon cog'galam siwlo da bodda, go nuorrai boattip. I darbaš bunehan eret val'dit." De manna skibir ow'-dagæččai gæč'čat; de oai'na: i doaje maggarge čacci viel'gadi guovte bæli, ja skip'pa væl'laha nu lot'ka dego goalkes mæran. De gurasti halgo ow'dagæʒin mèrri ja ruottasti mannjegæččai ieš gæč'čat dam halgo. Jak'ta li mannam nu jođanit da gaskan, atte il'la uoini halgo. De ar'vidi: „De læ baddjel guok'te lok vikka njællje dimon mannamen." De i addjanam dievas jandirta, go buotte Vil'gesnjar'gi.

De li nubbadis: vut en goi'keguolle-lastain vulgi Bir'geni. De gaw'pe-olmai las'ti sæmme laddje, go son lavi ow'dal dæw'dit. Mutte daddja dan nuorra skippari: „Ik don galga garrodit ikge dan guok'te dow'damættom ol'ma sivahik." De daddja skibir: „Im mon aigọ sivahit. Maggar dat læt olmajesa (olmaidesa), mɛit mon in dowda?" „O, go don oainak," daddja gaw'pe-olmai, „gal don dowdak." Dego bæi'vi šaddai, de vaʒ'ʒiba dækka nal'de; de læba skippara ran'ne-bardnik. De daddja: „Læt'tigo doai oap'pan skippa stiw'ret?" „Juok-

mannen sier: „Når det blir morgen, er der to mann på skibet; jeg skal skaffe dem.“ Skipperen spør: „Hvad slags menn er det?“ „Du har ikke noe med å spørre om hvad slags menn det er; men mennene er gode.“ Da det blev morgen, holdt de to mennene alt på å heise kjettingen op, og kjøbmannen sier til skipperen: „Når de to arbeider, skal du ikke si noe, og når ankeret er oppe, kommer der bør.“ Det gjorde det også; der kom bør og på fem døgn seilte de til Bergen.

Da de reiste, sier kjøbmannen: „Når I tar inn last, skal I likeså la den ene siden være tom. Legg mine varer på den siden hvor vi nu la dem. Når I seiler hjem, har I bør.“

De blev to uker i Bergen og tok inn varer til kjøbmannen og la dem på den side hvor fiskevarene hadde vært; så blev de ferdige. Da sier den ene av de fremmede menn til skipperen: „Vi er ferdige til å reise imorgen.“ Skibet helte, da den tredje dag kom, til høire side. Skipperen sier til den ene mannen: „Jekta vår heller litt.“ Han sier: „Det er ikke farlig; den retter sig nok.“

Da den fjerde dag kom, reiste de; der kom sydvestvind og de seilte hjem på fire døgn. Men Vestfjorden var så sterk om natten; skipperen vilde ta en bonett av seilet. Den ene mannen sier: „Jeg skal støtte masten så lenge til vi kommer inn i sundet (Tjeldsundet). Det behøves ikke å ta av en bonett.“ Skipperen går til forstavnen for å se; da ser han at sjøen slett ikke bryter hvit på sidene og skibet ligger så rolig som på sjøen i vindstille. Han kastet en vedski i sjøen fra forstavnen og løp selv til akterstavnen for å se efter den. Jekta hadde imens reist så fort at han så vidt så vedskia. Da skjønte han at den hadde en fart av over tyve mil i fire timer. Så varte det ikke et fullt døgn før de kom til Kvitnes.

Han reiste igjen for annen gang med tørrfisklast til Bergen. Kjøbmannen lastet på samme måte som han før pleide å fylle skibet. Men han sier til den unge skipperen: „Du skal ikke banne eller skjenne på de to ukjente menn.“ Skipperen sier: „Jeg skal ikke skjenne på dem. Hvad slags karer er det som jeg ikke kjenner?“ „Å,“ sier kjøbmannen; „når du ser dem, kjenner du dem nok.“

kehaš gal'ga oap'pak," vas'tideiga. Dego šaddai jak'ta las'ti, de dak vul'ge. Čabba borjadak lei Bir'geni. Ow'dalgo vul'ge, daddja gaw'pe-olmai: „Guok'te ol'ma gal'gaba gaddin nok'kat ija, ja do galgat mannjegæʒin orrot ja nub'bi ow'dagæʒin, ja jus don gulak ol'muit ækkedis go bæi'vi nokka, dækka nal'de, it galga mannat gæč'čat," ja sæmme laddje dajai dam ol'mai, gi ow'dagæʒin nokkai. Dak loppideiga: æba soai gæčča. Dego ækket šaddai ja bæi'vi nogai, de gullaba, go ol'mǫk dego galvo valdale ere skippan; mut æba duos'tan mannak gæč'čat, ja nuvt dakke gol'ma ija. Dego val'maneddje ja Vil'gesnjarga gaw'pe-ol'ma gal'vo val'dui sisa vuoč'čin, de gullaba, go ol'mǫk vaʒ'ʒet ja guoddašet galvo skip'pi ja biddjek sies'sai. Dego leddje gol'ma jan'dura mannan, de leddje val'masak; mutte bosso garra nor-ow'sta njuol'ga vuos'ta. De daddja nub'bi dɛin ran'ne-bardnin: „It'tin boatta sydvæs'ta, ja dat læ garas; muttǫ mi gal'gat vuol'git, ja golma jan'duris mi gal'gat Vil'gesnjar'gi boattit." Dego vul'ge Bir'genis, de lei Stas-abi nal'de nu garas, atte čacci borgai bittaš. De daddja skibir: „Mi gal'gap bunehit ere val'dit." De daddja nub'be olmai: „Æp mi darbak val'dit bunehit ere. It'taš ækkedes mi gal'gap Væs'tavuona nal'de." De daddja skibir: „Siw'lo manna gas'kat." De daddja nub'bi: „I dat mana gas'kat; moai cag'ge dam siwlo." Goalmat jandirta ækkedes bæi'vi buođi; sewnjǫdi ja garra bieg'ga. De daddja skibir: „Mi vuoddjop." De daddjaba: „Æp mi vuojǫ." Skibir suttai, daddja: „Æp'pi doai darbak mun bagadallat. Doai læt'ti guhet'tarak ja gal'gabæt'ti mannat hel'vehi." De skip'pa vulgi, ja siw'lo ja borjas gaččai bod'nai, ja dolla mural'dan birra skippa mannaguođi, ja skip'pa manai How'li-nuori olgǫs njuol'ga Nuor'ta-appai, æige dat diettan, gosa šaddai.

De li ak'ta boares olmai Skor-æddjon, middja gawpahi dɛina hal'-di-gaw'pe-ol'main ja fis'ki gulit mađohæmit ja ruđa oaʒʒui; mutte galgai Vil'gesnjar'ga-gaw'pe-ol'main lonohit ɛin dɛit ruđait. Hal'de-olmai orui Howlin væstabæl'de ovta gæilon.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

Da det blev dag, går de to på dekket. Det er skipperens nabogutter. Han sier: „Har I lært å styre et skib?“ „Enhver skal lære,“ svarte de. Da jekta var lastet, reiste de. Det var god bør til Bergen. Før de reiste, sier kjøbmannen: „To mann skal sove på land om natten, og du (skipperen) skal være i bakenden og den andre i forenden, og hvis du om kvelden i avdagningen hører folk på dekket, skal du ikke gå og se efter.“ Det samme sa han til den mann som sov i forenden. De lovte at de ikke skulde se efter. Da det blev kveld og dagen gikk ned, hører de at folk likesom tok varer fra skibet, men de torde ikke gå og se efter og således gjorde de i tre netter. Da de blev ferdige og Kvitneskjøbmannens varer først var tatt inn, hører de at folk går og bærer varer ombord i skibet og legger dem i rummet. Da tre døgn var gått, var de ferdige; men en sterk nordost blåste bent imot. Da sier den ene av naboguttene: „I morgen kommer sydvest, og den er sterk; men vi skal reise, og på tre døgn skal vi komme til Kvitnes.“ Da de reiste fra Bergen, var vinden så sterk på Stadhavet at det røk litt av sjøen. Skipperen sier: „Vi skal ta bonetter fra.“ Den ene mannen sier: „Vi behøver ikke å ta bonetter fra. Imorgen kveld skal vi være på Vestfjorden.“ Skipperen sier: „Masta går av.“ Den andre sier: „Den går ikke av; vi skal støtte den.“ Det blev eftermiddag det tredje døgn; det blev mørkt og det var storm. Da sier skipperen: „Vi synker.“ De to sier: „Vi synker ikke.“ Skipperen blev sint og sier: „I behøver ikke å lære mig. I er govetter og skal gå til helvete.“ Da for skibet avsted; mast og seil falt ned, og ild begynte å gå om skibet som morild. Det reiste ut gjennem Fugløysundet[1] bent i Nordhavet, og de visste ikke hvor det blev av det.

Der var en gammel mann på Skorøy,[1] som handlet med haldekjøbmannen og fisket svært og fikk penger; men han skulde alltid veksle pengene hos kjøbmannen på Kvitnes. Haldemannen bodde i en kjeile på vestsiden av Fugløy.[1]

[1] i Karlsøy prestegjeld.

195.

De li bælnut čuođi jagi ai'gi, go Gaivuonan vul'ge sai'debiw'dui Ruossi, ja dam aige æi læm nu ollo sai'debiw'dik nuttin Roasan. De li Olsǫk-ai'gi; šaddai goal'ki, ja dat leddje gavci sok'kanuot'te-ol'ma Roasan. De uoǯ'ǯǫ cieǯa nuot'te-laga saidit ja manne gad'dai Bölai. Dah Gaivuon-olmai baʒi Ruossi; i gil'lem gad'dai vuol'git goalki sukkat. De daddja olmajis guoimi: „Mi orrot baddjel sodna-bæivi dabbe, go goal'ki læ ja bæivadak. Mi bæssat mannǫdak-iđedis rawnji biw'dit saidit ja lavurdak-ækkeda mɛida. Mutte jus mi oaǯ'ǯot lavurdak-ækkedis rawnji saidit, de mi bæssat vuol'git gad'dai.“ De æi uoǯ'ǯǫn lavurdak-ækkeda mɛi'dege saidit. De dat orrǫ sodnabæi'vai ja dakke kjællja ow'dagæččai van'ci. De nok'ket ol'mak; muttǫ nuot'te-oai'vi i oaǯǯǫ nakkarit; de gocca ja gæč'ča borjas-rowda vuoli; de oai'na: smavva skippak buottek; de or'rujeddje væha gas'ki ere; de vul'ge golmas sukkat dɛit lusa ja goč'čǫ var'ga vuol'git gad'dai. De daddja olmai: „Dal læ goal'ki; æp mi nagat sukkat; mi ai'gop orrot ar'gi dabbe.“ „Ettet di oaǯǯǫ lobi ar'gi orrot.“ „Manne mi æp oaǯǯǫ lobi orrot ar'gi?“ Daddje: „I mag-garge. Dat læ min saddje čič'čet bæivi, ja di gal'gabet bar'gat ere vuol'git, jus bures gal'ga dinguoimi mannat.“

De nuott-oai'vi huiki vægas bajas; muttǫ vækka æi oai'nam mɛi'dege. De jerret: „Mɛit don siđak?“ „Mi gal'gat var'ga vuol'-git gad'dai sukkat ere dast.“ „Mannes nu?“ jerret ol'mak. Daddja: „Im mon matte diddjesida daddjat; mutte mi gal'gap hoappos vuol'-git ere dāst.“ Ja oai'na nuott-oai'vi: de ribme ænet ja ænet boattit juokkelagan vas'ti. De gulai jiena: „It sar'not oaǯǯǫ lobi, mɛit don oainat dast.“ De vul'ge gad'dai sukkat; de časki borjadaga ja buotte Böla gad'dai sodnabæi-ækkedes bæivi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

195. SJØHALDENE TILLATER IKKE SØNDAGSFISKE.

Det var for halvannet hundre år siden at de fra Kåfjorden reiste på seifiske til Råsa.[1] På den tid var der ikke så mange som fisket sei med not på Råsa. Det var olsoktiden; det blev vindstille, og de var åtte mann med søkkenot på Råsa. De syv notlag fikk sei og reiste i land til Bøle. Kåfjordingen blev igjen på Råsa; han gad ikke ro i land i stilla. Han sier til sine folk: „Vi skal bli her over søndagen, da det er stille og solskinn. Vi kan med strømmen mandag morgen og også lørdag aften fiske sei. Men hvis vi får sei med strømmen lørdag aften, kan vi ro i land." De fikk ingen sei lørdag aften. De blev der om søndagen og satte op tjeld i forenden av båten. Mennene sover; men notbasen får ikke sove; han er våken og ser under kanten av seilet. Da ser han at der kommer små skib; de stanset et lite stykke derfra; så rodde tre hen til dem (notfolkene) og bød dem fort reise i land. Mannen sier: „Nu er det stille; vi orker ikke å ro; vi vil bli her til mandag." „I får ikke lov til å bli til mandag." „Hvorfor får vi ikke lov til å bli til mandag?" De sa: „Slett ikke. Dette er vår plass den syvende dag, og I skal skynde eder herfra, hvis det skal gå godt med eder."

Notbasen ropte til sine folk; men de så ikke noe. De spør: „Hvad vil du?" „Vi skal fort ro i land herfra." „Hvorfor det?" spør de. Han sier: „Jeg kan ikke si eder det nu; men vi skal i en fart reise herfra." Og notbasen ser at der begynte å komme mer og mer av allslags stygt. Han hørte en røst: „Du får ikke lov til å tale om hvad du ser her." De begynte å ro mot land; da falt det inn med bør og de kom i land ved Bøle søndag eftermiddag.

[1] et havstykke utenfor Sørøy.

196.

De li boares aigi ak'ta sallitvuodna nuor'tan ja vierbmastalle smavva vancait guoimi. De læ ovta iđek buorre dal'ki, ja guovso lei al'gimen; de hoi'gadi ovta ucca vancaǯa baldan ja guow'lali van'ci dego olmoš. De bal'laiga, čuoppaiga sallitvierbme jađi gas'kak ja sugaiga gad'dai. De mui'taleiga ieččasida, middja sod'nosi lei šad'dam ja mεi'de soai vuiniga. De jærraba ieččasin: „Vuinitgo di mεi'dege?" De daddjek: æi si oai'nam. Mutte buođi dat manjemuš van'ca gad'dai; de mui'tala: son vuini mæra-riet'tasa. Go soai ol'liga virbmit gæssime, de hoi'gadi dego nuor'jo mon'no vanca baldan ja de rot'ti čaǯe vuollai. Mutte moai æm bal'lan dast ja æŋge moai oai'nan ænep go ovta gærdi."

Mutte go ol'mok εin vul'gek sewnjodeddin sallitvirbmit suop'pok, dego ol'leguottek suop'pomes, de hoi'gada vancait baldan ja dego ličči guow'lalæme van'ci, ja dađi dagai ollis vakko. Dat manai juokke vanca miel'de ollis vakko. De li ak'ta lavurdak-ækket go ar'valeddje muttimak virbmit suop'pok ækkedis set'ti; de suoppe: „æi si daide suop'pok ækkedis set'ti; orro dego baha dalki laddje. Jus bieg'ga boatta, de læ baha virbmit gæssit sæw'njadis. Mutte dat riettis, mεit si læt oai'nalan, gal dat dai'da boattik min givsidik." De i vuol'gam ak'tage. De šaddai manodakbæi'vi. Dego riemai bæi'vi skavvai gæssit, đe vuolgadeddje virbmit suop'pok. Dego algi vuostaš van'ca virbmit suoppot, de guow'lali vut en van'ci sæmmelagan olmai, ja dat manai juokke vanca miel'de, go ol'mok virbmit sup'po.

De buotte gad'dai ækkedis. De ribme sar'nok gas'kanæsa: „Mi son mana dat ol'mait læ?" De muttimak ar'valik: „Dat læ mæra-hal'di", ja muttimak daddjek: „Dat læ raw'ga." De ribme ar'valit: gænna vanca lusa boatta vuoč'čin, de gal'ga doab'balina oai'vai čas'kit. De muttimak daddjek: „Airuin læ buoremus oai'vai čas'kit." De daddja ak'ta boares olmai: „æi si dal galga vuoč'čin časkit oai'vai, mutte jærralik: „Middja læ dus asijin, go juokke vanca miel'de ol'lek mannak?" Jus i jiednak mεi'dege, de i galga goit vel čas'kit oai'vai." Dego vut en ribme virbmit gæssik, de vut en buođi ja hoi'-

196. EN HAVMANN VARSLER STORM.

Der var i gamle dager en sildfjord nordenfor, og de drev garnfiske med småbåter. En morgen var det godt vær, og dagskjæret begynte; da skjøt likesom et menneske op ved siden av en småbåt og kikte inn i båten. De blev redde, skar sildegarnlenka av og rodde i land. De fortalte andre hvad som var hendt dem og hvad de så. De spør andre: „Så I noe?“ De sier nei. Men den siste båten kom i land og fortalte at den så et sjøtroll. Da de var ferdige med å dra garnene, skjøt som en kobbe op ved siden av båten og stakk sig så under vannet. „Men vi blev ikke redde for den og så den ikke mer enn én gang.“

Men når folk i mørkningen reiste ut for å sette sildegarn og var ferdige med å sette, skjøt den op ved siden av båtene og likesom kikte inn i båten, og det gjorde den stadig en hel uke. Den gikk fra båt til båt en hel uke. Det var en lørdagsaften at noen talte om å sette garn til kveldsett; da blev de enige om ikke å sette til kveldsett; „det tegner til styggvær. Hvis det kommer vind, er det slemt å dra op garn i mørke. Men det trollet som vi har sett, det kommer kanskje og plager oss.“ Så reiste ingen ut. Mandagen kom. Da det begynte å mørkne, reiste de ut for å sette garn. Da den første båten begynte å sette garn, kikte atter en likedan kar inn i båten og han gikk fra båt til båt, mens folk satte garn.

De kom i land om kvelden. De begynte å prate sig imellem: „Hvad måtro det er for en kar?“ Noen mener at det er en sjøhalde, og noen sier: „Det er en draug.“ De begynte å avtale: „Den hvis båt han først kommer til, skal slå ham i hodet med duvlet.“ Noen sier: „Det er best å slå ham i hodet med åra.“ Da sier en gammel mann: „I skal ikke nu først slå ham i hodet, men spørre: „Hvad er ditt ærend siden du når å gå fra båt til båt?“ Hvis han ikke sier noe, skal en allikevel enda ikke slå ham i hodet.“ Da de atter begynte å dra garn, kom han igjen og skjøt sig op og kikte inn i båten. Høvedsmannen spør: „Hvad er ditt

gadi, guow'lali van'ci. De jærrala mannje-olmai: „Mi læ dust asijin, go manak vancait miel'de ja guowlak juokke ol'mǫ van'ci?“

Golai guok'te vakko; de dat dakka sæmme laddje go ow'dal. De leddje guok'te nuorra bardni ovta vancan; de daddjaban ækkedis atte: „Jus dal riettis iđedis boatta min narridit, de soai gal čas'kiba doab'balina oai'vai.“ De vut en daddja borrasæmus olmai: „Al'li časki vel, jus boatta!“ De sukke faw'lai; de boatta ja guow'lala van'ci. De duop'pi nub'bi doab'bala ja daddja: „Mon časkam dus oaivi cuowkas doab'balin.“ De rot'ti čaʒe vuollai; de manai ieǯa vancait miel'de ja dagai sæmme laddje. De li manjemuš van'ca vel gæssime; de guow'lali dɛitge van'ci. De daddja boares æd'dji: „Dal do galgak mui'talik, mi læ dus asijin, go manak juokke vanca miel'de ja guowlak van'ci.“ De vas'tidi: „Doai gal'gabæt'ti var'ga sukkat gad'dai ja vancajæddi bajas gæssit. Dal boatta har'mak baha dal'ki, ja dat bis'ta nu maŋ'ga bæivi go mo læm diddjesida ieččam vuosahallam. Jus dat nuorra jallas bardniguovtis liččiga mun čas'kan, de licči boattan ak'tanis nu garra dal'ki, atte di leide hok'kat gait dinat.“

Dal'ki šaddai har'mat garas ja bisti nu galle bæivi go li ieǯas vuosahallan, ja dat dagai sudnje bahamusa, go bardnit cille sun raw'gan. „Mutte mon galgam dakkat væha skuorpo bardneguok'tai; mutte im mon gomik da guovto.“ Dego dal'ki manai baddjel, de li sallik nokkam gaitin. De vuolgadeddje sii'di ja dat lākkalaga vul'ge, dat guok'te boares ol'mǫ ja dat nuorra bardniguovt. De sukkaba owdan bardniguovt ja boarrasep ol'mak mannjelæbbun. De bissani šlubboguovto van'ca; mutte sukkaba fal ja æbage jođe gosage. De ar'videiga boarrasa-guovtis atte: „Diele læ vis'sak bal'ka; dat læ givsidæmi væhaš, dat min van'ca-guow'lalæd'dje olmai.“ De sukkaba; æba jođe gosage. De riemaiga čuor'vot boarrasaguok'tai: i guođđik mon'nǫ. De daddja nub'bi: „Æm moai dieđe mɛitge rađđin dod'nǫsida. Bid'dje lai'bebekki bad'dai ja bal'kestæt'ti gurok bæli merri ja jođihæt'ti vanca guora manjas!“ De huob'ma nub'bi: „Soma li næl'gome hal'di. Ad'do dal sallidit ja lasi laibi!“ De dagaiga dam. De riemai ow'da-olmai sukkak; de van'ca rawgai luvas ja manna nu jottilik; æba darbak balljǫ sukkat. De jovsaiga boarrasa-guovto ja manna-

ærend, siden du går fra båt til båt og kiker inn i hver manns båt?“

Der gikk to uker; han gjør likesom før. Der var to unge gutter i en båt; de sier en kveld: „Hvis nu trollet kommer om morgenen og narrer oss, skal vi slå det med duvlet i hodet.“ Da sier atter den eldste mannen: „Slå det enda ikke hvis det kommer!“ De rodde ut på sjøen; han kommer og kiker inn i båten. Da tok den ene duvlet og sier: „Jeg skal slå hodet i knas på dig med duvlet.“ Da stakk han under vannet; han gikk til de andre båtene og gjorde likedan. Den siste båten holdt enda på å dra garna; da kikte han inn i deres båt. En gammel kall sier: „Nu skal du fortelle hvad ærend du har, siden du går fra båt til båt og kiker inn i båten.“ Han svarte: „I skal fort ro i land og dra båtene eders op. Nu kommer et svært uvær og det varer så mange dager som jeg har vist mig for eder. Hvis de unge dumme guttene hadde slått mig, var der med én gang kommet en sådan storm at I alle sammen var omkommet.“

Det blev en svær storm, og den varte så mange dager som han hadde vist sig, og det gjorde ham mest ondt at guttene skjelte ham ut for draug. „Men jeg skal gjøre guttene et lite puss, men ikke velte båten for dem.“ Da uværet var over, var silden ganske borte. De reiste hjem, og de to gamle mennene og de to unge guttene reiste i lag. Guttene rodde foran og de eldre mennene litt efter. Da stanset guttenes båt; de rodde, men kom ingen vei. De gamle skjønte: „Der er visst lønnen; karen som kikte i båtene våre, plager dem litt.“ De ror og kommer ingen vei. De begynte å rope til de gamle: „Reis ikke fra oss!“ Den ene sier: „Vi vet ikke noe råd for eder. Bind et stykke brød til et tau og kast det i sjøen på venstre side og flytt tauet bakover langs båten!“ Da sier den ene av guttene: „Kanskje halden er sulten. La oss nu gi ham sild og brød attpå!“ De gjorde det. Så tok forrumsmannen til å ro; båten spratt løs og for så fort at de næsten ikke behøvde å ro. De nådde de gamle og holdt på å komme forbi dem. Da sier den ene gutten: „Kast et tau til oss; så får I fri skyss!“ De gamle gjorde det og visste ikke av, før de var hjemme.

guođiga mæd'del. De daddja nub'bi: „Bal'kistæt'ti mon'nǫsi baddi; de oaǯ'ǯobæt'ti frid'dja jođo!" Boarrasa-guovtis dagaiga dam ja æige huob'man, ow'dalgo leddje siidan.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

197.

Dæd'do læ daggar, mi læ ol'mǫ hamin. Go dat boatta ol'mǫ nala, de i bæsa olmǫš lik'kat. De riebma nakkarit sis'te mur'ret (biekkot) ja vig'ga ieǯas likkahallak; mutte i nagat gok'tegen ieǯas likkastat'tik, i suor'magæǯege, muđuigo ieǯa olmǫš manna ja likkastat'ta; de bæssa ere dæddo vuol'de. De jærra dat giddja likkastatti: „Leigo ol'mǫ hamin?" De vas'tida nub'bi: „Lei." „Leigo jameha hamin vai æl'li ol'mǫ hamin?" „Dat li jameha(n) hamin." „Dow'dekgos don dam jameha?" „Im mon dow'dan, dɛinago dat deddi nu garrasit." „Buođigo oaivigæǯin vai julgit-gæǯin?" „Vuoč'čin buođi julgit-gæč-čai; de mon im nagadam julgidam likkastat'tik. Mo gal ribmen, muh im nagadam. De buođi var'ga baddjel oaivi; dɛlle mon ribmen biekkot."

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

198.

1.

Siskel Suorto goččǫduvvu Stuorra-juovvan. Væl'laha ul'lerajin Jettanas-skip'pa ja bæna læ nal'de. Ieǯa leddje jettanasak mannan bajas varrai, makka læ vaha sis'kelis. Go bæi'vi bai'tili, de čad'de gæđ'gin.

(Hans Olsen 1924, Sørfjord.)

2.

Jettanas čuoǯ'ǯo dobbe varis. Go bæi'vi baiti, de šaddai gæđ'gin, ja dat gæđ'gi læ dugo olmǫš. Dat læ stuoris, go cæg'ga; i dat læ mu'rijuvvun. Go dat buođi ieš dokkǫ giđgides lusa, mɛit balkui ras'ta Iw'go, de dat bajadalai dɛit golma gæđgi nala, ja de čuǯ'ǯǫt dat gæđgit julgit nal'de, ja su bum'ba læ Njar'gagæǯis. mi læ dugo boares-ai'gasaš bum'ba, ja das læ lok'ki; mutte dan i dieđe ak'tage,

197. MARA.

Mara er en sådan som er i menneskeskikkelse. Når hun kommer på et menneske, kan det ikke røre sig. Det begynner å ynke sig i søvne og vil røre på sig, men kan det ikke på noen måte, ikke røre en fingerspiss engang, medmindre et annet menneske går og rører på det; da slipper det fra mara. Den som rørte på det, spør: „Var den i menneskeskikkelse?“ Den annen svarer: „Ja.“ „Var den i skikkelse av en dauing eller av et levende menneske?“ „Jeg visste det ikke, fordi den trykte så hårdt.“ „Kom den ved hodegjerdet eller ved fotenden?“ „Først kom den ved fotenden; jeg kunde ikke røre føttene. Jeg prøvde på det, men orket det ikke. Så kom den snart over hodet på mig; da begynte jeg å ynke mig.“

198. RISENE BLIR I SOLEN TIL STEN.

1.

Innenfor Stordalen[1] kalles det for Stor-ura. I flomålet ligger Riseskibet og hunden ligger oppe på det. Selv var risene gått op i fjellet; de er litt innenfor. Da solen skinte, blev de til sten.[2]

2.

Risen[3] står der i fjellet. Da solen skinte, blev han til sten, og den stenen er som et menneske. Den er stor, da den står rett

[1] i Sørfjorden på vestsiden.

[2] Der er noen store stener i fjellsiden. Ved sjøen ligger Jettanas-njar'ga (Riseneset).

[3] kalles av nordmenn Jættan eller Jættankallen. Fjellet kalles på lappisk Jettanas-varre; det ligger på østsiden av Lyngsfjorden.

mi dan sis'te læ. Skip'pa læ sisbil'de dobbe, ja dat læ stuora gæđ'gi, mi læ dobbe mæras; dat læ gas'karajin čazis bajas. Dobbe læk guok'te unnit gæđgi; nub'bi læ stuorit, ja nub'bi læ fas unnit. Stuo rit læ faw'lelis ja unnit læ fas gad'delis. Dat mui'talit, dat læt sun skip'pa-ræggat, dat guok'te gæđgi. Ieš dat vulgi varrai; muttọ i dat hap'pehan mannat gukkibuidi. Go iđidis bæi'vi baddjani, de bæi'tiluvai ja šaddai gæđ'gin, ja da goččọdit jettanassan, ja su bumba goččọdit jettanasa bum'ban.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

3.

De li Nuor'tanjargan ak'ta stuorra duol'ba gæđ'gi, mεit goččọdeddje Albaldas'-gæđ'gin, ja leddje gol'ma jettanasa. Ak'ta li Ii'savari nal'de, ja nub'bi li Juntanjar-vari nal'de, ja goalmat li Nuor'tanjarga nal'de, ja de adne bal'lon ieš guttek gæđgi ja liirọstalle gas'kanæsa ras'ta Gaivuona Juntanjar-vari nala ja Juntanjar-varin Ii'savari nala dasa, giddja dobbe orui, ja fasten dat bal'kisti (liirosti) gæđgi dasa, giddja orui Nuor'tanjarga-vari nal'de. De dat bar'ge dam, das'sago manne ovta saddjai ja ribme gulit biw'dik; de biw'de ovta aigi; de vul'ge fasten geđgijæsa lusa ieš guttek varis nala. De ribme fasten sæmme laddje geđgit liirọstallat. De dakke dam dalvi aigi, go li galmas, vai lieg'gasa duollek, das'sa go gæssi šad'da. Dεin li ieš guttesistai [1] bak'terai'gi, mas'te dak orrọ. Dego gæssi šaddai, de buotte ovta saddjai ja ribme biw'digoattit Iw'go nal'de ja rakkadeddje Nuor'tanjar-gæččai van'castafo allasæsa.

De læk ak'ti fawlin ja buotte gad'dai. De læ gat'to stafon čok'kahæmi; de æi duos'tam daggaviđi gad'dai boattik; mutte gat'to ruottasti varrai. Buotte gad'dai ja manne vari nala, ja ow'dalgo bæi'vi iđi, de manne bak'terai'gai, ja de dakke allahæsa stuorip goađi,

[1] eller guttesagan eller gæs'tesaga.

op; den er ikke muret. Da han selv kom hen til de stenene som han kastet over Lyngen (Lyngsfjorden), løftet han dem op på tre stener, og nu står de stenene på føtter. Hans bomme er på Nordnesodden, og den er som en gammeldags bomme med lokk på; men ingen vet hvad som er i den. Skibet hans er der innenfor, og det er en stor sten som står der i sjøen; den når halvt op av vannet. Der er to mindre stener; den ene er større og den andre mindre. Den største står lengere ute i sjøen og den andre nærmere land. De forteller at det er dreggene til skibet hans, de to stenene. Selv gikk han til fjells; men han nådde ikke lenger. Da solen stod op om morgenen, blev han forvandlet og blev til sten. De kaller ham risen, og hans bomme kaller de risebommen.

3.

Der var på Nordnes en stor flat sten som de kalte Alvesteinen, og der var tre riser. Den ene var på Isfjellet, den andre på Ystebyfjellet og den tredje på Nordnes, og de hadde hver en sten til ball og kastet lyre sig imellem over Kåfjorden til Ystebyfjellet og fra Ystebyfjellet til Isfjellet til den som bodde der, og han kastet igjen stenen til den som bodde på Nordnesfjellet. De arbeidet med dette, inntil de kom sammen og begynte å fiske; de fisket en tid; så gikk de igjen til stenene sine, hver på sitt fjell. De begynte igjen å kaste lyre med stener på samme måte. De gjorde det om vinteren, da det var koldt, for å holde varmen til sommeren kom. De hadde hver et berghull som de bodde i. Da sommeren kom, kom de sammen og begynte å fiske på Lyngsfjorden og laget sig båtstø på Nordnesodden.

Engang var de ute på sjøen og kom til land. Da satt en katt i støa; de torde ikke straks komme i land; men katten løp til fjells. De kom i land og gikk op på fjellet, og før solen viste sig, gikk de inn i berghullet og gjorde sig en større gamme å bo i. De fikk den ferdig og begynte igjen å fiske. De fisket en tid; vinden stod sterk ut Lyngen. De heftedes så lenge at solen begynte å vise sig

mas'te orrǫk. De vuoǯ'ǯǫ valmasi ja al'ge fasten biw'dit. De biw'de ovta aigi; de li bieg'ga garas Iw'go olgǫs. De addjaneddje nu gukki, atte bæi'vi riemai ittit. De sukkaleddje gad'dai ja gulit val'de miel'de. Mutte go vuostaš buođi bajas, de li gat'to čok'kahæmi goatte-uvsan. Dego gat'to huob'mai ol'mǫ, de ruottasti ow'di ja jærra: „Maggar guolik dis læk?“ De daddja: „Mis læk juvsok ja laggot.“ De buođiga guovtis mεida, ja bæi'vi læ juo abin ittimen. De gat'to jærrala duom guovton: „Maggar guolek dod'nǫs læk?“ De daddjaba: „Mon'nǫs læk hawgak ja stai'narak.“ De luoi'tileddje guolle-gippuit ja ruottasteddje goattai. De gat'to guoddaši dεit guollegippuit vari nala dam Albaldas-gæđgi bal'di.

De vut en manai gat'to mærra-gad'dai, ja jettansak leddje fawlin. De gat'to jorgedi bajas ja manai gas'kaluok'kai (goak'te hui muorraraddjai); de čok'kedi dasa vuor'dit jettanasait gad'dai. Mutte huob'ma gat'to: sus læk guolik Albaldas-gæđgi lut'te. De manai gæč'čat dεit gulit; de li rieban boattan dεit guollegippuit lusa. De daddja gat'to: „Don daidak, boares Mik'kel, boattan guoddašit mun gulit, mεit mo læm vur'kem jettanasaje?“ De daddja rieban: „Jus munnje addak ovta guoli, de mon im likkahala dāit gulit.“ Gat'to addi ovta guole; de rieban manai, ja gat'to vulgi mæra guw'lui. De leddje jettanasak boattam gad'dai; de i mannange gat'to dεit lusa; de manai dεit goatteuk'si vuten čok'kahad'dat, ja li skoaddo val'lji, ige bæi'vi bai'tan De buotte jettanasat hilljin guollegippuit guoimi bajas goađi lusa; de. jærra gat'to: „Maggar gulit di leppek dāl vuoǯ'ǯǫn?“ De vas'tidik: „Sæmmelagan gulit go ow'dalge.“ De jærra gat'to: „Eppekgo di vuošša gulit?“ De daddjek: „Dāl læ skoaddo ige læ ballo, atte bæi'vi bai'tila.“ De vuš'še gulit, dεit mεit leddje vuoǯ'ǯǫm. De daddja gat'to: „Di gal'gabet ovta guoli guođđit.“ De fir'tijeddje guođđit ovta juvso, ja de manne jettanasat goattasæsa nok'kat.

De gat'to vulgi dam guoli guod'dik dokkǫ ieǯa gulit lusa. Dego buođi Albaldasgæđgi lusa, de li rieban čok'kahæmi gæđgi nal'de. De daddja: „De læk don boares goanstajak guoimi dābbe mun guollegippuit suoladæmi.“ Rieban daddja: „Im mo læ suoladam.“ Gat'to daddja: „Im mon oaine gulijam.“ Rieban daddja: „Bier'na vieǯ-

De rodde til land og tok fiskene med. Men da den første kom op, satt katten i gammedøra. Da den fikk se mannen, løp den fremom ham og spurte: „Hvadslags fisk har I?“ Han sier: „Vi har hyse og lange.“ Da kom også de to andre og solen viste sig alt i havet. Katten spør de to: „Hvadslags fisk har I?“ De sier: „Vi har uer og steinbit.“ De slapp fiskeknippene og løp til gammen. Katten bar fiskeknippene op på fjellet til Alvesteinen.

Så gikk katten igjen til stranden, og risene var ute på sjøen. Katten snudde og gikk op til midt i lia (næsten til skogbandet); der satte den sig for å vente på at risene kom i land. Men den kom på at den hadde fisk ved Alvesteinen. Den gikk for å se til dem; da var reven kommet til fiskeknippene. Katten sier: „Du er kanskje, gamle Mikkel, kommet for å bære fiskene mine, som jeg gjemte til risene?“ Reven sier: „Hvis du gir mig en fisk, skal jeg ikke røre fiskene.“ Katten gav den en fisk; reven gikk og katten gav sig ivei til sjøen. Risene var kommet i land; katten gikk ikke til dem, men gikk og satte sig ved gammedøra deres. Der var meget skodde og sola skinte ikke. Risene kom langsomt med fiskeknipper op til gammen; da spør katten: „Hvad slags fisk har I nu fått?“ De svarer: „Samme slags som før.“ Katten spør: „Skal I ikke koke fiskene?“ De sier: „Nu er det skodde og ingen frykt for at solen skinner.“ De kokte da de fiskene de hadde fått. Katten sier: „I skal levne en fisk.“ De måtte levne en hyse, og så gikk de inn i gammen sin for å sove.

Katten gav sig til å bære den fisken hen til de andre fiskene. Da den kom til Alvesteinen, satt reven på stenen. Katten sier: „Nu holder du her på å stjele fiskeknippene mine med de gamle kunstene dine.“ Reven sier: „Jeg har ikke stjålet.“ Katten sier: „Jeg ser ikke fiskene mine.“ Reven sier: „Bjørnen hentet et fiskeknippe her.“ Katten sier: „Du har vist bjørnen hit.“ Reven sier: „Det har jeg ikke. Jeg lå på denne stenen; da kommer bjørnen og spør: „Hvis fisker er det?“ Jeg svarte: „De tilhører dig, katt!“ Bjørnen sier: „Hå, hå, er det ikke dine fisker? Jeg tar et knippe med mig og gjemmer det i sanden.“ Katten spør: „Vet du, rev, som har mange kroker, hvor den sandbakken er?“ Reven sier:

ʒai guollegippo dast.“ De daddja gat'to: „Do læk oappistam bierdna dieke.“ Daddja rieban: „In mo læ oappistam. Mo leddjem dām gæđge nal'de væl'lahad'damen; de boatta bier'na ja jærra: „Gænna guolek dak læk?“ Mon vas'tidin: „Dak gul'lujek dudnje, gat'to!“ Daddja bier'na: „Hǫ, hǫ, æigo dat lækge dun guolik? Son val'da ovta gippo ja duol'vǫ ieʒas miel'de ja čiekkala sad'-duit sisa.“ De jærra gat'to: „Dieđatgo don, rieban, gæs læk maŋ'ga mokki, gos'te dat saddǫdievva læ?“ De daddja rieban: „Dieđam. Dat læ viđa ja guđa varaš duogin.“ De ar'vidi gat'to: „Dat læ ieš rieban čiwgajisasis guod'dam, mutte i lækge bier'na læmaš.“ De daddja gat'to: „Do læk riebman sun gielastallak; mutte mon galgan dun oappahit duođa sar'not.“ De rieban buokkǫsi ja daddja: „Mɛina don aigot mun oappahit?“ Rieban ruottasti ja manai balgesbællai ja čiekkali ieʒas sad'dǫ sisa ja guđi čal'mebæle rabas.

Gat'to vulgi fasten jettanasait lusa; de huob'ma, go jor'ba diŋ'ga šæl'gaha balgesbællan. Gat'to manai mæd'del, mutte huob'ma: „De læ rieban sun bil'kidæmi; dat li vis'sa rieban gok'čan ieʒas balgesbællai.“ De ruottasti ruok'tot ja gaʒʒasti gat'to dam šæl'gahæbmai. De li rieban čal'mi. Rieban bargadi ja fal'li bajas; de gat'to dajai: „Dal mo læm dun oappahan njuol'ga sar'not.“ De manai gat'to balgesraigi bod'nai. De leddje jettanasak mannam guollebiw'dui, ja bæi'vi li jaw'kan Muot'kevuona-vari duokkai. De oai'na, go buottek suga jođanit gadde vuollai. De jurdaša: „Mon galgam mannat mærra-raddjai ja čok'kedit staf'fui.“ De gat'to dagai dam; jettanasak buotte suga gad'dai ja leddje vuten gæssam sæmmelagan gulit. De bæi'vi riemai Jorramvari duogin ittigoattik; de jettanasaje šaddai hoap'po; de gat'to ajiha bajas manadeddin. De buotte goađi lusa; i læn bæi'vi vel ittam Iddovari duokkin. De daddja gat'to atte: „Di gal'-gabet dait guollegippuit guod'dik Albaldasgæđge lusa, dobbe gos'te di lettet liirǫstallam.“ De fir'tijeddje guod'dik gulit gæđgi lusa, ja go guollegippuit luoi'tileddje, de gal'ge ruok'tot ruottastit goattai, atte i bæi'vi bæssat bai'tilit guow'do. Dego luoi'tileddje guolle-gippuit, de bæivaš bai'tili, ja de šad'de gæd'gin. Dat staf'fo, mɛi'de læk jettanasak rakkadan, dam goččǫdik dāl ol'mǫk Jettanas-rutta-bum'ban.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

„Ja. Den er bak fem seks småfjell.“ Da skjønte katten at reven selv hadde båret fisken til sine unger og at det ikke hadde vært bjørnen. Den sier: „Du har gitt dig til å lyve for mig; men jeg skal lære dig å tale sant.“ Reven lo og sier: „Hvad vil du lære mig med?“ Den løp til siden av veien og skjulte sig i sanden og lot et øie være bart.

Katten gikk igjen til risene; da ser den at en rund ting glinser ved siden av veien. Den gikk forbi, men kom på den tanke: „Reven driver gjøn med mig; den har visst skjult sig ved siden av veien.“ Den løp tilbake og slo kloen i det som glinste. Det var revens øie. Reven satte i et skrik og hoppet op. Katten sa: „Nu har jeg lært dig å tale rett.“ Den gikk ned langs veien. Risene var reist på fiske, og sola var gått ned bak Kjosfjellet. Da ser katten at de kommer roende hurtig mot land. Den tenker: „Jeg skal gå til sjøbredden og sette mig i støa.“ Den gjorde det; risene kom roende til land og hadde atter dradd samme slags fisk. Sola begynte å vise sig bak Tromma;[1] da fikk risene hast; katten heftet dem da de gikk op. De kom til gammen; sola var enda ikke kommet til syne bak Lyngstafjellet.[1] Katten sier: „I skal bære fiskegreiene til Alvesteinen, der hvor I har kastet lyre.“ De måtte bære fiskene til stenen, og når de slapp fiskeknippene, skulde de løpe til gammen, så sola ikke fikk skinne på dem. Da de slapp fiskeknippene, skinte sola og de blev til sten. Den støa som risene har laget, kaller folk nu Risepengebommen.

[1] et fjell på vestsiden av Lyngsfjorden.

4.

De leddje Juomvaggin boares aigi sisbæl'de joga ak'ta or'ro, ja dah eli ænasa bære gulin, ige dat adnan balljo̜ budet-bælduit; mutte lei buorat mεida baččit. De goddi dal'vit nuorjuit, ja muttimin baǯi riebana. De li ak'ta giđđa; de boatta stuorra olmai bod'nai Juomvaggin ja boatta dam siida lusa. De li liina gæssimen isit, ja bisso ani miel'de; mutte vuoini, go daggar stuorra, gassa olmai buođi ja manai goattai sisa, ja ak'ka lei siidan ja ak'ta manna. De ak'ka suor'gani dam ol'man, nu atte jamalgi; jakki, atte dat sun god'da. De daddja: „Im læk mon vuol'gam din god'dim vas'te, dεinago̜ mon oainan din suova juokke bæivi. Mutte mon in satte vaʒ'ʒik, ieǯago læ suk'kes bal'vadal'ki, ja imge mon vaʒʒe bæiva-dakkan.“ De manai goađin olgo̜s, ja isit buođi gad'dai. De vulgi vaʒʒašit vuos'ta; de vuoč'čin isit goak'te balla; mutte de jur'dili: sus læ luođđagas-bis'so vancan. De huikiha dah olmai: „Ik don galga sun baččit. So læ rafalaš ige son daga diddjesida mεi'dege.“ De jærra: „Lækgo dus saltik sudnje binnaš? Mon darbaham, go mon biergo basan.“ De siđai gol'ma juvso vεla. De dat addi dasa dεit saltit ja dait gol'ma juvso. De dat riemai jærrat: „Gos'te don læk boattan, ja mannes don orok dobbe baddjen vaggin?“ Dajai: „Mon gaw'nen daggar vuogas rieppi, ja dast læ gukkes bak'te-al'li. Mon læm boattam golga ow'stan ædnama miel'de, ja mus læk læmaš ænet vielljak, ja læm dεit vuol'gam occak, ja mu namma læ Riewsot. Mon aigom orrot das čavča bællai. Go ijak sewnjo̜dik, de mon vuolgam jottit oarjas guw'lui.“ De lei dam isidis stuorra gat'to; buođi ælek-goađin olgo̜s. Jettanas huob'mai dam gatto; de bal'lai ja de vulgi ruot'tat vaggi bajas; mutte isit hui'ka: „I dat gat'to daga dudnje mεi'dege.“ De æmik buođi goađin olgo̜s ja valdi gatto sisa. De daddja dam isidi: „Don galgak mun guos'sin vaʒ'ʒik; im mon daga dudnje mεi'dege. Mus læ galle juok'sa, mεina mon sattan baččit; mutte mon in daga smavva ol'muje mεi'dege, dεinago̜ dak æi læk skoatta væra, ieǯago daggar stuorra ol'mak go mon ieš læm. Dat læ min skik'ka, go mi gawnadit ovtas, de mi vuostin fag'ga-

4.

Der var i Elsnesdalen i gamle dager innenfor elven en opsitter, og han levde mest av fisk. Han hadde næsten ikke potetakrer; men han var også god til å skyte. Han drepte om vinteren kobbe og undertiden skjøt han en rev. Det var vår; da kommer en stor mann ned fra Elsnesdalen og kommer hen til gården. Husbonden holdt på å dra line og hadde børse med; men han så at en sådan stor, før mann kom og gikk inn i gammen. Kona og et barn var hjemme. Hun blev redd for mannen så hun dånte; hun trodde han vilde drepe henne. Han sier: „Jeg er ikke kommet for å drepe eder; for jeg ser røken eders hver dag. Men jeg kan ikke gå uten når det er tett skydekke, og jeg går ikke i solskinn.“ Så gikk han ut av gammen og husbonden kom i land. Han begynte å gå imot ham; husbonden blev først redd; men han tenkte: „Jeg har ladd børse i båten.“ Da roper mannen: „Du skal ikke skyte mig. Jeg er fredelig og gjør eder ikke noe.“ Han spør: „Har du litt salt til mig? Jeg behøver det, når jeg steker kjøtt.“ Han vilde dessuten ha tre hyser. Husbonden gav ham saltet og de tre hysene. Han spurte: „Hvor er du kommet fra og hvorfor bor du der oppe i dalen?“ Han sa: „Jeg fant sådant høvelig skar og der er en lang bergheller. Jeg er kommet rekende østenfra gjennem landet; jeg har hatt flere brødre og er reist for å lete efter dem. Jeg heter Rievsot. Jeg tenker å bo her til ut på høsten. Når nettene blir mørke, vandrer jeg sydover.“ Husbonden hadde en stor katt; den kom ut av fjøsgammen. Risen fikk øie på katta; han blev redd og tok til å løpe opover dalen. Men husbonden roper: „Katta gjør dig ikke noe.“ Husmoren kom da ut av gammen og tok katta inn. Risen sier til husbonden: „Du skal komme og besøke mig; jeg gjør dig ikke noe. Jeg har nok bue som jeg kan skyte med; men jeg gjør ikke små mennesker noe; de er ikke skudd verd, bare sådanne store menn som jeg selv. Det er vår skikk når vi treffes, at vi først tar tak, og den som er vekest, blir straks drept. Men når begge er like sterke, dreper den som er hurtigst til å skyte

dallap, ja goab'ba læ gænot (heitǫhæb'bo), de dat goddahalla dag-gaviđi. Mutte go læba ovta giewrat goabbaš, de goab'ba læ jođa-næb'bo juovsain baččit, de dat god'da dam hilljanæbbo." De li ækkedes bæi'vi, ja riemai gaikahallat ilmi. De jettanas vulgi jođanit ruok'tot.

De šaddai nub'be bæi'vi. De ar'vala isit akkainis, atte son vuol'ga Riewsoha guos'sai. De daddja: „Ale vuolge! Soma dat dun vil'le dokkǫ ja god'da." De šaddai jælahas ja bæivadak nubbe bæi'vai. De goit isit vulgi ja valdi vii'neflasko miel'de. De buođi dokkǫ dam riep'pai; de voai'na, go læ bak'te-al'li vuol'de dolla. De ar'vidi: de læ dobbe. Bis'so dast læ miel'de. De buođi lakka; de læ bas-simen buoc'cǫ-biergo. De li god'dam buoc'cǫ ja li dam bassime stuorra gæđ'gehællo nal'de. Dego vuoini boattime dam ol'ma, gi li ad'dam dam gol'ma juvso ja saltit, de hui'ka vælkǫmmena. De goak'te bal'la: „mannes son vælkǫmmenatti?" „Mon oainan, don bal'lajik mus," daddja Riewsok; „ale bala! Boađe, mon læm bas-sime dudnje buoides biergo guos'semallin." De manai dokkǫ lusa, ja goččui čok'kedit gæđge nala. De li ol'legoattime dam biergos bassik, ja boaʒo li nu buoi'de, atte gæđ'gegobiji lei vuoddja guoi'kǫn. De guossǫhi da guossis, go li bier'go bas'sǫn, ja dego ol'liga bor-rames, de jærra: „Dieđakgo don, gos'te læ vii'ni oaǯ'ǯot?" De mui'tali: „Nubbe bæl'de mæra læ ak'ta olmai, giddja vuow'da viini, ja jus dus læ rutta, gal don viini oaǯǯot; mutte gok'te don bæsak ras'ta fawli?" De daddja: „Mon oaǯǯon dun mannat ja oas'tit munnje guok'te gadno viini ak'tan gaggain. Mon addam dudnje vallje ruđa." De valdi duot olmai vii'neflasko gak'te-oʒan ere ja jugisti ieš ovta jugastaga ja addi Riewsohi mɛit vii'ne-dramma. De jugisti goak'te but'tala gas'karaddjai. De addi ruđa ja dajai Riewsot: „Dastmanjas galgak don bures bir'gegoattik, ja rutta dun bursan i noga." De addi vɛla guoi'mahis vut en das flaskon jugistik ja daddja: „Don oaǯǯok jukkak, bære munnje guođak njalme dievva." De jugisti vuostin binnaš ja gæččasti but'tali; de i læn balljǫ vai'-lǫnge but'talis. De daddja fasten dat rievtes olmǫš: „Rot'tes roak'ka hæg'gasit!" De ceg'gi but'tala ja huob'magæt'te jugisti Riewsot gaitin.

med bue, den som er senere." Det var eftermiddag, og det begynte å rive i luften (klarne op). Da gikk risen hurtig hjem.

Den næste dag kom. Da prater husbonden med kona si om at han vil besøke Rievsok. Hun sier: „Gå ikke! Kanskje han narrer dig dit og dreper dig." Dagen efter blev det klarvær og solskinn. Da gikk husbonden allikevel og tok en flaske brennevin med. Han kom til skaret og ser at der er ild under en bergheller. Han skjønte at risen var der. Børsa hadde han med. Han kom nær; da holdt risen på å steke renkjøtt. Han hadde drept en ren og holdt på å steke den på en stor stenhelle. Da han så mannen komme som hadde gitt ham tre hyser og salt, roper han velkommen. Mannen blev næsten redd; „hvorfor hilste han velkommen?" „Jeg ser at du blev redd for mig," sier Rievsok. „Vær ikke redd! Kom, jeg holder på å steke fett renkjøtt til gjestemat." Mannen gikk hen til ham, og han bød ham sette sig på en sten. Han var snart ferdig med å steke kjøttet, og renen var så fet at fettet hadde dryppet ned i fordypningene i stenen. Han bevertet sin gjest, da kjøttet var stekt, og da de var ferdige med å spise, spør han: „Vet du hvor der er brennevin å få?" Mannen forteller: „På den andre siden av sjøen er en mann som selger brennevin, og hvis du har penger, får du nok brennevin; men hvordan kommer du over sjøen?" Han sier: „Jeg får dig til å reise og kjøpe mig to kanner brennevin med kaggen. Jeg gir dig mange penger." Da tok mannen brennevinsflaska ut av koftebarmen, drakk selv en dram og gav også Rievsok en dram. Rievsok drakk i et drag flaska næsten halvt ut. Så gav han mannen penger og sa: „Herefter skal du berge dig godt, og pengene i pungen din får ikke ende." Mannen gav enda kameraten sin å drikke av flaska og sa: „Du kan drikke, bare du levner mig en munnfull." Rievsok drakk først litt og så på flaska; da vistes næsten ikke mink i flaska. Den riktige mannen sier igjen: „Ta dig en god slurk og undse dig ikke!" Da satte Rievsok flasken bent op og drakk alt uten videre.

Han fikk mannen som bodde nede i Storbukt, til å ro over fjorden til Selnes. Der var i gamle dager en som hadde brennevinshandel og

De oaǯǯui dam ol'ma, gi orui vuollin Stuorra-luovtan, sukkat ras'ta fawli Sal'ljanjar'gi. Das li ak'ta, gæs li vii'negaw'pi boares aigi, ja dam namma lei Sil'ba-Bierašˇ. De vuosti guok'te gadno viini ja buođi sii'di. De šaddai jælahas dal'ki ja ige boattam bod'nai Riewsok. De bisti jælahas ja bæivadat guok'te bæivi. De šaddai bal'vadal'ki; de buođi bod'nai ja vieǯǯai dam viinis. Dego vulgi bajas vaʒ'ʒik, de buođi gat'to ælekgoađin olgǫs. De huob'mai dam; de vulgi ruot'tak bajas; mutte isik valdi gatto ja bijai sisa.

De ribme ol'mǫk sar'nok: „Gal dat læ væhaš aigi sii'vo; mutte go ijak al'get sewnjǫdit, de vis'sak riebma rievvogoattit.“ De sar'nǫ ovtas rađi, govt si gal'gek dɛina hæridit. Mutte de li ak'ta boares æd'dje, middja huob'mai dam, at jettanasak læk argit gatton ja æige duosta bæivi ow'di boattit. Daggaviđi go bæi'vi dɛida bai'tila, de dat šad'det gæđ'gin. De čuog'ge gol'ma gatto ja manne guovtis bajas vag'gai, go lei jælahas ja bæi'vi li goak'te hui alimusat bai'time, ja valdiga gol'ma gatto miel'de, ja Riewsot lei jukkam ieǯas garremida ja li nok'kame, go dat guovtis buođiga gattuit guoimi. De bijaiga gattuit bak'te-al'li vuollai jettanasa lusa; de manne gattok ja gaʒʒasteddje muttui. De suor'gani jettanas bajas ja ruottasti ige huob'man, atte bæi'vi lei bai'timen. Dego buođi bæivi ow'di, de bæi'tiluvai gæđ'gin. De dak vul'ge bod'nai ja mui'taleiga ol'muji: æi si darbak dal ballak dast; dat læ bæi'tiluvvan gæđ'gin, ja manaiga dɛs'tǫ gæč'čamen, lækgo das ruđak. Æba gaw'nan mɛi'dege ruđait go guok'te sil'babekki ja smavva muorrabekkit ja valdiga dɛit sil'babekkit allahæska ja manaiga bod'nai.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

5.

De li ak'ta vag'gi, mɛit goččǫdeddje Bæivadat-va'ggin. Das orui ak'ta boares ak'ka, mas leddje gol'ma gatto, ja jettanasat orrǫ vare nal'de, gol'ma siida, ja biw'de gulit ja jabme, go manne vulǫs ja bajas. De suttai boares ak'ko ja dajai gattuidi: „Di gal'gabettet mannat fier'vai, go dat buottet gad'dai. Mo addan diddjisi daigi; di gal'gabettet dakkat hær'vagakkuit ja vuosahallat dɛida, vai addjanit,

han het Sølv-Per.[1] Mannen kjøpte to kanner brennevin og kom hjem. Det blev klarvær og Rievsok kom ikke ned. Klarværet og solskinnet varte i to dager; da blev det overskyet; Rievsok kom ned og hentet brennevinet sitt. Da han vilde gå opover, kom katta ut av fjøsgammen. Da han fikk se den, løp han avsted opover; men husbonden tok katta og satte den inn.

Så begynte folk å prate: „Han er nok en kort tid skikkelig; men når nettene begynner å mørkne, begynner han visst å røve.“ De rådslo om hvordan de skulde bære sig ad med ham. Men der var en gammel gubbe som kom på det at risene er redde for katter og ikke tør komme ut i sola. Straks sola skinner på dem, blir de til sten. De samlet tre katter, og to gikk op i dalen, da det var klarvær og sola skinte næsten på sitt høieste. De tok tre katter med, og Rievsok hadde drukket sig full og lå og sov, da de kom med kattene. De satte kattene under berghelleren ved risen, og kattene gikk og klorte ham i ansiktet. Da for risen redd op og løp og anste ikke at sola skinte. Da han kom ut i sola, blev han forvandlet til sten. De gikk ned og fortalte folk at de behøvde nu ikke å frykte for ham; han var forvandlet til sten. De gikk siden for å se om han hadde penger. De fant ingen penger, men bare to sølvstykker og små trestykker, og de tok sølvstykkene og gikk ned.

5.

Der var en dal som de kalte Solskinnsdalen. Der bodde en gammel kone som hadde tre katter, og riser bodde oppe på fjellet (det var tre gårder), og de drev fiske og larmet når de gikk ned og op. Da blev den gamle kona sint og sa til kattene: „I skal gå ned

[1] Han gikk alltid med sølvbelte og var glad i sølvpenger. Sølv-Per er kvæn Peder Pedersen, som ved folketellingen i 1801 var 32 år gammel.

dassaǯi go bæi'vi itta." De manne gattot fier'vai, go jettanasat buotte gad'dai, ja daddjet: „Akta juk'so vancan, njaw!" (vaikǫ læ ollis bos'so). De vul'ge jettanasat bajas ja val'de duo bos'so gitti. De rut'tet gattot owdan ja dakket čabba gakkuit ja vuosahallet duoida, ja duot imaštallet, ja mađi bajebuida mannet, siđi (dađi) čab'babuit dakket. De boattiguotte lakka vare nala. De huikihit gattot jettanasaidi: „Gæ! Middja dowle itta?" De gæččasteddje jettanasat dokkǫ ja šad'de gæđ'gin. De manne guttot dokkǫ jettanasa-siidaide ja val'de golli dobbe nu olo, atte boares æm'mi hættaduvai ja roggai maŋga sad-djai ædnan sisa, ja læt dat gollit, mɛit ol'mǫt dal gaw'net ædnamin.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

199.

De vulgi ak'ta bar'ni jottit, gi li gullan, atte Suria-Muria-šloat'ta gal'ga lættit. De vaʒʒi ovta aigi; de gaw'na ovta goađi; de manna sisa. Dobbe læ ak'ta olmai. De jærra: „Dieđatgo do sagait Suria-Muria-šluot'ti?" Daddja: „In mo dieđe; muttǫ duos læ mu ač'či duob'belæbbun. Jus dat i dieđe? Mutte dat læ čalmehæbmi ja sitta buorastat'tit. Mutte mo addan dudnje ovta spađa. Go sitta buora-stat'tit, de galgat gei'get da spađa." De vulgi bar'ni vaʒ'ʒit ja gawnai goađi dobbe; de manai sisa ja algi pratet. Daddja boares æd'dji: „Boađe buorastat'tit!" De hoi'gadi spađa; de valdi gidda ja čar'vi cuowkas da spađa ja dajai atte: „Garrasat be dus læt gieđat." De jærra bar'ni: „Dieđatgo don, gos læ Suria-Muria-šloat'ta?" „Juo, dieđan mo gal. Mo addan dudnje ovta soaji; gal dat duol'vǫ du dokkǫ; mutte dobbe læt bahat ol'mǫt. It do galga mannat sisa. Dobbe læ ak'ta olmai ol'gon. Sardno dɛina ol'main!"

De vulgi bar'ni ja valdi duo soaddjebæli, mɛit boares æd'dji addi. De doalvui soaddjebælli dokkǫ, ja buođi dan ol'ma lusa, middja lei ol'gon. Daddja duot olmai: „It do galga mannat sisa. Dobbe læt bahat ol'mǫt. Dobbe læt miek'ke-ol'mat ja sai'te-ol'mat ja sir'pe-ol'mat, ja itge do galga val'dit das it mɛi'degi eǯat miel'de. Mutte

i fjæra, når de kommer i land. Jeg gir eder en deig som I skal gjøre krinakaker av og vise dem, så de heftes til solen går op.“ Kattene gikk ned i fjæra, da risene kom i land, og de sier: „En hyse i båten, mjau!“ (skjønt det var en hel hval). Risene gikk opover og tok hvalen i hånden. Kattene løper i forveien og lager pene kaker og viser dem, og de undrer sig, og jo høiere op de går, de penere kaker lager de. De begynte å komme næsten op på fjellet. Da roper kattene til risene: „Se! Hvad er det som syner sig der borte?“ Risene så dit og blev til sten. Da gikk kattene hen til risegårdene og tok der så meget gull at den gamle kona blev brydd; hun grov det ned i jorden på mange steder, og dette er det gull som folk nu finner i jorden.

199. EN GUTT HILSER PÅ RISEN MED EN SPADE.

En gutt gav sig på vandring; han hadde hørt at Soria Moria slott skulde være til. Han gikk en tid; da finner han en gamme og går inn. Der er en mann. Han spør: „Vet du å fortelle om Soria Moria slott?“ Han sier: „Nei, jeg vet ikke; men der borte er far min. Kanskje han vet. Han er blind og vil hilse. Men jeg gir dig en spade. Når han vil hilse, skal du rekke ham spaden.“ Gutten gikk avsted og finner en gamme der; han gikk inn og begynte å prate. Den gamle kallen sier: „Kom og hils!“ Gutten stakk frem en spade; han tok og klemte den i stykker og sa: „Hårde er hendene dine.“ Gutten spør: „Vet du hvor Soria Moria slott er?“ „Ja, det vet jeg. Jeg skal gi dig en vinge; den fører dig dit; men der er slemme folk; du skal ikke gå inn. Der er en mann ute. Tal med ham!“

Gutten gikk og tok den vingen som den gamle kallen gav ham. Vingen førte ham dit, og han kom til den mannen som var ute. Mannen sier: „Du skal ikke gå inn. Der er slemme folk. Der er sverdfolk og spydfolk og sigdfolk, og du skal ikke her ta noe med dig. Men der i den andre gården, der er gode folk. Jeg skal gi dig en vinge som fører dig dit.“ Så reiste gutten og kom dit, gikk

dobbe nubbi siidan, dobbe læt buorit ol'mo̜t. Mo addan dudnje soaddjebæli, middja duol'vo̜ du dokko̜." De vulgi bar'ni ja buođi dokko̜ ja manai sisa ja sardno̜halai dɛit ol'muit. Daddjet duot ol'mo̜t atte: „Dobbe gos do buottet, dobbe læt bahat ol'mo̜t; mutte mi læt daggarat: go mi gočče̜o̜hallat, de mi vuol'git ol'muit givsidit væha ai'gai; mutto̜ diele dat ol'mo̜t, go dak gočče̜o̜hallet, de dat god'det ol'muit." De vulgi bar'ni ruok'tot ja mui'tali ol'muidi, gos so læ læmaš.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

200.

Olšlub'bo manai mæc'cai muorait vieǯ'ǯat ja bordi guorbmi nu stuor'ra, i hæs'ta nagadan rot'tetge. De manai, ieš valdi hæsta oai'vai ja rot'ti čæbeha gas'kat, čuowdi hæsta iere skoak'kalin, bal'-kesti guorbmi nala ja gesi sii'di. De valdi Rid'daræva ja skippa ja vulgi jettanasait sii'di, buođi dokko̜ ja jærai: „Gos isidat læt?" Si leddje fawlin. Olšlub'bo vulgi faw'lai, sugai mɛit sugai; de jærai Rid'darævan: „Oainakgo mɛihge?" So vas'tidi: „Im oaine." Sugai mɛih sugai, jærai nubbadis: „Oainakgo mɛihge?" „Oainan gal, dego las'sa ličči dobbe." De goččui Olšlub'bo Rid'daræva mannat skippa vuđđui. De buođi Olšlub'bo faw'lai ja riemai oag'got; oaivi bijai vuoč'čen vug'gi, de gesi ovta juvso; bijai goroga guovte saddjai ja bijai dam nubbi bæli vug'gi, ja gesi nubbi juvso (dat gočče̜o̜deddje bos'suit juk'son). De vul'ge jettanasat gad'dai, ja Olšlub'bo baǯi vađo sui'vadit (dat leddje goab'bat skippan). De vulgi Olšlub'bo maida gad'dai ja sugai sin mæd'del gad'dai ja valdi juvsuidis gad'dai ja cek'ki skippas goikisin ja Rid'daræva roggai mel'lai. De buotte jettanasat gad'dai ja manne bajas. Olšlub'bo maida manai. De biddje Olšlubbo ovta gam'mari ja gal'ge buoi'dodit ja ieǯa vul'ge faw'lai.

Iettanasa ak'ka galgai Olšlubbo rakkadit stæi'kan dassaǯi go si buottet gad'dai. De bijai jettanasa ak'ka saiti bak'kanit ja galgai čug'get Olšlubbo. De buođi dokko̜ gos Olšlub'bo lei. Olšlub'bo duop'pi dan saiti ja čug'gi jettanasa akka ja rakkadi stæi'kan jetta-

inn og talte med de folkene. De sier: „Der hvor du kom fra, der er slemme folk; men vi er sådanne at når vi får befaling, går vi og plager folk for en kort tid; men de folkene der, når de får befaling, dreper de folk.“ Så reiste gutten tilbake og fortalte folk hvor han hadde vært.

200. OLSLUBBO OG RISENE.

Olslubbo gikk til skogs for å hente ved og stablet op et lass så stort at hesten ikke orket å rikke det. Da gikk han og tok selv hesten i hodet og slet halsen av, spente hesten fra skoklene, kastet den op på lasset og drog det hjem. Så tok han Ridder Rød og et skib og reiste til risenes heim; han kom dit og spurte: „Hvor er husbondene?“ De var ute på sjøen. Olslubbo reiste ut på sjøen; han rodde det han rodde; så spurte han Ridder Rød: „Ser du noe?“ Han svarte: „Nei.“ Han rodde det han rodde, og spurte annen gang: „Ser du noe?“ „Ja, jeg ser, som om det var et skjær der borte.“ Da bød Olslubbo Ridder Rød å gå ned i skibet. Han kom ut på dypet og begynte å fiske; først satte han hodet (av hesten) på kroken; da drog han en hyse. Han delte kroppen i to og satte den ene halvdel på kroken, og han drog den andre hysa (de kalte hvaler for hyse). Da rodde risene i land, og Olslubbo blev igjen og sulet op fiskesnøret (de var på hvert sitt skib). Så rodde han også i land og rodde forbi dem; han tok hysene sine i land og brynte skibet sitt så det lå tørt; Ridder Rød grov han ned i sandmelen. Da kom risene i land og gikk op. Olslubbo gikk også. De satte ham inn i et kammer og skulde fete ham, og selv reiste de ut på sjøen.

Risens kone skulde lage Olslubbo til stek, til de kom i land. Hun la et spyd i varmen og skulde stikke Olslubbo. Hun kom

nasaidi ja oaivi bijai gas'ko bæwdi. De buotte jettanasat gad'dai. De buođi vuostaš stoppui ja dajai: „Juo læ Olšlub'bo bæw'dai gævvan.“ Nub'bi sæmme laddje ja goalmat ja čok'kededdje borrat. De valdi isidæmus oaivi ja de dowdai: de læ su akka oai'vi. De ruottasti Olšlubbo gæč'čat lægo gam'maris. Olšlub'bo čug'gi deina saitin; de buođi nub'bi; dasa gævai sæmme rædno, ja goalmadi. De vieǯǯai son Rid'daræevani borrat ja valdiga golli dievva skippa ja vulgiga sukkat sii'di. De leddje gullan jettanasait rannet, atte Olšlub'bo læ læmaš god'dalæmi sin rannit. De oai'na Olšlub'bo ovta skippa, middja boatta manjin, gol'ma ol'ma sis'te. De riemai Olšlub'bo duol'lestallat, nu att ruow'de-ai'rot soddjet, ja nu att skip'pa ow'dagæǯi baddjel cir'gestalla. Æi si jok'san lakkage. Olšlub'bo sugai sii'dasis. Jettanasat sukke nuh att luod'daneddje.

(Johannes Larsen 1885, Lyngsdalen.)

201.

1.

Go dolla uoi'nǫ, dobbe læ ruttačiekka. Duos Bættara siidan orui ak'ta olmai, man namma lei Bēr Gut'tur. De uoini čak'čat ovta ækkeda, go Čoal'menjargan buli ruttačiekka. Dat li ækket. De rakkadi rii'fǫnađa, čanai nur'kai gidda ja sik'ti juste dasa, gos dolla buli. De šaddai bæi'vi; de gæččai rii'fǫnađa miel'de, goigǫ dat lei, ja mer'ki. De valdi vanca ja manai dokkǫ ja vaʒʒi dan bai'kai, gos dat lei, ja riemai rog'gat ja gawnai dobbe ruttačiega, mas li ollo sil'ba ja rutta.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

2.

De vulgi ak'ta unna vancaš Fin'namar'kui biw'dik, ja leddje guok'te nuorra bardni miel'de. Dam boares aigi lei sukkamværra Sallam-nuorin; Gorhaw'na lei sukkambaiki namma. De biw'dek saidi ja

dit hvor han var. Han grep spydet og stakk risens kone og laget henne til stek for risene, og hodet la han midt på bordet. Så kom risene i land. Den første kom inn i stuen og sa: „Olslubbo er alt kommet på bordet.“ Den andre og den tredje sa det samme, og de satte sig til å spise. Da tok den øverste av dem hodet og kjente det igjen: det var hans kones hode. Han løp avsted for å se om Olslubbo var i kammeret. Olslubbo stakk ham med spydet. Den andre kom, og ham gikk det likedan, likeså den tredje. Da hentet Olslubbo Ridder Rød til å spise; de tok skibet fullt av gull og rodde avsted hjemover. Da hadde risens granner hørt at Olslubbo hadde vært og drept deres granner. Han ser et skib som kommer efter med tre mann ombord. Da begynte han å ta i, så jernårene bøide sig, og så det sprutet over forstavnen på skibet. De nådde ham ikke på langt nær. Olslubbo rodde hjem. Risene rodde så de sprakk.

201. SKATTESAGN.

1.

Når der sees ild, så er der et pengegjemme. Der i Petters gård bodde en mann som het Guttorm Persen. Han så om høsten en kveld at der brant et pengegjemme på Salmenes. Det var kveld. Han laget til et riveskaft, bandt det fast til en husnov og siktet like på det sted hvor ilden brant. Det blev dag; han så av riveskaftet hvor det var, og merket stedet. Så tok han en båt og reiste dit, gikk til det sted hvor det var, og begynte å grave. Han fant der et pengegjemme, hvor der var meget sølv og mange penger.

2.

En småbåt reiste til Finnmark på fiske og to unge gutter var med. I gamle dager var der et rorvær i Sørøysundet; det het Kårhamn. De fisket sei; det var sommertid; en gammel mann blev

læ gæse ai'gi; baʒi boares olmai van'ci, ja guok'te nuorra bardni manaiga gad'dai murjit čoag'git. De læba murjit čoag'gime, ja go muor'jedadnjasit gaikahallaba, de skiliha dego sil'barutta. De mer'-kiga dam baiki ja buođiga vanca lusa. De æba mui'tal howsman'nai mɛi'dege dam birra. De borre gulit ja biddje nok'kat. De boaris nokkai, ja go li nok'kam, de vulgiga gad'dai ja valdiga ruow'degoai'vo miel'de. De manaiga bajas dam sæmme bai'kai ja riemaiga rog'gat. De roggaiga ædnama, ja buođi duol'ba hæl'lǫ-gæđ'gi. Dego dat rap'-pasi, de riemai vuok'sa muollat dam vuol'de ja čoarvik it'tuje bajas. De bal'laiga ja ruottaiga vanca lusa. De li boaris baddjin; de jærra: „Gos'te doai boattibæt'ti ja læt'ti goai'vo val'dam miel'de?“ De mui'-talæba, mɛit soai gawnaiga, go leiga gaddin. De vul'ge dokkǫ dam bai'kai; mutte æi gaw'nan dam baiki obbanassi. Dat occe gukkes aigi; mutte æi gaw'nam dam sæmme baiki.

De jođi ak'ta olmai Gaivuonan Gorhawna-vudni; de vaʒ'ʒa njarga nala vuoinastit. De boatta dam guow'do, gos'te lei ædnam rog'gu-juvvun; de oai'na dam duol'ba hæl'lǫgæđgi. De lok'te dam bajas; de læ ucca bumbaš dam gæđge vuol'de, ja val'da bajas ja gæč'ča, mi læ sis'te. De leddje val'lji sil'baruđak ja sil'balittik bid'djǫm dam bumba sisa; mutte ruđak liddje boarrasak. De manai Ham'mar-fes'ti ja vuwdi dɛit boares ruđait sil'bačæp'pai ja oaǯǯui dɛin gut'ta čuođi dala.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

3.

De leddje guovtis gullam, atte baddje-ol'mak duod'darida ruđait čikket, ja de riemaiga gas'kanæska sar'not atte: „Moai gal'ge vuol'-git duod'dari baddje-ol'mait čiega occat, go ieǯa læk mirri boattan.“ De vulgiga occak. De vaʒʒiga duod'dara ja leiga gullam, atte baddje-ol'mak čikket ruđait saddǫ-dievaji ja jokkaruowdaǯida, go daggar ruowdaǯat læk jottim-bal'gait lakka. De manaiga nu gukki go vai-baiga. De nokkaiga ja baddjaneiga bajas. De boraiga ja vulgiga fasten vaʒ'ʒit, muh æba vaʒ'ʒam gukkas; de buođiga ovta unnes

igjen i båten og de to unge gutter gikk iland for å sanke bær. De holdt på å sanke bær, og da de rev bærlyng vekk, klirret det som sølvpenger. De merket sig stedet og kom til båten. De fortalte ikke høvedsmannen noet om det. De spiste fisk og la sig til å sove. Gamlingen sovnet, og da gikk de to iland og tok en jernspade med. De gikk op til det samme sted og begynte å grave. De grov i jorden og en flat stenhelle kom frem. Da den blev bar, begynte en okse å brøle under den og hornene kom op. Da blev de redde og løp til båten. Gamlingen var oppe; han spør: „Hvor kommer I fra og I har tatt spaden med?“ De fortalte hvad de hadde funnet da de var i land. De gav sig i vei til stedet, men fant det slett ikke. De lette lenge, men fant ikke det samme stedet.

Så drog en mann fra Kåfjorden til Kårhamnfjorden; han går op på neset for å hvile. Han kommer til det sted hvor der var gravet i jorden, og han ser den flate stenhella. Han løfter den op; da er der en liten bomme under stenen, og han tar den op og ser efter hvad som er i den. Det var lagt en mengde sølvpenger og sølvkar i bommen; men pengene var gamle. Han reiste til Hammerfest og solgte de gamle pengene til en sølvsmed og fikk seks hundre daler for dem.

3.

Der var to som hadde hørt at fjell-lappene gjemmer penger på høifjellet, og de begynte å prate sig imellem: „Vi skal gå op pa høifjellet og lete efter fjell-lappenes gjemmested, når de selv er kommet til sjøen.“ De drog avsted for å lete og gikk over fjellvidden. De hadde hørt at fjell-lappene gjemmer penger i sandbakker og elvehull, når sådanne elvehull er nær flytteveiene. De gikk så lenge at de blev trette. De la sig til å sove og stod op. De spiste og gikk igjen; men de gikk ikke langt; da kom de til en liten sandhaug, og der var vokset bær.

saddǫdievaǯa guow'do, ja das leddje muorjit šad'dan. De riemaiga murjit borrat. Dego murjit gaikihæba dadnjasin, de skiliha muor'je-dad'njasit vuol'de. De læba lakkalaga borramen. De daddja nub'bi guoi'mahis: „Im mon ibmir; daggǫ orui dεit dad'njasit vuol'de dego skilihæmi; de li dego sil'baruđait jiedna.“ De daddja nub'bi: „Gæč'-čal vεla gaikihit dεit dad'njasit!“ De gaikihi dεit dad'njasit; de skilihi vut en sæmme laddje go sil'baruđak. De riemaiga ar'valit: dās læ vis'sat baddje-ol'mait ruttačiekka. De riemaiga rog'gak; de lanjaheiga darfit dam baikin ere ja goaivuiga væhaš sad'dǫ. De rappasi gow'des hæl'lǫgæđ'gi. De gal'gaban bajas dam lok'tek, muh æba siđa nagadit. De nub'bi daddja: „Riettisgo dam dæd'da?“ De nub'bi daddja: „Ik don galga garrodit. So læ gullam ovta boares akkan, atte go čiegait gaw'na ja dεit rog'ga, i galga garrodit ige sar'not mεi'dege, ieǯago bære sævvit gas'kanæska.“ De bar'gaba dεina hælluin; oaǯǯuiga binnaš lok'tanit; de leddje bæssik dam hællo vuol'de. De hoiga-deddje bajas stuorra vuovsa čoarvek, ja riemai muollak mađohæmik dam vuol'de ja ollis oai'vi hoi'gat bajas. De bal'laiga ja luoi'tileiga hællo bod'nai ja gulaiga, go manai bod'nai dego ak'tahat ruttaskillan.

De vulgigan ere dam baikin ja riemaiga rađi gođđit, gok'te soai dāl gal'gaba dεina čiegain. De oruiga væhaš aigi, ja riemai nub'bi has'tigoattik atte: „Moai vul'ge sæmme bai'kai, gos leimi juo rog-gam rabas.“ De manaiga, mutte æba gaw'nan obba dam baikige. De sar'noba: „Moai leimi jallak, go æm val'dan dεida vuovsa-čuor-vidi gidda. Gal dat goit li juob'ba šad'dat, leimi oaǯ'ǯok deke æm læm oaǯ'ǯot.“

De buođiga ovta gæđ'geraššа nala; de læba vaǯ'ǯime; de duolmasti nub'bi gæđge nala. De skilihi dego sil'barutta gæđge vuol'de. De riemaiga rog'gagoattik dam gæđgi vuol'de. De buođi gow'des gæđ'-gehæl'lo; de lok'tiga dam ere. De li vεla nub'bi hæl'lo da vuol'de. De riemaiga dam mεit lok'tek ja vuoiniga: das læk bæssik da vuolip hællo vuol'de. De gaččaheiga hællo fasten bod'nai, mutte æba jiednadala mεi'dege. De valdiga fasten dam hællo ja oaǯǯuiga ere bessit nal'de. Dego bæssi likkastattiga, de ribme buoc'cǫt ruow'gat dait bessit vuol'de. De it'tujeddje stuorra buoc'cǫ-čoarvek ja hoi'get

De begynte å spise bær. Da de rykte bær op med lynget, klirret det under bærlynget. De satt og spiste nær hinannen. Den ene sier til kameraten sin: „Jeg forstår det ikke; det syntes som det klirret her under lynget; det var som lyden av sølvpenger.“ Den andre sier: „Prøv å rive lynget vekk.“ Han rev lynget vekk; da klirret det igjen som sølvpenger. De begynte å prate: her har visst fjell-lapper gjemt penger. De tok til å grave, flekte torven vekk og grov litt i sanden. Da blev en bred stenhelle bar. De skulde løfte den op, men orket det ikke. Den ene sier: „Er det den onde som gjør den tung?“ Den andre sier: „Du skal ikke banne. Jeg har hørt av en gammel kone at når en finner pengegjemmer og graver i dem, skal en ikke banne eller si noe, men bare vinke til den andre.“ De strevde med hella og fikk lettet den litt op; der var never under den. Da stakk store oksehorn op, og det begynte å brøle svært under hella og hele hodet å stikke op. De blev redde og slapp hella ned og hørte at den falt med en lyd som bare ringling av penger.

De gikk derfra og rådslo om hvordan de nu skulde bære sig ad med det pengegjemmet. De holdt sig i ro en stund; da begynte den ene å opfordre den andre: „Vi skal gå til det stedet hvor vi alt hadde gravet op.“ De gikk, men fant det slett ikke. De sier: „Vi var dumme at vi ikke tok fatt i oksehornene. Det var da blitt ett av to: enten hadde vi fått eller ikke.“

De kom engang på en stenet vidde. Som de gikk der, trådte den ene på en sten. Det klirret som sølvpenger under stenen. De begynte å grave under den. Da kom der frem en bred stenhelle; de løftet den vekk. Der var enda en annen helle under den. De tok til å løfte også den og så at der var never under den underste hella. De slapp hella ned igjen, men mælte ikke noe. De tok igjen hella og fikk den bort fra neveren. Da de rørte ved neveren, begynte rener å grynte under den. Så kom store renhorn til syne og stakk op av jorden. De tok hver fatt i et horn og så dånte de. Da de sanset sig, holdt de hver i en ende av en pengebomme og så ikke noe. De fikk svært med penger og gikk hjem fra høi-

ædnamis bajas. De duop'piga goab'bak čoar'vai; de jamaldeiga. Dego huob'maiga, de leiga goab'bak gæǯin ruttagiisa doallamen, ja æbage voai'nam mɛi'degen. Oaǯǯuiga ruđa mađohæmik ja manaiga duod'daris sii'di. Jæradik, go buođiga: „Gos'te doai læp'pi læmaš nu gukki?" De vas'tideiga: „Moai leimi goddit occame; mutte moai æm gaw'nan duod'daris mɛi'degen."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

4.

De li ak'ta unna vancaš, vulgi Iw'gon biw'dui; de læ sukkamen Iw'go olgǫs, ja šaddai fak'kestaga mier'kaskoaddo. De sukkaba gas'ko fawli davas; de huob'maba owdabæl'de daggar alla lassa; de daddja howsman'ni: „Moai gal'ge mannat vuoš'šat gafa dam lassa nala; dat læ vis'sa Iw'go-las'sa." De manaiga lassa nala ja gafa riemaiga vuoš'šat. De riemai dæddašišgoattik las'sa bod'nai. De daddjaba: „Mi mat'ta dat lættit?" De šaddaiga hoappon mannat van'ci ja vuol'git ere das; mutte las'sa dæddaši hoappon čaʒe vuollai. De vulgiga sukkat, ja skoaddo lei ɛin. Go skoaddo čil'gi, de leiga Ardni-sul'lǫn lakka gaddi. De manaiga Fin'namarko bællai Hasse-vii'ki sukkat gæssebiwdo. De sugaiga biwdo ja leiga ruok'tot jot-time(n). De sugaiga ras'ta Alta ja buođiga Lap'pi-nuorrai ja bijaiga nok'kat. De niegada howsman'ni, atte dat lei riggisvuotta sod'nǫsida fal'lujuvvun; das li golli dam lassan; „mutte go manait ja dagajen dola dam lassa nala, de dat davvir čiekkadi ere dod'nǫ owdan. Go doai leidi binnaš gaska orǫstit, de doai leide bæssat oai'nit ja oaǯ'ǯot allasædde golli; mutte dāl dod'nǫsida i šat almostuva."

De baddjani bajas ja mui'tali ol'masis. De daddja olmai: „Go dal šad'da skoaddo, de moai gal'ge gæč'čalit sukkat vuol'git skoad'dǫ sisa Iw'go nala. Dɛlle moai veddje vuten gaw'nak dam baiki." Dego šaddai skoaddo, de galgaigan vuol'git sukkat; mutte go van'ci boattiba, de čil'ge skoaddo ja dakka vuos'tebiegga. Dam gæč'čaleiga golma gærdi mannjalaga ja de hæi'taigan ere dam gæč'čalæmin.

(Efraim Pedersen, 1923, Storfjord.)

fjellet. Da de kom, spurte de: „Hvor har I vært så lenge?“ De svarte: „Vi gikk og lette efter villren, men vi fant ikke noen på fjellet.“

4.

Der var en småbåt som reiste fra Lyngen[1] på fiske. Da den rodde ut Lyngen, blev det plutselig mørkeskodde. De to mennene ror midt på fjorden utover; da ser de foran sig et høit skjær. Høvedsmannen sier: „Vi skal gå op på skjæret og koke kaffe; det er visst Lyngsskjæret.[2] De gikk op på skjæret og begynte å koke kaffe. Da begynte skjæret å synke. De sier: „Hvad kan det være?“ De måtte i en fart gå i båten og reise derfra; men skjæret sank hurtig under vannet. De gav sig til å ro og det var fremdeles skodde. Da skodden letnet, var de nær land på Arnøy. De reiste til Finnmark til Hasvik for å ro sommerfiske. De rodde fiske og var på tilbakeveien. De rodde over Alta og kom til Loppesundet og la sig til å sove. Da drømmer høvedsmannen at der var tilbudt dem rikdom; der var gull i det skjæret; „men da I gikk og gjorde op ild på skjæret, skjulte skatten sig for eder. Hvis I hadde stanset en liten stund, hadde I fått se gull og hadde fått det; men nu åpenbares det ikke mer for eder.“

Han stod op og fortalte det til kameraten sin. Denne sier: „Når det nu blir skodde, skal vi prøve å ro inn i skodden på Lyngen. Kanskje vi da atter finner det stedet.“ Da det blev skodde, skulde de ro avsted; men da de kom i båten, letnet skodda og det blev motvind. De prøvde det tre ganger på rad og så hørte de op med å prøve det.

[1] Folkene var de første opsittere i Koppangen.

[2] i nærheten av Lyngstua (Lyngshalvøens nordspiss).

202.

Hæddja-vækka leddje hæjastallami ovta vieson. De buottet guok'te ol'ma sisa ja sittet viini, æige ol'len ad'dit nu spai'ta. De suttaiga ja dajaiga: „Di gal'gabettet naw'din ja bier'nan jagi ruottastallat gait diwnat.“ Mutte moar'si æba nagadan biddjat, go li pru'da oaivin, ja de oaǯǯuiga viini eʒa das'tǫ.

Nubbi čavča leddje guok'te ol'ma muorait čuop'pami vuowdin ja oruiga ijait dobbe ja aniga dola. De gullaba ik'ko, go ruoš'ka mæc'ci. De orroba dollagaddin ja gæč'čaba dokkǫ guw'lui; de oai'niba: boatta bier'na ja læ nu njuoskas. De duop'piga bisso. Bier'na vel'ledi. De bijaiga bisso erehin; de vulgi bier'na fas dola guw'lui. De duop'piga bisso vut; bier'na vel'ledi; de bijaiga bisso erehin ja divtiga boattit, gæč'čalit mεit dat al'ga dakkat. Buođi dolla-gad'dai; de algi bai'talit (goi'kadallat). De divtiga orrot das. Iđet-bælli šaddai; de manai. De vulgiga gæč'čat, gos dat læ læmaš, go dat li nu njuoskas; manaiga dokkǫ; de buođiga ovta jawri lusa, uoiniga, atte dat læ læmaš duo jaw'rai duod'djǫm iisa čađa. Riemaiga gæč'čat, de gawnaiga nubbi bierdna jabman dokkǫ. De valdiga da bajas ja riemaiga njuovvat ja gawnaiga nak'ke-lanjan duppatfæsko ja biipo. De buođiga sii'di, ja dievai jakki da rajin, go hæddjavækka ruottasteddje. De buođi nubbi siida isit sii'di ja mui'tali do guk'tui, atte so dat li dalle dollagaddin, ja sun ran'ne-isit hokkai jaw'rai, ja „buorat lei, go doai æt'ti baččan su.“ De mui'tali dat isit, atte soai læba jagi ruot'tan bier'nan; mutte soai æba læ borran go ovta bædnaga.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

203.

De læ Laddin vuollel Garasavvǫna ak'ta alla juovvadievva Suomaraji sis'te, ja dam baikin læt daggar smavva gær'mahak. Go læ lieggas, de dat goancardik guk'kin ere dam baikin ja buottek huodnahit lusa. De buođi ak'ta gærbmaš ovta sii'di gas'kabæive aigi,

202. I BJØRNEHAM.

I et hus holdt bryllupsfolk bryllup. Da kommer to menn inn og vil ha brennevin, og de nådde ikke til å gi dem så fort. Da blev de sinte og sa: „I skal alle sammen et år løpe om som ulver og bjørner.“ Men bruden kunde de ikke forgjøre, da hun hadde krans på hodet, og siden fikk de to selv brennevin.

Næste høst holdt to menn på å hugge ved i skogen og var der om nettene og hadde ild. Da hører de om natten at det braker i skogen. De sitter ved ilden og ser til den kant; da ser de at der kommer en bjørn, og den er så våt. De grep børsa. Bjørnen la sig. De satte børsa bort; da gikk bjørnen igjen hen mot ilden. De grep igjen børsa; bjørnen la sig; de satte børsa bort og lot den komme for å prøve hvad den vilde gjøre. Den kom hen til ilden; den begynte å varme (tørke) sig. De lot den være der. Det led mot morgenen; da gikk den. De gikk for å se, hvor den hadde vært, da den var så våt; de gikk avsted; de kom til et vatn og så at den hadde gått gjennem isen i vatnet. De begynte å se efter; da fant de en annen bjørn død der. De tok den op og begynte å flå den og fant under skinnet en tobakksveske og pipe. De kom hjem, og det blev et fullt år siden bryllupsfolkene løp avsted. Da kom husbonden i nabogården hjem og fortalte dem at det var ham som dengang var ved ilden, og hans nabo-husbond omkom i vatnet, og godt var det at I ikke skjøt mig.“ Husbonden fortalte at de hadde løpet som bjørner et år; men de hadde ikke ett annet enn en hund.

203. ORMESTENEN.

Der er i Kvænland nedenfor Karesuando en høi stenbakke innenfor den finske grense, og der er sådanne små ormer. Når det er varmt, kryper de langt bort fra det stedet og kommer hen til husene. En orm kom til en gård ved middagstid, og der stod en vassbøtte

ja li čacce-æbbir olgǫšbæl'de. De lei das binnaš čacci, ja li boattam gærbmaš ja mannam dam æb'bar sisa. Niso buođi olgǫs ja duop'pi æbbirgil'pai gidda. De fal'li gærbmaš ige niso huob'mange, ja gaskisti gitti. De niso huoikihi; ruottasti diew'do olgǫs stobon gæč'čat mi dat læ. De li vuol'gan gærbmaš goancardit ere. De ruottasti diew'do mannjai ja duop'pi ak'šo gitti ja čuoppai gær'maha gas'kat; oaivi časki cuowkas ja valdi dam cuow'kanam oaivi ja deddi akkas gieđa, vai i bæsa ænep bottanit, ja roggai gær'maha darfi vuollai.

Go bor'gadam-ai'gi šad'da gær'mahida, de suonjadit baskes juovvagaskait; de dat boares nak'ki bacca ere; mutte dɛin læ ođđa nak'ki dam boares nakki vuol'de, ja go gæse-ai'gi læ lieggas, de njul'čǫt dak smavva gær'mahak dam juovvadievan ja daggar skidnjagis jiena duollek. Ja læ daggar jor'ba gæđ'gi, mɛit liirǫstallek gas'kanasa. Guttemuš ɛin vuož'žǫ dam gæđgi, de manna ɛin juovvarai'gai ja luoi'tila dam gæđgi ere iežanis, ja fasten boatta nub'be manjin ja val'da dam gæđgi; ja dađi dakket, gidda das'sago læ manjemuš vuož'žǫm dam gæđgi. De manna dattai ak'tan dɛina geđgin juova sisa, ja de hei'tek ere læikastallame.

Dat, giddja gawnai gær'maha gæđgi dam juovvadievan, gos'te gær'mahak orrǫk, de dat valdi dam ja ani dalkas-gæđ'gin ja buoridi dɛina maŋ'ga skippa ol'mǫ. Dat adne gukki dam gæđgi; mutte dak lap'pe dam ja æige gaw'nam dam šat ænep.

(Efraim Pedersen, 1926, Storfjord.)

204.

De lei'ga guok'te ol'ma vaʒ'ʒimi ovta vuowdin; de buotte nakkarat ja bijaiga nok'kat. Nub'bi nok'ka ja nub'bi i nokka. De oai'na go boatta gærbmaš ja manai duon ol'ma njalmin sisa ja orui ovta aigi dobbe. De buođi olgǫs ja li snuol'gan gaitin, nuh att i dow'dǫn, ja manai rasit sisa ja sikkui ežas dobbe buttisi ja buođi ja manai fastain njal'meraigi sisa ja orui dobbe væha aigi. De buođi olgǫs; i læn nu olo šatan snuol'gan go ow'dal. De manai ja sikkui ežas rasit sis'te buttisi; de manai fastain dokkǫ ja orui bittaš aigi. De

ute. Der var litt vann i den, og ormen var kommet og hadde gått op i bøtta. En kvinne kom ut og tok i bøttehanken. Da for ormen op, uten at kvinnen anste det, og bet henne i hånden. Hun satte i et smerteskrik; da løp en mann ut av stua for å se hvad det var. Ormen var begynt å krype bort. Mannen løp efter, tok en øks i hånden og hugg ormen over; hodet knuste han, tok det og trykte det mot hånden til kona si, forat den ikke skulde hovne mere, og ormen grov han ned under torva.

Når hamskiftetiden kommer for ormene, smyger de gjennem trange hull mellem stenene; da blir den gamle ham igjen; men de har en ny ham under den gamle. Når sommeren er varm, hopper de små ormer i stenbakken og har sådant kvast mål. Og der er en rund sten som de kaster lyre med sig imellem. Den som får stenen, går inn i et hull i ura og slipper den der fra sig, og en annen kommer igjen efter og tar stenen, og det holder de på med like til den siste har fått stenen. Så går også han med stenen inn i ura, og de hører op å leke.

Den som fant ormestenen i stenbakken hvor ormene holder til, han tok den og brukte den som lægesten og helbredet med den mange syke folk. De hadde stenen lenge; men de mistet den og fant den ikke mer.

204. EN ORM KRYPER INN I EN MANN.

To menn gikk i en skog; da blev de søvnige og la sig til å sove. Den ene sovner og den andre ikke. Da ser han at en orm kommer og går inn gjennem mannens munn og blir der en tid. Den kom ut og var ganske snørret så den ikke kjentes igjen, og den gikk inn i gresset og tørket sig der ren. Den kom og gikk igjen inn gjennem munnen og blev der en stund. Den kom ut og var ikke mer så snørret som før. Den gikk og tørket sig ren i gresset. Da gikk den igjen dit og blev der en liten stund. Da den kom ut, var der

buođi olgǫs; i læn šatan mikkegi balljǫ. De manai erehin. Duot olmai gæč'ča, mɛit dat dal ai'go duot gærbmaš dakkat. De oai'na go boatta ja buk'ta čiwgaidis meldis. De duot olmai fal'li bajas ja gaikihi duon ol'ma čuoǯ'ǯot ja mui'tali, atte gærbmaš lei buk'timi ollis čiw'galana du sisa.

(Nils Nilsen, 1926, Storfjord.)

205.

1.

De li Brunnjala owdan guok'te smavva vanca boattimen Fin'na-markon; de manaiga, go li goal'ki, Čappes-lassa bal'di ja bijaiga ræbba olgǫs. Goal'ki ja bæivadak. De nubbi vancan i ak'ta oaǯǯǫ nok'kat; de gocca ja de huob'ma, go ruol'la hoi'gadi nubbe ucca vancaš baldan. De guow'lali bajas, dego ličči van'ci gæč'čame, lækgo dast ol'mǫk; mutte dat, gi uoini, i duos'tam lik'katge. De hoi'gadi nubbe bæli vanca bajas ja guowlai sæmme laddje vanca sisa. De jawkehi ja buođi nubbe bæli vanca, hoi'gadi baddjel vanca ja dæd'-dili bod'nai, ja de jawkai van'ca ja dat ruol'la mɛit. De vulgiga sukkat dat guovtis njuol'ga Brunnjali gadde vuollai, ja go leiga jur gad'dai ol'len, de hoi'gadi goak'te goi'ke fier'vai goak'te vanca nala. Muttǫ doh leiga ere vancan mannan bajas ædnan nala. De gesi ruok'tot, ja dat guovtis, go ul'le dievai, vancaska gesiga ul'leraddjai. De buođi fasten ja hoi'gadi čuowga rajin bajas, ja dat vuosehi ieǯas dast guok'te jandirta, ow'dalgo jawkai, ja dat æba duos'tam vuol'git ow'dalgo njællji bæivi gæǯin, ja leiga Mos'kavuon-ol'mak, ja dat guovtis leiga Iddarvuonan, mɛit guow'di borai ja vanca cuw'ki.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

Mi leimi Ræipvagin ja manain sisa Porsaŋga ovta viika, mɛit goččǫdit Saddǫmok'kin. Das li sai'deboađđo. De mi leimi ak'ti das rægga nal'de; de uoi'net, go boatta golga guow'di (boares ol'mǫt

næsten ikke noe mere. Den gikk bort. Mannen gir akt på hvad ormen nu vil gjøre. Da ser han at den kommer og har med sig ungene sine. Mannen for op og rykte den andre mannen op på benene og fortalte at en orm vilde bringe hele ungeflokken inn i ham.

205. SJØORMEN.

1.

Det var foran Brynilen to småbåter som kom fra Finnmark; da det var vindstille, reiste de til Svartoksen[1] og la krabben ut. Det var stille og solskinn. I den ene båten fikk en ikke sove; han var våken og så at et troll stakk op ved siden av den andre småbåten. Det kikte op som om det så inn i båten, om det var folk der; men han som så det, torde ikke røre sig. Det stakk op på den andre side av båten og kikte på samme måte inn i båten. Så blev det borte og kom på den andre side av båten, stakk sig over båten og trykte den ned, og båten blev borte og trollet med. De to begynte å ro bent mot land på Brynilen, og nettop som de var nådd til land, stakk trollet op næsten i tørre fjæra og næsten på båten. Men de var gått ut av båten og på land. Da drog det sig tilbake, og da det blev flosjø, trakk de båten op til flomålet. Det kom igjen og skjøt sig op fra lysbotn, og det viste sig der i to døgn før det blev borte. De torde ikke reise før fire dager efter. Det var folk fra Ulsfjorden, og de to som sjøormen åt og knuste båten for, var fra Lenangen.

2.

Vi var i Reipvåg og reiste innover Porsangen i en vik som de kaller Sandvik. Der var en seigrunne. Vi lå der engang for dregg;

[1] Et stykke nord for Brynilen.

daddje, atte dat læ guow'di), ja boatta guow'do boađo. De daddje boares ol'mọt atte hæridit siivot ja vuol'git erehin ige sukkat vastit, mutte bære njakkat. De mi sugain gad'dai ja manain bak'tai gæč'čat. De buođi buođđui, gos mi leimi, ja suttai ja jorgui mæra ak'tan soar'pin gaitin, ja go jawkai, de i uoi'nọn šatan ænit.

Tu-boađon guok'te vanca leiga biw'dime. De bijaiga nok'kat bæi'-vit, ja goal'ki. De nubbe vancan læ ak'ta olmai baddjin; de oai'na, go guow'di boatta duon nubbi vanca lusa. De bovti olmaidis bajas ja vul'ge sukkat Tarhalsa vuollai, muttọ geč'čet varan, gok'te gævva duoida ol'maidi. De uoi'net, atte buođi guow'di lusa ja manai birra vanca ja guowlai van'ci juokke saji. De jawkai ja de buođi bajas ja časki baddjel vanca ja doalvui mæra vuollai, ja duot ol'mat sukke gad'dai.

Das'tọ sæmme gæsi de it'tui faw'lebællai Tarhalsa ak'ta stuorra guow'di; æi duos'tan ol'mọt sukkatgi, ja orui maŋ'ga vakko das, æige bæssan ol'mọt biw'dit, dak gækka orrọ Sannfjọran. De huomi-heddje ak'ti atte cab'mit stuorra ruwdit ovta stuorra dim'bari ja biddje birra gaitin, ja dagai siđowsta; de rakkadeđdje dan gol'gat faw'lai dokkọ ja geč'čet, govt gævva, go boatta guowdi lusa. De buođi dimbar dokkọ; de manai guow'di dokkọ ja časki birra eǯas, maŋga gær'dai giesai birra ja de dar'vani ja manai appai dεina dim'-barin, tu'ri ak'tan čaccebor'gan. De jawkai da rajin erehin ige boattan šatan.

Go mi huomiheimi, de li dugo goatti, ja væha aigi mannjel de šaddai dugo gaggat ličči læmaš maŋ'ga, ja væha aigi mannjel de šaddai dugo stuorra nuot'ti birra jor'basit, ja de dæd'dasi bod'nai æige uoi'nọn go guok'te luowdi, ja de manjemus'ta de baddjani fastan dugo stuorra nuot'ti, go ol'li buođđui.

Guow'di læ law'kerasin ar'gi væhaš; mutte bisso jienan læ har'-mat ar'gi ja bajanis. Go dat gul'lọ, de manna nu, att i uoi'nọ goas'segi.

Guow'de šad'da jawridi, ja go stuorrogoatta, de manna merri.

da ser de at en sjøorm kommer drivende (gamle folk sa at det var en sjøorm), og den kommer mot grunnen. Da sa gamle folk at de skulde opføre sig pent og reise bort og ikke ro stygt, men bare lure sig frem. Vi rodde til land og gikk op på et berg for å se. Den kom til grunnen hvor vi var, og den blev sint og brøt all sjøen så den stod i ett skum, og da den forsvant, såes den ikke mer.

To båter lå og fisket på Tugrunnen. Så la de sig til å sove om dagen, og det var stille. I den ene båten var en mann oppe; da ser han at en sjøorm kommer til den andre båten. Han vekket kameratene sine, og de gav sig til å ro hen under Tarhalsen; men de gir akt på hvordan det går de der mennene. Da ser de at sjøormen kom hen til båten og gikk omkring den og kikte inn i båten overalt. Den blev borte og kom op og slo sig over båten og drog den under vannet, og hine menn rodde til land.

Siden, samme sommer viste der sig en stor sjøorm på yttersiden av Tarhalsen; folk torde ikke ro engang. Den blev der mange uker, og de folk som bodde i Sandøyfjorden, fikk ikke fiske. Da fant de engang på å banke store jern i en stor tømmerstokk, og de satte dem overalt omkring. Det blev sydost; da lot de stokken drive ut på sjøen, og de ser efter hvordan det går, når den kommer til sjøormen. Stokken kom dit; da for sjøormen derhen og slo sig om den; den snodde sig mange ganger om den, og så bar den fast og satte til havs med den stokken; den plasket så sjørokket stod om den. Fra da av blev den borte og kom ikke mer.

Da vi la merke til den, var den som et telt, og litt efter blev den som om det hadde vært mange kagger, og litt efter blev den som en stor not rundt om; så søkte den sig ned, og der såes bare to kavler (flytholt); til sist kom den op igjen som en stor not, da den nådde frem til grunnen.

Sjøormen er litt redd for løkgress; men børsesmell og torden er den svært redd for. Når det høres, farer den så at den aldri sees.

Go vuol'ga jawrin, de čuovoha čaʒi eǯas miel'de. Nut dat lokke, boares ol'mǫk.

Gærbmaš læ riegatkættis ja jamekættis. Dat i riegadatte goas'segi; mutt dat šad'da njiwlin eš ændostis. Gærbmaš i jame goas'segi.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

3.

De vulgi boares Klemet mar'kanis sukkat sisa; goal'ki ja bæivadak. De sugai dā gadde guora birra Falsnjarga, ja dego buođi Dačagieddi ow'di, de gæč'ča fawlavar'di ja huob'ma: de læ dego stuorra nuot'ti sup'pujuvvun ja dego luowdik ličče. De gæč'ča; de jawkehi fak'kistaga dak luowdik, ja de cæggagi dego baddje-ol'ma goatti. De orui væha aigi; de gaččai bod'nai ja de jawkai ja de šaddai sæmmelagan, dego gukkǫdaga miel'de ličči stuorra nuot'ti sup'pujuvvun, ja luowdik sæmme laddje šad'de. De ar'vidi: dat læ guow'di, ja de vulgi sugadit sii'di.

De leddje biw'dǫ-ol'mǫk Ava-nuoren biwdo sukkam; de leddje Navuon-ol'mǫk, gæse-aigi. De li goal'ki ja miette-raw'nji; de sukke Kniipa ow'di. De hoi'gadi guow'di mæran bajas; de dat bal'lajeddje ja mac'ce ruok'tot sukkat gadde vuollai. Ruol'la manjis boatta; muttǫ hap'piheddje fier'vai boattit. Buođi dɛit manjin bakka duokkai ja orui das jandirta, ja dat ol'mat æi bæssam vuol'git. Velesta jawkiha binnaš, ja de fasten baddjana bajas, ja dot æi bæsa lik'katge. Šaddai garra norow'sta-bieg'ga; de ruol'la jawkai. De sar'nǫk gas'kanæsa: „Gal dal læ garas bieg'ga; mutte mi fėr'tet dās ere bæssat. Dasa riebma abičacci mannat.“ De rakkadeddje siivon bor'jasit, ja vancait bodnje ow'dagæǯi faw'lai. De dat leddje gol'ma vanca, ja de rot'tijeddje fak'kistaga bor'jasit bajas ja de vul'ge borjastit. Lėddje væha mæd'del Kniipa bæssan; de baddjani guow'di bajas vut en ja vulgi dɛit mannjai. Bieg'ga læ garas, ja dat borjastek baldalaga ja geč'čet varan, riebmago dat jok'sat. De uoi'net, atte dat lakkana

Sjøormen blir til i vatn, og når den begynner å bli stor, går den ut i sjøen. Når den går ut av vatnet, drar den vannet med sig. Så sa gamle folk.

Sjøormen er ufødt og udødelig. Den føder aldri, men den blir til alene av slim; den dør aldri.[1]

3.

Gamle Klemet rodde fra markedsplassen[2] innover; det var stille og solskinn. Han rodde langs dette landet om Falsnes, og da han kom utenfor Nordmannjorda, da ser han ut mot fjorden og blir var at der er satt som en stor not og der er som kavler. Han stirrer; da forsvant plutselig kavlene og der reiste sig som et fjell-lapptelt. Det var rolig en stund; da falt det ned og blev borte, og så blev det som om en stor not var satt i en rett linje, og kavlene blev likedan. Da skjønte han at det var sjøormen, og han rodde hjemover.

Fiskere hadde rodd fiske i Havøysund; det var folk fra Kvænangen, og det var om sommeren. Det var stille og medstrøm; de rodde frem foran Knipen.[3] Da stakk sjøormen op av sjøen; de blev redde og vendte tilbake for å ro under land. Trollet kom efter; men de var rappe nok til å komme til fjæra. Den kom efter dem til marbakken og blev der et døgn, og mennene fikk ikke reise. Undertiden blev den borte en stund og kom så igjen op, og de fikk ikke røre sig. Der blev en sterk nordostvind og trollet blev borte. Da taler de sig imellem: „Visstnok er vinden nu sterk; men vi må slippe herfra. Det begynner å gå havsjø her.“ De gjorde omhyggelig seilene ferdige og vendte båtene med forstavnen mot sjøen. Det var tre båter; de heiste plutselig seil og seilte avsted. De var

[1] Dog kan mennesker drepe den.
[2] Skibotn markedsplass.
[3] en fjellvegg.

atte lakkana. De daddja ak'ta boares olmai: „Mi gal'gat ruossait borjastit. Go dɛida boatta, mon læm gullam, atte dat addjana ɛin væhaš aigi," ja dat borjastit Stuorra Latæddjo vuos'ta, mi læ lakka. De borjaste gad'debællai Stuorra Latæddjo Saddǫgei'lui; muttǫ goak'te velage jovsahallek.

De li Saddǫsul'lǫ-vuonan guow'di æige ol'mǫk bæssan faw'lai sukkat, ja dat lei nu hil'bak. Go bæivadak šaddai, de vuojai birra vuona bak'karaji miel'de, ja ol'mǫk æi duos'tan mæra nala gowdidit. De li ak'ta boares sabmelaš; de huob'mai da rađi atte: „Mi gal'gat mannat Hammarfes'ti ja dagahit ruow'debiikait. Mus læ gassa dimbar, mɛit mon Rip'pilgaddin gaw'nem. Mi gal'gat gæč'čalit dasa cab'mit ruo'wdebiikait birra, go mi oaǯ'ǯot raw'din Hammarfæstan biikait. De mi gal'gat dam dim'bara hoi'gadet gol'gat vuona nala, go spiela čas'ka olgǫs Saddǫsul'lǫ-vuona. Mutte mi gal'gat vanca hoi'gadit bak'karaje lakka ræggait nala ja skoalkohit van'ci." De dat dakke dam, ja dimbar lei ol'golis bakka obba fawlin juo gol'game. De dat ribme van'ci skoalkohit. De hoi'gadi bajas daggavidi; mutte huob'mai: dimbar lei baldan. De fal'li dan nala, ja dimbar riemai jorrat, ja biikaidi dar'vani gidda, ja go dimbar heiti ere jorrames, de li ieǯas giessam gaitin birra dim'bara. De golgai gad'dai væstas bællai Tarhalsa, ja go skoaruŋ'ga-skawlik čug'gǫt, de dat jabmek dađilis, ja go ruow'dagasak mɛit čug'guk, dak mɛit jabmek; mutte æi skirek æige garjak fuollam. De uoǯ'ǯǫ rafi sukkat ja biw'dit, ige læm mannjel uoi'nǫm šat dam vuonan.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

4.

Guow'di itta bajas, go ii'sa golgadišgoatta Mos'kǫluovtan, ja gol'ga iisa miel'de davas ja bal'ko ieǯas mokkit iisa nala, ja de dæd'da ii'sabekkit bod'nai. Go iisak buottek bajas, de læk nuvt čap'padak, ja de fimmalere dat nuvt, das'sago gol'gaban dokkǫ Njoas'ke-čiednjala raddjai. De jaw'ka dat guow'di dasa.

(Henrik Olsen 1924, Sørfjord.)

sloppet et lite stykke forbi Knipen; da kom sjøormen igjen op og satte efter dem. Vinden er sterk og de seiler side om side og gir akt på om den begynner å nå dem. De ser at den nærmer sig mer og mer. Da sier en gammel mann: „Vi skal seile på kryss og tvers. Når den kommer dit, har jeg hørt at den heftes litt.“ De seiler mot Store Latøy som er i nærheten. De seilte op i Sandkjeila på indre side av Store Latøy; men enda hadde den nær nådd dem.

Der var i Sandøyfjorden[1] en sjøorm og folk fikk ikke ro ut på sjøen; den var så trollet. Når det blev solskinn, svømte den rundt om fjorden langs marbakken, og folk torde ikke vise sig på sjøen. Der var en gammel lapp; han fant på råd: „Vi skal reise til Hammerfest og la gjøre jernpigger. Jeg har en tykk tømmerstokk som jeg fant på Reppa. Vi skal prøve å banke jernpiggene i den rundt om, når vi får dem fra smeden i Hammerfest. Så skal vi skyve tømmerstokken ut på fjorden på rek, når der kommer en gråe ut Sandøyfjorden. Men vi skal legge en båt for dregg nær marbakken og banke i båten.“ De gjorde det, og tømmerstokken lå alt og drev utenfor marbakken helt ut på dypet. De begynte å banke i båten. Da stakk sjøormen straks op; den så at en tømmerstokk var ved siden av den. Den for løs på den, og stokken begynte å gå rundt, og ormen bar fast i piggene. Da stokken hørte op å gå rundt, hadde den viklet sig helt om stokken. Den drev i land på vestsiden av Tarhalsen, og da skårungene hakket i den, døde de stendig, og når også ravnene hakket, døde de også; men skjærene og kråkene brydde sig ikke om den. Så fikk folk fred til å ro og fiske, og sjøorm såes ikke mer i den fjorden.

4.

Sjøormen kommer op, når isen begynner å drive på Lakselvbukta. Den driver med isen utover fjorden og kaster sine bukter på isen og trykker så isstykkene ned. Når isstykkene kommer op, er de så svarte, og således grasserer den, til den og isen reker hen til Njoske-jufta. Da blir sjøormen borte der.

[1] på yttersiden av Sørøy.

5.

De li Oalla Juhan Tu-boađon saidit vađǫstallame, saidit ja dorskit. De li gæssan goak'te hui guok'te siessi dievva; de hæi'tai sai'di ere borrame (duop'peme) vađo, ja goal'ki ja bæivadak šaddai. De vul'ge gad'dai sugadit; buotte da mud'dui, atte li dego bællemat'ki vela Tarhal'si. De huob'majet go duot stuorra ruol'la manjin boatta vuoja. De huikiha ow'da-olmai: „De boatta guow'di ja min gal hævaha." De vul'ge sukkat, ja sukke njæl'lje ol'ma nu ædnak, go dɛin lei vuoi'mi; mutte i baʒe ige lakkange. De dat sukke, das'sago buotte Tarhalsa gei'lui gad'dai, ja ruottasteddje bavte nala golmas, ja ak'ta li nu sukkam, i nagadam balljǫ lik'kat vancan. Dat ruol'la buođi bakka duokkai ja de jawkai. De vul'ge hilljet gadde guora sugadit Gir'kǫvudni, gos dat adne sukkamburi. — Dat lei bru'da, mɛit jak'ki guow'din.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

206.

Dɛlle go boares Norlan'da manai stuorra boađo nala (siskel Stuorra-Tamsæddjo de læ), de vuojui, nugo lei, ak'tan galvuin ja gaitin diŋgait guoimi; bære ol'mǫk bėsse heg'gi. De šaddai giđđa; de buođi dam'pa, mi buvti daggar ol'mait miel'de, makka manne čaʒe vuollai ja viǯ'ǯet diw'rasæmus diŋgait dampan, gaitin makka æi læn bæi'stanam. De lui'te bod'nai ovta vuostin ja nubbi manjin. Dego buođiga dampa lusa, de læk nu val'lji guolik dampa birra ja sis'te: bow'le-stai'narat ja ranes stai'narak ja gaitin ieǯa guolit: loakkat, laggot ja hawgat ja muttin stuorra dor'skit mɛit olin, ja maŋgalagan mærra-ruollak, ja æi ibmirdan, makka læk gaitilagan ruollak. Muttimak dak balle ol'muin, ja muttimak æi sittan ballak. De valdiga dɛit diw'rasæmus diŋgait bajas, ja de vieǯǯaiga nu gukka go gaw'-nuje dak diwras diŋgak.

Dego æi šat gaw'nǫn, mɛit guoddehi val'dit bajas, de daddja nub'bi buok'či, atte soai gal'gaba dal vaʒ'ʒit birra dam dampa gæč'čat olgǫ-

5.

Johan Olsen lå og hilte efter sei og torsk på Tubåen. Han hadde næsten dratt et rum fullt; da hørte seien op å ta efter snøret, og det blev stille og solskinn. De begynte å ro til land og kom så langt at de var som halvveis til Tarhalsen. Da ser de at det store trollet kommer svømmende efter. Forrumskaren roper: „Nu kommer sjøormen, og den gjør nok ende på oss.“ De gav sig til å ro og rodde fire mann så meget som de maktet; men ikke blev den efter og ikke kom den nærmere. De rodde til de kom i land i Tarhalskjeila. De tre løp op på et berg (for å se), og en hadde rodd så han næsten ikke orket å røre sig i båten. Trollet kom til marbakken og blev så borte. Så gav de sig til å ro langsomt langs land til Mefjorden, hvor de hadde rorbu. — Det var en brugde [1] som de trodde var en sjøorm.

206. DUKKEREN OG SJØTROLLET.

Dengang da gamle Nordland [2] gikk på en stor båe (det er innenfor Store Tamsøy), sank det som det var, med varer og alt; bare folkene berget livet. Det blev vår; da kom et dampskib med sådanne menn som gikk under vannet og hentet de kostbareste ting i dampskibet, alt som ikke var ødelagt. De firte først en og derefter den andre ned. Da de kom til dampskibet, var der en sådan mengde fisk om og i skibet: flekksteinbiter og grå steinbiter og alle andre fisker: brosmer, langer og uer og noen store torsker i lag med dem, og mangeslags sjøtroll, og de forstod ikke hvad de var, allslags trollene. Noen var redde for menneskene og noen ikke. De tok de kostbareste ting op og hentet så lenge de fantes. Da der ikke fantes mer som det lønte sig å ta op, sier den ene dukker at de skal nu gå omkring skibet og se på yttersiden om der er noe.

[1] Brugden skal være nysgjerrig, men uskadelig.

[2] Dampskibet Nordland forliste og sank i Porsangerfjorden ca. 1890.

bæli, lægo dobbe mikkigen. Mutte dam nub'bai boatteguođi uc'can il'mi sisa; de fir'ti bad'dai gaikihit, vai gessek bajas. Nub'bi baʒi ja manai birra dampa. De gawnai mannjegæǯi vuol'de gol'ma moni; de leddje nu stuor'rak go stuorra-skawli monni. De gæččastalla birra ige oai'nan mɛi'dege. De valdi, gaikihi baddi nala; de ribme bajas gæssik, ja hoappoha gæssit. De gulla, go čacci šuđehi sælgi duogin. De gæččasta, mi dat læ. De oai'na: de boatta manjin njal'me rabas ja læ dego hæsta habmi. De buođi jur'dagi: jogohon dat læk dam diwri monit, vai lægo dam mātta. De luoi'tili vuostaš moni; de dat čalgehi dam moni miel'de bod'nai. De hoappoha baddi nala, vai gessek jođanit bajas. De gulla vuten, go šuđehi čacci sælge duokkin. De gæččasta bod'nai. De læ dego hæs'ta, middja boatta manjin ja njal'mi caggas ja valmas njiellalit. De luiti nubbi moni; de daggaviđi čal'gaguođi bod'nai. De hoappoha baddi nala; mutte bad'di li binnaš sor'rostam; i boattam nu hoappon dɛina manjemuš monin čaʒe nala go galgai. De li lakka čaccegierraga, leddje gæssimen; de šuđehi garrasit čacci sælge duokkin. De luoi'tili dam moni, ja diw'ri li nu lakka; goak'te hui njiellalit hap'peha. De dat jawkai ak'tan dɛina monin, ja ige šat oai'nam mɛi'dege.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

207.

1.

Manat givsideddje jæg'gestenǯit, ja dat bal'ko dɛit ja čug'go dɛit, ja dat bar'got. De leddje muttimin vut biinidæmi dɛit jæggestenǯit. De buođi mad'do, stuora jæg'gestæn'ǯi; das li njal'mi rabas, ja dat buođi manait nala, ja dat valdi ja gaʒʒodi dɛit, nu atte dat vul'ge battarussi. Dat æi suova: varres ol'mot dɛit givsidit. Mutte dat læ dalkas mɛit, jæg'gestæn'ǯi.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

Men den andre fikk for lite luft inn; han måtte rykke i tauet at de skulde dra ham op. Den første blev igjen og gikk omkring skibet. Han fant under bakenden tre egg; de var så store som et stormåseegg. Han ser sig om og så ikke noe. Han tok og rykte i tauet; de begynte å dra ham op, og han skynder på at de skal dra. Da hører han at vannet suste bak ryggen hans. Han ser efter hvad det er. Da ser han at noe kommer efter ham med åpen munn og det ser ut som en hest. Det falt ham inn: mon det er eggene til det dyret eller er det maten til det? Han slapp da det første egget; dyret senket sig ned med egget. Han rykker i tauet at de skal dra ham fort op. Da hører han igjen at vannet suser bak ryggen hans. Han ser ned. Da er det som en hest som kommer efter ham med åpen munn og ferdig til å sluke ham. Han slapp det andre egget, og straks begynte dyret å senke sig. Han rykker i tauet; men det var kommet litt i ugreie; han kom ikke så fort over vannet med det tredje egget som han skulde. Han var nær vannflaten og de holdt på å dra; da suste vannet sterkt bak ryggen hans. Han slapp egget; da var dyret så nær at det næsten nådde å sluke ham. Det forsvant med egget, og han så ikke noe mer.

207. FROSKEMOR.

1.

Barna plaget frosker, og de slengte dem og stakk dem, og de skrek. Engang pinte de igjen froskene. Da kom froskemora, en stor frosk; den hadde munnen åpen, og den kom på barna og tok og klorte dem, så de tok flukten. De tillater ikke at friske folk plager dem. Men den er også lægedom, frosken nemlig.

2.

De leddje gol'ma bællešad'de bar'nešlubbo Bac'cavuonbađan, ja goččǫdeddje da baiki Baddjesii'dan. De li ak'ta jabma jaw'ri, ja dat li gow'dat, Vuigeha vare vuol'de. De leddje cub'bǫk mađohæmik, ja das li cub'buit gođđan-bai'ki. Dat leddje nu baha-il'gadak; dak manne ja givsideddje cub'buit ja rakkadeddje væd'de-njaʒuit ja njaccǫ čæbehida ja goccǫ balgesbællaje, gos'te ol'mǫk vaʒ'ʒe. Dat dakke dam gæsi ja nubbi gæsi ja goalmat gæsi ovta laddje. De šaddai njælljat gæssi; de vut en vul'ge. Dat leddje juo šad'dan nu stuor'rak, atte dat gat'tije garji. De mannek dam jaw'regad'dai vut en cub'-buit givsidit. De æi huob'mange, ow'dalgo fal'li cub'bǫhamin; mutte lei nu stuorat go stuorra gat'to ja has'kadi gad'dai. De dak leddje nu jođanat vuol'git ruot'tat, ja Mat'te lei hilljanæmus ruot'tat. De jovsahalai cub'bǫmad'dui; de riemai julgit gaskašit. Duot guovtis ruottaiga sii'di. De li boares Bier'na-Biettar siidan, ja de dat mui'-taleiga dasa. De dat vulgi dokkǫ ruot'tat gæč'čat. De uoini, go li dat ruol'la dan lut'te, ja li juo nu heitǫhuvvam bar'nešlub'bo; i sittan goas'tat vaʒ'ʒit. Go cub'bǫmad'do huob'mai boares Biettara boattimen, de dat vulgi has'kat ruok'tot ja manai Sæmol-jabma-jaw'rai, ja æige oai'nan šaten. De manai goihge jawri lusa boares Biettar; so duop'pi ovta ucca gir'je-cub'bǫǯa ja manai šlubbo lusa ja sikkui dεina, ja de valdi sii'di (šlubbo). De bar'ni šaddai væl̦lot, ja de ribme juolgit roaŋkagit. Duol'vǫ dabbe Tromsan doak'tar lut'te; mutte i doavtir ibmirdan vigit, middja lei dεin julgin. De manne sii'di, æige buorranan dat juolgit, ja de šaddai guoggardit gieđait nal'de.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

208.

De li ak'ta olmai, gutte lei val'dan baddjelisas atte big'get ovta gir'ko ja gawnai ovta olbma mæccis. Riemai sardnǫhallat dan olbma. Daddja dat olmai: „Mεit siđat munnji ad'dit dan owdas go mon

2.

Der var tre halvvoksne guttunger i Nordkjosbotn,[1] og man kalte gården Øvergård. Der var et dauvatn under Kjusakfjellet og det var bredt. Der var svært med frosk, og der var froskenes gyteplass. Guttene var så trollete; de gikk og pinte froskene; de gjorde rennesnarer av tæger og snarte froskene om halsen og hengte dem attmed veiene hvor folk gikk. De gjorde det en sommer og næste sommer og den tredje sommer på samme vis. Så kom den fjerde sommer; de gikk atter avsted. De var alt blitt så store at de gjætte buskapen. De går atter til vatnet for å pine froskene. Da visste de ikke av før en i froskeskikkelse for op; men den var så stor som en stor katt og hoppet i land. Da var guttene snare til å løpe avsted, og Mattis var den seneste tll å løpe. Froskemor nådde ham og begynte å bite ham i føttene. De to andre løp hjem. Da var gamle Bjørne-Per hjemme, og de fortalte det til ham. Han løp dit for å se. Da så han at trollet var ved gutten, og han var alt blitt så svak, at han ikke orket å gå. Da froskemora så gamle Per komme, gav den sig til å hoppe tilbake og for ut i Mose-dauvatnet, og de så den ikke mer. Gamle Per gikk allikevel hen til vatnet; han tok en liten flekket frosk og gikk til gutten og strøk ham med den; så tok han ham hjem. Gutten blev liggende og føttene hans begynte å bli krokete. De førte ham herfra til Tromsø til doktoren; men han forstod ikke hvad som feilte føttene. De reiste hjem og føttene blev ikke gode og han måtte krype på hendene.

208. KIRKEBYGGEREN.

Der var en mann som hadde påtatt sig å bygge en kirke, og han traff en mann i skogen. Han begynte å samtale med den mannen.

[1] i Balsfjord.

valdan buddjelisan atte big'get gir'ko?“ Vas'tida olmai: „Im dieđe mait galgan ad'dit.“ Jettanas daddja: „Jus don dieđat mu nama daddjat sæmma aigi go gir'kotoar'na-čulpar læ jur valmas šad'dami, de mon big'gen dudnji gir'ko. Muttǫ jus it dieđe mu nama daddjat, de mon valdan dun eǯat bal'kan big'gema owdas.“ Gir'kosnik'kar soabai dasa, ja jettanas galgai al'git big'get gir'ko daggaviđi. Olmai šaddai hættai: „Govt galgam oaǯ'ǯot jettanasa nama diettit?“ Vulgi mæc'cai morrašis, balla hæggainis, atte jettanas su val'da, jus nama i boađe diettit. Boatta ovta bai'kai, gulla ovta bownas go manna čierro. Æd'ni lawloha mana ja jeđđe mana: „Ale čiero! Iđit buk'ta pap'pa dunnje kristalaǯǯa oaivi dukkurassan.“ Manna čierro har'bmat garrasit. Olmai gul'dala ol'gon; æd'ni law'lo; dat læ jettanasa ak'ka. Lawloha mana: „Ale čiero! Iđit buk'ta Šlæikepott dunnji gir'kosnik'kara oaivi dukkurassan.“ Olmai šaddai stuorra illui; vulgi ere siidas guw'lui ja dietta dan: i læhge šat guk'ki, ow'dal go gir'ko valbmana.

De vuol'ga vaʒ'ʒit gir'kobai'kai; boatta dokkǫ gos jettanas læ big'gemi. De læge jo olmai gir'kotuor'dni ol'len bajas big'get. Dal læ bære toar'dnagæǯis čulpar njoallot livtisin. De gæč'ča bajas; jettanas njoallo čulpara birra toar'dnagæǯis. De daddja duot olmai: „Ale njoalo šatin, Šlæikepott! Gal dat dal dok'ke jo, dat toar'dna.“ De gaččai bod'nai jettanas ja šaddai stuorra gæđ'gin gir'ko gurri, ja dat gæđ'gi vel dalge gaw'dnu gir'ko guoras.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

209.

1.

Dego šaddai bieg'ga, de haddjǫsi ii'sa, ja buotte sud'de merri, ja go huob'majeddje, de leddje ruoššagaddin ja vul'ge dɛs'tǫ vaʒ'ʒit siida guw'lui. Dego vaʒ'ʒet, de biddje nok'kat, ja niegada ak'ta olmai, atte das læ ruttačiekka lakka. De ak'ta olmai gocca ja vuoini, go dego huw'lo buođi junneraigin olgǫs ja manai

Mannen sier: „Hvad vil du gi mig for at jeg påtar mig å bygge kirken?“ Han svarer: „Jeg vet ikke hvad jeg skal gi.“ Risen sier: „Hvis du kan si navnet mitt når knappen på kirketårnet nettop blir ferdig, skal jeg bygge kirken for dig. Men hvis du ikke kan si navnet mitt, tar jeg dig selv til lønn for arbeidet.“ Kirkebyggeren gikk med på det, og risen skulde straks begynne å bygge kirken. Mannen kom i knipe: „Hvordan skal jeg få vite risens navn?“ Han gikk bedrøvet ut i skogen; han var redd for livet sitt, at risen vilde ta ham, hvis han ikke fikk vite navnet. Han kommer til et sted og hører at et barn gråter i en tue. Moren synger for barnet og trøster det: „Gråt ikke! Imorgen kommer far med kristenmanns hode til leke til dig.“ Barnet gråter svært. Mannen lytter utenfor; mora synger; det er risens kone. Hun synger for barnet: „Gråt ikke! Imorgen kommer Sleikepott med kirkebyggerens hode til leke til dig.“ Mannen blev svært glad; han gikk hjemover og visste at det var ikke lenge før kirken blev ferdig.

Han går hen til kirkestedet; han kommer dit hvor risen holder på å bygge. Da er karen alt nådd op til kirketårnet med byggingen. Nu er det bare å slikke knappen på tårnspissen glatt. Han ser op; risen slikker rundt om knappen på tårnspissen. Mannen sier: „Slikk ikke mer, Sleikepott! Det er nu godt som det er, det tårnet.“ Risen falt ned og blev til en stor sten ved siden av kirken, og den stenen finnes ennu ved siden av kirken.

209. MENNESKETS SJEL SOM EN HUMLE (MAKKFLUE).

1.

(Tre menn reiste for å finne nordpolen, men blev stanset av isen.) Da det blev vind, spredtes isen, og de kom til åpent hav, og da de sanset sig, var de på Russekysten. De gikk så avsted hjemover. Som de gikk, la de sig til å sove, og en mann drømmer at det er et pengegjemme i nærheten. En mann var våken og så at likesom

ovta bestak bal'di. De gæč'ča vāran; de orui huw'lo væhaš gaska dam bestat lut'te; de buođi fasten ruok'tot ja manai sæmme ol'ma junnerai'gai.

De baddjaneddje iđedis bajas ja mui'tala da olmai, mɛi'de son niegadi. „Mon niegadeddjem vallji sil'baruđait ovta bestak baldan." De i jiednadallam duot olmai mɛi'dege. De šaddai ai'gi, go ribme vuol'git vaʒ'ʒit. De daddja duot olmai, giddja vuoini dam huwlo mannamen bestak lusa: „Im mon vuolge vela dāst. Di galle oaǯ'ǯobet vuol'git vaʒ'ʒit; muttǫ mon im aigǫ od'ne vuol'git vaʒ'ʒit." De baʒi dasa, ja go leddje mannan alda guoimik, de manai bestak lusa ja riemai rog'gak dam baiki, gos'te lei huwlo voai'nam hæridæmi. De gawnai vallji sil'baruđait ja ieǯa silba, nuh at šaddai noađđi. De vaʒʒi nu gukki go bæi'vi lei; de bijai nok'kat. De niegada, go buođi ak'ta olmai nikkui ja daddja: „Don læk værrot dakkam, go don ik daddjam dam ol'mai, gænna junneraigin don vuoi'nek huwlo boattimen. Don galgak ad'dit dasa oasi dɛin ruđain, ja jus don ik adde dasa oasi, de i mana bures duina." De baddjani bajas ja jurdaši: „Im mon ras'ke ad'dit oasi dain ruđain"; mutte vaʒʒi vuten nu gukki, atte šaddai sæw'njak. De bijai nok'kat. De vuten boatta nikkui ja daddja: „Don galgat ad'dik guoi'masik bæli, dɛinago lei dam ol'ma lik'ko, mɛit don vuoi'nik." De buođi sii'di ja manai dam ol'ma lusa ja mui'tali, man ditte son baʒi.

De addi bæli davvirist dam ol'mai, giddja lei niegadam. De nokkai fasten ija; de niegada, go buođi ak'ta boares niso nikkui ja daddja: „Jus don ik lične ad'dam davvirist bæli, de don ličček šad'dam jal'lan ja ieǯak hævaham.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De leddje guok'te liinastal'le Silljan ja biwdiga bal'dait ja ieǯa gulit ja oruiga jamdirta ɛin, ow'dalgǫ sii'di sugaiga gulitguoimi. De vut ɛin biwdiga sevtit ja sævtaiga baldes-vađo ja liina ja suoppuiga Sil'ljagad'dai, ja lei goal'ki ja bæivadak. De sugaiga gad'dai Sil'lji ovta

en humle kom ut av den andres nesebor og for til en busk. Han gir nøie akt; humla blev en liten stund ved busken; da kom den tilbake igjen og gikk inn i neseboret på den samme mannen.

De stod op om morgenen, og mannen fortalte hvad han drømte: „Jeg drømte at der var en mengde sølvpenger ved en busk.“ Den andre mannen sa ikke noe. Så blev det den tiden at de skulde gå videre. Da sier den mannen som så humla fare hen til busken: „Jeg går enda ikke herfra. I kan gå videre; men jeg vil idag ikke gå.“ Han blev igjen der, og da kameratene hans var gått, gikk han hen til busken og begynte å grave på det sted hvor han hadde sett humla ferdes. Han fant en mengde sølvpenger og annet sølv, så det blev en bør. Han gikk hele dagen; så la han sig til å sove. Da drømmer han at en mann kom i drømme og sa: „Du har gjort urett, da du ikke sa det til den mannen av hvis nesebor du så humla komme ut. Du skal gi ham en del av pengene. Hvis du ikke gjør det, går det dig ikke godt.“ Han stod op og tenkte: „Jeg kan ikke få mig til å gi ham en del av pengene.“ Han gikk igjen så lenge at det blev mørkt. Han la sig til å sove. Da kommer mannen igjen i drømme og sier: „Du skal gi din kamerat halvdelen; for det var den mannens lykke, det du så.“ Da han kom hjem, gikk han til mannen og fortalte hvorfor han blev igjen. Han gav ham halvdelen av skatten. Han sov igjen om natten; da drømmer han at en gammel kone kom i drømme og sa: „Hvis du ikke hadde gitt ham halvdelen av skatten, var du blitt tullet og hadde ødelagt dig selv.“

2.

Der var to linefiskere på Silden; de fisket kveite og annen fisk og blev der alltid et døgn før de rodde hjem med fisken. Så fisket de igjen efter agn og egnet kveitevad og line og satte dem ved Sildlandet; det var stille og solskinn. De rodde i land på Silden i en

mok'kai; das li daggar bak'tegæi'lo. De vuoššaiga gafa ja bijaiga nok'kat; de veloḥalla nub'be væha duob'belis, æige siđa boattik nakkarak. De nub'bi nok'ka, nu at snur'ka. De oai'na, go dego stuorra suok'sa-čurok orui gir'dilæmi juni lut'te; mutte i oai'nam vis'sasit, buođigo junin vai njalmin. De vuoini, gos'te dat čurot hæridi. De li baddjebæl'de stuorra-ul'leraji rud'nes duol'ba, ja das li dego daggar bownalakkan, ja dat guovtis nokkaiga nut'ta sad'do nal'de. De oai'na, go hæridi væha aigi dat stuorra čurok dam bowna lut'te, ja ani vara vɛl, go boatta dam ol'ma lusa. De lei gæč'čame; de gulai, go buoʒʒasti sælge duogin mæran. De li guolli, middja buoʒʒasti, ja dego vut en jor'gali čalmit dokko sæmme guw'lui, de nub'bi moredi daggaviđi. De daddja dat, gi li goccime, atte: „Don nok'ket mađohis lossadit, nu att don snur'ket. Niegaditgo don mɛi'dege?“ De mui'tali: „Mon niegadeddjem har'madit sil'baruđa ja sil'balittit, ja li đaggar rud'nes duol'ba, ja das lei dego bow'na, man vuol'de leddje dak ruđak. Mon ribmen val'degoattik; mutte de mon raw'gem bajas, imge muite vis'sasit dam baiki, goggo læ. Mutte dat læ goit dāin lakkosin, gos moai led'ne nok'kam ja mon'no biw'donævvok læk.“ De daddja dat nub'be: „I dal gaitin nieguin læ dai'ga.“

De vuoššaiga gafa ja vulgiga biw'donævvujæska gæssit. De goddiga gulit ja ovta stuorra bal'da ja manaiga dɛs'to Lap'pai ja vuwdiga ruš'ši dam bal'da ja lonuiga jafuitguoimi. De manaiga sii'di. De ar'vala dat guoi'mi atte: „Dal læ buorre dal'ki. Æmgo moai sevtit vuolge occak?“ De daddja guoi'mahis, atte æba soai dāl vuolge occak; mutte son sugada iđit Sil'ljagad'dai gæččadæmi, vuoi'nojekgo mortok val'lji, dɛinago læ nu guk'ki dokko Bardnavudni sukkat sevtit manjin. Go mon oainan, atte dat læk val'lje mortok dobbe, de moai manne iđik ja biw'de sevtit, dɛinago læ nu lakka bære Sil'ljabællai sukkalit.“

De manai dokko ja valdi ruow'degoai'vo ja ruow'deganga miel'de. De buođi dam bai'kai, gos'te lei dat čurot hæridam, ja riemai rog'gagoattik. De li as'sas dar'fi; loggui vuostin dam bownan; de vas'tidi gæđ'gi, ige bæssam ruow'degoai'vuin bod'nelida. De valdi ænet darfit ere ja rabai sad'do; de lei gow'des hæl'logæđ'gi; de gaggasti ere dam. De lei nub'bi vɛla gowdit hæl'logæđ'gi dam vuol'de. De

bukt; der var en bergkjeile. De kokte kaffe og la sig til å sove. Den ene ligger og strekker sig litt lenger borte og søvnen vilde ikke komme. Den andre sover så han snorker. Da ser den første at som en stor makkflue syntes å flyve ut fra nesen hans; men han så ikke sikkert om den kom fra nesen eller fra munnen. Han så hvor den ferdedes. Ovenfor storflomålet var der en grønn flate og der var som en tue, og de to sov på bare sanden. Han ser at den store flua en liten stund ferdedes ved tua, og han gav akt på når den kom til mannen. Mens han så efter, hørte han at det spratt i sjøen bak ryggen hans. Det var en fisk som spratt, og da han atter vendte øinene til samme kant, våknet den andre straks. Den som var våken, sier: „Du sov svært tungt så du snorket. Drømte du noe?“ Den andre fortalte: „Jeg drømte svært om sølvpenger og sølvkar; der var en grønn flate og der var som en tue som pengene var under. Jeg vilde til å ta dem; men da skvatt jeg op. Jeg husker ikke sikkert hvor plassen er. Men den er dog her i nærheten hvor vi har sovet og har våre fiskegreier.“ Den andre sier: „Det er nu ikke alle drømmer som betyr noe.“

De kokte kaffe og reiste ut og drog sine fiskegreier. De fikk fisk og en stor kveite; de reiste så til Loppa og solgte kveita til russen og byttet den mot mel. Så reiste de hjem. Kameraten foreslår: „Nu er det godt vær. Skal vi ikke reise og lete efter agn?“ Den andre sier til ham: „Vi skal ikke nu reise og lete; men jeg ror imorgen til Sildlandet for å se om der sees meget mort; for det er så langt å ro til Ytre Tverfjord efter agn. Hvis jeg ser at det er meget mort der, skal vi imorgen reise og fiske efter agn; for det er så kort å ro bare til Silden.“

Han reiste dit og tok en jernspade [1] og et jernspett med. Han kom til det sted hvor flua hadde faret om, og begynte å grave. Der var tykk torv; han flekte først torva av tua; da støtte han på en sten og kom ikke lengere med jernspaden. Han tok mer torv bort og la sanden bar; da var der en bred stenhelle; han brøt den op. Under den var der en annen enda bredere stenhelle. Han tok jern-

[1] en trespade som foran er beslått med jern.

valdi ruow'degaŋga ja gaggai ere dast. De rappasi vɛha bum'ba, ja lok'ki lei rabas ige læm lasan. Go rabasti lokki, de vuoini: dobbe lei sil'barutta ja sil'balittit. De lii'kui har'madit allahis, atte so dal šaddai riggis olmaji.

De orui nu gukki, go iddja šaddai. De sugai sii'di ja doalvui dɛit ruđait ja dɛit sil'balittit, bijai bu'rai ja vur'ki bu're-čoaw'daga ere, ja de bijai nok'kat. De li nok'kam vɛhaš aigi; de huob'mai, go gieđak spii'distik ja læk roaŋ'kai gæssimen. De bok'ta akkas bajas, atte son oaǯǯui nu garrasit gieđaji. De ak'ka vuoidai dærpat-ulljuin. De nokkehi fasten.

Go ak'ka iđedis baddjana bajas, de imaštalla, middja dasa lei gieđaji šad'dam. De bok'ta boadnjis ja jærra bu'ri-čoaw'daga. De daddja boad'nji: „Ik don satte oaǯ'ǯok, ow'dalgọ mon baddjanam." De daddja ak'ka: „Im mon bir'ge burin manakæt'te." De daddja: „Go mon ieš čok'kedam, de moai vul'ge bu'rai." De huob'ma, go leddje suorbmak ruoŋ'kọn, mutte æi bavčis, ja gal'ga buvsait cog'gat juol'gai, mutte i siđa oaǯ'ǯot. Ak'ka daddja: „Mo vækkeham buvsait juol'gai." De oaǯǯui nubbe buk'sabæli juol'gai, ja riemai nubbe buk'sabæle vækkehit. De gietta dar'vani gidda akkan buk'sabællai; il'la oaǯǯui ere gieđanis buk'sabæli. De daddja: „Mɛit læk don dakkam?" De daddja: „I so læ dakkam mɛi'dege. Mo læm vieǯ'ǯam ruđait deke boares ruttačiega, ja das li sil'barutta ja ieǯa silbak. Dat mu guoi'mi niegadi, ja mon vuoi'nem ovta čurọha go das hæridi. De li niegadam das sil'baruđait, ja dat lei vis'sak sun jabmimæt'tom hæg'ga." De daddja: „Ikgos don guoi'masit mui'talam?" De daddja: „I son mui'talam, vai soai rig'goba." De manaiga bu'rai, ja vuosehi ak'kahis dɛit ruđait. De ak'ka mɛid lii'kui, go lei val'lji rutta boattam. Go vulgiga burin stobo lusa vaʒ'ʒit, de ribme juolgit ja gieđat roaŋ'kot.

De li ak'ta boares noaides ak'ka das lakka. De fir'tiga dam lusa vuol'git. De jærada boares ak'ka: „Gos'te do læk læmaš, ja gosa læk don guoimak dakkam? Igo dat læn du miel'de dal?" De daddja: „Du guoi'mi læ ruđait niegadam ja dudnje læ mui'talam, ja do læk oai'nam su jabmimæt'tom vuoina hæridæmi sil'bačiega

spettet og lettet den til siden. Da kom en bomme litt til syne; lokket var åpent og den var ikke låst. Da han åpnet lokket, så han at der var sølvpenger og sølvkar. Han likte sig svært godt, fordi han nu blev en rik mann. Han blev der så lenge til det blev natt. Da rodde han hjem og tok med pengene og sølvkarene; han la dem i bua og gjemte bunøkkelen; så la han sig til å sove. Da han hadde sovet en liten stund, merket han at hendene sved og krøket sig sammen. Han vekte kona si og sa at han fikk så ondt i hendene. Kona smurte ham med terpentinolje. Så sovnet han igjen.

Da kona stod op om morgenen, undret hun sig over hvad som var kommet til hendene hans. Hun vekker mannen og spør efter nøkkelen til bua. Mannen sier: „Du kan ikke få den, før jeg står op.“ Kona sier: „Jeg kan ikke greie mig uten å gå i bua.“ Han sier: „Når jeg selv står op, skal vi gå i bua.“ Da merker han at fingrene er blitt krokete; men de gjør ikke ondt. Han skal ta buksene på foten, men kan ikke få dem på. Kona sier: „Jeg skal hjelpe dig å få dem på.“ Han fikk da det ene buksebenet på, og hun begynte å hjelpe ham med det andre. Da blev hånden hennes fast i buksebenet, og det var så vidt hun fikk buksebenet ut av hånden. Hun sa: „Hvad har du gjort?“ Han sier: „Jeg har ikke gjort noe. Jeg har fått penger eller et gammelt pengegjemme, og der var sølvpenger og annet sølv. Kameraten min drømte og jeg så at en flue ferdedes der. Han hadde drømt om sølvpenger der, og det var visst hans udødelige sjel.“ Hun sier: „Fortalte du det ikke til kameraten din?“ Han sier: „Nei, det gjorde jeg ikke, forat vi to skal bli rikere.“ De gikk i bua, og han viste henne pengene. Kona likte også at der var kommet en mengde penger. Da de gikk ut av bua til stua, begynte hans føtter og hender å bli krokete.

Der var en gammel noaidekone der i nærheten. De måtte gå til henne. Den gamle kona spør: „Hvor har du vært og hvad har du gjort av kameraten din? Var han ikke med dig nu?“ Så sier hun: „Kameraten din har drømt om penger og fortalt dig det, og du har sett hans udødelige ånd ferdes ved sølvskatten. Du vilde

lut'te ja gal'get ieš ak'tǫ dɛit ruđaid oaǯ'ǯot. Mutte ik don satte buorranik, ow'dalgo don læk guoi'masik bæli ad'dam dɛin ruđain. Jus don ik aigǫ ad'dik dɛin ruđain, de don roaŋkagak ja jamak loappan."

De fir'ti vieǯ'ǯat biw'dǫguoimis ja mui'talit, govt son læ oai'nam dɛit ruđait birra, att dat leddje sæmme baikis, gos don leddjek niegadam. De jugi dɛit ruđait ja silbait, bæli goab'basinni. De boares ak'ka valdi ovta sil'baruđa goabbanaga ja deddi julgit ja gieđait ja goččui dam doal'vok da guok'te sil'baruđa sæmme saddjai, gos lei dam ruttačiega val'dam.

Dego šaddai nub'be bæi'vi, de li olmai varris ja doalvui ruđa sæmme bai'kai, nugo boares ak'ka lei goč'čǫm. De buođi ruok'tok ækkedis ja bijai nok'kak. De niegada ik'ko: „Jus don ik ličče ad'dam guoi'masik bæli dɛin ruđain ja buk'tam dam guok'te sil'baruđa ruok'tok, de don ličček mannam čoak'kai dego doavva-čuol'ma."

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

210.

1.

De leiga Nak'kul ja nub'bi noai'di abaš bæl'de; de riemaiga gillǫdit goab'bak guoimiska, goab'ba læ giewrat noaidastallat. De daddja Nak'kul: „Sii'di do gal boađak, ja go rægga læk vancan val'dan ja biddjan (luoi'tilan) ul'leraddjai, de don jamak." Daddja dat abašbælle-noai'di Nak'kuli: „Ik don duolmǫ Du'neluovta." De daddja Nak'kul: „Mon gal duolmon; mutte do gal it duolmǫ rasse-ædnama." De vulgiga ak'tanis Tromsan sukkat siida guw'lui, Nak'kul sii'dahis ja nub'bi mɛit sii'dahis. Dego ærraneiga Tönsnæsan, de hui'ka Nak'-kul: „Don oaǯǯot garra vuos'tebiegga sukkat; muttǫ ik don bæsa gad'dai, vaikǫ don haledak." De daddja abašbælle-noai'di: „Du haw'di læ Iddǫgæǯin." Daddja Nak'kul: „Mo gal boađan, mutte don ik boađe siida vuollai ul'leraddjai; de don gaččak jamas." De daddja abašbælle-noai'di Nak'kuli: „Has, don ik boađe gukkibida go Bu'ronjar'gi; mon gal sugadam čabba miettespiela; muttǫ don šaddak

selv ha pengene alene. Men du kan ikke bli god igjen, før du har gitt kameraten din halvdelen av pengene. Hvis du ikke vil gjøre det, blir du kroket og dør tilsist."

Da måtte han hente kameraten sin og fortelle hvordan han hadde sett at pengene var på det samme sted hvor kameraten hadde drømt at de var. Han delte pengene og sølvet, en halvdel til hver. Den gamle kona tok en sølvpenge av hver og trykte hans føtter og hender med dem og bød ham bringe de to sølvpengene til det samme sted hvor han hadde tatt skatten.

Da næste dag kom, var mannen frisk og bragte pengene til det samme sted, som den gamle kona hadde befalt. Han kom tilbake om kvelden og la sig til å sove. Da drømmer han om natten: „Hvis du ikke hadde gitt kameraten din halvdelen av pengene og bragt de to sølvpengene tilbake, var du gått ihop som en tauknute."

210. NOAIDEN NAKKUL.

1.

Det var Nakkul og en annen noaide fra havkanten; de begynte å kappes med hinannen om hvem som var sterkest til å gande. Nakkul sier: „Du kommer nok hjem, og når du har tatt dreggen av båten og sloppet den i flomålet, dør du." Noaiden fra havkanten sier til Nakkul: „Du skal ikke sette foten i Dynvika." Nakkul sier: „Jeg skal nok sette foten i Dynvika; men du skal ikke sette foten på gressmarka." De rodde sammen fra Tromsø hjemover, Nakkul til sitt hjem og den andre også til sitt hjem. Da de skiltes ved Tønsnes, roper Nakkul: „Du får sterk motvind å ro i; men du kommer ikke i land, skjønt du vil det." Noaiden fra havkanten sier: „Din grav er ved Lyngstua." Nakkul sier: „Jeg kommer nok hjem; men du kommer ikke til flomålet under gården; da faller du død." Noaiden fra havsiden sier til Nakkul: „Kom an! Du kommer ikke lengere enn til Grøtnes; jeg ror i en pen med-

sukkat vuos'tebiegga, ja ik bæsa gad'dai, vaikǫ vaibak." De dat ærraneiga.

Nak'kul li Mos'kavuona nal'de sukkame Iddǫgæǯi vuollai; de rawgai fak'kistaga vii'negag'ga mannjegæǯin bajas. De huob'mai Nak'kul ja dajai: „Ale don nuvt riema!" duop'pi gaggas gidda ja jugisti. Mutte go lei bæssan mæd'del Iddǫgæǯi, de daddja guiminis: „De boatta har'mat garra bieg'ga." De gulla jama ja gæčʹčasta mannjai; de boatta čaccebor'ga ja bos'so manjin, ja bos'son læ njal'mi caggas. De daddja Nak'kul: „Itgo don lækgen giewrat? Ale don gilljǫ!" gurasti vii'negagga mèrri ja dajai: „Læge don, nuvtgo mon daddjem Tromsa hawnan („ow'dal gal'ga vii'negag'ga Du'ne-luovtan gaddin, ow'dalgo mon boađam"). Dego gagga gurasti mèrri, de riemai dal'ki nokkat ja jawkai bos'so. De daddja ol'mahis, go bosso li jaw'kam: „De læǯǯa abašbælle-noai'di ul'leraddjai gač'čam." De jærra Nak'-kulan olmai: „Nas dun vii'negag'ga, dat læ vis'sat vuddjǫm." Daddja Nak'kul: „Ale bala! Galgat oai'nit: vii'negagga læ ul'lerajin, go moai buotte sii'di." „Im mon siđa jak'kit," vas'tidi olmai. Daddja Nak'kul: „Jus mon'nǫs i ličče læmaš dat vii'negag'ga, de moai liččin (liččime) hok'kam; bos'so li mon'nǫ njiellalit."

Dego buođiga gad'dai, de Nak'kul vaʒʒi ul'leraddjai ja daddja ol'mahis: „Gæččas don mon'nǫ vii'negagga! Boađe mu lusa, de don oaǯǯot jugastagait." Olmai daddja Nak'kuli: „Jugis ieš vuoč'čin!" Nak'kul daddja: „Mon njuor'ren lit'tai; muttǫ don galgat gaggan jukkat ja mon dam unna littaǯis." Daddja olmai: „Mo jugan ucca littaǯis." „Ik don oaǯǯǫ ucca littaǯis; dat læ mu, ja jus mon jugan gaggan, i muina mana bures." Olmai gulai dam; de jugisti gaggan ja ieš unna littaǯa, ja dajai: „Dal moai led'ne giewrabuk go abašbælle-noai'di."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

Nak'kul orui Du'neluovtan. De vulgi ak'ti Trom'si vancain goi'ke gulit guoimi gaw'pai. Dan aige æi oas'tan dabbe mɛi'degi. De buođi Trom'si. De li boattam ak'ta van'ca Bac'cavuonan, ja de li Nak'kul

vindgråe; men du kommer til å ro i motvind og slipper ikke i land, skjønt du blir trett.“ Så skiltes de.

Nakkul rodde på Ulsfjorden mot Lyngstua; da spratt plutselig brennevinskaggen op fra bakskotten. Nakkul merket det og sa: „Bær dig ikke sådan ad!“ Han tok kaggen fatt og tok en slurk. Men da han var kommet forbi Lyngstua, sier han til kameraten sin: „Nu kommer en sterk storm.“ Han hører en susen og ser bakover; da kommer sjørokk og en hval efter, og hvalen har gapet åpent. Nakkul sier: „Er du ikke sterkere? Brøl ikke!“ Han kastet brennevinskaggen i sjøen og sa: „Vær du som jeg sa på Tromsø havn („brennevinskaggen skal være i land i Dynvik før jeg kommer“)!“ Da han kastet kaggen i sjøen, tok været til å stilne og hvalen blev borte. Han sier til karen sin, da hvalen var blitt borte: „Nu er visst noaiden fra havsiden falt død i flomålet.“ Nakkuls kar spør: „Enn brennevinskaggen, den er visst sunket.“ Nakkul sier: „Vær ikke redd! Du skal se at brennevinskaggen er i flomålet, når vi kommer hjem.“ „Jeg kan ikke tro det,“ sier mannen. Nakkul sier: „Hvis vi ikke hadde hatt den brennevinskaggen, hadde vi omkommet; hvalen hadde slukt oss.“

Da de kom i land, gikk Nakkul til flomålet og sier til karen sin: „Se efter brennevinskaggen vår! Kom til mig; så skal du få drammer.“ Mannen sier til Nakkul: „Drikk selv først!“ Nakkul sier: „Jeg skjenker i begeret; men du skal drikke av kaggen og jeg av det lille begeret.“ Mannen sier: „Jeg vil drikke av det lille begeret.“ „Du får ikke drikke av det lille begeret; det er mitt, og hvis jeg drikker av kaggen, går det mig ikke godt.“ Mannen hørte det og drakk av kaggen, og selv tømte Nakkul det lille begeret og sa: „Nu er vi sterkere enn noaiden fra havkanten.“

2.

Nakkul bodde i Dynvik.[1] Han reiste engang til Tromsø med en båt med tørrfisk for å handle. På den tid kjøpte de ikke noe her.

[1] på Uløy i Skjervøy herred.

ovta kramburin; de li duot niso mɛit dobbe; das li boad'nji miel'de ja jugaiga viini das ovtas, ja de suttadeiga. De riemaiga noai'dot. Daddja niso Nak'kulin: „Gal mærra gal'ga du borrat.“ De suttai Nak'kul ja riemai datat garrat atte: so dat gal boatta Du'neluk'ti, mutte do dat it boađe Bac'cavudni. Daddja Nak'kul: „Gal do læt su lokkan merri šad'dat; mutte eš do galgat mai'stit ow'dal.“ De manaiga olgǫs; vulgi niso van'ci, buođi trap'pai; de rawgai merri; il'la uoǯ'ǯǫ ol'mǫt bajas.

De rakkadi Nak'kul vuol'git. De buođi garra sydvæs'ta; Nak'kul borjasti dokkǫ, Mos'kavuona nala boatteguođi. De goččui gol'ma klova biddjat dɛit ol'maidis, ja bieg'ga garra. De læt gas'kamuddon Mos'kavuona; de cui'gijit ol'mat: „Gæ bos'so dale min manjin!“ Nak'kul lok'ti oaivi ige jienadan sanigi. De cui'gijit nubbadis: „Gæ dale mihi lagabus go es'ke!“ De jærra Nak'kul: „Galle klova dis læt vuollen?“ Daddjet: „Sis læt njæl'lje.“ Daddja Nak'kul: „Di lettet biddjan ænit go so goččui,“ ja de siđai luoi'tit bajas da klova. De geč'čet ol'mat; de daddjet: „Bos'so riemai baccit.“ De buotte lakka Iddǫgæǯi; daddja: „So dat gal boatta sii'di; muttǫ Bac'cavuon niso gal læ fiello nal'de dal.“ De buođi Iddǫgæččai; de duop'pi vii'negagga ja bal'kesti merri, ja go buotte Du'neluk'ti, de li vii'negag'ga boattan mihi ow'dal staf'fui go eš.

De sirdi Nak'kul Sinnjali. De šaddai ak'ka skibas ja sad'di sani Sarahi atte boattet dokkǫ. De buođi Sarat dokkǫ. Daddja Nak'kul: „Go dal nokkat, ak'ko, ija, de galgat oai'nit, middja su æmmin læ sivvan.“ De addjana Sarat iđedis; de jærra Nak'kul: „Na, uoi'netgo, middja læ sivvan?“ Daddja Sarat: „Do læt eš noaidastallan baddje-ol'mait guoimi, ja dat læ sivvan.“ Daddja Nak'kul: „Saw'njil, ak'ko, dait erehin!“ De saw'njeli. De vulgi Sarat sii'di sukkat olgǫšbæle Virta; boatta Badnjal-nuori nala, ja de oai'na Sarat, go Nak'kul boatta manjin ja batti van'can. De jovsai Saraha. Sarat cabmi gaitin airuid gas'kat Nak'kuli; baʒi bære ak'ta ai'ro; dɛina sugai Stuorra-luk'ti gad'dai ja orui dobbe ovta aigi ja oaǯǯui airuit dobbe ja sugai manjemus'ta Gar'gui. De orui dalvi das, dassaʒi go Vogait ol'mat buotte Gar'gui, ja har'mat garra dal'ki Iw'go olgǫs.

Han kom til Tromsø. Da var der kommet en båt fra Balsfjorden, og Nakkul var i en krambu; da var den kvinnen der; hun hadde mannen sin med, og de to drakk der brennevin sammen; så blev de sinte på hinannen. De begynte å gande. Kvinnen sier til Nakkul: „Sjøen skal nok ete dig.“ Da blev Nakkul sint, og han begynte også å ta i: „Jeg kommer nok til Dynvik; men du kommer ikke til Balsfjorden.“ Nakkul sier: „Du har sagt at jeg skal komme i sjøen; men selv skal du før smake den.“ Så gikk de ut; kvinnen gikk til båten; hun kom på trappen; da skvatt hun i sjøen; med nød og neppe fikk folk henne op.

Så laget Nakkul sig til å reise. Der kom en sterk sydvest; Nakkul seilte avsted og begynte å komme ut på Ulsfjorden. Da bød han mennene sine sette tre klør, og vinden la på. De var midt på Ulsfjorden; da peker mennene: „Se, her er en hval efter oss!“ Nakkul løftet hodet og mælte ikke et ord. De peker for annen gang; „Se, her er den meget nærmere enn isted!“ Nakkul spør: „Hvor mange klør har I satt?“ De sier: „Fire.“ Nakkul sier: „I har satt flere enn jeg bød,“ og han bad dem gi op den kloa. Mennene stirrer og sier: „Hvalen begynte å bli efter.“ De kom nær Lyngstua; han sier: „Jeg kommer nok hjem; men Balsfjordkona ligger nok nu på fjøla.[1]“ Han kom til Lyngstua; da tok han brennevinskaggen og kastet den i sjøen, og da de kom til Dynvik, var kaggen kommet til båtstøa lenge før han selv.

Så flyttet Nakkul til Singlen. Da blev kona hans syk og sendte bud til Sarat, at hun skulde komme dit. Sarat kom dit. Nakkul sier: „Når du nu sover inatt, gamlemor, skal du se hvad som feiler kona mi.“ Sarat er sen om morgenen; da spør Nakkul: „Nå, så du hvad som feiler henne?“ Sarat sier: „Du har selv gandet med fjellapper, og det er grunnen.“ Nakkul sier: „Ryst dem[2] av, gamlemor!“ Så gjorde hun det. Sarat gav sig til å ro hjem på yttersiden av Vorterøy; hun kommer ut på Follesøysundet, og da ser hun at Nakkul kommer efter og har en gryte til båt. Så nådde

[1] ligger på likstrå.

[2] de onde ånder som var satt på Nakkuls kone.

De ad'de Sarahi viine ja daddje atte: „Rakkat dal, ak'ko, middjesi borjadaga sisa!“ De manai Sarat dieva nal'de gæč'čami ja buođi bod'nai; daddja: „Gal dat boatta.“ De ad'de viini vel Sarahi. De vulgi nubbadis; de daddja: „Igo dat vel boađe?“ De vulgi goalmadis; i addjanan gukki; de buođi bod'nai ja dajai atte vuol'git daggaviđi, atte: dat læ boattime, atte di bæssabettet birra Ræšši, ow'dalgo boatta. De vul'ge daggaviđi, ja lei jur dam mađo, atte ol'lijeddje birra Ræšši, ja buođi nu garas, atte æi sat'tan bor'jasage adnit eǯago bittaš, ja de buotte sii'di juokke olmai.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

3.

De leddje doluš aigi guok'te stuorra noaidi, Nak'kul ja Lainit. Soai riemaiga giǯǯǫhallat goab'bat guoimiska vuos'ta Iw'go-mar'kanis ja jugaiga ollo viini ovtas. De Nak'kul orui Du'neluovtas Ulisul'lǫs, ja son dumai vuol'git sii'di. De daddja Lainit: „Gal do fal borjadagait galgat adnit Iw'go olgǫs.“ Nak'kul daddja: „Buottus ma hamis sitta; mon im bala.“ De Nak'kul vulgi; daddja Lainehin: „Ow'dalgo don læt guođđan Iw'govuowdi, ow'dal læt don gei'gen gait njæl'lje albmai.“ De Nak'kul vulgi sii'di jottit; sust lei bar'dni guoibmin; vii'neflas'ko sust lei. Dajai bar'dnai: „Don galgat lættit howsman'ni; mon ieš manan mannjeskot'tasi vuoinastit, ja vεikǫ mait oainalit, de it galga cui'get.“ De šaddai hirbmos garra olgǫsbieg'ga. Soai leiga boattan lakka Nuor'tanjarga. Daddja Nak'kul bardnin: „Do galgat biddjat bor'jasa gas'kasiw'lui; it galga likkahallat bor'jasa da baikis ere, vεikǫ livči maggaraš bieg'ga, vεikǫ livči ma goal'ki. De galgat dik'tit das orrot bor'jasa.“

Bieg'ga boatta varit dasi čaccebor'gan; bar'dni balla. Nak'kul daddja: „It galga ballat. Stiw're bære vanca njuol'ga!“ Muttomin nokka bieg'ga goak'te goal'kai; væhaš spiella. Bar'dni jurdaša gæssit

han Sarat. Hun slo alle årene av på Nakkul; der blev bare én åre igjen. Med den rodde hun i land i Storvik[1] og blev der en tid; der fikk hun årer og rodde tilsist til Hamnnes. Der blev hun om vinteren, til Lofotfolkene kom til Hamnnes, og det var en svær storm ut Lyngen. De gav Sarat brennevin og sa: „Skaff oss nu, gamlemor, bør inn Lyngen!“ Da gikk Sarat op på en bakke og så ut; hun kom ned og sa: „Den kommer nok.“ De gav Sarat mer brennevin. Hun gikk for annen gang; hun sier: „Kommer den enda ikke?“ Hun gikk tredje gang; hun blev ikke lenge borte; så kom hun ned og sa: „Reis straks (den kommer nu), så I slipper om Spåkenesøra, før den kommer.“ De reiste straks, og det var nettop så vidt at de nådde om Spåkenesøra; da kom den så sterk, at de bare kunde føre en stump seil, og de kom hjem, hver mann.

3.

Der var i gamle dager to store noaider, Nakkul og Lainit. De begynte å trette med hinannen på Skibotn marked og drakk meget brennevin sammen. Nakkul bodde i Dynvika på Uløy og han tenkte å reise hjem. Da sier Lainit: „Du skal nok ha bør ut Lyngen.“ Nakkul sier: „La det komme i hvad skikkelse det vil; jeg er ikke redd.“ Så reiste Nakkul; han sier til Lainit: „Før du har forlatt Skibotsdalen, har du strakt alle fire i været.“ Så reiste Nakkul hjem; han hadde sønnen med og en flaske brennevin. Han sa til sønnen: „Du skal være høvedsmann; jeg går selv i bakskotten og hviler, og hvad du enn ser, skal du ikke varsle mig.“ Det blev en forferdelig storm ut fjorden. De var kommet nær Nordnes. Nakkul sier til sønnen: „Du skal sette seilet midt i masta og ikke røre det fra plassen, hvad slags vind det enn er, selv om det er nokså stille. Du skal la seilet være der.“

Vinden kommer så sjørokket står jevnhøit med fjellene; gutten er redd. Nakkul sier: „Du skal ikke være redd. Styr bare båten bent!“ Undertiden hører vinden op så det næsten er stille, bare

[1] på Uløy.

bor'jasa baddjeli; muh i ač'či suovvan. Soai buođiga olgǫbællai Sul'lǫ. Hirbmos fastes stuorra bos'so boatta vanca manjis, njalbmi cag'got, ja gal'ga dugo njielastit vanca. Bar'dni balla har'bmadit, muh i duosta cui'get. Muttomin njul'če bos'so baddjel vanca. Nak'kul bargai nu atte soai šaddaiba ærranit bos'sos ere. Daddja Nak'kul: „Dah i biinit gal ænet; muttǫ golbma varalaǯǯa læ vel vuor'dimis, mat læt miha værrabut." Borjasteiga oanekaǯǯa, buođiga Oag'govuona ow'di. De oaidna bar'dni go ak'ta hirbmos fastes čacci boatta nu allak go Iddovarri doaddjimin vanca nala. Bar'dni borjasta ja čacci boatta vanca nala ja doaddja jur mannjestawni duokkai, muttǫ i van'ci.

Soai buođiga olgǫbællai Spoakkanjarga. Boatta nub'bi čacci; dat læ vel stuorit go dat vuostaš. Bar'dni balla hir'bmǫsit. Čacci boatta vanca nala borran-laddje ja doaddja mannjestawni duokkai, muttǫ i van'ci.

Soai boattiba staffo ow'di Du'neluk'ti. Oaidna bar'dni goalmat čaʒi boattimen; dat læ vel gait stuorimus, miha alit go Iddovarri. Bar'dni stiw're staffo vuos'ta gad'dai; čacci boatta doaddjin-vuimit guoime nala. De bar'dni mæd'da cui'get. Dego son meddi cui'get, čacci doajesti van'ci ja bal'kesti sod'nǫ gobmot. Nak'kul fal'li bajas, čor'bmadi bar'dnai bællje vuollai ja dajai: „Igo so dun giel'dan cui'gemis mɛi'dege? Muttǫ vel gævva laddje; æm moai hæg'game masse." De buođi njælljat čacci ja bal'kesti sod'nǫ goi'ke gad'dai ak'tan vancain, ja Nak'kul sad'di gaitin dait baha vuoinait fastin ruok'tot Iw'gobatti Lainiha nala, ja go dat buotte ruok'tot, de gawdne Lainiha Iw'gobađas vuowdis bajemuš siidain, ja son jami.

(Erik Bakkemo 1923, Kåfjord.)

211.

De li Juomvaggin ak'ta olmai, man namma lei Gut'tur, ja dat li rieban-olmai ja noai'di, ja rakkadi ovta vieso; njæl'lji sæini bijai ja raigi juokke sæi'nai, ja dobbe fak'ti riebanit. De li ovta ija fak'timi riebanit; de boatta ak'ta rieban ja ige bæsa baččit. De oai'na, atte

en liten gråe. Gutten tenker å sette seilet op; men faren tillot det ikke. De kom utenfor Åreholmen. En forferdelig fel, stor hval kommer efter båten med gapende kjeft og vil likesom sluke den. Gutten er svært redd, men tør ikke varsle. Undertiden springer hvalen over båten. Nakkul strevde så at de blev skilt med hvalen. Han sier: „Den piner oss ikke mer; men det er enda tre farlige ting i vente som er meget verre.“ De seilte en stund og kom ut for Strupen. Da ser sønnen at en forferdelig stygg sjø kommer så høi som Lyngstafjellet og vil bryte over båten. Han seiler, og sjøen kommer mot båten og bryter like bak bakstavnen, men ikke inn i båten.

De kom utenfor Spåkenes. Da kommer den andre sjøen; den er enda større enn den første. Gutten er forferdelig redd. Sjøen kommer mot båten som den vilde sluke den, og bryter bak bakstavnen, men ikke inn i båten.

De kommer foran støa i Dynvik. Gutten ser den tredje sjøen komme; den er allerstørst, meget høiere enn Lyngstafjellet. Han styrer mot støa på land; sjøen kommer mot båten og vil bryte. Da kom sønnen i skade for å varsle. Da han gjorde det, brøt sjøen inn i båten og kastet dem om. Nakkul for op, slo sønnen på øret og sa: „Forbød jeg dig ikke å varsle? Men det greier sig enda; vi mister ikke livet.“ Den fjerde sjøen kom og kastet dem med båten på land. Nakkul sendte alle de onde åndene tilbake igjen til Skibotn på Lainit, og da de kom tilbake, fant de ham i Skibotn på de øverste gårdene i dalen, og han døde.

211. NOAIDEN GUTTORM.

Der var i Elsnesdalen en mann som hette Guttorm, og han var revejeger og noaide. Han bygget et hus; han gjorde fire vegger og hull på hver vegg, og der vaktet han på rever. Det var en natt han vaktet på rever; da kommer en rev; men han får ikke skyte.

das læt gut'ta juolgi, ja das'tọ gulai, go Riidavarin fierai stuorra riđđo. De vulgi sii'di ja bijai nok'kat. De niegada, go daddja atte: „Gal do liččet mu baččan, jus mo liččen ad'dan, ja jus do liččet baččan mu, gal do guimit liččet uoǯ'ǯọn."

Ja noaidastalai eččasit guoimi, ja das leddje gol'ma nieida, ja go eš borahallaguođi, de bijai nieidaidis ow'di, ja nut dagai guok'tasina, ja goalmat niei'da baʒi, man namma lei Gir'ste. De šaddai mar'kan. De manne mar'kani, ja niei'da mɛit manai. — Go dat jamihit gesi baddin Falesnjar'gi ja go mæd'del ol'muit siidait manai, de li bad'di nu njuol'ga, i gæččigi val'dan ædnami; muttọ æi oai'nan mɛi'degi ol'mọt, ja golma gærdi dat dagai dan bargo; dat li ow'dal go vulgi mar'kani. — De noaidastalla dobbe, ja de vulgi ak'ti hoakkat atte: „Gir'ste aisidi." De ar'vidi niei'da, atte dat læ ai'gomi sunat borrat. De vaʒ'ʒa ja čierro dobbe mar'kanis. De boatta Nak'kul nieida lusa, jærra: „Mɛit nieidaš čirrọ?" I siđa mui'talit, mutte gal Nak'kul oai'na. De jærada ɛin; de daddja niei'da: „Ač'čis ai'go su borrat." Daddja Nak'kul: „Ale čierọ! Vuolge krambu'rai ja oaste munnje ovta bæila viini!" De manai niei'da ja uosti; de vulgi Nak'kul occat Juomvat-Gut'tura. De buođi da stoppui, gos dat orui. De riemaiga nag'git ja jukkat. De njoarra Gut'tur viini Nak'kuli gup'pi ja ad'da dasa. De gæččai Nak'kul duo vii'nai; de daddja: „Mɛit do læt biddjan dieke?" ja vuosehan ol'muidi: de læ gærbmaš gup'pe-vuođon birra. Daddja Nak'kul atte: „Gal dat Nak'kula batti læt mannan ow'dal daggarat", ja de jugisti gaitin, vel da gær'mahanat. De vulgi olgọs ja gawnai nieida ol'gon ja dajai: „Don gal boađat sii'di, mutte ač'čat i boađe Juomvag'gai."

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

212.

De leddje njæl'lje baddje-ol'ma ovta sajin ja noaidit gait diwnat. Ovta namma lei Nikko-Bii'to. De val'det ovta vieson ja dis'talet. De læ guk'ki dast gir'kọbai'kai; de rakkadeddje njæl'lje ruossa ja

Han ser at den har seks føtter, og siden hørte han at der gikk et stort skred i Ridavarre. Da gikk han hjem og la sig til å sove. Han drømmer at en sier: „Du hadde nok skutt mig, hvis jeg hadde tillatt det, og hvis du hadde skutt mig, hadde du nok fått gjester.“

Han gandet med andre, og han hadde tre døtre; når han selv begynte å bli „ett“, satte han det på døtrene sine. Således gjorde han med de to, og den tredje datter som het Kirsten, blev igjen. Så blev det marked.[1] De reiste til markedet, og datteren reiste også. Da han drog dauinger med et tau til Falsnes og reiste forbi folks gårder, var tauet så bent; enden tok ikke i jorden; men folk så ikke noe, og det arbeide gjorde han tre ganger; det var før han reiste til markedet. Der øver han trolldom, og engang begynte han å gjenta: „Kirsten skal i skoklan.“ Da skjønte datteren at nu vil han „ete“ også henne. Hun går og gråter der på markedsplassen. Da kommer Nakkul til piken og sier: „Hvad gråter vesle piken for?“ Hun vil ikke fortelle det; men Nakkul ser det nok. Han spør igjen; da sier piken: „Far min vil „ete“ mig.“ Nakkul sier: „Gråt ikke! Gå til krambua og kjøp mig en pel brennevin!“ Piken gikk og gjorde det; så gikk Nakkul for å lete op Guttorm fra Elsnesdalen. Han kom til den stua hvor han holdt til. De begynte å trette og drikke. Guttorm skjenker brennevin i koppen til Nakkul og gir ham. Nakkul så på brennevinet; han sier: „Hvad har du lagt her?“ og viste folk at der lå en orm i ring på bunnen av koppen. Nakkul sier: „Sådanne har nok gått i maven på Nakkul,“ og han drakk alt i ett drag, også den ormen. Så gikk han ut og traff datteren der ute og sa: „Du kommer nok hjem; men far din kommer ikke til Elsnesdalen.“

212. NOAIDEN NIKKO-BITO.

Der var fire fjell-lapper på samme sted og alle sammen var de noaider. Den ene het Nikko-Bito (Petter Nilsen). Da tar de i et hus

[1] på Skibotn.

ar'valit, giddja dal gal'ga vuol'git doal'vot dɛit gir'kǫ-ai'dai, ja biddje stuorra balka dasa, dan ol'mai, giddja vuol'ga, ja vissis baiki, gosa gal'get bid'djǫt. De daddja Nikko-Bii'to: „Gal so vuol'ga.“ De valdi buoc'cǫ ja gerresa ja vulgi vuoddjit buoc'cuin. Buođi bællemat'kai; de buotte owdal jamuhat, atte boaʒo bisani. Duok gol'ma ol'ma al'ge noai'dot dobbe; de fer'ti mannat ere gerresis ja val'dit buoc'cǫ bad'dai ja eš manai owdan. De buođi lakka gir'kǫ-aidi; de rowgai ai'de-uk'sa rabas, ow'dalgo dat ol'li dokkǫ, ja manai gir'kǫ-ai'dai ja buođi gir'ko lusa. Gir'ko ruoš'ka har'madit. De bijai ruossait dasa, gosa lei goččǫhallan, ja vul'gi ere, buođi gir'kǫ-aidin olgǫs. De uk'sa manai gidda ja vuji dokkǫ, gos eččasat leddje. De æi jak'kan, atte dat læ duol'vǫn ruossait dokkǫ. De šaddai iđet; de vul'ge juokkehaš gæč'čat, lækgo bid'djǫn dokkǫ, gosa gal'ge. De buotte dokkǫ; de uoi'ne, atte ruossat læk bid'djǫn sæmme saddjai, ja de daddje, atte Nikko-Biituin i galga ak'tagi al'git dis'talit, ja šad'de mak'sit da væđo dasa.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

213.

De lei dow'le ak'ta boares noai'di, gutte lei mađohis noai'di, ja noaidi namma lei Liŋ'ke-Oal'la. De lavi biw'dit mæras ja god'dit muttomin væha gulit, sallidit ja ɛin ieʒa gulit. De leddje Liŋ'ke-Oalla grannet god'dan ucca bos'suʒa ja leddje fæs'time gad'dai. De boatta Liŋ'ke-Oal'la suga; sus lei van'ca dego baddje-olbma geris, ja su vanca namma lei Gus-hær'ga. De jærra Liŋ'ke-Oal'la: „Lægo dis olbmai dan guolis oassi?“ De daddje atte: „Æi si das adde dudnji oase, dɛinago dat læ min ieʒaidæmit jabma guolli.“ De riemai Lin'ke-Oal'la sukkat vancainis birra jor'basa, ja go goalmat gærdi lei sukkam birra, de dajai: „Abi nieidat uoʒ'ʒǫt juogašit din guoli,“ ja dalle bos'so straw'gi baddit gas'kat ja manai vuodnaraigi olgǫs.

De buođi Liŋ'ke-Oal'la sii'di ja valdi akkas ja vulgiga faw'lai ja biw'dit riemaiga gulit, ja lei nu vanis, atte i uoʒ'ʒǫn vuoš'šatge, ja mutton vuonas læ sallit ja guolli nu val'lje, muttǫ i læt dobbe, gos

til å ordskiftes. Det var langt derfra til kirkestedet; de laget fire kors og taler om hvem som nu skal reise med dem til kirkegården; de fastsatte stor lønn for den mann som reiste, og et bestemt sted hvor korsene skulde settes. Da sier Nikko-Bito: „Jeg skal nok reise.“ Han tok en ren og pulk og kjørte avsted med renen. Han kom halvveis; da kom dauinger imot ham, så renen stanset. De tre mennene begynte å gande der; han måtte gå ut av pulken og ta renen i tømmen, og selv gikk han foran. Han kom i nærheten av kirkegården; da sprang porten op, før han nådde dit. Han gikk inn på kirkegården og kom hen til kirken. Kirken knaker svært. Han satte korsene der hvor det var ham pålagt, gikk bort og kom ut av kirkegården. Porten gikk igjen, og han kjørte dit hvor de andre var. De trodde ikke at han hadde ført korsene dit. Da det blev morgen, reiste de alle for å se om de var satt der hvor de skulde. Da de kom dit, så de at korsene var satt på samme sted; de sa at Nikko-Bito skulde ingen begynne å skifte ord med, og de måtte betale ham veddemålet.

213. NOAIDEN LINKE-OLA.

Der var i gamle dager en gammel noaide, som var en overmåte stor noaide, og han het Linke-Ola. Han pleide å fiske på sjøen og undertiden å få litt fisk, sild og annen fisk. Engang hadde hans granner drept en liten hval og holdt på å belegge den i land. Da kommer Linke-Ola roende; han hadde en båt som lignet en lappe-pulk, og den het Gushærga (Piss-okse). Linke-Ola spør: „Har I en lot til mig i denne fisken?“ De sa: „Vi gir dig ikke lot i den; for det er vår egen døde fisk.“ Da begynte Linke-Ola å ro med båten sin rundt om (hvalen), og da han hadde rodd tredje gang rundt, sa han: „Havets døtre (havfruene) får dele eders fisk.“ Da slet hvalen båndene av og satte ut gjennem fjorden.

Så kom Linke-Ola hjem og reiste med kona si ut på sjøen; de begynte å fiske, og det var så lite fisk, at de ikke fikk kokning engang. Der var sild og fisk i mengde i en fjord; men det var ikke

Liŋ'ke-Oal'la orro. De vulgi vieǯ'ǯat salledit ja gulit ruok'tot allasis ja buođi da vudni, gos sallidat leddje, ja noaidui; sallit ja guolli vul'ge dobbe eret ja manne dam vudni, gos Liŋ'ke-Oal'la orui, ja de šaddai krum'ma-biw'do. Liŋ'ke Oallas i læn guoibmi ieǯa go ak'ka; dεina so fer'ti sukkat fawli ja goddi væha gulit ja noaidui, nu atte ieǯa olbmọt æi god'dan balljọ mεi'dege. Liŋ'ke-Oal'la akka namma lei Gedọ-mel'li.

(Erik Persen 1888, Kåfjord.)

214.

De buk'te baddje-ol'mak ovta gæfes lad'delaš mana; mutte æd'ni li ællime, ja ač'či li jabman. De falle boares Margeha Nil'li; de dat valdi dam bieb'mọmannan, ja æd'ni buođi nubbi giđa baddje-ol'mait miel'de ja bæsai sæmme sii'di, gos bar'ni lei bieb'mọmannan. De bæsai æd'ni ælevait bieb'mak ja boččit. Bar'ni šaddai stuorak dan værde atte garji gæč'čat nubbit gat'tarit guoimi. De li ak'ta bæi'vi, go jawkai Margeha Niilo bieb'mọšlub'bo; de li mannam ovta bak'te-al'li vuollai; læikastalla ak'tọ ja daddja: „Mon galgaliččem oaǯ'ǯot daggar oappa atte ol'muit buoridit ja ige darbahit mεi'dege vuoi'dasit, ja čalmi-gæi'din-goansta.“ De it'tui ak'ta diew'do ja daddja: „Don oaǯǯok dεit gaitin, mεit læk dās sar'nọm, ikge galga mui'talit ak'tigen. Iđik don læk oap'pan, manin læk sittam.“ De buođi dεs'tọ sii'di ækkedis; de jerre bieb'mọ-vanhemak: „Gos læk don læmaš, ja mi læk dun occam.“ De daddja: „Manis di mun oʒait?“ „Mi oʒaim, go do leddjet lap'pagis.“ Daddja: „Go mon jawkan εin, de ettet galga mun occat; mon boađam ieš sii'di.“

De šaddai iđek, vulgi gusait ja sawcait gat'tek nubbit gat'tarit guoime. De buk'te garji sii'di gas'kabæi'vai; æd'ni buođi boččit; de læ boččime; de šaddai vil'ges gussa nub'be bælli ruok'sat ja nub'be bælli čap'pat. De æd'ni bal'lai ige sittan šaten boččit dεit ieččasit. De daddja æd'nahis: „It don galga joaw'delasait ballat. Dat læ Ibmil ad'dan dal mon'nọsida ællimbal'ga. Ik don galga gæsage sar'not. Go mon šaddihan, de mon vuolgan dāst ere.“

der hvor Linke-Ola bodde. Han reiste for å hente sig sild og fisk hjem og kom til den fjorden hvor der var sild, og han gandet. Silden og fisken drog bort derfra og gikk til den fjorden hvor Linke-Ola bodde, og det blev storfiske. Linke-Ola hadde ingen med sig uten kona; med henne måtte han ro på sjøen og fikk litt fisk, og han gandet så at andre folk næsten ikke fikk noget. Hans kone het Gedomelli.

214. NOAIDEN LAINIK.

Fjell-lappene kom med et fattig kvænbarn; men moren var i live og faren var død. De bød ham frem til gamle Margit-Nils; han tok ham til fosterbarn. Mora kom næste vår med fjell-lappene og fikk være på samme gård hvor sønnen var som fosterbarn. Mora fikk fore og melke kreaturene. Gutten blev så pass stor at han gjætte buskapen sammen med de andre gjæterne. Så var det en dag at Margit-Nils's fostergutt blev borte; han var gått under en bergheller. Han lekte alene og sa: „Jeg skulde få sådan lærdom at jeg kunde læge folk uten å behøve noen salve, og lære synkvervingkunsten.“ Da viste der sig en mann og sa: „Du skal få alt hvad du her har talt om, og du skal ikke fortelle det til noen. Imorgen har du lært å bli det du har ønsket.“ Han kom siden hjem om kvelden; fosterforeldrene spurte: „Hvor har du vært? Vi har lett efter dig?“ Han sier: „Hvorfor lette I efter mig?“ „Vi lette fordi du var blitt borte.“ Han sier: „Når jeg blir borte igjen, skal I ikke lete efter mig. Jeg kommer hjem av mig selv.“

Det blev morgen, og han gikk for å gjæte kyrne og sauene sammen med de andre gjæterne. De kom hjem med buskapen til middag; mora kom for å melke. Mens hun melket, blev på en hvit ku den ene siden rød og den andre siden sort. Mora blev redd og vilde ikke mer melke de andre kyrne. Han sier til mor si: „Du skal ikke være redd for ingenting. Gud har nu gitt oss en levevei. Du skal ikke tale om det til noen. Når jeg vokser litt op, reiser jeg herfra.“

Iđet šaddai; de vulgi vut gusait ja sawcait gat'tek ja buk'te vut en gas'kabæi'vai sisa rid'di. Æd'ni buođi boččit; de li boččan; bære ak'ta li božikæt'te. Æd'ni čuožžaha gusa vuol'de bajas; de gæččasta; de læ son bierdna boččan. De suor'gani nu, atte miel'ke-æb'bara gaččahi gobmok. Bar'ni boagosta ja daddja: „Manis don miel'ki-æb'bara gomihak?“ De suttai bar'nahis. Go fas gæččasti, de læ gussa, mεit so læ boččan. De daddja bar'ni: „It don galga hoaw'-ridit ja ikge ballat. Mon læm gæč'čalæmi, mεit mo læm goččǫhallam.“ De æd'ni li nu suttas, go miel'ki gobmani; goak'te æb'barin bardnis čas'ka. Bar'ni njul'či ridda nal'de bod'nai ja buokkǫsi. De æd'ni boži manjemuš gusa; de vulgi bod'nai, doalvui mielke, ja bar'ni vuji garji mæc'cai ja vuojededdin buogǫstalla. Nubbik gat'tarak jerrek: „Mεis don boagostak?“ „Im mon boagos mεihge iežа go su mielan læ nu haw'ski.“

De vuddje mæc'cai littarit ja manne jor'ba dieva nala stoakkat. Šaddai gas'kabæi'vi; de daddja: „Mannet čuok'ket min littarit!“ Buottet mæc'cai; æi læ go nawdit ja bierdnat dievva mæcci; de bal'laje ja rut'te Lainiha lusa čierrom-čalmit. De jærra: „Mεis di uoinide?“ „Æi læn go nawdit ja bierdnat dievva mæcci.“ Daddja: „Allek hoaw'rit! Dat læ min gar'ji dobbe. Vul'get viež'žat!“ Daddjet: „Æp mi duosta.“ Daddja: „Di gal'gabet jottilit vuol'git viež'žat.“ De dat fer'tije ruot'tat viež'žat. Go buotte mæc'cai, de leddje gusat ja sawcat. De vuddje gas'kabæi-rid'di. De æd'ni buođi boččit gusait; de boatta ridda lusa; de oai'na: bierdnak, nawdik læk dievva ridda, bar'ni juol'gebælastalla ridda baldan ja boagosta ædnahis. Daddja æd'ni: „Gal mon ar'vidam, atte dat læt dun bargot.“

De šaddai nub'be bæi'vi. De vut mannet mæc'cai sæmme laddje gat'tet. De læt njæl'lje gat'taran ovta sajin: gol'ma ieččasa ja Lainik njælljak. De daddja guok'tasi: „Ruottastæt'ti ja suodnjalæt'ti njago soagi vuoli!“ De guoi'mi gæččasti; de uoini: de leddje guok'te nawdi. De bal'lai ja vulgi ruot'tat siida guw'lui; de riemai mæc'ci lik'kagoattit, dego ličče maŋ'ga čuođe ol'mǫ. De i duos'tan gosage ruot'tat. De daddja: „Boađe ruok'tot!“ Dego ruok'tot buođi, de leiga sæmme gat'tarat. De manne sii'di garjin, ja go buođi sii'di, de

Det blev morgen, og han gikk igjen for å gjæte kyrne og sauene og de førte dem igjen til middag inn i grindene. Mora kom for å melke; hun hadde melket, og bare en ku var igjen. Hun reiser sig op fra kua; da ser hun at hun har melket en bjørn. Hun blev så redd at hun slapp melkebøtta så den veltet. Sønnen ler og sier: „Hvorfor velter du melkebøtta?“ Hun blev sint på sønnen sin. Da hun igjen så, var det en ku hun hadde melket. Sønnen sier: „Du skal ikke tøve og ikke være redd. Jeg prøver det jeg er blitt befalet.“ Mora var så sint fordi melken rant ut; hun næsten slo sønnen sin med bøtta. Gutten hoppet ned fra grindene og lo. Mora melket den siste kua; så gikk hun ned med melken, og sønnen drev buskapen til skogs og lo imens. De andre gjæterne spør: „Hvad ler du ad?“ „Jeg ler ikke ad noget; jeg synes bare det er så hyggelig.“

De drev kreaturene til skogs og gikk op på en rund haug for å leke. Det blev middag; da sier han: „I skal gå og samle kreaturene våre.“ De kommer ut i skogen; skogen er full av bare ulver og bjørner. De blev redde og løp til Lainik med gråt i øinene. Han spør: „Hvad var det I så?“ „Skogen var full av bare ulver og bjørner.“ Han sier: „Tøv ikke! Det er buskapen vår som er der. Gå og hent den!“ De sier: „Vi tør ikke.“ Han sier: „I skal fort gå og hente den.“ Så måtte de løpe og hente den. Da de kom ut i skogen, var det kyr og sauer. De drev dem i grindene til middag. Mora kom for å melke kyrne. Da hun kommer til grindene, ser hun at de er fulle av bjørner og ulver. Sønnen hopper på én fot ved grindene og ler ad mor si. Hun sier: „Jeg skjønner nok at det er ditt verk.“

Den næste dag kom. Da går de igjen til skogs for å gjæte som før. De er fire gjætere sammen: tre andre og Lainik den fjerde. Han sier til de to: „Løp og smyg under den vindfelte bjerken!“ Kameraten deres så på; da så han at det var to ulver. Han blev redd og løp hjemover. Da begynte skogen å røre sig, som om det var mange hundre mennesker. Han torde ikke løpe noensteds hen. Lainik sier: „Kom tilbake!“ Da han kom tilbake, var det de samme gjæterne. De gikk hjem med buskapen, og da han kom hjem, sa

dajai: „Mon in gat'te šaten.“ De daddja bieb'mǫ-ač'či: „Mutte mi læk vuol'gime mortuit biw'dik Iddǫgad'dai. De don daidak haledit biw'dit.“ Daddja: „Oaǯǯom gæč'čalit.“ De vul'ge ja de biw'de mortuit ja njuoskai; šaddai galmas, ja de gieđaidis šluw'ga ja daddja: „Jus næw'ri i adde ol'mai buorup ællima, de uoǯ'ǯǫ dam ai val'dit.“ De buotte sii'di ja de daddja bieb'mǫ-ač'čahis: „Mo vuolgan ere dāst ol'muit buoridit, gæk læk skippasak,“ ja manai dɛs'tǫ Spoakkanjar'gi. Leddje dobbe ol'mǫk skippasak. De leddje gullan: „Maŋgalagan goanstait adna.“ De jėrrek: „Ikgo do sattaliččе buoridit skippa ol'-muit?“ De daddja vuoč'čin: „Im mon dieđe ja imge mon satte.“ Buođi ak'ta olmai, gæs li stuorra šaddalmas gieđan. De daddje: „Dieđakgo rađi dan šaddalmassi?“ De gæččasti, de daddja: „Dasa mon dieđam rađi. Gos do læt dam uoǯ'ǯǫn?“ De daddja: „Dieđe riettis, gos læ boattan.“ De daddja: „Dalle mon gal buoridam var'ga, mutte in Ibmila ow'di buorit.“ De leddje das guok'te skippasa; de viǯ'ǯe Lainiha sii'di. De manai skippasa lusa; de jærra: „Mi læ dus daw'dan?“ De vas'tida: „Dieđe hal næw'ri gaitin vigit.“ De daddja: „Dɛlle mon gal dun buoridan dal'kasitgæt'te.“ De viǯ'ǯe nubbi lusa; de jærra: „Manis mun leppet dieke vieǯ'ǯan?“ „Do læ skibas isit; mi læk gullan: don mattak buoridit ol'muit.“ De manai skippasa lusa ja jærra: „Mi læ vigit dus, ja goggǫ læ ænemus bavčas?“ Daddja: „Mus læ raddi vuol'de.“ Jærra: „Gos'te do læt dam vigi uoǯ'ǯǫm?“ De vas'tida: „Dieđe hal Ibmil, gos'te buottek gaitin dawdak.“ De vas'tidi Lainik: „Ibmilan ow'dalida in satte mon buoridit; muttǫ Ibmil dɛs'tǫ du šad'da buoridit.“

De manai Skær'vai ja dobbe buoridi ædnak ol'muit, juokkehaš giddja garrodi: i son dieđe, gos daw'da læ boattam; mutte gækka Ibmila nama vas'tideddje, de dajai: „Di dai'dibettet ow'dal gullan: im mon Ibmilan ow'di satte buoridit gænage.“ De manai juokke vuona miel'de ja buoradalai ol'muit. Galsan li mɛit ovta aigi ja Tromsan ja manai dɛs'tǫ Vǫr-ed'djui ja nai'tali dobbe ja ovta nieida oaǯǯui. Dokkǫ jami Lainik.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

han: „Jeg vil ikke mer gjæte." Fosterfaren sier: „Men vi skal reise og fiske mort ved Lyngstalandet. Kanskje du har lyst til å fiske?" Han sier: „Jeg får prøve." De reiste og fisket mort, og han blev våt; det blev koldt og han slo floke og sa: „Hvis den onde ikke gir karen bedre liv, kan han ta dette også." De kom hjem, og han sier til sin fosterfar: „Jeg vil reise herfra for å læge folk som er syke." Han reiste så til Spåkenes. Der var folk syke. De hadde hørt at han brukte mange slags kunster. De spør: „Du kunde vel ikke læge syke folk?" Han sier først: „Jeg vet ikke og kan ikke." Der kom en mann som hadde en stor svull på hånden. De sa: „Vet du råd for svullen?" Han så på den og sier: „Den vet jeg råd for. Hvor har du fått den?" Den andre sier: „Den onde vet hvor den er kommet fra?" Han sier: „Da skal jeg nok snart læge dig; men i Guds navn læger jeg ikke." Der var to syke der; de hentet Lainik hjem. Han gikk til den ene syke og spør: „Hvad feiler dig?" Han svarer: „Den onde vet nu av alt som feiler." Lainik sier: „Da skal jeg nok læge dig uten lægemiddel." De hentet ham til den andre; han spør: „Hvorfor har I hentet mig hit?" „Husbond er syk; vi har hørt at du kan læge folk." Han gikk til den syke og spør: „Hvad feiler dig og hvor gjør det mest ondt?" Den syke sier: „Jeg har ondt under brystet." Han spør: „Hvor har du fått den skaden?" Den syke svarer: „Gud vet hvor alle sykdommer kommer fra." Da svarte Lainik: „For Gud (når Guds navn nevnes) kan jeg ikke læge; men Gud får siden læge dig."

Han reiste så til Skjervøy og der lægte han mange folk, enhver som bante at han ikke visste hvor sykdommen var kommet fra; men til dem som svarte med Guds navn, sa han: „I har kanskje før hørt at jeg ikke kan læge noen i Guds navn." Han reiste i hver fjord og lægte folk. På Karlsøy var han også en tid og i Tromsø, og siden reiste han til Vardø; der giftet han sig og fikk en datter. Der døde Lainik.

215.

1.

De li ak'ta noaides boares baddje-ak'ka, middja lei riggis ja ani ædnak buoc'cuit. De buođi Čaw'kǫsi ja lavi das galvuinis orrot gæsi væha aigi. De boatta bii'ga Čaw'kǫsi buoc'cuit lut'te ere ja mui'tala æmidisas: „Dun biel'lǫ-al'do jami sis'kelida jæg'gai." De jærrala: „Baʒigo miessi ællit?" Da baddje-akka namma lei Noaw'ra-Assa. De jærrala biiganis: „Gos'te lei bæi'vi, go al'do jami?" De daddja niei'da: „Bæi'vi li vuowdi nal'de." De jærrala: „Leigo Giwsat-vari nal'de?" De vuoseha bii'ga, man vari nal'de lei. De vaʒ'ʒai vuow'debællai aldos lusa; jawkai væha aigi. De boatta vuow'deraigi biel'lǫ-alduin, ja al'do læ gæccam-baddin gidda. De daddja biigainis: „Dale læ biel'lǫ-al'do. Don galgat, go bæi'vi jaw'ka, doal'vot sæmme bai'kai mun aldo."

De manai vulǫs Miel'lai Noaw'ra-Assa. De læ Miellin; de vuoi'-nek nubbik nissǫnak, go stuorra bier'na boatta vaʒʒi baddjebæli jeg-git. De Noaw'ra-Assa vulgi bierdna lusa; de manai nu lakka, atte ol'li bierdna sardnǫhallak. De jærra bierdnan: „Gosa læk don mannamen?" De vas'tidi bier'na: „Mon manam gaddi davas ja aigom gai'kot čieǯa naveha." De boatta Noaw'ra-Assa bod'nai ja mui'tala atte: „Mon sardnǫhallem duom bæđo, ja mui'tali, atte son gai'ko čieǯa naveha, ja son manna gaddi davas." De boatta dɛs'tǫ mui'talus, atte bier'na gai'ko goatte-navehit juokke ija ja læ gai'kǫm Čuolonjarga raddjai vit'ta naveha ja god'dam sawcait ja soames gusa mɛit. De gul'lui væha aigi, atte Vuoš-vaggin lei mɛit gai'kǫm naveha ja Vuoivuonan, ja ige šaten gul'lǫn ænep navet-gai'koman birra. De lei čieǯa naveha gai'kǫm, mɛit li mui'talam Noaw'ra-Assai. Dam goččǫdeddje skađak-bier'nan; mutte æi dieđe, gos'te dat beivit væl'laha.

De li Vanasbavti-njargan suk'kes ladnje-mæc'ci; de vuoi'nek, go skirek das læk muorain ja čar'ket. De ar'videddje: jogǫhǫn læ das dat bier'na? De li Čuđeluovtan mɛit or'ro. De niei'da vuol'ga saw-cait occak; de gaw'na sawcajis ja vuol'ga vuoddjit ruok'tot; mutte ak'ta labbis læ mannan mæra guw'lui ere ieǯa sawcain. Niei'da ruot-

215. FJELL-LAPPER KAN GANDE.

1.

Der var en gammel fjell-lappkone, som var noaide; hun var rik og hadde mange rener. Hun kom til Oteren og pleide å bli der med sin føring en kort tid om sommeren. Da kommer hennes tjenestepike til Oteren fra renene og forteller sin husmor: „Din bjellesimle døde her innom på myra." Hun spør: „Blev kalven i live?" Fjell-lappkona het Noavra-Åsel. Hun spør piken: „Hvor stod sola da simla døde?" Piken sier: „Sola stod midt over skogen (på Balsfjordeidet)." Hun spør: „Stod den over Kjusakfjellet?" Piken viste hvilket fjell den stod over. Da gikk hun mot skogen til simla si og blev borte en stund. Så kommer hun gjennem skogen med bjellesimla, og simla var bundet med styttebandet. Hun sier til piken: „Her er bjellesimla. Du skal, når solen går ned, føre den til samme sted."

Så gikk Noavra-Åsel ned til Melen. Mens hun er på Melen, ser de andre kvinner at en stor bjørn kommer gående på øversiden av myrene. Noavra-Åsel gikk hen til bjørnen og gikk så nær den at hun nådde til å tale med den. Hun spør bjørnen: „Hvor skal du hen?" Bjørnen svarte: „Jeg går langs landet utover og vil bryte op syv fjøs." Noavra-Åsel kommer ned og forteller: „Jeg talte med villdyret, og det fortalte at det vilde bryte op syv fjøs og at det går langs landet utover." Siden kommer tidende om at bjørnen bryter op fjøsgammer hver natt og til Rastebynes har brutt op fem fjøs og drept sauer og også noen kyr. Litt efter hørtes det at den også i Lyngsdalen og i Pollen hadde brutt op fjøs, og der hørtes ikke mer om innbrudd i fjøs. Da hadde den brutt op syv fjøs, som den hadde fortalt Noavra-Åsel. De kalte den skadebjørn; men de visste ikke hvor den lå om dagen.

Der var på Båtbergneset tett skog av ungbjerk; så ser de at skjærene sitter der i trærne og skratter. Da skjønte de: mon bjørnen er der? Der var også i Sandvik en opsitter. Datteren går for å lete efter sauene; hun finner sauene sine og skal drive dem hjem;

tasti miel'de lab'ba vieǯ'ǯat ruok'tot. De njul'či baddjel bak'telaŋka; de fal'li bajas dat bier'na ja ruottai Sieidečokka guw'lui, nuh at ædnam orui ruoččamen nieida mielan. De æi gul'lǫm gos'tege dam bierdna birra sagat. De manai ak'ta ai'gi; de vuoi'net, go skirek čoak'kaneddje suk'kes muorra-vuow'dai Sieidečokka stællin (lanjan). De skiret čar'ket ja mannek muttimin vuowdi sisa bod'nai. De ar'vidit, atte dobbe læ dat skađak-bier'na. Leddje guok'te har'mak buore biss-ol'ma Goal'sevuoppin; de vuoǯ'ǯǫ sani dam guok'-tai, atte skađak-bier'na læ Sieidenjargan. De buođigan ovta bæivi ja vulgigan occak. De oai'niba skirit go čarrek. De ar'videiga: das læ læmin dat skađat-bier'na. De dagoheiga, atte dat gal'gaba baččit ak'tanis. De njagaiga ja huob'maiga, go leiga lakka; mutte li bier'na sælgalis da guovto guw'lui; mutte go skiret vučček bod'nai muorait sisa, de ɛin lok'te oaivi. De sardnuiga gas'kanæska, atte go nub'be cog'gala suorbma njal'mai, de gal'ga lættik nub'bi valmas baččit; mutte dat, giddja suorbma cog'gala njal'mai, de gal'ga binnaš gossalik. De gossali binnaš; de bier'na lok'ti oaivi; de bis'so baw-kehi nubbin mɛit samasa. De bierdnan gaččai oai'vi bod'nai, dɛinago dæivai bures bællje vuollai. De riemaigan ar'valit, go i šat oaive lok'te; de manaiga bak'telampa nala; de oaǯǯuiga bierdna rabas. De vuoiniga, atte dat læ jabman; mutte baǯiga vel nubbi skoatta oai'vai. De jawkai ere dat bier'na, ja gal diđi Noaw'ra-Assa, atte dat godda-halla dam mokkin.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De li ak'ta baddje-olmai, man namma lei Anneš Vul'le. De čok'-kaha Čaw'kǫsa goađin klassebællan giđđak; lei boattam buoc'cuides guoimi mærarii'ki. De oai'na, go Gæsse-Biettar riemai buoc'cuit ruottahallat ja geđ'get. De daddja: „Gal gal'get dun ieǯat gar'ji mɛida jođanæbbuk vela ruottastit dus riddan olgǫs.“ De manai gæsse-orǫhakki Stuorra-njar'gi, orui gæsi dobbe. Dego jođi bajas, de buođi bier'na ovta ækkedis-ija rid'di ja cuw'ki ridda ja goddi ovta

men et lam er gått mot sjøen bort fra de andre sauene. Piken løp efter for å hente det tilbake. Hun hoppet over en bergknaus; da for bjørnen op og løp mot Kvalvikhausen, så piken syntes det small i jorden. Så hørtes der ingensteds tidende om bjørnen. Der gikk en tid hen; da ser de at skjærene samles i den tette skog på en legd på Kvalvikhausen. Skjærene skratter og flyver undertiden ned i skogen. Da skjønner de at der er skadebjørnen. Der var to svært gode skyttere i Oksvik; de fikk bud til dem at skadebjørnen var på Ørneset. De kom en dag og gikk for å lete. Da ser de skjærene, og de skratter. De skjønte at der var skadebjørnen. De rådslo om at de skulde skyte samtidig. De listet sig frem og merket at de var nær bjørnen; men den lå med ryggen mot dem. Når skjærene fløi ned inn mellem trærne, løftet den på hodet. De talte sig imellem at når den ene stakk fingeren i munnen, skulde den andre være ferdig til å skyte; men den som stakk fingeren i munnen, skulde hoste litt. Han hostet litt; da løftet bjørnen på hodet; børsa small med det samme hos den andre. Hodet på bjørnen falt ned; for han traff godt under øret. De begynte å snakke sig imellem om at den ikke løftet hodet mer. De gikk op på en bergknaus; da fikk de bjørnen synbar. De så at den var død; men de skjøt enda et skudd til i hodet på den. Da kom den bjørnen vekk, og Noavra-Åsel visste godt at den blev drept på den turen.

2.

Der var en fjell-lapp som hette Annes Ola.[1] Han sitter en vår ved vinduet i gammen på Oteren;[2] han var kommet med renene sine til sjøriket (Norge). Da ser han at Somarset-Per begynte å løpe efter renene og kaste sten på dem. Han sier: „Din egen buskap skal nok også enda fortere løpe ut av dine grinder.“ Så gikk han til

[1] Ole Olsen Barfi, kalt efter moren Anne.

[2] Oterodden, en gård, i daglig tale Oteren.

guigo. Go gusak haja vuoʒ'ʒǫ bierdnan, de littarak doarmideddje riddait nala ja cuw'kije. De leddje Čaw'kǫhis mærragaddin sæmme ækkeda gulit biw'dime ja buotte væhaš ow'dal gas'ka-ija bajas. De leddje buot da Gæsse-Biettara sii'da vuoinastæmi. De gulle, go biellok šlamiheddje riddan. De daddja Las'se: „Middja dɛida littarida šaddai, go biellok šlabmaguotte ja gusak muolahallek?“ De daddja Juhan skelmǫdagain: „Dat læ boattam Anneš Vulle saddak Gæsse-Biettara rid'di. Dat mɛit aigui min siidan ruottastat'tit Gæsse-Biettara garji.“

Go bæi'vi šaddai, de gul'lui, atte bier'na lei læmaš Gæsse-Biettaran riddan ja gai'kǫm ovta guigo, vaikǫ bierdnat æi gul'lǫm gos'tege, ieǯago ovta luodda vuoi'ne rabihis buotta Jorb-oaivi siidait Čaw'kǫs-bæl'de joga, ja æige ak'tage diettan bierdnan mɛi'dege, gos'te lei boattam ja gosa manai.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

216.

Nuot'ti lei guor'tujuvvun, ja Luovta-Vuol'la galgai val'dit ere goar'-taga. De dajai: „Mi gal'gat sukkat gad'dai ere boađon; gal son gal'ga vuosehit, atte nuot'ti læ guor'tujuvvun.“ Mutte nuot'te-oai'vi i sittan jak'kit. Nub'bi ieǯa olmai, dat li howsman'ni dam sæmme vancan, mas'te lei Vuol'la. De oaǯǯui da jak'kui, vul'ge ere boađon ja sukke Bierdnasul'lǫ gaddai ja gud'de nuot'ti goi'kat. De nuot'ti goikai, ja ieččasak biddje nok'kat, ja Vuol'la baʒi goccit. De daddja nuot'te-oai'vi: „Ikgo don bija nok'kat? Æi dat aigǫ mun ol'mat šaten vuol'-git dɛina nuttin saidit biw'dit.“ De Vuol'la vas'tidi nuot'te-oai'vai: „Bija don nok'kat, jus siđak. Ik don galga mun goč'čot nok'kat; mo læn nu boaris; mo dieđam, mɛi'de mon dagam.“ De Vuol'la vulgi vaʒ'ʒit Bierdnasul'lǫ nala ja gæč'ča Bierdnabuođđui, vuoddjago sai'di. De vuoini: sai'di vuoddja baddjel boađo, ja læ nu čap'pat dego plöj'-jejum bæl'do. De buođi bod'nai ja manai gæč'čame, lægo nuot'te-vækka gait dinak nok'kamen. Dego vuoini, atte dak leddje nok'kamen, de manai nuotte lusa ja riemai occat, gaw'nago nuottin mɛi'dege.

sommerplassen på Stornes[1] og blev der om sommeren. Da han flyttet opover,[2] kom en bjørn før midnatt til grindene, knuste dem og drepte en kvige. Da kyrne fikk lukten av bjørnen, stormet de på grindene og knuste dem. På Oteren var folk samme kveld nede ved sjøen og fisket og kom op litt før midnatt. Da hvilte hele Somarset-Pers gård. De hørte at bjellene larmet i grindene. Lars[3] sier: „Hvad har hendt kyrene, siden bjellene begynte å larme og kyrne brølte?“ Johan[4] sier for spøk: „Annes Olas sending er kommet til Somarset-Pers grinder. Han vilde, da han var på vår gård, også få Somarset-Pers buskap til å løpe.“

Da det blev dag, hørtes det at bjørnen hadde vært i Somarset-Pers grinder og revet i stykker en kvige, skjønt der ikke hørtes om bjørn noensteds, så nær som at de så et spor i sølen midt for Rundhauggårdene på samme side av elva som Oteren, og ingen visste noe om bjørnen, hvorfra den var kommet og hvor den gikk hen.

216. DEN FORGJORTE NOT.

Nota var forgjort, og Ola i Bukta skulde ta forgjørelsen bort. Han sa: „Vi skal ro i land fra grunnen; jeg skal nok vise at nota er forgjort.“ Men notbasen vilde ikke tro det. En annen mann var høvedsmann på den samme båten hvor Ola var. Han fikk dem til å tro det; de reiste fra grunnen og rodde i land på Bjørnøya[5] og bar nota op for å tørkes. Nota blev tørr; de andre la sig til å sove og Ola blev igjen og våkte. Notbasen sier: „Skal ikke du legge dig? Karene mine vil ikke mer reise ut og fiske sei med den nota.“ Ola svarte ham: „Legg du dig, hvis du vil! Du skal ikke befale mig å sove; jeg er så gammel; jeg vet hvad jeg gjør.“ Ola gikk op på Bjørnøya og så på Bjørnøygrunnen, om seien gikk. Da så han

[1] Halvøen nord for Laksvasseidet.
[2] tilbake til Sverige.
[3] opsitter på Oteren.
[4] opsitter på Oteren.
[5] i Måsøy prestegjeld utenfor Revsbotn.

De nuot'tevuođon gawnai čul'mujuvvun spiinisæl'geguolga ja čap'pes laigi ja cog'gujuvvum ar'podoatto gas'ki ja čul'mujuvvum dasa gidda. De čuoppai ere nuot'tebađan gol'ma čalmi ja valdi lum'mi ja čivti raigi gidda ja manai bod'nai ul'leraddjai ja buoldi bajas. De manai olmajis lusa; de leddje ɛin nok'kamen. De vaʒʒi fasten nuotti nala ieš ja vel'ledi nuotti nala nok'kak.

De li nok'kam væha aigi; de boatta nuot'te-oai'vi sul'lo̜ nal'de bod'-nai ja mui'tala: sai'di vuoddja val'lji Bierdnaboađon. De Vuol'la bad-djani bajas ja manai olmajis lusa ok'tan nuot'te-uoivin. De riemai sittat vuol'git faw'lai saidit biw'dit; mutte muttom ol'mak biddje vuos'ta ja garrodeddje: „Giddja gal'ga duoina goarta-nuttin vuol'git šaten faw'-lai?" De daddja Vuol'la: „Dal si vul'get faw'lai ja saidit mɛit uoǯ'-ǯo̜k." De li Vuolla howsman'ni nu gar'ro ja daddja: „Mi læp bar'-gan gæssebodda æige læ vuoǯ'ǯo̜n jaf'fo̜marki haddi." De suoppe gas'kanæsa, atte si vul'get faw'lai, go læ nu goal'ki ja sai'di vuoddja. De Vuol'la daddja: „Si vuoǯ'ǯo̜t dal saidit dievva dait njelljehit." De daddja Vuolla howsman'ni, Gut'tur, atte si æi oaǯǯo̜.

De val'de nuotte van'ci ja vul'ge faw'lai. Dego buotte Bierdna-buođđui, de vuoddja sai'di čab'bat. De sukke rawnji nala ja lub'bijeddje nuotti. Dego nuot'ti lei vuddjo̜m ja dar'vanam coakkas nala, de baddjani vut en sai'di vuoddjak ja buođi nuotti nala. De rot'ti-jeddje ja vuoǯ'ǯo̜ saidit dievva vancajæsa. Go leddje saidit čuollame, de buođi ucca skawlaš ja girdi siwlo vuos'ta jamas ja gaččai van'ci, ja vuoǯ'ǯo̜ dɛina faw'lematkin guok'te mat'tasækka jafuit ol'mai.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

217.

Pettar Das'sa dalle go dat eli, ani ovta suk'ki-vanca Vogain, ja dak liddje nu bahak garrodit. De næw'ri daw'ja boatta guod'dalusain Pettar Dassa ow'di: „Dun biw'dik garrodik diehen nu sagga." Næw'ri vai'-vahuvai, go dak garrodik diehen. De daddja Pettar Das'sa: „Gal

at seien gikk over grunnen, og det var så svart som en pløiet aker. Han kom ned og gikk og så om alle notfolkene sov. Da han så at de sov, vendte han tilbake til nota og begynte å lete om han skulde finne noe i nota. Da fant han i notsekken hår fra en svinerygg og sort ulltråd knyttet sammen og stukket mellem en tråddott og knyttet fast i den. Han skar tre masker av notsekken, gikk ned til flomålet og brente dem op. Så gikk han til sine kamerater; de sov ennu. Han gikk selv igjen op på nota og la sig til å sove på den.

Da han hadde sovet en stund, kommer notbasen ned fra øen og forteller at seien går i mengde på Bjørnøygrunnen. Ola stod op og gikk til sine kamerater sammen med notbasen. Han vilde ha dem til å reise ut på sjøen og fiske sei; men noen menn satte sig imot og bante: „Hvem skal mer reise ut på sjøen med den forgjorte nota?“ Ola sier: „Nu skal vi reise utpå og også få sei.“ Olas høvedsmann var så slem til å banne og sier: „Vi har arbeidet i sommertiden og har ikke fått til en mark mel.“ Så blev de enige om at de skulde reise ut, da det var så stille og seien gikk. Ola sier: „Vi får nu åttringene fulle av sei.“ Olas høvedsmann, Guttorm, sier at de ikke får det.

De tok nota i båten og reiste utpå. Da de kom til Bjørnøygrunnen, gikk seien pent. De rodde ut på strømmen og bredte ut nota. Da nota var sunket og hadde tatt fast i grunnen, kom seien igjen op og gikk og kom på nota. Da trakk de til og fikk båtene sine fulle av sei. Mens de holdt på å huke seiene (inn i båten), kom en liten måse og fløi sig ihjel mot masten og falt ned i båten. De fikk på den sjøturen to mattesekker[1] mel på mannen.

217. PETTER DASS OG DEN ONDE.

Petter Dass hadde da han levde, en båt som rodde fiske i Vågan, og de var så slemme til å banne. Den onde kommer ofte med

[1] Russerne førte i gamle dager rugmel til Finnmark i bastmatter og tusket mel mot fisk.

don oaǯǯok dɛit mun biw'di-ol'mait val'dit allasat, jus don vieǯǯak munnje ovta javta dievva guoros dudnuit do bæl'de Væstfirda." De næw'ri anui javta allahes; son iđedes vuol'ga. Mutte Pettar Das'sa daddja: „Jus don ik boađe ækkedassi, dassaǯin go biw'dik gad'dai buottek, ik don oaǯǯo gal."

De næw'ri vulgi iđedes arrat, ja dat sugai nuvtgo javtan ow'dagæǯi baddjel cirgodi čacci. Mutte Pettar Das'sa rokkadalai Ibmilèn, atte dat galgali sad'det garra varre-biegga, nuvt go næw'ri i boađe ækkedin dɛina dud'nofarbmin ras'ta. Dat lei gas'ko Væstfirda; de buođi varrebieg'ga nu garas, atte guoros dudnuit dækko nal'de, makka liddje lanejuvvum gas'kasiw'lui, bieg'ga fierahalai gaitdin merri. Ja næw'ri sugahalla dɛit dudnuit gidda ja bar'go, nuvtgo guovti gad'dai gul'lo bar'gomin, ige dat boattam ækkeden gad'dai. Dat jawkai nubbi bæivi gas'kabæi'vai. Dat lei nu suttas go buođi; siw'lui dat lei nu suttas; dat uoini, atte siwlo duokkai nu ædnat bieg'ga čuʒi. De jærra Pettar Dassan: „Mɛit di dɛina saggin dakkabet? Dasa čuʒi nu ædnat bieg'ga, atte jus dat i ličče læmaš, mon liddjem ik'te ækket juo boattit gad'dai. Ige læ imaš, go čacce-olmai nöiestuša garrodit, dɛinago dat vai'vahuvvu nu sagga." Næw'ri i uoǯ'ǯom mɛihge balkait dan har'mat lossa bargo owdan.

(Morten Nilsen 1889, Sørfjord.)

218.

De li boares niso Iw'gon ja li bora-noai'di. De orui Goal'sevuoppin; de daddja: „Das æi læk monni-sul'lok; mutte jus mon suttam, de læ iđik dam bodda monni-suolo Garnjarga-fawlin." De daddjet ieǯa boares nissonak: „Gos dat šad'da dat monne-varri, go Ibmil i læk luovvam, ieǯa go galgali mæran bajas baddjanit dɛike ličči Nuor'tanjar'gagæčči val'dujuvvum ja bid'djujuvvun Garnjarga-faw'lai; de gal riemaličče loddik mon'nek." De šaddai ækket, ja iđedis arrak baddjanek ol'mok Goal'sevuoppin; de gullek skawli-rieja ja rukkit go har'ket. De boatta ruotta sisa ak'ta niso, daddja: „Buottek gul'-

klage til Petter Dass: „Dine fiskere banner støtt og stendig så svært.“ Den onde blev brydd da de bante støtt og stendig. Da sier Petter Dass: „Du kan få ta de fiskerne mine til dig, hvis du henter mig en jektfarm med tomtønner fra hin side Vestfjorden.“ Den onde bad om en jekt; han vilde reise næste morgen. Men Petter Dass sier: „Hvis du ikke kommer til kvelds før fiskerne kommer i land, får du dem ikke.“

Den onde reiste avsted tidlig om morgenen, og han rodde så vannet sprutet over forstavnen på jekta. Men Petter Dass bad til Gud at han skulde sende en sterk landvind, så den onde ikke kom over om kvelden med tønnefarmen. Han var midt på Vestfjorden; da kom landvinden så sterk at den veltet de tomme tønnene på dekket som var stablet op til midt på masten, alle sammen i sjøen. Og den onde ror efter tønnene og skriker så det høres på begge sider av fjorden, og ikke kom han til land til kvelds. Han kom ikke før middag næste dag. Han var så sint, da han kom; han var så sint på masten; han så at så meget vind støtte an mot masten. Han spør Petter Dass: „Hvad gjør I med den pinnen? I den tok vinden så fatt at hvis den ikke hadde vært, var jeg alt igår kommet i land. Og det er ikke noe under at sjømannen nødes å banne, fordi han møies så meget.“ Den onde fikk ikke noen lønn for det svært tunge arbeidet.

218. EN NOAIDE FLYTTER ØER.

Der var en gammel kvinne i Lyngen, og hun var eter-noaide. Hun bodde i Oksvik; hun sier: „Her er ikke eggholmer; men hvis jeg blir sint, så er der imorgen på denne tid en eggholme på Karnesfjorden.“ De andre gamle kvinner sier: „Hvorfra kommer det fugleberget, da Gud ikke har skapt det, medmindre det skulde komme op av sjøen eller Nordnesodden skulde bli tatt og satt på Karnesfjorden; da vilde nok fuglene ta til å verpe.“ Det blev kveld, og tidlig om morgenen står folk i Oksvik op; de hører måseskrik og at alker låter. Da kommer en kvinne løpende inn og sier:

dalit, go mon gulan juokkelagan loddi-jiena!“ De daddja boares ak'ka: „Vuoi riet'tasa njal'mi, mɛit don bar'get?“ Orrǫk dal monitgæt'te! De li How'li boattimen Garnjar-faw'lai.“ De bacce Garnjarsul'lǫk, ja Nuortaʒak leddje manjemus ræggat, ja How'li maccai ruok'tot saddjasis.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

219.

1.

Dat li ak'ta olmai, mi lei gæi'dočæp'pi, mi geidi nubbit čalmit ja dagai maŋ'ga mirakala gæi'don ja teni maŋ'ga ruđa dɛina. De veđi gærdi, atte son gal'ga borrat bædnaga ak'tan čiwgaitguoim, mat leddje bædnaga čoawjin. Go dat algi borrat dan, de dat čuoppadi dan ja orui ol'muit čalmi owdan, atte dat borra dan ja nii'bi šad'da varran. De dat njoallo vel dan niibi, ja dat li borran da bædnaga gaskaraddjai. De buottet muttimat ja biddje fierbmi ja gič'če fierbmi-čalmit čađa, mɛit dat dakka duot olmai, borrago dat vai i. De uoi'net dan: de læ guorrǫn sækka sastis ja de læ čadnan čæbehi, ja de čuop'pa dan bædnaga ja biddja da sik'ki, ja niibi dat sik'ko sæk'kanjal'mai. De čur've da olmai: „I borage; dat biddja sik'ki.“ De suttai, de bal'kesti dan sækka ere ja massi da gæidos; i sat'tan šat goas'sege mɛi'dege gæi'dit.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

2.

De leddje dabbe ol'mǫt Goal'sevuoppen ovta sajin, ja li vii'ni; garremin leddje. De daddja ak'ta olmai atte: „Al'gǫt niibit njiellat!“ Na, de daddje nubbit: „Na, gæč'čal al'git!“ De val'da stuorra niibi ja biddja aw'jogæʒe njal'mai ja njiella čoaw'jai ja de bađan gæssa fastain olgǫs, ja daddja nubbidi: „I šad'dangi nii'benađđa bai'kan.“

De leddje ak'ti Muotkin, ja lei stuorra dim'barat da bæl'de joga. De daddja ak'ta olmai atte: „Al'gǫt čadnjat čađa duo dim'bara!“

„Kom og hør; jeg hører allslags fuglemål." Da sier den gamle kona: „Voi pokkers munn, hvad gjør du? Bli nu uten egg! Nu holdt Fugløy[1] på å komme på Karnesfjorden." Karnesholmene blev igjen, og Nortasholmene var de bakerste dreggene, og Fugløy vendte tilbake til sin plass.

219. SYNKVERVING.

1.

Der var en mann som var synkverver, som kvervet synet på andre og gjorde mange mirakler på den måten og tjente mange penger ved det. Han veddet engang at han skulde ete en hund med ungene som den hadde i livet. Da han begynte å ete den, skar han den i stykker, og det så for folks øine ut, som om han åt den og som om kniven blev blodig. Han slikket enda kniven, og han hadde ett hunden halvveis. Da kom der noen som satte garn, og de så gjennem garnmaskene efter hvad den der mannen gjorde, om han åt eller ikke. Da ser de at han har sydd en sekk av skinn og bundet den om halsen; han skjærer op hunden og legger det i sekken, og kniven tørker han på sekke-åpningen. Da roper mannen: „Han eter ikke; han legger det i sekken." Synkververen blev sint og kastet sekken fra sig og mistet evnen; han kunde aldri mer kverve synet.

2.

Der var folk her i Oksvik samlet på ett sted; de hadde brennevin og var fulle. Da sier en mann: „La oss begynne å sluke kniver!" Nå, de andre sier: „Nå, prøv du først!" Han tar en stor kniv, stikker den hvasse enden i munnen, sluker den i maven og drar den så ut av baken, og han sier til de andre: „Knivskaftet blev ikke lortet."

[1] Nordre Fugløy i Karlsøy herred.

Ja ol'mǫt ollo geč'čet. De vulgi; gæǯin sisa coggai oaivi ja nubbe gæǯin buođi olgǫs. De sitte nubbadis gæč'čalit. De læ akt olmai guk'kin eǯa sajin, mɛit i oaine duok olmai. De vulgi čadnjat cađa dim'bara. De riemai hui'kit đuok olmai: „It do, riettis, managi čađa muora; mutte do guoggardat muora baldan nubbe gæččai."

Dat lei gæi'dǫ-olmai.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

220.

1.

De li ak'ta niso, riemai dakkat smieragatto, ja ræŋ'ga gul'dala. De oaǯǯui valmasi, atte galgai hægga oaǯ'ǯot dasa. Daddja niso: „Bælli hæggan, bælli sielon." De æl'lai smieragat'to; jærra smieragat'to: „Mɛit so gal'ga dakkat?" Huikiha ræŋ'ga ol'gon: „Guodde baika jagi!" Daddja niso: „Vuoi vašǫlaǯǯa bar'ni, go do bei'stijit mu loddi!" Ja de guddi baika jagi ja goak'te dæw'da ollis siida.

Stalogargon lei niso, mas li smieragat'to, ja manai juokke sajin ja njamai gusait ja baiki vuoja mietta giddit, ja nissǫnat rat suttadeddje dasa, go njamma gusain mielki erehin, ja ai'gǫ god'dit, jus uoǯ'ǯǫt gidda, ja das li vuoddja jagi birra vuow'dit ol'muidi.

Smieragat'to læ daggar lod'di, atte manna čieǯa gir'kǫlæna jandirtan.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

2.

De li Laddin ak'ta sii'da, mi ani smieragatto. Go dal'vit navehis vaǯ'ǯiba bii'ga ja æmit, de owdalgo vuol'ga, de loi'ke miel'kibinnaš bađin ja duol'vǫ navehi ja lei'ke guol'begaska navet vuollai. De jærra

Engang var de på Lyngseidet, og der lå store tømmerstokker på denne side av elven. En mann sier: „La oss begynne å smyge gjennem den tømmerstokken der!" Og mange folk ser på. Han la ivei; han stakk hodet inn ad den ene enden og kom ut av den andre enden. Så vilde de han skulde prøve en gang til. Der var langt borte på et annet sted en mann som han ikke så. Han begynte å smyge gjennem tømmerstokken. Da begynte hin mann å rope: „Du går, din djevel, ikke gjennem treet; men du kryper ved siden av det til den andre enden."

Det var en synkverver.

220. SMØRKATT.

1.

Der var en kvinne, som begynte å lage en smørkatt, og drengen hører på det. Hun fikk den ferdig, så hun skulde få liv i den. Kvinnen sier: „Halvten av livet, halvten av sjelen." Da fikk smørkatta liv og spør: „Hvad skal jeg gjøre?" Drengen utenfor roper: „Bær skitt et år!" Kvinnen sier: „Voi pokkers gutt, at du skjemte ut fuglen min!" Og så bar den skitt et år og fylte næsten hele gården.

På Sandøra var der en kvinne som hadde en smørkatt, og den gikk overalt og pattet kyrne og skjet smør utover engene. Kvinnene blev meget sinte på den, fordi den pattet melken ut av kyrne, og de vilde drepe den, hvis de fikk den fatt. Hun hadde smør å selge til folk året rundt.

En smørkatt er en sådan fugl at den på et døgn går gjennem syv kirkesogn.

2.

Der var i Kvænland en gård som hadde smørkatt. Når om vinteren tjenestepiken eller husmoren gikk i fjøset, lunket husmoren, før hun gikk, litt melk i en gryte og tok den med til fjøset. Hun

bii'ga: „Mannes do dokkǫ njuor'ret mielki?“ De daddja: „Mus læ ræŋ'ga dobbe, middja gæssek manna čieǯa gir'kǫsuokkana čađa ja vuoja guod'da middjesida.“ De li ræŋ'ga, gul'dala navet-uvsa duogin. De šaddai sodnabæi'vi; de vulgi æmik gir'kui ja daddja biigainis: „Boađe mun miel'de navehi!“ Ræŋ'ga li moai'tan, atte das læ smieragat'to. Dego ræŋ'ga huob'mai, atte dat guovtis manaiga navehi, bii'ga ja æmit, de manai gul'dalit navet-uvsa duokkai. De gulla go bagadalla: „Don galgat val'dit dan mielki, mi læ stuorra æb'bar sis'te, ja biddjat unna bađaǯi ja loi'ket. De guoddak dan navehi ja lei'ket sæmme rakkǫgaska navet vuollai ja daja: „Avakoo suuta (rabas njalmi)!“

De ræn'ga bas'si aigi ja valdi dam æb'baris mielki, gos bii'gasis bagadallam lei. De bijai mielki battai ja duoldahi mielki ja duop'pi bađi ja ruottai navehi ja manai sæmme saddjai, gos li ieš æmit njuor'ren mielki navet vuollai. De ræŋ'ga huikihi: „Avakoo suuta!“ De njuor'ri ræŋ'ga mielki lat'ti vuollai. De riemai gir'kon, go bap'pa li sar'nidæme, de hui'kiguođi: „Mun muođo nala lei'kije lieg'gasa, ja mus muotto spii'dista dego dola gieđan.“ De ar'vidi isik: de læk duol'di mielki njuor'ren navet vuollai, ja rannek daddjek: „De mi dal æs'ka oai'nit, gæs'te læ smieragat'to. Dεina læge nu val'lji vuoddja, go das læ smieragat'to, go isit vuow'da guok'te lok buleha juokke dalvi ja njæl'lje lok buleha juokke gæsi. Dεina lækge min gusak nu mielkehæmik, go dat bahadaban niso adna smieragatto. De li jur muddak, go gawnahalai, gæs læ smieragatto.“ Dat jami niso ja smieragat'to.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

3.

De li ak'ta boares niei'da vai leigo læs'ka, gutte orǫdi Goi'kečoros, Son ani guok'te gusa, mait son biebmai, ja lavi oaǯ'ǯot nu vallji vuoja. Su namma lei Akkahuovva. Olbmǫt jak'ke dεin birrasin, atte son ani smergatto. Ovta jagi son šaddai klæinis, ja dat li mannjit sεptember manos. De son jawkai nuvt atte olbmǫt æi gawdnam su

helte den gjennem gulvet under fjøset. Piken spør: „Hvorfor heller du melken der?“ Hun sier: „Jeg har en dreng der som om sommeren går gjennem syv kirkesogn og bærer smør til oss.“ Drengen lytter bak fjøsdøra. Det blev søndag; da gikk husmora i kirken og sier til piken: „Kom med mig i fjøset!“ Drengen hadde en tanke om at hun hadde en smørkatt. Da han merket at de to, piken og husmora, gikk til fjøset, gikk han for å lytte bak fjøsdøra. Han hører at husmora underviser piken: „Du skal ta melken i den store bøtta, helle den i den lille gryta og lunke den. Så skal du bære den til fjøset og helle den i den samme sprekken under fjøset og si: Avakoo suuta[1] (gap op)!“

Drengen passet tiden og tok melk av den bøtta hun hadde undervist piken om. Han helte melken i gryta og kokte den, tok gryta og løp til fjøset og gikk til det samme sted hvor husmora selv hadde helt melk under fjøset. Drengen ropte: „Avakoo suuta!“ Så helte han melken under gulvet. Da begynte husmora i kirken, mens presten preket, å rope: „De har helt varmt på ansiktet mitt, og ansiktet mitt svir som i varmen.“ Da skjønte husbonden at de hadde helt kokende melk under fjøset, og grannene sa: „Nu først ser vi hvem som har smørkatt. Derfor har hun sådan mengde smør, fordi hun har smørkatt; mannen selger tyve holker hver vinter og firti holker hver sommer. Derfor har våre kyr så lite melk, fordi den slemme kvinnen har smørkatt. Det var riktig til pass, at hun som hadde smørkatt, blev funnet.“ Kvinnen og smørkatta døde.

3.

Der var en gammel pike eller var det en enke, som bodde på Bakkemo.[1] Hun hadde to kyr som hun fødde, og hun pleide å få sådan mengde smør. Hun hette Akkahuovva (kjærringstakkar). Folk

[1] er finsk.
[1] en gård i Kåfjordbotn.

gos'tege. De giđđat das'tǫ mai manos, go olbmǫt sir'det gæssesaddjai gusaitguoime, de li ovta iđet go dalǫ-æmit luiti gusait olgǫs gæssenavehis, de manne gusat ovta matki muorrarottui. Æmit vaʒʒi miel'de; de oaidna son, go gusat čoag'ganeddje ovta ræđkesbođo birra ja ribme hak'sit ja nus'kit nu har'bmadit. De jurdaša æmit: „Mait mat'tet gusat gawdnan dobbe, go nu nus'ket ja hak'set?“ De vulgi gæč'čat ja dut'kat riek'ta visut, mi dobbe læ. De buođi son dokkǫ ja de uoini ovta nissuna go væl'la dast. Son gæččai visubut ja dowdai atte dat læ dat lap'pun Akkahuovva. Son riemai visut gæč'čat su rubmaša. Sust lei soab'be gieđas; son val'da daina suobbin ja lok'te vuol'polakki gæč'čan ditti, lægo sus dievas rumaš. De læ nub'be juol'gi ere val'dun ja nub'be gietta.

Æmet manai sii'di ja mui'tali olbmuidi, mait son læ gawdnan. Olbmut manne bajas luok'kai gæssesaddjai ja viʒ'ʒe liika bod'nai ja raddje su haw'dai, dugo dabalašvuotta læ. Æmit bijai nok'kat vuostaš ija; de niegada: Akkahuovva boatta su sagaidi ja daddja: „Dat læ hæppat-dakko, atte don boađat ja lovtǫhalat mu vuol'pohelmit ja manat ja mui'talat æresida, mait don uoidnet dobbe.“ Son ukkidi su niegos, atte son gal'ga mavsahit dunnje dam ditti go don ih læn oskaldas, go mui'talit, mait don uoidnet mu vuolpo vuol'de. De son givseduvvui dain baha nieguin Akkahuova ditti; son fer'ti oaʒ'ʒot olbmu, gutte matti buoridit su, ja son bæsai dærvašin.

Dat olbmut, guđek smergatto adnet, si fer'tijit vuor'dnot næw'rai bæli sielos ja bæli rubmahis.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

221.

De lei ak'ta boares niso, mi ani ovta gæđgi ibmilin, ja juokke gas'kavakko manai ɛin son dokkǫ ja doalvui bære buoremus mattait ja viini ovta bæila mɛida juokke gærdi go manai. Go nub'be boares ak'ka dan huob'mai, de manai son juokke gas'kavakko gæč'čat, govt son dakka dobbe, ja go son dokkǫ buođi, de oaffarušai ja rokkadalai da gæđgi, go dat mattat læt jaw'kan, vaikǫ nub'bi suolada daih ire.

Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

der omkring trodde at hun hadde smørkatt. Et år blev hun klein, og det var sent i september måned. Hun blev borte så folk ikke fant henne noensteds. Våren efter i mai måned, da folk flytter med kyrne til sommerplassen, var det en morgen husmora slapp kyrne ut av sommerfjøset, og kyrne gikk et stykke hen til et kratt. Hun gikk med; da ser hun at de samlet sig om et einerkratt og begynte å lukte og snuse så svært. Hun tenker: „Hvad kan kyrne ha funnet der, siden de snuser og lukter så?“ Hun gikk for å se efter og riktig nøie undersøke hvad det var. Da hun kom dit, så hun at en kvinne lå der. Hun så nøiere efter og kjente at det var Akkahuovva som var kommet bort. Hun begynte å se nøie på hennes kropp. Hun hadde stokk i hånden; hun tok og løftet skjørtet op med stokken for å se om liket var helt. Da var den ene foten og den ene hånden tatt vekk.

Kona gikk hjem og fortalte folk hvad hun hadde funnet. De gikk op i lia til sommerplassen, hentet liket ned og gjorde det ferdig til graven som skikk er. Kona la sig til å sove den første natt; da drømmer hun at Akkahuovva kommer og taler til henne og sier: „Det er en skammelig gjerning at du kommer og løfter på skjørtekantene mine og går og forteller andre hvad du så der.“ Hun truet henne i drømme: „Jeg skal hevne mig på dig, fordi du ikke var tro og fortalte hvad du så under skjørtet mitt.“ Hun plagedes av de onde drømmene for Akkahuovvas skyld og måtte få en som kunde læge henne, og hun blev frisk.

De folk som har smørkatt, må med ed love den onde halvten av sjelen og halvten av kroppen.

221. EN OFFERSTEN.

Der var en gammel kvinne som hadde en sten til gud, og hver onsdag gikk hun dit og bragte med bare den beste mat og også en pel brennevin hver gang hun gikk. Da en annen gammel kone merket det, gikk hun hver onsdag for å se hvad hun gjorde der. Når hun kom dit, ofret hun og tilbad stenen, fordi maten var borte, skjønt det var den andre kona som stjal den.

222.

De li ak'ti har'mat naw'dejakki, ja buotte nawdit guok'te lokki ak'tanis. De li ač'če-vainin bæna, ja dat li fæs'karis. De bæsai dat bæna olgǫs ja ruottai njuol'ga duoit nawdit sisa. De manai ač'če-vai'ni olgǫs ja huikihi, ja val'de jiena, nu att i golma bæi'vai gulǫhallan sar'not ol'muit guoimi. De uoini das'tǫ, atte de val'de guok'te nawdi da bædnaga, nub'bi oaivigæččai ja nub'bi badagæččai ja gud'de mæc'cai væha matki ja borre dobbe.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

223. DAW'DA.

1.

De lei jottime boakko, ja dat lik'ka nu garrasit, ja ol'mǫk skippek nu heitǫhit, ja balle ieǯa siidak, atte dat boatta ieǯa ol'muiden, ja bal'lajek ieǯa sii'daiden. De jurdašan ak'ta olmai, atte gok'te gal'ga dal riebmat. De vulgi ovta sii'di, gost lei stuoremus daw'da, ja de buođi dasa ja riemai das orrot. Ja sust lei stuorra sas'tisæk'ka miel'de. Ja de šaddai iđit, ja de riemai rak'kanit vuol'git ere da siidan, ja daddja: „Giddja dal sitta vuol'git, de dal oaǯ'ǯo faro. Ja dobbe læ nu ædnak ol'mǫk, gosa son dal ai'go vuol'git. Ja giddja dal sitta vuol'git, de gal'ga dal riebmat rak'kanit." De olmai læ goit vuol'gime, ja de oai'na, atte sæk'ka dievva ja šad'da jur dievva. Ja dego oini, atte sæk'ka dievai, de valdi ja čanai sækkan njalmi gidda, nu čaw'ga. Ja de valdi da sækka ja dajai: „De vul'gǫp!" Ja de manai dεina sækkain stuorra guossa-vuow'dai, mi lei nu suokkat, ja de goarbmui ovta stuorra gussi ja čanai da sækka dokkǫ oak'sai, ja buođi ieš bod'nai dobbe dam muoran ja de guđi ja vulgi ieš sii'di ja buođi sæmme sii'di gost orrome lei. Ja de doalvui da dawda dokkǫ da mæc'cai. De nogai dat daw'da dain baikin, i gullǫm i gos'tegen, ja besse ol'mǫk varrisin, ja nogai da daw'da visu visut.

Ja de šaddai — guok'te jagi arvo golai, de vulgi gæč'čat da sækka, mait dalle lei dokkǫ guod'dan guovte jagi gæǯin. De lei rai'ganam

222. ULVEN KLUMSER MANNEMÅL.

Det var et svært ulveår, og ulvene kom tyve på én gang. Min salig far hadde en hund, og den var i forgangen. Da slapp den ut og løp bent inn blandt ulvene. Salig far gikk ut og ropte, og de tok mælet fra ham, så han i tre dager ikke kunde tale forståelig med folk. Siden så han at to ulver tok hunden, den ene i hodet og den andre i bakenden, og bar den et lite stykke ut i marken og åt den der.

223. SOTTEN.

1.

Poka var på farten, og den for så hårdt frem. Folk blev så svært syke, og de andre gårdene var redde for at den kom til dem, og de flyktet til andre gårder. Da tenkte en mann på hvordan han nu skulde stelle det. Han gikk da til en gård hvor der var mest sykdom; han kom dit og gav sig til der. Og han hadde en stor skinnsekk med. Da det blev morgen, begynte han å lage sig til å reise fra gården, og han sier: „Den som nu vil reise, får nu følge. Og der er så mange folk der, hvor jeg nu vil hen. Og den som nu vil reise, skal nu begynne å lage sig til.“ Da mannen så skulde reise, ser han at sekken fylles og blir aldeles full. Da han så at sekken var blitt full, tok han og bandt åpningen til, riktig fast. Så tok han sekken og sa: „La oss så reise!“ Så gikk han med sekken til en stor granskog som var så tett, kløv op i en stor gran og bandt sekken der til en gren. Selv kom han ned fra treet, lot sekken være igjen og gikk hjem; han kom til den samme gården hvor han hadde opholdt sig. Sykdommen førte han ut i skogen. Da hørte sykdommen op på de steder; man hørte ingensteds om den, og folk blev friske, og sykdommen hørte aldeles op.

Så hendte det, da omtrent to år var gått, at han gikk for å se til sekken som han dengang for to år siden hadde latt igjen der. Der

vuođđo da sækkan, ja de lei gol'gan dušše šlii've ja boal'dan da muora ja ædnam, nu gukkas go lei gol'gan. Ja de lei goi'kan da muorra gaitin. Ja da manai dokkǫ, da daw'da, gosa dat olmai doalvui, ja leigo viisis da olmai, mi dawda dokkǫ doalvui da mæc'cai?

(Anne Helene Kirkenes 1883, Storfjord.)

2.

Manai har'mat daw'da dobbe siidait miel'de, middja goddi ol'muit gɛitin. De buođi ovta sii'di, ja li guk'ki sii'dagas'ka. De guđi ovta bardni ællit, daggar unnislakkana. De vaʒʒi bar'ni ak'tǫ; jurdaša vuol'git; de oai'na ovta čabba biipo klase nal'de. De jurdaša, atte so val'da duo biipo miel'de. De vulgi ja valdi duo biipo miel'de. De li dobbe ak'ta har'mat stuorra jokka, mas li heitǫt sil'di. De manai bar'ni da sildi nala; il'la duostai mannat; buođi gas'ko sildi; de ʝienadi bii'po bardni gieđan, ja bar'ni suor'gani ja bal'kesti jokki, ja fal'li stuorra dača bajas jogan, mutte i bæssan gad'dai. Jokka doalvui da mieldis, lei mui'talan bar'ni eǯa ol'muidi.

De li dɛs'tǫ ak'ti vut daw'da jottimi ja goddi ollo ol'muit; mutton siidait goddi gɛitin. De buođi ovta sii'di daw'da ja riemai god'dit. De li ak'ta bar'ni bissuin dobbe ol'gon balges-bællan; eš orǫda dobbe, ja li da siidan bæna. De valdi daw'da duo bædnaga hæs'tan ja vulgiga. De oai'na duot bar'ni, go bæna boatta bal'ga miel'de, ja das læ ak'ta sælgin. De jurdaša bar'ni: „Boađe do lagabuidi!“ De buođi buotta bardni; de valdi bar'ni ja baǯi dan, mi li bædnaga sælgin, ja gaččai. De vulgi bar'ni gæč'čat, mi dat lei, mi lei bædnaga sælgin. De oai'na: de læ gač'čan dasa dugo daggar cuoʒ'ʒa, mi læ loddi birrama sis'te.

De li ak'ta vag'gi, mas manai balgis baddjel nubbe bællai; mutte dat li har'mat guk'ki ja baha. De li daw'da dā bæl'de har'madit, likkai ja goddi ol'muit. De ovta bæivi de læ ak'ta olmai dobbe da vaggin guk'kin; de oai'na ovta ol'ma go boatta ja galla ja sar'no:

var gått hull på bunnen av sekken, og der var rent ut bare slim, og det hadde brent treet og marken så langt som det hadde rent. Og treet var helt fortørket. Sykdommen hadde gått dit hvorhen mannen førte den. Var han ikke vis den mannen som førte sykdommen ut i skogen?

2.

Der gikk fra gård til gård en svær sott som drepte alle folk. Den kom til en gård, og det var langt til næste gård. Da lot den en gutt i live, en sådan vesling. Gutten gikk der alene; han tenker på å gå derfra; da ser han en vakker pipe i vinduskarmen. Han tenker at han skal ta den pipa med sig. Han gikk og tok den med. Der var der en svært stor elv med en dårlig bro. Gutten gikk ut på broen; han torde neppe gå. Da han kom midt på broen, gav pipa i guttens hånd lyd, og han blev redd og kastet den i elven. Da for en stor nordmann op av elven, men slapp ikke i land. Elven tok ham med sig; så hadde gutten fortalt til andre folk.

Siden var sotten engang igjen på farten og drepte mange folk; på noen gårder drepte den alle. Så kom den til en gård og begynte å drepe. Der var en gutt med børse der ute ved veien; selv holder han sig der, og der var en hund på gården. Da tok sotten den hunden til hest, og de drog avsted. Gutten ser at hunden kommer henad veien og har en på ryggen. Han tenker: „Kom nærmere!“ Da kom den midt for gutten; han skjøt den som var på hundens rygg, og han falt. Gutten gikk for å se hvad det var som var på hundens rygg. Da ser han at der er falt likesom en sådan hinne som er i en fugls krås.

Der var en dal hvorfra der gikk en sti over til den andre siden; men den var svært lang og slem. Så var det svært med sott på denne siden; den var på farten og drepte folk. En dag er en mann der langt oppe i dalen; da ser han at en mann kommer og vader

„Jus mo boađan do bællai, gal di gal'gabettet oaǯ'ǯot," ja gali dokkǫ mannat, ja daw'da jawkai da bæl'de erehin ja ige boattan do bællaigi, gosa lei mannami. Dat jami vis'sasit da vag'gai.
(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

3.

De li Laddin čap'pes daw'da, likkai boares aigi. De buođi ovta gillai, it'tui ja ol'muk jabme; gudi bære ovta sii'di εin ællit, man miel'de jođi siidastak sii'di. Jus lei bæna deke gat'to dan siidan, de dat gudi heg'gi, ja jus æba læn goab'bage diw'ri, de gudi boarrasebmusa siidan εin heg'gi. De li god'dan dam gilin ol'muit, ja lei ræŋ'ga gullam, atte ran'nesiidan mεit li god'dam, ja dan siidan lei gat'to, middja li baccam heg'gi. De studeri ræŋ'ga, gok'te son gal'ga dast ere hægga oaǯ'ǯot. De biddje ækkedis vækka nok'kat sæŋgaje; mutte ræŋ'ga rakkadi allahis nok'kamsaji uk'sabællai ja bijai čalmit uk'si ja ar'vidi: gal dal rot'to boatta, go læ ran'nesiidan gεitin ol'muit god'dan. De luđ'đi bisso ja valdi bal'dahis. Dego lei čuow'ga jad'dam, de likkai ol'gǫ-uk'sa. De ar'vidi: de læ rot'to boattimen. Binnaš gas'ka, de lik'kasi sis-uk'sa, ja bijai gidda. De cak'kehi unna čuowgaǯa; de vut rabasti nubbadis sis-uvsa ja guow'lali sisa. De bar'ni baǯi samasa go uk'sa rappasi; de jawkai skoatta miel'de. De vurdi væha aigi; mutte i boattam šaten sisa. Luđ'đi bisso ja bijai fak'tet; mutte i boattam gaskija raddjai sisa. De ar'vidi: go i boattam gaskija raddjai sisa, de i boađege šaten; dat manai ran'nesii'di. De manai dokkǫ olgǫš-bællai ol'gǫ-uvsa fak'tet; de čuoǯǯui bæive al'gui. De boatta ol'mǫhabmi olgǫs dam ran'nesiidan; de baǯi. Dego bæi'vi čuwgǫdi, de manai gæč'čat dam baiki, gos'te li ol'mǫhami baččan. De li baccam bære daggar dego nuorvo fis'kes čol'ga. De ar'vidi: dal so læ dawda baččam ja god'dam. De vieǯǯai smakkuit ja rabui da šliivi čoakkai ja bijai buollit, ja de dat čap'pes jabmin nogai.
(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

og sier: „Hvis jeg kommer til hin side, skal I nok få," og han vadde for å komme dit. Sotten forsvant fra denne side og kom ikke til hin side hvorhen den var på vei. Den døde visst i dalen.

3.

Den sorte død var i gamle dager på farten i Kvænland. Den kom til en landsby og viste sig, og folk døde; den lot på en gård bare en igjen i live, som den fulgte med fra gård til gård. Hvis der var en hund eller katt på gården, lot den den bli i live, og hvis der ikke var noe dyr, lot den den eldste på gården bli i live. Den hadde drept folk i den landsbyen, og en dreng hadde hørt at den også hadde drept folkene på nabogården og at der på den gården var en katt som var blitt i live. Drengen studerte på hvordan han skulde få livet av den. Folkene la sig om kvelden tilsengs for å sove; men drengen laget sig soveplass ved døra og vendte ansiktet mot døra; han skjønte at pesten nok kom nu da den hadde drept alle folkene på nabogården. Han ladde børsa og tok den ved siden av sig. Da lyset var sluknet, rørte ytterdøra sig. Han skjønte at pesten kom. En liten stund efter rørte innerdøra sig, og en lukket den. Han tendte et lite lys; da åpnet en for annen gang innerdøra og kikte inn. Da skjøt gutten i det samme døra gikk op; den forsvant med skuddet. Gutten ventet en stund; men den kom ikke mer inn. Han ladde børsa og gav sig til å holde vakt; men den kom ikke inn like til midnatt. Da skjønte han at når den ikke kom inn før midnatt, kom den ikke mer; den var gått til nabogården. Han gikk dit bakom ytterdøra for å holde vakt og stod der til atterlysinga. Da kommer en menneskeskikkelse ut av nabogården; han skjøt. Da det lysnet, gikk han for å se det stedet hvor han hadde skutt menneskeskikkelsen. Da lå der igjen bare som en gul snørklyse. Han skjønte at han nu hadde skutt og drept pesten. Han hentet sponer, skrapte slimet sammen og brente det op, og den sorte død hørte op.

224.

1.

De leddje vit'ta nubbe lokkai ruoššačuđi boattam Nuor'tanjargan ras'ta Aw'delotnjar'gi ja occe ol'muit, ja leddje gullam čuđit, atte dobbe gal'get abi vuos'ta riek'ta riggis ol'mǫk. De manne dokkǫ, mutt æi jottam go sæw'njadi ænemus'ta. De buotte Fas'tǫvag'gai ja manne baddjel Gop'pai, ja das læ ak'ta ladnja, mi læ duolbaslagan. De vul'ge da lanja miel'de vaʒ'ʒit, ja li sæw'njat. De vaʒ'ʒe njuol'ga baddjel bavti. De gulle ieččasak vel, mak bacce mannjai, ja go gulle jiena, de jak'ke: de læt gaw'nan dait riggis siidait ja læt rievidæmi owdimuǯǯak. De dat ruottasteddje ak'tanis ja manne baddjel bavti mėrri, ja goččǫdit dal dan baiki Ruoššastevvelin dɛike Ruoššabak'tin Oag'govuona binnaš olgǫ-bæl'de.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De lei ak'ti ak'ta niei'da ak'tǫ ieš siidan, ja ol'mǫt liddje mannan ran'nesii'di lunta hæjaje, ja de buotte ruošša-čutti ja de jerrek: „Gos ol'mǫt læk?“ De daddja niei'da: „Ran'nesiidan læk hæjain.“ Daddjek ruošša-čuđik: „Galgat sin oappistėk dokkǫ dan sii'di, gos dat læt hæjastallame.“ De daddja niei'da: „No juo, son gal'ga oappistik din dokkǫ dan sii'di, mutt i ow'dalgo son læ ækkedes daguit ol'len dakkat ire ieǯanes.“ De manai balgis baddjel vari dan ran'nesii'di, ja dego vulgi, niei'da rakkadi allahis stuorra bæs'se-spai'dara gitti, ja de daddja ruoššačuđit guoime: „Gosa so manna, de gal'gabet di mɛit mannak. Dego son vaʒ'ʒa jođanik, de gal'gabet di mɛit vaʒ'ʒik jođanik, ja dalle si læt dan hæddja-sii'di boattimen, go son vaʒ'ʒa jođanet.“ De li vare nal'de nubbe bæl'de vari ak'ta alla hæŋgǫ bak'ti. De niei'da bal'kesti da bæs'se-spai'daran dan alla bavti baddjel, ja de rut'te dah ruoššak dan bavti baddjel ja de jamadiddje, ja dego gulle dah ruoššak dɛit vuostaš ruoššait bar'gome bavte vuol'de, de duoi'vǫ dak, atte sin ol'mak læk god'dalæmi dɛit hæddja-ol'muit, ja de has'ke nu jođanik da bavti baddjel dah manjemuǯǯak.

224. RUSSETSJUDENE.

1.

Femten russetsjuder var kommet fra Nordnes over til Kviteberg og lette efter folk. De hadde hørt at mot havet skulde der være riktig rike folk. De gikk dit, men vandret for det meste bare når det var mørkt. De kom til Fastdalen og gikk over til Koppang. Der er en legd som er flatvoren. De gav sig til å gå langs den legda, og det var mørkt. De gikk bent utover berget. De andre som var efter, hørte det, og da de hørte ropet, trodde de at de forreste hadde funnet de rike gårdene og holdt på å røve. De sprang avsted på én gang og gikk ut over berget i sjøen. Nu kaller de det stedet for Russestøvlen eller Russeberget litt utenfor Strupen.

2.

Engang var en pike alene hjemme, og folkene var gått til nabogården til en gutts bryllup. Da kom russetsjudene og spør: „Hvor er folkene?“ Da sier piken: „De er i nabogården i bryllup.“ Russetsjudene sier: „Du skal lose oss til den gården hvor de holder bryllup.“ Piken sier: „Nu vel, jeg skal lose eder til den gården, men ikke før jeg er ferdig med å gjøre kveldstellet fra mig.“ Der gikk en sti over fjellet til nabogården, og da piken gikk, tok hun sig en stor neverfakkel i hånden og sier til russetsjudene: „Der hvor jeg går, skal også I gå. Når jeg går fort, skal også I gå fort, og når jeg går fort, da er I nær bryllupsgården.“ Der var på fjellet på den andre siden et høit flogberg. Piken kastet neverfakkelen ut over det høie berget, og russerne løp ut over berget og døde. Da russerne hørte de første skrike nedenunder berget, trodde de at deres kamerater drepte bryllupsfolkene, og så sprang de siste så fort ut over berget.

Piken gikk ned til sitt eget hjem og la sig til å sove. Det var

De niei'da manai iežas sii'di vulo̜s ja nokkai ire. De dalle lei sew'njes čak'ča-iddja, ja dat lei ow'dal juowlait dat dappahus šaddai. De iđedės go baddjani niei'da, de manai dokko̜ da bavte nala, go bæi'vi šaddai, gæč'čak, velgo læt dak ruoššat ællime, vai jabmango dat læk. De liddje jabman guok'te oasi, ja goalmat oasis lei bittuš hægga, dam mađi go daddje, go uoi'ne nieida varė nal'de: „Jus si liddje diettit: nu betto̜laš don læt, de si liddje dun god'dit jamas," ja dah oažžui dat niei'da balka gonagasan dan riikan dan owdan go dat hævahi dan stuorra ruošša--čuđi, ja dat lei Norjan.
(Lars Nilsen 1888, Sørfjord.)

3.

Kelvikan lei gir'kos bap'pa sar'dnidæmi ja magod'di lei gir'kos, ja huob'majeddje, go ruoššačutti lei juo boattime lakka gadde, ja mui'taleddje bap'pi, ja bap'pa viegai merri ja gali buolva raddjai, ja garra dal'ki buođi, mi čuožžui gaddis ere, ja ruoššačutti golgai faw'lai ja hævvaniddje.

Jelmes-æddjon lei gir'ko, ja guok'te olbma oruiga das. Go ruoššat buotte, de dat guovtes geidiga ruoššait čalmit nu, att gir'ko sirdi nubbe bællai muotki, ja go ruoššat dokko̜ buotte, de sirdi gir'ko nubbe bællai.
(Peder Henriksen 1888, Kåfjord.)

4.

De li Borsaŋga vuodnabađan, buotte čuđek Læm'mejokki; de rivvo̜ dast, mutte æi god'dam ol'muit. De leddje gullam, atte Magaræddjon læk ol'mo̜k ja gir'ko̜bai'ki; de vul'ge vaʒ'ʒit vuona olgo̜s. De buotte Ræipvakkai. De li ak'ta boares baddje-ak'ka, mɛit leddje guođđam goattai, ja nuorra baddje-ol'mak leddje mannam buoc'cuit lusa. De rivvo̜ dast allasæsak matta, mutte boares baddje-akka æi god'dam. De manne bod'nai ɛin Borsaŋga-njar'gi; de lei dobbe ak'ta or'ro; mutte leddje battaram ere siidan, ja ak'ta van'ca lei dam siidan. De

da en mørk høstnatt, og det var før jul dette hendte. Om morgenen da piken stod op, gikk hun op på berget, da det blev dag, for å se om russerne enda var i live eller om de var døde. Da var to tredjedeler av dem døde, og den ene tredjedel var der litt liv i, så meget at de sa da de så piken oppe på fjellet: „Hvis vi hadde visst at du var så svikefull, hadde vi drept dig.“ Piken fikk lønn av kongen i det rike, fordi hun hadde ødelagt den store flokken russetsjuder, og det var i Norge.

3.

I Kjelvik preket presten i kirken og menigheten var i kirken. De la merke til at russestjudene alt nærmet sig land, og fortalte det til presten. Han løp ut i sjøen og vadde til knes, og der kom et uvær som stod fra land, og russetsjudene drev ut på havet og omkom.

På Hjelmsøy var der kirke, og to menn bodde der. Da russerne kom, kvervet de synet på dem så at kirken flyttet sig til den andre siden av eidet, og da russerne kom dit, flyttet kirken sig tilbake.

4.

Det var i Porsangerfjordbotn; tsjudene kom til Lakselv; de røvet der, men drepte ikke folk. De hadde hørt at der på Magerøy var folk og kirkested; de gikk da utover langs fjorden. De kom til Reipvåg. Der var en gammel fjell-lappkone, som var blitt latt igjen i teltet; de unge mennene var gått til renene. Der røvet tsjudene sig mat, men drepte ikke den gamle kona. Så gikk de ned til Porsangneset; der var en opsitter; men folkene var rømt fra gården, og der var en båt på gården. Da kom en fjell-lappgutt som

buođi ak'ta baddjebar'ni, middja galgai mannat Magareddjui ras'ta nuori; de huob'mai, atte ruoššačuđik læk dam siidan. De manai fier'vai ja čuoggui van'ci raigit. De buotte čuđik huodnahis olgǫs ja val'de vanca ja sitte vuol'git suw'dik ras'ta. De daddja baddjebar'ni atte: „Val'det! Da læ van'ca, ja vul'get iečča sukkat!“ De leddje guok'te nubbe lokkai ruoššačuđi; de hoi'ge vanca ja vul'ge sukkat. De van'ci riemai čacci boattik, go leddje sukkamen. De buođi nuori nala, ja van'ca dievva čazin. De ribme gas'kanæsak rii'dalik, atte go van'ca læ nu liekkis ja æige nagat goikisin doallat. De ribme muttimit mirri oaǯ'ǯot, vai van'ca gæp'pana. Mutte go ribme doarrogoattit vancan, de van'ca gobmani, ow'dalgo buotte ras'ta, ja dɛs'tǫ hævvaneddje gaitin.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

5.

Da rajin go dak buođigan oaidnit, att ruoššak buottek, de dak čiekkadeiga ere, nuvtgo dak æi oaidnam. De dak manne mæd'del. De dak vulgigan manjin att vazzit nuvt go dak æi oaidnam, ja čuovuigan das'sa go dak ribme čok'kestallat ja ribme dakkat dola. De dolla buol'lai; de manne birra dola, čok'kestalle nu čoak'kai go dak sat'tege. De ribme dak borrat. De riemaigan duok guovtis att njakkat lagabuida, nuvt atte dat olaheiga baččit dɛit gietta-juovsainæska. De dak gæč'čaleiga att sik'tet dam, giddja lei stuorimus hær'ra, go dak uoinigan, atte dak ribme borahallat. Dego dak baǯigan ja dæivaigan gaf'falen, de dat basti njalbmeraige čod'dagen. De dat gaččai vællot sælgales. De fal'lejen ieččasak čuoǯǯot ja rut'te ovtas dan nala, gutte lei borahallamen sin oai'vehærrasen. De sut'te dasa, nuvt go dan ribme god'dit. De bæsaigan dak riebmat baččit nu jođanet go dak ol'ligan. De dak god'daleiga nu jođanet dam raddjai go dak ribme ar'vidėt, att i dat læ dan sivva, gutte borahalai sin oai'vamuǯǯa. De ribme dak att gæč'čat darkit; de uoidne dam, att buottek soddek ovta guowlon. De ribme dak att vuos'ta vaz'zit ja njul'čot bajas nuvt go atte dak æba šat dæi'vam. De val'diguođigan

skulde over sundet til Magerøy; han blev var at russetsjuder var på gården. Han gikk til fjæra og stakk huller i båten. Tsjudene kom ut av huset, tok båten og vilde han skulde sette dem over. Han sier: „Ta den! Der er båt, og ro selv!“ Det var tolv russetsjuder; de satte båten ut og begynte å ro. Da begynte det å komme vann i båten, mens de rodde. De kom ut på sundet, og båten blev full av vann. De begynte å trette innbyrdes fordi båten var så lekk og de ikke kunde holde den tørr. De tok til å ville kaste noen i sjøen, forat båten skulde letne. Men da de begynte å slåss i båten, veltet den, før de kom over, og de omkom alle sammen.

5.

Fra den tid de fikk se at russerne kom, skjulte de sig så de ikke så dem. Russerne gikk da forbi. De (brødrene) gikk da efter således at de ikke så dem, og fulgte dem inntil de begynte å sette sig og gjøre op varme. Ilden begynte å brenne; de gikk om ilden og satte sig i en klynge som de kunde. Så begynte de å spise. De to brødre gav sig til å lure sig nærmere, så de nådde til å skyte dem med sin håndbue. De prøvde å sikte på den som var den største herre, da de så at de begynte å mate ham. Da de skjøt og traff gaffelen, gikk den gjennem munnen inn i halsen. Han falt og blev liggende på ryggen. Da for de andre op og sprang alle i hop løs på den som matet deres høvding. De blev sinte på ham, så de tok til å drepe ham. Da fikk brødrene skyte så fort som de rakk. De drepte dem så fort inntil de begynte å skjønne at det ikke var hans skyld som matet deres høvding. De begynte da å se nøie efter; de så at pilene kom fra samme kant. De tok til å gå imot og hoppe op så brødrene ikke mer traff dem. Disse skjønte da at det var så at de ikke mer kunde sikte rett. De gav sig da til å sikte så høit som jevnt med hodene. Da begynte de igjen å treffe. De

ar'vidėt, att dat læ nuvt, atte moai æm læ šat sat'timen riek'ta sik'tet. De riemaigan dak sik'tet nu bajas go jaw'da uoivit riemaigan sik'tet. De riemaigan vast att dæi'vat. De dæivaigan vast dan rajin nuvt att æi baccam ænup go golmas. De æba šat dæi'vam, go dak leddje nu giewrak att njul'čet allagassi; de njul'čǫ baddjel. De dak bažigan maŋga gærdi æbage dæi'vam. De riemaigan ballagoattit, go æba šat adnam ænup go moad'de soddi; de gæč'čaleiga att sik'tet alibudda; de dak dæivaigan goabbaš ak'tanes. De i baccam ænup go ak'ta. De gæč'čaleiga vast goabbaš att baččit sæmme laddje æbage dæi'vam goab'bage, dɛinago dat riemai ɛin giewrabut att njul'čot, go dat ak'tǫ baʒi. De gæč'čaleiga goabbaš att sik'tet alibudda. De dæivaigan goabbaš; nub'bi dæivai rad'dai, nub'bi dæivai vuolle-vaimuiden. De goddigan gait dinait. De dak manaigan dokkǫ lusa att gæč'čat; mɛn lei nu sæwdnjat, att æba dak oaidnam juokke diŋga ieža go dan atte uoinigan, att dan oai'vamusan lei gafal čoddaraige bas'tam. De dak manaigan ėre dast ja nokkaigan, dainago dak leiga nu vai'basak.

Dego dak baddjaneiga bajas, de lei čuwgǫdam bæi'vi. De dak čuoʒʒaheiga bajas ja basadeiga, nuvt atte dak šaddaigan vast movtǫgak dan baddjele, go dak nagadeiga god'dalėt dɛit ruoššait. De vulgigan æs'ka movtǫget att gæččadet. De uoinigan, atte dak njuolak leddje mannam guok'tasan čađa ja goalmadan sisa leddje bisanam. De dak guovtis riemaigan čoak'kai bor'dit ja gæč'čat dait aldasit sækkait. De uoinigan: æi læm aldasit sækkan; muttimak adne ovta gakkǫbitta, muttimak adne ænup, ja dait stuorimus sækkait sis'te lei ænup bieb'mo, ja gawnaigan: æi adnam mɛi'degen ieččasa go goi'ke gakko. De heitigan ere; de manaigan sii'di; mui'taleiga sin olbmuidasaskan att: „Nagadeimi att god'dalit gait dinait,“ nuvt go dak šad'de movtǫgak.

Dak leddje čuotti ruošša(k); mutt dak anigan čieža logė soddit goab'bahaga. De dan Čæđeluovta jokkamiel'le-mokkin dak baža-šeiga, ja ruoššak leddje vuollin duolba nal'de lakka mærragaddi. Dat čobma læ čob'mejuvvum čoak'kai ovta saddjai atte dast uoi'dnujuvvu dal ɛin, atte læk gæđgik ja darfik ovta čoakkin, atte dat ličči dugo oaidnit, atte dat læ gok'čujuvvum dugo haw'di.

Dat leiga vielljačagak; dak leiga dast.

(Nils Nilsen 1888, Sørfjord.)

traff igjen fra da av, så der blev ikke mer enn tre igjen. Da traff de ikke mer, da de var så sterke til å hoppe i været; de hoppet over. Brødrene skjøt mange ganger og traff ikke. De begynte da å bli redde, da de ikke hadde mer enn noen få piler; de prøvde å sikte høiere så de begge traff samtidig. Der blev da ikke mer enn én igjen. De prøvde igjen begge å skyte på samme måte; men ingen av dem traff, fordi han tok til å hoppe enda sterkere, da han blev igjen alene. Da prøvde de begge å sikte høiere. De traff begge; den ene traff i brystet, den andre i pungen. De drepte alle sammen. De gikk så hen for å se; men det var så mørkt at de ikke så annet enn at gaffelen var gått inn i halsen på høvdingen. De gikk derfra og la sig til å sove; for de var så trette.

Da de stod op, var det blitt lys dag. De stod op og vasket sig, så de blev igjen ved godt mot, fordi de hadde kunnet drepe russerne. Så først gikk de freidig for å se efter. De så at pilene hadde gått gjennem to og stanset i den tredje. De tok til å legge dem sammen og se på deres sekker. Da så de at der ikke var noe i dem; noen hadde et kakestykke, noen hadde mer, og i de største sekkene var der mer mat, og de fant at de ikke hadde annet enn tørr kake. Så sluttet de med det. De gikk hjem og fortalte sine folk: „Vi orket å drepe alle sammen," så at de blev ved godt mot.

Det var hundre russer; men brødrene hadde sytti piler hver. Det var ved Skogneselvemelkroken de skjøt, og russerne var nede på sletten nær stranden. Haugen er kastet op på ett sted, så det sees ennu der at sten og torv ligger i en hop, så det er å se til som om det er dekket til som en grav.

De var brødre; de bodde her (i Stordalen).

6.

Ak'ti lei bællešad'di lun'ta bağašæmi juok'sa-bissuin; buođi ak'ta amas olmuš vaʒʒi; de dat dajai da lun'ti: „Nubbi jagi dan muddo galgak gussit oağ'ğot.“ Dat lun'ta bijai dan mui'tui, ja de rakkadi allahis soddit dassağên, ja dat isit jæradi: „Mɛit do galgak dɛit guoimi?“ ige dat mui'talam; mutt dat rakkadi allahis ollis noađi. Dego jakki dievai, de lei ovta saji bære geinǫdak ovta vaggin vulǫs boattit. De vaʒ'ʒa ol'gon ovta ækkedan; de gulla dobbe, dugo bieg'ga goassa. De dat vulgi dokkǫ dɛina juok'sabissuinės ja sod'de-nuođinės, ja de gawnai dobbe ruoššačuđi da geinǫdagan. De dat bağaši dɛit, ja de baʒi ak'ta vela manjemussi. De dowdai: dat læ dat sæmme olmai, mi owdip jagi loppidi, att guossek gal'gek boattit, ige dat ai'gǫm da baččit. Mutt dat goččui: „Bağe sunnai, go ieččasit bačček! I so goit boađe rii'kahis šat ænep.“ De lun'ta baği, ja de manai lun'ta ruok'tot ja de nokkai iđedassi. Go baddjani, de mui'tali isidisas: „so niegadi, go so goddi ruoššačuđi da vaggin,“ ja hasti isidis vuol'git gæč'čat. De isit vulgi; de gawnai duottan. De oağğui dat lun'ta ællemlaibi akkahis. De dal dat nogǫi.

(Anne Johanna Olsdatter 1888, Sørfjord.)

7 A.

De buotte ruoššat Iw'gobađa bod'nai ja manne Larasbak'tai ja orrǫ das ja dakke flatta allasisa, ja dat li juowlait ai'gi. De čoag'ganeddje ol'mǫt Čuđeluk'ti, ja ruoššat uoi'ne čuowgait das, ja gal'ge ol'mǫt fak'tet, go buottet. Li juow'la-iđedis vii'ni dan aigi val'lji, ja leddje garremin. De vuol'ga ak'ka matta vieğ'ğat buwrin; de oai'na, atte ruoššat læt fiervan juo. De maccai klassi ja huikehi, atte ruoššat buotte, ja eš ruottasti. Li ođđa gak'ti nal'de, ja ruottai Muot'kevudni, ja go buođi Muot'kevudni, de li gak'ti rattasan gaiten.[1]

Buotte ruoššat bajas ja god'de dɛit gɛitin ja vul'ge davas. Ol'mǫt uoi'ne Goal'sevuoppin go buottet. De battareddje vulǫs Olmǫš-god'-

[1] Variant: rađai bik'tasidis muoraidi manadeddin.

6.

Engang var en halvvoksen gutt ute og skjøt med bue; der kom en fremmed mann gående. Han sa til gutten: „Næste år på denne tid skal du få fremmede.“ Gutten la sig det på minne og gjorde sig piler til den tid, og husbonden spurte: „Hvad skal du gjøre med dem?“ Han fortalte det ikke, men gjorde sig en hel bør. Da året var omme, var der bare på ett sted vei i en dal til å komme ned. En kveld går gutten ute; da hører han der som om vinden suser. Han gikk dit med buen og pilbøra si og traff der russetsjuder på veien. Så skjøt han dem, og én blev tilsist igjen. Han kjente ham: det var den samme mannen som ifjor lovte at der skulde komme fremmede, og han vilde ikke skyte ham. Men han bød: „Skyt også mig, da du har skutt de andre! Jeg kommer allikevel ikke mer til mitt land.“ Så skjøt gutten, og han gikk hjem og sov til næste morgen. Da han stod op, fortalte han sin husbond: „Jeg drømte at jeg drepte russetsjuder i dalen,“ og han vilde ha sin husbond til å gå og se. Husbonden gikk og fant det var sant. Da fikk gutten levebrød for livstid. Så var det slutt.

7 A.

Russerne kom til Skibotn og gikk til Larsberget; der holdt de sig og gjorde sig en flåte, og det var juletid. Da samlet folk sig i Sandvik, og russerne så lys der. Folk skulde passe på når de kom. Der var fullt op av brennevin julemorgen på den tid, og de var fulle. Da går en kone for å hente mat i stabburet; hun ser at russerne alt er i fjæra. Hun vendte tilbake til vinduet og ropte at russerne kom, og selv løp hun avsted. Hun hadde en ny kofte på og løp til Kjosen, og da hun kom dit, var hele koften revet itu.[1]

Russerne kom op og drepte dem alle og drog utover. Folk i

[1] Variant: hun rev klærne sine itu på trærne, idet hun gikk. (Det er 14 km. fra Sandvik til Kjosen).

dai ja æi huomihan bædnaga steŋ'get vissui, ja ruoššat leddje mæd'-del mannat; mutte bæna riemai ciellat dobbe. De ar'videddje ruoššat, atte dobbe læk ol'mo̜t, ja manne ja god'de dɛit gɛitin. De mac'ce ruok'tot ja buotte duokko̜ ovta bai'kai. De val'de ovta ol'ma allahisa low'san ja vanca, ja dan ol'ma namma lei Njuol'vi. Buotte Lai're-luk'ti ja biddje nok'kat, ja Njuol'vi i nok'kan. De uoini go ruoššat nok'ke; de valdi vanca ja gaitin, mɛit hevi, ja sugai fawlibuida. De goc'cajit ruoššat; de læ Njuol'vi mannan. De uoi'net, atte duobbe dat læ. De al'ge hui'kit: „Njuol'vi, boađe gad'dai utto ja buori matta borrat! Ačči bastin bæsat gaʒ'ʒat.“ I Njuol'vi boattan. De vul'ge ruoššat vuoddjat dokko̜. Njuol'vi vuor'da. Go ruoššat buottet vanca lusa, de čas'ka gieđait gas'kat ja oaivi cuowkas, ja go ila ollo buottet ak'tanis, de sukka gukkibuida, ja bargai dɛit guoimi nu gukki, atte goddi dɛit gɛitin.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

7 B.

De leddje čuđit aigi or'rok Čuđeluovtan, ak'ta sii'da; mutte i læm Iw'gobađan go ak'ta or'ro. De dat li mæccin, uoini, go ruoššačuđit buotte, ja dat li juow'laruot'ta. Das li van'ca, ja dat val'de dan vanca vuostaš juow'la-iđedis ow'dal bæivi ja vul'ge ras'ta rievidit. Das, gæs vanca val'de, dam æi rievidam. De leddje riggis ol'mo̜k Čuđeluovtan; dɛin li sil'ba ja sil'balittik ja ruđak. De li æmik viež'žame burin juow'la-iđedis-biebmuit. De buotte čuđit gad'dai; de ruottasti glassi ja huikihi: „De buotte čuđik,“ ja ieš ruottasti Vuoivudni sanin; mutte dat lei suor'ganan. De ruottai ovta manon Fas'to̜vag'gai ja gaččai ja væl'lahi bæi'velakki; de jierasti da mal'mai ja i dow'dan vuostin, gos'te son læ; mutto̜ go væha aigi li orro̜m, de čielgai ja huob'mai: so læ Fas'to̜vak-gargos. De vulgi sii'di; mutte dak leddje god'dam gaitin ol'muit Čuđeluovtan.

Mutte ol'mo̜k leddje, gæin lei bis'so, sukkam Ucca Mul'to̜vuonaži ja manne baddjel Čuđeluk'ti. De leddje čuđit ol'gon, ja de ribme

Oksvika så at de kom. Da flyktet de ned til Olmusjgodde[1] og anste ikke å stenge hunden inne. Russerne vilde ha gått forbi; men hunden begynte å gjø der. Da skjønte russerne at det var folk der, og de gikk og drepte dem alle. Så vendte de tilbake og kom til en gård der. De tok en mann til los og en båt, og mannen het Njuolve. De kom til Leirbukt og la sig til å sove; men Njuolve sov ikke. Da han så at russerne sov, tok han båten og alt som det høvde å ta, og rodde lenger ut på. Russerne våkner; da er Njuolve vekk. De ser at han er der borte. De begynte å rope: „Njuolve, kom i land og spis grøt og god mat! Du skal få spise med fars skje." Njuolve kom ikke. Da gav russerne sig til å svømme dit. Njuolve venter. Når russerne kommer til båten, slår han hendene av og knuser hodet, og når altfor mange kommer på én gang, ror han lenger bort, og han strevde med dem så lenge at han drepte dem alle.

7 B.

I tsjudetiden var der opsittere i Sandvik, én gård; men i Skibotn var der bare én opsitter. Han var i skogen og så at russetsjudene kom, og det var julaften. Han hadde båt, og de tok båten første juledagsmorgen før dag og reiste over fjorden for å røve. Den de tok båten fra, røvet de ikke. Der var rike folk i Sandvik; de hadde sølv og sølvkar og penger. Husmora var og hentet kost til julemorgen i stabburet. Da kom tsjudene i land. Hun løp til vinduet og ropte: „Nu kom tsjudene," og selv løp hun avsted til Pollen med bud; men hun var blitt redd. Hun løp i ett trekk til Fastdalen[2] og falt om og lå en halv dag; da kom hun til sig selv, men kjente først ikke hvor hun var; men da en stund var gått, blev hun klar og sanset at hun var på Fastdalsøra. Så gikk hun hjemover; men de hadde drept alle folk i Sandvik.

[1] bet. manndraper, er en parsel av gården Mellemjorden.
[2] på vestsiden av Lyngen, 22 km. fra Sandvik.

baččit luođđabissuin ja god'de gaitin guok'te nubbe lokkai čuđi. Da rajin biddje namman dan Saddomokki Čuđeluok'tan, ja dɛit rubmahit suw'de Iw'gǫfawli nala ja vuoddjodeddje gaitin.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

8.

De leddje Laddin [ruoššačuđit], buotte mannječak'čat ja leddje rivvǫn allasæsa væhaš matta ja muttin buoc'cuit leddje god'dan allahæsa dal'vemattan, ja de buotte Ruoššavag'gai ja dakke allahæsa bak'tegoađi, ja mutti har'madit. De matta nokkaguođi; de ribme vuorbadallak, gænna gal'ge ɛin god'dik. Gæn ala vuor'bi gaččai, dat god'dujuvvui. Vuostas vuor'bi buođi oai'vamuǯǯa nala, mutte æi sittan dan god'dik; de gal'ge ovta ieččasa god'dit, ja de doar'rajeddje dɛs'tǫ, ja haddjǫsi aldasit goatti. De god'de das maŋ'gasa; de vul'ge da vari nala gæč'čat, uoi'nekgo si siidait, ja dal'vi boatta. Guovtis vul'ge mæra guw'lui ja ieččasak guor'mǫk dam vare nala; mutte æi oai'nam ovtage siida. Guovtis mac'ce ruok'tot, ja dat duoi'vǫ, atte ieččasak uoi'ne siidait, bessek rievidit matta allahæsa. De šaddai muottabor'ga ja gal'ge bod'nai vuol'git; de jot'tajeddje muottariđuin bod'nai. De dat hok'ke gaitin riđo vuollai, ja dɛina oaǯǯui nama dat vag'gi Ruoššavag'gi ja varri Ruoššavarri. Boares baddje-ol'mǫk læk biddjam dam nama. Go giđđat buotte buoc'cuitguoime, de gaw'ne dɛit jabma liikait dast. De dak ar'videddje: dat læk ruoššačuđit.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

9.

Dow'le lei ruoššačutte gar'gidan, ja de gawdne ovta baddjesiida duod'daris, ja de val'de guok'te baddje-olbma oappesen ja hirgit juokke olbmai. De si vuod'djaje vuod'dja ovta matki. De šaddai hirbmos bor'ga ja baha dal'ki, nu atte ruoššak sagga guollǫ, ja de si fir'tijeddje

Men folk som hadde børse, hadde rodd til Lille Forhamn og gikk over til Sandvik. Da var tsjudene ute, og de begynte å skyte med lodbørse (kulebørse) og drepte alle tolv tsjuder. Fra den tid gav de Sandvik navnet Tsjudevik, og likene rodde de ut på Lyngen med og søkkte dem alle ned.

8.

Russetsjudene var i Kvænland og kom senhøstes; de hadde røvet sig litt mat, og noen rener hadde de drept til vinterkost, og så kom de til Russedalen og gjorde sig en berggamme. Det snedde svært. Maten begynte å slippe op; da tok de til å kaste lodd om hvem de skulde drepe. Den loddet falt på, blev drept. Det første lodd falt på høvdingen; men de vilde ikke drepe ham; de skulde drepe en annen. Så begynte de å slåss, og deres gamme blev revet ned. De drepte der mange og gikk så op på fjellet for å se om de så gårder. Vinteren kommer. To gikk mot sjøen og de andre gikk op på fjellet; men de så ingen gård. De to vendte tilbake, og de trodde at de andre så gårder så de kunde røve sig mat. Det blev snefokk, og de skulde gå ned; da for de ned med et sneskred. De omkom alle under skredet, og derfor fikk dalen navnet Russedalen og fjellet navnet Russefjellet.[1] Gamle fjell-lapper har gitt navnene. Da de om våren kom med renene, fant de likene der. Da skjønte de at det var russetsjuder.

9.

I gamle dager hadde russetsjudene rømt, og de traff på en lappeheim på fjellvidden. De tok to lapper til veivisere og kjørerener til hver mann. De kjørte et stykke; da blev det forferdelig snefokk

[1] Russefjellet eller Russetinden ligger syd for Balsfjordeidet.

orrot baha dalki ditti. Muttọ si guollọ nuvt sagga, atte si goasi mas'se hæggase. De šaddai fast buorre dal'ki ja bæivadat, ja dalle si liddje ol'len ovta jaw'regad'dai. De sittaguođiga baddje-olbmaguvt vuol'get; muttọ ruoššat æi sittan. Si sitte vuoinastat'tet ieǯaset buore dalki owdas. De rađđideiga baddje-olbmaguvt, govt soai gal'gaba dal sat'tit god'dit ruoššačuđe. Soai gawnaiga ovta rađi, mait soai gal'gaba dakkat, ja de valdiga soai ovta gait buoremus vuoddjen-hærgi ja buoldiga dast guolgait, nuvt atte dat šaddai spalǯasen mutton sajit, vai dat šad'da vas'ti ruoššait mielas ja amas ok'tage das fuollat. De soai suoladeiga ruoššain miekki ja čiegaiga alcesæska, ja de soai siđaiga ruoššait vuol'git ja garaiga sin gerresida ja ar'valeiga: „Gal di oaǯ'ǯobettet dal nok'kat; dal læ jal'gis bai'ke ja buorre dal'ki.“ Go ruoššak leddje gar'rujuvvum gerresida, de si vuod'djajeddje, ja addiga valas ruoššaide, guđemuš hærge guttege sitta val'dit. Muttọ i ak'tage fuollan dam buol'dọn daihe guor'baduvvun hærge. De vuod'djai nub'be baddje-olmai owdas ja nub'be baǯi manjemussi daina guor'baduvvun hirgin. Dat owdas vuod'dje baddje-olmai lei guollọstallan ruoššait mannjalaga ieǯas hærge mannjai. De si vuddjet ovta gukkes jawre miel'de. Dat baha dalkes vai'ban ja hærdotuvvan ruoššat nok'ke vuojededdin dan jawre miel'de. Go ruoššat liddje nok'kan, de vuod'djai dat manjemuš vuod'dje baddje-olmai daina guor'baduvvun hirgin ruoššait ow'di, ja dađimiel'de go vuji mæd'del, de čuolai ruoššain čæbehit gas'kat, dastgo si liddje vællot gar'rujuvvun gerresi, ja ieǯa vel ar'valit: „Gal buollan guorban njolgasta.“ Ja ieǯa vel ar'valit: „Gal buollan guorban njolgasta.“ De son čuolai gidda owdemuǯǯa raddjai; muttọ s o n huob'mai ja njul'či gerresis bajas ige olmai hap'pehan čuolastet ieǯa go giettabæle gas'kat. Muttọ son li nu giew'ra atte il'la soai nagadeiga god'det dam ruošša, ja dɛina lagin bestiga baddje-olbmak ieǯaska ja maŋga ieǯas olbmọ hægga.

(Kåfjord 1879.)

og uvær, så russerne frøs meget, og de måtte holde stille for uværet. Men de frøs så at de næsten gikk klar. Så blev det igjen godt vær og solskinn, og da var de nådd til et vatn. Lappene vilde de skulde reise; men russerne vilde ikke. De vilde hvile sig i det gode været. Lappene rådslo da om hvorledes de nu skulde kunne drepe russe-tsjudene. De fant på et råd de skulde bruke. De tok den aller-beste kjørerenen og brente hårene på den så den blev snauhåret på noen steder, forat russerne skulde synes den var stygg og ingen bry sig om den. De stjal et sverd fra russerne og skjulte det hos sig. Så vilde de russerne skulde reise, og snørte dem ned i pulkene og sa: „Nu kan I sove; nu er det flat mark og godt vær.“ Da russerne var snørt fast i pulkene, kjørte de avsted, og de gav dem valget, hvilken kjøreren hver vilde ta. Men ingen brydde sig om den brente eller svidde renen. Den ene lapp kjørte foran og den andre blev sist med den svidde renen. Den lapp som kjørte foran, hadde bundet russerne efter hverandre efter sin egen ren. De kjørte over et langt vatn. Russerne som var trette efter uværet og mot-falne, sov, mens de kjørte over vatnet. Da russerne var sovnet, kjørte den lappen som kjørte sist, med den svidde renen frem om russerne, og eftersom han kjørte forbi, hugg han halsen over på dem; for de var snøret ned i pulkene liggende, og selv sa de: „Den svidde renen traver.“ Lappen hugg til han kom til den forreste; men denne anste det og sprang op av pulken, og mannen nådde bare til å hugge den ene hånden av ham. Men russeren var så sterk at det var såvidt de to orket å drepe ham. På denne måten frelste lappene sitt eget og mange av sine folks liv.

10.

De lei ak'ta vag'gi guk'kin duod'daris, masa leddje doluš aigi čuđit dakkam allahesa siida, guok'te stobo, ja fæskir lei gaskan, ja glasse lei ak'ta goabbačis. Ja leddje rievvarin guok'te nieida; nubbi leddje dakkam nuollin. Ja li ak'ta bis'sọ-olmai čuoi'game duod'daris; de čierasti dah jokkaraigi bod'nai. De buođi gal'do guow'do. De leiga goabbačagat bik'tasit bassamen čuđidi. De jærai bis'sọ-olmai: „Gæn dast læ sii'da?“ De dajaiga: „Dast læk čuđit.“ De dajaiga: „Vuoi, gosa don vul'git? Dast læk ruoššačuđik; gal don dieđak, mak ol'mait dat læk.“ De bagadalaiga atte: „Ik'ko dak nok'kit lossadit, ja jos don uoǯǯọlit ol'muit mieldad dieke boattit ja god'dik dait rievvarit.“ De æi læn jur gas'kabæivi siidan. De mit'tideddje fæs'kara, man guk'ki dat læ; de mit'tideddje ja uoǯ'ǯọ valmasin. De vulgi daggaviđi ere, ja de valdi vissis mittuit, atte bessek čuop'pak guok'te soakki-straŋgait ja biddjat stobuit goabbaš uvsait nala.

De li ovta ija; de ak'ta čuđđi i oaǯǯọ nakkarit spai'ta. De leiga nieidaguovtes rakkadam ieǯaska valmasin dušše bære njul'čit olgọs. De vaǯ'ǯa ruoš'ša ik'ko vel ol'gon. De li ak'ta čoaf'fi, masa leddje ieǯa biddjam nama: riewsak-čoaf'fin, mast lavijet lækkit riewsahat nu valljit. De bottik ol'mọk. De ruoš'ša čuoǯ'ǯo ol'gon ja gul'dala. De boatta sisa; de daddja: „De boatta garra dal'ke; riewsak-čoaf'fi skuvada.“ De ar'vedeiga nieidaguovtes, atte de læk boattemen ol'mọk. De njul'či nub'be, gi lei snappis, glassiraigi olgọs, ja de bođi vækka. Nub'be niei'da i hap'peham olgọs, ja de dar'viheddje gidda dam nuolis nieida ja lud'dijeddje guow'dat. De ar'vededdje ruoššak, atte dam guovto sivva dat læ. De vig'ge njul'čot glasin olgọs; muttọ bačče ja čug'gọ jamas gaitin. De god'di gaitin dait ruoššait, ja leddje guok'te čuođe rievvara. Ja lei rievvarin nu ædnak davvir, mait leddje ol'main rievidan, sil'ba ja væi'ki; æi nagadan guod'dit dait.

(Efraim Pedersen 1883, Storfjord.)

10.

Der var en dal langt oppe på fjellvidden, hvor i gamle dager tsjudene hadde bygget sig en gård, to stuer med en gang imellem, og der var ett vindu i hver stue. Røverne hadde to piker; den ene hadde de gjort fruktsommelig. En skytter gikk på ski på fjellvidden, og han gikk ned langs et elvefar. Da traff han på et vassnøite. Begge pikene holdt på å vaske klær til tsjudene. Skytteren spurte: „Hvem eier gården her?“ De sa: „Det er tsjuder her. Voi, hvor skal du hen? Her er russetsjuder; du vet nok hvad det er for folk.“ Så gav de ham råd: „De sover tungt om natten, og hvis du kunde få folk til å komme med dig hit og drepe røverne —.“ Røverne var nettop da ikke hjemme om middagen. De målte hvor lang gangen mellem stuene var; de målte og blev ferdige. Så drog han straks bort og tok sikre mål, så de kunde hugge to bjerkestranger og sette mot begge stuedørene.

Så var det en natt; en russer får ikke sove snart. Pikene hadde gjort sig ferdige til bare å springe ut. Russeren går ute om natten. Der var en haug som de hadde gitt navnet Rypehaugen, hvor der pleide å være ryper i mengde. Da kommer folk. Russeren står ute og lytter. Han kommer inn og sier: „Det blir uvær; Rypehaugen suser.“ Da skjønte pikene at nu kom folkene. Den ene som var rask, sprang ut gjennem vinduet, og så kom folkene. Den andre piken nådde ikke ut, og de tok den fruktsommelige piken og kløvet henne i to. Russerne skjønte at det var pikenes skyld. De vilde springe ut gjennem vinduene; men de andre skjøt og stakk dem ihjel. Så drepte de alle russerne, og det var to hundre røvere. Røverne hadde så meget gods som de hadde røvet fra folk, sølv og kobber; de orket ikke å bære det.

11.

De leddje ruoššat vaʒ'ʒimi, ja lei ak'ta skær'ma ruoš'ša miel'de; das li soab'bi mas li gukkes bii'ka dugo sai'ti gæǯin, ja baʒi gukkas mannjai eččasin. De li ovta sajin vaʒ'ʒimi; de basti soab'bi čađa ædnama ja dæivai mana oai'vai, ja de riemai bar'got. De guđi da soabbis dasa mær'kan ja vulgi doarridit eččasit ja jovsai. Ol'mo̧t val'de da soabbi da bodda ja gud'de nu gukkas. Il'la gaw'ne, go buotte, ja rog'ge ollis ædnama daggo̧ cuowkas; mutte æi gaw'nan mɛi'degi. De sut'te ja god'de da ruošša ja vul'ge vaʒ'ʒit. Buotte ovta goađi guow'do, vul'ge sisa; de leddje hæwni-vierbmit nu olo; il'la besse fæs'karis čađa, buotte goatte-uk'si, rappe dan. Dobbe li hæwne-vier'mi nu ollo, atte mac'ce olgo̧s, ja daddje: „Dobbe æi læ læmaš ol'mo̧t goas'segi balljo̧," vaiko̧ leddje ol'mo̧t goattai čiekkadan.

De vaʒ'ʒe ɛin gukkibuida, buotte ovta goađi guow'do; de manne sisa. Das li ak'ta boares æm'mi. Jerret: „Æigo das læ ak'tagi eǯa go don?" Daddja boares æm'mi: „Læt; gol'ma bardni manne mæc'cai muorait vieǯ'ǯat." De vur'de ruoššat gukkes aigi; æi dat boađe. Daddja boares æm'mi: „So vuol'ga hui'kit boattit bod'nai." De vulgi ja ruoššat miel'de gæč'čat. De hui'ka boares æm'mi: „Guk'-kar, guk'kar, banar! Čuttar, čuttar, banar!"[1] (gukkibuida, gukkibuida, bardnit! Čutti, čutti læ lakko̧sin, bardnit!) De vul'ge ruoššat; æi dat god'dan da boares æmmi. Gal dat uoi'ne, atte gal dat jabma.

De li ak'ta bar'ni nu roak'kat; i ballan. De vulgi šok'čat, ja manne ruoššat ovta bavte vuollai; al'ge borrat. Bar'ni njagai bavte nala ja rakkadi gæđ'geriđo, stuorra geđgit, ja hoigadi dɛit baddjel bavti ja goddi har'madit ruoššait. De vul'ge ruottihit, ja ak'ta oassi mac'ce erehin, ja ak'ta bijai mannjai ja hui'ka bar'nai: „Ruotta, ruotta, bar'ni! Čap'pis duodnjas bađa nal'de," ja bar'ni ruottai ovta aigi. De jorgihi ruok'tot ja baǯi soddin ruošša čalmi čađa, ja ruoš'ša gaččai. Bar'ni ruottai gukkas ja diđi: dobbe læ ak'ta jokka owdan, mas læ sil'di, manai dokko̧ ja rakkadi da sildi nu att go ruoššat buottet nala, de gač'ča sil'di jokki. De manai bar'ni gæč'čat, govt

[1] forvansket tale forat tsjudene ikke skal forstå.

11.

Russerne var ute og gikk, og der var en halt russer med; han hadde en stokk med en lang pigg som et spyd i enden, og han blev langt efter de andre. Som han gikk et sted, gikk stokken gjennem jorden og traff et barn i hodet, og det begynte å skrike. Da lot han stokken igjen der som merke og satte efter de andre og nådde dem. Folkene tok imens stokken og bar den langt bort. Da russerne kom, fant de den med nød og neppe, og de grov op all jorden der; men de fant ikke noe. Da blev de sinte og drepte russeren og gikk videre. De traff på en gamme og gikk inn; der var så meget spindelvev; de slapp knapt gjennem i forgangen og kom til gammedøra og åpnet den. Der var så meget spindelvev, at de gikk ut igjen, og de sa: „Her har næsten aldri vært folk," skjønt folk hadde skjult sig i gammen.

De gikk videre og traff på en gamme og gikk inn. Der var en gammel kone. De spør: „Er her ingen annen enn du?" Den gamle kona sier: „Jo; de tre sønnene mine gikk til skogs for å hente ved." Russerne ventet lenge; de kom ikke. Den gamle kona sier: „Jeg skal gå og rope at de skal komme ned." Hun gikk og russerne fulgte med for å se. Da roper hun: „Gå lenger bort, lenger bort, gutter! Tsjudene er nær, gutter!" Så gikk tsjudene; de drepte ikke den gamle kona. De så at hun døde nok.

En gutt var så dristig; han var ikke redd. Han gikk for å speide, og russerne gikk under et berg og begynte å spise. Han lurte sig op på berget og laget et stenskred av store stener, skjøv dem utover berget og drepte svært mange russere. Da gav de sig til å løpe efter ham, og endel vendte om igjen; men en satte efter gutten og ropte til ham: „Løp, løp, gutt! En svart lapp på baken," og gutten løp en stund. Da vendte han om og skjøt en pil gjennem øiet på russeren, og russeren falt. Gutten løp langt og visste at der foran ham var en elv med bro over. Han gikk dit og stelte med broen så at når russerne kom, vilde broen falle i elven. Han gikk for å se hvordan det vilde gå. Russerne kom på broen og falt med den

dat gævva. De buotte ruoššat sildi nala ja gač'če dɛina sildin jokki ja sor'mahuvve ollo. De bar'ni manai gukkibuida ja mui'tali ol'muidi atte ruoššat læt boattimi. „Mi gal'gat šok'čat, gosa ija val'det, ja baččit njuolain dɛit jamas gaitin,“ ja nuvt dat dakke ovta vuow'derowdan.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

12.

De leddje olbmo̜t hæggabalos mannan ja rog'gan ieǯase ædnam vuollai, ja de lei mutton boares ak'ka, gutte mɛit li dobbe, ja dobbe leddje ɛin æra olbmo̜t, sikke nuorabat ja boarrasæbbut. De algi boares ak'ka gossat duolle talle. De daddja muttom boares boad'nji, gæn namma lei Vuollot Biette: „Valdan stuora niibe ja časkam oaive eret; boares ak'ka læ læmaš ow'dalge hægga-sor'bmi, ja dat læ vel dalge.“ De lei mutton jallas bar'dni dɛit olbmuit sis'te, guđet leddje goađi sis'te, ja leddje gulit vuoš'šame. De riemai čuor'vot jallas bar'dni: „Batti duol'da; buk'tit guolle-muoraǯa!“ De lei boares ruoš'ša jur dæđi manname daggo̜ baddjel ja gulai olbmuit čuor'vome ædnam vuol'de ja čug'gi soabbis mær'kan daggo̜, goggo̜ olbmuit gulai, ja viegai eš nubbit ruoššait lusa, ja vul'ge fast ruok'tot. Mutto̜ olbmo̜k val'de soabbi ja duol'vo̜ muttom gap'palaga mađki duob'beli, ja boares ruoš'ša i dow'damge baiki, gos son lei soabbi čug'gen, ja gawnai soabbis ieǯa baikis. Ribme rog'gat ædnama ja rog'ge guok'te stuora roggi, mutto̜ æi gawdnam olbmuit. De sut'te ruoššat dam boares ruš'ši ja god'de sun dagga bai'kai (dasanaga).

(Erik Persen 1888, Kåfjord.)

13.

Dat leddje ol'mo̜t orrome da gæđ'geraigin ja battardam dokko̜ ruoššait (ruoššačuđit) owdan ere. De ak'ta li vak'tan gæđge duogin. De buotte ruoššak siskil ja manne mæd'del. Ak'ta ruoššain lei skier'ma ja ige nagadan čuovvot ieččasit; dat buođi manjin suobbin

i elven, og mange omkom. Gutten gikk videre og fortalte folk at russerne kom. „Vi skal utspeide hvor de tar natteophold, og skyte dem alle sammen ihjel med piler,“ og så gjorde de i kanten av en skog.

12.

Folk hadde av frykt for livet gått og gravet sig ned under jorden. Der var også en gammel kone der, og der var også andre folk, både yngre og eldre. Da begynte den gamle kona av og til å hoste. En gammel mann som hette Peder Olsen, sier: „Jeg tar den store kniven og hugger hodet av henne; en gammel kjerring har også før vært folks bane, og hun er det også nu.“ Der var en tosket gutt blandt de folk som var i gammen, og de holdt på å koke fisk. Da begynte han å rope: „Gryta koker; kom med fiskespaden!“ En gammel russer gikk nettop i det samme derover og hørte folk rope under jorden. Han stakk stokken sin ned til merke der hvor han hørte folk, og løp selv til de andre russerne, og de gikk tilbake. Men folkene tok stokken og bragte den et stykke lenger bort. Den gamle russeren kjente ikke igjen det sted hvor han hadde stukket stokken ned, og fant stokken sin på et annet sted. Russerne begynte å grave i jorden og grov to dype groper, men fant ikke folk. Da blev de sinte på den gamle russeren og drepte ham på stedet.

13.

Folk holdt til i et hull ved den stenen [1] og var flyktet dit for russerne (russetsjudene). En stod vakt bak stenen. Da kom russerne innenfor og gikk forbi. En av russerne var halt og orket

[1] Skarmunken eller Beinsteinen.

vaʒʒi; bal'dal da gæđgi lei vaʒ'ʒime. De gulla, go ak'ta dobbe da raigi sist jærra guoimistis: „Gos guollemuorra læ?“ De ar'vidi, atte ol'mǫt dobbe læt. De riemai hui'kit; de mac'ce dat eǯa ruoššak, mak leddje Vuoidinjok-gieddin vaʒ'ʒime, ja god'de dɛit ol'muit dokkǫ da gæđgi vuollai.

(Hans Erik Olsen 1924, Sørfjord.)

225.

De li čuđi aigi ak'ta jaw'ribiw'di, ja dat goččǫdeddje dam ol'ma Lawrogainen. De li stuorra suolo dam jawrin, gos'te biwdi. De leddje čuđit rakkadam vancait, mɛina rievvom-galvo suw'dek dam sul'lui, ja ovta guđđet fak'tan. De li ak'ti, go i læm van'ca čuđin gaddin; lei ækkedis sæw'njadin Lawrogainen gaddin ja dolasta. De buotte ruošša-čuđit ja leddje rivvǫn davvira. De daddjek: „Don galgak vuol'git suw'dit min sul'lui,“ ja dɛin leddje vii'negaggat mɛit. Dego buotte sul'lui, de ribme ruoššak jukkagoattik ja jukke nu, atte garremida šad'de, ja biddje nok'kat dɛs'tǫ. De vuordnoheddje Lawrogainena: „I galga vuol'git gosage ere dam sul'lǫn, ja jus vuolgak, de mi dun god'dit.“ De leddje baddik vancain gad'dai, ja čuđin leddje guok'te vanca. Lawrogainenis lei goalmat van'ca. De biddje ovta garren oaivin čuđit Lawrogainena van'cafasto fak'tek ja gisse birra. De sewnjǫdi, ja ruoššak nok'ke, ige læm dɛin matta dam sul'lǫn maggarge ieǯago har'mat davvir. De njagai sæw'njadi ja hoi'gadi da guok'te vanca olgǫs, čuđit vanca, ja njagai ieǯas vanca lusa ja čuoppai gad'de-badde gas'kak; muttǫ huob'mai vak'ta. Do fal'li mannjai ja darvehi van'cabor'dai gidda giettabelin. Lawrogainen čuoppasti ak'šuin gieđa gas'kak. De manai faw'lai ja valdi dam guok'te vanca, čanai ieǯas van'ci gidda ja sugai nubbe bællai jawri. Dego bæi'vi čuwgǫdi, de sukka jawri nala Lawrogainen. De ruoššat hui'ket: „Boađe gad'dai, Lawrogainen! Mi ad'dit dudnje isida bastin gaʒ'ʒak.“ Lawrogainen dego i gulale, mɛit čuđit hui'ket.

De orrǫ čuđit dam sul'lun æige bæsa gok'tege gad'dai. Makka vuoja vul'gek, de Lawrogainen sukka lusa ja čuolasta uoivit guow'-dat. De dat goddi dam raddjai: bære guovtis æi duos'tan vuol'git

ikke å følge med de andre; han kom gående efter med stav; han gikk forbi den stenen. Da hører han at en der i hullet spør en annen: „Hvor er fiskespaden?“ Da skjønte han at det var folk der. Han begynte å rope; da vendte de andre russerne som gikk på Feitelvengen, tilbake og drepte folkene der under stenen.

225. LAVROGAINEN OG RUSSETSJUDENE.

I tsjudetiden var der en innsjøfisker, og de kalte ham Lavrogainen. Der var en stor holme i det vatnet hvor han fisket. Tsjudene hadde laget båter hvormed de førte røvergodset over til holmen, og en lot de igjen som vakt. Det var engang tsjudene ikke hadde båt på land. Lavrogainen var om kvelden i mørke på land og gjorde op varme. Da kom russetsjudene og hadde røvet gods. De sier: „Du skal sette oss over til holmen,“ og de hadde også brennevinskagger. Da russerne kom til holmen, begynte de å drikke og drakk så at de blev fulle, og siden la de sig til å sove. De besvor Lavrogainen: „Du skal ikke reise noensteds hen fra holmen, og hvis du gjør det, dreper vi dig.“ Båtene var fortøiet i land, og tsjudene hadde to båter. Lavrogainen hadde den tredje. De satte en full mann til å passe på Lavrogainens båtfeste (fangline) og drog det om livet på ham. Det blev mørkt og russerne sovnet. De hadde slett ikke mat på holmen, bare svært med gods. Da lurte Lavrogainen sig i mørket og skjøv de to båtene ut, tsjudenes båter, og han smøg hen til sin egen båt og skar landtauet av. Men vaktmannen merket det. Han for efter og fikk med den ene hånd fatt i båtripa. Lavrogainen hugg med en øks hånden av. Så rodde han ut på dypet, tok de to båtene og bandt dem fast til sin egen båt og rodde til den andre siden av vatnet. Da dagen lysnet, rodde han ut på vatnet. Russerne roper: „Kom i land, Lavrogainen! Vi skal la dig spise med husbonds skje.“ Han lot som han ikke hørte hvad de ropte.

Tsjudene blev på holmen og kunde på ingen måte komme i land. De som la på svøm, rodde Lavrogainen hen til og hugg hodet itu

šaten jaw'rai vuoddjak, ja dat leddje baddjel čuođi, mɛin Lawrogainen uoivit luoddui. De divti vakko orrot dobbe, vai næl'goba jamas. De sukka juokke bæivi lakka da sul'lo̜, ja hui'kiba čuđiguovtis: „Boađe gad'dai, Lawrogainen, mon'no̜ val'dit; æm moai godde du." Lawrogainen daddja: „Im mon valde. Di lettet vigehis ol'muit god'dalan ja rievidan. Doai as'tabæt'te bii'nahuvvak dam owdan." Dego Lawrogainen uoini: æba nagat vaǯ'ǯit, de manai sul'lui da guowto lakka. De jærra: „Lægo njalgis bii'nahuvvat?" Mutte leiga nel'-go̜n nu ædnak, atte æba nagadan sar'not. Lawrogainen manai lusa ja časki jamas, vulgi ere sul'lo̜n ja sugai gad'dai ja vieǯǯai ol'muit gæč'čat, mɛit son læ dakkan ja var'jalan ædnak ol'nuit čuđit gieđain. De vul'ge ol'mo̜t gæč'čat; æi sittan jak'kit, att dat li nu ollo god'dam čuđit. Mutte go buotte dokko̜, de uoi'ne, atte dat li duotta. De val'de da davvira mieldise, ja Lawrogainen oaǯǯui bæli dam har'mak davviris, ja gaitin, mat leddje ællimen, mɛit æi læn čuđit god'dam, de dat ad'de dɛida ruok'tot davvirit.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

226.

1.

De orro̜ guok'te vielljaǯaga Tunæsan dam aigi, go lei Jæisværa gir'ko Ucca-stabbaǯis, ja dat sugaiga biwdo. Ak'ti šaddai har'mat garra dal'ki, go leiga fawlin; i gæč'čam olgo̜s, atte hæggan boattiba gad'dai. De loppideiga sil'babal'da Jæisværa gir'kui, jos hæggan boattiba gad'dai. Dat li dam aigi, go ruoššačuđit jotte ja rievideddje. Dal'ki šaddai buorat ja buođiga gad'dai. De rakkadeiga sil'babal'da Jæisværstabba gir'kui. De buotte ruoššačuđit gol'ma lokki ja gal'ge rievidit; mutte dak goddiga gaitin; bære ovta guđiga heg'gi ja dajaiga: „Mana sanin nubbit čuđit lusa, vai ænet boattibettek." De buotte njæl'lje lokki ja gal'ge rievidit; mutte dat guovtis goddiga gaitin; bære ovta guđiga heg'gi ja dajaiga: „Doalvo̜ sani, vai ænep čuđit boattibet."

De li ak'ta juow'la-ruot'ta; de buotte čuotte. De lei nub'bi jukkam garremida nu ædnat, atte li nok'kame, ja nub'bi lei baddjen. Go čuđit buotte, de riemai dɛit god'dit; klum'pabæli ani vær'jon ja

på dem. Han drepte så mange at det bare var to som ikke mer torde svømme ut på vatnet. Det var over hundre han kløvde hodet på. Han lot dem være der en uke forat de skulde sulte ihjel. Han rodde hver dag nær holmen, og de to tsjuder roper: „Kom i land, Lavrogainen, og ta oss; vi skal ikke drepe dig.“ Lavrogainen sier: „Jeg tar eder ikke. I har drept og røvet uskyldige mennesker. I har tid til å pines for det.“ Da han så at de ikke mer orket å gå, gikk han i land og hen til dem. Han spør: „Er det søtt å pines?“ Men de var så utsultet at de ikke orket å tale. Han gikk hen til dem og slo dem ihjel, reiste fra holmen, rodde i land og hentet folk forat de skulde se hvad han hadde gjort, at han hadde frelst mange mennesker fra tsjudene. Folk gikk for å se; de vilde ikke tro at han hadde drept så mange tsjuder. Men da de kom dit, så de at det var sant. De tok godset med sig, og Lavrogainen fikk halvdelen av den mengde gods. Til alle som var i live, som tsjudene ikke hadde drept, gav de godset tilbake.

226. RUSSERNE PÅ TUNES.

1.

Der bodde to brødre på Tunes [1] på den tid da Gjesvær kirke stod på Lille Stappen, [2] og de rodde fiske. Engang blev det en svær storm, da de var ute på sjøen; det så ikke ut til at de skulde komme i land i live. Da lovte de en sølvkveite til Gjesvær kirke, hvis de kom i land i live. Det var på den tid da russetsjudene drog om og røvet. Været blev godt og de kom i land. De skaffet en sølvkveite til kirken på Gjesværstappen. Da kom Russetsjudene, tredve i tallet, og vilde røve; men de (brødrene) drepte dem alle; de lot bare én i live og sa: „Gå med bud til de andre tsjuder at flere av eder skal komme!“ Så kom firti og vilde røve; men de to (brødrene) drepte dem alle; de lot bare én i live og sa: „Gå med bud at flere av eder tsjuder skal komme!“

[1] på Magerøy.

[2] Kirken stod på Husstappen (Kirkestappen). Den nevnes i reformatsen av 1589.

cabmi jamas vit'ta logi; mutte de vaibai dat mεida. De besse ruoššačuđit dam god'dit, goabbačagait, ja de manne dak, mak bacce, gir'kui ja rivvǫ gaitin silba ja val'de dam sil'babal'da, ja de manne ruok'tot Mos'kuai.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

Ak'ta boares æd'dje orui Tunæsan, ja dat orui gir'ko baldan. De buotte ruoššat. De vaʒʒi æd'dje ol'gon ja dajai: „Ettet galga viesodi ad'dit.“ De buotte ruoššat gir'ko lusa; de læ gir'ko vari nal'de, ja go ruoššat buottet vare nala, de læ gir'ko sæmme sajin, ja æi uoǯ'ǯǫn goas'segi.

De ak'ti buotte ruoššat vut on. De vaʒ'ʒa ol'gon ja dajai: „Dal ieǯa diettibettet, jus dal ad'dibettet,“ ja ow'dalgo ruoššat gir'ko raddjai buotte, de gaččai toar'na bod'nai juo. De val'de ruoššat da sil'babal'da ja duol'vǫ ruošša-oai'vegir'kui.

De ak'ti lei siidan orromi; de vuol'ga ovta bæivi Jesverri ja daddja ak'kasis: „Go Hal'le (bædnaga namma) al'ga ciellat, de galgat cog'gat su ruk'ses ræddjo nala ja vaʒʒašit ol'gon.“ Væha aigi mannjel, de riemai bæna ciellat. De ak'ka bal'lai ja čiegai ieǯas goattai; i duos'tangi vaʒ'ʒit ol'gon. De buotte ruoššat bod'nai ja val'de akka ja biddje sæibaš-gæččai olgǫs ja had'djejeddje goađi ja vul'ge Jesværa guw'lui. De boatta æd'dji owdal. De daddjet: „Du ak'ka boagosta sæibaš-gæǯin.“ De manai sii'di ja uoini, gok'te læt dakkan. De bijai mannjai ja jovsai, ow'dalgo ol'lijeddje Jesverri, ja algi pratet ja valdi bursa, ja das leddje dolgit jur dievva, ja saw'njeli olgǫs, ja šaddai ruoššait čalmidi, dugo ličči vækka boattan nu ollo. De al'ge doarrot ja god'de eš guttet guoimis.

(Nils Nilsen 1921 Storfjord.)

Det var en julaften; da kom hundre. Da hadde den ene (av brødrene) drukket sig så full at han lå og sov; den andre var oppe. Da tsjudene kom, tok han til å drepe dem. Han hadde en klump (tresko) til verge og slo femti ihjel; men da blev også han trett. Russetsjudene fikk drept dem begge, og så gikk de som var igjen, til kirken og røvet alt sølv og tok sølvkveita, og så reiste de tilbake til Moskva.

2.

Der bodde en gammel kall på Tunes, og han bodde ved siden av kirken. Da kom russerne. Kallen gikk ut og sa (til de døde): „I skal ikke gi eders hus!“ Russerne kom til kirken; da er kirken oppe på fjellet, og da russerne kommer op på fjellet, er kirken på sin gamle plass, og de fikk den aldri.

Engang kom russerne igjen. Kallen går ute og sa (til de døde): „I vet nu sjøl, om I nu vil gi,“ og alt før russerne kom til kirken, falt tårnet ned. Da tok russerne sølvkveita og førte den til den russiske hovedkirke.

Engang var han hjemme; da går han en dag til Gjesvær og sier til kona si: „Når Halle (så het hunden) begynner å gjø, skal du ta min røde trøie på og spasere utenfor.“ Kort efter begynte hunden å gjø. Kona blev redd og skjulte sig i gammen; hun torde ikke spasere utenfor. Da kom russerne ned og tok kona og spiddet henne på en gardstaur; de rev ned gammen og gikk hen mot Gjesvær. Da kommer kallen imot dem. De sier: „Kona di ler på en gardstauer.“ Han gikk hjem og så hvordan de hadde båret sig ad. Da satte han efter dem og nådde dem før de kom frem til Gjesvær. Han begynte å prate og tok frem en pung. Den var ganske full av fjær, og han rystet dem ut; det blev i russernes øine, som om der var kommet så mange folk. De begynte å slåss og drepte hverandre.

227

Mui'taluvvu, atte stalok leddje dabalaʒʒat rig'gak ja lavijeddje dabalaʒʒat vig'gat stal'lėt æra rigges olbmuit oaʒ'ʒom ditti fag'gedoaro doarrot. Goab'ba de das'tǫ dam faggest vuoitahalai, de vuordnohuvvui, ow'dalgo hæg'ga val'dui, mui'talet, gosa ruđaides læ čiekkam, vai dat oaʒ'ʒo dait, gi vuoi'ta.

De mui'taluvvu ovta rigges olbmǫ birra, atte ok'ta stallo riemai su stal'legoattet. Olmai, gutte lei giew'ra, lavi oađđet ol'gǫviesost (aitest), ja vaikǫ stallo lei gavvelvuođa gæʒeld dego hæi'tam suina, de orui son almaken goit varduit al'de. De muttom ija bođi aŋgi stallo dakkat suina fag'gedoaro. Soai fag'gadeiga dal viekka gaska æbage goab'bage oʒ'ʒǫm guoimeska gač'čat. Muttǫ de aŋgi gawčehi stallo ædnami, ja olmai doamehi su stuorra nii'bases, divvoli dam čug'gimlakkai stalo rad'dai ja čur'vi: „De mui'tal ruđaidat dal'lan!" Stallo mui'tali ruttačiegas ja celki vel olbmai: „Čug'gėst must hægga erit mu ieččam sil'baniibaʒin!" Olmai vas'tedi: „Mu ieččam ruos'tanii'bi læ ollo buorep go du sil'banii'be." Jos olmai lei val'det stalo niibi ja daina riebmam čug'gėt, de livči čug'gėm ieʒas; dastgo stalok leddje mait čalmegæi'dik. Damditti valdi son ieʒas niibi ja bos'kali stalo rad'dai. De vieʒʒai son stalo ruđait ja šaddai vel rig'gasep go ow'dal.

(O. Thomassen 1889.)

228.

Ovta gærdi buođi stallo Dalvesvag'gai mutton olbma lusa, gæn namma lei Ruob'ba, ja siđai suina fag'gadallat, ja de soai littǫdeiga vagges mutton stuora gæđge guoras gawnadet nubbe bæivi. De vulgi Ruob'ba dam mærriduvvun aigi dokkǫ ja valdi biigas ja stuora bædnaga alcesis væk'ken, mak galgaiga čikkǫsis orrot, dassaʒi go son ar'vidat'ta væk'ken alcis. Ruob'ba šaddai fag'gai staluin; muttǫ il'la son nagada staluin, ja de son duw'da dam guw'lui, gost son dietta biigas ja stuora bædnaga. De soai ol'liga lakka ja de sævveli

227. STALLO BLIR DREPT I TVEKAMP.

Det fortelles at stalloene almindelig var rike, og de pleide å legge sig ut efter andre rike folk for å få dem til å ta tak. Den som da tapte i kampen, blev, før han blev drept, tvunget til å fortelle, hvor han hadde gjemt sine penger, forat den som vant, kunde få dem.

Det fortelles om en rik mann at en stallo begynte å legge sig ut efter ham. Mannen som var sterk, pleide å sove i stabburet, og skjønt stallo av sluskap likesom hadde sluttet med ham, var mannen dog på vakt. Så kom stallo allikevel en natt for å ta tak med ham. De tok nu tak en hel stund, og ingen av dem fikk den andre til å falle. Men så falt dog stallo baklengs til jorden, og mannen skyndte sig å gripe sin store kniv, satte den for brystet på stallo og ropte: „Fortell straks om pengene dine!“ Stallo fortalte hvor han hadde gjemt pengene sine, og sa så til mannen: „Stikk mig med min egen sølvkniv!“ Mannen svarte: „Min egen rustkniv er meget bedre enn din sølvkniv.“ Hvis han hadde tatt stallos kniv og stukket til med den, hadde han stukket sig selv; for stalloene var også synkververe. Derfor tok han sin egen kniv og stakk stallo i brystet. Så hentet han stallos penger og blev enda rikere enn før.

228. STALLO OG RUOBBA.

En gang kom en stallo til Vinterdalen til en mann, som hette Ruobba, og vilde ta tak med ham. De avtalte å treffes næste dag i dalen ved en stor sten. Ruobba gikk dit til den fastsatte tid og tok tjenestepiken sin og en stor hund til hjelp for sig. De skulde holde sig skjult, til han gav tegn til at de skulde hjelpe ham. Ruobba kom i kast med stallo; men han rådde neppe med ham, og han skjøv ham mot den kant hvor han visste at piken og den store hunden var. De kom i nærheten av dem, og han vinket til piken

biigas væk'ken boattet. Muttọ dat dagai Ruob'bai ænemus baha, go stalost liddje gol'le-buikot buolvain, maitguoimi son nordai Ruobba guolait vuos'ta. De sævveli Ruob'ba biigas væk'ken, ja de buođi bii'ga ja čuolasti ak'šuin stalo oal'gai, ja stuora bæna fal'li stalo guolaidi, ja daina lagin nagadi Ruob'ba stalo god'det.

(Kåfjord 1879.)

229.

1.

Stallo ja Rii'ka-Boalla fag'gadalaiga vuoč'čen, ja de manai Rii'ka-Boala avvi gas'kat ja fer'ti loppidit nieida, atte bæssa ere stalon. Ač'če nævvui nieida ja goččui val'dit lai'genođuit ja gar'get dɛit go mannaba, nu gukkas go dat ol'lijet, ja go dat nokket, de galgat muorait alọstallat." Ja niei'da dagai nu. Go lai'genodot nokke, de alọstalai muorait. Ja ač'či lei bagadallan nieida: „Go or'rọbæt'ti, de galgat sittat dola dakkat ja stalon oaivi dik'ket." De soai buođiga Stalovag'gai guovte stuorra gæđgi lusa ja dasa or'rọiga ja dagaiga dola. De huob'ma niei'da: de læ ač'če boattime. De siđai dik'ket stalon oaive, ja stallo addi. De niei'da čug'gi oai'vai garrasit laddje. Stallo jærai: „Mɛit do čuoggot?" Niei'da dajai: „Mon oađestuvan ja niegadin, atte moai gal'ge od'ne lættit duina Jomfru-gieddin vaʒ'-ʒime vil'ges gabmagitguime." Ač'či buođi dasa ja bijai guovte-suorgat astahaga da dolli. Go dat bak'kani, dat astahat, de sevi ač'či nieidas atte čoaw'dit vuolpuit luovos. De dajai ač'či: „Gæčča, gol'le-čuow'ga dowle boatta." De gæččasti stallo gieđa vuoli, ja de sæmmas de čug'gi Rii'ka-Boalla da ruk'ses buol'li astahaga stalo čalmidi. Stallo dajai: „Čug'ge nubbadės!" Mutte i Rii'ka-Boalla čug'gen, ja niei'da fal'li ere. De jami stallo, ja de haw'dadeiga dɛit stuorra geđgit bal'di, ja dat goč'čujuvvujet dat gæđgit Stalogæđ'gin. Dast gal'get lættit davtit dait geđgit lut'te.

(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

at hun skulde komme til hjelp. Men det som gjorde Ruobba mest ondt, var at stallo hadde gullpigger på knærne som han støtte mot Ruobbas pung. Ruobba vinket til piken, og hun kom og hugg med øksen stallo i akslen, og den store hunden for på stallos pung. På den måten orket Ruobba å drepe stallo.

229. RIKE-PÅL OG STALLO.

1.

Stallo og Rike-Pål tok først tak, og Rike-Påls belte gikk av, og han måtte love stallo sin datter for å slippe fra ham. Faren rådet datteren og bød henne ta ullnøster og rekke dem op når de gikk, så langt de rakk, og når de var slutt, skulde hun flekke bark av trærne. Og datteren gjorde så. Da ullnøstene var slutt, flekte hun bark av trærne. Og faren hadde undervist sin datter: „Når I slår eder til ro, skal du be stallo gjøre op ild og lyske hans hode.“ De kom til Stallodalen (Skogspeiderdalen) til to store stener, og der slo de sig til ro og gjorde op ild. Da merker piken at far hennes kommer. Da vilde hun lyske stallos hode, og stallo lot henne gjøre det. Piken stakk ham hårdt i hodet. Stallo spurte: „Hvorfor stikker du?“ Piken sa: „Jeg dormet og drømte at vi idag skulde gå på Jomfruengen i hvite komager.“ Faren kom dit og la en togrenet brandstav i ilden. Da brandstaven blev varm, vinket han til datteren at hun skulde løse skjørtene. Han sa: „Se, der borte kommer gull-lyset (solen).“ Da så stallo under hånden, og i det samme stakk Rike-Pål den rødgloende brandstav i øinene på ham. Stallo sa: „Stikk en gang til!“ Men Rike-Pål stakk ikke, og piken for bort. Da døde stallo, og de begrov ham ved de store stenene, og de stenene kalles Stallostenene. Der skal være ben der ved stenene.

2.

De li ak'ta or'ro Gibmiluovtan ja æige læn ol'mọk obbanassi, ow'dalgo Vuošvaggin lei ak'ta sii'da ja Goal'sevuoppin leddje guok'te sii'da. De læ niei'da Gibmiluovtan garji gat'temen. De boatta stallogæm'pa ja sitta mieldis vuol'git; mutte niei'da daddja: „Mon in satte duina vuol'git; mo læm ak'tọ niei'dan siidan.“ De daddja: „I dat avte dun giel'dit. Mo læm stallogæm'pa, ige muina nagat ak'tage.“ De niei'da bal'lai ja daddja: „Mon in læ valmas vuol'git od'ne duina; mon manam sii'di.“ Stallo manai mɛit nieida miel'de. De bal'laigan ač'či ja æd'ni, go stalo uoiniga. De daddja: „Im mon daga dod'nọsida mɛi'dege; mutte mon valdam nieida mieldam, ja dod'nọ i avte giel'dit maggarge, ja jus doai giel'dibæt'ti, de mon fẻr'tem dod'nọ god'dit; mutte jus siivon ad'dibæt'ti, de mon in daga mɛi'dege.“ De daddja niei'da: „Mon fẻr'ten loppidit vuol'git, vai dod'nọ hægga sæs'ta.“ De niei'da boni guok'te rulla laigi ja giesai dɛit nođđui ja bagadalai ač'čahis: „Go vuol'gibettek mun occak, dego mon vuolgan Stalovaggiluovtan, de mon čanadam laigi muoraji gidda.“

De leiga mannan, ja lei Vuošvaggin mannan ačči ja čoag'gan ol'muit allahis væk'kin. Vuošvaggin li ak'ta giewras olmai, mas li sai'ti. De niei'da vuostẻn bagadalai aččis: „Go di gaw'nabet mon'nọ dolastæmi ja oai'nibet oaivi mun askin, de ar'videttek: mo læm oaivi dik'kemen, ja stallo læ nok'kamen. De mon læm čoaw'dan firkalbaddi ja vuol'pọruokkit luvas, ja go di bæssabet čug'get, de mo læn luvas fal'let ere, ja stallui baccek dak diŋgak gieđaji gidda.“ De gurre dɛit lai'gečanastagait gukkas vaggi sis'te; de huob'majeddje ovta stuorra gæđgi baldan dola. De ribme njakkat dokkọ ja njakke nubbi bæli gæđgi ja guw'let sæw'njadis dollarajin, mɛit læ stallo dal dakkame. De uoi'net, go niei'da čok'kaha ja dik'ke stalo oaivi. De niei'da huob'mai: dat læk boattam. De bijai iežas buolvait nala; mutte stallo i gullam; lei lossadit nok'kam. De uož'žọ saiti siivos dolli, ja niei'da vækkehi. Go ruwsọdi, de čug'gijeddje gieđa vuollai; de niei'da njul'či ere, ja stallo duol'li fir'kali; mutte firkal baʒi, ja stalo bære huikihi: „Jus mon liččem diettan dun, nali-gavšọ, de mon liččem dust čuolit gar'gidam birra dait muorait.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

Der var en opsitter i Steinvika,[1] og der var slett ikke folk førenn i Lyngsdalen; der var én gård og i Oksvika var to gårder. En pike i Steinvika gjætte buskapen. Da kommer en stallokjempe og vil hun skal gå med ham; men hun sier: „Jeg kan ikke gå med dig; jeg er eneste datter hjemme." Han sier: „Det nytter dig ikke å si nei. Jeg er en stallokjempe og ingen rår med mig." Piken blev redd og sa: „Jeg er ikke ferdig til å gå med dig idag; jeg går hjem." Stallo gikk også med piken. Faren og mora blev redde, da de så stallo. Han sier: „Jeg gjør eder ikke noe; men jeg tar piken med mig, og det nytter eder slett ikke å forby det. Hvis I forbyr det, må jeg drepe eder; men hvis I gir mig henne pent, gjør jeg ikke ikke noe." Piken sier: „Jeg må love å gå, forat han skal spare eders liv." Hun spant to ruller ulltråd, nøstet dem til et nøste og underviste sin far: „Når I går for å lete efter mig, når jeg går fra Skogspeiderdalbukta, binder jeg tråd fast i trærne."

De to var gått, og faren var gått til Lyngsdalen og hadde samlet folk til hjelp for sig. I Lyngsdalen var en sterk mann som hadde spyd. Piken hadde før undervist sin far: „Når I finner at vi gjør op varme og ser stallos hode i fanget mitt, skjønner I at jeg lysker ham og at han sover. Da har jeg løst forklæbåndet og skjørtehektene, og når I når til å stikke, er jeg løs til å fare vekk; stallo har da de tingene igjen i hendene." De gikk efter ullgarnknutene i en lang dal; da fikk de se ild ved siden av en stor sten. De lurte sig dit og smøg langs den andre siden av stenen og i mørket kikte de i lysgrensen efter hvad stallo nu gjorde. De ser at piken sitter og lysker stallos hode. Hun blev var at de kom. Hun la sig på kne; men stallo hørte det ikke; han var sovnet tungt. Stille fikk de spydet inn i ilden og piken hjalp dem. Da spydet blev rødt, stakk de stallo under armen. Piken løp bort og han grep fatt i forklæet; men forklæet blev igjen, og stallo ropte bare: „Hvis jeg hadde visst av dig, du bikkje, hadde jeg viklet tarmene dine om trærne."

[1] ved Rastebynes på Storfjordens vestside.

3.

Boalagieddin orui ak'ta olmai, man namma læi Rii'ka-Boalla. De vulgi vaʒ'ʒit Goal'sevag'gai; de gawnai gol'ma stalo nok'kami ovta bavti vuol'de. De jurdaši, gok'te so gal'ga duoit oaǯ'ǯot goddehussi. Dat li giewras olmai. De valdi ovta stuorra hæl'lǫgæđgi ja gurašti dεit ol'mait nala ja goddi gaitin gol'masa.

De lei ak'ti sukkami Aw'deluovt-njargan ras'ta Muot'kiluovta. De boatta akt olmai suga ja sukka da lusa ja jærra: „Gos dat læ Rii'ka-Boala sii'da? Dat læ god'dan sus gol'ma bardni, ja so læ mannami dokkǫ.“ De vuosehi Rii'ka-Boalla Njuoraǯa vuollai, ja li bæi'vi juste Njuoraǯa nal'de. De riemai stallo gæč'čat bæivi vuollai dokkǫ. De duop'pi Rii'ka-Boalla bisso ja baǯi stalo ja dajai: „Dale li Rii'ka-Boalla.“

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

4.

Rii'ka-Boalla orui Boalagieddin sisbæl'de Goal'sejoga. De buođi stallo, galgai rievvok davviran ere; dat li gullam dεin ol'muin, makka gađašvuođa gud'de Rii'ka-Boala nala. De buođi stallo ja jærai: „Gos'te læ Rii'ka-Boalla?“ De vas'tidi akka: „Rii'ka-Boalla læ fawlin Sieidemađin saidit biw'dimen.“ De stallo manai fier'vai ja suk'kai faw'lai vancait lusa. Mutte dat li Rii'ka-Boalla gullam, atte stallo boatta sun lusa, mutte i diettam vissis bæivi. Dεina dat sugai juokke bæivi fawli ja ani ruow'degaŋga ja kruvvabađi mieldis ja ani dola dassidit dam bađin. Go faw'lai buođi vuoč'čin, de buoldi dola atte bære hilla baʒi bađi dievva, vai ruow'degaŋ'ga bisso ruok'sadi. De li goal'ki ja bæivadak. De voai'na go boatta van'ca suga ja læ giew'ra sukkak. De ar'vidi: dat læ vis'sak stallo boattime ol'ma lusa. Dego stallo sukka, de ieǯas vanca divvo njuol'ga bæivi nala. Dego stallo buođi ieǯa vancait lakka, de jærrala: „Lægo Rii'ka-Boalla dabbe?“ De vas'tidik: „Dowbe faw'lelis.“ De stallo suk'kai; de buođi ovta vanca lusa. Stallo čok'kaha sælgalis. De jor'gala, go

3.

På Påljorda[1] bodde en mann som het Rike-Pål. Han gikk avsted til Kvalvikdalen; da traff han på tre stalloer som sov under et berg. Han tenkte på hvordan han skulde få dem drept. Han var en sterk mann. Han tok en stor stenhelle og kastet den på dem og drepte dem alle tre.

Engang rodde han fra Kviteberg over Eidbukta. Da kommer en mann roende, ror hen til ham og spør: „Hvor er Rike-Påls gård? Han har drept tre sønner for mig og jeg er på veien dit.“ Rike-Pål viste ham mot Nordneslandet, og solen stod nettop over det. Stallo så dit mot solen. Da grep Rike-Pål børsa og skjøt stallo og sa: „Her var Rike-Pål.“

4.

Rike-Pål bodde på Påljorda innenfor Kvalvikelva. En stallo kom og vilde røve hans gods; han hadde hørt om ham av de folk som bar avind til Rike-Pål. Stallo kom og spurte: „Hvor er Rike-Pål?“ Kona svarte: „Rike-Pål er ute på sjøen og fisker sei på Kvalvikgrunnen.“ Stallo gikk til fjæra og rodde ut på sjøen til båtene.[2] Rike-Pål hadde hørt at stallo vilde komme til ham; men han visste ikke dagen. Derfor rodde han hver dag ut på sjøen og hadde et jernspett og en gruegryte[3] med sig og hadde stadig ild i gryta. Når han først kom ut på sjøen, lot han ilden brenne så der bare blev glør igjen som fylte gryta, forat jernspettet skulde holde sig rødt Det var stille og solskinn. Da ser han at en båt kommer roende og ror sterkt. Han skjønte at det visst var stallo som kom til ham.

[1] i matrikkelen gårdsnr. 73 Volden.

[2] som lå der og fisket.

[3] Fiskerne pleide i gamle dager å føre med i båten en stor gryte som de gjorde op ild i.

vanʼca bissani, ja jærrala: „Gos læ Riiʼka-Boalla?“ De daddja: „Gæččas njuolʼga bæivi vuollai!“ So bijai gieđa gallo nala ja gæččasti bæivi vuosʼta, ja de Riiʼka-Boalla čugʼgi accagas ruowʼdegaŋgain radʼdai. De stallo gaččai baddjel bordi merri. Riiʼka-Boalla galgai ruowʼdegaŋgas ere rotʼtek, mutte i nagadam. De bėsti stalo mielʼde merri.

Dat stallo, mɛit Riiʼka-Boalla goddi, orui Guoccanuorivagʼgi-gierragis, ja dat li gullan olʼmuin, atte akʼta læ harʼmat riggis Iwʼgon.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

230.

De lei stallo; dast leddje golbma bardne, ja de viggai rievedet olbmuit ja valdi dain stuora uobmǫdaga. De ribme baddje-olbmak jurdašet dam oaǯʼǯot godʼdet. De manai akʼta baddje-akʼka stalo siiʼdi. De vuoššai stallo dasa bierguit guosʼsai. Dast li manna mielʼle; de valdi manna ja billesɑi (baiki) goattai. De dajai stallo: „Baiʼkǫs, baiʼkǫs! Gal dat giewnest læ.“ De manai bassat manas dat ædʼne jokkagadʼdai, ja de bijai stallo ruwdit dolli liegʼganet; galʼga čugʼget duon baddje-nissǫna, gi li mana bassame. De valdi ja nuolai erit bæska nalʼde ja cegʼgi jalnjes-gæččai, bijai dasa bæska dan jaldnjai, ja manai ieš gerresi ja bijai hærge mannat. Stallo vulgi godʼdit dam, čugʼgi dam stokʼkai, doaivui atte dat læ dat baddje-akʼka.

De bijai stallo mannjai doarredet dan baddjenissǫna. De li stalost bæna, daggar mi guorai olbmǫ; dam bædnak namma lei Siŋʼka. De jokʼsaguođi dat bæna baddje-akka. De riemai baddje-akʼka buoiʼdemoaluit barʼdet balʼga nala; de addjani bæna dait borrat ja i olʼlen hoappost doarredit. De bijai manjemuš buoiʼdai lađasniibe. Bæna buoide guowʼdo borai dan, ja de jami. De buođi baddje-akʼka ieǯa baddje-olbmuit lusa ja bassali čalmides liegʼga bierʼgǫ-liemain ja čokʼkedi ieččasit gasʼki. De buođi stallo ja gulʼdali juokkehaǯǯa muođuit; de ribme baddje-olbmat vuošʼšat bierguit. De li stalos akʼka mielʼde

Da stallo ror, legger han båten sin bent mot sola. Da stallo kom i nærheten av de andre båtene, spør han: „Er Rike-Pål her?“ De svarer: „Han er der lengere ute på fjorden.“ Stallo rodde avsted og kom til en båt. Han sitter med ryggen mot båten. Da båten stanset, snur han sig og spør: „Hvor er Rike-Pål?“ Rike-Pål sier: „Se bent mot sola!“ Stallo la hånden på pannen og så mot sola, og Rike-Pål stakk ham med det glorøde jernspettet i brystet. Stallo falt overbord i sjøen. Rike-Pål vilde rykke jernspettet løs, men orket det ikke. Så lot han det gå med stallo i sjøen.

Den stallo som Rike-Pål drepte, bodde øverst i Rotsunddalen og han hadde hørt av folk at der i Lyngen var en som var svært rik.

230. STALLO BLIR DREPT VED LIST.

Der var en stallo; han hadde tre sønner, og han drev på å røve folk og tok meget gods fra dem. Da begynte fjell-lappene å tenke på å få ham drept. En lappekone gikk til stallos heim. Stallo kokte kjøtt for å beverte henne. Hun hadde barnet med; da gjorde barnet det ufint i gammen. Stallo sa: „La det bare skite! Det kommer nok i kjelen.“ Da gikk mora til elven for å vaske barnet, og stallo la jern i ilden for å varmes; han skulde stikke den fjell-lappkona som vasket barnet. Hun tok pesken av sig, satte den på en trestubb, gikk selv i pulken og drev kjørerenen ivei. Stallo gikk for å drepe henne og stakk til trestubben; han trodde det var fjell-lappkona.

Da satte stallo efter henne. Han hadde en hund, en sådan som eftersporte folk; hunden hette Sinka. Den nådde inn på lappekona. Da gav hun sig til å legge fettsmuler på veien; hunden heftedes med å ete dem og nådde ikke til å forfølge henne i en fart. I det siste fettstykke la hun en fallekniv. Hunden åt den midt i fettet og døde. Så kom lappekona til andre fjell-lapper, vasket ansiktet sitt med varmt kjøttsodd og satte sig blandt de andre. Da kom stallo og kjente på ansiktet til enhver; lappene tok til å koke kjøtt. Stallo hadde kona si med, og hun hadde et sugerør av jern, som hun

ja dast lei ruowdes ak'ta boc'ce, maina lavi jukkat olbmuit hægga erin. De daddja stallo baddje-olbmait guim: „Vul'gọse dal jaw'rai čalmehis stalọstallat." De leddje baddje-olbmat čuop'pan ovta raigi ii'si, daggar masa olmọš čakka. De jærra stallo: „Gi sis gal'ga stallon?" No, de daddja stallo ieš: „Gal son læ stallo." De ribme stalọstallat. De šaddai stallui bai'kahætti; de čowdi busait. De daddje baddje-olbmat: „Ale daggọ baike! Sirde væhaš!" De sir'deli stallo ja gaččai jaw'rai. Baddje-olbmat stuora šlubbuin čas'ke oai'vai, go jaw'rai gaččai. De čur'vi stallo ak'kai: „Buvte su boc'ce!" I gullan ak'ka. Čur'vi nubbadis. I gullan velge. Čur'vi goalmadis; de gulai ak'ka. Dat lei goađes ieǯa baddjenissọnitguim, ja baddje-čiwgat leddje biddjan dam boc'ce dolli. De duop'pi stalo ak'ka boc'ce ja riemai jukkat baddje-olbmuin hægga eri. Mutte lei hilla mannam boc'cai ja jugisti hila čoddaraige.

Dast leddje golbma bardne, stalost, ja dɛit davvir lei dobbe stalo goađes. Nuoramus bar'dne lei boaš'šọbællje duokkin, ja dat gas'kalæmus lei gaskamuš bællje duokkin; boarrasæmus lei uskemus bællje duokkin.
(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

231.

De leddje čiwgat čierastallame ovta ækkedis mannohæbin. De buođi stallo, ja sæk'ka lei miel'de. De bijai sæk'kanjalmi rabas ja duostui čiwgait sek'ki. De vulgi guod'dit sii'di. Da lei ak'ta stuorra bar'nešlub'bo. De buođi stallui bai'ka-hoap'po; de guđi da sækkas ja vulgi bai'kit. De bar'ni valdi niibi ja čuoppai raigi sek'ki ja luiti guimidis olgọs ja ieš guddi geđgit sek'ki nu lossadit go dat li ow'dal, ja manai vɛl ieš ni battarussi. De boatta stallo sækka lusa ja val'da sækka guod'dit ja boatta lakka goađi. De hui'ka æm'masis atte: „Bija buori dola! Dal læ vuoššos boattimi." De goardnjui stallo goađi nala, ja ak'ka čuoǯ'ǯo bađi baldan. De gomehi ræppenraige battai duoit. Dego gæđgit buotte battai, de manai batti cuowkas, ja buli vel dat ak'kani dasa.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

pleide å suge livet av folk med. Stallo sier til lappene: „La oss nu gå ut på vatnet og leke blindestallo!“ Lappene hadde hugget et hull i isen, så stort at et menneske kunde gå gjennem det. Stallo spør: „Hvem av oss skal være stallo?“ Nå, så sier stallo sjøl: „Jeg skal være stallo.“ De begynte å leke blindestallo. Da blev stallo „trengt“; han løste buksene. Lappene sa: „Gjør det ikke der; flytt dig litt!“ Da flyttet stallo sig litt og falt i vatnet. Lappene slo ham i hodet med en stor klubbe, da han falt i vatnet. Da ropte stallo til kona si: „Kom med sugerøret mitt!“ Kona hørte det ikke. Han ropte annen gang. Enda hørte hun det ikke. Han ropte tredje gang; da hørte kona det. Hun var i teltet sammen med de andre lappekvinner, og ungene hadde lagt sugerøret i varmen. Da grep hun sugerøret og tok til å suge livet av lappene. Men der var kommet glør i røret og hun suget glør gjennem halsen.

Stallo hadde tre sønner, og deres skatter var der i stallos gamme. Den yngste sønns lå bak innersperra, den mellemstes bak midtsperra og den eldstes bak dørsperra.

231. BARNA NARRER STALLO.

En kveld rente ungene på ski i måneskinn. Da kom stallo og hadde en sekk med. Han åpnet sekkemulen og tok imot ungene i sekken. Så gav han sig til å bære sekken hjem. Der var en stor guttunge. Stallo blev „trengt“; han lot sekken sin stå igjen og gikk for å skite. Gutten tok kniven, skar hull på sekken og slapp kameratene sine ut; selv bar han stener i sekken så den blev så tung som før, og selv tok han også flukten. Stallo kommer til sekken, tar og bærer den og kommer nær gammen. Da roper han til kona si: „Gjør op en god ild! Nu kommer kokning.“ Han kløv op på gammen, og konen står ved gryten. Så tømte han stenene gjennem ljoren ned i gryta. Da stenene kom i gryta, gikk den itu, og kona brant også op der.

232.

De lei ak'ta boares baddje-olmai orrome mutton aw'din mæccis ja lei dakkan allasis goađi, gos son orui sun ibmilbalǫlaš akkainis, gutte lavi law'lot juokke ækkeda ja juokke iđeda giitos-law'laga Ibmili. De gulai boares arvohis stallo juoi'dait sagait Ibmila birra ja ukkidi god'dit baddje-olbma akka, jus law'lo vel ɛin ænet. Baddje-olmai fer'ti rakkadit allasis gæđ'ge-muwra birra goađi ja rokkadalai stalo, atte i galga god'dit sun akka. De suttai stallo ja duop'pi niibi ja vulgi baddje-olbma viegahėt ja jovsai, čug'gi baddje-olbma muod'dai, muttǫ i boattamge baddje-olbma lii'kai. Baddje-olmai bæsai goattai, ja ak'ka algi gii'talit, go stallo i uoǯ'ǯǫn hægga ėret.

De vulgi stallo nubbi gærdi baddje-olbma sii'di ja galgai vil'let, atte so læ guos'sin boattan, vai baddje-olmai nanali olgǫs ja bæsali akka doalvot sii'dasis. De jærra baddje-olmai: „Lækgo dus ollo rudat, stallo?“ Stalo namma lei Šlibma. Stallo mui'tali: „Sust læt nu ollo go guok'te olbma nagadit guod'dit, dušše rutta.“ De jærra baddje-olmai: „Gos don læt nu ollo uoǯ'ǯǫn rudait?“ De daddja Šlibma: „Almaǯit akkain, mɛit so læ god'dan ja vuow'dan nubbide staluide.“ De jærra baddje-olmai: „Mi dun akka namma læ?“ De daddja stallo: „Sun akka namma læ Skire-skuocca.“ De jærra baddje-olmai: „Maggar dun akka njunni læ?“ De vas'tedi stallo: „Læ mutton sag'ge-njunne, gieđat dugo skire-guob'barat.“

De vulgi baddje-olmai ja stallo jaw'rai biw'dit ja galgaiga god'dit moaddelagan guollesoarta, ja goab'ba ow'dal ol'le god'dit čieǯalagan guoli, de gal'ga oaǯ'ǯot stalo rudait. De rakkadi baddje-olmai vierbmi, masa bijai mutton čalmit baskibit ja muttomit galljebit, ja čuolai jaw'rai iisa vuollai, ja divti oanehaǯǯa orrot. Ieš manai nubbi bællai jawri balkǫdet geđgit, vai guolit bal'lajit su virbmit lusa. Stallo riemai æs'ka ræđ'kas sojahit vuogga, mɛina galgai biw'dit gulit. De vieǯǯai stallo stawra, mɛit oʒai ovci gir'kǫ-suokkanes. Baddje-olmai goddi da bodda gulit, mɛin leddje čieǯa nama. De buođi stallo baddje-olbma lusa ja jærai: „Juogo don læt uoǯ'ǯǫn nu ollo gulit, go mon'nǫ akoar'ta læ læmaš?“ Baddje-olmai vuosehi gulit, ja stallo fer'ti

232. STALLO OG FJELL-LAPPENE.

En gammel fjell-lapp bodde i ødemarken og hadde gjort sig en gamme, hvor han bodde med sin gudfryktige kone, som pleide å synge en takkesang til Gud hver kveld og hver morgen. En gammel skarvestallo hørte noen tale om Gud og truet med å drepe fjell-lappens kone, hvis hun fremdeles sang. Lappen måtte lage sig en stenmur om gammen og bad stallo at han ikke skulde drepe kona hans. Stallo blev sint, tok kniven og gav sig til å løpe efter lappen og stakk ham i skinnmudden; men han kom ikke inn til huden på ham. Lappen slapp inn i gammen, og kona begynte å takke (Gud), fordi stallo ikke hadde fått livet av ham.

Stallo gikk annen gang til fjell-lappens hjem og vilde narre ham, at han var kommet i besøk, forat lappen skulde gå ut og han skulde få ta kona hans med sig hjem. Lappen spør: „Har du mange penger, stallo?“ Stallo het Slibma. Han fortalte: „Jeg har så meget som to mann orker å bære, bare av penger.“ Lappen spør: „Hvor har du fått så mange penger?“ Slibma sier: „For folks koner, som jeg har drept og solgt til andre stalloer.“ Lappen spør: „Hvad heter kona di?“ Stallo sier: „Kona mi heter Skjorfot.“ Lappen spør: „Hvordan er nesen på kona di?“ Stallo svarte: „Det er en spiss nese; hendene er som skjorsopp.“

Så gikk fjell-lappen og stallo til et vatn for å fiske og skulde fange mangeslags fisk, og den som først fikk fanget syv slags fisk, han skulde få stallos penger. Lappen laget et garn og gjorde i det noen masker trangere og noen videre, og han hugg hull på isen på vatnet og lot garnet stå der en stund. Selv gikk han til den andre siden av vatnet for å kaste sten, så fiskene skulde skremmes til garnet. Stallo begynte da først å bøie en krok av ener som han skulde fiske med. Han hentet en staur som han lette efter i ni kirkesogn. Fjell-lappen fikk imens fisk med syv navn. Da kom stallo til ham og spurte: „Har du alt fått så mange fisk som vår akkord har vært?“ Lappen viste frem fiskene, og stallo måtte gi ham pengene. Han kom hjem og fortalte kona si at han hadde tapt pengene sine til

ad'dit ruđait baddje-olbmai. De buođi stallo sii'di ja mui'tali ak'kasis, atte son læ mas'san rudaides dam boares baddje-olbmai. De šaddai stalo ak'ka sagga morrahi ja dajai staluin: „Don læt mutton ræš'še-čuog'go.“ Stallo valdi gui'ske-plöja ja vulgi ræš'šai gæssehit guiskit. De uoini baddje-olmai stalo manname vulǫs goađi mæd'del ja addi stallui ruđaidis ruok'tot ja dajai: „Dal don ik darbaš sudnji gađaštit ruđaidat; don oaǯǯot mannat sii'dasat ja ad'dit olbmai rafi, dɛinago son haleda albmai.“ Stallo manai sii'di; muttǫ stalo ak'ka lei god'dan ovta buoides vierca, mi galgai allasis læmi nes'tin, go vuol'ga stalo lut'te ere. De vulgi stallo fer'vai ja manai nu ilos, atte i fuob'mange gæđgi biddjat uksaraigi ow'di, ja de bæsai stalo ak'ka vuol'git ere.
(Erik Persen 1888, Kåfjord.)

233.

De vul'ge stalot jottit Iw'gǫbađan davas guw'lui ja buotte Bullǫjokki ja de čiegai ak'ta stallo ruđait ja silbait dasa jokkagad'dai, ja manne eǯa Nuor'tanjarga nala ja ribme gurǫhallat geđgit ras'ta fawli Aw'-deluovt-njar'gi, ja ak'ta stallo nagadi guraštit ovta gæđgi ras'ta fawli. Dat bisani Orrida nala (Nak'kejogą dābæl'de), ja de vul'ge ja manne nuortas Fin'namar'kui ja manne Tunessi ja orrǫ dobbe. De ak'ti de doar'rajeddje, ja ak'ta vulgi battarussi ja valdi vanca, ja guovtis bijaiga mannjai eǯa vancain. Ja sugai mæd'del Iddǫgæǯi duot olmai, mi ak'tǫ li. De buođiga duot guovtis manjin ja sugaiga Iddǫgæččai lassa nala ja addjaneiga das gukkes aigi. De vulgiga mannjai ja jovsaiga da stalo Gebus'tǫ-nuorin, ja doar'rajeddje das, ja vuoddjodeiga duo stalo vanca ja manaiga gad'dai.
(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

234.

De lei Bac'cavuonabađan ak'ta vaggi, mɛit goččǫdeddje Vuoksavad'-djan. De orrǫ guok'te stalo dast gukkes aigi ja æbage soai bahas dakkam gæsage. De šaddai čak'ča. De suttadeiga gas'kanæska, go

den gamle fjell-lappen. Da blev stallos kone meget bedrøvet og sa til stallo: „Du er en leirgraver.“ Stallo tok en skjellplog og gikk til leira for å pløie efter skjell. Fjell-lappen så ham gå nedover forbi gammen og gav ham pengene igjen og sa: „Nu behøver du ikke å misunne mig pengene dine; du kan gå hjem og gi mig fred; for jeg lenges efter himmelen.“ Stallo gikk hjem; men kona hans hadde drept en fet vær, som skulde være niste for henne, når hun reiste bort fra Stallo. Stallo gikk ned i fjæra og var så glad at han ikke anste å legge en sten for døren, og så slapp stallos kone bort.[1]

233. STALLOER PÅ VANDRING.

Stalloer gav sig til å vandre fra Skibotn utover og kom til Bullojok, og da gjemte en stallo penger og sølvsaker der ved elvebredden. De gikk selv ut på Nordnes og begynte å kaste stener over fjorden til Kviteberg, og en stallo orket å kaste en sten over fjorden. Den blev liggende på Orred (på denne side av Skinnelva). Så reiste de nordover til Finnmark og gikk til Tunes og bodde der. Engang begynte de å slåss; en flyktet og tok en båt, og to satte efter ham med en annen båt. Den mannen som var alene, rodde forbi Lyngstua. De to kom efter og rodde ved Lyngstua på et skjær og heftedes der lenge. Så satte de efter den stalloen og nådde ham i Gisundet; de begynte der å slåss og senket båten hans og gikk i land.

234. KJEMPEDALEN.

Der var i Nordkjosbotn en dal som de kalte Oksedalen. To stalloer bodde der i lang tid og de gjorde ingen noe ondt. Det blev

[1] Stallo hadde drept sin første kone og røvet denne.

lei un'nan matta. De riemaiga staloguovtis fag'gadallat ja de leiga ovta giewro, æbage uoǯ'ǯon goab'bat guoimiska vuollai. De riemaiga vuten fag'gadallat, go leiga goab'bat sajin vuoinastan, ja læba sut'tasat goab'bak guoi'mahæska. De jođiga bod'nai ruowdaš guw'lui (dɛinago das gol'ga stuorra jokka) ja buođiga ruowdaš row'di ja gaččaiga goabbaš dan ruowdaǯi jamas. Dam rajin biddje dam vaggi namman Stallovaggi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

235.

De li ak'ta boares stallo, mas li stuorra čiw'hli bak'samis, mi deddi golbma viego, ja ak'ta bar'dni, ja ak'ka lei nu navcahæbmi; i laven ad'dit stallui matta, go buođi sii'di; stallo fer'ti ieš rakkadet matta. Muttomin galgai stallo vuol'git borjastet gukkes mađ'kai. Stalo vanca namma lei Aidnanuv'va. Son lavi goi'ke gadde miel'de borjastet. De jawkai stallo dam ræisos čieǯa jagi, ja ak'ka orui goađis. De vulgi stallo ruok'tot borjastet goi'ke gaddi miel'de. Stalo namma lei Gušvat, ja akka namma lei Cica. Das li ak'ta gat'to ja hæs'ta ja gusat, mat leddje stalos davvirin. De lei stalos bieb'mo-bar'dni, mɛit son lavi goččodet Næw'ri-stuorahin, go lei suttos.

De lei stallo ak'ti mannan luok'kai ja massi hæsta muttom bak'terai'gai, ja jami hæs'ta dokko. De buođi stallo vulos, ja go ak'ka gulai, atte stallo lei mas'san hæsta bak'terai'gai, de aigui god'dit stalo ja duop'pi gurra-merresa ja aigui čas'kit stalos gobla ėret. Stallo fer'ti mannat ere ja nok'kat ieǯa sajis. De šaddai stallui hætti atte oaǯ'ǯot akka buore milli. De manai akka lusa. Ak'ka baŋ'ki boares luwdain oai'vai. Stallo i fuollan das; mutte son rakkadi nu, atte galgai akkastis oaǯ'ǯot nissona. Mutte ak'ka i sittan ad'dit, ja stallo dagai liika, ja jođiga baddjel goattelasa olgos. De čuor'vo stalo ak'ka att dat næw'ri Gušvat god'da sun, ja dalle šaddai stallui bar'dni.

De vulgi stallo muttimin borjastet Aidnanuvvain vielljas guos'sai. Viellja vanca namma lei Gus-hær'ga (d. l. goǯ'ǯa-vuok'sa). De vulgi stallo vielljas lut'te ruok'tot ja valdi vielljas mieldis ieǯas van'ci. De

høst. Da blev de sinte på hinannen, da de hadde lite mat. De begynte å ta tak; de var like sterke og ingen fikk den andre under sig. De begynte atter å ta tak, da de hadde hvilet på hver sin plass, og de var sinte på hinannen. De skred ned mot fossen (for der renner en stor elv der); de kom til kanten av fossen og falt begge ut i den og omkom. Fra den tid gav folk dalen navnet Stallodalen.[1]

235. DEN GAMLE STALLO OG HANS KONE.

Der var en gammel stallo som hadde en stor blemme på leppen, som veide tre vog, og han hadde en sønn. Kona var så slem; hun pleide ikke å gi stallo mat når han kom hjem; han måtte selv lage mat. Engang skulde han seile ut på en lang reise. Båten hans hette Aidnanuvva. Han pleide å seile over det tørre land. Stallo blev borte på den reisen i syv år, og kona bodde i gammen. Så gav han sig til å seile hjem over det tørre land. Stallo hette Gusjvat og kona hette Tsitsa. Han hadde en katt og en hest og kyr; det var hans eiendom. Stallo hadde en fostersønn som han pleide å kalle Stordjevel, når han var sint.

Engang var stallo gått op i lia og mistet hesten i et berghull, og den døde der. Så kom stallo ned, og da kona hørte at han hadde mistet hesten i et berghull, vilde hun drepe ham. Hun tok en uhvass kjøttøks og vilde hugge hodet av ham. Stallo måtte gå bort og legge sig på et annet sted. Da blev stallo oprådd med å få kona blid. Han gikk til henne. Hun banket ham i hodet med en gammel sopelime. Stallo brydde sig ikke om det, men laget det så at han skulde få ligge hos sin kone; men hun vilde ikke det. Stallo gjorde det allikevel, og de for utover dørstokken. Stallos kone ropte at den pokkers Gusjvat drepte henne, og da fikk stallo en sønn.

Engang seilte stallo med Aidnanuvva i besøk til sin bror. Brorens båt hette Pissokse. Stallo reiste hjem fra sin bror og tok ham

[1] Det norske navn er Kjempedalen.

oaidna stalo ak'ka, go boatta stallo sii'di; de čuor'vo ak'ka: „De læ boattimen min Gušvat goi'ke gaddi miel'de ruok'tot." Ak'ka manai goađi sisa, ja stallo buođi goađi lusa ja i bæssan sisa, mutte manai ræppen-rai'gai guow'lat sisa. Stalo ak'ka čug'gi astahagain, nu atte stallui manne guok'te raige oai'vai. De fierrali stallo goađi nal'de bod'nai, ja ak'ka buokkǫsi goađi sis'te, nu atte goatti luod'dani, ja dajai: „Juo dal singe stuorat goit jami viimat", ja de doalvui stalo bar'dni aččis haw'dai, ja bar'dni šaddai ak'tǫ isidin obba dan stalo uobmǫdaga nala.

De lei stalos ran'ne, gæsa lei nu hir'bmat suttos. Go lavi oaidnit čalbmaige, de lavi al'git gæssit rađǫhida ja lavi suttos juokke alo. Stalo ranne namma lei Bægas, mi lei sun lagamuš ran'ne. De lei muttomin bal'lan stallo rannestis; dat i duos'tan ak'tǫ ol'gonge mannat ja mui'tali: „Jus son jaw'ka, de gal'get sun gai'bidet Bægasa gieđas".

Stalos lei ak'ta harvis, man namma lei Jor'ba-čoar'vi. Son lavi rii'det baddjisamit guossis; mutte val'de baddje-olbmat ja god'de stalo har'va ja basse stallui guolla-buoide guos'se-mallin. Stallo i diettan, muttǫ borai ja lokka baddje-olbmait guoim: „Har'bmat dist læ buoides buoc'cǫt." „Læ sis galle," vas'tedi baddje-olmai; „muttǫ æi læt nu buoidit go dun harvis." „Son læge bieb'man vit'ta jagi; jus dat læge væhaš buoi'di, son læge ollo matta borran." De dajai baddje-olmai: „I dat borage šat ænet." De ar'vidi stallo, atte dat læt god'dan sun har'va, ja vulgi olgǫs gæč'čat ja uoini dušše jor'ba čoarve. Stallo suttai ja vulgi ruok'tot ja i ai'gǫn šat boattit baddje-olbmait guos'sai.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

236. BÆNAJUN-DUR'KI.

De li ak'ta skip'pa ol'gǫriikait jottime ja buođi Dur'keriika gaddi lakka. De lei coakkasak mærak ja šaddai garra dal'ki; de skip'pa duod'djui gas'kat coakkasa nala. Muttin ol'mat rut'te ow'dagæǯi nala, ja dat leddje viđas, ja dat gol'ge gad'dai dεina ow'dalakkin, ja mannjelak'ki vuojui, ja ieččasak hævvaneddje. Dak viđas, makka gol'ge gad'dai, leddje njuos'kam baddjel oaivi, ja šaddai bæivadak. De

med sig i båten. Stallos kone ser at han kommer hjem; da roper hun: „Nu kommer vår Gusjvat hjem over det tørre land.“ Hun gikk inn i gammen; stallo kom til gammen og slapp ikke inn, men gikk op til ljoren for å kikke inn. Hans kone stakk ham med brandstaven, så han fikk to hull i hodet. Han trillet ned fra gammetaket, og kona satte i å le inne i gammen, så gammen revnet. Hun sa: „Nu døde da til slutt storingen vår.“ Stallos sønn førte sin far til graven, og han blev alene herre over alt stallos gods.

Stallo hadde en granne som han var så svært sint på. Når han fikk øie på ham, pleide han å snøfte og alltid være sint. Stallos granne het Bægas og var hans nærmeste granne. Engang var stallo blitt redd for grannen sin; han torde ikke engang gå ute alene og fortalte: „Hvis jeg kommer vekk, skal I kreve mig av Bægas' hånd.“

Stallo hadde en bukk som het Rundhorn. Han pleide å ri i besøk til fjell-lappene; men disse tok og drepte bukken hans og stekte testikkelfettet til gjestemat for stallo. Stallo visste det ikke, men spiste det og sa til fjell-lappene: „Det er svært fete rener I har.“ „Ja, det har vi,“ svarte fjell-lappen; „men de er ikke så fete som bukken din.“ „Jeg har fødd den i fem år; hvis den er litt fet, så har den ett meget mat.“ Da sa fjell-lappen: „Den eter ikke mer.“ Da skjønte stallo at de hadde drept bukken hans; han gikk ut for å se efter og så bare det runde hornet. Stallo blev sint og reiste hjem og vilde ikke mer komme i besøk til fjell-lappene.

236. TRYNETYRKEN.

Der var et skib som reiste på utlandet og kom nær Tyrkerikets kyst. Sjøen var grunn og det blev storm, og skibet knustes på en grunne. Noen menn løp op på forstavnen, og det var fem; de drev i land med forparten; bakparten sank og de andre omkom. De fem som drev i land, var blitt våte op over hodet, og det blev solskinn. De tørket klærne sine og gav sig til å vandre. Da kom de til tryne-

goi'kadeddje bik'tasidėse ja vul'ge vaʒ'ʒit. De buotte bænajun-durke gawpọgi. De durket lii'kujeddje dεida vil'ges ol'muidi ja biddje ovta huodnahi ja rakkadeddje burit mattait, ja orrọ dast vakko ja borre buoremus mattait. De ak'ta lei dεin, middja ibmirdi durkegiela. De gulla, go sar'nọk: „Mi gal'gap dεit riek'ta buoi'dodit, ja dego læt bui'dọn, de mi god'dit ovta havilis. Vil'ges ol'mọ bier'go læ njalgis ja smieros; mutte min fis'kes ol'muit bier'go læ saigas.“ De ribme jurdašit, govt si gal'get bæssat dast ere. De leddje guok'te nissọna, makka dεit fak'tije, bænajundur'ke-nissọnak. Mutte dak leddje gavvilak dait nissọnitguoimi; de besse olgọs ja vaʒ'ʒit, ja dat, middja ibmirdi durkegiela, jæradi: „Lækgo stuor'rak bællevaš-bældok ja bumbọl-bældok, ja lækgo dak suokkadak?“ De daddjaba: „Moai vul'ge vuosehit.“ De manne ja geč'če dεit, ja muttin bumbọl-bældok manne suk'kes mæc'cai ja muttin bællivaš-bældok. De mac'ce ruok'tot; leddje boattan sisa; de bænajundurket sar'nọt: „Mi gal'gap bieb'mat vela guok'te vakko; de dak riek'ta bui'dọk.“ De dat ibmirda, mεit durket sar'nọk; de dat mui'tala guimijisas atte: „Durket ai'gọt vel min bieb'mat guok'te vakko; de dak min ribmet god'dit ovta havilis.“

De šaddai ækket; de ribme sittat ol'gon vaʒ'ʒik dam bænajundur'ke-nissọnit guoimi, dεina guovtuin, mak leiga fak'temen. De dak vulgiga vuten vuosehit dεit bælduit, ja de lei juo sæw'njak šad'damen. De vuosahallaba dεit bælduit. De mannek dokkọ mæcci guw'lui; mutte daddjaba bænjundur'ke-nissọnaguovt: „Dat sewnjọda, das'sago mi boattit gawpọgi.“ De daddjek dak viđas gas'kanæsa: „Mi gal'gap gæč'čalet vil'let gukkas mæc'cai, ja go mi mæc'cai boattip, de mi gal'gat fak'kestaga duop'pet gidda bænajundur'ke-nissọnit ja čadnat liine njalme ow'di, atte æi bæsa hui'kit.“ De duop'pije fak'kistaga gidda ja biddje gieđa njalmi ow'di, ja æba bæssan hui'kit, ja čadne liini njalme ow'di ja gieđait gidda ja ieʓa vul'ge battarussi ja manne nu gukke go nagadeddje, ja buotte ovta stuorra æno duokkai. De li ak'ta, middja satti vuoddjak, ja vuojahi ras'ta æno ovta havilis. De lei boattam manjemuʓʓain ras'ta; de huob'maje, go durket buotte manjin ja leddje hak'sam luoddait, gosa leddje mannam. De vul'ge durket æno ras'ta; mutte dađilis go ednui buottek, de hok'ket. De leddje guovtis, mak

tyrkens[1] by. Tyrkene likte de hvite folk, satte dem i et hus og laget god mat; de var der en uke og spiste den beste mat. Det var en av dem som forstod tyrkesproget. Han hører at de prater: „Vi skal riktig fete dem, og når de er blitt fete, skal vi drepe en ad gangen. Den hvite manns kjøtt smaker godt og er mørt; men kjøttet på oss gule er seigt." De begynte å tenke på hvordan de skulde slippe derfra. Der var to kvinner som passet på dem, trynetyrkkvinner. Men de var slue mot kvinnene; de fikk komme ut og gikk, og den som forstod tyrkesproget, spurte: „Er lin- og bomullsmarkene store og er de tette?" Kvinnene sier: „Vi skal vise det." De gikk og så på dem, og noen bomulls- og linmarker gikk inn i en tett skog. De vendte tilbake og var kommet inn; da sier trynetyrkene: „Vi skal enda fø dem i to uker; da blir de riktig fete." Den ene forstod hvad tyrkene talte; han forteller sine kamerater: „Tyrkene vil enda fø oss i to uker; da begynner de å drepe oss, en ad gangen."

Det blev kveld; de bad om å få spasere ute med trynetyrkkvinnene, de to som holdt vakt. Disse gikk atter for å vise dem markene, og det mørknet alt. De viser dem markene. De går hen mot skogen; men de to kvinner sier: „Det blir mørkt før vi kommer til byen." De fem sier sig imellem: „Vi skal prøve å narre dem langt til skogs, og når vi kommer i skogen, skal vi plutselig gripe dem og binde et tørklæ for munnen på dem så de ikke får rope." De grep dem plutselig og la hånden for munnen på dem så de ikke fikk rope, og bandt et tørklæ for munnen og bandt armene fast; selv rømte de og gikk så langt de orket, og kom til en stor elv. Det var en som kunde svømme, og han svømte over elven med en ad gangen. Han var kommet over med den siste; da merket de at tyrkene kom efter og hadde luktet sporene, hvor de var gått hen. Tyrkene vilde sette over elven; men de druknet eftersom de kom ut i elven. Det var to som hadde to store hunder, og de la på svøm over elven med hundene. De andre smøg ned til elvebredden; hvis de kom over, kunde de slå de to men-

[1] egl. hundesnutetyrken.

aniga guok'te stuorra bædnaga, ja dat vulgiga ras'ta vuoddjat bædnagit guoimi. Dak njakke ædnogad'dai; jus ras'ta ol'lijek, de bessek čas'kit suobbitguoimi jamas dεit guok'te ol'ma ja dam guok'te stuorra bædnaga, ow'dalgo hap'pehit ædnorowda nala njul'čet. Nub'bi buođi lakka gaddi dam mud'dui, atte suobbitguoimi ol'leguotte cab'mit. De dak cab'me jamas bædnaga ja bænajundurke. De vul'ge fasten vaʒ'ʒik ja manne nu gukki go nagadeddje. De biddje vuoinastit. De ak'ta niegada atte ak'ta niso buođi nikkui ja daddja: „Di gal'gabet baddjanit ja mannak dam vuollai, gos iđedis bæi've baddjana.“ De vul'ge ja buotte rievtes ol'muidi. De lei ak'ta skip'pa vuol'gimen Indiai; de besse čuovvok dan miel'de.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

237.

De orui Bac'cavuonan Huoson ak'ta gæm'pa, ja nub'bi orui Stoavčin, ja dan namma lei Guone. De lei Norowla ovta bæivi Tennæsvari nal'de; de Guone huob'mai dan ol'ma, go cæg'gaha vari nal'de. De manai mærragaddai Guone ja huiki Norowlai boattit vari nal'de bod'nai. Norowla buođi bod'nai mærragad'dai ja huiki: „Mεit don siđat sus?“ Vas'tidi Guone nubbe bæl'de vuona: „Moai gal'ge vuimit gæč'čalad'dak, goab'ba læ giewrat.“ De huiki Norowla: „Boađe ras'ta!“ De vas'tidi: „I mus læ van'ca.“ „Go i læ dus van'ca, de moai gal'ge iđit gawnadit Gar'gambađas.“ Leiga har'mat buorit juovsain baččit. Norowla balai: i son daide Guonin nagadit. De vaʒʒiga goab'bak bæli vuona, Guone nuortas bæli ja Norowla oarjas bæli vuona. De li dam aigi suk'kes mæc'ci Gar'gamgaddi sisa. De buođi Guone Ruow'de-orrit raddjai; de čok'kedi gæč'čat, oai'nago son Norowla vaʒ'ʒimen. Mutte lei Norowla ow'dal juo boattam ovta stuorra gæđgi duokkai Gar'gamræšši duokkai vak'tet. De huob'ma Guone go vaʒ'ʒa nuortabæli sisa siskel Ruow'de-orrida. De Norowla baǯi ja dæivai juovsain oai'vai; sod'di manai čađa oaivi. De ruottai dokkǫ Norowla, go uoini: Guone gaččai; de ar'vidi, atte son dæivai jamas. De buođi dokkǫ; de lei Guone jabman. De bal'kesti har'do nala ja

nene og de to hundene ihjel med stokker, før de nådde til å hoppe op på elvebredden. Den ene kom så nær bredden at de nådde til å slå ham med stokker. De slo da hunden og trynetyrken ihjel. De gikk da videre og gikk så langt som de orket. Så la de sig til å hvile. Da drømmer en at en kvinne kom i drømme og sa: „I skal stå op og gå mot den kant hvor morgensolen står op.“ De gikk avsted og kom til riktige folk. Da var et skib ferdig til å reise til India, og de fikk følge med det.

237. NORD-OLA.

Der bodde i Balsfjorden i Sørkjosen en kjempe, og en annen bodde på Tomasjord, og han het Guone. Nord-Ola var en dag oppe på Tennes-fjellet; da fikk Guone se mannen da han stod der oppe på fjellet. Han gikk ned til strandbredden og ropte til Nord-Ola at han skulde komme ned av fjellet. Nord-Ola kom ned til stranden og ropte: „Hvad vil du mig?“ Guone svarte på den andre side av fjorden: „Vi skal prøve krefter, hvem som er sterkest.“ Nord-Ola ropte: „Kom over!“ Han svarte: „Jeg har ikke båt.“ „Da du ikke har båt, skal vi imorgen treffes i Nordkjosbotn.“ De to var svært gode til å skyte med bue. Nord-Ola var redd for at han kanskje ikke rådde med Guone. De gikk på hver sin side av fjorden, Guone på nordsiden og Nord-Ola på sydsiden. Det var på den tid tett skog innover Nordkjoslandet. Guone kom til Jernberget; da satte han sig for å se om han så Nord-Ola komme gående. Men Nord-Ola var alt før kommet til en stor sten på Nordkjosleira for å passe på. Han får se at Guone går langs nordsiden innover innenfor Jernberget. Da skjøt han og traff ham med buen i hodet; pilen gikk gjennem hodet. Da han så at Guone falt, løp han derhen; han skjønte at han skjøt ham ihjel. Han kom

guddi Gar'gambađa birra Vuoi'gikvarre-gil'gi. De li ak'ta stuorra luod'danan gæđ'gi; de bijai da gæđgi bal'di ja riemai bæʒi čuop'pak ja luddo̜di fiel'lon ja dagai gisto ja bijai dan sisa ja bijai da luod'-danan gæđ'ge-gas'ki.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

238.

1.

De leddje golbma olbma, guđek vaʒ'ʒe næw're-skuwla ovta bak'te-raigis, ja go ækkedes vul'get olgo̜s, de gal'ga manjemuš baccit ɛin dam bæi'vai bal'kan. De vul'ge olgo̜s; de baʒi Jakko Pontius manje-mussi. De leddje mannan væha gaska bak'teraigi miel'de; dobbe læ nu sæwdnjat; bittaš ilbmi čuow'ga dokko̜. De gulai Jakko Pontius, go boatta manjes, ja de čar'vi gidda Jakko Pontiusa. De dajai Jakko Pontius: „Ale su valde, mu valde dan, mi mu manjes boatta," ja næw'ri riemai happo̜hallat suoi'vana ja addjani nu gukki, atte duot besse olgo̜s gaitin golmas. De šaddai Jakko Pontius suoi'vankæt'ta, ja manai gonagas-gar'demi; dobbe gawnai son vielljas ja valdi su farrusis. De riemai gonagas borrat gas'kabæivi, ja Jakko Pontius borra ja su viel'lja dɛit særvis. De šaddai Jakko Pontiussi bai'ka-hætti ja goarbmui sæidnai baddjel gonagasa oaivi ja gildi vielljas: „Don ik galga buokko̜sit, vaiko̜ mɛit oainalet." De nalai Jakko Pontius buvsait, ja bai'ka gaččai gonagasa njuni ow'di daller'ki. De moddjo̜si viel'lja, ja Jakko Pontius gawnahalai baddjel gonagasa oaivi nalas buvsait. Gonagas dub'mi daggaviđi: „Jakko Pontius ja su viel'lja gal'gaba stæw'liduvvut iđit." De siđai Jakko Pontius jugistit gonagasa littis ja li nev'vo̜n vielljas atte: „Dego son riebma hal'let goppo njalbmai jugistan-laddje, de galgat njoammot guvtin gieđain gop'po-raw'di." De šaddai iđet; de gal'get stæw'lidit Jakko Pontiusa ja su viellja. De siđai Jakko Pontius gonagasa littis jugistet, ja go so oaǯǯui, de riemai hal'let; de sæmmas su viel'lja duol'li raw'di guv-tin gieđain, ja dalle dat bijaiga njuol'ga albmai, ja geč'če kiikarin nu gukkas go sat'te oaidnit.

derhen; da var Guone død. Han kastet ham på aksla og bar ham om Nordkjosbotn op i siden av Kjusakfjellet. Der er en stor kløvnet sten; han la ham ved siden av stenen, begynte å felle en furu, kløvet bord og gjorde en likkiste. Han la ham i den og satte den i kløften på stenen.

238. JAKOB PONTIUS.

1.

Der var tre menn som gikk i skole hos den onde i et berghull, og når de om kvelden gikk ut, skulde den siste bli igjen som betaling for den dag. De gikk ut; da blev Jakob Pontius sist. De hadde gått et lite stykke gjennem berghullet; det var så mørkt der; litt av himmelen lyste der. Da hørte Jakob Pontius at der kom en efter, og så grep han Jakob Pontius fast. Jakob Pontius sa: „Ta ikke mig; men ta den som kommer efter mig!“ og den onde grep efter skyggen og heftedes så lenge at de alle tre slapp ut. Da blev Jakob Pontius uten skygge. Han gikk til kongsgården; der traff han sin bror og tok ham med sig. Kongen begynte å spise middag, og Jakob Pontius og hans bror spiste i lag med dem. Da blev Jakob Pontius „trengt“; han kløv op på veggen over kongens hode og bød sin bror: „Du skal ikke le, hvad du enn ser.“ Han løste buksene sine og lorten falt på tallerkenen for nesen på kongen. Da smilte broren, og Jakob Pontius blev funnet over kongens hode med buksene nede. Kongen dømte straks: „Jakob Pontius og hans bror skal halshugges imorgen.“ Jakob Pontius bad om å få drikke av kongens beger og hadde sagt til bror sin: „Når jeg begynner å helle koppen mot munnen for å drikke, skal du med begge hender gripe i kanten på koppen.“ Det blev morgen; så skulde de henrette Jakob Pontius og hans bror. Han bad om å få drikke av kongens beger, og da han fikk det, begynte han å helle på det; i det samme tok hans bror med begge hender fatt i kanten, og da for de bent mot himmelen. De så efter dem med kikkert så lenge de kunde se.

De manai Jakko Pontius Ruoššarii'ki ja čali skippa hami sad'dǫ nala, ja go oaǯǯui valmasin, de vieǯǯai ruošša alla olbmait gæč'čat: daggar livči vuogas skip'pa-malli, ja go buotte gait diwnat nala, de čur'vi Jakko Pontius hurra, ja de skip'pa bor'jalasti, ja gaite ruoššat šad'de Jakko Pontiusa kummando vuollai.

De vulgi Jakko Pontius Ruoššarii'ki nubbadis soattat ja manai gad'dai Pettarsbǫr'gi ja rakkadi ovta gewni ja bijai dasa čaʒi dievva ja duoldahi čieǯa jagi, ja čieǯat jakki lei manname olgǫs; de goččui olbmaidis rog'gat roggi ædnami ja gok'čat ieǯase dokkǫ, ja allasis rakkadi čaccekara. De valdi æl'li sappana sæi'bai ja bal'kesti gewdnai, ja ieš bal'kesti ieǯas čaccekarri sælgalis ja orui dobbe oanehaǯǯa, ja dego čuoǯǯahi bajas, de li gawpǫt duš'šan visu visudit, nu i uoi'dnǫn mikkege.

De vulgi Jakko Pontius ruok'tot ja siđai gonagasas viesso-saji hæstarietti viido su šloatta bal'di. Jakko Pontius valdi ja čuoppadi hæstarietti ræibman ja gar'gi mannjalaga ja oaǯǯui oalli stuora ædnama, nu atte gonagas fer'ti gai'kot maŋ'ga biggega eri owdas. Jakko Pontiusa biggegis leddje klasat nu ollo go jagis bæivet; nubbe gæǯis orui ieš Jakko Pontius, ja nubbe gæǯis orui næw're, ja dat oappahi das'tǫ sudnji maŋ'gasa. Manjemus'ta go jami, de dat čok'kai čađat, mannjel go jami; i ak'tage bæssan da ladnji, gos Jakko Pontius lei.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

2.

Jakǫp Bontijus, dat li daggar, atte dat ibmirdi loddigielait. Go garjak rakkǫt ja go skirek čarrek, de ibmirdi dɛit giela, ja go riewsahat skei'ket, de ibmirdi dɛit giela, ja go giekka guk'ka, de dat ibmirdi dam jiena mɛit, ja juokke loddi jiena ibmirdi.

Go li ak'ti vaʒ'ʒime mæccin ja li nub'bi guoi'min, de riemai giekka guk'kat; de jærra guoiminis: „Ibmirdakgo don, mɛi'de giekka dāl sar'nǫ?“ De daddja guoi'mi: „Im mon ibmir.“ De jærra Jakǫp Bontijusan: „Ibmirdakgo don giega giela?“ De daddja Jakǫp Bontijus: „Mon gal ibmirdam.“ De jærra: „Mɛi'des dat giekka dal sar'nǫ?“ De daddja: „Dat gii'tala, giddja su læ luovvan, ja mon'nǫsida mui'tala

Så reiste Jakob Pontius til Russland og tegnet billedet av et skib på sanden. Da han fikk det ferdig, hentet han de fornemme russere for å se på: det vilde være en høvelig skibsmodell. Da allesammen kom op på det, ropte han hurra, og skibet seilte avsted, og alle russerne kom under hans kommando.

Jakob Pontius reiste til Russland for annen gang for å krige og gikk i land i Petersborg. Han gjorde ferdig en kjel, fylte den med vann og kokte i syv år. Da det syvende året snart var til ende, bød han sine menn grave en grop i jorden og skjule sig der, og til sig selv gjorde han ferdig et vannkar. Så tok han en levende mus og kastet den i kjelen, og selv kastet han sig baklengs i vannkaret og blev der en stund. Da han stod op, var byen ødelagt i bunn og grunn, så der såes ikke noe.

Så reiste Jakob Pontius tilbake og bad kongen om en hustomt så stor som en hestehud ved siden av hans slott. Han tok og skar en hestehud op i remmer, strakte dem ut efter hverandre og fikk et overmåte stort stykke land, så kongen måtte rive ned mange bygninger for ham. På Jakob Pontius' hus var der så mange vinduer som dager i året. I den ene enden bodde han selv, og i den andre enden bodde den onde, og han lærte siden Jacob Pontius mange ting. Tilsist da han døde, satt han alltid der efterat han var død; ingen slapp inn i det rum hvor han var.

2.

Jakob Pontius var sådan at han forstod fuglesprogene. Når kråkene skrek og skjorene skrattet, forstod han deres sprog, og når rypene skrattet, forstod han deres sprog; når gjøken galte, forstod han også dens mål, og han forstod enhver fugls mål.

Da han engang gikk i skogen og en annen var med ham, begynte gjøken å gale; han spør sin ledsager: „Forstår du hvad gjøken nu sier?" Ledsageren sier: „Nei." Han spør Jakob Pontius: „Forstår du gjøkens sprog?" Jakob Pontius sier: „Ja." Han spør: „Hvad sier gjøken nu?" Jakob Pontius sier: „Den takker ham som har skapt den, og forkynner oss en lykkelig skogtur." De kom

likkǫlaš mæc'ceræiso." De buođiga mæcci sisa; de skire čarihi; de jærra Jakǫp Bontijus guoiminis: „Ibmirdikgo don, mεit skire dajai?" De vas'tidi guoi'mi: „Im mon ibmir." De daddja: „Skire mon'nǫ vεlkǫmmenasti mæc'cai." De manaiga mæđ'del, vaʒʒiga væha gaska; de buođi gar'ja owdal ja ragadi. De jærra vut en guoiminis: „Ibmirdeddjekgo, mεit gar'ja dal dajai mon'nǫsida?" De vas'tida guoi'mi: „Im mon ibmir." De daddja Jakǫp Bontijus: „Gar'ja dajai: „Mac'ci ruok'tot! Al'li mana gukkibida mæc'cai!" De maccaiga ruok'tot. Leiga sii'dabal'ga nal'de mannamen; de riewsat skæikehi balgesbællan ja de gir'dili. De jærra Jakǫp Bontijus: „Ibmirdeddjekgo don, mεi'de riewsat dal dajai?" De daddja: „Im mon ibmirdam." „Riewsat dajai: „Man'ni var'ga sii'di ruok'tot gawpǫgi!"

De vaʒʒiga vut en væha aigi; de gir'dili girǫn balgesbællan ja ragadi. De jærra vut en Jakǫp Bontijus guoiminis: „Ibmirdeddjekgo don, mεi'de girǫn dajai?" De vas'tidi: „Im mon ibmirdam." De daddja Jakǫp Bontijus: „Girǫn dajai: „Dal boatta mađohis garra dal'ki. Soai gal'gaba mannat jođanit ruok'tot." De leiga vaʒ'ʒime; de riemai šad'dak garra bieg'ga ja baha dal'ki. De manaiga sii'di.

Jakǫp Bontijusas li ieǯanis stuorra bigget Stokhoalman, ja dat orui ak'tǫ, ja bæw'di li gas'ko guolbe ja bæŋkat leddje birra, ja ieš čok'kahi bæw'degaddin juokke aigi, go æi læm guossik. De eli nu gukka go jabmimbæi'vi buođi. Dego dowdai ieǯas skibasi, de las'si uvsait gidda ja čok'kedi gobmok bæw'degad'dai ja de jami dasa, ja gækka mæđ'del vaʒ'ʒek, de vuoi'nek, atte dat čok'kaha bæw'degaddin.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

239.

De leddje guok'te čuk'čabiw'di, vulgiga čuvčait bissǫstallak, ja dego ækket šaddai, de vulgiga sii'di, ja dagai muottaborga, ja ærraneiga goab'bak saddjai. De buođi jal'ges bai'ki varregilgan; de čierasti nub'bi da jal'gada miel'de bod'nai mæcci sisa. De dar'vaneddje sabihak, dεinago muotta lei njacco; valdi sabehit ere juolgin ja vulgi vaʒ'ʒit. De gaččai ovta rai'gai; de li sæw'njak, ja ani riš'šasaggi nal'de; de faskasti riš'šasaggi, mεina čuowgai. De huob'mai: so li

inn i skogen; da skrattet en skjor. Jakob Pontius spør sin ledsager: „Forstod du hvad skjora sa?“ Ledsageren svarte: „Nei.“ Han sier: „Skjora hilste oss velkommen i skogen.“ De gikk forbi og gikk et lite stykke; da kom en kråke imot dem og skrek. Han spør igjen sin ledsager: „Forstod du hvad kråka nu sa til oss?“ Ledsageren svarer: „Nei.“ Jakob Pontius sier: „Kråka sa: „Vend tilbake! Gå ikke lenger inn i skogen!“ De vendte tilbake. De var på hjemveien; da skrattet en skogrype attmed veien og fløi avsted. Jakob Pontius spør: „Forstod du hvad rypa nu sa?“ Den andre sa: „Nei.“ Rypa sa: „Gå snart hjem igjen til byen!“

De gikk igjen en stund; da fløi en fjellrype attmed veien og skrattet. Jakob Pontius spør igjen sin ledsager: „Forstod du hvad rypa sa?“ Han svarer: „Nei.“ Jakob Pontius sier: „Rypa sa: „Nu kommer et svært uvær. I skal hurtig gå hjem.““ Som de gikk, begynte det å bli storm og uvær. De gikk hjem.

Jakob Pontius hadde selv en stor bygning i Stockholm og han bodde alene. Der stod et bord midt på gulvet med benker omkring. Selv satt han alltid ved bordet, når der ikke var gjester. Han levde så lenge at dødsdagen kom. Da han kjente sig syk, låste han dørene igjen og satte sig foroverbøiet mot bordet. Så døde han der, og de som gikk forbi, så at han satt ved bordet.

239. MANNEN OG BJØRNEN.

To tiurjegere gikk for å skyte tiur, og da det blev kveld, gikk de hjemover. Det blev snefokk og de skiltes fra hinannen. Der kom en flate i fjellsiden, og den ene rente ned langs flaten inn i skogen. Skiene blev sittende fast fordi det var tøvær; han tok skiene av foten og gav sig til å gå. Da falt han i et hull; det var mørkt, og han hadde svovelstikker på sig; han strøk av en svovelstikke og lyste med den. Da så han at han var i et bjørnehi og var

bierdnagoađin ja lei bierdna baldan. De suor'gani vuoč'čin, gok'te sudnje dappahuvai. De riemai jurdašet, gok'te son gal'ga olgǫs bæssak; mutte i oaine raige gos'tege. De jurdaša: daggargo sus læ jabminbai'ki mæccidiwrit bal'di?" De šaddai, go li jurdašæmi, dego saw'kali bællje duogin: „Ik don jame dēkke," ja orui dobbe lakka gavci vakko; mutte i læ riek'ta bik'kasæw'njak; de læ dego lične čuow'galagan biejon, Ja ige læ galmas ja ige læ lieggasge. Mutte jurdaša: mεit son gal'ga borrat? De šaddai viesas ja bijai vællot. De oai'na go hal'di-nissǫnak buk'tek biebmo bir'ni. De nokkehi, ja go baddjani bajas, de lei nu gallas, dego lični æs'ka borram. De riemai vaivastuvvak, gok'te son galgali bæssak dam raigin bajas, ja ige oaine, goggǫ læ gač'čam bierdna biddjui; mutte bier'na duolle halle lok'te oaivis ja gæččasta ol'ma nala. De lassan vai'vi ja šad'da akkit. De ak'ti bier'na fal'li bajas ja gaikehi bæcce-guoc'cit; de rappasi il'mi, ja bier'na gei'gi juolgi dam raigi olgǫs. De ar'vidi olmai, atte bier'na læ sun goč'čomen mannak.

De manai ja vulgi siida guw'lui ja buođi sii'di. De siida-ol'mǫk bal'lastalle; dat leddje jak'kam, atte dat læ baddjel bavti čierastam ja ige gaw'nǫ ow'dalgo giđđat. Leddje occan juokke sajin, mutte æi læn gaw'nam. De mui'tala, gos so læ læmaš, juokkehaǯ'ǯi rannijisas. De ribme has'tik vuol'git bierdna har'dik olgǫs biejon, ja nuvt dakke. Bier'na suttai ja buođi olgǫs ja bačče bælleheg'gi, ja bier'na ruottasti jabma mak'kasi sis'te ja časki dam ol'ma jamas ovta manon; mutte dat iеččasak god'de dam bierdna. De buotte sii'di. De daddja ak'ta boares ak'ko: „Manne di ettek boattam mun lusa? Mo lim bagadallak din. So læ vissis dam nala, atte olmai lični ællime; dεinago bier'na dowdai luondostis, atte dat læ dat sæmme olmai, middja læ mui'talan, gos'te son læ væl'laham."

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

240.

De li Ulsnjargan ak'ta or'ro ja leddje ieǯa sajin mεit or'rot, ja de čoak'kaneddje dam sii'di juokke sodnabæivi goartait spællak ja dan'ce ja jukke viini ja li juokkelagan ibmilmæt'tomvuotta juokke sodna-

ved siden av bjørnen. Han blev først redd for hvordan det skulde gå ham. Han begynte å tenke på hvordan han skulde slippe ut; men han så ikke åpning noensteds. Han tenker: „Skal jeg dø på et sådant sted ved siden av ville dyr?“ Da var det mens han tenkte så, som om en hvisket i hans øre: „Du dør ikke her,“ og han blev der næsten åtte uker; men det var ikke riktig bekmørkt; det var som en lysning i hulen. Og det var hverken koldt eller varmt. Men han tenker: „Hvad skal jeg spise?“ Han blev trett og la sig. Da ser han at haldekvinnene bringer bjørnen mat. Han sovnet, og da han stod op, var han så mett som om han nylig hadde spist. Han begynte å bli lei for hvordan han skulde slippe op av hulen, og han så ikke hvor han hadde falt ned i bjørnens hule. Men bjørnen letter nu og da på hodet og ser på mannen. Da blev han mere lei og blev kjed. Engang for bjørnen op og rev i furunålene; da såes dagslyset, og bjørnen rakte foten ut gjennem åpningen. Mannen skjønte at bjørnen bød ham gå.

Han gikk og gav sig på vei hjemover og kom hjem. Husfolkene blev redde; de hadde trodd at han hadde rent utover et berg og ikke vilde bli funnet før om våren. De hadde lett overalt, men ikke funnet ham. Han forteller alle grannene sine hvor han har vært. De begynte å opfordre ham til å gå og tirre bjørnen ut av hulen, og så gjorde de. Bjørnen blev sint og kom ut, og de skjøt den halvdød. Bjørnen løp i dødskampen og slo mannen ihjel med én gang; men de andre drepte bjørnen. De kom hjem. Da sier en gammel kone: „Hvorfor kom I ikke til mig? Jeg skulde ha undervist eder. Jeg er viss på at mannen da vilde ha levet. For bjørnen kjente på sig at det var den samme mann som hadde fortalt hvor han hadde ligget.“

240. HUSET SOM SANK.

Der var på Ulsnes[1] en opsitter og der var også på andre steder opsittere, og de samledes på den gården hver søndag for å spille

[1] en gård ved Ulsfjorden i Karlsøy prestegjeld.

bæivi. Ak'ka li sii'vo-olmǫš; mutte boad'nji ani daggar ibmilmæt'tom ællima siidan, ja ige ak'ka dasa lii'kǫm. De dagai dam maŋ'ga jagi gidda das'sago buođi goas'to Ibmilis. De li gæssi, lajuit ai'gi; de li ak'ka mannam luok'kai. Dat li sodnabæi'vi. De vut čoak'kanam leddje dasa jukkat ja dan'cat. Ak'ka vulgi luokkan bod'nai. De vuoini go fak'kestaga gaččai dat huonaš ædnam vuollai; i baccam stoppohar'jigen ædnam nala. Ak'ka suor'gani luokkan nuh atte jamalgi, ja dego bajas fasten čielgai, de i oai'nam viesuin iežago liđargoađi. De vulgi bod'nai ja buođi da bai'kai, gos lei stoppo. De gulai bære jiena ædnam vuol'de ja viežžai ol'muit; gal'ge rog'gat vieso bajas; mutte æi dat vuož'žǫm bajas æige sat'tam rog'gat gok'tege. Ak'ka eli guok'te jagi mannjil ja de jami.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

241.

1.

Juow'la-gal'lasak lavijek juow'laruot'ta-ija vuoddjit siidait lusa; mutte gal'ga isit gæč'čat stoppoharji nal'de, oai'nago mɛi'dege. Jus juow'lagal'lasak vuddjet matta-gurbmit guoimi siidan ere, de jabma isik dɛike æmik. Jus rasit vuddjet siidan ere, de šad'da liđar-jabmo dam sii'di; mutte jus juow'lagal'lasak siida lusa vuddjet, de likkǫstuvva gar'ji ja rig'gǫt. Dɛin læk sappanak hæs'tan, go vuddjek, ja de mannek siidait miel'de ja čaži ditte.

De li ak'ta sii'da, masa buotte, æige gaw'nan čaži. De nubbi bæivi siida æmik jami čaccegoi'kui. De gulle ik'ko, go æb'barak skille fæs'karis. De li ak'ta boares ak'ka dam siidan; de daddja: „Di lettek (leppet) huolahæmik. Ieža diettibit, atte čacci gal'ga juow'la-ija fæs'karis lættik.“ De æs'ka isit huob'mai, atte si læk vajaldut'tam dam, ruottasti navet-fæs'kari gæč'čat, lægo dobbe čacci; mutte i læm čacci. De manna navehi gæččastit; de li buoremus gussa jabman uk'sabælli-bal'kui. De manai sisa ja daddja boares akkuin: „Go don it læ middjesida daddjam dam ow'dal!“ Boares

kort; de danset og drakk brennevin, og der var allslags ugudelighet hver søndag. Kona var et skikkelig menneske; men mannen hadde sådant ugudelig liv på gården, og kona likte det ikke. Han gjorde det mange år, inntil gjengjeldelsen kom fra Gud. Det var om sommeren i slåttetiden; kona hadde gått op i lia. Det var søndag. De var atter samlet der for å drikke og danse. Kona gikk nedover fra lia. Da så hun at huset plutselig sank under jorden; ikke stuemønet engang blev igjen over jorden. Hun blev redd oppe i lia så hun dånte, og da hun kom til sig selv igjen, så hun ikke annet av husene enn fjøsgammen. Hun gikk ned og kom til det sted hvor stua var. Da hørte hun bare stemmer under jorden. Hun hentet folk; de skulde grave huset op; men de fikk det ikke op og kunde slett ikke grave. Kona levde to år efter og døde så.

241. JULEKVELD.

1.

Julekallene pleier julenatt å kjøre til gårdene; men husbonden skal sitte på stuetaket og se om han ser noe. Hvis julekallene kjører med matlass bort fra gården, dør husbonden eller husmora. Hvis de kjører høi bort fra gården, blir der død på kreaturene på gården; men hvis de kjører høi til gården, har folkene lykke med buskapen og blir rike. Julekallene har mus til hester når de kjører, og de reiser fra gård til gård og vil ha vann.

Det var en gård de kom til, og de fant ikke vann. Den næste dag døde kona på gården av tørst. De hørte om natten at bøttene skranglet i forgangen. Der var en gammel kone på gården; hun sier: „I er likegyldige; I vet sjøl at der julenatt skal være vann i forgangen.“ Da først sanset husbonden at de hadde glemt det; han løp til fjøsgangen for å se om der var vann; men der var ikke vann. Han går inn i fjøset for å se efter; da var den beste kua død i båsen ved døra. Han gikk inn og sier til den gamle kona: „At du ikke har sagt oss det før!“ Hun sier: „Jeg har fortalt eder at

ak'ka daddja: „Mon læn mui'talam diddjesida, atte čacci orron-huonaš-fæs'karis gal'ga lættit ja guk'si siste ja bæwde nal'de mɛida lai'bi, ja na(vet)-fæs'karis gal'ga lættit čacci ja rasit væhaš čaccehulke baldan.“ Daddja isit: „Im mon muite, atte don læk middjesida dam mui'talan.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

Dat orrǫ Stalovaggin, ja das li ræŋ'ga. De šaddai juow'la-iđet. De uoi'net, go boatta ak'ta vuoji ja sappan hæs'tan. De buođi stoppogurri, ja guoskai giel'ka nur'kai. De daddja ræŋ'ga: „So vuol'ga gæč'čat.“ Daddja ak'ko: „Ale vuolge!“ I dat jægadan; de manai olgǫs; i dat oai'nan mɛi'degi. Ow'dalgo nubbit juowlat buotte, de jami dat bar'ni.

De leddje ovta siidan juow'laruot'ta-ækkedis guod'dan guok'te æb'bara dievva čaʒin stoppui. De gullet ik'ko, go buottet ol'mǫt sisa, ja val'de duoin ovta æb'bara ja jukke gɛitin ja val'de nubbe æb'bara ja jukke damat guoros, orui dɛit mielan. De šaddai iđet; de baddjanit ol'mǫt bajas; de læt goabbaš æb'barat dievva čaʒin sæmme laddje go ækkedis. De niegada boares ak'ka go daddjet: „Jus čacci i lič̄če gaw'nǫn, de mi lič̄čin jugistan vuoinahaga.“

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

242.

1.

Dast li ak'ta riggis siida-isit, middja lavi ræŋgaidis sugahit fawlin juo'kke luovos-basi, ja ieš doalai lokkǫsa siidan juokke aigi go ræŋgak lėddje fawlin. De muttin gærdi god'de ræŋgat guđa-vikkǫsaš bal'da, ja go buotte gad'dai, de buođi isit gæč'čat, mɛit ræŋgat lėddje god'dan, ja lii'kui bures, go uoini dam bal'da, ja goččui ræŋgait rad-

der skal være vann i forgangen i stuehuset og en øse i vannet og også brød på bordet, og i fjøsgangen skal der være vann og litt høi ved siden av vasshylket." Husbonden sier: „Jeg husker ikke at du har fortalt oss det."

2.

De bodde i Skogspeiderdalen, og der var en dreng. Så blev det julemorgen. De ser at en kommer kjørende og en mus er hest. Han kom til stuen, og kjelken støtte mot husnova. Da sier drengen: „Jeg vil gå og se." Gamlekona sier: „Gå ikke!" Han lydde ikke; han gikk ut; han så ikke noe. Før næste jul kom, døde den gutten.

På en gård hadde de juleaften båret to bøtter fulle av vann inn i stua. De hører om natten at der kommer folk inn, og de tok en av bøttene og drakk alt og tok den andre bøtta og drakk også den tom; så syntes det dem. Det blev morgen; folkene står op; da er begge bøttene fulle av vann likesom om aftenen. Da drømmer en gammel kone at de sier: „Hvis der ikke var funnet vann, hadde vi drukket hjernen."

242. HELLIGBRØDE.

1.

Her var en rik husbond som pleide å la drengene sine ro på sjøen hver laushelg,[1] og selv holdt han lesning hjemme hver gang drengene var på sjøen. En gang fikk drengene en kveite på seks våg, og da de kom i land, kom husbonden for å se hvad de hadde

[1] Laushelg er en av de avskaffede helligdager.

djat da bal'da ja hæŋgastit naw'stedak'kai, oaivi ak'tan čilgin mannjalaga, ja ræŋgat dakke nu. Mutte baldis buoʒʒai ja čierui, go li hæŋ'gasis, ja isit suor'gani sagga ige dan bæivi rajin šaten ad'dan sukkat ræŋgaidis bas'sin fawlin. Dat lei gintalmæs-bæi'vi, go dat dappahuvai.

(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

2.

De leddje guok'te nissǫna, mat gaččaheiga gag'gasa valmasin gintalmasbæivi. Da bodda go soai manaiga giekkani vuoš'šat gafe, boraiga dobbe ja jugaiga, da bodda lei hæwdni gidda gođđan sikke guore ja garait ja doarta ja gait duoddjebier'gasit, mait soai aniga, ja soai heitiga ere bar'gamen. Soai leiga bar'gan gæǯos ija.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

243.

De leddje Jakkovuona duod'daris buoc'cuit guoimi baddje-ol'mǫk, ja buoc'cǫk leddje mannan bod'nai Muorrali. De bijai bardni ja nub'be baddje-olmai nieidas buoc'cuit vieǯ'ǯat. Go buođiga duod'dar nala, de šaddai har'mat bajan-dal'ki. Go aldagas'ta ja bajan čas'ka, de buoc'cǫt ruottastit ovta čobmi æige garǫ gosage. Baddje-bar'ni riebma garrodit aldagasait ja bajana, guđe rai'gai gal'ga mannat jab'mi. De riemai baddjeniei'da giel'dik: „Ik don galga bajana garrodit. Mo læm gullan: dat čas'ka jamas, giddja dam garroda.“ De daddja baddjebar'ni: „Mana don ak'tan bajaninak, vaikǫ hel'vehi manalik,“ ja bajan garra atte garra čær'got, ja æbage oaǯǯǫ buoc'cuit lik'kat. De bajan časki, dego ličči luod'danan ædnam, ja de gaččai dokkǫ baddjebar'ni ak'tan buoc'cuitguoimi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

fått. Han likte det godt, da han så kveita, og bød drengene gjøre den til og henge den på nausttaket efter sporden, hodet sammen med ryggen, og drengene gjorde så. Men kveiten spratt op og gråt, da den hang der, og husbonden blev meget redd Fra den dag lot han ikke mer drengene sine ro på sjøen en helligdag. Det var kyndelsmessdagen dette hendte.

2.

Der var to kvinner som drev på å få vadmel ferdig kyndelsmessdagen. Mens de gikk ut i kjøkkenet for å koke kaffe og der spiste og drakk, hadde en edderkopp spunnet inn både korga og kardene og rokken og alle arbeidsredskapene som de brukte. De hørte op å arbeide. De hadde arbeidet hele natten.

243. GUTTEN SOM BANTE TORDENEN.

Fjell-lapper lå på Revsbotnvidda med renene, og renene var gått ned til Snefjorden. Da sendte den ene fjell-lapp sin sønn og den andre sin datter for å hente renene. Da de kom op på fjellvidda, blev det et svært tordenvær. Når det lyner og tordenen slår, løper renene sammen i en hop og vil ikke gå noensteds hen. Lappegutten tar til å banne lynene og tordenen, i hvilket hull (d. e. helvete) dundreren skal gå. Da begynte piken å forby det: „Du skal ikke banne tordenen. Jeg har hørt at den slår den ihjel som banner den.“ Gutten sier: „Gå du med din torden om så til helvete!“ Tordenen slår sterkere og sterkere, og de får ikke renene til å røre sig. Da slo tordenen som om jorden hadde revnet, og gutten med renene falt om der.

244.

1.

De buotte Trollvii'ki njæl'lje vanca, makka leddje mannami Fin'-namar'kui, ja gesse vancait bajas ja manne sii'di ja sitte iddjasaji. „Juo", dat uoǯ'ǯọ. De al'ge mallasa vuoš'šat fæs'karis, ja de bii'ga da siidan. Ak'ti ækkedis boatta bii'ga fæs'kari, daddja: „Vuoi likkohis ol'mọt! Gosa 'di valdit iddjasaji?" Dalle duop'pijeddje diŋgaidisa ja manne fier'vai ja hoi'ge vancait ja vul'ge ja manne Lap'pai. Šaddai ækket manniit; de al'ge sivahit bii'ga atte: „Do dat læt mui'talan dɛida ol'muidi." De bal'lai bii'ga ja vulgi ruot'tat baddjel vari Hansnessi; de biddje mannjai ja jok'se vare nal'de ja god'de dokkọ.

De leiga guok'te ol'ma (Jakko Vuol'la ja Jakko An'daras, vielljaš-guovtis) gæsset boattimi Fin'namarkon gob'barubmi-vancan ja uoi-niga: gol'ma ol'ma vul'ge Trollviikan sukkat do guovto lusa. Dat leiga gullan, atte das læt olmọš-god'dit. De oai'niba: akt olmai čuoǯ'ǯo gas'ko ja bis'so gieđan, ja duot guovtis sukkaba nu ollo go nagadæba, ja doarrideddje nu gukkas go Hansnæssa iđi; de mac'ce ruok'tot, ja leiga sukkan nu ollo, atte varra njalmin buođi, go or'ruiga.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

2.

De li gonagasa Kristian čieǯa ai'gi; lei nai'talam ɛŋ'gelis prinsæssain, ja ani guok'te diewdo ieǯas miel'de. Gonagas jakki: dat læk prin-sæssa gammar-biigak ja leiga garvohuvvun nissọnbik'tasida. De riemai manjemus'ta gonagas jurdašit, mannes sun dronek vaʒ'ʒa lanjait miel'de, ja dast læ ɛin ak'ta niso guoi'min, ja i goas'sege oaine, atte dat læk guok'te miel'de. De riemai gonagas vikkogoattik, atte dat i læ riek'ta. De daddja hægga-favtajisas ovta aigi: „Mi gal'gat ransaket, lækgo dak diewdok vai nissọnak." De occe goabbašagait ja gaw'ne: dak leiga diewdok. De suttai gonagas ja bijai skippa dievva juokkelagan baika ja sad'di ɛŋ'gelis-man'nai ruok'tot akkas ja goččui daddjak ɛŋ'gelis-

244. RØVERNE I TROLLVIK.

1.

Der kom til Trollvik [1] fire båter som var på veien til Finnmark; de satte båtene op, gikk til gården og bad om natteherberge. „Ja“; de fikk det. De begynte å koke kveldsmat ute i forgangen, og der var en tjenestepike på gården. Engang om kvelden kommer piken ut i forgangen og sier: „Voi, I ulykkelige folk! Hvor har I tattt natteherberge?“ Da grep de sine saker, gikk til fjæra og satte båtene ut, reiste og drog til Loppa. Det blev sent på kvelden; da begynte de å laste piken: „Det er dig som har fortalt folkene det.“ Piken blev redd og la på sprang over fjellet til Ansnes; de satte efter henne og nådde henne på fjellet og drepte henne der.

To menn (Ole Jakobsen og Andreas Jakobsen, to brødre) kom om sommeren fra Finnmark med en kobbrumsbåt, og de så at tre menn rodde ut fra Trollvik hen til dem. De hadde hørt at det var manndrapere der. De ser at en mann står midt i båten med børsa i hånden, og at de to ror så meget som de orker. De forfulgte dem så langt som inntil Ansnes kom til syne; da vendte de om. De to (brødre) hadde rodd så meget at blodet kom ut av munnen på dem, da de stanset.

2.

Det var kong Kristian den syvendes tid; han var gift med en engelsk prinsesse, og hun hadde to menn med sig. Kongen trodde at det var prinsessens kammerpiker, og de var klædd i kvinneklær. Tilsist begynte kongen å tenke på hvorfor hans dronning gikk gjennem værelsene og alltid hadde en kvinne til ledsager, og han så aldri at der var to med. Han begynte å ha mistanke om at det ikke var riktig fatt. Han sier engang til livvakten sin: „Vi skal ransake om det er mannfolk eller kvinner.“ De lette op begge og fant at det var mannfolk. Da blev kongen sint og lastet et skib

[1] i Loppa prestegjeld på fastlandet et stykke nord for fylkesgrensen.

gonagassi: „Mo læm sad'dem dun nieida ruok'tot ak'tan davvirina; dɛina dat i læt buorut væra go dat davvir, mi læ dam skippan."

De ɛŋ'gelis-man'ni suttai ja sad'di rievvarit Nor'gi, ja go dat ai'gi lei baddjelmannam, de rakkadeddje Norga duol'lohærrak duol'lo-rievided'djit Fin'namar'kui, atte uoʒ'ʒǫt ruđa alma gonagasa dieđi-kæt'te. De biddje dɛit rievvarit daggar vuogas baikiji, gosa æi ol'mǫk diettan; mutte gawpǫgida æi d os'tan biddjak. De li ak'ta bai'ki Lappi suokkanis ja goččǫdeddje Ruol'lamok'kin, ja væstaš bæl'de læ unna varaš, mɛit goččǫdit Haw'gan. De leddje golmas, ja dat rivvǫ. De li gæsi ai'gi ja leddje juo jagi orrǫm ja rivvǫm dast. De leddje Hæl'gelanda ol'mak boattimen Fin'namarkon ruok'tot miccamar-aigi, njæl'lje vanca ollalaga, ja leddje vit'ta ol'ma guđek vancan. Gol'ma vanca biddje olgǫbæli Lappi borjastit ja guok'te ol'ma guđet van'ci; ja ieʒa manne njæl'lje nubbe lokkai ol'ma ovta van'ci. De gol'get makkas nuor'tispiela Lap'pi-nuori oarjas, ja čikke vællot guok'te nubbe lokkai ol'ma van'ci ja læk bære guok'te ol'ma baddjin. De gol'get lakka gaddi. De vulgi van'ca sukkat dam rievvarbaikin faw'lai; de buotte vanca lusa; de daddjek: „Mi læt vuol'gam dis duollo sittak, ja di gal'gabet ad'dit gaitin ruđait, makka dis læk." De daddjek: „Æp mi adde." De buotte van'ci ja bissok miel'de. De fal'lijeddje dak ol'mak bajas vancan ja val'de gidda bissuje ja bal'kesteddje merri ja val'de ieʒase gidda ja de ribme cab'mik. De njæl'lje ol'ma ɛin cab'mek guđet ol'ma ja cab'me nuvt ædnat, atte dat æi nagadam lik'kat. De val'de ai'ruit ere duol'lara vancan ja gurasteddje dait ieʒase van'ci ja ves'te Navuona nala ja guđđe dasa. De šad'daguođi garra bieg'ga, ja dak bacce dokkǫ gol'gak, ja dam aigi rajin æi læ šat gullam mɛi'dege dɛin duol'larin ja æige diettam, jabmego vai lægo garra dal'ki gobmok bal'kistam.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

245.

De doluš aigi leddje bappa suw'dimi Læŋ'gaviik-suokkanis ja sin gaskas lei ak'ta olmai, man namma lei Biennut, ja nubbi namma lei Danel. Si gal'ge suw'dit bappa ovta matki ja sewnjuduvve matki

med allslags lort og sendte kona si tilbake til engelskmannen; han bød si til den engelske kongen: „Jeg har sendt din datter tilbake med gods; for hun er ikke mere verd enn det gods som er i skibet."

Da blev engelskmannen sint og sendte røvere til Norge, og da den tid var forbi, sendte de norske tollherrer tollrøvere til Finnmark for å få penger uten kongens vitende. De sendte de røverne til sådanne høvelige steder hvor folk ikke visste av dem; men til byene torde de ikke sende dem. Der var et sted i Loppa sogn som de kalte Trollvik, og på vestsiden er et lite berg som de kaller Auaren. Det var tre, som røvet. Det var sommertid, og de hadde alt vært der et år og røvet. Da kom helgelendinger tilbake fra Finnmark ved sankthanstid, fire båter i lag, og de var fem mann på hver båt. Tre båter gav sig til å seile utenom Loppa, og det var to mann på hver båt. Selv gikk fjorten mann i én båt. De drev for en spak nordenvindsgråe gjennem Loppesundet sydover; de skjulte tolv mann nede i båten og bare to mann var oppe. De drev nær land. Da rodde en båt ut på sjøen fra røverplassen; de kom til båten og sier: „Vi er kommet for å kreve toll av eder, og I skal gi alle de penger I har." De sier: „Nei, det gjør vi ikke." De andre kom inn i båten og hadde børser med. Da for mennene op av båten, tok fatt i børsene og kastet dem i sjøen. De tok dem selv fast og begynte å banke dem. Det var fire mann om å banke hver av dem, og de banket dem så at de ikke orket å røre sig. De tok årene av tolderbåten og kastet dem i sin egen båt og tok båten på slep ut på Kvænangen og lot den igjen der. Det begynte å bli storm, og tolderne blev igjen der og rekte. Fra den tid har man ikke hørt noe om dem og vet ikke om de døde eller om stormen veltet dem.

245. MORDERNE I AGLAPVIK.[1]

I gamle dager skysset de presten i Lenvik sogn, og blandt dem var en mann som het Biennut; en annen het Daniel. De skulde

[1] en vik og gård i Lenvik på vestsiden av Malangen.

nal'de ja fer'tije val'dit gidda Aklavii'ki. Olbmut val'de bures sin vuos'ta dan siidas ja vuosihiddje olgus buorren o'muǯin. De šad'da ækket, ja Biennut lei boares bar'dne-olmai, væha viinevaiman ja væha skælbma nieidaitguoimi. De uoini son, atte bii'ga manai navehi ækkeda adnit. De čuovvoli Biennut miel'de, riemaiga pratet biigain ja addi bii'gai jugastaga lum'maflaskos. Bii'ga lii'kui bures dasa, mui'tali Biennuhi atte: „Dis læ hæggavarra, dεinago das læt daggar olbmǫt, mat god'dalit jot'te-olbmuit ja gorodit biddjet gæl'lari.“ Mutte bii'ga vuordnohi Biennuha, atte i galga ei'sigerakkan mui'talit dan isidi ja æmidi, mait son læ gullan sust. Biennut loppidi: i so mui'tal. De Biennut buođi sisa. Dε šaddai nok'kan-ai'gi; de daddja æmit: „Di gal'gabettet nok'kat eš guttek lanjas, bap'pa sierra ja æresat sierra.“ Biennut giel'da; si sittet nok'kat ovta sajes, bap'pa ja gait diwnat. De fer'ti æmit miedihit, atte si uoǯ'ǯut lobi nok'kat ovta sajis. De laǯi æmit siddjesi gammerlok'ti nok'kat.

De riemai Biennut mui'talit bap'pi ja su guimidisas atte maggar olbmǫt das læt, gosa si læt dal boattan, ja sis læ hæggavarra. De si val'de stuorra geđgit ja biddje uvsa nala ja čadne uvsa gidda, vai læ staŋ'gijun, go mordar boatta, æige si duos'tan nok'kat obba ijas. Gaskija mannjel de gullet si, go boatta olmuš uvsa nala, gai'ko uvsa rabas. De čur've Biennut: „Danel, Danel, valde bisso ja baǯe! Næw'ri boatta.“ Go si gulle, gæk uvsa nal'de leddje, atte si baǯahallet dal, de bal'laje ja manne bod'nai, ige gul'lun ænet mikkige. Biennut vulgi jottit ak'tan bappain eret da baikis ja addi bajas dan siida lænsman'nai, ja si buotte raŋgaštussi dait fastes daguit owdas.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

246.

De li Stokhoalman vuol'gan baŋ'kǫhær'ra ja val'dam ruđait har'madit miel'de, ja dat i læn duolmastan vela da rajin rasse-ædnan nala, go li šad'dam baŋ'kǫhær'ran. I læn ieǯa go lađ'đi julgit vuol'de, man al'de vaǯǯi. De ribme occagoattik, go baŋ'kǫhær'ra li jaw'kam.

skysse ham et stykke. Underveis fikk de mørke på sig og måtte ta fast i Aglapvik. Folkene på gården tok godt imot dem og så ut til å være bra folk. Det blev kveld. Biennut var en gammel ungkar, litt glad i brennevin og et stykke av en skjelm mot piker. Han så at tjenestepiken gikk til fjøset for å stelle til kvelds. Han fulgte med og de begynte å prate. Han gav piken en dram av lommeflaska. Piken likte det godt og fortalte Biennut: „I er i livsfare; for her er sådanne folk som dreper reisende og legger kroppene i kjelleren.“ Men hun tok Biennut i ed på at han slett ikke skulde fortelle til husbondsfolkene hvad han hadde hørt av henne. Han lovte at han ikke skulde gjøre det. Så kom Biennut inn. Det blev sovetid; da sier husmora: „I skal sove i hver sitt rum, presten for sig og de andre for sig.“ Biennut sier nei; de vil sove på samme sted, presten og alle sammen. Husmora måtte gå med på at de fikk lov å sove på samme sted. Hun redde da op til dem på kammerloftet.

Biennut gav sig til å fortelle presten og kameratene sine, hvad slags folk det var de nu var kommet til, og at de var i livsfare. De tok store stener og la dem foran døra og bandt døra til, forat den skulde være stengt når morderen kom, og de torde ikke legge sig til å sove hele natten. Efter midnatt hører de at et menneske kommer på døren og river den op. Da roper Biennut: „Daniel, Daniel, ta børsa og skyt! Den onde kommer.“ Da de som var på døra, hørte at de nu blev skutt, blev de redde og gikk ned, og der hørtes ikke noe mer. Biennut reiste med presten fra stedet og meldte gården til lensmannen, og de kom i straff for de fæle gjerninger.

246. MORDET PÅ VARTO.

Der var en bankherre som var reist fra Stockholm og hadde tatt svært mange penger med sig Han hadde enda ikke trådt på gressmarka siden han var blitt bankherre. Der var bare klæde under hans føtter som han gikk på. De begynte å lete efter ham, da han

Ruotan ribme occak juokke sajin; mutte æi gaw'nan ollis Ruotariikan gos'tege. Æi uorješ-Ruotan læm oai'nam ieǯa go gullam, atte baŋ'-kǫhær'ra læ ruđaitguoimi mannam battarussi; mutte nuor'ta-Ruotan leddje jur soames baikin oai'nam. Mutte æi dak diettam vis'sat, gosa dat manai. De leddje dɛs'tǫ oai'nan Gæi'novuoppin gæsset dag-garaš ol'ma. De lei Jaŋke Jownas, mi lei dam aige Garasavvǫnis lænasman'nin; de dat điđǫstalai juokke sajin, gos lei lænasman'ni, sattǫhalai brævait.

De leddje Čaw'kǫhis gæsset varas sai'vagulit borramen. De huob'-majik, go ak'ta hær'ra Ruow'dečoro nal'de čuoǯ'ǯo ja ucca bædnagaš baldan. De bosasti guovte gærdi masek-dor'vi ja de vulgi vaǯ'ǯit bod'nai ja manai ras'ta jæggi. Æige dađi ænep diettan, man bal'ga dat manai. De golai gæssi čavča bællai; de gullaguotte: dal læt oai'nalam Vuorivardon daggar hærra gussa-gat'tarak. De læ Ulda-rak Vasmu Muotkin; de dat šaddai dam jur'dagi, atte dat læ vis'sat mordar; dat læ buoremus da baččit ja bal'kistet jaw'rai. De leddje guok'te biss-ol'ma, mak leddje buorek baččit; đe oaǯǯui da guovto vuol'git baččit ja loppidi balka. De dat vul'ge njæl'lje ol'ma ja dak gat'tarak miel'de vuosehit, gos'te dat orro ænemus'ta. De gat'tar-nieidak mui'talik atte: „Mi læk oai'nan: juokke aigi dat orro bak'te-al'li vuol'de.“ Dego manne dokkǫ, de uoi'ne: dat li čok'kahæmi. De sævveli dɛit ieǯas lusa; muttǫ æi dat mannam. De val'de bissuit; dego uoini dɛin bissuit, de vel'ledi ja rot'ti sil'keliini čalmit nala, ja dast lei čap'pes ruos'sa dam sil'keliinin. De nub'bi valdi bisso, galgai baččit; mutte dat i sat'tam. De nub'bi duop'pi bisso ja garrodi: „Mi læ, go do it sat'tam baččit? Gal mon baǯam dam“, ja baǯi mɛit jamas. De manne ruok'tot Muot'kai ja mui'tale Vasmui: „Mi læk gaw'nan ja baččan.“ De jærra: „Bal'kisteidego jaw'rai?“ „Æp mi bal'kistam,“ vas'tidit. De vul'ge fasten ja gal'ge vuoddjodit geđgit-guoimi Vadnejok-jaw'rai; mutte dat i vuddjǫn. De manne ruok'tot ja mui'tale Vasmui: „Æp mi oaǯǯǫ vuoddjok.“ De daddja Vasmu: „Mi šad'dat ik'ko vieǯ'ǯat da liika ja doal'vot dagga ija gir'kǫgar'dai ja haw'dadit.“

De golai ai'gi; de oaǯǯui lænasman'ni dieđo, atte dat boatta Jaŋke

var forsvunnet I Sverige lette de overalt; men de fant ham ikke noensteds i hele Sverige. I Syd-Sverige hadde de ikke sett ham, men bare hørt at en bankherre var rømt med penger; men i Nord-Sverige hadde de sett ham på enkelte steder. Men de visste ikke sikkert hvor han gikk hen. Siden hadde noen om sommeren sett en sådan mann i Gæidnovuoppe.[1] Det var Janke Jonas som på den tid var lensmann i Karesuando; han foretok efterforskning og sendte brever overalt hvor han var lensmann.

På Oterodden[2] satt de om sommeren og spiste fersk laks. Da ser de at en storkar står på Jernbakken med en liten hund ved siden. Han blåste to ganger i et messinghorn, gikk så nedover og gikk over myra. De visste ikke mer om hvad vei han gikk. Sommeren gikk og nærmet sig høsten; da hørte de at de som gjætte kyrne, ofte hadde sett en sådan storkar på Varto.[3] På Lyngseidet bodde Ulrik Wasmuth;[4] han kom på den tanke at det visst var en morder; det var best å skyte ham og kaste ham i et vatn. Der var to skyttere som var gode til å skyte; han fikk dem til å gå og skyte ham og lovte dem lønn. De gikk, fire mann, og gjæterne var med for å vise hvor han mest holdt sig. Gjæterpikene fortalte: „Vi har sett at han alltid holder sig under en bergheller.“ Da de gikk dit, så de at han satt der. Han vinket dem til sig; men de gikk ikke. De tok børsene; da han så de hadde børser, la han sig og tok et silketørklæ over øinene, og der var et sort kors på tørklæet. Den ene tok børsa og skulde skyte; men han kunde ikke. Da tok den andre børsa og bante: „Hvad er det, siden du ikke kunde skyte? Jeg skal nok skyte ham,“ og han skjøt ham ihjel. De gikk tilbake til Eidet og fortalte Wasmuth: „Vi har funnet ham og skutt ham.“ Han spør: „Kastet I ham i vatnet?“ „Nei!“ svarte de. De gikk igjen og skulde med stener søkke ham ned i Elvejordvatnet; men han sank ikke. De gikk tilbake og fortalte

[1] en gård ved Köngämä-elven i Karesuando.
[2] en gård i Storfjordbotn.
[3] et lavfjell på vestsiden av Lyngen.
[4] godseier på Karnes.

Jownas occak dam hærra. De šaddai hætti Vasmui ja njul'či mèrri. Jaŋ'ke Jownas buođi, jærra: „Lækgo val'dam mɛi'dege?“ Lænasman'ni dajai: „Læk val'dam gappira ja soabbi, muh æi mɛi'dege ieččasa.“ „Gos læ dat soab'bi?“ „I læ soab'bi; Hans Pedar læ val'dam ja duol'vǫn Bir'geni ja vuow'dam dokkǫ.“ De daddja lænasman'nai: „Don galgak jođanebmusit, go don oaʒʒot dieđuit dokkǫ, rakkadit, atte soabbi ja hatta sad'det ruok'tot Muot'kai. Mon boađan vieʒ'ʒat. Boasta miel'de galgat girje sad'det.“ Lænasman'ni loppidi dakkat gaitin. Manai goak'te jakkebælli, ow'dalgo soab'be ja hat'ta buođi ruok'tot. De manai Jaŋke Jownas sii'di ja riemai čalašit, atte ruottalaš boatta soattevægain Iw'gui, bære skel'mǫdagain, ja de bal'lajeddje ja čoag'ganeddje ol'mǫk Muot'kai, dat gæs li ak'šo, ja dat, gæs li bis'so. De rakkadeddje gol'ma goi'ke-muorra-hoawga, vuostaʒa Garnjargæččai, nubbi Seidečok'ki ja goalmada Čuđǫluoknjar'gi. Go vancait huob'majik Iw'gǫbađan boattimen, de gal'get vuostas dola cak'kihit ja nubbi, ja goalmat læ Garnjargæʒin. De dat fak'tije; mutte æi dat uoi'nǫn boattime.

Dego soab'bi buođi ruok'tok ja hat'ta, de oaʒʒui Jaŋke Jownas dieđo, atte hat'ta ja soab'bi li boattam. De dat vieʒʒai dam ja de vuosehi dam hattan, man ædnak das læ rutta, ja čuowdi soabbin skruva luvas ja lei'ki gol'le-duk'kahit. Dat gaw'pe-olmai, gi li Bir'genis oas'tam da guok'te diŋga, i læn ibmirdan čoaw'dit soabbi ige hatta sis'te gæč'čat mɛi'dege.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

247.

De li Stalovaggin, orui ak'ta ibmilmæt'ton olmai, ja dan namma li Niilas, ja das li viel'lja. De skip'pai ja jami. Dat li Čoalmin buorre guollebak'ka; mutte dam čavča li vanes-lakkan gulit liinain god'dik Čoal'mi-bakkan. De valdi duot ibmilmæt'ton vielljanis čoarbæl-biergo ja sævtai dɛina liina ja suoppui Čoal'mibak'kai, ja iđedis go manai

Wasmuth: „Vi fikk ham ikke til å synke.“ Wasmuth sier: „Vi må hente liket om natten og i denne natt føre det til kirkegården og begrave det.“

Tiden gikk; da fikk lensmannen vite at Janke Jonas kom for å lete efter storkaren. Da kom Wasmuth i knipe og sprang i sjøen. Janke Jonas kom og spør: „Har de tatt noe?“ Lensmannen sier: „De har tatt en hue og en stokk, men ikke noe annet.“ „Hvor er stokken?“ „Den er ikke her; Hans Peder har tatt og ført den til Bergen og solgt den der.“ Han sier til lensmannen: „Du skal så snart som du kan få sendt bud dit, sørge for at stokken og hatten blir sendt tilbake til Lyngseidet. Jeg kommer og henter dem. Du skal sende brev med posten.“ Lensmannen lovte å gjøre det altsammen. Der gikk næsten et halvt år, før stokken og hatten kom tilbake. Janke Jonas reiste hjem og skrev bare for spøk at svensken kommer med krigsfolk til Lyngen. Da blev folk redde og samledes på Lyngseidet, den som hadde øks og den som hadde børse. De laget tre tørrvedstabler, den første på Karnesodden, den andre på Kvalvikhausen og den tredje på Pollneset. Når de så båten komme fra Skibotn, skulde de tende det første bål og det andre, og det tredje var på Karnesodden. De holdt vakt; men de så dem ikke komme.

Da stokken og hatten kom tilbake, fikk Janke Jonas efterretning om det. Han hentet dem og viste hvor mange penger der var i hatten, og han løste en skrue i stokken og helte ut gulldukater. Den kjøbmann som i Bergen hadde kjøpt de to ting, hadde ikke forstått å skrue op stokken eller se efter i hatten.

247. MENNESKEKJØTT SOM AGN.

I Skogspeiderdalen bodde der en ugudelig mann; han het Nils og hadde en bror. Denne blev syk og døde. Der var på Horsnesgrunnen en god fiskebakke; men den høst var det smått med å få fisk på line på Salmebakken. Da tok den ugudelige mannen lårkjøttet av sin bror, egnet line med det og satte den på Salmebakken.

liinait gæssit, de goddi gulit nu mađohæmit, atte i guoddiham gad'dai; šaddai viež'žat nubbi gærdi. Mutte i vuoš'šan dɛit gulit; de manai nubbiji, gækka unnit god'de, dɛin lonohit vuoš'šamguoli ja dajai dɛida: „Di gal'gabettet dait gulit jæl'lai goʒastit.“ De dak jerrek: „Mannes don ik vuoššâ dɛit gulit, mɛit don læk ieš god'dam?“ De vas'tida: „Im mon halek dɛit vuoš'šat, amas im goartahallak.“ De daddjek: „Dat læ imaš, go don gal'get god'dit goak'te hui guok'te van'calasta gulit. Mɛit don læk adnam sæk'tin?“

De vuoššai dɛit gulit, mɛit ieččasin lei lonoham, ækkedis, ja go iđedis baddjani, de lei šad'dam miellahæi'go. Riemai vaʒ'ʒit sii'dagaskait ja mui'tala: „Mo læm sæk'tan viellja bierguin liina.“

De da rajin bæi'stani Čoal'mibak'ka gulin; i læm šat nu val'lji guolik ænep, go ow'da-aigi leddje. Ieš ruottai manjemus'ta merri ja goddi iežas, ja guolek, mɛit goʒui jæl'lai, de šad'de čap'padak čuomak.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

248.

De li olgǫbæl'de Sažža-sul'lǫ ak'ta buorre guolle-coagan; de li var'ga hui gol'ma vikka ere gaddin, ja ol'mǫk biw'de ja dobbe li guolli mađohæmit gesit ja dalvit. De ol'mǫk čoak'kaneddje, dačak juokke baikin, ja gartai olmǫš mađohæmik ja lii'na ja vier'mi ovta saddjai, dɛinago das li čienjal guovte bæli. De šad'de ol'mǫk nu ibmilmæt'tomak ja duorrǫ abin gas'kanæsa ja nubbit god'daleddje ja bal'kǫ merri, ja rakkadeddje čuorvit mɛina hui'ket.

De šaddai ak'ti mađohis goal'ki ja bæivadak. De leddje ol'mǫk mannan faw'lai gait dinak, ja gal'ge orrot fawlin nubbe bæi'vai. Go gessek biw'dǫnævvujæsak bajas, de vul'get gad'dai. De vulgi ækkedis bæivi ak'ta boares æd'dje vađuin biw'dik vuoš'šam-gulit, ja guok'te bar'nešlubbo leddje miel'de. De oaggui gukkes aigi, muh i gæse mɛi'dege. De sir'dili dam baikin ere ja riemai fasten oag'got. De darvehi guoli gidda ja riemai gæssit van'ci, ja dego van'ci oažžui, de

Om morgenen da han reiste for å dra lina, fikk han så overmåte meget fisk at han ikke hadde rum for den i båten; han måtte hente den en gang til. Men han kokte ikke de fiskene; han gikk til de andre som fikk mindre, for hos dem å bytte til sig kokefisk og sa til dem: „I skal henge disse fiskene på hjellen." De spør: „Hvorfor koker du ikke de fiskene du selv har fått?" Han svarer: „Jeg har ikke lyst til å koke dem for ikke å miste fiskelykka." De sier: „Det er underlig at du skal få næsten to båtlaster fisk. Hvad har du brukt til agn?"

Han kokte om kvelden de fiskene som han hadde byttet til sig av andre, og da han stod op om morgenen, var han blitt sinnssvak. Han begynte å gå gård imellem og fortalte: „Jeg har egnet line med kjøttet til bror min."

Fra den tid blev Salmebakken utskjemt som fiskeplass; der var ikke mer sådan mengde fisk som før i tiden. Selv sprang han tilsist i sjøen og drepte sig selv, og de fiskene som han hengte på hjellen, blev skinnet svart på.

248. EN GUDSDOM.

Der var på yttersiden av Senja en god fiskegrunne; den lå næsten tre mil fra land, og folk fisket der, og der var en mengde fisk sommer og vinter. Folk samledes der, nordmenn fra alle kanter, og det blev en mengde folk og liner og garn på én plass, for der var det dypt på begge sider (av grunnen). Da blev folk så ugudelige og sloss innbyrdes på havet; de drepte og kastet hverandre i sjøen og laget horn som de ropte i.

Engang blev det svært stille og det var solskinn. Alle folk var reist ut på sjøen og skulde være der til næste dag. Når de drog fiskeredskapene op, skulde de reise i land. Så reiste om eftermiddagen en gammel kall med djupsagn for å fiske kokefisk, og to guttunger var med. Han fisket lenge, men fikk ikke noe. Da flyttet han fra det stedet og begynte igjen å fiske. Da fikk han en fisk på og begynte å dra den op i båten, og da han fikk den i båten, satt

li goi'ke baldis vuoggan gidda. Go jur čoaw'dili ere vuoggan ja bal'kisti merri, de gulai jiena almin: „Baddjanettet bajas!“ De daddja bardnisguovtuin: „Mi gal'gak vuol'git gad'dai sukkat ja sukkat giewrat.“ De riemai čappǫdit væs'tan appi ja lok'tana nu spai'ta; de i læn mage gas'ka, ow'dalgo dat dal'ki buođi raddjai. De li nu garas, atte vanca siđai lok'tet bajas mæran; de dat guoccek gaite golmas airuit guoimi; mutte muttimin duoddjek čaʒek baddjel vanca. Go doad'dji læ mannan ɛin baddjel, de van'ca læ njuol'ga; mutte čacci læ vanca sis'te. Dat leddje suor'ganam æige diettam, leddjego hæggan vai æi. Dego huob'majeddje, de li čacci bal'kistan muorait sisa, ja æige læm diettan, gok'te leddje boattam gad'dai. De bar'ge vancase olgǫs, ja dal'ki lei baddjel mannam. De vul'ge sii'di sukkat; de læ ak'ta gukkes gæi'lo; de læk van'cabekkik ja faccak dievva dam gæilo; mutte dak faccak læk ul'lerajin; čacci lei bal'kǫm bajas. De valdi dat boares æd'dji dɛit faccait ja riemai lokkat. De gawnai, atte dat leddje vit'ta lokki faccak, ja dat leddje bære gurok gieđa faccak. De čuoggi čoak'kai ja bijai ovta ladni nu bajas ædnan nala, atte i čacci likkahala. De sugai sii'di ja ar'vidi, atte dak ol'mǫk læk gaitin hævvanam, makka leddje fawlin.

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

en tørr kveite på kroken. Da han tok den av kroken og kastet den i sjøen, hørte han en røst fra himmelen: „Våkn op!“ Han sier til sønnene sine: „Vi skal ro i land og ro sterkt.“ Havet begynte å svartne i vest, og det trakk så fort op til uvær; det var ikke lenge før uværet nådde ham. Det var så sterkt at det vilde løfte båten op av sjøen. De holdt alle tre igjen med årene; men undertiden brøt sjøene over båten. Når brottet var gått over, var båten ben; men det var sjø i den. De var redde og visste ikke om de var i live eller ikke. Da de sanset sig, hadde sjøen kastet dem inn mellem trærne, og de visste ikke hvordan de var kommet i land. De strevde med å få båten ut og uværet var gått over. De rodde da hjemover. Der er en lang kjeile; den var full av båtstykker og votter; men vottene lå i flomålet; sjøen hadde kastet dem op. Den gamle kallen tok vottene og begynte å telle. Da fant han at det var femti votter, og de var bare til venstre hånd. Han samlet dem sammen og la dem i en haug på marken så sjøen ikke rørte dem. Så rodde han hjem og skjønte at alle de menn som hadde vært på sjøen, var omkommet.

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN FRA NORDLAND

1.

1.

Bier'na ja riebi leika aktan mannamen ulmuči siegin ja biu'de-goadiga biepmou goabba sierra, ja de riebi manai muhtim vanca sisi ja čuovoi vancau muhtem gaddai ja čohkkǫhi maŋŋegeč-skohtǫn, ja de čuovoi muhtim awtas gaddai. De gohčoi bakčalet maŋŋe-giečin gaddai, ja de li suoladam guolit dɛis suw'de ratnaistes, ja de čielli gaddai, juht duo su ratna æčen vuoine, aht son li suoladam guolle-giebmaresau, ja de vuolki gæinos. De boahta bierhna lusi. De bier'na gačat: „Gostǫ don dait guolit bufta?“ „Suddogesai čahce-rutnen oaggou monnǫ dait guolit.“ Ja de bier'na jau'la: „Vuolkičau mon ai dohkku biutačet.“ De riebi jau'la: „Mahtak (mahtakus) biu'dit?“ De riebi bagadalai, goktǫ galkai biu'dit guolit. De gohčoi mannat suddogesai čahcerudnai ja cahket sieipeu dase dan rutne sese ja čohkkǫhet viehka mæl'gadau danna. Ja bier'na dagai nou, goktǫ li riebi bagadallam. De iččí bier'na dadjadam, aht gal'mo siei'be suista. De riebi gohčoi: „Gaiketa čau'ga, go čahcerutnes eren vuolka!“ Ja bier'na dagai, goktǫ lei riebi bagadallam, ja de boar'gi bier'na sieipeu, ja de dalla sei'belahkke vaccač.

(Paul Paulsen 1885, Tysfjord.)

2.

De læi ak'ti rebi, ani gulit. Gačča bier'na: „Gonnes don dait oʒ'ʒuk?“ „Mon leddjim čacce-rutnin, ja de mon oʒ'ʒum dɛit.“ „Oappat mu oaʒ'ʒot!“ „Don galkak ijan cog'gat sæipe čacce-rud'nai!“ Idides čur'vǫ olmučida atte: „Ben'na goʒ'ʒa, bai'ka din čacce-rudnai,“

1. REVEN OG BJØRNEN.

1.

Bjørnen og reven gikk sammen blandt folk og bad om mat hver for sig. Reven gikk inn i en båt og fulgte med den til en strand. Han satt i bakskotten og fulgte med til en øde strand. Så bød han dem hamle med bakskotten til land. Han hadde stjålet litt fra kameratene sine som rodde, og så hoppet han i land, så kameratene hans ikke så at han hadde stjålet en fiskehank, og så gikk han sin vei. Han kommer til bjørnen. Bjørnen spør: „Hvorfra kommer du med de fiskene?“ „Jeg fisket dem i syndernes vassnøite.“ Da sier bjørnen: „Jeg vil også gå dit og fiske.“ Reven sier: „Kan du fiske?“ Så lærte reven ham, hvordan han skulde fange fisk. Han bød ham gå til syndernes vassnøite og stikke halen der ned i vasshullet og sitte der meget lenge. Og bjørnen gjorde så som reven hadde lært ham. Så forstod bjørnen ikke at halen hans frøs fast. Reven bød: „Rykk sterkt til, når du går fra vassnøitet!“ Og bjørnen gjorde som reven hadde lært ham; da slet bjørnen halen av, og nu går han med en halv hale.

2.

Det var engang en rev; den hadde fisk. Bjørnen ser det: „Hvor har du fått dem?“ „Jeg var i vassnøitet, og så fikk jeg dem.“ „Lær mig å få fisk!“ „Du skal om natten stikke halen i vassnøitet!“ Om morgenen roper reven til folk: „Bjørnen pisser og skiter i eders

ja de ben'na bor'ki sæipe, ja de bal'lai rebe, ruottai soakke-ruocca vuollai. De gas'ka ben'na julkit. Daddja rebi: „Don gaskak ruoccait. De gaske ieǯa saddjai!“ Rebi daddja: „Mu davtit gas'ka.“ De nu gukka gaski bier'na, atte oaǯǯui reppeha ow'dan, ja de vulki ben'na guod'dit reppeha. De vuoi'na ciʒit. De daddja rebi: „Buorep bæivek dalle, go mon girjogarjodallem dait lottit.“ Daddja ben'na: „Girjogarjodala mu!“ Daddja rebe: „Ik don gierta.“ De goč'čǫ big'get luove, ja de goč'čǫ benna goar'mot luove nala. Rebe gurpadi benna, dagai dola luove vuollai, ja de luddjǫ ben'na: „Bakkas!“ Rebe daddja: „Ik don gierta.“ Bier'na buli ja gaččai dola sisa.

(Jakobine Jakobsdatter 1885, Ofoten.)

3.

Rebiš læi ruok'sat, ja de ben'na bodi ja de gaǯai reppehen: „Gok'tes don læ nu ruok'sat ja čabbak?“ „Mon læm bai'nam eččam,“ dajai rebiš. No, ben'na jatti: „Baine mu mɛitai, vai mon mɛitai šaddam čabbagen.“ „Gal mon bainam dun,“ jatti rebiš, ja de rebiš valti benna farones ja de čanai soakkai gidda bessudagaigǫ, ja de dola bulleti (cak'kehi) sæi'bai ja batti. De ben'na luojui bakkasen, ja rebiš dajai: „Gil'le, gil'le, čabbep šaddak, aǯǯačam!“ Ja rebiš dagai dola vel stuorabun, ja ben'na bas'sui. Rebiš manai ere danna bul'di dievača nala ja dobbe čɛimadi ja bogustalai, go benna narredi.

(Peder Larsen 1888, Ofoten.)

2.

De rebi boahta; bahččal guolit gæssam, hagait, stuorra giebmarisau. De jau'la bahčča: „Bieja, addja, seipeu čahcerud'nai!“ De rebi bieddja; de sei'be galmi ollo dasa gitta. De rebi ričoi alvus lahkai. De li guokta vuoras ahkača, ma ballaiga ollo, skihppaiga dasa, vallak æba jame soadja. De jau'laba: gulaiga luhtagau, go ričoi luhtak. De jaulai bahčča: „Tviš, rebi læ ham data.“ De vuol'ga bahčča, de val'da nipeu dohpǫs; de læ ni'be goarta guhkke. De boskǫt rehpehi. De jami dasa.

(Risten Jonsdatter 1894, Tysfjord.)

vassnøite," og så slet bjørnen halen av. Da blev reven redd og løp under en bjerkerot. Bjørnen biter i føttene dens. Reven sier: „Du biter i røttene. Bit et annet sted!" Reven sier: „Han biter i benene mine." Så lenge bet bjørnen at den fikk reven frem, og så gav den sig til å bære reven. Da ser den småfugler. Reven sier: „Bedre dager var det dengang da jeg pyntet de fuglene." Bjørnen sier: „Pynt mig!" Reven sier: „Du tåler det ikke." Så byr reven den å bygge en høikrake og ber den klyve op på kraken. Reven bandt bjørnen sammen og gjorde op varme under kraken. Bjørnen jamrer sig: „Varmt" Reven sier: „Du tåler det ikke." Bjørnen brente og falt ned i varmen.

3.

Reven var rød, og bjørnen kom og spurte den: „Hvorav kommer det at du er så rød og vakker?" „Jeg har farvet mig," sa reven. Nå, bjørnen sa: „Farv også mig, så jeg også kan bli vakker." „Jeg skal nok farve dig," sa reven, og så tok den bjørnen med sig, bandt den med vidjer til en bjerk og satte så ild på halen og enden dens. Bjørnen klaget over at det var varmt, og reven sa: „Hold ut, hold ut; du blir vakrere, gamlefar!" Og reven gjorde varmen enda større, og bjørnen blev stekt. Reven gikk derfra op i lia på en liten haug og der lo og skrattet den, fordi den narret bjørnen.

2. GUTTEN OG REVEN.

Reven kommer; en gutt har dradd fisk, uer, en stor hank. Da sier gutten: „Stikk, gamlefar, halen din i vassnøitet!" Reven gjør det, da frøs halen riktig fast der. Reven skrek fælt. Det var to gamle koner som blev meget redde; de blev syke der; de døde næsten. Da sier de at de hørte Luttak, at hun skrek. Da sa gutten: „Tvi, det er jo reven." Gutten går og tar kniven av slira; kniven er et kvarter lang. Han stikker den i reven. Så døde den der.

3.

De rebi lei mehcin; de ai'ca hab'rau; de gačat rebi: „Mait danna bar'gamen læ?“ De gačat habris: „Mait don barka mehcin?“ De jau'la rebi: „Monnǫ dain vaccačau ja gæhčau saucait ja gaicait.“ De jau'la habris: „Mon sidau duina hoaladet.“ De boahta rebi hab'ra luse; gačat rebi hab'ras: „Habris lægu du namma?“ De habris jau'la: „I læ; mu nammal sau'ca.“ De jau'la rebi: „Manna dait čorvit ana oaiven?“ De jau'la: „Luhtagau son gal'ga čuokkadet dɛina.“ De jau'la rebi: „Lægu luhtagau vuoi'nam?“ De jau'la habris: „Vuoi'nam læ.“ De sihta dal rebi, aht habris gal'ga šavot orrot. De gačat: „Goassa luhtak boahta hab'ra luse?“ Habres jau'la: „Idit dat boahta.“ Habris orro dal ain šavot, ja rebi gal'ga dal idit boahtet luhtaga gæhčačet jau'regaddai. De ei'vediba jau'regattin. De jau'la habris rehpeje: „Čohkkeda dai mu čorvi nale, de galkau guoddit duvva, gonnǫ libbal.“ De balkis su jau'rai habris; de hau'ka dat rebi dase, ja de mægadi habris: „Ja danna galka dal orudet“, ja jau'la rebi: „Jus mon du leddjeu dal oažžot dasa, de gal'geu čalmeu borǫdet,“ ja de manai habris vædjas dasta.

(Risten Jonsdatter 1894, Tysfjord.)

4.

Dolin liga bier'na ja riebi aktan mannamen; de gaunaiga vuoddjadutnou ja de sutiga suollui, vai i goabbak oaččo val'dit dasta, oudǫl go aktan læha. De alkiga doppen bigget. Bier'na li dimpar-olmǫi, riebe gæsačeddjin čoskǫit biggegi. Riebe gesi hahppilet ja ruvva. De jau'la bier'na: „Ale nu barka spai'da! gakka vuoi'ga famoit diuna iečastat.“ De jaulai riebi: „Suoi'ma dal mon asto bali vuolkan vieččačet čoskǫit; mɛn iv mon ruvva boade; vædja nale galkau mon suoi'ma gæsačet.“ De vulki riebi; de manai suollui ja alki borrǫt vuoddjadutnou, ja go li borrǫm, de manai gaddai, ja de boahta bierhna lusa, ja de jau'la riebi bier'nai: „Illa dauk don mannam suollun dan bottǫn go mon iv lem du lunne?“ Jau'la bier'na: „Iv la,“ ja bier'na jau'la rehpehi: „Mar'je don læ ieča mannam?“ De

3. REVEN OG BUKKEN.

Reven var i skogen; så får den se en bukk; reven spør: „Hvad gjør du her?“ Bukken spør: „Hvad gjør du i skogen?“ Reven sier: „Jeg spaserer her og ser til sauer og gjeter.“ Bukken sier: „Jeg vil tale med dig.“ Reven kommer til bukken; den spør bukken: „Heter du bukk?“ Bukken sier: „Nei; jeg heter sau.“ Reven sier: „Hvorfor har du de hornene på hodet?“ Den sier: „Jeg skal stikke Luttak med dem.“ Reven sier: „Har du sett Luttak?“ Bukken sier: „Ja, det har jeg.“ Reven vil nu at bukken skal være stille. Den spør: „Når kommer Luttak til bukken?“ Bukken sier: „Hun kommer imorgen.“ Bukken er nu fremdeles stille, og reven skal nu næste dag komme til vatnet, for å se Luttak. Så treffes de ved bredden. Bukken sier til reven: „Sett dig på hornene mine; så skal jeg bære dig dit hvor lammet er.“ Så kaster bukken den i vatnet; reven drukner der, og så mekret bukken: „Og der skal du nu være,“ og reven sier: „Hadde jeg nu fått dig hit, skulde jeg ha ett øiet ditt.“ Så gikk bukken sin vei derfra.

4. SMØRTØNNEN.

I gamle dager gikk bjørnen og reven sammen; da fant de en smørtønne og rodde med den til en holme, forat ingen av dem skulde få ta av den, før de var sammen. Så begynte de å bygge der. Bjørnen var tømmermann; reven drog stokker til bygningen. Reven drog fort og snart. Bjørnen sier: „Arbeid ikke så fort! Du strever riktig alle kreftene av dig.“ Reven sa: „Jeg går nu sakte i mak for å hente stokker; men jeg kommer ikke snart; op på veien skal jeg dra langsomt“ Så gikk reven; han reiste til holmen og begynte å ete av smørtønnen, og da han hadde ett, reiste han i land. Han kommer til bjørnen og sier til ham: „Du har dog ikke vært på holmen den stund jeg ikke var hos dig?“ Bjørnen sier: „Nei; det har jeg ikke,“ og han sier til reven: „Kanskje du selv har vært

jau'la riebi: „Iv la.“ De bier'na gačat: „Gonnǫ læ dodnǫ læhkam da bottǫu, go leddje erin?“ De riebi jau'la: „Ahkač oaččoi manau; de ver'dijeu monnǫ gastadet dau manau.“ De bier'na gahča: „Mi namma?“ „Alkač læ namma.“

De riebi vaste gæsastalgoadi ruvva čoskǫit biggegi, ja de vuol'ga vaste ja de gadoi mæl'gadau eride. Bier'na juo vuor'degoadi. De boahta; de jau'la bier'na riehpehi: „Mɛn suollun læ ma don mannam vuojau borrǫmen?“ De jau'la riebi: „Iv la mon mannam, jus eča illæ mannam.“ De jau'la bier'na: „Jus don illæ mannam, de iv la mon mannam. Vuoddja-dudno læ aimon.“ De gahča bier'na riehpehest: „Gonnǫ leddji, go gahtu?“ Riebi jaula: „Ahkač oaččoi manau; de ver'dijeu mon dau gastadet.“ Bier'na gačat: „Mi mana namma?“ „Gaskač læ namma.“

De alki riebi vaste gæsačahčat čoskǫit. De jau'la bier'na: „Ale nu spai'da barka!“ Jau'la riebi: „Iv, suoi'ma mon galkau bar'gat.“ De vulki ja gadoi mæl'gadau erit. De vuolki vati suollui ja borǫi vuojas ja binnačau val guodi ja balkisti dau guoros vuoddja-dutnou nuorrai, ja de boahta bierhna lusa. De jau'la bier'na: „Vuojau læ ma don læhkam suollun suolademi?“ Jau'la riebi: „Jus don illa mannam, i læ son mannam danne.“ Bier'na gačat: „Gonnǫ gahtu nu mæl'gadau?“ Jau'la riebi: „Ahkač lei manau oaǯǯum; de son ver'di dau gastadet.“ „Mi mana namma?“ bier'na gačai. „Loahpač læ mana namma.“

De gal'gaba dal oaddat gas'kabæi'vai, vai vuoiŋadallaba. Mɛn bier'na jau'la riehpehi: „Don læ gal vuojau borrǫm.“ De jau'la riebe: „I læ son borrǫm.“ De jau'la bier'na: „Vuoinečen moai dal, goappa bahta buoitep šadda, go moai gohccǫjen oaddimes.“ De jau'la riebe: „Dipte nou! Du hoalla orrus sadnis!“ Bier'na li jas'ka, daina go ieča i læm borrǫm vuojas. De oaddaiga goappačaga. De riebe bære addjemen odi. De gæhčai riebe, go bier'na oaddai jas'ka; de vuolki vieččačet dau binna-vuojau, mait li vuor'gem dat vuoddja-dutnos, mait li borrǫm akto, ja vuoitai bierhna badau olkolt, ja de oaddai. De bier'na čuoǯǯel bajas oaddimes ja gæhčas riehpeha badau, lægo vuoddjan; ičči vuoini. De gæhčas iečas badau bier'na; de læ gob'-

der?“ „Reven sier: „Nei, det har jeg ikke“. Så spør bjørnen: „Hvor har du vært den stund du var borte?“ Reven sier: „Det var en kone som fikk et barn; så måtte jeg døpe barnet.“ Bjørnen spør: „Hvad heter det?“ „Begynt.“

Så begynte reven igjen å dra i en fart stokker til bygningen, og han går igjen avsted og blev en hel stund borte. Bjørnen begynte alt å vente. Da kommer han; bjørnen sier til ham: „Du har kanskje vært på holmen og spist smør?“ Reven sier: „Jeg har ikke vært der, hvis du ikke selv har vært der.“ Bjørnen sier: „Hvis du ikke har vært der, så har ikke jeg vært der. Smørtønnen er i behold.“ Bjørnen spør reven: „Hvor var du, da du var borte?“ Reven sier: „Det var en kone som fikk et barn; så måtte jeg døpe det.“ Bjørnen spør: „Hvad heter barnet?“ „Halv.“

Så begynte reven igjen å dra stokker. Bjørnen sier: „Arbeid ikke så fort!“ Reven sier: „Nei, jeg skal arbeide langsomt.“ Han gikk og blev en hel stund borte. Han reiste igjen til holmen og åt av smøret; han levnet bare litt og kastet den tomme smørtønnen i sjøen, og så kommer han til bjørnen. Bjørnen sier: „Du har kanskje vært på holmen og stjålet smør?“ Reven sier: „Har ikke du vært der, har ikke jeg vært der.“ Bjørnen spør: „Hvor var du så lenge?“ Reven sier: „Det var en kone som hadde fått et barn; så måtte jeg døpe det.“ „Hvad heter barnet?“ spurte bjørnen. „Det heter Slutt.“

Så skal de nu legge sig å sove til middag for å hvile. Men bjørnen sier til reven: „Du har nok ett smøret.“ Reven sier: „Nei, jeg har ikke.“ Bjørnen sier: „Vi skal nu se hvem som blir fetest i enden, når vi våkner.“ Reven sier: „La så være! La dine ord være sanne!“ Bjørnen var rolig, fordi han selv ikke hadde ett av smøret. Så la de sig begge til å sove. Reven dormet bare. Da han så at bjørnen sov rolig, gikk han for å hente den smørbiten han hadde gjemt fra smørtønnen, som han hadde ett op alene, og smurte bjørnen i enden utvendig, og så la han sig til å sove. Bjørnen reiser sig fra søvnen og ser på revens ende, om den er smøret; han så ikke noe. Så ser bjørnen på sin egen ende; da flyter der smør på den, og han legger sig igjen. Da våkner reven og ser på bjørnens

domen bierhna bada nanna vuoddja, ja de vaste viellet. De gohccǫ riebe bajas ja gæhčas bierhna badau; de ai'ca bierhna badau gob'-domen vuojas. De boktǫ riebe bierhnau bajas oaddimes, jau'la: „Don læ borrǫm vuojau; vuoina dal ieč, aht don læ borrǫm vuojau akto dalloi, go mon iv lim du lunne." De moaratuvai bier'na riehpehi ja galkai cab'mit; de valeti riehpehau bier'na. Riebe ver'di badan mannat. De siradiga radnastallames; de vuolkiga goabbak gæinoska.

De li bier'na suoladam muhtim hæiman stuorra, buoites svineu. De vuol'ga mæhccai daina svinina, ja riebe dau vuoi'na, mɛn i diede, goktǫ gal'ga radeu oaǯǯot bierhna segin borrǫt dat svinis. De vuol'ga gæinos riebe bierhna baikis. De gau'na væpsa beseu, mi li nu stuorak go ulmuča oai'vi, ja de val'da dau, ja de vuol'ga dobbele, goggu dal ar'vit bier'na boahta. De ai'ca bierhnau vaʒʒimen stuor jekkeu, ja de vuol'ga dohkku. De li jeg'ge-guou'dilen stuorra gallo, ja de guohca riebe dan gallo nala, ja bier'na ai boahta gallo-guorau vacce. De buorastahtta riebe bierhnau: „Bures, addja! mi læ dat duina?" gačat riebe bierhnas. De bier'na jahtta: „Na, dat læ unna svini-čiukač, mait læu mon val'dam hæimas." De jau'la riebe: „Na, gallal duina dal biebmo. Læ suina ai binna njal'me-halmač." De gahčal bier'na: „Mi læ dat duina?" De jau'la riebe: „Honuk-bessi, mi læ nu stuorak go ulmuča oai'vi." De jau'la bier'na: „Vatte munje dasta akti smahkkut!" De jau'la riebe: „I son vatte oudǫla dunje iečam njal'me-halmis; mɛn jus don vatta munje gol'mǫ njalme dieva gaskistet dat svinistat, de galka oaǯǯot mu njal'me-halmis." De jau'la bier'na: „Valte bæra!" Bier'na vuoini: „Jus oaǯǯu akti njamistet, de njamis diuna." Mɛn riebe jau'la: „I val don oačččo oudǫla njamistet oudǫl go mon læm borrǫm du svinis." De bier'na jau'la: „Alke dal borrǫt ruvva!" De riebe al'ga gai'got svineu mielka melta. De val'da cogeu ja borrǫ ja sis-buoitit ai svinis. Bier'na dal gæhčča, ja go li de borrǫm, de gohččču bierhnau: „Njamis dal mu njal'me-halmis don ai!" De bier'na viellet valači nala ja bieddja væpsa-beseu juolki gas'kai. De al'ga njammat. De væpsa olkus gaika diuna bese sista ja al'gen čuoggot bierhna čalmit, beljit ja njunjeu, ja dat beive rajes læ bier'na har'ge væpsais čuokkotallames.

(Tysfjord 1885.)

ende; han ser at der flyter det av smør. Da vekker han bjørnen og sier: „Du har ett smøret; nu ser du selv, at du har ett smøret alene dengang da jeg ikke var hos dig.“ Da blev bjørnen sint på reven og skulde slå til ham; han for løs på reven. Reven måtte ta flukten. Så skilte de lag; de gikk hver sin vei.

Bjørnen hadde på en gård stjålet et stort, fett svin. Han går ut i skogen med svinet, og reven ser det, men vet ikke hvordan han skal finne på råd til å ete av svinet i lag med bjørnen. Da går han sin vei bort fra bjørnens plass. Han finner et hvepsebol som var så stort som et menneskehode; det tar han og går dit hvor han nu skjønner at bjørnen kommer. Så ser han bjørnen gå over en stor myr og går dit. Der var midt på myren en stor sten, og reven springer op pa stenen. Bjørnen kommer også gående fram med stenen. Reven hilser på bjørnen: „Goddag, gamlefar! hvad har du der?“ spør han. Bjørnen sier: „Nå, det er en liten grisunge som jeg har tatt på en gård.“ Reven sier: „Nå, du har nok mat. Jeg har også litt munngodt.“ Bjørnen spør: „Hvad er det du har?“ Reven sier: „Et honningbol som er så stort som et menneskehode.“ Bjørnen sier: „La mig én gang smake av det!“ Reven sier: „Jeg gir dig ikke først av mitt munngodt; men hvis du lar mig bite tre munnfull av svinet ditt, skal du få av mitt munngodt.“ Bjørnen sier: „Ta bare!“ Han skjønte: hvis han får suge én gang, suger han alt. Men reven sier: „Du får ikke suge, før jeg har ett av ditt svin.“ Bjørnen sier: „Begynn nu å ete fort!“ Reven begynner å slite i svinet av bringekollen. Han tar hjertet og eter det og likeså innfettet i svinet. Bjørnen ser nu på, og da reven hadde ett, ber han bjørnen: „Sug nu også av mitt munngodt!“ Bjørnen legger sig på kne og legger hvepsebolet mellem føttene. Han begynner å suge. Da for alle hvepsene ut av bolet og begynte å stikke bjørnen i øinene, ørene og nesen, og fra den dag er bjørnen redd for å bli stukket av hveps.

5. KUFFE, REHPIHA JA HASKOVISA BIRRA.

Kuffe lei nau jalla ja hoau'ke ja jakkarades ja jahki gaika, mait gulla ja vuoini; da vuojetin suvva gose sihtin. Rebi mai muhtin jaulai: „Goktǫ læ don nau jalla?“ De jau'la Kuffe: „Læu so mon jalla? Monnǫ iečam auke dehti dau barkau.“ De jau'la rebi: „Vuoiniča, makkar aukit dasta oaččo?“ De jau'la Kuffe: „Gal mon aukit oaččov dasta, ihka dalle vuoina, aht monnǫ doššeu barkau.“ De jau'la rebi: „Muttak lahkai don ma dal dast ana aukiu.“ De has'ta rebi Kuffeu vei'dičit mæhccai, ja haskoves ai boahta sæhkai. De vuol'gen ja mannen guhkas mæl'gadi ja gau'nin ollo nautit. De gal'gin vuohčegoahtet; de Kuffe huohkegodi ja jau'la: „Im mon duosta vuohčet.“ Rebi ja haskoves alkiga vuohčet. Kuffe čuor'vo: „Alle čuorvo mia nala gæitoit!“ De jau'la rebi ja haskoves: „Læ si da, vuoina, nagen gæi'do? De læ čiel'ga naute diu'na gai'ka, mait vuoina.“ Ja vuočiga goabbak lotteu ja Kuffe i nagen ane, bære vel čuoǯǯu ja gæhčat. De vuočiga rebi ja haskoves goabbak njoammelau; de Kuffe suhtai rehpihi ja haskovessai, go son i maitek oaččo. Ja de vuočiga rebi ja haskoves goabbak čufčeu. Ja de ollo suhtai Kuffe ja alki rehpihis ja haskovesas ribadahčat. De suhtai haskoves ja valti njoammelau giehtai ja boŋkudalai daina Kuffeu bahtai. De čuor'vo Kuffe: „Boahte gajučet muvva! Gæi'do mu badau borrǫ.“ De gačat rebi: „Goassa?“ „Es'ke.“ De jau'la rebi: „Iv goit mon vuoine.“ De jau'la Kuffe: „Bakči goit mu badau; ihkap læ vel juo stihkeu borrǫm.“ De čuorvoi Kuffe haskovessai: „Ičči so du giedau borǫ, go njoamoi du giehtai?“ De jau'la haskoves rehpihi: „Mait gal'gin dahkat daina Kuffin, go son læ nau jalla? Buoremus sieradet erit.“ De aicaiga goappača lottiu ja de vuočiga ja oaččoiga. De Kuffe vast čuor'vogodi: „Manne nau ollo gæitoit vuohčibehtte?“ De suhtai haskoves ja rebi, valtiga goappača ja ruoškadalaiga daiga lotti, mait giedan aniga, Kuffeu belji vuollai ja čavelki. De Kuffe čuorvoi: „Boahte gajučet muvva! Gæi'do gas'ka musta beljevuolit ja čavelkau.“ De gučat rebi: „Goassa?“ „Dalle.“ De jau'la haskoves: „Iv goit

5. KUFFE (TÅPEN), REVEN OG ASKEFIS.

Kuffe var så tåpelig og tosket og godtroende og trodde alt hvad han hørte og så; de sendte ham hvorhen de vilde. Reven sa også engang: „Hvorfor er du så tåpelig?“ Kuffe sier: „Er jeg tåpelig? Jeg gjør det til mitt eget gagn.“ Reven sier: „Du skal vel se hvad gagn du får av det.“ Da sier Kuffe: „Jeg får nok gagn av det, skjønt du nu ser at jeg arbeider for ingenting.“ Reven sier: „Lite gagn har du dog nu av det.“ Så opfordrer reven Kuffe til å gå på jakt i skogen, og Askefis kommer også med. Og så drog de avsted og gikk riktig langt og traff på meget vilt. Så skulde de skyte. Kuffe begynte å rope og sier: „Jeg tør ikke skyte.“ Reven og Askefis begynte å skyte. Kuffe roper: „Rop ikke skrømt på oss!“ Da sier reven og Askefis: „Er det noe skrømt? Det er tydelig vilt alt hvad du ser.“ Og de skjøt hver en fugl, og Kuffe hadde ikke noe; han står bare og ser på. Så skjøt reven og Askefis hver en hare. Da blev Kuffe sint på reven og Askefis, fordi han ikke fikk noe. Og så skjøt reven og Askefis hver en tiur. Da blev Kuffe meget sint og begynte å ville ta dem fra dem. Askefis blev sint, tok haren i hånden og dasket Kuffe med den i enden. Kuffe roper: „Kom og frels mig; skrømt eter enden min.“ Da spør reven: „Når?“ „Nu nylig.“ Reven sier: „Jeg ser det dog ikke.“ Kuffe sier: „Det gjorde dog ondt i enden min; kanskje det alt har ett et stykke.“ Da ropte Kuffe til Askefis: „Åt det ikke hånden din, da det tok fatt i den?“ Askefis sier til reven: „Hvad skal vi gjøre med denne Kuffe, da han er så tåpelig; det er best å få ham vekk.“ Da så begge en fugl og skjøt og fikk den. Kuffe begynte igjen å rope: „Hvorfor skyter I så mange skrømt?“ Da blev Askefis og reven sinte; de tok begge og slo med de fuglene de hadde i hånden, Kuffe under ørene og i ryggen. Kuffe ropte: „Kom og frels mig! Skrømtet biter mig under ørene og i ryggen.“ Reven spør: „Når?“ „Nu.“ Da sier Askefis: „Jeg ser det dog ikke.“ Reven sier: „Det er bedre at vi går hjem.“ Kuffe roper: „Jeg tør ikke; skrømtet eter mig.“ Da løp Reven og Askefis hjem og Kuffe med.

mon vuoine.“ De jau'la rebi: „Buorep vuol'gup si'dai!“ De Kuffe čuor'vo: Im mon duosta; gæi'do borrǫ.“ De vuol'ge rebi ja haskoves viega si'dai ja Kuffe maŋin.

De bassin sitan dais vei'dim-lottis ja de biutiga Kuffe borǫčit. De Kuffe jau'la: „Iv mon duosta gæitou borrǫt.“ De jau'la rebi ja haskoves: „Læ so dat, vuoina, nagen gæi'do? Ih do don dadjada da verteu aht vuoina: dat læ lottebier'go? De jau'la Kuffe: „I læ dat nagen lottebier'go.“ De moarati rebi ja haskoves ja goalkutalaiga Kuffeu daina bassim-staččoin bahtai. De čuor'vu Kuffe: „Gæi'do mu badau boal'da.“ De ain vel ænabut goalkutalaiga. De Kuffe čuor'vo: „Dehe boal'da mu badau; bahkas læ goit.“ De suhtai rebi ja haskoves ja hoikǫiga olkus Kuffeu. De Kuffe ol'gon hui'ka: „Haskoves ja rebi, boahte vehkken! Gæi'do mu olkus vuolkati.“ Mɛn eika gullin daga, oaddaiga. De bodi Kuffe goahtai ja alki ræi'vat šeunjis goadin. De rebi ja haskovis gahppadika bajas ja čanaiga Kuffeu juolkes ja de velledet gohčoiga. Kuffe i sida. De valtiga ja gurbiga roaukoi sisa, ja de ver'de Kuffe oadit šavot danna. Diptiga oanigau oadit; de bowtiga bajas boročit Kuffeu. De jau'la Kuffe: „Iv mon duosta borrǫt dunnu biu'demgæitou.“ De cokkǫiga bier'gostihkeu njal'mai Kuffi. De čuor'vu: „De læ mu njalmin gæi'do.“ De jau'la rebi ja haskovis: „Jus ih dal oro šavot ja borǫ, de ruoškadala dal.“ De jau'la Kuffi: „Juo læ mu njalmin gæi'do.“ De jau'la rebi ja haskovis: „Læ so dat, vuoina, nagen gæi'do? Dat læ čiel'ga lottebier'go.“ I Kuffe duosta borrǫt. De valtiga risseu ja aitiba sviddit daina, jus i borǫ. De Kuffe jau'la: „Bukte dal binna liemau,“ ja de jugai ja jau'la: „De li njalka liepma,“ ja de borrǫgodi bierkou, ja de luoitiga luovas.

De vuol'get gal'ga guolit biutačit. De Kuffe jau'la: „Mon læu gieutas; im mon veji.“ De jau'la rebi ja haskovis: „No, baci odet!“ De jau'la Kuffe: „Im mon bace dunnust.“ De jau'la rebi ja haskoves: „Ih don daga maidak munnu maŋen; bære dotnǫ munnuv ara.“ De jau'la Kuffe: „Gonnǫ mon dunnuv arau? Gosǫ gal'gap dal vuol'get?“ De jau'la rebi ja haskoves: „Guolit biutačet.“ De oaggogohtin ja oaččoiga goabbak guoleu, rebi ja haskoves; Kuffe i

Så stekte de hjemme av de fuglene de hadde fått, og bad Kuffe spise. Kuffe sier: „Jeg tør ikke spise skrømt.“ Da sier reven og Askefis: „Er det vel noe skrømt? Forstår du ikke så meget at du ser det er fuglekjøtt?“ Kuffe sier: „Det er ikke noe fuglekjøtt.“ Da blev reven og Askefis sinte og slo Kuffe i enden med stekepannen. Kuffe roper: „Skrømtet brenner mig i enden.“ Da slo de ham enda mer. Kuffe roper: „Det brenner mig i enden; det er dog varmt.“ Da blev reven og Askefis sinte og skjøv Kuffe ut. Kuffe roper ute: „Askefis og rev, kom til hjelp! Skrømtet kastet mig ut.“ Men de lot som de ikke hørte; de la sig til å sove. Da kom Kuffe inn i gammen og begynte å slå i den mørke gammen. Reven og Askefis hoppet op og bandt Kuffe efter foten og bød ham legge sig. Han vilde ikke. Da tok de og bandt ham inn i feldene, og så måtte han sove rolig der. De lot ham sove en stund; så vekket de ham til å spise. Kuffe sier: „Jeg tør ikke spise det skrømtet I har fått.“ Da stakk de et kjøttstykke i munnen på ham. Han roper: „Nu er skrømtet i munnen min.“ Reven og Askefis sier: „Hvis du nu ikke er stille og spiser, får du nu bank.“ Kuffe sier: „Skrømtet er alt i munnen min.“ Da sier reven og Askefis: „Er det vel noe skrømt; det er klarlig fuglekjøtt.“ Kuffe torde ikke spise. De tok et ris og truet med å slå ham med det, hvis han ikke spiste. Kuffe sier: „Kom nu med litt sodd,“ og så drakk han og sier: „Det var godt sodd,“ og så begynte han å spise kjøtt, og de slapp ham løs.

Så skal de gå og fiske. Kuffe sier: „Jeg er trett; jeg orker ikke.“ Reven og Askefis sier: „Nå, bli igjen og sov!“ Kuffe sier: „Jeg vil ikke bli igjen efter eder.“ Reven og Askefis sier: „Du gjør ikke noe i lag med oss; du hefter oss bare.“ Kuffe sier: „Hvor hefter jeg eder? Hvor skal vi nu gå hen?“ Reven og Askefis sier: „Å fiske.“ Så begynte de å fiske, og de fikk hver en fisk, reven og Askefis; men Kuffe fikk ingen. De fikk enda flere fisk. Kuffe spør: „Hvordan er det som I trekker op av sjøen?“ „Det er fisk.“ „Hvad slags fisk,“ spurte Kuffe. „Smålaks,“ svarte reven og Askefis. Da spør Kuffe: „Er den spiselig?“ Kuffe sier: „La oss heller gå og fange mus; I vet ikke at musen har godt kjøtt.“ Reven sier: „Vi tør ikke

owtak. De oǯǯun ain vel guolit. Kuffe gačat: „Makkar læ dat, mait doai gessibehtte jauri sista?“ „Da læ guole.“ „Makkar guole?“ gačai Kuffe. „Luossa-vejika,“ svarruiga rebi ja haskoves. De gačat Kuffe: „Læ so dat borǫtahtti?“ De jau'la Kuffe: „Buorep vuol'-gup šnjerau biutačit; æhppe doai diede, aht šnjeran læ njalka bier'go.“ De jau'la rebi: „Æn moai duosta sinna biu'degoahtet; moai guolit oudǫl gal'gen biu'det.“ De jau'la Kuffe: „Buorep vuol'gup si'dai!“ De jau'la rebi ja haskoves: „Mana dal don si'dai ja valte guolit maŋen!“ De jau'la Kuffe: „Go da mu borrǫgohte?“ „Æ da du borǫ.“ De jau'la Kuffe: „Jus dal mahttebehtte jau'lat, aht i borǫ mu, de galkau mon lehket riekta buorre olmai dunnu segin, ja de valtau nappu dal dait guolit ja manau si'dai.“

De noadoti ja de vaǯǯai ja vædja nann ei'vi owta neitau ja alki suogŋudahčat dam nei'dai. De nei'da ballai, go iččči doptǫ Kuffeu. De gačadi Kuffe neitast: „Mi du namma læ?„ Nei'da jau'la: „Mait don mu namas gačada?“ De jau'la: „Mon sidau dehtet.“ De jau'la nei'da: „Selbo læ mu namma.“ De čali Kuffe guole nala neita namau. De alki nei'da čai'mat, go son vuoini, aht dat lei nau kuffe. De manai Kuffe si'dai ja alki malestet guolit, ja de suottai dau guoleu, masi læ neita namma čalitum. Ja de boahtiba rebi ja haskoves si'dai, ja de supcas Kuffe: „Mon læu vuoi'nam owta čappa neitau ja galkau suogŋudet dasi.“ De gačat Kuffe rehpehes ja haskovesas: „Sihtabehtet munji suogŋ-oai'ven?“ De jau'la rebi ja haskoves: „I ma nei'da du, Kuffe, lagida?“ De jau'la Kuffe: „Jus dat i mu lagida, elle goit ma doai ušuta oaǯǯot!“ De jau'la Kuffe: „Mon anau juo namau čalitum.“ De gačat rebi: „Gosǫ læ čallam?“ „Guole si'dui læu mon dau čallam,“ svarrui Kuffe. De jau'la haskoves: „Vuoset munji namau!“ De viehka olkus guolit gæhčadihčat ja i gauna owtǫnik guolin namau. De huohkegodi: „Gonnǫl dat mær'kaguolle? Im mon gauna.“ De gačat rebi: „Mait huohke?“ Kuffe jau'la: „Monnǫ guoliu lahppiu.“

De jau'la rebi: „Ællam du guolin.“ Kuffe jau'la: „Gahtu akta guolle, gose mon namau liddjiv čallam.“ De jau'la rebi: „Makkar guolit læ vel vuoššamen?“ De Kuffe mui'tai: „Dalle læ danne

fange inne i gammen; vi skal heller fiske.“ Kuffe sier: „La oss heller gå hjem!“ Reven og Askefis sier: „Gå nu du hjem og ta fiskene med!“ Kuffe sier: „Enn om de begynner å ete mig?“ „De eter dig ikke.“ Kuffe sier: „Hvis I nu kan si at de ikke eter mig, skal jeg være riktig god mann i lag med eder, og så tar jeg da altså fiskene og går hjem.“

Så tok han børa og gikk avsted. Underveis traff han en pike og begynte å fri til henne. Hun blev redd, da hun ikke kjente Kuffe. Han spurte henne: „Hvad heter du?“ Piken sier: „Hvorfor spør du om det?“ Han sier: „Jeg vil vite det!“ Piken sier: „Jeg heter Selbo.“ Da skrev Kuffe pikens navn på en fisk. Piken begynte å storle, da hun så at han var så tåpelig. Kuffe gikk hjem og begynte å koke fiskene. Han skar op den fisk som pikens navn var skrevet på. Så kommer reven og Askefis hjem, og da sier Kuffe: „Jeg har sett en vakker pike og skal fri til henne.“ Han spør reven og Askefis: „Vil I være mine talsmenn?“ Reven og Askefis sier: „Piken bryr sig visst ikke om dig, Kuffe.“ Kuffe sier: „Hvis hun ikke bryr sig om mig, skal ikke I tenke på å få henne.“ Han sier: „Jeg har alt navnet opskrevet.“ Reven spør: „Hvor har du skrevet det?“ „På siden av en fisk har jeg skrevet det,“ svarte Kuffe. Da sier Askefis: „Vis mig navnet!“ De løp ut for å se på fiskene, og han fant ikke navnet på noen fisk. Da begynte han å rope: „Hvor er den merkede fisken? Jeg finner den ikke.“ Reven spør: „Hvad ropte du efter?“ Kuffe sier: „Jeg mistet fisken.“ Reven sier: „Det var ikke av dine fisker.“ Kuffe sier: „En fisk er blitt borte, som jeg hadde skrevet navnet på.“ Reven sier: „Hvad slags fisk koker du enda?“ Da husket Kuffe det: „Her er nu den fisken,“ og så tar han gryta ned og øser fiskene op og ser efter navnet, men finner det ikke. Da angret han hvad han hadde gjort. Reven spør: „Er ikke de fiskene dine enda kokt?“ „Nei, jeg angrer bare at jeg mistet navnet,“ sier Kuffe. Da sier Askefis til Kuffe: „Let ikke fåfengt!“ Reven og Askefis sier til Kuffe: „Du er riktig en stor tosk, da du holder på med dette tøv.“ Kuffe sier: „Kom, la oss gå!“ „Hvorhen?“ spør reven. Kuffe sier: „Jeg sa eder det isted.“ Reven og Askefis

dat guolle," ja de luoi'da ryta gaddai ja goi'vu guolit ja gæhčča namau ja i gauna. De saŋardačai, mait læ son dahkam. De gačat rebi: „Ællæ si ain da du guole gipmasa?" „Ællæ; monnǫ bære saŋardau, go namau lahppiu," jau'la Kuffe. De biehttu haskoves Kuffeu: „Ale arvotimeu ocǫ!" De jau'la rebi ja haskoves Kuffi: „Don læ stuorra hoau'ke go don dau arvotimeu barka." De jau'la Kuffe: „De boahte, mi vuol'gip." „Gose?" gačat rebi. Kuffe jau'la: „Juo mon es'ki dunnui jau'leu." De jau'la rebi ja haskoves: „De læ ban don kuffe." De jau'la kuffe: „Manen doai mu kuffen nabtastallabehtte?" De suhtai Kuffe ollu, moaratuvai ja bel'kigodi ja jau'la: „I læ untar, aht dunnu namma rebi ja haskoves." De suhtta rebi ja haskoves, bæncadalaiga Kuffeu. De valiti Kuffe rehpehau ja haskovesau faggai ja faggaden mæl'gadau. Rebi ja haskoves æba nagada. Go geu'dagodiga, de jau'la rebi: „Duole bier'na boahta." De gačat Kuffe: „Gonnǫl?" „Ih dǫ vuoini?" „Im mon vuoine," jau'la Kuffe. De valit vast faggai ja de bonjǫdahčin; de hal'va nagadačai Kuffe rehpehin ja haskovesain. De čuor'vi rebi: „Duole bier'na boahta." De Kuffe gæhčat ja gačat: „Gonnǫ?" De rebi jau'la: „Duole." De haskoves jau'la: „Jus dal vel munnu faggadahta guhkibuv, de sarhnov bier'nai, ja go bier'na oǯǯu gullat, de cab'ma du muottau." De Kuffe hoalaidahttegodi rehpehau ja haskovesau aht: „Æhppe galka supcastet bier'nai muvva. Jus dat oǯǯu gullat, de sloavva muvva hækkataga." De Kuffe gæhčča birra: var'ga bier'na boahta. De rebi čor'mǫdi bahtai Kuffeu. De čuor'vu Kuffe: „Rebi ja haskoves, boahte gajučet mu! Bier'na mu sloavva." De haskoves gačat: „Makta čau'ga?" De rebi čor'mǫdi vast bahtai nuppades. De Kuffe čuor'vu: „Bier'na sloavva; juo læ moddi mu sloavvam bahtai." De moarati Kuffe haskovessai ja rehpehi, go æba gajo, ja valiti vast faggai, ja de slaggi rehpehau ja haskovesau vuollai, ja de čuor'vu bierhnau vehkken capmačit haskovesau ja rehpehau. De rebi ja haskoves rat čau'ga čabrodaba badau ja jau'laba: „Dat læ muddo dal hei'tet rugeu gar'galemest."

(Jon Jonsen 1889, Tysfjord.)

sier: „Nu er du riktig kuffe (enfoldig)." Kuffe sier: „Hvorfor kaller I mig kuffe?" Da blev han meget sint; han blev vred og begynte å skjenne og sier: „Det er ikke noe under at I heter rev og Askefis." Da blev reven og Askefis sinte og slo Kuffe. Kuffe tok fatt på dem, og de tok tak en hel stund. Reven og Askefis rådde ikke med ham. Da de begynte å bli trette, sier reven: „Der kommer bjørnen." Kuffe spør: „Hvor er den?" Reven og Askefis sier: „Ser du ikke?" „Nei, jeg ser ikke," sier Kuffe. Så tok han atter fatt på dem. og de begynte å ta tak. Han rådde næsten med reven og Askefis. Da roper reven: „Der kommer bjørnen." Kuffe ser sig om og spør: „Hvor?" Reven sier: „Der." Askefis sier: „Hvis du nu enda lenger tar tak med oss, sier jeg det til bjørnen, og når han får høre det, gir han dig på pelsen." Kuffe begynte å godsnakke med reven og Askefis: „I skal ikke fortelle om mig til bjørnen; hvis han får høre det, slår han mig ihjel." Kuffe ser sig om: kommer bjørnen snart? Da slo reven Kuffe i enden med knyttneven. Kuffe roper: „Rev og Askefis, kom og frels mig! Bjørnen slår mig." Askefis spør: „Slo han hårdt?" Da slo reven ham igjen for annen gang i enden med knyttneven. Kuffe roper: „Bjørnen slår; han har alt noen ganger slått mig i enden. Da blev Kuffe sint på Askefis og reven, fordi de ikke frelste ham, og tok atter fatt på dem; han slengte dem under sig og roper på bjørnen at han skal hjelpe ham å banke Askefis og reven. Og reven og Askefis kniper ham riktig hårdt i enden og sier: „Det er nu på tide å holde op med å fortelle tøv."

(Slutning mangler.)

6.

Ak'ta gonagas ani gol'ma nieita. De iččа galkai dɛit val'dit. De kew'ri stratto nalli aldasa. De li klun'ta, gutte danne orui gæč'čat dal dan alli. De njuwtači alt oivi. Mada de oivi njuwtači danne, de valti gull-riŋka čutėn erte, doji dan gol'ma stikki; de owta bitta čanai klunta vuoktaide. Mada de danne oruiga owt gaska, de bodi vuostaš iččа owtain oivin; jowlai: „Hu hu, orogo dal don danne mu mor'sin bulididdi (bulidet)?“ „Mu li ow'dal ow'dal du.“ De gačadi alten: „Sėdago don lækit nu gæp'pat go dol'gi hɛller nuk lossat go plɛddjo?“ De jowlai klun'ta: „Don galka lækit nuk lossat go plɛddjo ja mon nuk gæp'pat go dol'gi.“ De čuolasti klunta maŋin. Klun'ta fiwkai alt un'da dol'gi go dol'gi. De klun'ta suod'dali oivi alten erte. Klun'ta valti, dan ow'da-njuowčagæči suod'dali erte ja sɛt'ti gæinos. De bodi Rid'darævva; de valti dat ja de tru'gidi gonagas-nieita, att galkai alt lækit, ja jun dal eča jowlai, de galkai god'dit alt. De kɛw'ri gonagas-nieita da bæivi bɛjas.

Nub'be bæi'vi bodi. De galkai nub'be niei'da osta. Sæbma læi sæbma. De Rid'darævva sɛt'ti gæinos; de bodi klun'ta vɛstek; de jowlai: „Njuwti mu oivi!“ Go de vuoktai sinn vuini or'binas gull-riŋka, dowdai; de doji dat ai ečas gull-riŋka ja čanai bitta vuoktaide. De bodi iččа guwtin oivin; de jowlai: „Hu, hu, dannego don oro mu mor'sin bulididdi?“ De jowlai klun'ta: „Mu li ow'dal ow'dal du.“ De gačadi iččа alten: „Sėdago don lækit nu lossat go plɛddjo hɛller nuk gæp'pat go dol'gi?“ De jowlai klun'ta: „Don galka lækit nuk lossat go plɛddjo ja mon nuk gæp'pat go dol'gi.“ De galkai iččа suod'dalet klunta maŋin. De klun'ta fiwkai alt owtan erte. De klun'ta suod'dali govčak oivit alten erte ja de valti da guok'te owtimus njuowčagæči ja de sɛt'ti gæinos. De bodi Rid'darævva; de tru'gidi alt, att son læi, gutt li alt bir'gem. De valti Rid'darævva ja de kɛw'ri gonagas-nieita bɛjas.

De bodi goalmat bæi'vi. De galkai nieitain osta ja de bodi stratto nalli. De vulki Rid'darævva danne erte. De bodi klun'ta ruok'tot De jowlai altin att: „Njuwtača mu oivi!“ Go de gæččai vuoktai

6. GUTTEN FRELSER KONGSDØTRENE FRA TROLLENE.

En konge hadde tre døtre. Et troll skulde ta dem. Kongen kjørte dem ned på stranden. Der var en gutt som var der for å se på. Hun lysket hodet hans. Mens hun lysket hodet hans der, tok hun en gullring av fingeren, brøt den i tre stykker og bandt det ene i guttens hår. Mens de var der en stund, kom det første trollet med ett hode. Det sa: „Hu hu, er du nu her og boler med kjæresten min.“ „Hun var min før hun var din“. Trollet spurte ham: „Vil du være så lett som en fjær eller så tung som bly?“ Gutten sa: „Du skal være så tung som bly og jeg så lett som en fjær“. Trollet hugg efter gutten. Gutten føk unda det hurtig som en fjær. Han hugg hodet av trollet. Han tok og hugg tungespissen av det og strøk sin vei. Da kom Ridder Rød; han truet kongsdatteren at hun skulde være hans, og hvis hun sa annet, skulde han drepe henne. Så kjørte han den dag kongsdatteren op (fra stranden).

Den næste dag kom. Da skulde den andre datter avsted. Det samme var det samme. Ridder Rød satte i vei; gutten kom igjen og sa: „Lysk hodet mitt!“ Da hun så sin søsters gullring i håret hans, kjente hun den; hun brøt også gullringen sin i stykker og bandt et stykke i håret hans. Så kom et troll med to hoder; det sa: „Hu hu, er du her og boler med kjæresten min?“ Gutten sa: „Hun var min før hun var din.“ Trollet spurte ham: „Vil du være så tung som bly eller så lett som en fjær?“ Gutten sa: „Du skal være så tung som bly og jeg så lett som en fjær.“ Så skulde trollet hugge efter gutten. Gutten føk unda ham. Gutten hugg begge hodene av ham, tok de to tungespissene og strøk sin vei. Da kom Ridder Rød og truet henne, at han var den som hadde frelst henne. Så kjørte han kongsdatteren op.

Så kom den tredje dag. Ridder Rød skulde avsted med kongsdatteren og kom på stranden. Så gikk han derfra. Gutten kom igjen. Han sa til henne: „Lysk mig i hodet!“ Da hun så i håret hans, fant hun sine søstrers gullringer der. Hun brøt også sin egen

sinni, de gawnai oar'binɛidis gull-riŋkait danne. De doji dat ai ečas gull-riŋka ja čanai vuoktaide. De bodi iččа golmain oivin; de jowlai dam sæpma go eččasa jow'len: „Hu hu, orogo don danne mu mor'sin bulididdi?“ De jowlai klun'ta: „Mu li ow'dal ow'dal du.“ De gačadi alten: „Sėdago don lækit nu lossat go plɛddjo hɛller nuk gæp'pat go dol'gi?“ De jowlai klun'ta: „Lægi don nuk lossat go plɛddjo ja mon nuk gæp'pat go dol'gi!“ De suod'dali guok'te oivi alten erte dan aiki; mɛn de čeludasgotten oivi bɛjas. Mɛn klun'ta vɛstek suod'dali; de suottai gaiten golm oivi alten erte ja de valti da gol'ma owtimus njuowčagæči, ja de vulki klun'ta gæinos. De bodi Rid'darævva; de jowlai: „Jun dal eča jowlak, att son læ, gutt læ du bir'gem, de galka hækkadaga liika lækit.“ Ja de valti ja kɛw'ri alt bɛjas gonagasa guiko.

De čattai stuora gledo danne. De gal'gen brulap'pai lak'ket. De čok'keden bor'dai gait diwna. De li ak'ta klun'ta, gutt manai danne; de jow'la ak'ta prinsæssais, att dan klunta gal'gen bor'dai goč'čot, ja goč'čun alt. Rid'daræva čok'kani halimusan bor'degæčin. De pratujen duon dan umma. De jowlai ak'ta: „Duole læ duot, gutt mia bir'gi.“ De i duos'tam Rid'daræva dal owtak jow'lat. De jow'la gonagas-niei'da aččinas att de gal'gen klunta vuoktait gæč'čat. De dowtai nieitas gull-riŋkait alt vuoktais. De gal'gen dal njuowčagečit gæč'čat, gi dal dɛit ani. De klun'ta bodi ečas njuowčageči. De jow'la gonagas: „Dat læ, gutt læ su nieitait bir'gem.“ De Rid'daræva val'den bortin erte; dat bære læi falskalaš, ja de čattai brulap'pi.

(Ole Kristensen 1889, Hadsel.)

7.

Dolin lei akta ahkač, mi ani owtọu barhneu, mi li nu bierek ja jalla; ičči daga iehčadau go spēledi ja dansai man guhkki li biei'vi, ja muhtim raddjai ijau. De owtọ bieivi ičči ahkač ane ænap biepmoit; de jau'la bar'nai: „Don vir'de bar'gagoahtit, vai juoida oačćo. Jus i barka, de moi nedastuvven biepmois ja dar'bahis.“ De bar'ni jau'la:

gullring i stykker og bandt den i håret hans. Da kom et troll med tre hoder; det sa det samme som de andre: „Hu hu, er du her og boler med kjæresten min?“ Gutten sa: „Hun var min før hun var din.“ Trollet spurte ham: „Vil du være så tung som bly eller så lett som en fjær?“ Gutten sa: „Vær du så tung som bly og jeg så lett som en fjær.“ Han hugg da to hoder av ham; men de begynte å hoppe op. Gutten hugg igjen; da hugg han alle tre hoder av ham og tok de tre tungespissene, og så gikk han sin vei. Da kom Ridder Rød; han sa: „Hvis du sier annet enn at det er mig som har frelst dig, skal du allikevel miste livet.“ Så kjørte han henne op til kongen.

Det blev stor glede der. De skulde stelle til bryllup. Alle sammen satte sig til bords. Da var det en gutt som gikk der; en av prinsessene sier at de skulde by den gutten til bords, og de gjorde det. Ridder Rød satt øverst ved enden av bordet. De pratet om det og det. Da sa en: „Der er den som frelste oss.“ Ridder Rød torde ikke si noe. Kongsdatteren sier til sin far at de skal se på guttens hår. Da kjente kongen sin datters gullringer igjen i håret hans. De skulde nu se hvem som hadde tungespissene. Gutten kom med sine tungespisser. Da sier kongen: „Det er ham som har frelst døtrene mine.“ De tok Ridder Rød bort fra bordet; han var bare en bedrager, og så blev det bryllup.

7. GUTTEN SOM VILDE FRI TIL DATTER TIL MOR I KROKEN.

I gamle dager var der en kone som hadde en sønn som var så tullet og tåpelig; han gjorde ikke annet enn å spille og danse så lang som dagen var, og en del av natten. En dag hadde kona ikke mer mat; da sier hun til sønnen: „Du må begynne å arbeide, så du får noe. Hvis du ikke arbeider, kommer vi i nød for mat og

„Iv sida bar'gat; mon farra sidau vuol'git suogŋon muorra-čiega ahkača niei'dai, ja go mon dau oaččou, de mon viesou buoragit ja valjet, ja iv goassak ušuta bar'gat maidak.“ De ahkač jahtta: „Dat i la nu boas'tot bahčas jaulatum.“

Raššodam ijan, aht juohkka bou'nǫ-gas'ka gorvoi dievva čaces, ja bæivadak bieiven. Bahčča giesi odǫ skuovaides saddjehi; ahkač cocoi dait, ahte guoi'degoahten. De bahčča cokkǫi juol'gai, ja de vuolki dav oanemus vædjau muorra-čiega ahkača nieita lusa bære viega. De boadi stuorra jekke næi'ga; de gahpai bounǫste bou'nǫi; de vimak lau'gi owtǫ bounǫ nala, ja de bæra bou'nǫ bullarasti čacis, ja de vuojoi. De boadi stuorra šeunjes hau'dai ja vuostagen ičči maidak vuoini, rogǫi bæra doppilt bajas boahtit; i galka goassak dohkku boahtit. Go čuoččoi danna ja i diehtam, goappus li gæi'no, de oaččoi vuoi'nit roahto boahtimen stuorra čoauta-gim'bo seipin. De jau'la roahtto: „Bures, ir'gam! suogŋon dauga munji dal boada, mahtau mon ar'videt,“ jau'la roahtto. Mɛn bahčča ušut šavot: „Galla mo dal duina val'dučau; vuorte bæra!“ De jau'la roahtto: „Næl'-gomen læ dauga dal, ar'vidau mon.“ I val bahčča hoala maidak. De roahtto gæssa biepmoit saddjehi; mɛn ællæn val iehčada go monnegara, ja roahtto li'gui daida har'mat buoraget; mɛn bahčča i vuoi'nam, aht leddjen nagen biepmo daina. De ičči obbǫ borǫ; šavot bæra vaiti olkus dasta. De jau'la roahtto aht: „Si'dai dauga dal don sida, ar'vidau mon.“ De vadda laikeu ja gohčču čuojatet dan laiki nanna, go olkus boahta ja si'dai vaʒʒa; mɛn i val galka ruoptot gæhčastet, mɛn vaʒʒet njuol'ga si'dasat.

Dego bahčča boadi si'dai, de gæhčasti ruoptot; de aicai stuorra vadás-gampau, ja ædnak li luor'galum, lahkusi fielosvædja guhkeu. De čuorvoi: „Edne, edne!“ Ahkač olkus viegai goades ja vallak i massi njunjeu ja njalmeu uksabællusi vuos'te, dainago son galkai nu rohtot olkus gulačet, mi li barhnen nedan. De vuoseti bar'ne ædnai dau vadas-gampau, ja edni valti dau bajas ja goaroi biktasit iehčases ja bar'nai, ja mi baddjel baci, vuolki stadai ja vuopti doppe ja oaččoi moadda bednegit, ja de viesoiga buoraget ja valjet.

Owtǫ beivi ahkač ičči ane enep biepmoit goadin; de jau'la bar'nai:

det vi trenger." Sønnen sier: „Jeg vil ikke arbeide; jeg vil før gå og fri til datter til mor i vedkråa, og når jeg får henne, lever jeg godt og flust og tenker aldri på å arbeide." Kona sier: „Det er ikke så galt talt av gutten."

Det regnet om natten, så det fløt fullt av vann mellem alle tuer, og det var solskinn om dagen. Gutten trakk sine nye sko frem; kona pusset dem så de begynte å skinne. Så tok gutten dem på foten og gikk den korteste vei til datter til mor i vedkråa og sprang bare. Han kom til en stor myr; han hoppet fra tue til tue; tilsist trådte han på en tue, og da boblet det bare om tuen, og så sank han. Han kom i en stor, mørk grop og så først ikke noe; han bad bare om å komme op derfra; han skulde aldri mer komme dit. Som han stod der og ikke visste hvorhen veien gikk, fikk han se en rotte komme med en stor nøkkelhank i halen. Rotta sier: „Goddag, kjæresten min! Du kommer nu allikevel for å fri til mig, kan jeg skjønne," sier rotta. Men gutten tenker stilltiende: „Jeg skal nok gifte mig med dig, vent bare!" Så sier rotta: „Du er dog nu sulten, skjønner jeg." Gutten sier ikke noe. Rotta drar mat frem; men det var ikke annet enn eggeskall, og rotta likte dem svært godt; men gutten så ikke at der var noen mat i dem. Han spiste slett ikke; han ønsket sig stilltiende bare ut derfra. Så sier rotta: „Du vil dog nu hjem, skjønner jeg." Hun gir ham en ulltråd og byr ham spille på den, når han kommer ut og går hjem; men han skal endelig ikke se tilbake, men gå bent hjem.

Da gutten kom hjem, så han tilbake; da fikk han se en stor vadmelsrull, og den var rullet ut et langt stykke, næsten en fjerdingsvei. Da ropte han: „Mor, mor!" Kona løp ut av gammen og mistet næsten nese og munn mot dørstolpene, fordi hun skulde ut i sådan fart for å se hvad som feilte sønnen. Da viste han henne vadmelsrullen, og moren tok den op og sydde klær til sig selv og sønnen, og det som blev tilovers, gikk hun til byen med og solgte der og fikk mange penger. Så levde de godt og flust.

En dag hadde kona ikke mer mat i gammen; da sier hun til sønnen: „Du må begynne å arbeide, så vi får noe." Men gutten sier:

„Don ver'de bar'gagoahtit, vai juoida oaǯǯun.“ Mɛn bahčča jau'la: „Iv mon sida bar'gat; mɛn mon sidau farra suogŋon vuol'git muorra-čiega ahkača nieita lusa, ja go mon dau oaččou, de mon viesou buoraget ja valjet.“ De ahkač ušuti: „Dat i læ boas'tot bahčas jaulatum.“ Ahkač li nu jalla, varuti: dau vadas-gampau, mait outep bale li oaǯǯum, aht muorra-čiega ahkača niei'da li dau skeŋ'gem bar'nai, ja mar'je go dalle boahta vati, de skeŋ'ge vati juoida. Raššodam ijan, bæivadak bieiven, aht juohkka bou'nǫ-gas'ka gorvoi čaces dievva. De vuolki bahčča dau oanemus vædjau. De boadi stuorra jekke niedjen; de lau'gogoadi bounǫste bou'nǫi, ja de bullarasti bou'nǫ, ja ičči ganuga, oudǫla go boadi stuorra šeunjes hau'dai, ja rogǫi bæra doppilt bajas boahtit, ja dohkku i galka goassak boahtit. Vuostak ičči maidak vuoine; de bæra vaiti olkus. Go danna čuoččoi ja var'dahi, goggu gæi'no olkus, de boadi roahtto, stuorra čoauta-gim'bo seipin, ja jau'la: „Buris, buris, ir'gam! Mon vuoinau, don dal sida val'dut; mɛn iv la mon ain ræi'da; mɛn go goalmat bale boada, de gal'gen gir'gui vuoddjet.“ De jau'la roahtto: „Næl'gomen læ dauga dal dodnǫ, ar'vedau monnǫ.“ De bukta saddjehi monnegarait, maida roahtto buoraget li'gui; mɛn bahčča vuoini: da ællæm nagen biepmo. De ičči obbǫ borǫ. De jau'la roahtto: „Si'dai dauga dal don sida, ar'vidau mon.“ De vadda laikeu. „Čuojata dan laiki nanna, go olkus boada; mɛn i val galka ruoptot gæhččat, oudǫla go si'dai boada.“

Ja bahčča ičči gæhča, oudǫla go si'dai boadi; de son gæhčasti ruoptot ja oaččoi vuoi'net stuorra ruda-gampau. De čuorvoi etneu olkus: „Edne, edne!“ Ahkač olkus owtǫ doarkista, ja de vuoseti bar'ni dau ruda-gampau, ja ahkač valti dau bajas ja goaroi biktasit iehčases ja bar'nai, ja mi baddjel baci, vuolki stadai ja vuopti doppe ja oaččoi ollo bednegit, ja de viesoiga buoraget ja valjet, ja de ičči bahčča darpaha ušutet bar'gat, alhme da bednega bin'den. Mɛn owtǫ beive gukkes aike lidama maŋŋel de ičči ahkač ane enep biepmoit goaden. De jau'la bar'nai: „Don vir'de bar'gagoahtit, vai juoida oaččo.“ Mɛn bahčča jau'la: „Iv mon sida bar'gat; mɛn mon sidau farra suogŋon vuol'git muorra-čiega ahkača nieita lusa, ja go mon dau oaččou,

„Jeg vil ikke arbeide; men jeg vil før gå og fri til datter til mor i vedkråa, og når jeg får henne, lever jeg godt og flust.“ Kona tenkte: „Det er ikke galt talt av gutten.“ Kona var så tåpelig, at hun mente at den vadmelsrull som gutten forrige gang hadde fått, hadde datter til mor i vedkråa skjenket ham, og kanskje hun, når han nu kommer igjen, atter skjenker ham noget. Det regnet om natten og var solskinn om dagen, så det fløt fullt av vann mellem alle tuer. Gutten gikk den korteste veien. Han kom til en stor myr; da begynte han å skritte fra tue til tue, og så boblet det om en tue, og han stanset ikke, før han kom i en stor, mørk grop. Han bad bare om å komme op derfra, og dit skulde han aldri mer komme. Først så han ikke noe; han ønsket sig bare ut. Som han stod der og så efter hvor der var vei ut, kom en rotte med en stor nøkkelhank i halen og sier: „Goddag, goddag, kjæresten min! Jeg ser at du nu vil gifte dig; men jeg er enda ikke ferdig; mer når du kommer tredje gang, skal vi kjøre til kirken.“ Rotta sier: „Du er dog nu sulten, skjønner jeg.“ Så bringer hun frem eggeskall som hun likte godt; men gutten så at det ikke var noen mat. Han spiste slett ikke. Da sier rotta: „Du vil dog nu hjem, skjønner jeg.“ Hun gir ham en ulltråd. „Spill på den ulltråden, når du kommer ut; men du skal endelig ikke se tilbake, før du kommer hjem.“

Og gutten så ikke tilbake, før han kom hjem; da så han tilbake og fikk se en stor klædesrull. Da ropte han mora ut: „Mor, mor!“ Kona kom skjelvende ut, og sønnen viste henne klædesrullen. Hun tok den op og sydde klær til sig selv og sønnen, og det som blev tilovers, gikk hun til byen med og solgte der og fikk mange penger. Så levde de godt og flust, og gutten behøvde ikke å tenke på å arbeide sålenge pengene varte. Men en dag da lang tid var gått, hadde kona ikke mer mat i gammen. Hun sier da til sønnen: „Du må begynne å arbeide, så du får noe.“ Men gutten sier: „Jeg vil ikke arbeide; men jeg vil før gå og fri til datter til mor i vedkråa, og når jeg får henne, lever jeg godt og flust.“ Kona tenkte: „Det er ikke galt talt av gutten.“ Det regnet om natten og var solskinn om dagen, så det fløt fullt av vann mellem

de mon viesou buoraget ja valjet.“ De ahkač ušuti: „Dat i læ boas'tot bahčas jaulatum.“ Raššodam ijan, bæivadak bieivin, aht juohkka bou'nǫ-gas'ka gorvoi čaces dievva. De vuolki bahčča dau oanemus vædjau. De boadi stuorra jekke niedjen; de lau'gogoadi bounǫste bou'nǫi, ja de bullarasti bou'nǫ, ja ičči ganuga, oudǫla go boadi stuorra šeunjes hau'dai. De boadi roahtto, stuorra čoauta-gim'bo seipin; de jau'la: „Juo de boada. De læu mon dal ræi'da; de gal'gen gir'gui vuoddjet.“ De roahtto sei'veli čiehkai; de boahten guhtta stuorra roahto giese stuorra bassem-staččoina, ja de čohkkedi duot roahtto staččo guou'deli, mi bahčaina hoalai, ja ollo smavva ieča roahto gæssaden juohkkat čiegas ja čohkkeden birra raptaida, ja muhtima nada nala. Mɛn bahčča ušuti šavot: „Galla mo dal roahtoin val'dučau; vuorti bæra!“ ja var'dahi bæra gæino dasta olkus boahtit. Ja go var'dahemi li gæino duobbeli, de roahtto čuorvoi: „Boade, boade, ir'gam! čohkkeda voŋna nale!“ De bahčča gæhčasti ruoptot ja ičči vuoine ehčadau go roahtoit ja bassem-staččou. De jau'la roahtto: „Vænakam, væddja læ bas'ke; don vir'de vaʒʒet unnanač oudǫn, dassek væddja buorran.“ De bahčča vacci oudǫn ja gæhčai šiehtes aikeu bæssat badan vuol'git roahtto-mattos, ja go bahčča vacci oudǫn, de oaččoi gullat dakkir čappa, finis gielau maŋŋen čuor'vomen: „Boade, boade, vænakam! Væddja læ dal buorre; čohkkeda voŋna nala!“ De bahčča gæhčasti maŋas; de son oaččoi vuoi'nit: guhtta bieddjes hæsta boahte giese golletum voŋnain(a), ja prinsæssa voŋna sinna, mi li nu čabbe ja loddje. Dego bei've almen guoiti su arodiddja, ja do smavva roahtoča šadden su bærrahen, ma leddjen nu loje dego manno ja naste. De bahčča ušuti: „Buorep læ dal prinsæsaina val'dut go roahtoina,“ ja de vurti ja čohkkedi voŋnai, ja de vuojiga gir'gui ja jugalves oroi guokta vahko, ja ihkap vel dalla jucače; guhtes diehta?

(Jon Jonsen 1885, Tysfjord.)

alle tuer. Gutten gikk den korteste veien. Han kom til en stor myr; da begynte han å skritte fra tue til tue, og så boblet det om en tue, og han stanset ikke, før han kom i en stor, mørk grop. Da kom en rotte med en stor nøkkelhank i halen; hun sier: „Nu kommer du. Nu er jeg ferdig; vi skal kjøre til kirken.“ Rotta vinket bort i kroken; da kom seks store rotter dragende med en stor stekepanne, og den rotta som talte med gutten, satte sig midt på panna, og mange andre små rotter kom frem fra hver krok og satte sig rundt om på kantene og noen på skaftet. Men gutten tenkte stilltiende: „Jeg skal nok ikke gifte mig med en rotte; vent bare!“ og han så bare efter en vei til å komme ut derfra. Og som han så efter en vei til å komme bort, ropte rotta: „Kom, kom, kjæresten min! sett dig på vogna!“ Da så gutten tilbake og så ikke annet enn rottene og stekepanna. Rotta sier: „Vennen min, veien er trang; du må gå litt i forveien, til veien blir god.“ Så gikk gutten i forveien og så efter en passende leilighet til å få rømme fra rotteslekten. Som han gikk i forveien, fikk han høre en sådan vakker, fin stemme som ropte efter ham: „Kom, kom, vennen min! Veien er nu god; sett dig op i vogna!“ Gutten så tilbake; da fikk han se, at seks hvite hester kom dragende en forgylt vogn, og i vogna satt en prinsesse som var så vakker og blid. Som solen på himlen skinte hennes ansikt, og de små rottene blev hennes familie og var så blide som månen og stjernene. Da tenkte gutten: „Det er nu bedre å gifte sig med en prinsesse enn med en rotte,“ og så ventet han og satte sig op i vogna. De kjørte til kirken, og bryl-luppet stod i to uker, og kanskje turer de enda; hvem vet det?

8.

1.

Ak'ta gonagasbar'ne galkai val'dut, ja de bodi dat sun moar'se vielljain dokkǫ gonagasa gar'dima lakka, ja de viel'lja daddja oab'bai gar'vunet buoremus bik'tasit; „vuoinam gonagasa gar'dima." I oab'ba gullam; gačča: „Mɛit don, viel'lja, dajak?" Aččečædne daddja: „Viel'ljat goč'čǫ du gar'vunet buoremus bik'tasit ja gap'padet nuorrai gollan goal'sen." Oab'ba gap'padi nuorrai. De botten gad'dai, ja de hæstain botten gɛw'ret bajas. I dat voŋna ger'dam; vɛr'tijen ruow'de-voŋna viež'žat. Ækkeden laži gonagasa æmet sæŋka, borti čoskait vuollai. Idedes gačča: „Jogus, mannje, bæi've læ?" „Jo, juo læ," daddja. „Gok'tes don dan doptak?" „Gožžastuvam, bɛikestuvam."

Idedes vaʒʒi viel'lja ged'degæččai, ja de gažat rade: „Gok'te mon galkam oabba oaž'žot ruok'tot?" „Don galkak vaʒ'ʒit nuorregad'dai, čuor'vot oabba gaddebui, gaddebui."

Ja de dat viel'lja vaʒ'ʒa mærragad'dai ja čur'vǫ oabba gaddebuž'ži gaddebuž'ži. Son gol'ma bæive vaʒʒi ja čuorvui; de bodi oab'ba gad'dai. De son doalai oabba gidda, ja de son dollan buol'lai; de son šaddai čaccin; goalmades šaddai snal'don, ja de doji golma lakkai, gurasti nuorrai ovta gæže, nubbe gæže gad'dai, gas'kabække doalai giedan; de šaddai oab'ba. De buk'ten hæsta, gɛw'rijen bajas. De gonagasa æmit laži sæŋka, borti nodoit vuollai. Idedes gačča: „Jogus, mannje, læ bæi've?" „Juo." „Gok'tes don dan doptak?" „Gol'leriŋ'go galmastalla čuwtin; čuw'degæžek jossusak læk" „Læigus sæŋ'ga lines?" „I læm, garas læ; il'la mon ija lok'tėm." Dan Aččečæne gɛw'rijen mærragad'dai, vuoddjoden nuorrai.

(Jakobine Jakobsdatter 1885, Ofoten.)

2.

Dolin li akta olmǫi, mi vuolki aktan ahkain jau'rai vuojadahčat. De ahkka lauloi lottegielain: „Ha, ha, haŋŋa!" ja de lahppui ahkka jaure sisa. Ja de boadnji mahcai akto si'dai ja de supcasti ædnases:

8. BRUDEN BLIR FORVANDLET TIL EN FUGL.

1.

En kongssønn skulde gifte sig, og så kom hans kjæreste med sin bror dit i nærheten av kongsgården. Broren sier til sin søster at hun skal ta på sig de beste klærne; „jeg ser kongsgården." Søsteren hørte det ikke; hun spør: „Hvad sier du, bror?" Attsjetsj-ædne sier: „Din bror ber dig ta på dig de beste klærne og springe i sjøen som en gulland." Søsteren sprang i sjøen. De kom til land, og man kom med hest for å kjøre henne op. Vognen bar henne ikke; de måtte hente en jernvogn. Om kvelden redde kongens kone sengen og la vedkubber under. Om morgenen spør hun: „Er det dag, sønnekone?" „Ja, det er alt dag," sier hun. „Hvorpå merker du det?" „Jeg vil pisse og skite."

Om morgenen gikk broren til utkanten av jordet og spør (giedde-gæsjkonen) om råd: „Hvordan skal jeg få min søster igjen?" „Du skal gå til stranden og rope din søster nærmere og nærmere." Og broren går til stranden og roper søsteren nærmere og nærmere. Han gikk i tre dager og ropte; da kom søsteren i land. Han holdt henne fast, og hun begynte å brenne som ild; så blev hun til vann; for det tredje blev hun til en håndten, og da brøt han den i tre stykker. Det ene endestykke kastet han i sjøen, det andre på land, og midtstykket holdt han i hånden. Da blev det hans søster. De kom med hest og kjørte henne op. Kongens kone redde sengen og la garnnøster under. Om morgenen spør kona: „Er det dag, sønnekone?" „Ja, det er alt dag." „Hvorpå merker du det?" „Gullringen kjøler på fingeren; fingerspissene er kjølige." „Var sengen bløt?" „Nei, den er hård; det var såvidt at jeg fikk ende på natten."

Attsjetsj-ædne kjørte de ned til stranden og søkkte henne ned i sjøen.

2.

Der var i gamle dager en mann som gikk med kona si for å svømme i et vatn. Så sang kona med fuglemål: „Ha, ha, hanga!" og så forsvant hun i vatnet. Og mannen vendte alene hjem igjen

su ahkka lahppui jau'rai. Ja de oada ijan, ja de li ahkka boahtam guorrai ijan. Ja de su edne ai'ca: iddiedes juo li ahkka guoran. Mɛn de ičči jahke su edne, ahte dat li riekta ahkka. De gæhčai juolkit, de aicai manjes hossoit ja vuoini: juolke læ gassuka; de ar'vet, aht i læ dat riekta ahkka su barhnin. De gohčoi rohttit hossoit; de aicai, aht værram li juolkit, vai sæggu ja šiehtte dan lahppum ahka hosso. De ar'vedi vuoneu, aht dat læ gani, mi læ boahtam su barhne guorrai. De vuolki vuoneu luhtaka lusi gačadihčat radeu, gokt gal'ga oažžot gatnehau erit, ja goktǫ gal'ga oažžot manjes ruoptot. De luhtak bagadi: „Manjeu galka vuostak viežžat," ja de gohčoi: „Boadnji gal'ga vaʒʒet jau're-gaddai sæmma saddjai ja lau'lot sæmma lottegielau go ahkka ja čuor'vot: „Haŋŋa oabbam, manna čierro, gussa muhko, gai'ca mæhko, sau'ca bæhko." Ja jus maitek vuoi'na jaurest boahtemen, de gal'ga vuor'det šavot ja bor'det har'do duohkai." Ja de aicai: snal'do jollǫren jauren; de bohten guorrai; de biejai guokta har'do duohkai; de aicai golmadau; de li danna nuohkke; de doji dau ja biejai har'do duohkai, ja de vaʒʒa si'dai, ja go bodi etnes lusa, de li juo ahkka maŋin vaʒʒemen.

De vuoneu doalvoi da manjes luhtaka luse, vai i gani aica, ja de gačat luhtakest, gose gal'ga gatnehau dahkat. De jau'la luhtak: „Ver'di ain diptet owtau ijau oadet; iddiet gal'ga son radeu atnet gatnehi." De mahcai vuoneu si'dai ja borti bære nodoit sæŋgai gatneha vuollai, ja de gačat: „Maktas buorakit odi?" De jau'la gani: „Buorakit odi, mɛn iddiedes val sidai son bai'ket ja goǯǯǫt." De vuolki vuoneu vast luhtaka luse ja supcas, mait gani jaulai. De luhtak jau'la: „Orro ain daina manjinat mu goadin, de mon galkau gatnehau raddjat ruoptot." De valti luhtak stallerisseu ja de biske gatnehau ruoptot, ja gani balkesti hossoit ruoptot ja jaulai: „Mon vel meddiu juolkitam værrat," ja manai vædjas. Ja de luhtak viežžai riekta ahkau si'dai.

(Johan Karlsen 1889, Tysfjord.)

og fortalte sin mor at kona hans blev i vatnet. Og han sover om natten, og da var kona om natten kommet til ham. Hans mor ser at alt om morgenen var kona ved hans side. Men hans mor trodde ikke at det var den rette kona. Hun så på føttene; da la hun merke til sin sønnekones strømper og så at føttene var tykke; da skjønte hun at det ikke var den rette kona til hennes sønn. Hun bød å rykke strømpene av; da så hun at hun hadde hugget av føttene, forat de skulde bli smale og forat den bortkomne konas strømper skulde passe. Da skjønte svigermoren at det var en underjordisk som var kommet ved siden av hennes sønn. Hun gikk til Luttak for å spørre om råd, hvordan hun skulde få den underjordiske vekk og hvordan hun skulde få sønnekona si tilbake. Luttak lærte henne: „Du skal først hente sønnekona", og så bød hun: „Mannen hennes skal gå til samme plass ved bredden av vatnet og synge samme fuglemål som kona og rope: „Havelle, min søster, barnet gråter, kua brøler, gjeita mekrer, sauen breker." Og hvis han ser noe komme op av vatnet, skal han taus vente og legge det bak sin rygg." Og da så han at håndtener rullet på vatnet; de kom til ham; han la to bak sin rygg; da så han en tredje; den hadde en nokk; han brøt den av og la den bak sin rygg. Så gikk han hjemover, og da han kom til sin mor, gikk kona alt bakefter.

Svigermora førte sønnekona si til Luttak, forat den underjordiske ikke skulde se henne, og så spør hun Luttak, hvor hun skal gjøre av den underjordiske. Luttak sier: „Hun må ennu la henne sove én natt; imorgen skal hun ha råd for den underjordiske." Da vendte svigermora hjem igjen og la bare trådnøster under henne, og så spør hun, om hun sov godt. Den underjordiske sier, at hun sov godt; men om morgenen vilde hun skite og pisse. Da gikk svigermora igjen til Luttak og fortalte hvad den underjordiske sa. Da sier Luttak: „Bli du og din sønnekone enda i min gamme; så skal jeg sende den underjordiske tilbake igjen." Så tok Luttak et ris av stål og pisket henne tilbake, og hun kastet strømpene tilbake igjen og sa: „Jeg gjorde galt i å hugge av føttene mine", og hun gikk sin vei. Og så hentet Luttak den rette kona hjem.

9.

Dolin li akta friddjar ja li ir'gediddje; friddjui næi'cui moadda jage; mɛn de næico ai'dega æččen sida, juhte son galkai val'dut daina ēme friddjarin. De šattai hæi'do sunnos. Stuorra mattos li næi'co, ja dot olmǫi li muhtem dasses olmǫi, ja dat olmǫi ani stuorra geresvuodau dan næi'cui, ja dauk ičči oaččo val'dut. De alki proustǫ irkastallat dan næi'cui, ja næico ai'dega sihten duodas val'dut proustǫin(a). De li friddjum juo, ja ai'gai boahtaliga gaskaska, proustǫ ja næi'co; valla næico miella lei vuostai šavot dan sunnu val'dai; ain ani šavotes geresvuodau don owtep ir'ge-ol'mǫses. De galkai proustǫ val'dučet daina næicoin ja biuti ædna ulmučit jugalvessai, juhte næicon ahčče ja ed'ne liga miedega val'dut proustǫin, ja de biu'dejen fuolkeu jugalvessai. De boahta dot hæjos eme ir'ge-olmǫi ai dase gæhčačet ja de jau'la proustǫi: „I don buwte fies'tet girjetaga." Proustǫ jau'la: „Gal mon buwtau." De jau'la duot owtep ir'ge-olmǫi: „I don buwte girjetaga. Monnǫ galkau logeu dala dunji oabmen vaddet, jus don buwta fies'tet girjetaga." Proustǫ hihkal fies'tet vane girjetaga. De jau'la proustǫ: „No, čuoččata dal don daina mu moar'sina, ja gæhča, jus mon buwtau fies'tet dunnuv olkolt vane girjetaga!" De alki fies'tegoahtet proustǫ dou outep irkeu ja iečas moar'seu. Dego li fies'tet ollem, de gačadi proustǫ dot outep ir'ge-ol'mǫs: „Gulle, jus mon bukteu fies'tet dunnuv vane girjetaga?" De jɛhti dot outep ir'ge-olmǫi: „Gal don bukte, ja juo læ dal fies'tem munnuv aktida, ja de galka dal oaǯǯot logeu dala muista oabmen, ja ahkkal dal mu."

(Tysfjord 1885.)

10.

Ak'ti læi ak'ta læs'ka ja Aččeč-ædne, vulkigak muor'jemæc'cai. Læs'ka ani barhne, Aččeč-ædne ani neita. Aččeč-ædne daddja: „Goab'ba dalle ow'dal dæw'da littes dievva, gal'ga barhnemana oaǯ'ǯot." Aččeč-ædne borti rugit ieǯas litte sisa, čoggi murjit nala ja oaǯǯui littes

9. BRUDEVIELSE PÅ SKRØMT.

Der var en frier, og han gikk på frieri; han fridde til piken i mange år; men pikens foreldre vilde ikke at hun skulde gifte sig med denne første frieren. Så blev det forbi mellem dem. Piken var av fornem ætt, og mannen var en almindelig mann; han hadde stor kjærlighet til piken og fikk dog ikke gifte sig. Så begynte prosten å fri til piken, og hennes foreldre vilde endelig at hun skulde gifte sig med ham. Han hadde alt fridd, og de kom overens sig imellem, prosten og piken; men piken hadde stilltiende imot dette deres giftermål; hun hadde fremdeles stille kjærlighet til sin første kjæreste. Så skulde prosten gifte sig med piken og bad mange folk til bryllupet; for pikens far og mor var for at hun skulde gifte sig med prosten, og så bad de slekten til bryllup. Da kommer også den ringe første kjæreste for å se på, og han sier til prosten: „Du kan ikke vie uten bok." Prosten sier: „Det kan jeg nok." Da sier den forrige kjæresten: „Du kan det ikke uten bok. Jeg skal gi dig ti daler til eie, hvis du kan vie uten bok." Prosten er villig til å vie uten bok. Så sier han: „Nå, stå nu der med min kjæreste og se, om jeg kan vie eder utenat uten bok!" Prosten begynte å vie den forrige kjæresten og sin egen kjæreste. Da han var ferdig med å vie, spurte han den forrige kjæresten: „Hørte du om jeg kunde vie eder uten bok?" Da sa den forrige kjæresten: „Ja, det kunde du, og nu har du alt viet oss sammen, og nu skal du få ti daler av mig til eie, og kona er nu min".

10. ATTSJETSJ-ÆDNE OG ENKEN.

Det var engang en enke og Attsjetsj-ædne; de gikk ut i bærmarken. Enken hadde en sønn og Attsjetsj-ædne hadde en datter. Attsjetsj-ædne sier: „Den som først får koppen sin full, skal få guttebarnet." Attsjetsj-ædne la rusk i koppen, sanket bær ovenpå

dievva; de valti barhne. Dot læs'ka čierui barhnes, ja Aččeč-ædne vulki dɛina su barhnin. Guk'ke gaska mannjel de malis dat læs'ka goaden; de daddja Aččeč-æne nei'da: „Vuojak læk, æd'ne, mon'no baden. Gonnes læk vuojak boattam mon'no battai?“ „Ætnat mielka gaskan læ mun vuoddja-vuoč'če.“ De læi dat sun bar'ne dække nal'de, luoi'tal buoi'de-bekkit bade sisa. Aččeč-ædne læi giel'dam: „Ik don galka goas'sek do vari duokkai vaʒ'ʒit.“ Bar'ne jurtaši: son gal'ga gæč'čat, mi dobbe læ. De bodi dat bar'ne goattai; de son sarhnui æd'nai att: „Mon læm Aččeč-æne lut'te.“ De bar'ne vulki sii'di, bodi goattai, dajai: „Æd'ne, daga stuora dola! Mon goalom.“ Æd'ne dagai dola. De valti bar'ne ætnes ruow'de-boc'casa, hoi'gadi dolli, saččali ætnis dola sisa, ja de æd'ne daddja: „Ale, bar'nam, boalte čiǯǯačidat!“ „Buole dobbe ak'tan čiǯǯačidatgun!“ „Juo læ dan huoras gaw'nam. Gonnes mun ruow'de-boccis?“ „De læ dola senne du baltan.“ Ja valti, njamisti ja bolti eǯas jamas. De vulki bar'ne ætnes vieǯǯačet. Daddja bar'ne æd'nai: „Moai gal'gen duo rolla boal'dit.“ „Æm moai boalte.“ Dat cog'ga dolli muorait. „Im mon laget dan rolla; æd'ne, don læk nel'gum dan rolla ditti,“ ja de bar'ne dagai dola, saččali sun dola sisa.

(Jakobine Jakobsdatter 1885, Ofoten).

11.

Stallo oaǯǯui ovta barhne ja de bijai dan sierra goattai, att galkai buoi'dot, ja rai'ge læi væggan. De galkai bar'ne čuwte cog'gat da rai'gai, ja stallo, dat čuop'pa čuwte ja gæč'ča, juogo bui'dǫ. Bar'ne cog'ga davte rai'gai, ja de stallo čuop'pa dan ja vuoi'na, att i læ hain bui'dum. De vasten bijai dokk, ja biepmo ad'da, att gal'ga dal buoi'-dot. De vasten gæč'ča, lægo bui'dum. De cog'ga bar'ne spikkara rai'gai. De stallo vuoi'na, att i dat šaten barop buoito. De galkai dan gerek bassit dan, ja stallo, dat manaigis oap'pasit čok'kečet. Gerek dagai dola ja galkai atnet ræi'da dan bassusa, go gallis boatta. De galkai dat stalo-gerek barhne biddjat dolli ja de ani dagger ræito, gonne leddjen jula vuolin, mɛina galkai dassalet bære oamna sisa.

og fikk koppen sin full; så tok hun gutten. Enken gråt over gutten sin, og Attsjetsj-ædne gikk med gutten. Lang tid efter koker enken mat i gammen; da sier Attsjetsj-ædnes datter: „Der er fett, mor, i gryta vår. Hvorfra er fett kommet i gryta vår?“ „Ved brystet på din mor er min fettskytter.“ Da var hennes sønn oppe på taket; han slipper fettstykker ned i gryta. Attsjetsj-ædne hadde sagt: „Du skal aldri gå bak hint fjell.“ Gutten tenkte at han skulde se efter hvad som var der. Så kom han inn i gammen; han sa til mora: „Jeg er hos Attsjetsj-ædne.“ Han gikk hjem, kom inn i gammen og sa: „Mor, gjør op en stor ild! Jeg fryser!“ Mora gjorde op ild. Da tok gutten sin mors jernrør og skjøv det inn i varmen; han skjøv sin mor inn i varmen, og mora sier: „Brenn ikke, kjære sønn, dine små bryster!“ „Brenn der med de små brystene dine!“ „Han har alt funnet den hora si. Hvor er jernrøret mitt?“ „Det er i varmen ved siden av dig.“ Og hun tok det, suget og brente sig ihjel. Da gikk gutten for å hente sin mor. Han sier til henne: „Vi to skal brenne op det der trollet.“ „Nei, vi skal ikke brenne henne op.“ Han legger ved på varmen. „Jeg bryr mig ikke om det trollet. Mor, du har sultet for trollets skyld,“ og han gjorde op varme og skjøv henne inn i varmen.

11. GUTTEN SKYVER STALLOS KONE INN I OVNEN.

En stallo fikk fatt på en gutt og satte ham i en gamme for sig selv, forat han skulde bli fet, og der var et hull i veggen. Så skulde gutten stikke fingeren i hullet, og stallo skjærer i fingeren og ser efter om han blir fet. Gutten stikker et ben i hullet, og stallo skjærer i det og ser at han ikke er blitt fet. Så satte han ham igjen dit og gir ham mat forat han nu skal bli fet. Han ser atter efter om han er blitt fet. Gutten stikker en spiker i hullet. Stallo ser at han blir ikke fetere. Så skulde stallos kone steke ham, og stallo gikk for å samle sine kjenninger. Konen gjorde op ild og skulde ha steken ferdig, når kallen kom. Stallos kone skulde sette gutten i ilden og hadde en sådan greie som der var hjul

Dego galkai dassalet dan ræitos oamna sisa, de goč'čǫ da barhni væl'lahit jas'ka, go dassal, ja go dassal, de dat bar'ne rɛw'ga eret. De jat'ta dat stalo-gerek: „Son gal'ga vuosehet, gok'ta don galkak væl'lahet," ja de bar'ne galkai dal val'det ræi'dui. De bar'ne dassali dan gerega oamna sisa; de gerek eš bas'sui. De stallo eš boatta eǯas gussitgun ja gal'ga dɛit guossotet. De boatta ja de gaw'na eǯas gerega oamna sėnne. De stallo šaddai stuor morrahi, att jami morrahen, ja guossek æi oǯ'ǯum mɛi'dak. De nuv dat bar'ni bæsai hæggaines eret, ige dat læ das ænup dan birra.

(Peder Larsen 1888, Ofoten.)

12.

1.

Stallo ja baihne læikak ovta goaden. De valti baihne ja vuoitai vil'ges riitain čalmides. De gaǯai stallo: „Mɛinas, baihne, læk čalmidat vuoi'dam?" Baihne dajai: „Mon læm dane lei'kim." „Lei'ke, baihne, mun ai čalmidi!" De baihne sud'dadi dane ja lei'ki stalo čalmidi ja čalmehutti stalo, ja manai eš ræppenan nala ja boagosti. Stallo gačča: „Mɛinas do, baihne, boagostak?" Baihne dajai: „Ahje-neitak mun čagardallek." De dajai stallo: „Gæse mun ai dokk!" De baihne galkai stalo gæsset; vuostačin gesi; de dod'djui gietta. De dajai stallo: „Gæse, gæse; i læk hætte; i goit ɛin hol'ga dod'dju." De gesi baihne nubbades ja dagai bes'tin. De stalon dod'djui hol'ga ja jami.

(Lars Nilsen 1888, Ofoten.)

2.

Stallo ja Askovis gaunadiga somes bale, ja de stallo ani dolǫu. De Askovis gæhča stalo dollǫi; de gačada stallo: „Mait don vueina dolǫn?" De hollǫ Askovis: „Gollit ja silpait." De gačada stallo:

under og som hun skulde bare skyve ham inn i ovnen med. Da hun skulde skyve den greia inn i ovnen, byr hun gutten ligge stille mens hun skyver, og da hun skyver, spretter gutten av. Da sier stallos kone: „Jeg skal vise dig, hvordan du skal ligge," og så skulde gutten nu ta i greia. Da skjøv gutten kona inn i ovnen, og hun blev selv stekt. Da kommer stallo med sine gjester og skal beverte dem. Han kommer og finner kona si i ovnen. Da blev han meget sorgfull, så han døde av sorg, og gjestene fikk ikke noe. Således slapp gutten fra det med livet, og det er ikke mer å fortelle om det.

12. STALLO BLINDES.

1.

Stallo og en gutt bodde i samme gamme. Da tok gutten og smurte øinene sine med hvitt kritt. Stallo spurte: „Hvorfor, gutt, har du smurt øinene dine?" Gutten sa: „Jeg har helt tinn i dem." „Hell tinn også i mine øine, gutt!" Gutten smeltet tinn og helte i øinene på stallo og gjorde ham blind; selv gikk han op på taket til ljoren og lo. Stallo spør: „Hvad ler du av, gutt?" Gutten sa: „Ahje-piker[1] kiler mig." Da sa stallo: „Dra også mig dit op." Så skulde gutten dra stallo op; først drog han; så brakk stallo hånden sin. Han sa: „Dra, dra; det har ingen nød; ryggstanga er da enda ikke brukket." Så drog gutten igjen og slapp ham med vilje. Da brakk stallo ryggen og døde.

2.

Stallo og Askefis traffes engang, og stallo hadde en ild. Askefis ser på stallos ild; da spør stallo: „Hvad ser du i ilden?" Askefis

[1] betydningen av ahje er ukjent.

„Gokte dune læ nu čou'gedis čalmi?“ De hollo̜ Askovis: „Mon leu lei'kim slijau čalmida. Dast mon vueinau gollit silpait.“ De hollo̜ stallo: vai su čalmida ai lei'ki slijau, vai son ai vuei'na silpait gollit! De hollo̜ Askovis: „Ih don gierta dau.“ De stallo holla: „Gal mon giertau.“ De Askovis lei'ki vuostak nuppe čal'mai. „Ho, ho, bahkuk,“ holla stallo. „Juo ma mon ar'vediv: ih don gilla.“ „O,“ jaula stallo; „lei'ke nuppe čal'mai ai!“ Ja Askovis lei'ki nuppe čal'mai. De šattai stallo čalmetipme.

De stallo manai ečas gohte-uksagas'kai ja valti akšou giehtai ja galkai danne uksan vuor'det go Askovis bohta olkus. De muitai stallo ečas bohko̜it; de hollo̜ Askovi: „Luoite su bohko̜it olkus!“ De Askovis njuovai aktau bohko̜u ja suoŋai bohko̜ nahke sisa, ja de guokkardi olkus stalo bal'dal ja stallo jahki: dat li su bohko̜, mi olkus bodi. Askovis luiti ai duit eča bohko̜it, ja de stallo jahki: Askovis li ain sinne. De hollo̜ stallo: „Bode dal eč olkus!“ De Askovis čoav'vi ol'gon: „Mon, addja, leu juo ol'gon.“ De stallo hollo̜: „Goggu don læ olkus bohtam?“ Askovis hollo̜: „Du bohko̜ nahke sinne.“ De stallo jau'la: „Vai sa cihče li čiu'gat mu̜nji dau!“ De gačada stallo Askovasas: „Goktes læ du namma?“ De holla Askovis: „Eč monno̜“ læ mu namma.“ Dego stalo barhne bohten sii'dai, de gačadin stalos: „Guhte læ du čalmeduhtam?“ De hollo̜ stallo: „Eč monno̜; iv læ mai eč monno̜, vala Eč monno̜.“ De stalo barhne jahken ahte sia ahče li mielais šaddam, ja̜ de onedin su.

(**Amma Pavval 1926, Fauske.**)

13. HÆJOS HUSEK-OL'MQ BIRRA, MI GALKAI RIS'TA̜I MANAIN.

Akta hæjos husek-olmo̜i, guhte galkai manain ris'tai, læ sodno̜beiv-iddiedes rat hoddje. De gačat su svainas: „Maina læ nau hoddje?“ De boan'de vastet: „Mon galkau udne manain ris'tai ja gal'giv mai ičau faddaren, mɛn mon balau, jus dau faddaren vai'notau, de balau, son borra eča faddaris diuna biepmoit, ja muina læ rade binna oas'tet olov; son læ vuoika kieu'ra boro̜čet.“ De jau'la svainas: „Go i

sier: „Gull og sølv.“ Stallo spør: „Hvordan har du så lysende øine?“ Askefis sier: „Jeg har helt bly i øinene. Derfor ser jeg gull og sølv.“ Stallo sier: „Å, hell bly også i mine øine, så også jeg kan se sølv og gull!“ Askefis sier: „Du tåler det ikke.“ Stallo sier: „Jeg tåler det nok.“ Så helte Askefis først i det ene øiet. „Hå, hå, varmt, varmt!“ sier stallo. „Jeg skjønte det nok: du tåler det ikke.“ „Å,“ sier stallo; „hell også i det andre øiet!“ Og Askefis helte i det andre øiet. Da blev stallo blind.

Stallo gikk til gammedøra si, tok øks i hånden og skulde vente der i døra på at Askefis kom ut. Da husket han på bukkene sine og sier til Askefis: „Slipp bukkene mine ut!“ Askefis slaktet en bukk, smøg inn i bukkens skinn og kravlet så ut forbi stallo. Stallo trodde at det var bukken hans som kom ut. Askefis slapp også de andre bukkene ut, og stallo trodde at Askefis fremdeles var inne. Så roper stallo: „Kom nu sjøl ut!“ Askefis roper der ute: „Jeg er alt ute, gamlefar!“ Stallo sier: „Hvor er du kommet ut?“ Askefis sier: „I skinnet til bukken din.“ Stallo sier: „Å gid titingen hadde hvisket det til mig!“ Stallo spør Askefis: „Hvad heter du?“ Askefis sier: „Jeg heter Eg sjøl.“ Da stallos sønner kom hjem, spurte de stallo: „Hvem har blindet dig?“ Stallo sier: „„Eg sjøl“; det er nok ikke eg sjøl, men „Eg sjøl.““ Da trodde stallos sønner at deres far var blitt avsindig, og de gjorde ende på ham.

13. DEN FATTIGE HUSMANN SOM SKULDE HA SITT BARN TIL DÅPEN.

En fattig husmann som skulde ha sitt barn til dåpen, var en søndagsmorgen riktig motfallen. Da spør hans dreng ham: „Hvorfor er du så motfallen?“ Husbonden svarer: „Jeg skal idag til dåpen med et barn, og jeg skulde også ha risen til fadder; men jeg er redd for at hvis jeg ber ham til fadder, så eter han all maten for de andre fadderne, og jeg har lite råd til å kjøpe meget; han

læ eča, maina læ hoddje, gal mon radeu das anau; vatte munji vuossau; gal mon oskov suvva faddaren vai'notet, ja endu i galka boahtet, ja endu gal'ga vaddit ris'tamannai vaddasau." De jau'la boan'de: „Jus dau buwta dahkat, de i galka nouka dahkat."

De vuolki svainas iča lusa. Go de svainas bodi iča lusa, de sar'no varrudagait boandest ihčai: guolit sihta, mɛn bære stuorra guolit. De gačat ihča: „Gokte nau bære stuorra guolit dalle, ja oudo̦l læ val'dam sæhka-lahkkui, smavva ja stuorra guolit sæhkalahkkui." De jau'la svainas: "Udne gal'ga manain ris'tai; de daina sihta bære stuorra guolit." Ja de jau'la svainas: „Varrudakka mu boantes dunji, faddaren sihta du." De jau'la ihča: „Gito atnus, go læ munji vuosetam nau ætnak ærov, aht muvva faddaren vai'not mu vuorasvuodan ja čuor'gis skau'ča." De gačat ihča: „Guhte læ ænap faddaren?" Svainas svarrui: „Petrus." De jau'la ihča: „Ja iv dedi, jus duostau vuol'get, go læ Petrus faddaren; mɛn endu sarhno varrudagau boan'desat, go læ vuosetam munji nau ætnak ærov, aht mu faddaren vai'not, vuolkau endu, ihkal Petrus." De gačat ihča: „Lægo vel ænap faddara?" De jau'la svainas: „Almen ahčče ai gal'ga faddaren." De jau'la ihča: „Vuoi, man goar'sat ušut du boan'de! Iv de duosta vuol'get, go almen ahčče læ segin; mɛn endu sarhno varrudagait, go læ munji vuosetam nau ætnak ærov, muvva faddaren vai'not, mu čuor'gis oaiveu." De gačat ihča: „Guhte gal'ga lehket guodde ris'ta-ednen mannai?" De jau'la svainas: „Niei'da Mar'ja." De gačat ihča: „Gal'gagus spælmanne?" De jau'la svainas: „Ača gal'ga." De jau'la ihča: „Iv de duosta vuol'get, go læ Ača segin; dat læ munji moarin. Ihka vel Petrus ja almen aččе ja niei'da Mar'ja leddjen, gal dai diehti leddjiv vuol'get; eika læm dal daha munji maidek dahkat; čohkko̦het leddjiv dai diehti čiegan šavot; mɛn go læ Ača segin, de mon iv duosta boahtet; son læ munji moarin. Do bali leddjiv mon mahccamen si'dai; de son ballagahti mu spællamboagain svirrali milte, ja læ vel ain bawčas; mɛn endu go læ munji nu ætnak ærov vuosetam, mu čuor'gis oai'vai, endu galkau vaddit ris'tamannai skæŋkau, ja iv galka lehket, mi galkau binnamusau vaddet." De jau'la svai'nasi:

er altfor svær til å ete." Da sier drengen: „Når det ikke er annet du er motfallen for, har jeg nok råd for det; gi mig en sekk; jeg tror mig nok til å be ham til fadder, og enda skal han ikke komme, og enda skal han gi dåpsbarnet en gave." Da sier husbonden: „Hvis du kan gjøre det, skal du ikke gjøre det for ingenting."

Da gikk drengen til risen. Da han kom til risen, hilser han ham fra husbonden: han vil ha fisk, men bare store fisker. Da spør risen: „Hvorfor vil han nu bare ha store fisker, og før har han tatt samfengt, små og store fisker samfengt." Drengen sier; „Idag skal han med et barn til dåpen; derfor vil han ha bare store fisker." Og drengen sier: „Min husbond hilser dig, at han vil ha dig til fadder." Da sier risen: „Takk skal han ha, at han har vist mig så stor ære, at han vil ha mig til fadder i min alderdom og med mitt grå skjegg." Da spør risen: „Hvem flere skal være faddere?" Drengen svarte: „Petrus." Risen sier: „Jeg vet ikke om jeg tør gå, når Petrus er fadder; men hils allikevel din husbond, da han har vist mig så stor ære at han vil ha mig til fadder; jeg går allikevel, selv om Petrus er der." Så spør risen: „Er der enda flere faddere?" Drengen sier: „Faren i himmelen skal også være fadder." Da sier risen: „Voi, hvor storaktig din husbond er! Ikke tør jeg da gå, når faren i himmelen er i laget; men hils allikevel, da han har vist mig så stor ære at han vil ha mig med mitt grå hode til fadder." Risen spør: „Hvem skal være den gudmor som bærer barnet frem?" Drengen sier: „Jomfru Maria." Risen spør: „Skal der være spillemann?" Drengen sier: „Atsja (Tor) skal være det." Risen sier: „Ikke tør jeg da gå, når Atsja er i laget; han er sint på mig. Om enn Petrus og faren i himmelen og jomfru Maria var der, hadde jeg nok gått for dem: de hadde nu ikke gjort mig noe; for dem hadde jeg sittet taus i en krok; men når Atsja er i laget, tør jeg ikke komme; han er sint på mig. I hin tid var jeg på veien hjem igjen; da kastet han felebuen efter mig i hoftene, og det gjør enda ondt. Men da han har vist mig, mitt grå hode, så stor ære, skal jeg allikevel gi dåpsbarnet

„Boade mu maŋen bu'rai ja goi've goaivov dievva pietnegis." De gačat ihča: „Vel lak vadde ænabuv?"[1] De jau'la svainas: „Mon læu ain vuoi'nam. guhte ain vaddi ænabuv." De jau'la ihča: „Im mon galka lehket dat, mi binnamusau vadda." De son goi'vi nuppeu goaivov dievva ja de gačadi: „Vel lak vadde ænabuv?" De jau'la svainas: „Mon læu ain vuoi'nam, guhte ænabuv vaddi." De jau'la ihča: „Im mon galka lehket dat, guhte binnamusau gal'ga vaddit." De goi'vi goalmat goaivov dievva. De gačat ihča: „Vel lak vadde ænabuv?" De vuoini svainas: i dat naga guoddet ænap pietnigit, ja jau'la: „I læ dat vuoi'nam." De jau'la ihča: „Im mon sida lehket dat, guhte binnamusau gal'ga vaddet." De jau'la ihča: „Sarhno ætnak varrudagait boan'desat muista, go munji nau ætnak ærov læ vuosetam, go muvva faddaren læ vai'notam mu vuorasvuodan; iv mon duosta boahtit, go Ača læ segin." Ja de vuol'ga svainas ruoptot si'dai boanti lusa, ja go svainas bodi boanti lusa, de vatti dat pietnik-vuossau ja supcasti bon'di varrudagait ičast: i son duosta boahtet.

(Jon Jonsen 1889, Tysfjord.)

14.

Go li brid'go stuoris, stuorap li gaika eča luttist; de šattai stuorisvuohtai ja de eča lotte juogadijen suvva, ja so šattai æs'ka unnep gaik eča luttist, ja das'te bohta atte go son haleda, de halet nou go akta stuorra loddi; ja gaik eča luttin le vil'gis bær'go jala brid'gobær'go.

(Lars Sjulson 1926, Arjeplog.)

15.

1.

Ak'ta guodohæd'dje, dat læi vel baddje-olmai, oini guodoham-mæccin ovta mana čuož'žomen ovta gærki nal'de, ja dat čierui ja riežui;

[1] eller: vel lak aktak mi ænebuv vadda?

en gave, og jeg skal ikke være den som skal gi minst." Så sier han til drengen: „Kom med mig til bua og øs en øse full med penger." Risen spør: „Er der enda dem som gir mer?" Drengen sier: „Jeg har sett dem som gav enda mer." Risen sier: „Jeg skal ikke være den som gir minst." Så øste han en øse til full og spurte så: „Er der enda dem som gir mer?" Drengen sier: „Jeg har enda sett dem som gav mer." Risen sier: „Jeg skal ikke være den som skal gi minst." Så øste han den tredje øsen full. Han spør: „Er der enda dem som gir mer?" Da så drengen at han ikke orket å bære mer penger, og sier: „Nei, jeg har ikke sett noen." Risen sier: „Jeg vil ikke være den som skal gi minst." Han sier: „Hils din husbond så mange ganger fra mig, da han har vist mig så stor ære at han har villet ha mig til fadder i min alderdom; jeg tør ikke komme, siden Atsja er i laget." Så går drengen hjem igjen til husbonden, og da han kom til ham, gav han ham pengesekken og fortalte ham risens hilsen, at han ikke torde komme.

14. JERPEN.

Da jerpen var stor, var den større enn alle andre fugler; da blev den storaktig, og de andre fugler delte den. Da blev den først mindre enn alle andre fugler, og derav kommer det at når den flyver, flyver den som en stor fugl. Alle andre fugler har hvitt kjøtt eller jerpekjøtt.

15. UTBOR.

1.

En gjæter, det var enda en fjell-lapp, så i gjætemarken et barn stå på en sten, og det gråt og skrek; men gjæteren var dristig og var ikke redd. Barnet, det gråt sin tid, og gjæteren, han gjætte

muh guodohæd'dje læi jallo ige ballam. Manna, dat čierui aikis, ja guodohæd'dje, dat guodohi aikis ja ige dat gæč'čam da gærke vuole, muttọ mui'tali, go bodi sii'di ækkes. De dat mannen gæčačet ides, go čowkudi, da gærke vuole ja gaw'nen mana davtit gærke vuolin, ja dat li riw'go dagga Ruobbagen, guh li da dakkam.

(Henrik Kvandal 1891, Ofoten.)

2.

Čivikan lijjen muorrimen dal've-muorait; de gullen fært ehkida ræhčomen. De muhtin vellet soakke-gierragi nala ja ræhčo danne. De li svainas, gæn namma li Etes Laras, mi gastadi guowtin namain: Juhannes, Juhanna. De gatui, æčen das gula dahte maŋŋila. De li mu etnin lavvi, gæn namma li Lasse. De gai'ka ulmuča ma vaʒʒen dau pal'gau, de luoddjun daina æhparihain fært ehkida; mɛn de vuorrastuvai Lasse. De vulki soamis ehkida. De æhpari ræhčogodi; de čuorvoi framma. I buwti hoallat æhpari; de gohčoi gal'get njuokčamau njalmis olkus. De vaskasti fahcca-giedain njuokčamau; de li dievas knahppanalois. De æs'ka hoallat buwti, ja de supcasti, gokt læ goddum. De gohčoi Lasse: „Mana vuoiŋadim-saddjai!“ De manai owtọ ætnamrovi vuollai; de gatui dase. De gastadi Juhannan, ja de æčen das gula aktak.

Munne li rad'na, gæn namma li Nils Amma, ja ečam namma læ Nils Bavva. De moi guowtis boahccuit čuoi'gen bieiven. Goh ehkit šaddagoahta, de æhpari munnuv ræhčot mọadde bali. De moi vuorrastuvaime. De soamis iddiden go galkaime vuol'git mæhccai, de moi valtime buokŋai sal'makirjeu ja abbeskirjeu. De lijen gol'mọ nuorra næico, ma čai'men munnuv, goh vuoi'nen, moi cagime sal'makirjeu ja abbesau buokŋai. De jau'li: moi šattaime jupmil-palulaččan. De goh ehket šattai, de ræhčogodi; de moi čuorvoime aucos framma. De munnui vuoi'nui degoh lur'vobiehkke. De moi gačaden ahčeu, etneu; val'dum olmai ahčče, edne li niei'dan. De moi gohčoime mannat vuoiŋadim-saddjai. De manai av'cui ja de gatui.

sin tid og så ikke efter under stenen, men fortalte det, da han kom hjem om kvelden. Så gikk de for å se efter under stenen om morgenen, da det lysnet, og de fant benene av et barn under stenen, og det var en bumannskvinne der i Rombaken som hadde gjort det.

2.

I Djupvik[1] hugget de vinterved; da hørte de hver kveld at det skrek. Undertiden legger det sig på bjerketoppene og skriker der. Det var en dreng som het Edis Larsen som ropte den (utboren) med to navn: Johannes, Johanna. Da forsvant den; de hørte den ikke mer efter den tid.

Min mor hadde et søskenbarn som het Lasse. Alle folk som gikk den vei, klaget over den utboren hver kveld; men så blev Lasse brydd. Han gikk ut en kveld. Da begynte utboren å skrike; han ropte den frem. Utboren kunde ikke tale; da bød han den rekke tungen ut av munnen. Han strøk tungen med hånden som han hadde vott på; den var full av knappenåler. Da først kunde utboren tale og fortalte, hvordan den var blitt drept. Da bød Lasse: „Gå til ditt hvilested!“ Den gikk under en jordbru; der forsvant den. Han døpte den Johanna, og så hørte ingen den mere.

Jeg hadde en granne som het Nils Amundsen, og jeg heter Nils Paulsen. Vi gikk på ski og gjætte renene om dagen. Når det begynner å kvelde, skriker en utbor til oss noen ganger. Vi blev brydd. Så tok vi en morgen da vi skulde gå ut i marken, salmebok og abc-bok i barmen. Det var tre unge piker som lo ad oss, da de så at vi stakk salmebok og abc-bok i barmen. De sa, at vi blev gudfryktige. Da det blev kveld, begynte det å skrike; vi ropte

[1] I Sørfold.

De mu rad'na gastadi Juhannesen. De valti sæpmulit gerke nal'te ja de palkesti duose, gosi gatui, ja ju'li. De eime das gula dahte maŋŋila.

(Nils Paulsen 1890, Fauske.)

16.

Monnọ bohteu Doar'navikas, čuovvou poas'ta-vatnasau dān bællai; de odima Raustadin (hærraheiman); de iddides čuoikaima si'dai; de li mæl'gat si'dai ja adneu vinas gatno bar'kavuossa sinna, mait gal'gen joulaida adnit, ja dego mon gieu'den, de val'den jugastagau riektaga, jugistiu, ja de hal'va oai'vai manai. De mon hal'va garetuvveu; bahčča li maŋin. Dahta oudọn čuoi'ga, ja monnọ hoal'meu bahčaina, ja bahčča i dauk rat hoala, ja go mon gulau: i hoala bahčča, de monnọ hoalau akto allasėn, ja čuoi'gen dal. Ja de bohten jau'rai, man namma li Ai'dejau're. De čuoi'gajen vulus. De gaŋket dasa mu rad'na. De mon ai gaŋketau, æn maidak moalkeda, oroima šavot. De monnọ, mi liddjeu maŋŋilen, de vuei'neu dolọu, manai alas ednam laramusau ja bodi lulliles. De moadja čuoččoima danna viehka stontau; de mu rad'na ballai, suor'gani ollo; de vulkima aluč bællai jogọ, ja go lima jogọ ras'tidam, de moadja viegaima bæra bivas oai'vai, dassago bodima si'dai. De vuoinima: jogọča ja jauraǯa dollọn oššu.

Dego moai si'dai bodima, supčastima vuoras almačita. De vuoras almača jau'len: „Svaikas-dolọu doadja lihppi davva vuoi'nam; vissagus lihppi vuoi'nam dolọu?“ Mon supčastiu: „Čuoǯǯou danna ja gæhččeu šavot, jus li dollọ; de mon vuoi'neu vissa, juht dollọ li; mɛn im mon mahti diehtit, makkar dollọ li.“ De vuoras ulmuča jau'len: „Go doadja lihppi vissa dolọu vuoi'nam, de læ svaikas-dollọ.“ De jam mu nisu dan dalvi.

(Peter Nilsen 1894, Nordfold.)

den (utboren) frem av tykkskogen. Da viste der sig for oss som et stykke av en fille. Vi spurte efter faren og moren; faren var en gift mann, moren en pike. Da bød vi den gå til hvilestedet. Den gikk inn i tykkskogen og forsvant. Min granne døpte den Johannes. Så tok han mose av en sten og kastet dit hvor den forsvant, og jordfestet den. Derefter hørte vi ikke mer.

16. FEGDE-ILD.

Jeg kom fra Tårnvik og fulgte med postbåten til denne side (av fjorden); vi sov på Rørstad (prestegården); om morgenen gikk vi på ski hjem; det var et langt stykke hjem, og jeg hadde i skinnposen en kanne brennevin som jeg skulde ha til jul. Da jeg blev trett, tok jeg en forsvarlig dram; jeg drakk, og det gikk næsten til hodet. Jeg blev næsten full; gutten var med. Han gikk foran, og jeg pratet med gutten. Han pratet dog ikke noe større, og da jeg hører at gutten ikke prater, prater jeg med mig selv, og vi går nu på ski. Så kommer vi til et vatn som het Eidevatnet. Vi begynner å gå nedover. Da stanser min kamerat der. Da stanser jeg også; vi sier ikke noe; vi var tause. Da så jeg som var efter, en ild; den gikk vestover langs efter jorden og kom østenfra. Vi stod da der en god stund; da blev min kamerat redd; han blev meget forferdet; så gikk vi til vestsiden av elven, og da vi var gått over elven, løp vi bare så vi blev svette, inntil vi kom hjem. Da så vi at bekkene og tjernene gnistret som ild.

Da vi kom hjem, fortalte vi det til gamle folk. De gamle folk sa: „Det er fegde-ild I har sett; er det visst at I har sett det?“ Jeg fortalte: „Jeg stod der og så taus efter, om det var ild; da så jeg visst at det var ild; men jeg kan ikke vite hvad slags ild det var.“ De gamle folk sa: „Når I visst har sett ild, så er det fegde-ild.“ Så døde min kone den vinteren.

17.

Dat li somes olmai, mi li somes balen čoai'gamen Pis'kejaureu lullegičes alas; dat lei iddja, vala mannodihpi. De son gullai ahte čoai'ge boahta su oudǫlt allet. De son ušudi: „Guhti dat galk orrot mi læ dain čoai'gamen?“ Go son dedi: i lam dain baikin su diehtimis aktak almača. Son čoai'ga dauk; de son aiča almača vuogeu mæl'gadin, jah go lahkana, de son voai'na: kui'na be le dat. De son funderi makkar kui'na galk dat dain dan tidjan, ja dego ain lagabui bohta, de son voai'na: i læ galle dat æihnes almač, ja go lagabui bodi, de son voai'na: i læ ba dan almačin oai've, ja dat bohta su voas'te, ja čoaiga mutti su njæi'ga. De bodi nu lahka, galla sala suste. De son ganugi ja kroassesti ečas oudǫlin ja de jau'la dan spæu'čai: „I dast oaččo lagabui bohtit.“ De dat ganugi. De olmǫi gačadi, mi læ su mohkin, go bohta sunji amas almači. „Ih goit muina ane aktak dahkamusait.“ De holla dat kui'na, juhte i duina ane aktak dahkamusau. Vala i læ oažžum aktagin sahkadit; voai'nam læ mai moaddasau, vala ællæ aktak doas'tam su voar'dit. De son sahkadi dain guinain umasseu, ja de li hollam: jus li gaunadit ečas almači dain baikin, de i lam daita so buorak.

De enebu ičči dat olmai dast sita gæhtut, mait li son sahkadam dain guinain. Maŋemus li dat olmai hollam dam gui'nai ahte: „Ih dast oaččo dast maŋŋela bal'dalit aktagau.“ Dav li son lobedam, juht i gal'gam dast maŋŋela aktagi vuoi'nut. Dat gui'na li fierram dan jaure allegečin Vaššajogǫn.

(Amma Pavval 1926, Fauske.)

18.

Læ loddi, man namma læ guottam. Go almaš gal'ga jabmet, de svaikas juokta, čierro ja læ lau'lo dego li'ka-salmau, ja læ go almača čierru, go nagen jabma. De adna juoidait gaccait sinna, mait guodda gir'go-ædnami jala gar'dai. Ja læ ai: jus almaš duos'ta biehttot:

17. VEISKRØMT.

Der var en mann som engang gikk på ski fra østenden av Piskevatnet[1] vestover; det var natt, men måneskinn. Da hørte han at en på ski kommer mot ham vestenfra. Han tenkte: „Hvem kan det være som går på ski her?“ For han visste at der var ikke noe menneske på de steder, det han visste. Han skier allikevel; da ser han langt borte en menneskeskikkelse, og da den nærmer sig, ser han at det er en kvinne. Han funderte på hvadslags kvinne som kunde være der på den tid, og da hun kom enda nærmere, ser han at det nok ikke er noe riktig menneske, og da hun kom nærmere, ser han at det mennesket ikke har hode. Det kommer imot ham og stevnet med skiene like på ham. Det kom så nær, noen favner fra ham. Da stanset han og korset foran sig (med skistaven) og sier til spøkelset: „Du får ikke komme nærmere.“ Det stanset. Mannen spurte hvad dets ærend var, da det kom til ham, et fremmed menneske. „Du har dog ikke noe å gjøre med mig.“ Kvinnen sier at hun ikke har noe å gjøre med ham. Men hun har ikke fått prate med noen; hun har nok sett mange; men ingen har tort vente på henne. Han pratet med kvinnen om adskillig, og hun hadde sagt at hvis hun hadde truffet sine egne folk der, hadde det ikke vært så godt for dem.

Mer vilde mannen ikke fortelle av hvad han hadde pratet med kvinnen om. Tilsist hadde han sagt til kvinnen: „Du får herefter ikke skremme noen her.“ Det hadde hun lovet at hun derefter ikke skulde bli sett av noen. Kvinnen var omkommet i Vassjaelven ved vestenden av vatnet.

18. FEGDEFUGLEN.

Der er en fugl som heter guottam.[2] Når et menneske skal dø, varsler den det på en eller annen måte, gråter og synger likesom

[1] I Arjeplog i Sverige nær den norske grense.

[2] Det er sneuglen (Athene scandiaca).

„Mait ana? Gosi læ daina?“ de ver'te adnet guoppargiepneu oaive birra jala nanna. De sloavva dasi ja de čas'ka, ja jus i dau ane, de goddǫ biehttou, ja de luoi'da gaccait sis'ta, mait adna. Jus li mehcin muorait senna, de suogŋat guotto vuollai oaiveu; de sloavva dasi sæmme lahkai.

Soames bali lei nagen muorra-vancain mannamen davven Lofuohttai ehkeden šeunjeden. De dat svaikas-loddi alki svaikastet ja vassa gir'go guow'lui. Gehppes mielain suogŋal goahtai (van'ca-goahtai); de čuor've: „Gosi le daina vuol'gimen?“ De luoiti goahtedæhkkui uwsa bajelt dugo skuolkain, ja de gahččen guokta hoasso-batte uwsa nali, mait ani gaccait sinn.

(Jon Finnesen 1922, Tysfjord.)

19.

1.

Dat li somes bahča dolin, mi li oaǯǯum gadneha-nieidau ahkačin. De dat ahkač ičči sida orrot eča almači siegin, vaiku sierra sajin ja gopčǫsi duogin, ja gir'kosajin orui bar aitin ja gopčǫsa duogin. De lei somes boargar (osistiddje), mi ɛn'deli sidai vuoi'net dau ganeahkačau; vala olmǫi holǫi dan osistæddjai, aht i dat sida vuoi'nit lad'de-almačit, ja vil li hollǫm: „I buoragit mana, jus buk'ti su ou'dǫi lad'de-almačit.“ Vala dat osistiddje ičči gul'dala, sidai ɛn'deli, vai vuosita sunji dau ečas ahkačau. De son vimak uit valti osistiddjeu maŋin ai'tai ja de rabai gopčǫsau. Vala de dalaga čal'me roukai olkus osistiddjist.

(Amma Pavval 1926, Fauske.)

2.

Dat li somis sabmi dolin, mi aicai goakt gadniha-nieita vaǯǯemin su ou'dǫlin. De dat ušudi gæhčalit viegaldahtit dait nieitait, ja de son uit ruvvis lahkai viegaldahti. Da nieita su voai'nemis bar vačči-

en liksalme, og det er likesom mennesker gråter, når noen dør. Den har noe i kløme som den bærer til kirkegården. Og det er også det: hvis et menneske tør forby det (og sier): „Hvad har du? Hvor skal du hen med det?“ må det ha en kobberkjel om eller på hodet. Da slår den ned på den og slår til, og hvis mennesket ikke har en kjel, dreper den det, og så slipper den av klørne det den har. Hvis den er i skogen i trærne, stikker en hodet under et nedfallstre, så slår den til det på samme måte.

Engang var en med en vedbåt på vei utover til Lofoten om kvelden i mørke. Så begynte fegdefuglen å varsle og farer forbi bort imot kirken. Lettsindig smyger han inn i båthuset og roper: „Hvor skal du hen med det?“ Da slo den til hustaket over døren som med en stokk, og to strømpebånd som den hadde i klørne, falt ned på døren.

19. UNDERJORDISKE.

1.

Der var fordum en gutt som hadde fått en hulderpike til kone. Kona hans vilde ikke være i lag med andre folk, men vilde være for sig selv og bak dekker, og på kirkestedet holdt hun sig bare i bua og bak et dekke. Der var en handelsmann som endelig vilde se den hulderkona; men mannen sa til ham at hun ikke vilde se bufolk, og han la til: „Det går ikke godt, om de bringer bufolk frem for henne.“ Men handelsmannen hørte ikke efter; han vilde endelig at han skulde vise ham kona si. Tilsist tok han da handelsmannen med i bua og åpnet dekket. Men da spratt straks et øie ut på handelsmannen.

2.

Der var fordum en lapp som fikk se to hulderpiker gå foran ham. Han tenkte å prøve på å løpe efter dem, og han løp da fort efter dem. Pikene gikk bare, såvidt han så, og han løp nok fort.

gan, ja son mai ruvva viegai. Dauk son vuoini ahte son iččči nagenau lahkana. Vaiku go son galkai čalmit anetit eraidahtimis, de son duolmasti unna rokkọči, nu aht son jorọi, ja de go dast čoaʒʒeli, de son iččči dast aktagau vueini dast.

(Amm Pavval 1926, Fauske.)

3.

Dat li somes sabmi dolin. Go li boahču ræinohemi, de čoahki boahču livvai; dat li iddja. De livudi boačui. De čohkedi eč ai boačui-rab'dai, ja go li gohčam moadde diegna, de sunji nakkara bohtin, ahte son nohketi, ja de son smoredi. De son gullai bielloit, ahte su ællo li vallimin, ja de son gahčus čoaʒiʒeli ja galkai čaggat ælo vast livvai. De son viehka baltas ælo, gulla bielloit, vuoi'na boahču gokt dat manna, čorvit, ja gulla goahpira liečau. Vala son i ou'dọli bodie. De son bodi somis dievači; de ušudi son, juht de galkai gar'vilit birra dan dievača, ja de son uit viehkali nupp bel dan dievača. Dego son bodi dan dievača doahkai, de son jahki ahte de son ou'dọli li boahtam, vala de son iččči dast maidek vuoini; ællo li gahtum. De son moattui ruoptot gonne li ællo livvadam, ja go son bodi dan saddjai, de li su ællo livvadim sæmma lahkai.

(Amma Pavval 1926, Fauske.)

20.

Dolin li ihča iečas rei'dim ædnam sal'lin, galkai jaurit ballit. De ballegoadi, ja muhtim sajida oaččoi čaceu, muhtim sajida iččči (oaččo), dainago as'to li unni, ja ædnagan ani, mait galkai ballit. Muhtim sajida šadden skiere, muhtim sajida šadden guoika, ja de bæivaduvai. De šattai ieča ai skierrin ja orru skierren vel udnači doluč supcasa mel'de. Jus læ dat sadnis, de læ sadnis ai dalla.

(Tysfjord 1885.)

Allikevel så han at han ikke kom noe nærmere. Men da han skulde passe på ikke å vende øinene bort, trådte han i en liten grop så han snublet, og da han stod op derfra, så han ikke mer noget til det.

3.

Der var i gamle dager en lapp. Da han gjætte renene, samlet han dem til hvile; det var natt. Renene la sig til hvile. Selv satte han sig ved kanten av renhjorden, og fordi han hadde våket mange døgn, falt søvn på ham, så han blundet litt. Da våknet han med ett; han hørte bjeller, at hans hjord var på farten, og da stod han op i en fart og skulde stanse hjorden og få den til å hvile igjen. Han løper ved siden av hjorden, hører bjeller, ser renene hvordan de går, ser hornene og hører smellet av klovene. Men han kommer ikke foran dem. Han kom til en liten haug og tenkte at han skulde kroke omkring haugen, og han løp da langs den andre siden av haugen. Da han kom bak haugen, trodde han at han var kommet foran renene; men da så han ikke noe til dem; hjorden var forsvunnet. Han vendte da tilbake dit hvor hjorden hadde ligget, og da han kom til det sted, lå hans hjord og hvilte likesom før.

20. RISEN BLIR TIL STEN.

I gamle dager hadde risen laget sig til jordgraver; han skulde grave innsjøer. Han begynte å grave, og på noen steder fikk han vann, på andre steder ikke; for han hadde liten tid, og han hadde meget som han skulde grave. På noen steder blev der skjær; på andre steder blev der stryk, og så fikk han solen på sig. Da blev han efter den gamle fortelling selv også til et skjær og er det enda den dag idag. Hvis det er sant, er det sant også nu.

21.

De li doluš aiken. Dan čohkǫu gohčču Staddan, mi læ jal'gat nanna dego guol'bi. De li boahtam akta loddi, amas, mi li nu stuorak ja dagai beseu dan nale ja monni ja čiukait lallegoadi. Ja de li baha: vuolkatalai buvit, almačit dan bæssai čiukaidi bieb'mon ja vancait ai, muorait. De nagen almai, boatnjaš, ajatalai nuwte: val'det dogit ja giessat ečas lerti sise ja jollǫret giettin, vai val'da bajas, oaǯǯot boal'dit beseu ja juokta sor'met. De lodde aicai ja valti bajas čohkǫ nale bæssai. De buolleti beseu. Danne leddjen ollo muora, mait li guottadam dohkku, ja de buollai bessi ja čiuka. Danne leddjen gol'mǫ čiuka bese sinna. Ja manai gol'mi nuorin, soajit luvvadi ja dɛina spæččoi beseu. Goalmades valla de boadi bæssai vel; de šnjivven soaje, ja de gahčai vuolus bawte vuollai, ja boatnjaš ani dogit, ja de luoi'dadi vuolus dait milta ja boadi hækkain vuolus, ja de skil'den da bahas lottes. I læ dasta rajes læhkam aktak stuor loddi.

(Jon Finnesen 1922, Tysfjord.)

22.

De li akta dolin, mi danna (Gasluowtan) oroi; An'dares Bavva li namma; manai Bierkuni jawtain. De gadui Bierkuni jawtain; de su ahkka vuor'da sitan; de gadui. De šaddai jowla-vahkko; de vuolki Bierkunes; de jawta su'lo doaddjui: de hæhttui vas Bierkuni mannat jawtain ruoktot. De vaʒʒa su ahkka ja vuor'da jawtau; data lei noaites ahkka. De vuol'ga gohkkǫl-soppin Gasluowt-varrai jawtau gæhčačet. De vuoi'na: su jakta de juo vuol'ga Bierkunes, ja de juoi'ga Gasluowt-varen, atna gohkǫl-soappeu varen. De čohkket son ja de juoi'ga, ja An'dares Bavva læ væstas jekken, galet ruodnan ja vis'kaden ja alegen, ja čuor've su aht boahtet bære, i galka ballat, ja jakta galkai lehket sitan golmǫn jamdörtan.

(Risten Jonsdatter 1894, Tysfjord.)

21. KJEMPEFUGLEN.

Det var i gamle dager. Den fjelltinden kaller de Stedtinden, som er flat ovenpå som et gulv. Der var kommet en fremmed fugl, som var så stor, og den bygde rede på tinden og la egg og begynte å ruge ut unger. Og det var ille: den førte fe og mennesker til redet til føde for ungene og også båter og trær. Da var det en mann, en gammel mann, som tenkte ut, at han skulde ta taug og tulle sig inn i et skinn og rulle sig på engen, forat fuglen skulde ta ham op, og så skulde han brenne op redet og ta livet av den på en eller annen måte. Fuglen fikk øie på ham og tok ham op på tinden i redet. Da tendte han på redet. Der var mange trær, som den hadde båret dit; og redet og ungene kom i brand. Der var tre unger i redet. Og fuglen fløi tre ganger til sjøen, vætte vingene og slo redet dermed. Den tredje gang kom den enda næsten til redet; da fatnet det i vingene, og den falt ned under berget. Den gamle mannen hadde tau og firte sig ned efter dem og kom ned med livet, og så blev de skilt med den slemme fuglen. Siden har der ikke vært noen stor fugl.

22. EN JEKT JOIGES HJEM FRA BERGEN.

Det var i gamle dager en mann som bodde her (i Kjøpsvik); han het Paul Andreassen; han reiste til Bergen med jekt. Han blev borte i Bergen med jekta; hans kone venter hjemme; han blev borte. Så kom juleuken; da reiste han fra Bergen; han brakk masten på jekta; så måtte han reise tilbake til Bergen igjen med jekta. Hans kone går og venter på jekta; hun var en trollkyndig kone. Da går hun med håndrokktenen op på Kjøpsvikfjellet for å se efter jekta. Da ser hun at jekta hans alt reiser fra Bergen, og hun joiger på Kjøpsvikfjellet; hun har håndrokktenen på fjellet. Hun setter sig og joiger, og Paul Andreassen er på vestermyra; han lar jekta seile så sjøspruten står foran den grønn og gul og blå, og hun roper på ham at han bare skal komme; han skal ikke være redd, og jekta skulde være hjemme om tre døgn.

23.

1.

De leddjen svænska. De revvun muhtim boatnjačau; de gal'gen Vuodnai vuol'get revučet. De boatnjač doal'vo dohkku, ja de vuoi'nen gor'nestaurait, cækkotum gieddai ja gorhne liddjen staurain; de šattai akta stau'ra ulmuča muodok mæl'gades; de lokken si dεit biu'gegor'nestaurait; de šadden ænebu da gor'nestaura. De vuoi'na boatnjač dεit gor'nestaurait; doal'vo alla varrečokhǫ nale; iddja boahta dalla. De jau'la boatnjač: sodnǫ gal'ga naladet. De jau'la: „dolǫu buollet, stuorra dolǫu, de palkes oudǫn, ja de gal'gabihtet vaʒʒit dan dolǫ milta dohkku." De vuol'gen baddjel čohkǫ; de boahta boatnjač; de adnal gaptis, de suoddal gaptestihkeu; de bæssa dasta erida. De skuollen da svænska vuolus dat bawtis, De boahta dat boatnjač ja de vuohča pil-birsoin baddjel uwsa. De boahta ruohtta-ehkeda dase; de jau'le daha: „Manne dodnǫ vuoča mia uwsa bajelt?" De gal'gen dal su gitta val'dit. De jau'la dat boatnjač: „Jus mon iv lem lehkit, de lida stuor-guossit oaǯǯot." Æ da sida jahkkit sunje, aht dat læ læhkam dakkar ulihko sinna. De oadda ijau dan si'dai. De iddedes gohccǫjen siddja; de sihte boatnjačau gitta val'dit; de vuol'gen gæhčačet dait svænskait. Da leddjen vare vuollai johtǫm; muhtima ain viessu. De boatnjačau ai'cen siddja, ja de boatnjači čorhmǫit vuohtuden ja jau'len: „Jus mi lima dal nahkat, galkai dal oaǯǯot ehčasau." De al'gen dolǫit čoagget, ditnoit čoagget ja gas'-kamit sias, de oaǯǯun dutno dievau. Boađnjač oaččoi stuorra vattal-dagau sias.

(Risten Jonsdatter 1894, Tysfjord.)

2.

Čakča-aiken goasse li muohta ja čoaskes, boadi akta čuddi same-si'dai, mi li Rudnavuona baddjel Ai'devarri-raptan. De sidai lousǫu nannuset louset alas, ja sabmi ver'di hihkalet. Mεn ičči sida beiven vuol'git; radedi šeunjeden vuol'git boahtet nu hæhkkat; stuorra si'da

23. VEIVISEREN OG FAKKELEN.

1.

Det var svenskene. De røvet en mann; så skulde de til Norge for å røve. Mannen fører dem dit, og de så kornstaurer reist op på engen, og der var korn på dem; en kornstaur så da på avstand ut som et menneske. De talte byggkornstaurene; da blev de kornstaurene flere enn de selv. Mannen ser kornstaurene; da fører han dem op på en høi fjelltopp; natten kommer nu. Da sier mannen at han skal løse buksene. Han sier: „Jeg tender en fakkel, en stor fakkel; jeg kaster den foran, og så skal I gå dit efter fakkelen.“ Så gikk de ut over fjelltoppen; mannen kommer; så holder en ham i koften; han skjærer et stykke av koften; så slipper han derfra. Svenskene ramlet ned av berget. Så kommer mannen og skyter med pilbørse over døren. Han kommer dit julekvelden; da sa de: „Hvorfor skyter du over vår dør?“ De skulde nu ta ham fast. Mannen sier: „Hvis jeg ikke hadde vært, hadde I fått storfremmede.“ De vil ikke tro ham at han har vært i sådan ulykke. Så legger han sig om natten på den gården. Da de våknet om morgenen, vilde de ta mannen fast; de gikk for å se de svenskene. De hadde rapet ned under fjellet; noen lever enda. De fikk øie på mannen; da hyttet de med nevene til ham og sa: „Hvis vi nu hadde orket det, skulde du fått noe annet.“ Så begynte de å samle ildtøi, å samle flint og ildstål hos dem; de fikk en tønne full. Mannen fikk en stor gave av dem.

2.

I høsttiden da det var sne og koldt, kom en hærflokk til en lappeheim, som lå ovenfor Grunnfjord på siden av Aidevarre. De vilde ha en los til å lose dem sikkert vestover, og lappen måtte love det. Men han vilde ikke gå om dagen; han rådet til å dra avsted i mørke

lei oudǫn, gonne leddjen ollo almača. „I diehttu, go beiven boahte, gokte šadda — jus sihte gul'dalet radeu. Su diehti dahkabehtet, gokte sihtabehtet.“ De malastalai dan beivin boahccu-bierkou ja radadalai, gokte buoremusat gal'ge, jus sihte guorraset su radai, go ševnjut. „Nou guhkka čæras la, oudǫl go si'dai boahte. Værramus, go lappudi dan guhkka čærrasen. Ækus sida čanadet maŋŋalahkkui, atte æi lahpput? Nu jal'gat ja čæras-miedoi, ja ruvamusat boattebehtet si'dai outa bali.“ De bodnjen besudagait ja de čanaden; de vuol'gen, go šeunjudi, ja de ani dollǫraddeu faron. De gal'gen bære dau gæhččat, gosi dat manna, ja nou čærastet. De čærasti. De boahten vare nale; de vuoi'nen čuoukait Durra-belen, ja de jaulai: „Dannal stuorra jegge oudon; gal'ge dasi čærastet,“ ja čærasten. De balkesti ratteu baddjel bawti, ja de svikkasti eš eča rab'dabællai jur guorrai ja čuoččoi danna, dasek diuna mannen baddjela bawti. Maŋimus doahppi gapterab'dai; mɛn de ani nipeu fertuk giedan ja suoddali gapteu eride giedas. De mannen nou baddjel bawte gaika. De eš čærasti vuolus Čorrui. De liddjen oaivalačča borrǫmen ehkedi; de čakŋa uksaraiki. Go uvsau rabasti, de jor'gǫli har'dou ja vuoči juoksa-njuolain baddjela ečas oaive; væggai ceggedi sodde futa bajelt. Fu'ta bieddjali dadne-tallærka mielka oudǫi, varuti: su vuohča. De val'den gitta; ičči mai'dak cuke dan ehkeda, oaddai jas'ka. Iddedes de jau'la: „Jus son i lem, de lida gudnan ja moi'ven.“ De gačaden: „Goktǫ?“ De gohčoi mannat don bawte vuoleu gæhččat, ja gal son faron vuol'ga. „De gal'gabihtet vuoi'net, ma li danna.“ De mannen; mɛn liddjen ain hækkain nagena; banit gas'ken ja čorhmait čab'run duon lou'sai. De godden vel dait, ma liddjen hæggabelin.

Gar'jel-bakti læ dale namma; ou'dǫl gohččun Ai'devarren.

(Jon Finnesen 1922, Tysfjord.)

og komme så plutselig; der var en stor gård foran dem, hvor der var mange folk. „En kunde ikke vite hvordan det gikk, hvis de kom om dagen — hvis de vilde høre på et råd. For min skyld gjør I som I vil.“ Han kokte den dag renkjøtt og rådet dem hvordan de best skulde bære sig ad, hvis de vilde følge hans råd, når det blev mørkt. „Der går en lang rennebakke før I kommer til gården. Det verste er, om I blir skilt i den lange rennebakken. Vil I ikke binde eder sammen på rad for ikke å bli skilt? Det er så slett og medbakke, og I kommer fortest til gården på én gang?“ Så vridde de vidjebånd og bandt sig sammen. Da det blev mørkt, reiste de, og lappen hadde en ildfakkel med. De skulde bare se efter den hvor den gikk, og så renne avsted. Så rente han. De kom op på fjellet; da så de lys på Tørnessiden,[1] og han sa: „Her er en stor myr foran oss; dit skal I renne,“ og så rente de. Da kastet han fakkelen ut over berget og selv kastet han sig til siden like ved og stod der, til de alle var gått utover berget. Den siste grep ham i koftekanten; men han hadde kniven ferdig i hånden og skar koften ut av hånden på ham. Således gikk de alle utover berget. Selv rente han ned til Kjårnes. Øvrigheten holdt da på å spise til kvelds. Han smyger inn gjennem døren. Da han åpnet døren, vendte han ryggen til og skjøt en pil over hodet sitt; den satte sig fast i veggen over fogden. Fogden satte en tinntallerken foran brystet; han trodde at han vilde skyte ham. Så tok de ham fast; han mælte ikke noe den kveld, men la sig rolig til å sove. Om morgenen sier han: „Hvis jeg ikke hadde vært, hadde I vært aske og støv.“ De spurte: „Hvordan det?“ Da bød han dem gå og se under berget; og han skal nok gå med. „Da skal I se hvad som er der.“ De gikk; men noen var enda i live; de skar tenner og knyttet nevene mot losen. Så drepte de også dem, som var halvdøde.

Berget heter nu Garjelbakte (Russeberget);[2] før kalte de det Aidevarre (Eidefjellet).

[1] På nordsiden av Mannfjorden.

[2] Pa norsk Kvassviktinden.

3.

Dat li somes bale, čude bohtin somes same lusa ja sihten, vai galkai sahtet (oahpistit) Vuodnai, ja de uit sabme šattai oahpistiddjen, ja de son deđi stuorr bakteu. De son ušudi sijau hohketit dan baktin. De son hasai ijau, go si dasi bohtėn, ja de ani son besse-čou'gasau. De holǫi daita čudida, ahte si galgėn su čuovvot čou'gasa milte. Go bohtėn dan bakte nala, de vuoi'nujin garhtina, ja čou'ga garhtinist vuoi'nui. De son holla: „Dan si'dai gal'gap mi skierastit," ja eč skierasti outǫn besse-čou'gasin, jah go bodi bak'tedar'dai, de son svahkai dorrǫs ja časki besse-loukau baddjel bakte, ja čude ai mannen čou'gasa milte baddjel bakte ja fierrėn gaik diuna. De son garvi bakteu vulus ja bodi dan ijan garhtenita, ja de len somes doben jugalvasau adnimen. De son, go uksagas'kai bodi, vuči juoksaina baddjel albmuga nou juht njuolla manai ja dæhpui væǯǯai. De albmuk holla: „Mannes don nu daga?" De son holla: „Iddiet gal'gabiht voai'net, mait læ son buorren diddjai dahkam. Æi di lam nu avou atnam udne ehket danne, jus mon iv lam."

Ja arrat go čuwgudi, de valti sabme dait olbmait maŋen, ja de vuol'gėn gæhčat bakte vuolin. De li danne nou ednak čudis, ma lin lat'kudam gaik diuna. Ak'ta li val daist dab'ranam somis latnjai, ja dat li væsso, ja go dat vuini lousǫu (oahpistėddjeu), de son jau'la: „Vai sa dan diettit oudǫl! Illam da væsso boattam eč."

(Amma Pavval 1926, Fauske.)

24.

Owta sodnabeive Selderup aiken boadi akta skihppa gaddai, doarroskihppa, ja hissi doarro-slauka. Hærra li predik-stoulon, ja boadi buoda hærrai predik-stoului; ja hærra manai dalla vuolus sahkarisa sisa ja jorkǫsti gabou, ja bahpir-behkeu čalesti ja biejai njal'mai ja manai viega fier'vai ja gali nuoreu čiekŋali. Bahpir gorvidi njalmis eride, ja de jorkidi gaddai. Dalla garra biegga šattai; illa boadi

3.

Det var en gang at tsjudene kom til en lapp og vilde at han skulde lose dem til Norge, og lappen blev da los, og han visste av et stort berg. Han tenkte å ta livet av dem på det berget. Han rustet sig til natten, da de kom dit, og hadde en neverfakkel. Han sa til tsjudene at de skulde følge ham med fakkelen. Da de kom op på berget, såes gårder og der såes lys i gårdene. Han sier: „Vi skal renne (på ski) til den heimen," og selv rente han foran med neverfakkelen. Da han kom ut på kanten av berget, svinget han til side og kastet neverfakkelen ut over berget, og tsjudene gikk også efter fakkelen ut over berget og omkom alle sammen. Han gjorde en omvei om berget og gikk ned og kom om natten til gårdene. Der var noen som holdt gilde i en stue. Da han kom i døra, skjøt han med sin bue over folkene så pilen for og blev sittende fast i veggen. Folkene sa: „Hvorfor gjør du så?" Han sier: „Imorgen skal I se hvad godt jeg har gjort eder. I hadde ikke hatt det så gledelig her ikveld, hvis jeg ikke hadde vært."

Og tidlig da det blev lyst, tok lappen mennene med sig, og de gikk for å se efter under berget. Da var der så mange av tsjudene, som alle sammen hadde slått sig ihjel. En av dem var enda blitt fast i en lem i berget, og han var i live. Da han så losen (veiviseren), sier han: „Jeg skulde ha visst det før! Da var du selv ikke kommet fra det med livet."

24. PRESTEN REISER EN STORM MOT FIENDENE.

En søndag i Schjelderups[1] tid kom et skib til land, et krigsskib, og det heiste krigsflagg. Presten stod på prekestolen, og der kom bud til ham på prekestolen. Han gikk straks ned inn i sakristiet og vrengte prestekjolen; et stykke papir skrev han på og stakk i

[1] Christopher Schjelderup var 1794—1798 personel kapellan og 1815—1848 sogneprest i Lødingen, hvorunder Tysfjordens kapell hørte.

gaddai, ja skihppa fælai dasi. Soabmasa boahten gaddai, mɛn de goddǫlen dait. De aneti gol'mǫ beivi maŋŋai al'mugau ja mæssou ani ja de luiti. — Čierrum liddjen diuna ja hærra ai.
(Jon Finnesen 1922, Tysfjord).

25.

Čuddi dat boadi Oar'jevuonau Oar'jevuodna-badan vajusa. De čuddi-horrǫl, gonne gerkit guttek valti ja daina dagai horǫ, vuodomusan stuorra gerki. Ja mannen oarjaš-beleu da vuonau, dasi boahten Ai-luowta raddjai. Leddjen danne gietten gor'nestaura ollo (čuohppam-ai'ge lei); varuten, atte almača liddjen čoahkkanam dasi vuǫrhnjedaǯǯit sijau, ja mannen vajusa gitta Bai'davuodnai Stuorjou'rai, ja de danne šattai doarro, ja vidnetallen. Mɛn de li akta gui'na siegin, maste æi hækka oaǯǯum; iččí dasi sver'de basti, iččiga sai'te basti, iččiga njuolla basti. Luoddijen čoaiveu, iččí jami ja čoalit giessali birra olemi; doaroi sæmme. De boadi Rabek-juwsos akta olmai, mi ani gur'tenjuolau; de vuoči dɛina, ja de gotti. Da liddjen sami, ja dat, mi vuoči, li sapmi.
(Jon Finnesen 1922, Tysfjord.)

26.

Ullen oroi doluš aiken gonǫgas, mi raddi baddjel Divtasvuona sami, ja guodda namau njar'ga Gousno-njar'ga, gonne ani vawtait gæhččamen, jus mige vuoi'nui davis, ja sisbelin owtǫu sajeu ani, mait gohčču Buor'gon. Danne li nubbe vak'ta-saddje sisbelis, ja skihppasaddje lei Čoron, mait gohčču Slabǫrsvii'gan dalla, gonne adnẹn rafe-aikin skihpaidesa gesitum ai gaddai. Akti boadi akta

munnen, løp ned til fjæren og vadde ut i sjøen. Papiret fløt bort fra hans munn, og så vendte han om til land. Straks brøt en storm løs; han slapp med nød og neppe i land, og skibet forliste der. Noen kom i land; men de drepte dem. Presten holdt almuen tilbake i tre dager[1] og holdt messe og så lot han den fare. — De hadde alle grått og presten også (da de hadde drept fiendene).

25. TSJUDENE OVERVINNES.

En tropp krigsfolk kom i Hellemo-fjorden forbi Hellemobotn. Der er tsjuderauken, hvor hver av dem tok en sten og derav bygget en rauk med en stor sten i botn. De gikk langs vestsiden av fjorden, til de kom til Drag. Der var der på engen mange kornstaurer (det var i høsttiden); de trodde at folk hadde samlet sig der for å lure på dem, og de gikk forbi like til Bessfjorden til Storjorda, og der blev en strid, og de tapte. Men der var en kvinne blandt dem som de ikke fikk livet av; ikke bet sverd på henne, og ikke bet spyd, og ikke bet pil. De sprettet op maven på henne og hun døde ikke, men trakk tarmene om livet og sloss like godt. Da kom en mann fra Skrovkjosen, som hadde en pil av lomnebb; med den skjøt han, og da drepte han henne. Det var lapper, og den som skjøt, var en lapp.

26. KONGEN PÅ HULLØY.

På Hulløy bodde i gamle dager en konge som hersket over Tysfjordens lapper, og et nes har navnet Kongsnes[1], hvor han hadde vaktmenn som så efter om noe såes ute på fjorden, og inne i fjorden hadde han et sted som de kalte Borg.[2] Der var det andre

[1] Uværet varte i tre dager.

[2] På Hulløy.

amas doarroskihppa sisi, ja de šattai nuorre-slahka Ulle outǫn, ja vidnetalai, ja skihppa šattai vuoddjodum Spællai bas'telumus njarka ou'dǫi vuodui. Dasta guodda Spælla namau Mannfjor. Ja maŋemus doarro li Habmiren Sör-kiila ja Ulsvage gaskan, ja gonǫgisa namma li „kǫŋ Šur", ja son fælai danna dan slagan, ja dalle gohčču dau sajeu „Sjurstein".

(Jon Finnesen, 1922, Tysfjord.)

27.

De li akti stallo, ani owtǫu nieitau; de almača bar'ni val'dui daina stalo nieitaina, ja de johttǫiga; rajai stallo rajo nieita maŋin. Ja de manna akti dat almač, stalo vivva, dan vuohpas lunna, ja de nieitap ravvet boatnjebu maŋin atnot su etnis njalka biepmoit; halet son etnis njalka biepmui. De anoi boadnje dais njalka biepmois, go si'dai vuol'ga. De gæhčča boadnje, go bodi si'dai, de ičči ehčadit gauna go suowsait ja romit ja ruou'degompǫit, ma liddjen giesatum čoahkkai. De li juo niei'da almačida mas'tam; de hoi'gǫdi dollǫraiki dait njalka biepmoit.

De gohčoi stalo ahkka varrudagait bieddjat niei'dai suvva ja johtit mia guorrai ja orrot si'da-rad'nan mian. Go nieitap gulai davva, de hastiti boatnjeu johtit dohkku æikadi lusa, ja de jodiga. De bodiga iddides bieiven salljomuddui dohkku dai lusa. De goadeu vær'goba bajas ja manau atniba owtǫu; de vadda ednibui sui'tet dau manau, dassago goadeu læba ollem vær'got ja duor'get. De viehkal niei'da goahtai dan ednibu lusa ja manau gæhčča. De ednip jau'la: „Allu, niei'dam oad'de manau duohtadu! Oademin la data." De vuol'ga olkus ja gulla: vieljap anot ahčistes: „Vattista, ahččam, munje dat dipma bierkučes." De gulai, de supčas boadnjai: „Vuoi'neu munnu manas oaive gier'kama sinna." De gullaba ol'golen goade, go stallo jau'la: „Vuorte dal ain iddedes iddjai (ja li iehkedes iddja), de don

vaktstedet inne i fjorden, og skibshavnen var ved Kjårnes. Den kaller de nu Slabårsvik, og der hadde de i fredstid sine skibe trukket på land. Engang kom et fremmed krigsskib inn, og så blev det et sjøslag foran Hulløy,[1] og det tapte, og skibet blev senket til bunns i Spælla foran det kvasseste nes.[2] Fra den tid har Spælla navnet Mannfjord. Og den siste kamp var i Hamarøy mellem Sørkil og Ulsvåg, og kongen het kong Sjur, og han omkom der i det slaget, og nu kaller de det stedet Sjurstein.

27. STALLO SOM MENNSKEETER.

Der var engang en stallo som hadde en datter; så blev en gutt gift med stallos datter, og de to flyttet. Stallo sendte medgift med datteren. Engang går mannen, stallos svigersønn, til svigerforeldrene, og datteren sender bud med mannen; han skal be hennes mor om god mat; hun har lyst på sin mors gode mat. Da bad mannen, da han skulde reise hjem, om å få av den gode maten. Da han kommer hjem, ser han efter; da finner han ikke annet enn makk og kryp og tordivler som var tullet sammen. Da var datteren alt blitt folkevant, og hun kastet den gode maten i varmen.

Stallos kone bad ham å hilse datteren og å flytte til dem og bo i grannelag med dem. Da datteren hørte det, opfordret hun sin mann til å flytte til foreldrene, og de flyttet. De kom om formiddagen i ti-tiden dit til dem. De setter op teltet, og de har et barn; da gir (stallos datter) sin mor barnet å passe, til de blir ferdige med å sette op teltet og legge risgulv i det. Datteren løper så til sin mor i teltet og ser efter barnet. Moren sier: „Rør ikke, kjære datter, det sovende barn! Det ligger og sover.“ Hun går ut og hører at hennes bror ber faren: „Giv mig, kjære far, litt av det bløte kjøttet!“ Hun hørte det og forteller sin mann: „Jeg så hodet til vårt

[1] Gården Hulløy hvor kongen bodde.

[2] Kvassvikodden.

oačuča magat niehčagisas borrǫt ja oappat niǯǯe-læmso borrǫt“ De gulai niei'da davva; de jau'la: „Boadnjam, njuovasta dal buoitemus ronou ja bieja gaika ry'dai ja vatte borrǫt stallo-magaidisat ja stallui allasis, man madeu bære sihte borrǫt, vai gallanadde ja delle, ja de oro šavot; gul'dala, mait ahččam gahčal dusta! De diehtit galka svarrut riekta.“ De gahčali gampal stallo: „Goassal, bai'nam, du losimus nagir?“ „Iddides ija.“ De gahčal dat vivva stalos: „Goassal, ahččam, du losimus nagir?“ „Iehkedes ija.“ De mon gulleu, juhte stalon li iehkedes ija losimus nagir. De mon vieǯǯeu ælou sida guorrai ja de herkit doahppoliv ja de johttǫjiv gieča vare duohkai, gosǫ jahkkeu: i boade. De gudeu ahkau liehpabelin, ja de bieddjeu dan njuovvam-ronou, mallič̣oaiveu, liehpabelė sisa, ja de iddides ija stallo gohččǫ ja doahppe saitiu giehtai ja viehkal ja čuogge liehpabele čada. De vuoi'na, go sai'de varran la. De jau'la danna: „De galka dal oaǯǯot čada čoalačijat ja čogǫčijat ja libračijat.“ De niei'da čuor've: „Dala læu, ahččam, čuoǯǯomen čogǫčijam ja libračijam ja čoalačijam.“ De mon čellestiv gierresa sisa ja de spoanjkeu vuoddjim-ronou ja de vuol'geu nou vuoddjit, ja de ma stallo viegati owtǫin skirtuina ja bowsǫtaga, ja ičči jowsǫ. De vulgi vas viehkat si'dai, goallogodi, ja de jau'la: „Manuč ja bæivač, bai'tila nuoramus baihnača baddjila!“ ja go si'dai bodi, de gulai luhtak: „Juo liga johttǫm.“ De hal'va nieitap ar'vadalla: etnip so dal viegatič. De vuortadalla rahti nanna. De joksǫgoahta luhtak nieitau, de atnal guowtin giedain sliehkkoraptas. De nieitap ani, assam li hal'dam-ruowtiu gierresa sisa, ja de čuolasti gaǯǯagiečit luhtages, ja de čuorvoi luhtak: „Buwte, niei'dam, mu gaǯǯa-gas'kusaččait diehke!“ De niei'da čuorvoi ædnasis: „Dalel, ædnam, du gaǯǯa-gas'kusačča!“ balkui olkus gierresa sista. De ma ruou'debohčǫu čuor'vi luhtak, ihka niei'da lei juo dan iehkeda ruou'de-bohčǫu dollǫi hoi'gǫdam ave vuolis; vaddam li ednebui oaiveu goddit. De bodiga hækkaina nuvte. Dego boahta nieitap si'dai boatnje lusa, del boadnje stuorra saŋarvesan manau. De nieitap jau'la boadnjai: „Allu manau saŋardu!“

(Peter Nilsen 1894, Nordfold.)

barn i komsen." Da hører de utenfor teltet at stallo sier: „Vent nu enda til efter midnatt (det var da før midnatt); da skal du få ete av din svogers margben og din søsters hengebryst." Datteren hørte det; da sier hun: „Kjære mann, slakt nu den feteste simlen, legg alt i gryta og gi dine stallosvogere og stallo selv å ete, så meget de bare vil ete, så de blir mette og dorske, og vær så stille! Hør efter hvad min far spør dig om! Da skal du vite å svare riktig."

Den gamle stallo spurte: „Når, kjære sønn, sover du tyngst?" „Efter midnatt." Da spør svigersønnen stallo: „Når, kjære far, sover du tyngst?" „Før midnatt." Da hørte jeg at stallo sov tyngst før midnatt. Jeg hentet hjorden til heimen og tok fast kjørerenen og flyttet bak syv fjell, hvor jeg trodde at stallo ikke kom. Kona lot jeg igjen med et halvtelt, og blodmagen av den slaktede simlen la jeg i teltet. Efter midnatt våkner stallo og tar spydet i hånden, løper og stikker gjennem teltet. Da ser han at spydet er blodig. Han sier der: „Nu skal du få gjennem tarmene dine og hjertene dine og leverne dine." Datteren roper: „Her står jeg, kjære far, med mine hjerter og lever og tarmer." Da sprang jeg op i pulken og slo på kjørerenen og kjørte avsted. Stallo løp da efter i bare skjorten og uten bukser og nådde henne ikke. Da løp han hjem igjen; han begynte å fryse og sier: „Lille måne og lille sol, skinn på den yngste sønnen!" Da han kom hjem, hørte Luttak, at de alt var flyttet. Datteren tenker nesten med sig selv: „Mor løper nu kanskje efter." Så venter hun på veien. Luttak når inn på datteren og holder med begge hender i akterspeilet på pulken. Datteren hadde lagt et skrapejern til rette i pulken, og så hugget hun fingerspissene av på Luttak. Luttak ropte: „Kom hit, min datter, med neglstykkene!" Datteren ropte til sin mor: „Her har du, mor, neglstykkene!" og kastet dem ut av pulken. Da ropte Luttak på jernrøret, skjønt datteren alt om kvelden hadde tatt det fra hennes belte og skjøvet det inn i varmen; hun hadde latt moren lyske sig. Således kom de fra det med livet. Da datteren kom hjem til sin mann, anket mannen meget på barnet. Datteren sier til mannen: „Ank ikke på barnet!"

28.

Stallo læ dolen guollemen jauren ja i rat gulit ætnak oaččo. Birra jaure vacci ja čuolai rutnit jieŋa nanna, ja de læ vel mæl'gadi sitast mannam; iččí diedi vast ruoptot si'dai gau'nat. Vacci dal mæl'gadau ruoptot; vimak de bodi nuppe gæhčai jaure; de gahčai ovta čuollamrudnai; de varuti dego goade sinna; de čuorvoi Luhtaki: „Manna ana nau čoaskes goadeu? Ællæ si muora? Cokkǫ muorait vuotnai!" I son jienau gula; de čuor'vo ain vel čaukabut Luhtaki: „Konne læ?" I jiena gula. De čierrogodi ja jau'la: „Mon koalou." De gal'ga vast olkus vuol'get očačit Luhtakau. De dæhpoi juol'kibelle jieŋa sisa, ja de čuor'vogodi: „Manne mu anita juolkes, go mon læu goallomen?" De supcasta: „Iv læ mon guolit oǯǯum udne; iddiet de galkau vast vuol'get guolit biutačit." De moaratuvai Luhtaki, go su anit, ja jau'la: „Jus guhkeu mu anita, de iv das biute ænap guolit." De gahppadi bajas; stuorra jiekŋa-stihkke juolki maŋen čuovoi. De gæhčadi, mi dat juolkin læ dab'raheme. De læ šeunjit; iččí vuoini, ja de čuor'vogodi: „Mi dat læ ipmahit, mait mu juol'gai giemardam læ?" ja de vaǯǯai ja jau'la: „Mon vuolkau ihča-radnam lusa." Ja de bei've šattai, ja de aicai æs'ka: daŋka jaurin læ sotnǫ ain. De gæhčas juol'gai vuolus; de ai'ca dan jiekŋa-stihkeu, ja de ballai, ja de viehkagǫdi, ja dat juol'gebelle læ lossǫt, ahte i rat naga fau'da viehkat.

De es'ke bodi si'dai koalmat ehket, ja de čuor'vo: „Mon bohttujiv gæi'dui." De viehkal luhtak olkus goadis ja čuor'vo: „Gonnǫ nou guhkeu gahtu?" De stallo jau'la: „I don vuoini dau, mi læ mu juol'gebelen dab'raheme?" De luhtak čuor'vo: „Lægo guolit oǯǯum?" De stallo moaratuvva ja čuor'vo: „I don gula, mait mon dunji jaulau?" De luhtak gačadi: „Mait don jaula?" De stallo jau'la: „Belljis læ do don, go i gula, mait mon jaulau?" De gačat luhtak: „Mait jaula?" De stallo jau'la: „I do don vuoini, mi mu juolkin læ gitta dæhppaheme? De gæhčai luhtak stalo juol'gai vuolus ja de aicai, mi dat læ. De gačat luhtak: „Makkar guoleu don læ oǯǯum? I læ goit dakkar guoleu oudal oǯǯum; makkar jaurin dau læ oǯǯum? Maktal buoi'di?" De stallo vastet: „Læ so dat, vuoina, guolle?"

28. STALLO OG LUTTAK.

Stallo fisket i gamle dager i et vatn og fikk ikke rett mange fisk. Han gikk omkring vatnet og hugget huller i isen; han var gått et stykke bort fra hjemmet; han visste ikke å finne hjem igjen. Han gikk nu et langt stykke på tilbakeveien; tilsist kom han til den andre enden av vatnet; da falt han i et hull han hadde hugget. Han mente han var i gammen og ropte til Luttak: „Hvorfor har du det så koldt i gammen? Er der ikke ved? Legg ved i ovnen!“ Han hører ingen stemme; da roper han enda sterkere til Luttak: „Hvor er du?“ Han hører ingen stemme. Da begynte han å gråte og sier: „Jeg fryser.“ Så skal han gå ut igjen for å lete efter Luttak. Da blev hans ene fot sittende fast i isen, og han begynte å rope: „Hvorfor holder du mig fast i foten, da jeg fryser?“ Så forteller han: „Jeg har ikke fått fisk idag; imorgen skal jeg igjen gå ut og fiske.“ Da blev han sint på Luttak, fordi hun holdt ham fast, og sier: „Hvis du holder mig lenge fast, fisker jeg herefter ikke mer.“ Så hoppet han op, og et stort stykke is fulgte med foten. Han så efter hvad det var som var fast i foten. Det var mørkt; han så ikke og begynte å rope: „Hvad er det for noe underlig som du har bundet til foten min?“ og så gikk han avsted og sier: „Jeg vil gå til min granne, risen.“ Det blev dag, og da først blev han var at han enda var på det samme vatnet. Han ser ned på foten; da får han se isstykket og blev redd; han gav sig til å løpe, og den ene foten var tung, så han orket ikke å løpe så snart.

Så kom han først hjem den tredje kvelden og roper: „Jeg kom ut for skrømt.“ Luttak løper ut av gammen og roper: „Hvor blev du så lenge?“ Stallo sier: „Ser du ikke det som er fast i den ene foten min?“ Luttak roper: „Har du fått fisk?“ Stallo blir sint og roper: „Hører du ikke hvad jeg sier til dig?“ Luttak spurte: „Hvad sier du?“ Stallo sier: „Er du tunghørt, da du ikke hører hvad jeg sier?“ Luttak spør: „Hvad sier du?“ Stallo sier: „Ser du ikke hvad som henger fast i foten min?“ Luttak så ned på stallos fot og så hvad det var. Så spør hun: „Hvad slags fisk er det du

Luhtak gačat: „Mi læ dat de?“ De stallo jau'la: „Čiel'ga gæi'do læ dat.“ De luhtak jau'la: „Svaikan læ ma dal don, go gæito biu'di guollin.“ De stallo jau'la: „I læ dat untar, aht luhtak læ du namma.“ De luhtak moarati stallui ja jaulai: „Manna mu mattostala?“ De stallo vastet: „Go don læ nau riehttasa hou'ke gačadihčat naute; læ so dat, vuoina, guolle?“ De gačat luhtak: „Mi læ dat?“ De stallo jau'la: „Čiel'ga gæi'do læ dat.“ De luhtak jau'la: „I das oačćo sitan orrot; galka bære mannat ruvva dolvučet ruoptot.“ De stallo jau'la luhtaki: „Mana dal don dolvučet, jus buwta gæito doal'-vot.“ De luhtak jau'la: „Iv de mon duosta doalvotet du biu'dem-gæito, go iv diede, makkar jaurin dan biu'di.“ De jau'la stallo: „Læ don gullam, aht jaurin læ gæi'do, duonan ilmi luhtak!“ De jau'la luhtak: „Mainas dotnọ mu mattostala?“ De stallo svarru: „Go læ eč nau houkes lahkai gačadam.“ Luhtak gačat: „Mi læ val de dat du imai-sahka?“ De stallo jau'la: „Uksagaskan dat munji njoa-moi dalloi, go læ nau čoaskis goadin.“ De luhtak jau'la: „Goasse læ dal mu goadin čoaskis orrum?“ Stallo jau'la: „Do bali lei goit čoaskis.“ „Goasse leddji don goadin?“ De stallo jau'la: „I don muiti, go mon čuor'vuv dunji, ja mon varotau: dotnọ læ dau gæitou munji raddjam, go iččiv guolit buwti.“ De luhtak jau'la: „Mainas don, duonan ilmi stallo, jarragohti go riehtas?“ De gæhčasti stallo vuolus juol'gai; de li jiekŋa juo gahtum. De stallo jau'la: „Ællæ si svarka oaǯǯot?“ De luhtak jau'la: „Galle mon basau hasko-visau.“ De stallo jau'la: „I læ ma danne svar'ka-narre.“ De gačat luhtak: „Mait de sida svar'kan?“ „Hab'rau base munji!“ De luhtak gačat: „Guhte gal'ga njuovvat?“ De stallo jau'la: „I do don luhtak daina nagada?“ De luhtak jau'la: „Čuogge eč; im mon veji.“ De gesi luhtak oaiveu vuolus ja oaddai, ja stallo ai oadda ja oaddaiga goppača ja oadeba vel dalla.

De bodi haskoves ja boktọli bajas ja eika gula. De manai has-koves vædjas ja supcas: „Stallo ja luhtak læba oaddam nannuset; eika goit gula, go mon boktọliv.“ Nou oduska nappo dal da raddjai go supcas nohkọ. Dat læ juo mæl'gat dat rajest. Dat læ supcastuv-vum buolvast puol'vai, ja nau mon læu ai gullam supcastum dait doluč supcasit stalo ja luhtaka birra ja haskovisa birra, ja de nogọi dat supcas.

(Jon Jonsen 1889, Tysfjord.)

har fått? Du har da ikke før fått sådan fisk; i hvad slags vatn har du fått den? Er den fet?“ Stallo svarer: „Er det, ser du, en fisk?“ Luttak spør: „Hvad er det?“ Stallo sier: „Det er tydelig et skrømt.“ Da sier Luttak: „Du er nu feig, da du fisket et skrømt som en fisk.“ Stallo sier: „Det er ikke noe under at du heter Luttak.“ Da blev Luttak sint på stallo og sa: „Hvorfor kaller du mig?“ Stallo svarer: „Fordi du er så pokkers dum å spørre sådan; er det, ser du, en fisk?“ Da spør Luttak: „Hvad er det?“ Stallo sier: „Det er tydelig et skrømt.“ Luttak sier: „Du får ikke være her hjemme; du skal bare skynde dig og føre det tilbake.“ Stallo sier til Luttak: „Gå nu du med det, hvis du kan føre et skrømt.“ Luttak sier: „Jeg tør ikke føre det skrømtet du har fisket, da jeg ikke vet i hvad slags vatn du fisket det.“ Stallo sier: „Har du hørt at det er skrømt i vatn, du helvetes Luttak?“ Luttak sier: „Hvorfor kaller du mig?“ Stallo svarer: „Fordi du selv har spurt så dumt.“ Luttak spør: „Hvad er det for en underlig ting du forteller?“ Stallo sier: „Det hengte sig fast i mig i døra dengang, fordi det er så koldt i gammen.“ Luttak sier: „Når har det vært koldt i min gamme?“ Stallo sier: „Dengang var det dog koldt.“ „Når var du i gammen?“ Da sier stallo: „Husker du ikke jeg ropte til dig, og jeg tror at du har satt på mig det skrømtet fordi jeg ikke kom med fisk.“ Luttak sier: „Hvorfor begynte du, helvetes stallo, å murre som en djevel?“ Stallo så ned på foten; da var isen alt borte. Han sier: „Er det ikke mat å få?“ Luttak sier: „Jeg skal nok steke Askefis.“ Stallo sier: „I ham er det ikke mat nok.“ Luttak spør: „Hvad vil du ha til mat?“ „Stek mig en bukk!“ Luttak spør: „Hvem skal slakte den?“ Stallo sier: „Orker ikke du, Luttak, med den?“ Luttak sier: „Stikk den selv; jeg orker ikke.“ Da trakk Luttak hodet under felden og sovnet, og stallo sovner også og de sovnet begge og sover ennu.

Da kom Askefis og vekket dem og de hørte ikke. Han gikk sin vei og forteller: „Stallo og Luttak er sovnet fast inn; de hørte ikke da jeg vekte dem.“ La dem da sove således til fortellingen slutter. Det er alt lenge siden den tid. Det er blitt fortalt fra slekt til slekt, og således har jeg også hørt de gamle fortellinger om stallo og Luttak Askefis fortalt, og så endte denne fortelling.

29.

Owtǫn sami-ulmučen liddjen gol'mǫ barhne ja akta ai'na niei'da, ja de vuol'gen mæhččai čoahkkečet boahččuit, ja dego si'dai bohten, de gahtum læ niei'da, mɛn vuei'nen val, aht laike liddjen gar'galum, goktǫ gal'gen guoradet staloi lusa, ja nieita ahčip ar'vadalla: „Stallo læ ma da vuolkatam; æ val barhne ar'vida maidak.“ De bieddja ahčip bal'dim-ræi'dagau čahče-rudni-guorrai, maina gæhččalet gal'ga gai'ka barhnit, guhtel so dal buošemus, ja de raddja vuorrasamus barhneu čači vieʒʒat; malistet gal'ge ehkides. Ballai vuorrasamus bar'ni ja bodi čačitaga. De raddja gas'kalabmusau; sæbma dahta dagai, ballai. De raddja nuoramusau; de dat čapmi giepneu dan bal'dim-ræi'dui; vuossi vel giehtai bači. De ahčip avvusi. De idit go guowsoi vuolas, de vuol'ge guoradet nieitau, ja de guorade stalo goahtai. De bohte goahti-guorrai; čuoukas ain, i læm ain šeunjet. De asse čahčerudne-guorrai; de ei'veje nieitau čahčerutnen čačeu vieʒʒamen, ja stalo læ malistemi rono-bierkou. Badde li nieita birra, mait stalo liddjė čatnam, vai i vuolke gosǫk viehkat. De jau'la ahčep niei'dai: „Stau'čala, niei'dam, muorra-geči nala, vai guna čoičide dan bier'go-ryta sisa, vai stallo hæhttu olkus gur'galet dait bierkoit, vai middja oaʒʒop borrǫt, gude læp mannam; næl'gomen læp middja. Iččev monnǫ daramahti niesteu val'dit dainak harhmain, vai gal'geu duvva, niei'dam, joksǫt hækkaina.“ De jau'la: „Vatte, niei'dam, luhtaki oaiveu goddit! Jaula: saknit oai've, ja njamasta ruou'de-bohčǫu dollǫraike! Go læ dau dakkam, niei'dam, de daga mohkeu olkus ja de boade middji sagaina! De mana vas goahtai dal oaddačet staloi lusa!“ De luhtak jau'la, ar'vadalla: „Maina si dal gæhčusa fauros hilmi udne lipšasadde, go stau'čali bier'go-rytau ja hæhttuima bierkoit olkus gur'galet?“ De borrǫt oaʒʒun do sami, ja dego liddjen stalo borrǫm ja gal'gen oaddadet, de skoallen čorvi boššudagan. De stallo raddja vuorrasamus barhneu gæhččat dait sar'vait; ihkap læ dal dehpudam. Ja de gihkadalle do ulmuča: „I mawse.“ De liddjen juo šlubben davva. De raddja gas'kalamus barhneu, ja sæbma dat šattai go dot vuorrasamus; šlubbalen ai davva. De raddja nuoramusau; šlubbalen ai davva. De vuol'ga eča; de eča gielau

29. STALLO RØVER EN PIKE.

En lapp hadde tre sønner og en eneste datter, og de gikk ut i marken for å samle renene, og da de kom hjem, var datteren forsvunnet; men de så bare at ulltråd var rekket op, forat de skulde finne sporene hen til stalloene. Pikens far tenker: stallo er visst reist med henne; bare guttene skjønner ikke noe. Da setter faren ved vassnøitet et skremsel som han skal prøve alle sønnene med, hvem som nu er den dristigste. Så sender han den eldste sønnen for å hente vann; de skal koke mat om kvelden. Den eldste sønn blev redd og kom uten vann. Da sender han den mellemste; han gjorde det samme, blev redd. Så sender han den yngste; han slo med kjelen til skremslet; hanken blev igjen i hånden hans. Da blev faren glad. Så går de om morgenen da dagen gryr, for å spore op piken, og de følger sporene til stallos gamme. De kommer til gammen; det var ennu lyst; det var enda ikke mørkt. De lager sig til ved vassnøitet; da treffer de piken da hun henter vann der, og stalloene holder på å koke renkjøtt. Hun hadde et bånd om sig, som stalloene hadde bundet, forat hun ikke skulde løpe noensteds hen. Da sier faren til datteren: „Du skal snuble, kjære datter, på enden av vedtrærne, forat aske kan fyke op i kjøttgryta, så stallo blir nødt til å slå ut kjøttet, så vi som har gått, får spise; vi er sultne. Jeg anste ikke å ta niste med, harm som jeg var, for å nå dig, kjære datter, i live." Han sier: „La Luttak, kjære datter, lyske dig! Si: „Det klør i hodet mitt", og sop jernrøret hen i varmen! Når du har gjort det, kjære datter, så gjør dig et ærend ut og kom og tal med oss! Gå så igjen inn i gammen og legg dig til å sove hos stalloene!" Da sier Luttak; hun tenker: „Hvorfor flagrer nu idag koftekantene på den vakre, da hun veltet kjøttgryta og vi måtte slå kjøttet ut?" Så fikk lappene spise, og da stalloene hadde spist og skulde legge sig, larmet de med horn bak gammen. Stallo sender den eldste sønnen for å se til de okserenene; kanskje de nu har båret fast. Og da gjentok folkene: „Det betyr ikke noe." Da hadde de alt klubbet ham ihjel. Så sender han den mellemste sønnen, og det gikk ham som den eldste; de klubbet også ham ihjel. Så sender

oaččoi ja bičadi. De luhtak ar'vidi aht juo de godduden diuna. De čuor'vi: „Gonnǫ, gonnǫ mu ruou'de-bohččǫ?“ Ruou'de-bohččǫ li dolǫn, ja de raukai dolǫs njal'mai ja bolti njalmeu. De val'den do ulmuča gai'ka diuna stalo davvirau, ja de oaččui nuvte ahčep nieitas si'dai.

(Peter Nilsen 1894, Nordfold.)

30.

Ak'ta stallo frid'djui baddjesame nei'di, ja de sabmi i diettam, gok'te galkai dakkat dεina staloin. De valti sabme ja garvohi stokke ja atti stallui ja rajai ællo-čorragan miel'de ja dajai: „Gol'ma bæive skamaskuǯ'ǯa.“ De valti stallo ja njuovadi dan ælo, ja sabmi jodi dan gol'ma bæivi eridi. De goalmat bæive ækkedes malesti stallo berko ja addamit. De daddja stallo: „Baddjan, Njannja, bajas!“ De daddja: „Skamaskuǯ'ǯa dat, českadačam eš!“ De galkai ække(de)s bal'di nok'kat; Go li eš nuoladam ric'cot, de galkai Njanja nai nuolahit; de li bus stok'ke, mεit sabme læi garvoham stallui nei'dan. De gaččai dat stok'ke čæbehan nala; de dop'pi stallo vierka ja vulki same doarredet nuvt gukke, att goaloi jamas, ja čuorvoi: „Ač'če, æd'ne, boade dola dagačet; nuoramus baihne gal'mu.“

(Lars Nilsen 1888, Ofoten.)

31.

Dat li somes bale; Askovis ja stallo gaunadiga miehčin, ja de stallo ani bednek-vuossait. De gačada Askovis stalos: „Mas'te don, ad'dja, enemusat bala?“ Stallo holla: „Suda-guolist, das'te mon voalkau gakče okče miila doahkai.“ De stallo oađđai; de valti Askovis stalo bednik-vuossait ja raikadi dait, ja de son dagai stuor dolǫu salljais ja biejai bednik-vuossait nuppe bællai dolǫu. De rosso stalou ja holla: „Addja, mon gulau suda-guoleu.“ De čoaǯǯeli stallo ja čađa dolǫ nuppe bællai bednak-vuossai diehti ja doahpali bednikvuossait ja nu vulki viehkat mait nagai, ja bednega gurkestin raiki čađa vuossaist, jah go li boahtam viehka voi'nusi, de čoar'vi Askovis: „Addja, dule giunjaha suda-guolle bednik-vuossain.“ De balkisti stallo bednik-vuossait ja de vulki gakče okče miila doahkai. De Askovis oaččoi gaik bednigit.

(Amma Pavval 1926, Fauske.)

han den yngste; de klubbet også ham ihjel. Da går han selv; da fikk han et annet mål og pep. Da skjønte Luttak at de alle blev drept. Hun ropte: „Hvor, hvor er jernrøret mitt?“ Jernrøret var i varmen, og så spratt det fra varmen inn i munnen på henne og brente munnen. Så tok de folkene alt stallos gods, og således fikk faren sin datter hjem.

30. STALLOBRUDEN.

En stallo fridde til en fjell-lapps datter, og lappen visste ikke hvordan han skulde bære sig ad med stallo. Da tok han og klædde pa en bjerkestubb, gav stallo den, gav ham en renflokk i medgift og sa: „Tre dager er hun blyg.“ Stallo tok og slaktet renene, og lappen flyttet i de tre dagene bort. Den tredje dag om kvelden kokte stallo kjøtt og margben. Han sier: „Stå op, Njannja!“ Han sier: „Hun er blyg; jeg får selv kløve margbenene.“ Så skulde han om kvelden legge sig hos henne. Da han selv hadde klædd sig naken, skulde han også klæ av Njannja; så var det bare en bjerkestubb som lappen hadde klædd ut som sin datter til stallo. Stubben falt på halsen hans; da grep stallo en diksel og gav sig til å forfølge lappen og forfulgte ham så lenge at han frøs ihjel og ropte: „Far, mor, kom og gjør op varme; den yngste sønnen fryser sig fordervet.“

31. ASKEFIS SKREMMER STALLO.

Det var engang at stallo og Askefis traffes i skogen, og stallo hadde pengeposer. Askefis spør: „Hvad er du, gamlefar, mest redd for?“ Stallo sier: „En fræserfisk, for den flyr jeg åtte, ni mil.“ Stallo la sig til å sove; da tok Askefis stallos pengeposer og gjorde hull i dem. Så gjorde han en stor ild av selje og la pengeposene på den andre siden av ilden. Han vekker stallo og sier: „Gamlefar, jeg hører en fræserfisk.“ Da stod stallo op, fór gjennem ilden til den andre siden efter pengeposene, grep posene og løp så avsted det han orket. Pengene rant ut av posene gjennem hullene, og da han var kommet et godt stykke derfra, ropte Askefis: „Gamlefar, det henger en fræserfisk i pengeposene!“ Da kastet stallo posene og fløi åtte, ni mil. Så fikk Askefis alle pengene.

32.

De atna vuoras sabme vancau; de gal'ga borjǫstet; de atna ræi'na-duoljeu borjǫsen, beceu atna su'lon. I diede, gokte gal'ga mæssat borjǫstet; i læ oudal vuoi'nam borjǫs-vancau; de cieggi ai'robadau stiknan. De boahta gaddai; de manna van'ca gaddai; de luoddan su van'ca; de manai nou ·sakka gaddai, aht luovvani. De luvai boatnjač ja vancau guodi. De galsugit juolken atna; de manna, de gulla: juolke su goallu; de vuol'ga varrai vaʒʒet. De boahta vare nale sodnǫ; de ai'ca suovau; de boahta, de læ luhtaka lusa boahtam. De gačat luhtak: „Goste don boada?“ De jau'la boatnjač: „Golle-vares son boahta; de vuoini ollo golleu doppen.“ De jau'la luhtak: „Son faron sihta gæhčačet. Mɛit galka makson?“ De jau'la boatnjač: sihta gaik diu'na sitau. De jau'la boatnjač: „Ieča biktasit čaŋat!“ De luhtak val'da dollǫ-rabonau faron, ja de vuol'geba soadja huhket vare nanna. De boahte guokta luhtaka barhne, gačadaba: „Gose vaʒʒimen, æd'nam?“ De jau'la: „Golledutno diehti læ son (vaʒʒi-men).“ De jau'la luhtak barhnida: „Šavot orrot soadja gal'gaba.“ De boatnjač, i son hoala; de boatnjač čuor've almačida aht boahtet su lusa væhkkai (bierhna vuoi'na) ja pirsou buktet. De boahte birsoin. De jau'la luhtaki: „Šavot čohkkeda!“ De jau'la boatnjač: „Oro šavot!“ ja de vuoseta badau sunje ja jau'la: „Vai lieggasit oaččo,“ ja de vuči luhtakau. De luhtak njuokčamau gal'gi ja de čol'gǫdi ja jaulai: „Jus du oaǯǯot li, de galkai oaǯǯot du varas bierko borǫdet.“ De boatnjač vuoseti diu'na oudabeleu, ja luhtak jau'la: „No vai mon du oaǯǯot leddjeu, de leddjeu marfeu dahkat.“ De boatnjač jau'la aht: „Saiteu dal galka oaǯǯot vel dasa.“ De njuok-čamau gal'gi, aht li bellenup stihko guhkke njuowčau. Boatnjač saitin boskǫda: „De galka dalle balkau oaǯǯot.“ De unnan vel huket; de boahta luhtaka boatnjač: „Mait don barka danna?“ De jau'la: „Muhtim gieles njuowčau mu behti dehke.“ Juol čalme japmemen. De boatnjač njuneu beddja al'mai; de gulla ciegau boatnjačes; de jau'la: „Mait don læ bar'gam mu ahkain?“ De jau'la boatnjač: „Suvval bæht-tam dehke. De son galkai vuowsau vieččačet dunje.“ De jau'la luhtaka

32. STALLO OG LUTTAK BLIR DREPT.

En gammel lapp tar en båt; han skal seile; han har et renskinn til seil, og en furu har han til mast. Han vet ikke, hvordan han skal bære sig ad med å seile; han har ikke før sett en seilbåt; så satte han årebladet til styre. Han kommer til land; båten renner på land; båten hans revnet; den gikk så hårdt på land at den gikk itu. Da blev mannen våt og forlot båten. Han har bellinger på foten; han går; da føler han at han fryser på føttene; han går til fjells. Han kommer op på fjellet; da får han se røk; han kommer dit; da er han kommet til Luttak. Luttak spør: „Hvor kommer du fra?“ „Jeg kommer fra Gullfjellet. Jeg så meget gull der.“ Luttak sier, at hun vil gå med og se. „Hvad skal du ha i betaling?“ Mannen sier, at han vil ha hele gården. Så sier han: „Ta andre klær på!“ Luttak tar ildraken med, og så går de op på fjellet og roper. Da kom Luttaks to sønner; de spør: „Hvor går du hen, mor?“ Hun sier: „Efter en tønne gull.“ Hun sier til sønnene, at de skal være stille. Mannen taler ikke; så roper han til folk at de skal komme ham til hjelp (han ser en bjørn) og ta med børse. De kom med børse. Han sier til Luttak: „Sett dig stille!“ Mannen sier: „Vær stille!“ Så viser han henne baken og sier: „Nu skal du få det varmt“, og så skjøt han Luttak. Hun strakte ut tungen og spyttet og sa: „Hvis jeg hadde fått fatt i dig, skulde jeg ha fått ete ditt ferske kjøtt.“ Da viste mannen hele forsiden, og hun sier: „Gid jeg hadde fått fatt i dig; så skulde jeg laget pølse.“ Mannen sier: „Spyd skal du nu få attpå.“ Hun rakte ut tungen, så den var halvannen alen lang. Mannen stikker henne med spydet: „Nu skal du få betaling“. Hun roper enda litt; da kommer Luttaks mann: „Hvad gjør du her?“ Han sier: „En løgnertunge narret mig hit.“ Øinene holdt alt på å bli stive. Luttaks mann setter nesen i været; han kjenner lukten av mannen og sier: „Hvad har du gjort med kona mi?“ Mannen sier: „Hun har narret mig hit. Jeg skulde hente en okse til dig.“ Luttaks mann sier: „Jeg anker på kona mi.“ Mannen sier: „Du skal få datter mi, og en okse skal du dessuten få med datter mi.“

boatnjač: „Mon saŋardau iečam ahkau.“ De jau'la boatnjač: „Galka oaʒ̆ʒ̆ot mu nieitau, ja vuowsau vel galka oaʒ̆ʒ̆ot nieita faron.“ De jau'la luhtaka boatnjač aht: „Galka buktet nieitau ja vuowsau.“ De boahta vuowsain ja nieitain; de gačat dat boares luhtaka boatnjes: „Goassa du losimus nagir læ?“ De jau'la luhtaka boatnjač: „Ehkedes ija.“ De luhtaka boaris boatnjač atno vuowsau bal'dai ja nieitau. De jau'la: „Mu niei'da atna unna manačau. Niei'da saŋart su manas“. De jau'la dat vuoras: „Gal'ga vieʒ̆ʒ̆at manau.“ De vuolki manau vieččačet. De atna saiteu giedan; de jau'la niei'dai: „Viečča mu buoites ronou sitas!“ De boahta niei'da ronoin; de vuor'da dat luhtaka boadnje; de atna giedan saiteu, boskǫt ronou ja jau'la: „Du boares ahkkal mu nieitau goddǫm.“ De vuoi'na, aht varran læ diu'na sai'de gitta nada raddjai. De huket boares boadnje, avvui šattai. De bæssa boares boatnjač dasta. De boahta luhtaka boatnjač si'dai; de i læ ahkka huoman sitan; de guohca soahkai; de gæhčča, gosi manna. De jau'la luhtaka boatnjač: „Monnǫ goalou.“ De jau'la duot boatnjač: „Mon galkau dolǫu buolletet, vai biva danna.“ De buolla dollǫ; de hau'ga. De jau'la: „Jus mon du leddjeu oaʒ̆ʒ̆ot dal, de gal'geu du varau juhkat dego čaceu.“

(Risten Jonsdatter 1894, Tysfjord.)

33.

De li akta boatnjač, mi bierhnau gielai. De jau'la: „Kieu'ra dal læge, go dal čaŋa mu giellai! Gultalatta, maktal lab'če mu nanos!“ De manna bier'na giellai, dan bor'gi; de vas bieddja nuppe ija gielau ja jau'la: „Lab'čel mieskas; allu kiew'ra lehku! Ælla nannusa. Astos galka gultaladdat giela muvva.“ De boahta; de læ juo dæhppum. De jau'la boatnjač: „Dannal juo stallo.“ De sihta boatnjačau gas'ket, guht le gielau stiellem bier'nai. De vaʒ̆ʒ̆a giela nale; de luoi'da đau stoahkau vuolus. De bier'na rihču. „Ale ričo! de galka varas bierkou oaʒ̆ʒ̆ot; buoites viercau galka dal vieʒ̆ʒ̆at. Ale ričo! Galka viercau, stuorra galtak-viercau oaʒ̆ʒ̆ot.“ De poskǫt saitin belje vuollai; de vuoi'na, aht juo de bier'na japma, ja de uor'vu: „Boahtit

Luttaks mann sier: „Du skal bringe mig datter di og oksen.“ Så kommer han med oksen og datteren; han spør Luttaks gamle mann: „Når sover du tyngst?“ Luttaks mann sier: „Først på natten.“ Luttaks gamle mann vil ha oksen og datteren attmed sig. Mannen sier: „Datter mi har et lite barn. Hun anker på barnet sitt.“ Gamlingen sier: hun skal hente barnet. Så vilde hun gå og hente barnet. Han har et spyd i hånden; han sier til datteren: „Hent min fete simle hjemmefra!“ Datteren kommer med simlen; Luttaks mann venter. Han (mannen) har et spyd i hånden, stikker simlen og sier: „Din gamle kone har drept min datter.“ Han (stallo) ser at hele spydet er blodig like til skaftet. Da roper den gamle mannen; han blev glad. Så slipper han derfra. Luttaks mann kommer hjem; kona er allikevel ikke hjemme; han klyver op i en bjerk; han vil se hvor hun går hen. Da sier Luttaks mann: „Jeg fryser.“ Den andre mannen sier: „Jeg skal tende op varme, så du kan holde dig varm her.“ Ilden brenner; da kveles han. Han sier: „Hvis jeg nu hadde fått fatt i dig, skulde jeg ha drukket ditt blod som vann.“

33. EN MANN FANGER EN BJØRN OG DREPER LUTTAK.

Der var en mann som satte snare for bjørn. Han sier: „Vær nu sterk, når du går i min snare. Kjenn hvor sterkt repet mitt er!“ Da går bjørnen i snaren og sliter den av. Næste natt setter han igjen snare og sier: „Repene er råtne; vær ikke sterk! De er ikke sterke. I mak skal du kjenne på min snare.“ Så kommer han; da er bjørnen alt fast. Mannen sier: „Her er alt stallo.“ Da vil bjørnen bite mannen som har satt snare for den. Han går op på snaren og slipper stokken ned. Bjørnen skriker. „Skrik ikke; du skal få ferskt kjøtt; en fet vær skal du nu hente. Skrik ikke! Du skal få en vær, en stor gjeldvær.“ Så stikker han den med spydet under øret; han ser at bjørnen dør alt, og så roper han:

væhkkai!“ De nel'je juolke orru šavot; juo læ japmam, ja njal'me caggot ja čalme japmam; de læ juo ollo gal'vam dasa.

De gal'gen dau njuovvat. De boahta gampal luhtak ja gačat: „Mait bar'gamen lihpet danna?“ De jau'la boatnjač: „Buoites vuowsau lep njuovvamen.“ De jau'la luhtak: „Ivgus mon oaččo mai'stit dat buoites vuowsas?“ De jau'la boatnjač: „Galka oaǯǯot diu'na maleu.“ De jau'la luhtak gihtou. De adnu boatnjač golledutnou. De svarru luhtak aht: „Boade idit oudal gas'kabeivi, de galka oaǯǯot.“ De jau'la boatnjač: „Gihtou, boadau.“ De jau'la boatnjač: „Soahkai galka guohcat.“ Dego ahkač (luhtak) jau'la „u“, de gal'ga čohkkǫhit soagėn, gal'ga šavot orrot. De gal'ga dolǫu buolletet, vai bivva. De boatnjač buollet dolǫu. De ruohcca buolla; de luhtak haukai dasa. De oaččoi dau golledutnou.

(Risten Jonsdatter 1894, Tysfjord.)

34.

1.

Vuonas akti Vahčira gieu'ra boahta, ja de boahta si'di Svirji, ja de vieljap gačat: „Mait gulle? mait dat sahkan Vuonas?“ De jau'la vieljap: „Ællæ ieča saga; gulleu val stallou šnjurkodimi don belin, mɛn iǯǯev goit vaša dohkku vuol'git.“ Go vieljap gulai dava, de vulgi hal'va goarsastallat dohkku gottǫčet dau stalou. Go bodi dohkku stalo lusa, de goddutalai stallui. De ar'vit viellja: juol dal goddum. De vuol'ga viellja dohkku; de boahta stalo goahti-guorrai; de vuini vieljabu gorodau jal'gahemin ol'golen goade. De stallo li goade sinna. Dainak harhmaina vaǯǯeli stalo uwsan oudǫi ja čuor'vi stallui: „Goktes, addjam, sida, giedai vai skuolkaina doarrot?“ De stallo čuor'vi: „Giedai mon sidau.“ Dego bodi uwsan oudǫi ja čagi oaiveu ol'goli uwsa, de Vahčira gieu'ra botnjǫli čæbodau gas'kat ja balkisti oaiveu giedai gaskas, ja nou raukai oai've ednami. De valti golleu ja silpau ja gai'ka davvirau, mait stallo ani.

(Peter Nilsen 1894, Nordfold.)

„Kom til hjelp!“ Da var de fire føtter stille; den er alt død og munnen gaper og øinene er stive; den er alt stivnet meget der.

Så skulde de flå den. Da kommer gamle Luttak og spør: „Hvad arbeider I her med?“ Mannen sier: „Vi holder på å flå en fet okse.“ Luttak sier: „Får jeg ikke smake på den fete oksen?“ Mannen sier: „Du skal få alt blodet.“ Luttak sier takk. Da ber mannen om en tønne gull. Luttak svarer: „Kom imorgen før middag; så skal du få.“ Mannen sier: „Takk, jeg skal komme.“ Mannen sier: „Du skal klyve op i en bjerk.“ Når Luttak sier „u“, skal hun sitte i bjerken og være stille. Han skal tende ild, forat hun kan holde sig varm. Mannen tender ild. Da brenner roten; Luttak blev kvalt der. Så fikk han gulltønnen.

34. EN MANN HEVNER SIN BRORS DØD PÅ STALLO.

1.

Engang kommer en sterk mann fra Gellivare fra Norge hjem til Sverige, og så spør broren: „Hvad hørte du? Hvad nytt fra Norge?“ Broren sier: „Der er ikke annet nytt; jeg hørte bare en stallo plystre på hin side; men jeg gad dog ikke gå dit.“ Da broren hørte det, gikk han næsten med skryt dit for å drepe den stalloen. Da han kom hen til stallo, blev han drept av stallo. Da skjønner broren: nu er han alt drept. Han begir sig dit; han kommer til stallos gamme; da så han sin brors kropp ligge utenfor gammen. Stallo var inne i gammen. I sin vrede gikk han foran stallos dør og ropte til ham: „Hvordan vil du slåss, gamlefar, med hendene eller med stokk?“ Stallo ropte: „Jeg vil slåss med hendene.“ Da han kom for døren og stakk hodet utenfor døren, vred den sterke mann fra Gellivare halsen av og kastet hodet ut av hendene sine, og således spratt hodet inn i marken. Så tok han det gull og sølv og alt det gods som stallo hadde.

2.

Dat li somes gɛuras olmai, man namma li Bahčem, ja son ani ai vieljau, mi li ai gɛu'ra, vaiku i lam Bahčima gɛu'ra. Stalo ballėn Bahčemist, go dihtėn, man gɛu'ra li son. De li somes bale: Bahčim li godin ja su vællja li ai godin. De holla dat su vællja Bahčemi: „Mon gulleu stalou njurkudimen doppe vuomin. Mon galkau vuol'get faggadit staluin," hollǫ Bahčima vællja. Vala Bahčim hollǫ: „Ih don oaččo vuol'get staluin faggadit." Vala dauk suolen vulki Bahčema vællja stalou ohčǫt. De son gaunadi staluin, ja de šattaigan soi faggadit. Vala Bahčima vællja li ai gɛu'ra, ahte stallo ičči nagada čas'kit vulus; akta gieura liga. Vala stallo gaski oal'gesuonait Bahčima vieljast nu ahte son de oaččui su vulus ja nu gotti su.

De Bahčem ohčoli vieljaus; de son ar'vedi, ahte son læ vuol'gam staluin faggadet, ja de vulki Bahčem gæhččat, jus oai'na vieljaus jɛla stalou. De gaunada son staluin, ja de ičči stallo doptǫ Bahčemau, jahki: dat li Bahčem, mau son li goddam, ja Bahčem de gačada stalost: „Vuoi'namgus læ don Bahčemau?" Stallo holla: „Vuoi'nam." De ar'vedi Bahčam, ahte de læba soi faggadam. De gačada Bahčem stalos: „Nagadigus don Bahčemin?" Stallo hollǫ: „Gɛu'ra li Bahčem. Jus i lam oal'gesuonait borrǫm (gas'kam), de i læm son nagadit Bahčemin." De jau'la Bahčem: „Jus illæ oudǫl Bahčemau voai'nam, de galka æsk dal vuoi'nit Bahčemau." De stallo ar'vedi, juht dallel æsk eč Bahčem, ja de son viegadi badur, mait nagai. Vaiku Bahčem čiekčasti las'sai, juht lassis smoledi, nou juht stuor gærkeu doahpi, ja daina ballagahti stalou, ja son deiti su, ja nou valti stalou ja vieljaus ja biejai sunnou ak'ɩan akta saddjai.

(Amma Pavval, 1920, Fauske.)

35.

Njur'ga-stallo bodi; de li goččotum, atte hække galkai valtače alten erte. De vuostas bæivi vacci jar-gad'dai; gawnai vansas dievas gerkis; de balkui dɛit gerkit vansa sinn erte. De bodi nuppe bæivi;

2.

Der var en sterk mann som het Batsjem, og han hadde også en bror, som også var sterk, skjønt han ikke var så sterk som Batsjem. Stalloene var redde for Batsjem, da de visste hvor sterk han var. Så var det en gang: Batsjem var i teltet og hans bror var også i teltet. Broren sier til Batsjem: „Jeg hørte en stallo plystre der borte i skogen. Jeg skal gå og ta tak med stallo," sier Batsjems bror. Men Batsjem sier: „Du får ikke gå å ta tak med stallo." Men allikevel gikk Batsjems bror hemmelig for å lete op stallo. Han traff ham, og de kom i fangtak. Men Batsjems bror var også sterk, så stallo orket ikke å slå ham ned; de var like sterke. Men stallo bet av akselsenene på Batsjems bror, så han fikk ham ned og således drepte ham.

Batsjem savnet sin bror; da skjønte han at han var gått for å ta tak med stallo, og han gikk for å se, om han så sin bror eller stallo. Han treffer stallo, og stallo kjente ikke Batsjem; han trodde det var Batsjem han hadde drept. Batsjem spør da stallo: „Har du sett Batsjem?" Stallo sier: „Ja." Da skjønte Batsjem at de hadde tatt tak. Han spør stallo: „Rådde du med Batsjem?" Stallo sier: „Batsjem var sterk. Hvis jeg ikke hadde bitt av akselsenene, hadde jeg ikke rådd med ham." Batsjem sier: „Har du ikke sett Batsjem før, skal du først nu se ham." Stallo skjønte at nu først er det Batsjem sjøl, og han tok til å rømme alt det han orket. Men Batsjem sparket til et berg så det knustes, tok en stor sten og kastet den efter stallo, og han traff ham. Så tok han stallo og bror sin og la dem sammen på ett sted.

35. STALLO OVERVINNES I TVEKAMP.

En plystre-stallo kom; han hadde fått pålegg om å ta livet av ham. Den første dagen gikk han (mannen) til sjøbredden; da fant han båten sin full av sten; han kastet stenene ut av båten. Han kom

sæbma læi sæbma: van'sa læi dievas gerkis vɛstek. De bodi goalmat bæivi; de li vɛstek van'sa dievas gerkis. De bodi ow'dan; de jowlai: „Gal'gen dal moi fag'gadiddi (fag'gadet).“ De jowlai nub'bi: „Lekus dal hain, dasa olmai læ læma luossa-virmidas op'pamini!“

De li doppi; de valti goppar-gepmi ja de bijai dan har'doi nalli, att i gal'gam stallo alt gas'kit. De bæradi fag'gadallat (fag'gadiddi). De nub'bi gaččai, nub'bi veji. De jowlai stallo: „Valti mu sel'badag'gara!“ De jowlai dat nub'bi, att galle dal su ruos'ta-mækkir sadis dakka. De gotti alte ja bali alt jækki sisa.

(Ole Kristensen 1889, Hadsel.)

36.

Anda Vul'le læi Sveregen ja de bodi owta ol'ma guiko. Danne nik'ti buori ja de sidai šyssa jawri bɛddjel. De ani kluntas alt su'dit jawri ras'ti. De valti ja gomiti vansa ja gotti klunta. De moradi nub'bi, go dan oaččui diettit. De rɛi'si dihke Vester-allase; de bodi Anda Vulle guiko. Anda Vul'le i duos'tam olkus bottit, fer'ti godin čok'kanet hɛile tia. De vaccačɛi, mɛn i alt olkus oǯǯum. Vacci hɛile čowča danne. Juow'labæivi idida, de galkai gottai. Go uwsa rabasti, de vuččen alt. De gaččai buolvai nalli duorahællo nalli. De jowlai: „Vuoi dia nuorait! I læm olmai tæŋkta alt god'dit; mɛn galkai bære spid'destet.“

(Ole Kristensen 1889, Hadsel.)

37.

I læ guk'ke ai'ge dan rajen, go ak'ta olmai, gæn namma læi Jovva, dat i basotan træt'ten-bæivi; dat li abnastæmin goaivoit. De botten gol'ma latti (dača) ja val'den ak'šo giedan eret ja mannen ak'šoin, ja de oaǯǯoi baltolmisa ja goattai manai, ja ak'šo i gaw'num mannjel dasten, ja dat das'ta mannjel træt'ten-beivit basoti.

(Peder Larsen 1888, Ofoten.)

næste dag: det samme var det samme; båten var igjen full av sten. Stallo kom frem; han sa: „Vi skal nu ta tak.“ Den andre sa: „La det nu være så lenge til karen har vært og sett til laksegarna sine!“

Han var der; han tok en kobberkjel og la den på akslen, forat stallo ikke skulde bite ham. Så bar det til å ta tak. Den ene falt, den andre vant. Da sa stallo: „Ta min sølvdolk!“ Den andre sa: „Rustkniven min gjør nok nu sin nytte.“ Han drepte ham og grov ham ned i myra.

36. OLE ANDERSEN DREPER SIN FIENDE.

Ole Andersen var i Sverige og kom til en mann. Der nøt han godt og bad om skyss over vatnet. Mannen hadde gutten sin til å sette ham over vatnet. Ole tok og veltet båten og drepte gutten. Da blev den andre sint, da han fikk vite det. Han reiste hit til Vesterålen og kom til Ole Andersen. Ole Andersen torde ikke komme ut; han måtte sitte i gammen hele tiden. Han vandret der, men fikk ham ikke ut. Han gikk der hele høsten. Juledags morgen vilde han inn i gammen. Da han åpnet døra, skjøt de ham. Han falt på kne på dørhella. Han sa: „Voi, I unge! Karen var ikke tenkt på å drepe ham, men skulde bare slå ham litt.“

37. EN HELLIGDAGSBRYTER.

Det er ikke lenge siden at en mann som het Jon, ikke holdt trettendedagen (helligtrekongersdag) hellig; han hugget emner til skufler. Da kom tre bumenn (nordmenn) og tok øksen av hånden hans og gikk med øksen, og så fikk han skrekk og gikk til gammen. Øksen fantes ikke sidenefter, og fra den tid holdt han trettendedagene hellig.

FORKORTELSER TIL ANMERKNINGER

Aarne = Antti Aarne's Verzeichniss der Märchentypen, translated and enlarged by Stith Thompson (FFC. 74).
Asbjørnsen, Huldr. = Asbjørnsen, Norske Huldre-eventyr og folkesagn. Kristiania 1914.
Bolte = J. Bolte und G. Polívka. Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm. 1—3.
Braset, H. S. = K. Braset, Hollraøventyra, Svanøventyra. Sparbu 1910.
Faye = A. Faye, Norske Folke-Sagn. 2. opl. Christiania 1844.
Feilberg = H. F. Feilberg, Ordbog over jyske almuesmål. 1—4.
Friis I = J. A. Friis, Lappiske Sprogprøver. Christiania 1856.
Friis II = J. A. Friis, Lappiske Eventyr og Folkesagn. Christiania 1871.
Halász = I. Halász, Svéd-Lapp Nyelv.
Haukenæs = Th. Haukenæs, Natur, Folkeliv og Folketro i Hardanger.
Helland = A. Helland, Norges Land og Folk.
Nicolaissen = O. Nicolaissen, Sagn og Eventyr fra Nordland. 1—2.
Olsen = O. T. Olsen, Norske Folkeeventyr og Sagn. Kristiania 1912.
Qvigstad, Aberglaube = Qvigstad, Lappischer Aberglaube. Kristiania 1920.
Qvigstad, Sagen = Qvigstad, Lappische Märchen- und Sagenvarianten. (FFC. 60.)
Qvigstad—Sandberg = Qvigstad og Sandberg, Lappiske eventyr og folkesagn.
Sv. Landsm. = Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen.
Þorkelsson, Þjóðsögur = Jón Þorkelsson, Þjóðsögur og munnmæli. Reykjavík 1899.
Z. f. Volksk. = Zeitschrift des Vereins für Volkskunde. Berlin.

ANMERKNINGER.

FRA LYNGEN II.

121. 1. Dette hendte ca. 1905. — 121, 2. Dette hendte i 1860-årene.
123. Man hindrer at en død „svever“ (går igjen) ved å binde likets føtter sammen; se Qvigstad, Aberglaube, nr. 109 anm.; Ewald T. Kristensens Æresbog, s. 110 (nr. 87); Z. f. Volksk. 11 (1901), s. 266; Feilberg 2, 410 b; 3, 943 b; 4, 289 a.
124. Jfr. II, nr. 145 og anm. — Sørfjord anneks blev i 1865 henlagt fra Karlsøy til Lyngen prestegjeld.
126. Jfr. Itkonen i Mém. de la soc. finno-ougrienne, 58, s. 34: kolalappisk mardes, usedvanlig fangst som varsler død for fangstmannen; P. Lunde, Kynnehuset, s. 34: feigdefisk; H. Ross, Norsk ordbog, s. 1546: feigdarfisk = usedvanlig — uhyre stor eller fæl — fisk, som varsler død.
127. Feilberg 3, 243 a (skib); 4, 121 a (dødsseiler). — Draugen og votten, jfr. Feilberg 1, 571 a (havmann); 650 a; 4, 362 a (vante); Braset, H. S., s. 124. 126; Kristensen, Danske Sagn, 2, 143 ff; 146; Sv. Landsm. 8, 3, s. 131 (nr. 427).
128. Qvigstad, Aberglaube, nr. 134. 137; S. Sigfússon, Íslenzkar Þjóð-Sögur og -Sagnir, 3, s. 46.
131. Jfr. II, nr. 100 og anm.; Qvigstad, Sagen, nr. 17; Olsen s. 12 f. 131, 6. Variant (Sørfjord 1882): Høvedsmannen („Karva-tobakk“) slår draugen i ryggen med åreleggen. — Om draugen se P. Nikolaysen i Tromsøposten 1873, nr. 34 (= F. Bætzmann, Norge, s. 45 f.)
134. Ild verger mot spøkeri: Friis I, nr. 34; Feilberg 2, 12 a.
135. Jfr. Friis I, nr. 34. — Draug skremmes ved ekskrementer; jfr. Halász V, nr. 38 (s. 50 f.); Olsen, s. 13 f.; J. Þorkelsson, Þjóðsögur. s. 168; S. Sigfússon, Þjóð-Sögur 3, s. 189. 289; Feilberg 3, 248 a (skide); jfr. glnorsk alfreki. — En mann truet en gjenganger med å skite på hans grav og stryke det utover hans kiste. Da kom gjengangeren ikke igjen (Jon Andersen Saltvatn 1921, Grovfjord i Ibestad).
140. Dette hendte for 30—40 år siden.
141. Jfr. I, nr. 70; Feilberg 2, 411 b (lig); 3, 601 (strandvasker). Dette hendte for noe over 20 år siden. Ola bor nu i Balsfjord. Å skyte verger mot skrømt; jfr. I, nr. 111, 1; nr. 115; Feilberg 3, 345 a.

142. Jfr. II, nr. 105. — 142, 1. Dette hendte Hans Larsen i Selnesbukta; han lever ennu. — 142, 2. Når draugen kommer tredje gang, er det farlig: se I, nr. 115; Feilberg 3, 839 b. — 142, 5. Variant (Nils Nilsen 1926, Storfjord): Da gutten engang før gikk til piken, så han en mann sitte på en sten ved sjøen. Han kastet en sten på mannen, og denne sprang i sjøen. Gutten het Lasse og omkom på sjøen samme vinter. Dette hendte for 60—70 år siden.
144. Jfr. I, nr. 118; II, nr. 106.
145. Ikke se gaven før efter en viss tid: Kristensen, Sagn, 1, 349.
146. Jfr. II, nr. 107.
148. 1. Jfr. Tysfjord: Rau'ga huohka nuorin, ja gullu dat nu mæl'gaden, mɛn dat læ lahka. Go gullu nuppadest, de læ unnum giella; goalmades čahci bullart čottǫgaskan (draugen roper på sjøen, og den høres som langt borte, men den er nær. Når den høres annen gang, er røsten blitt svakere; tredje gang gurgler vannet i halsen på den (idet den synker ned i havet).
149. Olsen 150 f.; Feilberg 2, 279 a; 4, 99 a.
150. Feilberg 1, 661 a (hud).
151. Feilberg 4, 165 b. — Båt blir tung, når vette setter sig i den; Faye, s. 19; Feilberg 4, 87 a (båd).
152. Den 28. januar 1893 skysset en gutt i Langesund i Karlsøy en person med hestefot, som plutselig forsvant og som han anså for den onde. (Tromsø Stiftstidende 1893, nr. 8, under dagsnyheter).
153. Jfr. nr. 167; Feilberg 3, 150 b (salve).
160. Jfr. II, nr. 116.
165. Jfr. I, nr. 127; II, nr. 115.
170. Naverhullet: Paulaharju, Vanha Lappi, s. 224; Haukenæs 2, s. 67; Sv. Landsm. 9, 1, s. 401; Z. f. Volksk. 7, 295; Feilberg 2, 551 a; 4, 302 a (mare).
173. Jfr. II, nr. 128 og anm.
176. 2. Variant (Efraim Pedersen 1923, Storfjord): En gammel kone sier: „Hvis I ser sådanne kreaturer, skal I kaste en kniv eller annet stål over dem; da får I dem. Hvis I ikke har jern eller stål med, skal I ta et hår fra høire tinning, tulle det inn i et tørklæ og kaste det over kreaturene.
177. Jfr. II, nr. 125.
182. (s. 223). Ingen uvedkommende må se eller høre: Feilberg 2, 546 b (mane); 3, 173 a.
183. Olsen, s. 33 f.; Asbjørnsen. Huldr. s. 278.
189. Jfr. II, nr. 127, 1; Helland, Nordland II, 425 ff., 512 ff.

193. Jfr. I, nr. 137, 2; Qvigstad, Sagen, nr. 59.
197. Jfr. II, nr. 130; Qvigstad, Aberglaube, nr. 341.
198. Jfr. I, nr. 19. 139; II, nr. 132. — 198, 4. I Rimsoha-skarro, et skar oppe i Elsnesdalen, står en sten som ligner et menneske. Hodet falt av under orkanen i 1882. — 198, 5 Variant (Efraim Pedersen 1923, Storfjord): Tre riser fisker og drar en hval hver. Katten møter dem i fjæren og hefter dem med sine spørsmål: „Hvad heter fiskene? Hvad er de hullene der ved hodet (øienhullene)? Hvad er den lange fjøla på ryggen (bøgslet)? Hvad er den tverrfjøla i bakenden på fisken (sporden)?" Risene blev til stener og står på Stalloplassen (Stalobai'ke) på Seiland ved Straumen mellem Seiland og Kvaløy.
199. Jfr. I, nr. 138.
200. Jfr. nr. 75; II, nr. 185; Feilberg 4, 249 b (jernstang).
201. Jfr. I, nr. 140; II, nr. 134.
202. Jfr. I, nr. 141 og anm.; II, nr. 135.
203. Jfr. II, nr. 136.
204. Feilberg 3, 472 a; 4, 345 b (sove).
205. Jfr. II, nr. 137 og anm. — I gamle dager så man ofte sjøormen (nuore-gærhmai) i Hellamo i Tysfjorden. Den la sig over båter og drog dem under vannet. Hvis man hugger sjøormen over, går delene i hop igjen. Men hvis man har ild mellem delene, går de ikke i hop, og ormen blir makteslos. Sjøormen skyter først ryggen op i bukter, der ser ut som korkstykker (duvl) henad sjøen. Sjøormen sees ved sankthanstid på Vestfjorden; den spyr gift (vuoksa sælkau) (Peder Finnesen 1922, Leirelv i Tysfjord). — Delene går sammen igjen: Helland, Jarlsberg og Larvik, 2, 250; P. Lunde, Kynnehuset, s. 195; Reichborn-Kjennerud, Ormen, s. 12 og Festskrift til Falk, s. 32.
207. Jfr. I, nr. 146; II, nr. 138. — Hvis man dreper mange lemen, kommer luobmaga-maddo (lemen-mor), og den er overmåte stor og fryktelig. Også froskene har en stammor (maddo), og den er man redd for (Tysfjord). — Jfr. isl. skötumóðir, fabelaktig kolossal flyndre; norsk hummermoren, en hummer så stor som en fembøring (Gunnerus i Videnskabernes Selskabs Skrifter I, s. 24. Trondhjem 1784).
208. Jfr. II, nr. 139.
209. Jfr. II, nr. 83; Jegerlehner, Sagen und Märchen aus Oberwallis, s. 100 og 315 (nr. 124).
210. 1. Jfr. II, nr. 141, 3 (trollhval); Helland, Finnmarken II, s. 270; Þorkelsson, Þjóðsögur, s. 300 (illhveli).
210. 3 Variant, optegnet av Rasmus Dyrkorn, lærer i Kåfjord i Lyngen

1891—1894, efter lapp Johan Eriksen Grunnvåg (født ca. 1830): Nakkul kom på Skibotn marked i strid med noaiden Guttorm. Nakkul sier til sønnen: „Hvis du ser noe ondt komme efter oss, skal du ta en slurk av brennevinsflasken og slå litt i sjøen. Du skal ikke snakke til mig på veien; men når vi er kommet hjem til båtstøa og skal ta seilet ned, skal du varsku mig.“ Selv la Nakkul sig i fremskotten og tullet sig inn i en skinnfeld. Utenfor Karnes kom en hvit hest henover sjøen mot båten. Gutten tok en slurk av flasken og slo litt i sjøen; da forsvant hesten. Ved Spåkenes kom en flokk dauinger efter i skikkelse av røde og svarte kyr. Gutten gjorde som før og de forsvant. Da han var fremme og skulde legge til land, så han oppe i støa en forferdelig stor okse. Gutten sprang op, tok en god slurk av flasken og kastet resten i sjøen. Så ropte han til sin far at nu kunde han stå op. Gamlingen kastet felden av sig, hoppet i land og rakte hånden inn over fjorden mot Skibotn. Da så de den hvite hesten, de røde og svarte kyrne og til sist storoksen sette avsted innover fjorden, så sjøspruten stod høit i været. Nu hadde Nakkul sendt dauingflokken tilbake til Guttorm. Denne lå, da dauingene kom, i et naust. Han måtte flykte for dem til sin søster, som bodde lengere oppe i dalen; men dauingene fulgte efter, og om morgenen lå han død i en krok i gammen.

Der lever ennu (1893) folk som minnes Nakkul. Han var en fredelig mann som bare brukte sin kunst, når han blev utfordret.

213. Variant optegnet av lærer Dyrkorn: Denne noaide het Olav Flink; han var kommet fra Sverige og bodde i en gamme på Perteng i Kåfjord. Det var en vår at det var storfiske i Kjosen, men ingen fisk i Kåfjorden. Han rodde da til Lyngseidet, gikk over til Kjosen og reiste så hjem. Næste dag reiste han ut på sjøen og fikk en fisk med ett øie. Han skar den i tre stykker og kastet stykkene i sjøen. Den tredje dag blev der i Kåfjorden sådant fiske som man ikke hadde hatt make til i manns minne; men i Kjosen blev det fritt for fisk. — På den tid brukte man ikke line, men kun djupsagn. (Dette peker hen på tiden før 1800).

214. Mathias O. Leinich kom i 1801 fra Finnland til Tromsø, hvor han fungerte som læge „i mangel av nogen anden og bedre“. Han foretok også reiser i landdistriktene til stor forargelse for sine kolleger, lægene i Lyngen og Trondenes, der anså ham for en kvaksalver. Han var konstituert som midlertidig garnisonskirurg på Vardø 1808—1817. Han døde i Tromsø 27. november 1837,

100 år gammel (A. B. Wessel, Finnmarkens medicinalhistorie 1, s. 26).

215. 1. Dette hendte i fortellerens farfars tid.

215. 2. Somarset-Per var Peder Nilsen Somarset, født 1831. Det hendte ca. 1870.

216. Jfr. Qvigstad. Aberglaube, nr. 210 a; S. Sivertsen, Strandbygg og værbu, s. 90: „Svinebust på linesnøret ødelegger fiskelykken.“

217. Om Petter Dass som sagnfigur se L. Daae, Norske bygdesagn 2, s. 117—120, og Petter Dass's Samlede skrifter ved A. E. Eriksen, I, s. XXXIV—XLIV.

218. Jfr. I, nr. 154; Nicolaissen, Fra Nordlands fortid I, s. 30 f. (Nordfuglø).

219. Jfr. II, nr. 144; Feilberg 1, 699 a (hverve); 3, 703 a (syn).

220. Jfr. I, nr. 161; II, nr. 148; Holmberg-Harva, Para, Turku 1928; Qvigstad, Aberglaube, nr. 340.

220. 1. Variant (Efraim Pedersen 1923, Storfjord): Konen sier: „Synny, synny, paraseni! Puoli sielusta ja puoli hengesta“ (Riegat, riegat, buoraǯam! Bælli sielon ja bælli hæggan). Drengen sier: „Guodde rabiha ja baika!“ Æmih huikihi: „Vuoi go don galˈget bεiˈstit mun ræŋga, ja imge mon satte šaten dam godˈdik dεihe mon ieš jaman. (Bli til, bli til, min beste! Halvten av sjelen og halvten av livet.“ Drengen: „Bær lort og skitt!“ Husmoren ropte: „Å, at du skulde skjemme ut drengen min! Ikke kan jeg mer drepe ham, eller jeg dør selv“.) — Variant 2 (Erik Bakkemo 1927, Kåfjord): Husmoren jager drengen bort. Man måtte drepe smørkatten, og da forsvant husmoren og blev ikke funnet mere. — Variant 3 (Hans Olsen 1924, Sørfjord): Drengen sier: „Guodde baika!“ (Bær skitt). — Ibestad (norsk) 1885: Å lage smørkatt: Man skjærer sig i lillefingeren, tar litt av huden med kjøttet og tuller den inn i noen filler, så det får en rundaktig form. Så kaster man det bakover hodet, idet man sier: „Jeg har gitt det kjøtt og blod; nå får Gud gi det liv og mot.“ Da får det liv. Smørkatten melker kreaturene i fjøset og stjeler av det smør som er kjernet.

221. Denne sten stod opfor Rastebynes ovenfor tregrensen på Njallavarre på en haug (čorro) ved et lite vatn.

222. Jfr. Aberglaube, nr. 361.

223. Jfr. I, nr. 167—169; II, nr. 152. Smittsom sykdom må ha skyss (L. Kohl, Nordlicht und Mitternachtsonne, s. 130, Tana; O. Thomassen).

224. 1. Variant (Edvard Kiil 1884, Storfjord): Lappene flyktet ut på Lyngshalvøen, da de hørte at morderrusserne kom. En lappegutt vendte tilbake og tilbød å lose russerne utover; men veien er

farlig, sier han. Mellem Koppangen og Strupen er et bratt fjell med en bergnase, Giwgas, norsk Strupnova, som kun én ad gangen kan komme forbi. Lappegutten gikk først og sa at han skulde hjelpe dem å komme omkring; men han støtte dem én for én i sjøen; for de som kom bakefter, kunde ikke se dem som var foran.

224. 2. Jfr. I, nr. 170; II, nr. 153. Variant (Efraim Pedersen 1923, Storfjord): Femti tsjuder tvang en fjell-lappgutt til å sette dem over fra Porsangnes til Sarnes på Magerøy. Derfra skulde han lose dem over fjellet til Kjelvik; men han førte dem ved en neverfakkel utover et fjell. I Kjelvik var der bryllup. Næste dag går de til stedet. En tsjude sier: „Jus mi du leimi diettit, atte don min bættak, de leimi du čuolit gar'gidit birra Magar-æddjo.“ (Hvis vi hadde visst at du vilde forråde os, hadde vi rekket tarmene dine rundt Magerøya.) Jfr. Feilberg 3, 776 a (tarmer rekkes ut). — Variant 2. 3 (Peder Henriksen 1884, Kåfjord, og Ole Andersen 1923, Mandalen, uten stedfesting). — Variant 4 (Sørfjord 1882, ikke stedfestet: „Jus si liddje diettit, daggar don leddjik, leime god'dit dun ja staw'ragæččai oaivi biddjak ja čuolit birra muorait gæssik.“ (Hvis vi hadde visst at du var sådan, skulde vi ha drept dig og satt hodet på en staur og dratt tarmene om trærne). — Variant 5. 6. (Ole Larsen 1885, Lyngsdalen, og Johan Pedersen Oterodden 1883, Storfjord: stedfestet til fjellet mellem Nordre Honningsvåg og Kjelvik på Magerøy). — Variant 7 (Morten Nilsen Ladeeng 1889, Sørfjord: stedfestet til Bøle på Sørøy). —

224. 3. Jfr. II, nr. 156, 1. 2.

224. 5. Jfr. II, nr. 154. — Variant 1. 2 (Johan Pedersen Oterodden 1883 og Efraim Pedersen Oterodden 1923, Storfjord, ikke stedfestet). — Variant 3 (Ole Larsen 1885, Lyngsdalen, stedfestet til Rai'savuow'de, Reisdalen i Nordreisa). — Variant 4 (Hans Erik Olsen 1924 og Nils Nilsen Stordal 1888, Sørfjord, stedfestet til Skogneselva): Russerne blev begravet i Russehaugen ved Skognesbukta på vestsiden av Sørfjorden). — Variant 5 (Edvard Kiil 1884, Storfjord, stedfestet til Čuđegor'sa (ɔ: tsjudekløften) i Sverige mellem Mukkavuoma og riksgrensen): To brødre var gifte; den enes kone var tungsøvd, den annens lettsøvd. Mennene gikk engang på jakt og konene blev hjemme i gammen, som lå ved et vatn. En dag da de lå og sov, hørte den lettsøvde fottrin i sanden. Hun stod op og gikk ut og lyttet; det kom nærmere og nærmere. Hun søkte å vekke sin værsøster; men denne våknet ikke. Tilsist slo hun henne i hodet med et stort trau. Trauet gikk itu; men værsøsteren våknet ikke. Da tok hun sitt eget barn som

neppe kunde gå, og værsøsterens barn som enda lå i komsen, og gikk til skogs. Hun kom til en liten myr. Sitt eget barn la hun midt på myren og satte sig i skogen ved kanten av myren for å se. De to brødrene var i nærheten og så noe svart røre sig på myren. De gikk dit ned, og hun fortalte dem hvad som var hendt. Da det blev natt, gikk de til gammen. Denne var som et telt laget av tregrener; for det var om våren under flytningen til den norske kyst. De fant at den enes kone var drept og alt røvet. De satte da efter russerne og fant dem og drepte dem i Čuđegorˈsa.

224. 7 A. Jfr. II, nr. 156, 5.

224. 9. Variant 1 (Nils Nilsen 1921, Storfjord, ikke stedfestet). — Variant 2 (Johan Pedersen Oterodden 1883, Storfjord: Høvdingen hadde jernrustning). — Variant 3 (Ole Larsen 1885, Lyngsdalen, stedfestet til Kautokeinovidden).

224. 10. Jfr. Qvigstad-Sandberg, nr. 42; Qvigstad, Finske fortellinger fra Kvænangen og Nord-Reisa, nr. 6.

224. 11—13. Jfr. nr. 88; I, nr. 32; II, nr. 68. — Boliger under jorden: Qvigstad, Sagen, nr. 130; II, nr. 160 og anm. — Variant 1 (Peder Henriksen 1888, Kåfjord): Dat goč̄ˈčujuvvu Vuoš-luokˈtan dat baiˈki, gos leddje olbmut bakˈteladnji suodnjan, ja ruoššat occe juokke baiken olbmuit ja dobbe mɛit da bakˈtehoalon. Muttǫ hæwdni lei gođđan fierbmi dan njalme owˈdi, ja ruoššat duoiˈvu: dobbe æi læt olbmut. (Det kalles Røykenesbukta (utenfor Skibotn), det sted hvor folk hadde krøpet inn i en bergkløft, og russerne lette efter folk over alt og også i det berghullet. Men en edderkopp hadde vevet sitt nett foran åpningen, og russerne trodde at det ikke var folk der). — „Hvor er fiskespaden?“ Den gamle russer blir drept av sine egne (stedfestet til Flatvollen, gårdsnr. 72 i Lyngen). — Variant 2 (Efraim Pedersen 1923, Storfjord): „Hvor er fiskespaden?“ Russeren blev drept av sine egne ved at de stakk et rundt trestykke i baken på ham. Fortellingen er stedfestet til Karnesrota i Lyngen. Russerne drar videre til Jegervatn ved Ulsfjorden, finner stedet øde og setter på båter over Ulsfjorden, men omkommer i en storm. — Variant 3 (Edvard Kiil 1884): Utenfor Kviteberg (gårdsnr. 95 i Lyngen) er ved Einarvik en hule, hvor to lapper skjulte sig for russerne. Mens de kokte fisk, spurte den ene: „Hvor er fiskespaden?“ I det samme gikk en hop russer forbi, og en av dem som var litt efter de andre, merket røken og hørte ordene. Han så da ned, og tungen hang ut av munnen på ham. Da grep den ene lapp tungen og skar den av;

han kastet stykket til sin kamerat og sa: „Der har du fiskespade." Russeren blev forferdet og løp efter sine kamerater; men de forstod ham ikke og gikk videre.

225. Jfr. I, nr. 174, 2; II, nr. 161.
226. Jfr. II, nr. 158. — Løfte i havsnød: Feilberg 1, 574 a (havsnød).
229. Qvigstad, Sagen, nr. 136; Friis II, nr. 34.
230. Jfr. II, nr. 175. — Variant (Lars Nilsen 1888, Sørfjord): En stallo kommer til fjell-lapper, og de skal leke blindebukk på isen. Stallo faller i ishullet og roper: „Buottet mun vækkehit! Masa mon hævvanan ja jaman dieke dan jawri hisa." Daddje dan: „Vækket ieš iežak! Si goit lavijet bir'get ieš gučđek iežase." (Kom og hjelp mig! Jeg er nær ved å omkomme og dø her i vatnet." De sa: „Hjelp dig sjøl! Vi pleier da å berge hver sig sjøl".)
236. Jfr. II, nr. 184. — Bænnât-njunne-dur'kâ (ɔ: hundesnutetyrken) kan spore op som en hund. (S. Nilsen 1883, Kvænangen.)
237. Jfr. II, nr. 189.
238. Jfr. nr. 91; Qvigstad, Finske fortællinger, nr. 8. —
Djevelen tar den siste: Feilberg 3, 196 b (sidst); Bolte 3, s. 14, anm. 2.
Hestehud: Feilberg 3, 52 b.
239. Haldekvinnene bringer bjørnen mat; jfr. Turi, Muittalus samid birra, s. 170; Nicolaissen II, s. 55.
240. Jfr. Feilberg 3, 708 a.
241. Jfr. II, nr. 193.
242. 1. Endel helligdager blev avskaffet av Struensee i 1770.
243. Jfr. II, nr. 191.
244. Fiskerne forteller at der i gamle dager var mordere på gården Øren i Loppa og i Gåshopen på Sørøy. De drepte fiskere som overnattet der. På Marholmen står en sten, hvor morderne på Øren blev steglet.
245. Variant optegnet av lærer Dyrkorn i Kåfjord: Biennut (Peder) bodde på Bakkemo i Kåfjorden.
246. Morderne kastet liket i et vatn, som siden blev kalt Hærra-jaw're (ɔ: Herrevatnet), norsk Manndraparvatnet, i Drabengsmarken. Mordet skal være foregått noe før 1800. Proprietær Ulrik Wasmuth døde 1801 (Edvard Kiil 1884, Storfjord).
247. Jfr. I, nr. 194 og anm.

FRA NORDLAND

1. 1. Aarne 1. 2. — 1, 2. Aarne 2. 5. 8. — 1, 3. Aarne 8.
2. Aarne 2.
3. Aarne 10**.
4. Aarne 15. 49.
6. Aarne 300; jfr. nr. 27 og anm.
7. Aarne 402; Bolte 2, s. 30.
8. Aarne 403 A; jfr. II, nr. 30.
9. Aarne 885. Kristensen, Skattegraveren 10, s. 231 (nr. 547).
10. Qvigstad. Märchenvarianten 975*; jfr. II, nr. 59.
11. Aarne 327 A; jfr. nr. 44.
12. Aarne 1135. 1137.
13. Aarne 1165; Feilberg 2, 556 a; 3, 857 b (trommespill). Landstad, Mytiske sagn, s. 51.
14. Jfr. I, nr. 64.
15. Jfr. nr. 108; I, nr. 67; II, nr. 89.
18. I Ofoten er guottan ell. guod'de lod'de navn på berguglen (Bubo maximus).
20. Jfr. nr. 198.
21. Jfr. I, nr. 145 og anm.
23. Jfr. nr. 224, 2.
24. Jfr. nr. 224, 3.
25. Kornstaurer blir tatt for å være krigsfolk: Haukenæs 1, 114; 9, 280; Håløygminne 1925, s. 31; Wolfs Zeitschr. f. deutsche Myth. 2, s. 346 (nr. 36).
27. Qvigstad, Sagen nr. 135; Friis II, nr. 25.
29. Qvigstad, Sagen nr. 136; Friis II, nr. 26.
30. Qvigstad, Sagen nr. 136; Friis II, nr. 30.
31. Qvigstad, Sagen nr. 139; Friis II, nr. 28.
34. Qvigstad, Sagen nr. 141.

INNHOLDSFORTEGNELSE

FRA LYNGEN II

Side.

121. De døde kommer til bryllupet 3
122. En mann hører på dauingenes samtale 7
123. En gjenganger hindres fra å gå igjen 9
124. Dauinger settes på en mann 9
125. Bankeånder 11
126. Forvarsel om død 13
127. Dødsseileren 15
128. Spøkeri efter sjørak 17
129. Stallo og trollet 19
130. Stalloene på Nordnes 21
131. Draugen i fiskerbåten 23
132. Draugene ved Kvitberget 29
133. Huvva-Hans 31
134. Draugene varsler uvær 31
135. Draugen stanser båten 35
136. Draugene ber om natteherberge 35
137. Draugen hermer efter en mann 39
138. Draugen vil ha sin hue igjen 39
139. Et sjøtroll vil ta en pike 41
140. Varsel om nybygget båts forlis 41
141. Møte med et sjølik 43
142. Kamp med en draug 47
143. En draug blir satt på en mann 55
144. Kamp mellem drauger og dauinger 57
145. Draugene på Moholmen 59
146. Draugen efter hunden 65
147. Møte med en draugbåt 67
148. Draugen varsler forlis 69
149. Den onde og kortspillerne 73
150. Den onde flår en ugudelig mann 75
151. En mann setter den onde over en elv 77
152. Fiskerne skysser den onde 79
153. En pike stjeler øiensalve hos haldene 83
154. Piken i haldehuset 85
155. Gutten som blev hos haldene 87

Side.
156. To lapper blir renvoktere hos en halde og gift med hans døtre 91
157. Gutten som hadde vært hos haldene og haldepiken 97
158. Rypejegerens syn 105
159. Haldene som naboer 107
160. Jordmor hos de underjordiske 113
161. En pike slipper fra haldene ved å trå på kulort 121
162. To piker slipper fra haldene 123
163. Haldene i Frakkfjord 125
164. En halde vil ha rengjætere 131
165. En bytting 133
166. Haldene tar barn av morsliv 135
167. En pike tjener hos en haldekone 141
168. Haldene varsler nabokonen om fare i fjøset 145
169. Halder veileder en ferdesmann 149
170. En haldepike kommer til en gutt om natten 157
171. Møte med halder 163
172. To fiskere kommer til en haldegård 165
173. Mannen hos sjøhaldene 171
174. Giftermål med en haldepike 175
175. En haldegutt blir døpt og gift med en pike 183
176. Haldene skjenker buskap 187
177. Haldene krever at fjøset flyttes 193
178. Haldene nøder en familie til å flytte 199
179. Fiskeren på Brynilen 209
180. Haldene krever at tjæremila flyttes 217
181. Kona som hest 219
182. Haldene i Gåsedalen 221
183. Gutten på den øde ø og sjøhaldene 227
184. De to fiskere og haldene 229
185. Kamp mellem halder og drauger 233
186. De skibbrudne og stallo på holmen 239
187. Fiskere skysser en sjøhalde 245
188. Lars Andersen og sjøhaldens datter 245
189. På fiske i lag med sjøhalder 249
190. Landhalder ror fiske i Finnmark 263
191. Sjøhalden og fiskeren 269
192. Havfrua 273
193. Havfruas hevn 273
194. En halde sender fisk til Bergen med Kvitneskjøbmannens jekt 277
195. Sjøhaldene tillater ikke søndagsfiske 283

Side.
196. En havmann varsler storm 285
197. Mara 289
198. Risene blir i solen til sten 289
199. En gutt hilser på risen med en spade 303
200. Olslubbo og risene 305
201. Skattesagn 307
202. I bjørneham 315
203. Ormestenen 315
204. En orm kryper inn i en mann 317
205. Sjøormen 319
206. Dukkeren og sjøtrollet 327
207. Froskemor 329
208. Kirkebyggeren 331
209. Menneskets sjel som en humle (makkflue) 333
210. Noaiden Nakkul 341
211. Noaiden Guttorm 349
212. Noaiden Nikko-Bito 351
213. Noaiden Linke-Ola 353
214. Noaiden Lainik 355
215. Fjell-lapper kan gande 361
216. Den forgjorte not 365
217. Petter Dass og den onde 367
218. En noaide flytter øer 369
219. Synkverving 371
220. Smørkatt 373
221. En offersten 377
222. Ulven klumser mannemål 379
223. Sotten 379
224. Russetsjudene 385
225. Lavrogainen og russetsjudene 407
226. Russerne på Tunes 409
227. Stallo blir drept i tvekamp 413
228. Stallo og Ruobba 413
229. Rike-Pål og stallo 415
230. Stallo blir drept ved list 421
231. Barna narrer stallo 423
232. Stallo og fjell-lappene 425
233. Stalloer på vandring 427
234. Kjempedalen 427
235. Den gamle stallo og hans kone 429

Side.
236. Trynetyrken ... 431
237. Nord-Ola ... 435
238. Jakob Pontius ... 437
239. Mannen og bjørnen ... 441
240. Huset som sank ... 443
241. Julekveld ... 445
242. Helligbrøde ... 447
243. Gutten som bante tordenen ... 449
244. Røverne i Trollvik ... 451
245. Morderne i Aglapvik ... 453
246. Mordet på Varto ... 455
247. Menneskekjøtt som agn ... 459
248. En gudsdom ... 461

FRA NORDLAND

1. Reven og bjørnen ... 467
2. Gutten og reven ... 469
3. Reven og bukken ... 471
4. Smørtønnen ... 471
5. Kuffe (tåpen), reven og Askefis ... 477
6. Gutten frelser kongsdøtrene fra trollene ... 485
7. Gutten som vilde fri til datter til mor i kroken ... 487
8. Bruden blir forvandlet til en fugl ... 495
9. Brudevielse på skrømt ... 499
10. Attsjetsj-ædne og enken ... 499
11. Gutten skyver stallos kone inn i ovnen ... 501
12. Stallo blindes ... 503
13. Den fattige husmann som skulde ha sitt barn til dåpen ... 505
14. Jerpen ... 509
15. Utbor ... 509
16. Fegde-ild ... 513
17. Veiskrømt ... 515
18. Fegdefuglen ... 515
19. Underjordiske ... 517
20. Risen blir til sten ... 519
21. Kjempefuglen ... 521
22. En jekt joiges hjem fra Bergen ... 521
23. Veiviseren og fakkelen ... 523

Side.
24. Presten reiser en storm mot fiendene 527
25. Tsjudene overvinnes 529
26. Kongen på Hulløy 529
27. Stallo som menneskeeter 531
28. Stallo og Luttak 535
29. Stallo røver en pike 539
30. Stallobruden 541
31. Askefis skremmer stallo 541
32. Stallo og Luttak blir drept 543
33. En mann fanger en bjørn og dreper Luttak 545
34. En mann hevner sin brors død på stallo 547
35. Stallo overvinnes i tvekamp 549
36. Anders Olsen dreper sin fiende 551
37. En helligdagsbryter 551
Forkortelser til anmerkninger 552
Anmerkninger 553

